

ספר

שיחות מוהרא"ש

חלק ד'

אשר נשמעו מפי הרב החסיד האמתית וכו', איש האשכולות,
שהכל בו וכו', רא"ש חבורתנו חסידי ברסלב,
מתבר ספר שפת הנחל – פרוש ובאור על כל הספר הקדוש
והנורא "לקוטי מוהר"ן", וספרי שו"ת "אשר בנחל",
ועוד ספרים רבים ונכבדים, הפנויים ומיסדים על פי דברי
רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון, בוצינא קדישא,
בוצינא עילאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב זכותו יגן עלינו

ועל פי דברי תלמידו, מורנו הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגים ליה,

רבי נתן מברסלב זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תנ"ך ומאמרי חכמינו ז"ל הקדושים מגמרא
ומדרשים, והזהר הקדוש, וכתבי האריז"ל, וספרי תלמידי
הבעל שם טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו,
וספורי צדיקים המקבלים מדור דור.

כל אלה לקטו וסדרו והיו לאחדים בידי
הצעיר באלפי ישרא'ל'

חובא לדפוס על ידי קרן "והאמת והשלוש אהבו"
שנת ה'תשפ חסידי ברסלב עיר הקדש ירושלים תובב"א

את ספרי רבי נחמן מברסלב זי"ע ותלמידיו הקדושים בולל
ספרי מוהרא"ש, "הצדיק מיבנאל" ניתן להשיג במקומות
הבאים:

**הפצה ראשית - קרן "והאמת והשלוש אהבו"
חדש!!! אפשרות משלוחים לכל רחבי הארץ והעולם**
055-678-3366

בני ברק: 054-847-1400

פרדס ב"ז: 058-320-4865

אלעד: 055-678-3366

אשקלון: 054-743-4456

נתיבות: 052-735-4403

אשדוד: 052-761-8316

קרית גת: 054-848-2279

רמת השרון: 058-691-3314

שדרות: 055-938-5500

בית-אל: 052-786-5978

מזפנה יריחו: 052-786-5978

יד בנימין (מחוז דרום): 050-868-4153

מגדל העמק: 058-477-9804

שבי שומרון: 052-956-7899

**מי שמעוניין להפיץ ספרי
ברסלב ונפרסם את פרטיו
בספרים הבאים
יער אתנו קשר
בפלאפון:
055-678-3366**

יבנאל:

(אפשרות למשלוחים לכל רחבי הארץ)

חנות נצני הקודש: 054-228-7882

קרן גר להצדיק: 058-588-8148

ירושלים:

סנהדריה / פסנת זאב / רמת שלמה / בר
אילן:

053-4158646

גבעת שאול: 058-691-3315

צמת בר אילן חנות "ספר הספרים"

הר נוף: 058-326-0155

רמות: 054-586-3486

מאה שערים: 055-678-3366

חנות ברסלב מתחת ל"שול"

חנות עין יעקב

תל אביב: 053-311-1711

פתח תקוה: 055-678-3366

ביתר עלית:

גבעה א': 052-766-7226

גבעה ב': 053-316-8148

OVADIA YOSSEF

RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

הראשון לציון

ונשיא מועצת חכמי התורה

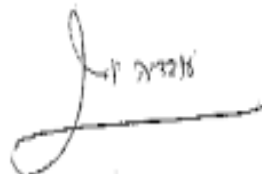
JERUSALEM

ירושלים

הסכמה

הובאו לפני הספרים היקרים "תוך תנח"ל" ו"שיחות מוהרא"ש" ליקוט מדרשותיו של ידידנו היקר רב הפעלים לתורה ולתעודה, אוצר כלי חמדה, יראת ה' היא אוצרו ועליו יציץ נורו, דורש טוב לעמו, זוכה ומזכה את הרבים, חבו ממתקים וכולו מחמדים, תהלתו בקהל חסידים, כש"ת הרב הצדיק האדמו"ר מוהרא"ש שיק שליט"א אשר בדרשותיו הרבים ברחבי הארץ ובערוצי הרדיו התורניים, מקרב רבות את אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים, והכל ערוך ומסודר בחכמה ובתבונה, וכטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, איישר חיליה לאורייתא.

יהו רצון שחפץ ה' בידו יצלח, והיה ה' עמו להמשיך בפעולותיו הבהירות, לקרב רחוקים וללמד קרובים, לחזק ידים רפות ולאמץ ברכים כושלות, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, בבריאות איתנה ובנהורא מעלייא, לאורך ימים ושנות חיים, שובע שמחות וכל טוב.

לקוט מספרי מוהרא"ש על מעלת ספר שיחות מוהרא"ש

מוהרא"ש ז"ל מזרז על הדפסת ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פג מכתב י"ח רכא) וז"ל:
'מה עם המשלוח של הספרים? והאם כבר התחלתם בהדפסת
"שיחות מוהרא"ש"? כי ... גרו יאיר, יש לו כבר מוכן חלק ח'
וחלק ט', וכל מה שירצו לשבור אותי, יותר ספרים יצאו לאור
בעזרתו יתברך, וכן עכשו הוא גומר את "תוך הנחל" ויקרא, עד
כאן לשונו.

השארת דעת מוהרא"ש בעולם על ידי ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פו מכתב י"ט קסד) וזה
לשונו: 'וכן כל חלקי "שיחות מוהרא"ש" שהדפסת עד עכשו,
יצאו כל כף יפה, ממש לא יאומן כי יספר, ואני אסיר תודה
לידידי רבי ... גרו יאיר, שלקט וסדר עד עכשו כל אלו החלקים,
דבורים ושיחות וסיפורים יקרים, שאמרתי ודברתי בכל עת
מצוא, אשר אני מקוה להקדוש ברוך הוא, שעל ידי שיחות אלו
יקים אצלי דברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן ז): זהו
עיקר השלמות, שתשאר דעתו בעולם הזה גם בעת ההסתלקות
בשהנשמה עולה למעלה וכו', וכשימלאו ימיו ויגיע זמן
הסתלקותו, אזי יתלבש בזה הדבור שהכנים בחברו, ויהא נחשב
כאלו הוא ממש קים בזה העולם וכו', עין שם; ועל ידי השיחות

האלו יקיים זאת בשלמות, כי סוף כל סוף כף דברתי וכף ספרתי,
עד כאן לשונו.

מוהרא"ש מחנך ללמוד ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קלג מכתב לב תקעא) וזה
לשונו: 'נא ונא ראה לדבק את עצמך לאין סוף ברוך הוא, והיום
אשר נמצא כבר בעולם "שיחות מוהרא"ש", אתה כבר לא צריך
את אף אחד, והלואי שפשאני הייתי בחור צעיר, שיהיו לי את
השיחות האלה, אז לא הייתי צריך את אף אחד בעולם, ולכן
תעין בהם, כי זה כתבו כפה תלמידים מה ששמעו ממני, ואף
שעל פי רוב לא יצא לי לעבור עליהם, אבל חזקה שיצא מתחת
ידם דבר נאה, עד כאן לשונו.

צריך לתפל סיפורי צדיקים ב"שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קח מכתב כה תג) וזה
לשונו: 'מה אומר לך, ידידי היקר! אתה לא יכול לתאר איך אני
מעריך אותך, בזה שאתה מחנך את הילדים באמונה פשוטה בו
יתברך, כי אין עוד מעלה יותר גדולה מזה, שמחנכים ילדים
קטנים לאמונה ברוחה ומזוככת בו יתברך, כי מה ישאר מאתנו,
הנה אנחנו פה והנה אנחנו יוצאים מפה וכו', ואל נא נחיה
באשליות וכו', באילו נחיה לעולם וכו', כי כתוב (בראשית ג,
יט): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", ואת זה צריך להחזיר
בילדים קטנים, באופן שיהיה להם ישוב הדעת.

ומאד מאד אני נהנה שאתה מחזיר בהם יראת שמים, כי סוף
כל סוף רק זה מה שישאר מהם, ורק זה ילוה אותם.

וְלִבְּנֵי רֵאשִׁית לְסַפֵּר לָהֶם סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְזֶה מְאֹד יוֹעִיל לָהֶם לְהִתְקַרְבוֹת אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כִּף אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַעֲקָר אֵיךְ שֶׁהוּא זָכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה רַק עַל יְדֵי סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְלִבְּנֵי רֵאשִׁית גַּם אַתָּה לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵיךְ סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְתִתְּבַל אוֹתָם עִם הַשִּׁיחוֹת שֶׁדַּבַּרְתִּי בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים, וְנִדְפְּסוּ כְּכַר י"ב חֻלְקִים "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש", וְאֲנִי מְקַנְהָה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעֲכָשׁוּ יִדְפְּסוּ סֵפֶר סִפּוּרֵי, וְזֶה יוֹעִיל מְאֹד לְיַלְדֵי, כִּי הַעֲקָר לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵי אֲמוּנָה בּוֹ יִתְּבַרֵךְ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, וְכִּף נִצִּיל אֶת יַלְדֵינוּ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

הַנּוֹד הַבְּנוֹת עַל פִּי הַיְסוּדוֹת שֶׁבְּסֵפֶר "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש"

הִנֵּה כְּתוּב בְּסֵפֶר "אֲשֶׁר בְּנַחֲל" (חֻלְקֵי קִי מִכְּתָב כַּה תִּשְׁפַּב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'נָא וְנָא רְאִי לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אוֹפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְשִׂיחָה לְךָ בְּטַחֲוֹן עֲצָמִי, וְאֵל תִּפְתְּרֵי מֵאֵף אֶחָד, כִּי גְדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, וּבְיָדָיו לֹא יַעֲזוּב אוֹתָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִיּוֹת מְאֹד מְאֹד חֲזָקִים בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט בְּחַיִּים, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ עוֹבְרוֹת כָּל כִּף הַרְּבֵה צְרוּת, וְכָל כִּף הַרְּבֵה יִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וְהַרְּפַתְקָאוֹת, עַד שֶׁיִּכּוֹלִים לְהִתְפּוֹצֵץ מְרֹב צַעַר, וּמָה יִשְׁאַר מֵאֲתָנוּ? רַק הַדְּבָרֵי הָאֲמוּנָה שֶׁאֲנַחְנוּ מְכַנְיָסִים בְּבְנוֹת, לְהַנּוֹד אוֹתָן עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, כְּפִי שֶׁמוּבָא בְּשִׁיחוֹת מוֹהֲרָא"ש'.

וְכֵן כְּתוּב (שֵׁם מִכְּתָב כַּה תִּשְׁפַּח) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'מָה אוֹמֵר לְךָ! אֵין עוֹד מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִחַנּוּד הַבְּנוֹת עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וּבְצַנִּיעוֹת, וּבְדַרְךְ אֶרֶץ, וְלְהַחֲדִיר בְּהֵן אֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְּבַרֵךְ, אֶת תְּמִשִּׁיכֵי לְדַבֵּר אֶתְּן בְּכָל יוֹם, וְלִסְפֵּר לָהֵן סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְלְלַמּוֹד אֶתְּן אֶת הַלְּמוּדִים שֶׁצְרִיכִים לְלַמּוֹד – הַלְּכוּת, וְהַלְּט מְלָאכּוֹת, וְשֶׁאֵר לִימוּדֵי קוֹדֶשׁ, וְלִבְנוֹת אוֹתָן בְּבְטַחֲוֹן עֲצָמִי, כִּי הֵן

האמהות העתידות, ואל תסתכלי על שום בריה שבְעוֹלָם, ואל תחליש דעתך כלל, העקר שיהיו דבורים עם ודאות, ואת כל החמר תוציאי מהשיחות שדברתי זה ימים ושנים, וכבר מדפסים בי"ב פרכים "שיחות מוהרא"ש".

וכן כתוב בספר "אוצר חנוך הילדים" (קונטרס "עזר למחנכות" עמוד שיב) וזה לשונו: 'וכן ספר "שיחות מוהרא"ש" תלוי במורות, אם הן חזקות בזה – אשריהן שתלמדנה את זאת עם התלמידות, השיחות הן החמאה, הלחם צריך להיות: הלכה, תפלה, פרשת השבוע, נביא, מאמרי חכמינו הקדושים, ומלבד זאת ללמוד עמהן ספר המדות ושיחות מוהרא"ש, ולמעשה כל הלמוד צריך להיות מתובל עם שיחות מוהרא"ש, היינו כפי האמור לעיל הכל סובב על קוטב אמונת חכמים, וממילא תקלטנה התלמידות את כל הלמודים עם יסודות של אמונת חכמים ושיחות מוהרא"ש וכו'", עד כאן לשונו.

נשות כולל "גם" תלמדנה הרבה ספר "שיחות מוהרא"ש" הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קמב מכתב לה תיד) וזה לשונו: 'אני רוצה מאד מאד, שכל אשה צעירה שרוצה להכנס לכולל "גם" – שתכנס, והסדר הוא, שכל יום תגידו ספר תהלים, היינו יש חמשה ימים בשבוע בכולל, ובכל יום תגידו ספר אחד, כי התהלים גם כן נחלק לחמשה ספרים, וכן ביום שני וביום חמישי יבוא הרב ... גרו יאיר, וילמד אתכן הלכות, וכן תלמדו הרבה "שיחות מוהרא"ש", ותלמדו העקר הלכות לשון הרע, לשמור מאד לא לדבר אחת על השנייה, ולהרבות האהבה בין נשי אנשי שלומנו, והעקר תשמחנה ביחד, ותתחזקנה באמונת חכמים, והקדוש ברוך הוא יעזור, שגזפה להמתיק מעלינו את כל הדינים, עד כאן לשונו.

הנה כתוב בשיחות מוהרא"ש (חלק ו עמודים שיא - שיג) וזה לשונו: 'פעם היה אחד יושב וכותב את השיחות הקדושות שזכה לשמוע מפי מוהרא"ש וזכרונו לברכה, ופתאום הגיע מוהרא"ש וזכרונו לברכה, והתחיל להסתכל בחלק מהדפים שכתב, ושבח מאד את מעשה ידיו, וחזק אותו הרבה בענין זה, ואמר לו אז, שעוד יבוא זמן שיעשו השיחות האלו פעולה גדולה מאד בעולם, כי רואים בחוש, שכל מי שיש לו איזו התעוררות ותשוקה לעבודת השם יתברך, הוא מתעורר ומתלהב מאד מכל ספור ושיחה שרק שומע מאנשי שלומנו היקרים שהיו בכל הדורות, ובפרט בני הנעורים בלטה נפשם ורוחם ממש לזה, כידוע למי שבקי קצת בטיב בני הנעורים, ולכן יש בזה זכוי הרבים לדורי דורות, ואין לשער ולתאר כלל את גודל מעלת הענין הזה.

ואז שאל מוהרא"ש וזכרונו לברכה את האיש הנ"ל, אם הוא זוכר את תורת רבנו וזכרונו לברכה בלקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ד, ולא הבין האיש את פוננת מוהרא"ש וזכרונו לברכה בענין זה, וחזר ופרש לו מוהרא"ש ז"ל, היינו מה שרבנו ז"ל מזכיר בענין מדת הבטול והענוה, שהאדם צריך לזכות לבטול כל הרגשותיו וחומריותו, עד שלא תבוא לו איזו גדלות והתפארות כשהוא שומע את שבחיו, וכמו שמצינו אצל משה רבנו עליו השלום, שראה כתוב בתורה: "וידבר הוי"ה אל משה לאמר", "ויאמר הוי"ה אל משה לאמר", וכן ישראל קוראים בכל יום בתורה שבחיו של משה, והוא בעצמו מספר להם שבחיו, ולא היתה לו שום התפארות וגדלות מזה, וכמו שכתוב (במדבר יב, ג): "והאיש משה עניו מאד" וכו' (עין שם בדברי רבנו ז"ל), ורמז לו מוהרא"ש ז"ל בזה, שעקר עבודתו של האדם, שיוזכה להגיע

להשגה כזאת של ביטול ישותו וחומריותו, עד שלא יהיה אכפת לו כלל בשפותבים שבחיו וגדלתו וכן שיחותיו ודבוריו, ויהיה נדמה לו כאלו מדברים מאיש אחר לגמרי, כי אין זה עושה עליו שום רושם כלל וכלל.

ובשנים הקודמות, לפני שיצא לאור ספרי "שיחות מוהרא"ש", כשהיו אנשי שלומנו מבקשים ומתחננים לפניו שירשה להם מוהרא"ש ז"ל להדפיס ספר שיחות ממנו, היה מתחמק מהם בענותנותו הגדולה ואומר: 'שהלא האדם צריך לפחד באימת מות פן יגיע לו איזה הרהור של גאווה וישות כשמדברים בשבחו ובגדלתו, ויש בזה סכנה גדולה, ולכן לא רצה אז להסכים לזה, אבל לאחד מאנשי שלומנו המתיק טעמו ונמוקו האמיתי, שאין זה בשביל סבה זו, כי כבר נשבר לבו בקרבו לגמרי מרוב המחלוקת והבזיונות ושפיכות הדמים שיש עליו מבית ומבחוץ כל השנים, רק עיקר טעמו, מחמת שמפחד שיתחילו בני אדם לעקב אחריו ולהסתכל על כל תנועה ותנועה שלו, וזה אינו רוצה כלל, כי עיקר הצלחתו היא בזה שהוא נסתר ונעלם מבני אדם לגמרי, אבל אחר קצת זמן החליט בדעתו שלא לחוש גם לזה, כי הבין שהתועלת והפעלה של השיחות והספורים שמספרים ממנו, היא מרובה הרבה מההפסד שיגיע לו מזה, ולכן לבסוף הרשה לאנשי שלומנו לסדרם לדפוס.

וגם בזה היה ספור מיוחד, כי ספר מוהרא"ש ז"ל, שבא אליו רבנו ז"ל בחלום, ושאל אותו: 'למה אינכם מדפיסים ספר "שיחות מוהרא"ש", הלוא הרבה אנשים מחיים את עצמם בזה מאד מאד... ומאז נתעורר מוהרא"ש ז"ל ליתן רשות לסדר השיחות שלו לדפוס, ונעשתה מזה התעוררות גדולה בעולם (ודרך אנב, היה אז ספק בין אנשי שלומנו אם לקרוא לספר "שיחות הרא"ש"

או "שיחות מוהרא"ש", ואמר מוהרא"ש ז"ל, שבחלום הנ"ל דקדק רבנו ז"ל לומר "שיחות מוהרא"ש" וכן נקרא שמו בישראל), עד כאן לשונו.

יש לסמוך על ספרי "שיחות מוהרא"ש" ו"תוך הנחל"
הנה כתוב ב"שאלות ותשובות בתסידות פרסלב" (חלק כא
מכתב ב תרפ) וזה לשונו:

שאלה:

מאת טליה: שלום לצדיק. לאחרונה מפרסמים בשמכם דברים שאמרתם על כל מיני אנשים. האם אפשר לסמוך על מי שאומר שהוא שמע את הדבורים בעצמו ולהעביר אותם הלאה?

תשובה:

בעזרת השם יתברך, יום חמישי לסדר עקב, י"ח אב ה'תשע"ג.
שלום רב אל טליה תחיה לנכון קבלתי את מכתבך:

את צריכה לדעת שמה שכותבים בשמי וזה לא מובא בספרי שכתבתי – אין לזה שחר וכו'. אומרים בשמי הרבה דברים שלא היו ולא נבראו וכו', וכותבים בשמי הרבה שקרים וכו', ולכן צריכים מאד מאד להזהר לא לקבל מאף אחד שום דבורים שלא ראו בכתבי היד שלי או בספרי שהדפסתי, מלבד כמה תלמידים שהם כותבים את כל השיחות שלי שמודפסות בספרי "שיחות מוהרא"ש", וכן מה שכותבים את התורות שאני דורש ברבים בשם "תוך הנחל" – על זה יש לסמוך, אבל שאר מודעות וכו' או קטעים שכותבים או מדפיסים בשמי כאילו שאני כתבתי וכאלו שאני אמרתי את זה – הכל שקר וכזב וכו' וכו'.

ובכלל צריכים לדעת, שאני אף פעם לא מדבר מאחרים וזה כלל לא מענין אותי וכו', ולא יכולים לדעת מה שקורה עם הזולת וזה לא צריך לענין אף אחד וכו', אף אחד הוא לא השומר של

הקדוש ברוך הוא וכו', עניננו זה רק לחזור בתשובה ולתקן את מעשינו ולא לדבר מאחרים.
רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן פג) שזה יצר הרע גדול לומר "צדיק זה נאה, צדיק זה לא נאה" וכו' וכו', ולכן אשרי מי שלא מתערב בעסקים של אחרים וכו' ולא מדבר מאחרים וכו' כי עבור זה יש לנו את הפס"ד-מ"ם הרשע שעוסק לעשות פרודים בנשמות ישראל, כי כל כוח הטומאה שלו זה רק "הפרד ומשל". אנחנו תלמידי רבנו ז"ל צריכים להתזיק את עצמנו ביחד באהבה גדולה מאד, ואיש את רעהו יאמר חזק, ולא יגיד פשטים או סברות על הזולת וכו', אם הוא גדול וכו' או אם הוא קטן וכו', הלואי שנתקן את עצמנו.

המאחל לך ברכה והצלחה מן השמים, עד כאן לשונו.

הַקְדָּמָה

אמר המחבר והמסדר את החבור הנפלא הזה, בספר זה יבארו ויספרו
במה וכמה שיחות קדש וחדושי תורה יקרים, ספורים נוראים ונפלאים,
אותות ומופתים, שזכינו לשמוע ולראות מחיי ראשנו, הרב החסיד
מוהרא"ש, זכר צדיק וקדוש לברכה לחיי העולם הבא,
הממשיך והמגלה והמפרסם בדור הזה את אורו הגנוז והצפון של בוצינא
קדישא, בוצינא עלאה, אדוננו מורנו ורבינו, הגאון, הקדוש, איש
האלקים רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו, וכל המובא בספר זה,
זכיתי בעצמי לראות ולשמע ולחקוק על פני הכתב, למען יעמד ימים
רבים.

ויהיה לזכרון לחברים, אנשי שלומנו הקדושים, חסידי ברסלב,
ובעיניהם יראו, ובלבכם יבינו את חשיבות האוצר הזה, אשר הוא מלא
התעוררות והתחזקות גדולה לכל אדם, בכל זמן, בכל מקום ובכל דרגה
ודרגה, וכולם נובעים מהאי נחלא עמיקא ושמירא, דברי תורתו של
מוהרא"ש וצוקל"ה, אשר שח עמנו, ואשר נארע עמו בכל מיני זמנים
ועתותי רצון, והכל קשר ושלב אל תורת רבנו ז"ל, כדי להכניס בנו עוצם
ערבות, ידידות, נועם, אור, זיו שכינתו יתברך, ולהדריך אותנו בדרך
השם, לחזור אליו יתברך, ולהמשיך עלינו אור אמונתו יתברך,
ולהדביקנו בשורשנו.

וסדרתי את הספר בסדר אל"ף בי"ת כל שיחה וספור ומארג השניף לזה,
ואני בטוח, שכל מי שישתכל בהם בעין אמתית, ימשיך על עצמו ערבות
ונעם צוף דבש, מתיקות עצומה, כאלו שמעם מפיו הקדוש בעצמו, ויזכה
לאשר אמיתי ונצחי, לאור באור החיים, אור הגנוז והצפון, שעליו
נאמר: עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה (ישעיהו סד, ג), ויזכה לגאולה
ש'למה אמן ואמן!

הַתְּנִצּוֹת

לְהוֹי יְדוּעַ, כִּי אֵינָהּ דוֹמָה רְאִיָּה לְשִׁמְיָעָה, וְאֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיעָה לְקְרִיאָה, כִּי בְּכָל פֶּעַם יוֹרֶדֶת מְדַרְגָּה, וּבַפְּרָטִיּוֹת הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים וְהַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים הַמוֹכָאִים בְּסֵפֶר זֶה, אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְתַאֵר כָּלֵל אֶת כָּל הַמַּעֲמָד הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא וְהַסְּפוּרִים שֶׁהָיוּ בְּכָל שִׁיחָה קְדוּשָׁה, כִּי דִרְכוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בְּדַבְּרוֹ מְאֹד, וְכָל שִׁיחָה מִתְאַרְכֶּת הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שֶׁעַל־פִּי רֹב קָשָׁה וְכָבֵד עָלַי לְכַתֵּב אֶת כָּל הַשִּׁיחָה, כִּי הִיָּה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּהּ כַּמָּה וּכַמָּה גְּלִיזוֹנוֹת, וּבַפְּרָטִיּוֹת הַסְּפוּרִים וְהַסְּבוּבִים שִׁמְמָהם יֵצְאָה כָּל שִׁיחָה, זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְרַשֵּׁם עַל פְּנֵי הַכְּתָב כָּלֵל.

וְכֵן אֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר בְּכַתֵּב אֶת גּוֹדֵל הַדְּבָקוֹת וְהַשְּׁגָת הָאֱלֻקוֹת שֶׁהַרְגִישׁוּ אֲזוּ בְּשַׁעַר שְׂדֵדֵר וְסֵפֶר, כִּי כָּל מֵינֵי חַן שֶׁל אֱמֶת וּדְבָקוֹת וּגְלוּי אֱלֻקוֹת, רְאוּ וְהַרְגִישׁוּ אֲצֵלוֹ, וְהָיָה מִמֶּשׁ בְּפוּל הַבְּחִירָה, בְּפוּל הַיִּשּׁוּת לְגַמְרֵי, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים שִׁכַּחְנוּ אִם אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לְגַמְרֵי בְּזֶה הָעוֹלָם, מְרֹב הַחַיּוֹת וְהַנְּעָם וְהַשְּׁבֵת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהַכְּנִים בָּנוּ עַל־יָדֵי כָּל סְפוּר וְשִׁיחָה, וְרָאוּ אֲצֵלוֹ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים כְּחֵד מְקַמְאֵי, וְהַכָּל בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, שֶׁהַסְּתִיר אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מֵינֵי הַסְּתִירוֹת וּבַפְּשִׁטוֹת עֲצוּמָה.

וּבְעֵינַי הַסְּתִירָה בְּהַנְּהִיגָה פְּשוּטָה, מוֹהֲרָא"ש ז"ל חֲדוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא עַד מְאֹד, כִּי מִלְּבַד הַמַּחְלָקֶת וְהַהַסְּתִירָה שִׁישׁ עָלָיו, שְׂזָה מְכַסֶּה וּמַסְּתִיר אוֹתוֹ, נוֹסֵף לְזוֹת הוּא בְּעֲצָמוֹ מַסְּתִיר וּמְכַסֶּה אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מֵינֵי כְּפוּיִם וְהַסְּתִירוֹת, וְהַעֲקָר – אֵיךְ יְכוּלִים לְרַאוֹת זֹאת? עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי הַרְבִּים, שֶׁקָּרַב אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁאֲזוּ מִן הַסְּתוּם מְבִינִים עַל הַגְּלוּי, כְּעֵין שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּשִׁי מוֹהֲרָ"ן חֶלֶק א', סִימָן ק"ט). אֲשֶׁר מֵהַצְּדִיק בְּעֲצָמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל כָּלֵל, כִּי הוּא כְּמִשְׁלַל הַחוֹתֶם, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקְרוֹא בּוֹ כִּי הוּא הַפוּךְ, רַק עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי, שְׂרוּאִים שֶׁהֵם אֲנָשִׁי מַעֲשָׂה, אֲזוּ יוֹדְעִים מַעֲלַת הַצְּדִיק וְכוּ', עֵין שֵׁם.

כְּמוֹ-כֵן הוּא אֲצֵל מוֹהֲרָא"ש ז"ל, אֲשֶׁר כָּל תַּלְמִיד שֶׁנִּתְקַרַּב עַל יָדוֹ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, הוּא בְּעֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה חֲדוּשׁ נִפְלָא, בְּקִי נִפְלָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְכֵן מִטִּיל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִתְמִיד בְּתַפְלָה וּבְהַתְּבוּדוֹת, וּמִזֶּה

יכולים להבין מרחוק את מעלת הצדיק בעצמו, והחוש מעיד את גדל עצם גדלת מעלתו, כי רואים את אנשיו ומקרבו שקרב אל דעת רבנו ז"ל, שלקטן ולפחות יש דבורים כאלו באמונה ובגלוי אלקות, אשר מתאימים רק לצדיקים מהימים הקדמונים, כמו תלמידי הפעל-שם טוב הקדוש והמגיד, זכרונם לברכה.

ואף שממנו אין רואים שום דבר, אך מתלמידיו רואים נוראות נפלאות, כי מי שרק שמע בפעל את השיחות הקדושות המובאות בספר זה, נתעורר בל-כך אליו יתברך בתשוקה עצומה, עד שלבו בוער אליו יתברך, ומתמיד בתורה ובתפלה ובתבודדות, ומרבה לדבר דבורי אמונה וגלוי אלקותו יתברך עם כל חבריו וידידיו, כאשר ידוע ומפרסם זאת בעולם.

ועל-כן כל הקורא ומעיין בספר הקדוש הזה, ידון אותי לכף זכות,

אם לא ירדתי לעמק בוננתו הקדושה, כי אפילו זה המעט, היה קשה וכבד עלי לכתוב, וכמה יגיעות וטרחות יגעתי וטרחתי, להביא את כל זאת על פני הכתב, כי בשעה שמוהרא"ש ז"ל מדבר אפילו במילי דעלמא, וכל שכן בעבודת השם יתברך, נדמה כאילו שומעים קול מהשמים מממש, ושכינה מדברת מתוך גרונו, וכל שיחה ודבור יוצא באש מממש, בהתלהבות עצומה ובישוב הדעת נפלא.

אשרי מי שעמד במחיצתו, ואשרי מי ששמע דבורים אלו, ואז יעיד בעצמו, כי לא הגזמתי שום גזמה, אדרבה, כל מה שכתבתי הוא כטיפה מן הים מממש, כפי אריכות וצחנות לשונו, שדבר עמנו.

על-כל-פנים, גם על המעט הזה עלינו לתת תודה והודאה להשם יתברך, שזכיתי להעלותו על הכתב, והשם יתברך יעורר לבנו על-ידי הדבורים והשיחות הקדושות האלו, ונזכה לשוב בתשובה אמיתית אליו יתברך, אשר רק בשביל זה מוהרא"ש הקדוש ז"ל מרבה לדבר כל אלו הדבורים והשיחות היקרות, כדי שנזכה להתעלות באמונה הקדושה, ובגלוי אלקותו יתברך, ונזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון צדיקיו הקדושים. וכשם שתדונו אותי לכף זכות, כך ידון אתכם המקום ברוך הוא תמיד לכף זכות.

שיחות מוהָרָא"ש

חלק ד'

אַמוּנָה

מוהָרָא"ש נ"י תמיד מדבר עם תלמידיו ועם כל מידעיו רק מאמונה בו יתברך, ורגיל לומר, שאם רבנו ז"ל גלה לנו, שהעקר הוא אמונה, וצריכים לחפש בעצמו תמיד, איך הוא אויז באמונה (עין לקוטי-מוהר"ן חלק ב', סימן ה'), אזי בודאי זה היסוד והעקר ביהדות, כי אחרת לא היה רבנו ז"ל אומר, שצריכים לחפש ולבקש בעצמו איך אויז באמונה הקדושה. ואמר רבנו ז"ל (שם): כל המחלות והחלאים אשר האדם סובל גם בגשמיות, הם רק מחמת חסרון האמונה, כי על-ידי האמונה, האדם יכול להמשיך על עצמו רפואה בגשמיות וברוחניות, ולהפך על-ידי קלקול האמונה באות על האדם מכות מפלאות, כמו שכתוב (דברים כ"ח): "והפלא הוי"ה את מכתך... מכות גדולות ונאמנות וחלים רבים ונאמנים", ואמר רבנו ז"ל על זה: ונאמנים דיקא, כי הם באים מחמת פגם האמונה, כי על-ידי נפילת האמונה, באות מכות מפלאות, שאין מועיל להן — לא רפואות וכו', ומכל זה רואים, שאצל רבנו ז"ל היה העקר אמונה פשוטה, ולא כמו שטוענים, שרבנו ז"ל אינו שם דגש דיקא על אמונה, זו שטות גדולה, וטעות עצומה, מי שאומר כן, כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל, ואמר: אצל העולם

אמונה הוא דבר קטן, ואצלי אמונה הוא דבר גדול מאד, ועקר האמונה היא בלי שום חכמות וחקירות כלל רק בפשיטות גמורה, כמו שהנשים והמון העם הכשרים מאמינים (עין שיחות הר"ן, סימן ל"ג), ואם-כן איך יכולים לומר, שלא על זה היה הדגש של רבנו ז"ל?!

ובאמת אמר מוהרא"ש נ"י, מי שמכניס את עצמו באמונה הקדושה, חיו חיים נעימים, ערבים ומתקים, כי הוא תמיד בורח רק אליו יתברך, וכל מה שקורה עמו, הוא יודע להתחבא רק אצל הקדוש-ברוך-הוא, כי יודע שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו בהשגחה נוראה ונפלאה מאד מאד, וכל ההתקרבות שהאדם צריך להתקרב אל הצדיק, צריכה להיות רק לקבל ממנו מדת האמונה, כי כתיב (חבקוק ב'): "וצדיק באמונתו יחיה", שעקר החיות של הצדיק היא האמונה, והמון עם הם רחוקים מאמונה, בשביל זה הם צריכים לבוא אל הצדיק לקבל ממנו חיות, שהיא האמונה הקדושה, כי הוא מגלה את אמתת מציאותו יתברך, ורבנו ז"ל גלה לנו (עין שיחות הר"ן, סימן ל"ו): אפיקורסות נקראת משא, כמו שכתב רש"י על פסוק (דברים א' י"ב) "ומשאכם", מלמד שהיו בהם אפיקורסים; על-כן כשנוסע לצדיק, הוא משליך מעליו משא גדול, כי מאחר שנוסע, כבר יש לו אמונה, שהיא הפך אפיקורסות. נמצא — שבזה שנוסעים אל הצדיק, כבר מקבלים ממנו אמונה, וזו צריכה להיות כל מגמת האיש הישראלי — לבוא אל הצדיק האמת, ולקבל ממנו אמונה, כי העקר הוא אמונה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי עקר האמונה צריך להיות בלי שום שכל בהשגת הדעת, רק בתמימות ובפשיטות, לקבל עליו על מלכות שמים תמיד, ולידע כי הוא יתברך מוחיה, מהיה ומקיים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, שהתלבש בלבוש הזה, ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, וצריך לחזור על זה תמיד, כי רבוי

החזרה מועיל לזכרון, כמאמר החכם: חזר, חזר, ואל תצטרך לבלזר (שהיא תרופה לזכרון), הינו כשחוזרים הרבה לא צריכים לשום רפואה, כי החזרה היא הרפואה לזכרון, וכמו שבכל למוד צריכים לחזר הרבה, כרי שיחקק היטב בדעתו, כמו־כן באמונה הקדושה צריכים לחזר בזה כל היום בלוי, כרי שיחקק בדעתו.

(ומוהרא"ש נ"י חבר נגון עם תנועת התעוררות נוראה ונפלאה מאד עם המלים "ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אין שום מציאות בלעדיו כלל, ובכל תנועה ותנועה שם אלו־פּו־שֶׁל עו־לָם", וכל מה שמכניסים בעצמם דבורים אלו, ושרים לעצמם את הנגון הזה, כמו־כן נחקקת בתוך לב האדם האמונה הקדושה בו יתברך).

וספר מוהרא"ש נ"י ספור נפלא, שספר הרב הקדוש רבי שגאור זלמן מלאדי (בעל התניא והשלחן ערוך), ששמע ממורו ורבו המגיד ממעזריטש, זכותו יגן עלינו, שספר, שכאשר מת סוקראטס (שהיה מחכמי אתונה כידוע), הגיע לבית־דין של מעלה, ובקש מהם שיניחוהו במקומו של אברהם אבינו, וטען — יען שאברהם אבינו מסר את נפשו על קדוש השם, בשביל לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך, אף שכלם היו כנגדו, גם אני מסרתי עצמי על קדוש השם, כי השגתי בשכלי אחדות הו"ה יתברך מה היא, ודרשתי להמון עם להאמין רק בהו"ה, שהיא בורא שמים וארץ, ואלו המאמינים באלילים דנו אותי למיתה, יען כי דברתי כן, והרגו אותי כידוע, על־כן בקש סוקראטס שיניחוהו להיות במקומו של אברהם אבינו, וענו לו בבית דין של מעלה, כי אינו דומה לאברהם אבינו, כי אברהם אבינו מסר עצמו על קדוש השם בלי שום טעם, כי אם מצד האמונה הטהורה, שגלה ופרסם לכלם, שאין שום מציאות בלעדיו כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, וכך הלך כל היום מעיר לעיר ומכפר לכפר, וגלה ופרסם לכלם את אמתת מציאותו יתברך, אבל אתה המרת

תאווה תחת תאווה, כי קדם היתה לה תאווה להשיג במשפלות (כי היה חוקר גדול), עד שהשגת בשכלך במשפלות שלך, שלהאמין בהשם יתברך זה התענוג הגדול ביותר, על-כן כל אמונתך היא רק בשביל התענוג, ולא-כן אברהם אבינו, שהאמין בו יתברך בלי שום טעם ותענוג כלל, אדרבה נסו אותו בעשרה נסיונות קשים ומרים עד מאד, וראה תמיד הפך האמונה — לכל העולם יש ילדים, ולו אין ילדים, לכל העולם יש אשה, ולו לקחו את האשה, לכל העולם יש בית ודירה, ויושב על מקומו, והוא צריך לילך נע ונד, הקדוש-ברוך-הוא הבטיחו לתת לו את ארץ ישראל, והוא הצריך לצאת ולרדת למצרים, לכל הגוים יש מה לאכל ולו אין וכו' וכו', תמיד ראה רק הפך האמונה, עם כל זאת מסר את נפשו בתמימות ובפשיטות, להאמין שהוא יתברך מחיה ומתהיה את העולם כלו, ולא הסתפל על הנסיונות שנסו אותו, זו נקראת אמונה פשוטה, אכל אתה, ענו לסוקראטס, כל האמונה שלך היא — אשר אחר כל המשפלות שלך, שהרגשת כל מיני ספקות, הגעפת למסקנה, אשר להאמין בו יתברך, זה התענוג הגדול ביותר מכל התענוגים, ועל-כן לא מגיע לה לשבת עם אברהם אבינו. ואמר מוהרא"ש נ"י כי כל הספור הזה הוא הפלא ופלא, שנאמר ברוח הקדוש מהמגיד הקדוש ממעזריטש, זכותו יגן עלינו, שספר זאת לתלמידיו, ומסתמא שמע את זה ממורו ורבו הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, כי כל הענין הזה הוא נפלא מאד מאד, אשר עקר האמונה הוא להאמין בו יתברך בתמימות ובפשיטות, ולהיות מוכן למסר את נפשו תמיד בעבורו יתברך, ואף שרואה תמיד שהולך לו כנגד, עם כל זאת לא יסתפל על זה, רק ימשיך להאמין בו יתברך בתמימות ובפשיטות. וסיים מוהרא"ש נ"י: אשרי מי שיחקק בלבו דבורים אלו, ויהיה חזק באמונה פשוטה בו יתברך, ואז טוב לו בזה ובכא.

אמת

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאמת של רבנו ז"ל היא אמת אחרת לגמרי, (איין אנדערע סארט אמת), ורבנו ז"ל מדבר רק ממנו יתברך, ומגלה ומפרסם רק את רוחניות אלקותו יתברך, ואיך שהאדם צריך להמשיך את עצמו רק אליו יתברך ולדבר דבוריו רק עמו יתברך, שזוהי עבודת התפלה וההתבודדות, ועל קטב זה בנויה האמת של רבנו ז"ל, וכן הוא כשאדם חי רק עם הקדוש-ברוך-הוא, האמת שלו כבר אמת אחרת לגמרי, כי אינו רוצה שום דבר, רק את הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, וספר מוהרא"ש נ"י, אשר בעיר טעפליק היו "טעפערס" (עושי קדרות), ובכל מקום שהיה יריד (יום שוק), נסעו לשם כדי למכר הקדרות שלהם, ודרבם היתה שקדם היריד היו נכנסים אל הצדיק והאיש פשוט (גוטער יוד), שהיה גר באותה העירה שהיה בה יום השוק, ונתנו לו מעות לפדיון, כדי שיצליחו, כי הם היו אנשים תמימים וכשרים מאד, ועל-כן בכל מקום שהיה יום השוק, היתה דרבם להפנס לצדיק שגר בעיר הזאת עם פדיון, לבקש שיצליחו בעסקיהם, ופעם היה יום השוק בעיר ברסלב, ונכנסו לרבנו ז"ל עם פדיון, ורבנו ז"ל שחח אז באריכות עם אנשי שלומנו, אשר אין שום תכלית אחרת בזה העולם, רק למסור עצמו לגמרי אליו יתברך, ולדבר עמו יתברך, ומשך מאד את לב השומעים דבריו אחריו יתברך, והם (הקדרים) מאד בער להם הזמן, כי רצו כבר לצאת אל יום השוק, ועל-כן הניחו את הפדיון על השלחן לפני רבנו ז"ל, כדי שרבנו ז"ל יפסיק לדבר ויברכם, ורבנו ז"ל עשה את עצמו כאינו רואה, והמשיך לדבר עוד בהתעוררות והתלהבות גדולה מהתכלית הנצחית, שאין שום תכלית אחרת רק לדבק עצמו בו יתברך, והם — פשראו שהזמן דוחק, הזיזו את הפדיון סמוך לרבנו ז"ל, כדי שיראה רבנו ז"ל את הפדיון, אבל רבנו ז"ל לא הסתובב אליהם כלל, רק המשיך לדבר, והצרכו לצאת, כי כבר התחיל השוק, ופרסמו בחוץ, שפאן יש רבי, שלא אכפת לו פלום רק הקדוש-ברוך-הוא

בְּעֵצְמוֹ. וְסִיּוּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, זוּהִי הָאֱמֶת שֶׁל רַבְּנּוּ ו"ל, וּמִי שְׂאוּחֵז בְּזוֹ הָאֱמֶת, הֵינּוּ תְּמִיד לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא אֵף פֶּעַם לֹא יָרִיב עִם זֵלְתוֹ, וְכֵן לֹא יִרְוץ אַחַר הַכֶּסֶף וְהַכְּבוֹד, כִּי מִמִּילָא הַכֹּל יָבוֹא אֵלָיו, וּכְבֹר אֵינּוּ צָרִיךְ שׁוּם הַשְׁתַּדְּלוּת, וְזוּהִי הָאֱמֶת שֶׁל רַבְּנּוּ ו"ל — לְדַבֵּר רַק מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִמְסֹר אֶת עֵצְמוֹ רַק לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא לְרִצּוֹת שׁוּם רִצּוֹן אַחַר מִבְּלַעְדֵי רִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אָדָם כְּזֶה אֵין לוֹ כֶּבֶד שׁוּם עֲסָקִים עִם אַחַר, אֲדַרְבֵּה, הוּא רַק עוֹסֵק לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת אֱמֶת מִצִּיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: הָאֱמֶת שֶׁל רַבְּנּוּ ו"ל הִיא אֱמֶת כְּזוֹ, שֶׁקָּשָׁה לְאָדָם לְקַחַת אֶת הָאֱמֶת הַזֶּה, וְעַל הָאֱמֶת הַזֶּה נֶאֱמַר (דְּנִינְאֵל ח'): "וְתִשְׁלַף אֱמֶת אֶרְצָה", הֵינּוּ שֶׁהָאֱמֶת מְנַחַת עַל הָאָרֶץ בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, כִּי דָבָר הַמְּנַח בְּאָרֶץ, צָרִיכִים לְכַפֵּף עֵצְמוֹ (זִיף אֵיִנְבִּיגֵן), כְּדֵי לְהַרְיֵמוֹ, כְּמוֹ-כֵן הָאֱמֶת שֶׁל רַבְּנּוּ ו"ל, הִיא מְנַחַת עַכְשָׁו אֶרְצָה, וּבְנֵי-אָדָם אֵינָם רוֹצִים לְקַחַת אוֹתָהּ, מִחֲמַת שְׂאֵי אֶפְשָׁר לָהֶם, אוֹ לֹא מִתְּאִים לָהֶם לְכַפֵּף אֶת עֵצְמָם (אֵיִנְבִּיגֵן זִיף אֶבִּיסֵל), כִּי דָבָר רוֹחֲנִי מְאֹד קָשָׁה לְהַשִּׁיג, רַק אִם הָאָדָם מְכוּפֵף אֶת עֵצְמוֹ, וְלִכֵּן אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מִשׁוּם אִישׁ כְּשֶׁר וִירָא אֱלֹקִים וְצָדִיק אֱמֶת הַדְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אִם כְּשֶׁמְכַנְיַע אֶת עֵצְמוֹ אֵלָיו, אָבֵל יַעַן שְׁלֹא מִתְּאִים לְרַב הָעוֹלָם לְכַפֵּף אֶת עֵצְמָם אֶל הַצָּדִיק הָאֱמֶת, כִּי עֲדִין הֵם מְלֵאִים יִשׁוּת, עַל-כֵּן הֵם רְחוּקִים מִהָאֱמֶת הָאֱמֶתִית.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁצָּרִיכִים הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שְׂיִזְכֶּה לְהַשִּׁיג אֶת הָאֱמֶת שֶׁל רַבְּנּוּ ו"ל, כִּי כֹל הָעוֹלָם כְּלוֹ צוּעֲקִים, שְׂאֵצֵלֶם הָאֱמֶת, וּבְאֱמֶת כְּבֹר גְּלָה לָנוּ רַבְּנּוּ ו"ל, אֲשֶׁר הָאֱמֶת הוּא אֶחָד, וְאֵין נִמְצָא הַרְבֵּה אֱמֶת (עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן ג"א), וְכִמוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יְרֵמִיָּהוּ י'): "וְהִנְיָה אֱלֹקִים אֱמֶת", וְהוּא יִתְבָּרַךְ אֶחָד, וְאֵין שְׁנֵי לוֹ, כְּמוֹ-כֵן הָאֱמֶת הוּא אֶחָד, וְאֵין שְׁנֵי לוֹ, כִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְאֱמֶת הוּא דָבָר אֶחָד, וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַפְרִיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי עקר שלמות האמת היא — שאדם יסתכל על עצמו ולא על זלתי, כי כל זמן שהאדם מסתכל על עצמו, זוהי שלמות האמת, אבל ברגע שהוא מסתכל על אחרים, זה כבר שקר, כי המאמין האמתי בו יתברך, ויודע שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, הוא אף פעם לא יסתכל על אחר, כי יודע, שכל העולם כלו הוא כמו ראי, ומה שהוא רואה אצל זלתי זה אצלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י שזה היה הלמוד של הבעל-שם-טוב הקדוש, שהיכן שרק רואים איזה רע, צריכים לדעת שהרע הוא אצלו, ובזה פירש (בראשית ב'): "לא טוב היות האדם לבדו" — מדוע לא טוב לו לאדם להיות לבדו? כי אלו היה אדם יחיד בעולם, היה יכול לטעות ולחשב שהוא משלם, אלא הקדוש-ברוך-הוא עשה לו עזר, כמו שכתוב (שם): "אעשה לו עזר כנגדו", הינו שהקדוש-ברוך-הוא עשה לו עזר וסיוע מכנגדו, שעל-ידי ראית חסרון בחברו, ידע, שגם בו יש אותו הפגם, ועל דרך זה, המשיך מוהרא"ש נ"י, זוהי האמת של רבנו ז"ל, כי רואים היום, שכל אחד מוצא מומים בזלתי, ושוכח מעצמו, וזה כבר לא האמת של רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי דרכם של הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק ואחיו הרב הקדוש רבי זושא מאניפולי, זכרונם לברכה, הייתה — ללכת בגלות בין אחינו בני ישראל, ובכל מקום שראו איזו עברה, התחיל אחד להוכיח את השני, וקרא אחד לשני בשמו, ובכו ואמרו: היתכן שתעשה עברה זו זו, שחייבים עליה כן וכך וכי' וכי', ותדע, אחי הקדוש, שצריכים לתקן כן וכך, ואחד אמר לשני מה שראה, ועל-ידי-זה מי שבאמת חטא, נתעורר בתשובה, והתחיל לבכות, והזכיר לעצמו: הלא אני חטאתי בזה... וסיים מוהרא"ש נ"י: כמו-כן צריך לעשות כל אדם, תמיד להוכיח את עצמו, ועל-ידי-זה מי שבאמת צריך לקבל את התוכחה, הוא ישמע

כבר מה שהוא צריך לשמע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאל יחשב אדם כי בזה שמפרסמים את הרשעים ברע מעלליהם, זה גם כן נכנס בגדר שאינו רוצה להסתפל על עצמו, אשר זה כבר אינו אמת פנ"ל, צריך לידע, אשר לא כן הוא, כי האמת היא רק לגלות את הקדוש-ברוך-הוא ואת התורה הקדושה, ולא לכטל שום דבר, אבל כששומעים שהרשעים מדברים סרה עליו יתברך ועל התורה הקדושה ועל הצדיקים האמתיים, צריכים תכף לידע, שכל הפוסל במומו פוסל (קדושין ע'), וכתוב (משלי כ"ז): "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", אלו הרשעים וקלי העולם המדברים עליו יתברך, ועל התורה הקדושה ועל הצדיקים האמתיים, הם מגלים את טמאת מעשיהם, והם בעצמם מחרפים ומבזים את עצמם, ורק זוהי האמת של רבנו ז"ל — לא לפחד משום בריה שבעולם, רק תמיד לגלות את אמתת מציאותו יתברך ולפרסמו לכל ישראל, וכשרואה איזה מום בזלתו, ידע שהוא צריך לצעק שיש בו המום הזה, ואז יראה איך שזלתו יתחיל לצעק — למה אתה מבזה אותי, למה אתה מדבר עלי?! ואז ממילא יתגלה איפה האמת... ומי באמת עשה את הדברים האלו שמדבר על זה... (ודבר זה ראינו הרבה פעמים אצל מוהרא"ש נ"י, שקמו עליו רשעים, וקלי עולם, ודברו עליו מה שדברו וכו', ולבסוף נתגלה, אשר כל אלו אשר דברו עליו, היו סתם נואפים, והיו מלאים מחשבות של נאוף והרהורים רעים ומגנים ורעיונות מתעבים, כי לא ימלט, מי שידבר עליו, נרו יאיר, שלא יהיה פגום, כי מוהרא"ש נ"י תמיד מגלה את אמתת מציאותו יתברך, ורק אלו דבוריו — לדבר רק ממנו יתברך וכו', ואין לו דבורים אחרים, ועל-כך מי שמדבר עליו, כאלו מדבר על הקדוש-ברוך-הוא ועל התורה הקדושה, שאז את מעשיו הוא מגלה, הקדוש-ברוך-הוא ישמרנו מהם וממהומם).

ופעם אחת הוכיח מוהרא"ש נ"י את תלמידיו מאלו שתמיד

מחפשים מומים אצל אחרים, ואמר: הלא אין זו האמת של רבנו ז"ל, האמת של רבנו ז"ל היא רק לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך, ולמה לכם לדבר על זה ומזה, אתם רק תגלו ותפרסמו את הקדוש-ברוך-הוא, ואז ממילא יתגלה מי הם הצבועים, כי כמו ששמן ומים אינם יכולים להתערב, כי השמן תמיד עולה למעלה, כמו-כן אלו אשר מגלים את אמתת מציאותו יתברך, ויש להם שם טוב, אשר עליהם אמר החכם מפל אדם (קהלת ז'): "טוב שם משמן טוב", כי שמן לעולם לא יתערב עם מים שמרמזים על מחלקת, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין ז.) על פסוק (משלי י"ז): "פוטר מים ראשית מדון — האי תיגרא דמא לצינורא דבידקא דמא פיון דרווח רוח, (המחלקת דומה לשבילי הנהר, שאם אינו סותמו מיד, הולך ומרחיב, ושוב אינו יכול לסתמו), הינו כי השם טוב הוא השמן טוב, והמחלקת היא המים כנ"ל, וכמו ששם טוב, שהוא האמת של האדם, אי אפשר לו להתערב במים, שהם מחלקת, כמו-כן אין הולך יחד האמת והשקר, כי תמיד האמת תעלה מעלה מעלה, והאמת עד לעצמו; אשרי מי שמסתכל על האמת, ואז ימצא את האמת.

אורחים

מוהרא"ש נ"י תמיד משבח את מצות הכנסת אורחים, והוא רגיל לומר, שמצוה זו, קשה ביותר לקימה, כי אין שני פני-אדם שוים, וכל אחד יש לו טבע אחר, ובפרט אורחים, כל אחד יש לו את המשבר שלו, ועובר עליו מה שעובר וכו', וכשאתה מכניס אותו לביתך, ומארחו באכילה, שתיה ולינה, תדע שיהיה לך ההכרח לסבל ממנו, ואם תחזיק מעמד ותסבל, אז תזכה לכל טוב אמתי ונצחי.

ואמר מוהרא"ש נ"י: על-פירב מנסים את האדם עם אורחים, לראות — איך יוכל להחזיק מעמד עמם, וכשאדם מחזיק מעמד עמם, אז הקדוש-ברוך-הוא משלם לו בחזרה, ושכרו גדול מאד, כי כפי שאדם מתנהג עם האורח, כך הוא מקבל בחזרה, אשרי לו!

וספר מוהרא"ש נ"י, שההורים הקדושים של רבי אלימלך ורבי זושא, היו גרים באיזה כפר נדח, והיתה להם קרעטשמע (אכסניה), והיו מכניסי אורחים גדולים, ועשו כל מה שביכלתם להיטיב לאורחים, פעם אחת באה עגלה מלאה קבצנים ועניים מרודים, מלבשים במלבושים קרועים ובלויים, ובקשו שיסיקו לפניהם את המרחץ לרחץ בו, וכן עשו, והיה ביניהם עני אחד, שהיה חולה ומכה שחין מכה רגלו ועד קדקדו, ולא רצה אף אחד מהעניים לרחץ אותו, ותחמל עליו אשת הקרעטשמע, והסיקה מים חמים בעצמה, וקראה לבעלה, ובקשה ממנו שירחץ אותו, וכן עשה, ואף שזה היה קשה מאד לרחץ מצרע, עם כל זאת עשה זאת בחפץ לב, ואחר-כך אמר המצרע אל שניהם: בשכר זה, שהכנת לי מים ורחצת אותי, אני מברכה, שתוליד בנים כמותי, ונצטערו מאד מאד בלבם על הברכה הזו. ויהי פכלותו לדבר, נעלמה מעיניהם העגלה עם הקבצנים והעניים, ואז ידעו, כי זה היה נסיון מהשם יתברך, למען זכות אותם בבנים, וכן היה — שזכו להוליד את האחים הקדושים — רבי אלימלך ורבי זושא, שהאירו את העולם בתורתם ובצדקתם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בדברים אלו אף פעם אין יכולים לדעת מיהו האורח, ועל-פן צריכים לכבד את כל האורחים, וצריכים לדעת, כי פשאורח בא אליך, הוא שליח מהשמים, וכמבאר בזהר הקדוש (פרשת וירא): מי שאוהב אותו, הקדוש-ברוך-הוא מזמן לו עני לזכות בו; ועל-פן כשבא איזה אורח, ראה לקבלו בסכר פנים יפות. עם כל זאת הזהירנו מאד מוהרא"ש נ"י, אשר צריכים לשמר

מאד על כבוד האשה, ולא להביא אורח נגד רצון אשתו. ופעם היה אברך אחד, שהיתה דרכו להכניס כל מיני משגעים וחולים לביתו, להאכילם ולהשקותם, ואשתו מאד הקפידה עליו, ובפרט, שאחד מהאורחים דבר עמה נבול פה, רחמנא לצלן, והיא באה למוהרא"ש נ"י להתלונן לפניו, ואז קרא מוהרא"ש נ"י לאברך הנ"ל, ודבר עמו הרבה מאד, והסביר לו, שהן אמת שרצונך להכניס אורחים, אבל אתה צריך להזהר מאד בכבוד אשתך, ואל תכניס שום אורח בלי רשות אשתך, ואז תצליח, ואם לאו — תאבד את אשתך, ותצטרך להיות אורח אצל אחרים, והאברך הנ"ל לא שמע בקול מוהרא"ש נ"י, אף שהזהירו פעמים אין מספר, שלא יכניס אורחים בלי רשות אשתו, כי לבסוף יהיה בעצמו אורח אצל אחרים, ולבסוף היה — שנתגרשו, רחמנא לצלן, ונתקימו דברי מוהרא"ש נ"י, כי מסתובב כבר כמה שנים בלי אשה, והוא תמיד מחפש איזה מקום להתארח. ואמר מוהרא"ש נ"י, כי על אורחים הגונים צריכים הרבה לבקש ממנו יתברך, שיזכה לאורחים הגונים, וכן ראוי לו להתפלל הרבה לפניו יתברך, שאל ינסוהו באורחים קשים, כי על זה צריכים סיעתא דשמיא גדולה, כי לא כל אחד יכול לעמד בנפסיון הקשה הזה, ובפרט בשמנסיים אותו עם אורחים קשים, שיש להם תמיד טענות, וכל מה שנותנים להם אינם מרצים, אורחים כאלו מאד מאד קשה להכניס, ועל-כן אין שום עצה, רק לבקש הרבה ממנו יתברך, שיזכה לאורחים הגונים, אורחים כאלו, שאפשר לדבר עמהם בדברי תורה וכו'.

אתרוג

מוהרא"ש נ"י אמר פעם לכמה אברכים, שחפשו בזכויות מגדלת כל מיני מומים וחסרונות באתרוגים, ענה ואמר להם, תדעו

שנשמות ישראל נקראות אתרוג, ומדוע לא תחפשו בנשמתכם מומים וחסרונות עם זכויות מגדלת, כמו שאתם מחפשים על האתרוג כי האדם צריך לבדק בעצמו היטב היכן הוא אויזו, ושלא יטעה את עצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י כי מובא בספרים הקדושים, שתבת אתרוג היא ראשי תבות (תהלים ל"ו): "א'ל ת'בואני ר'גל ג'אווה", והוא על הדרך הנ"ל, כי האתרוג מרמז על הנשמה, כמו שצריכים לחפש היטב היטב באתרוג שיהיה נקי מכל מיני מומין ופסולין ונקבים וכו' וכו', כמו-כן צריכים לחפש בנשמה תמיד עם זכויות מגדלת, שתהיה נקיה מכל מיני פגמים, ויבדק אם אין אצלו איזו גאווה וישות, וזה צריכים תמיד לחפש.

ואמר להם אז, אם תחפשו כל השנה בעצמכם איך אתם נראים בתקון הישות והגאות, ותתפללו תמיד אליו יתברך — "אל תבואני רגל גאווה", אז כשיבוא חג הסוכות, תזכו לאתרוג נאה ויפה מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י בשם רבנו ז"ל: כפי שהאדם בוכה בראש השנה ויום כפור, בן זוכה לאתרוג נאה; ועל-כן אשרי מי שזוכה לבכות הרבה בראש השנה ויום הכפורים, ומנקה את נשמתו מכל מיני גאות וישות, שאז ימחל לו הקדוש-ברוך-הוא על כל עוונותיו, כי כל העוונות הם רק מחמת ישות וגאות, ואז דיקא יזכה לאתרוג נאה ויפה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר על-פי כל הנ"ל האדם יכול לבדק את נשמתו על-ידי האתרוג שלו, כי אם יש לו כתמים ונקדות על האתרוג שלו, ידע שכך הוא בנשמתו, וראוי לו לשוב בתשובה. וספר איזה פלא, שפעם קנה לו אחד אתרוג, ופלוגי זה שהביא לו, לא ראה שהיו עליו כתמים וכו', ולא רצה מוהרא"ש נ"י להחזירו, כי כבר שלם על זה, רק בכה הרבה לפניו יתברך,

וְשָׁב בְּתִשְׁבֻּבָה שְׁלֵמָה, וּכְשֶׁהֲגִיעַ חַג הַסְּכּוֹת וְהוֹצִיא אֶת הָאֶתְרוֹג, הִיָּה נָקִי לְגִמְרֵי מִכָּל כֶּתֶם, וְהֶעֱנַן הָיָה אֶצְלוֹ פָּלֵא גָדוֹל.

אַהֲבָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר: מִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עֵצְמוֹ בְּמִדַּת אַהֲבָה, שֶׁתְּמִיד אוֹהֵב אֶת זְלָתוֹ, אֲזִי נִתְרַחֵב מֵחוּ וְדַעְתּוֹ, וְזוֹכֵה לִישׁוּב הַדַּעַת, לֹא-כֵן אָדָם אֲשֶׁר מָלֵא שִׁנְאָה, הַמֵּחַ שְׁלוֹ מְצַמְצֵם תְּמִיד וְהוּא מָלֵא קִשְׁיוֹת וְסִפְקוֹת, וְלִהְפּוֹךְ מִי שֶׁהוּא בְּטִבְעוֹ אוֹהֵב אֶת כָּלֵם, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֵה לְגִדְלוֹת הַמַּחִין.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י: בְּיוֹתֵר צְרִיכִים לְהִכְנִיס מִדַּת אַהֲבָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם, אִם הַבֵּית מָלֵא אַהֲבָה, אֲזִי הַיְלָדִים שְׁנוֹלְדִים הֵם מֵיִשְׁבִּים בְּדַעְתָּם, וְהֵם גְּדֹלִים עִם מִדּוֹת טוֹבוֹת, לֹא-כֵן כְּשֶׁאִין אַהֲבָה בְּבֵיתוֹ, אֲזִי הַיְלָדִים מְבַלְבְּלִים וְגְדֹלִים עִם מִדּוֹת רָעוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁעַקֵּר קִיּוּם בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם תְּלוּי רַק בְּאַהֲבָה, כָּל מֵה שֵׁיִשׁ יוֹתֵר אַהֲבָה בְּבֵית, כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ יוֹתֵר בְּרָכָה בְּבֵית, וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, מִי שֶׁרַגֵּיל בְּמִדַּת אַהֲבָה, שֶׁתְּמִיד אוֹהֵב אֶת זְלָתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה בְּנִקְל לֹ לְהִתְאַחַד בְּאַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי רַבְּנוּ ז"ל אוֹמְרִי (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ד'), אַהֲבָה גִימְטְרִיָּה אֶחָד, וְכַנְ"ל — מִי שֶׁאוֹחַז בְּמִדַּת הָאַהֲבָה, בְּנִקְל לֹ לְבּוֹא אֶל אַחֲדוֹת הַנְּי"ה בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן רַבְּנוּ ז"ל אוֹמְרִי (סִפְרֵי הַמִּדּוֹת, אוֹת אַהֲבָה, סִימָן ר'): עַל-יְדֵי אַהֲבָה כָּאֵה הַתְּחִזְקוֹת, כִּי אָדָם שֶׁהוּא אִישׁ אוֹהֵב, וְתְמִיד אוֹהֵב אֶת זְלָתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ לֹ תְמִיד הַתְּחִזְקוֹת, וּמְחִזֵּק אֶת עֵצְמוֹ בְּכָל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, לֹא-כֵן מִי שֶׁבְּטִבְעוֹ הוּא שׁוֹנֵא אֶת כָּל אֶחָד, זֶה מוֹרָה עַל פָּגַם אֲמוּנָתוֹ,

שאִינוּ מֵאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה וְדַעְתּוֹ מְבַלְבֵּלֶת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁבִיּוֹתֵר צְרִיף הָאָדָם לְעַבֵּד עַל אֲהַבַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ — לְאָהֵב אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ בְּכָל לִבּוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מַאֲדוֹ, וְכָל מָה שְׁאוּהֵב יוֹתֵר אֶת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה נִכְלָל בּוֹ, וְרַבְּנוּ ז"ל מְבִיא (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת אֲהָבָה, סִימָן ג'): עַל־יְדֵי אֲהַבַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ נִשְׁמַרְתְּ הַנֶּפֶשׁ מִכָּל פְּגָעִים רָעִים; כִּי בְּזֶה שֶׁהָאָדָם אוֹהֵב רַק אֶת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, אֲזַי אֵינוֹ מִפְּחָד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, וְנִפְשׁוֹ נִשְׁמַרְתְּ מִכָּל רָע, וּמִדַּת אֲהָבָה כָּל־כֶּף יִקְרָה בְּעֵינָיו יִתְבַּרֵךְ, עַד שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מוּחַל לוֹ עַל כָּל עוֹנוֹתָיו, וְאִם הָיוּ בְּגֵי אָדָם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת הָאֲהָבָה — לְאָהֵב אֶת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, אֲזַי הָיוּ נִכְלָלִים לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְהָיוּ מִתְבַּטְּלִים אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ מִרַב אֲהַבְתָּם אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְכַנִּים אֶת עַצְמוֹ בְּאֲהַבַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י רְגִיל תְּמִיד לְדַבֵּר מֵאֲהַבַת הַצְּדִיק, אִיף שְׁצִרִיכִים לְאָהֵב אֶת הַצְּדִיק, וְאִין שִׁיחָה שְׁלֵא יִזְכִּיר אֶת דְּבַר רַבְּנוּ ז"ל, שְׁאָמַר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת צְדִיק, סִימָן ס"ט): מִי שְׁאוּהֵב אֶת הַצְּדִיק, צְרִיף לְשַׁמֵּר אֶת הַצְּדִיק, שְׁלֵא יֵצֵא עָלָיו שֵׁם רָע; כִּי אִם אוֹהֵבִים בְּאֵמֶת אֶת הַצְּדִיק, אֲזַי שׁוֹמְרִים מְאֹד מְאֹד עַל שְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ, שְׁלֵא יֵצֵא אִיזָה שֵׁם רָע עַל הַצְּדִיק, וְעַל־כֵּן מוֹהֲרָא"ש נ"י מְאֹד מְקַפֵּיד, שְׁכָל אַנְשֵׁי שְׁלוּמְנוּ יִלְכוּ לְבוֹשִׁים בְּנִקְיוֹת וּבְדַרְךְ אַרְץ, וְכֵן שְׁלֵא יִתְפָּרְעוּ וְלֹא יַחְנְפוּ אֶת שׁוּם בְּרִיָּה, וְלֹא יְרוּצוּ אַחַר כְּסָפִים כְּקוֹרָא בְּהָרִים, אֲשֶׁר כָּל זֶה בְּכָלֵל אֲהַבַת הַצְּדִיק — לְשַׁמֵּר שְׁלֵא יֵצֵא עָלָיו שֵׁם רָע, וְרַק לְלַכֵּת וּלְפָרְסֵם אֶת תּוֹרָתוֹ בְּרִישׁ גְּלִי, וְלֹא לְהַתְּבַיֵּשׁ, וּבְזֶה מְרִאִים אֶת גְּדֹל אֲהָבָה לְצְדִיק הָאֵמֶת; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁדַּבּוּק בְּמִדַּת אֲהָבָה, וְאֲזַי יִתְרַחֵב לְבוֹ וְדַעְתּוֹ תְּמִיד, וְאֲזַי יִזְכֶּה לְאֲהַבַת הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא וּלְאֲהַבַת הַצְּדִיק, וְיִצְלִיחַ דְּרַכּוֹ תְּמִיד.

בְּרִיאָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, כִּי עֵקֶר חֲדוּשׁ הַבְּרִיאָה הוּא לֹא רַק מִצַּד יֵשׁ מֵאֵין, אֲלָא — לְבִרְא בְּרִיאָה יֵשׁ מֵאֵין בְּתוֹךְ תְּהוֹ וְכֹהוּ, זֶה עֵקֶר הַחֲדוּשׁ, כִּי מֵאֵז תַּחֲלַת הַבְּרִיאָה הֵיטָה הָאָרֶץ תְּהוֹ וְכֹהוּ וְחֻשֵׁף עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְזֶהוּ הַחֲדוּשׁ הַגָּדוֹל בְּיִתְרָה בְּבְרִיאָה — שְׁמַתוֹךְ תְּהוֹ וְכֹהוּ וְחֻשֵׁף עַל פְּנֵי תְהוֹם, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, וְכִמּוֹ שְׁבַת־חֻלָּה הַבְּרִיאָה הֵיטָה יֵשׁ מֵאֵין מִמֶּשׁ, כִּי בְתַחֲלָה, הִיָּה הַכֹּל אֵין, וְאַחֲרֵיכֵן נִתְהוּהָ תְהוֹ וְכֹהוּ וְחֻשֵׁף עַל פְּנֵי תְהוֹם, וּמִשָּׁם נִתְהוּהָ הַבְּרִיאָה, כְּמוֹ-כֵן יְדוּעַ, שֶׁהַבְּרִיאָה מִתְחַדָּשֶׁת בְּכֹל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל שָׁעָה וְשָׁעָה וּבְכָל רִגַע וְרִגַע, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים בְּתַפְלָה: "וּבְכַטּוּבוֹ מִחֲדָשׁ בְּכֹל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְרִאשִׁית", וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחִיָּה, מִהוּהוּ וּמְקַיֵּם אֶת הַבְּרִיאָה כֹּלָה בְּכֹל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רִגַע מִמֶּשׁ מִחֲדָשׁ, וְעֵקֶר הַחֲדוּשׁ שֶׁל הַבְּרִיאָה הוּא, שְׁבַכָּל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וְשָׁעָה וּבְכָל רִגַע וְרִגַע, עוֹבְרִים עַל כָּל־לַיּוֹת הָעוֹלָם וְעַל פְּרֻטִיּוֹת בְּגַי-אָדָם וְעַל פְּרֻטֵי פְרֻטִיּוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד תְּהוֹ וְכֹהוּ וְחֻשֵׁף, וְעַם כָּל זֹאת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחִיָּה, מִהוּהוּ וּמְקַיֵּם אֶת הַבְּרִיאָה מִחֲדָשׁ דִּיקָא, וּכְשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, אֵז תְּמִיד יַחֲזִק אֶת עֲצָמוֹ, כִּי זֶה עֵקֶר הַהִתְחַזְּקוֹת לְאָדָם — שְׂיֵאֲמִין שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בּוֹרָא מִחֲדָשׁ אֶת כָּל הַבְּרִיאָה בְּכֹל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל שָׁעָה וְשָׁעָה וּבְכָל רִגַע וְרִגַע, וְעַל-כֵּן אֵל יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ מִכָּל מַה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, אִף שֶׁהוּא מְלֵא מְרִירוֹת, מְלֵא צְרוּת, מְלֵא יִסּוּרִים, מְלֵא דְאֲגוּת, מְלֵא חוֹבוֹת, מְלֵא יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת, מְלֵא קִטְנוֹת וְכוּ' וְכוּ', אֵל יֵיֵאֵשׁ עֲצָמוֹ כָּלֵל, כִּי כְמוֹ שְׁבַת־חֻלָּת הַבְּרִיאָה הֵיטָה הַבְּרִיאָה מִתּוֹךְ חֻשֵׁף עַל פְּנֵי הַתְּהוֹם, תְּהוֹ וְכֹהוּ, שֶׁהוּא תוֹהָה וּמִשְׁתוּמָם עַל הַכּוֹהוּ שְׁכָה, כְּמוֹ-כֵן צְרִיף הָאָדָם לְדַעַת, אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו תְּהוֹ וְכֹהוּ וְחֻשֵׁף, וְעַם כָּל זֹאת דִּיקָא מִשָּׁם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בּוֹרָא אֶת הַבְּרִיאָה, וְאִם הָאָדָם יִכְנִיס בְּעֲצָמוֹ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, אֵז יִהְיֶה חֲזֵק כָּל יְמֵי חַיָּיו, כִּי שׁוֹם דְּכֹר שְׁבַע־עוֹלָם לֹא יוּכַל לְשַׁכַּח אוֹתוֹ, כִּי דִיקָא מִתּוֹךְ תְּהוֹ וְכֹהוּ, מִתּוֹךְ חֻשֵׁף עַל פְּנֵי הַתְּהוֹם, מִשָּׁם בּוֹרָא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-

הוא את הבריאה, ובמדרש (בראשית וכה, פ'שה א) אמרו, שאסור לחקר בדברים אלו, כי הוא משל למלך שבנה פלטין שלו על מקום זבל, אשר בודאי בושה וחרפה לדבר מזה, עם כל זאת המציאות היא ככה, וזה סוד החלל הפנוי, שאסור להכניס את עצמו בזה, כי יכולים לפל לגמרי וכו', (כמוכא בלקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ד), ועם כל זאת גם בתוך החלל הפנוי שם יש מציאות אלקותו, כי בלא אלקותו יתברך, לא היה שום קיום כלל וכו', וכמו שהוא בכלליות הבריאה, כמו-כן הוא אצל כל אחד ואחד — דיקא מתוך תהו ובהו וחשך על-פני תהום, דיקא משם הקדוש-ברוך-הוא בורא את הבריאה מחדש בכל יום ובכל שעה ובכל רגע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בכל זה יש סוד עמק עמק מי ימצאנו מסתרי נסתרות הבריאה ומחכמת הקבלה, מהקדמונים עד האר"י הקדוש, שנתגלה אלקותו יתברך — מה שהיה מה שהיה ומה שיהיה וכו', והעקר שבתקף החשכות, תהו ובהו, גם שם מאירה אלקותו בדקות, ואשרי מי שזוכה להחזיק מעמד ולא לפל בדעתו מכל מה שעובר עליו, רק מחזיק מעמד, אז דיקא יזכה לראות ולהרגיש ערבות, נעימות, זיו חיות אלקותו יתברך, שזה עמק סוד כל הבריאה, ואם בני-אדם היו יודעים דבר זה, אז אף פעם לא היו נשברים, על אף כל המרירות והצרות והיסורים שסובלים ברוחניות ובגשמיות בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, כי יש בני-אדם אשר עוברת עליהם מרירות כזו, שכמעט ששתגעו מרב צרות, ויש אנשים שנופלים בחשך ותהו ובהו כזה, שחושבים שאף פעם לא יוכלו לצאת משם, ואף פעם לא יוכלו להתקרב להקדוש-ברוך-הוא, אבל בידיעות אלו, שאדם יודע, שכל הבריאה כלה נבראה מתוך תהו ובהו וחשך על פני תהום, כמו-כן הוא צריך לדעת שגם אצלו בפרטי פרטיות הוא כן, שדיקא מתוך החשך, תהו ובהו, יכול לזכות להרגיש ערבות, נעימות, ידידות, זיו חיות אלקותו יתברך, אם לא יאבד את עצמו לדעת, חס ושלום.

וסים מוהרא"ש נ"י, תאמינו לי, אם תעמיקו בדברים אלו, ותענינו בספרי המקבלים, תראו, שגליתי לכם סוד נפלא ונורא מאד אבל בדבורים פשוטים, ובאמת כל חיי האדם תלויים בזה, כי אין לך אדם שלא יסבל מה שהוא סובל, ועובר עליו תהו ובהו וחשף על פניו, והוא תמיד חושב שהוא כבר אבוד לגמרי, ואין לו שום תקנה ותקנה כלל, ומכל שפן איך ישיג רוחניות והשגות אלקות, כי כל אחד יודע את מעשיו הרעים ונפילותיו וכו', וכו', ואפלו אלו שכבר זכו להטהר וקדשו את עצמם, ועולים למעלה למעלה ממדרגה למדרגה וכו', וכו', גם עליהם עוברת כוס התרעלה, והרבה פעמים הם חושבים, שאבדו הכל, וכאלו אבדו מנוס ותקוה מהם וכו', כידוע ליודעים, עם כל זאת על-ידי ההתגלות הזו — לידע, שפמו שתחלת הבריאה היתה דיקא מתוך תהו ובהו וחשף על פני תהום, כמו-כן הבריאה בפרטיות של כל אדם שרוצה לזכות להשיג אלקותו יתברך יש מאין בכל יום, צריך לדעת שגם הבריאה שלו היא מתוך תהו ובהו וחשף על פני תהום, וכידיעות אלו יזכה להתחזק ולעבר על כל מה שעובר עליו, ויחזיק מעמד תמיד. אשרי מי שמכניס ידיעות אלו בלבו, ואז יצחק מהכל, ותמיד יעבר על כל הנסיונות הקשים והמרים שעוברים עליו, כמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ד), שבשביל זה נקראו עם ישראל "עברים", שעוברים מעבר אל עבר בתוך החלל הפנוי, כי על-ידי האמונה, עוברים על הכל ודו"ק.

בטלה

מוהרא"ש נ"י אמר, שאין לך עוד דבר ומדה מגנה בזה העולם כמו מדת הבטלה, שהאדם מבטל את זמנו, כי בפרוש גלו לנו חכמינו הקדושים (כתבות נ"ט:), שהבטלה מביאה לידי זמה

ולידי שעמום, ואמרו חכמינו הקדושים (דרך ארץ זוטא, פֶּרֶק ט'), שתשע מאות ותשעים ותשע אנשים מתים מבטלה, ורק אחד מאלף מת מיתה טבעית, כי הבטלה הורסת את האדם לגמרי — בין בגשמיות ובין ברוחניות, ברוחניות — האדם אינו לומד, ואינו מקיים את המצוות על-ידי בטלה, ונופל וכא לידי עברות חמורות, ובגשמיות — כשאינו עובד, ואינו עוסק בעבור פרנסתו, נעשה עצלן, והולך קרוע ובלוי, עד שנופל ליאוש עמק, וכל זה בא על-ידי הבטלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אם אדם רוצה להצליח ברוחניות ובגשמיות, צריך לשמר את עצמו מאד מאד מבטלה, שאף פעם לא ילך בטל, ויעסק באיזה עסק, או שילמד שעורים כסדרן: מקרא, משנה, גמרא, מדרש וכו', וכו', וידע שאפלו מעט גם טוב, הינו אפלו פסוק אחד, או משנה אחת, או מימרה אחת, או הלכה אחת, ועל-ידי-זה תמיד ילמד, כי על-פי-רב האדם אינו לומד ומבטל את זמנו, כי חושב שיש לו הרבה ללמד, והרבה אינו יכול, ואז אינו מתחיל כלל, ועל-ידי-זה נופל לבטלה, אבל על-ידי ידיעה זו — שיודע שמעט גם-כן טוב, ולומד פסוק אחד, או משנה אחת, או מימרה אחת, או הלכה אחת, אחר-כך יחשב — אולי עוד פסוק ועוד משנה ועוד הלכה ועוד מימרה וכו' וכו', וכך הוא יוצא מבטלה ולומד, וכן הוא לענין פרנסה, שיעסק באיזה עסק כלשהו, ויחשב שירויח רק קצת, וזה יסחב אותו להרויח עוד קצת ועוד קצת, וכן בענין עסקים בעסקי העולם הזה, תמיד יהיה עסוק — או שינקה או שיתקן, או שיאכל, או שילך לישן, אבל סתם להסתובב בטל, זה הורס את האדם לגמרי — בין ברוחניות ובין בגשמיות.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שיכניס בדעתו ידיעות אלו, תמיד יצליח בחייו, כי בזה שאדם עסוק, זו ההצלחה הגדולה ביותר בחיים. אשרי מי שאינו מבטל את זמנו!

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכים כל מיני פעולות שבעולם להתחמק מבני-אדם המבטלים את הזמן, ועקר בטול הזמן מתחיל בפטפוטי דברים של מה בכך, אשר זה הוא האסון הגדול ביותר לאדם, כי אין לה עוד דבר המביא לידי בטלה כמו לשבת ולפטפט עם בני-אדם דברים של מה בכך, וצריך להיות חכם גדול להתחמק מאנשים בטלנים, כי הם בודאי יהרגו אותו — בין ברוחניות ובין בגשמיות, והמציאות מראה, שכל אלו שתמיד עוסקים — או שלומדים ומתפללים או שעוסקים באיזה עסק, מצליחים בין בגשמיות ובין ברוחניות, כי רב, תלמיד-חכם וצדיק גדול מצליחים, כי אינם מבטלים את זמנם, ותמיד עוסקים בעבודת השם יתברך, ובעלי בית נעשים עשירים ומצליחים, כאשר הם תמיד עוסקים, ותמיד עוסקים באיזה עסק, וכל מחם וראשם הוא בעסקי משא ומתן, ועל-ידי-זה יש להם כלי להצליח, לא-כן אלו יושבי הקרנות, היושבים ומפטפטים ומדברים לשון הרע ורכילות וליצנות, הם נשארים מבחוץ ומפסידים בין ברוחניות ובין בגשמיות, מאחר שהם מבלים את זמנם בהבל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אין עוד ענש גדול בשמים כמו ענש הבטלה, כי הקדוש-ברוך-הוא נתן לכל אחד ואחד כף וכף שנים בזה העולם, כדי שיתקן בזה העולם מה שהוא צריך לתקן — להשרות שכנתו בזה העולם על-ידי קיום התורה והמצוות, ועל-ידי דבורי אמונה והשגחה פרטית, וכשאדם לוקח את הזמן שהוא אוצרות המלך ומבזבזו, על זה מקבל ענש גדול מאד, על-כן צריך כל אדם לראות להוציא את זמנו רק על דברים קדושים, ואז יקבל שכר גדול ממנו יתברך.

בָּנִים

מוהרא"ש נ"י אָמר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: לְזִכּוֹת לְבָנִים הִיא זְכָה גְדוּלָה, אֲבָל לְזִכּוֹת לְרוּוֹת נַחַת מִבָּנִים, עַל זֶה צְרִיכִים זְכָה יוֹתֵר גְּדוּלָה.

וְאָמַר, שְׁעַל-פִּי-רַב הָאָדָם סוֹבֵל מִבָּנָיו רַק עַל-יַדֵּי שְׁפָגָם בְּבְרִיתוֹ, וּבְכָל פַּעַם כְּשֹׁבֵל מֵהֶם צֶעַר וְיִסּוּרִים, יִפְשָׁשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וְיִסְבֵּל אֶת יִסּוּרָיו הַקָּשִׁים, וְהוּא רָגִיל לְהִזְכִּיר מַה שְּׁמוּכָא בְּתַנּוּא דְּבֵי אֱלֹהֵי (פָּרָק ב'): הֵא לְמַדַּת שְׁכָל הַמִּבְעֵט בְּיִסּוּרֵין סִימָן רַע לוֹ, אָמְרוּ חֲכָמִים, וְכִי לֹא בְּדִין עֲוֹנוֹתָיו בָּאוּ עָלָיו הַיִּסּוּרֵין? אֲתַמְהָה! אֲלֹא בָּאוּ עָלָיו הַיִּסּוּרֵין, עַל-יַדֵּי שְׁעָשָׂה דְּבָרִים מְכַעְרִים וּדְבָרִים שְׂאִינָם רְאוּיִים, וְהוּא בְּיַדֵּי עוֹקֵר אֶת עֲצָמוֹ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, עֵינֵן שָׁם; הֲרִי לָךְ שְׁכָל הַיִּסּוּרִים שְׂאָדָם סוֹבֵל הֵם רַק בְּשִׁבִיל עֲוֹנוֹתָיו, וְעַל-פֶּן בְּשַׁעֲהָ שְׂיֵשׁ לוֹ צְרוּת וְיִסּוּרִים מִבָּנָיו, שְׂיִשְׁתַּדֵּל אֲזוֹ לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְיִבְכֶּה אֵלָיו יִתְבַּרְךָ שְׂיִמְחַל לוֹ, וְאֲזוֹ יִרְאֶה אִיךָ שְׂיִמְתִּיק לוֹ הַדִּינִים.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂרַבְּנוּ ז"ל בְּפְרוּשׁ גְּלָה לָנוּ (שיחות הַר"ן, סִימָן נ"ט): מְסַגֵּל יוֹתֵר לְבָנִים — לְהִיּוֹת רְחוּק מֵהֶם, לְבָלִי לְהִיּוֹת דְּבוּק בָּהֶם, לְשַׁעֲשַׁע בָּהֶם בְּכָל פַּעַם, רַק לְבָלִי לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כָּלֵל, וְיִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם, וְעַל-יַדֵּי-זֶה תִּהְיֶה לוֹ הַצְּלָחָה עִם בָּנָיו, כִּי כָּל מַה שְׂאָדָם מִשְׁתַּעֲשַׁע יוֹתֵר בִּילְדָיו, הֵם רוֹקְדִים עַל רִאשׁוֹ וּמְצַעְרִים אוֹתוֹ וְכוּ', וְכֵן הוּא דְרָךְ שֶׁל תִּינּוּק — כָּל זְמַן שֶׁתִּשְׁתַּעֲשַׁע עִמּוֹ, וְתִהְיֶה סְמוּךְ לוֹ, אֲזוֹ לְבִסּוּף יִקְפֹץ לָךְ עַל רִאשְׁךָ, וְעַל-פֶּן הוּא מְסַגֵּל יוֹתֵר לְבָנִים — לְהִיּוֹת רְחוּק מֵהֶם וּלְהַעֲלִים עֵינָיו, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סוֹטָה מ"ז): תִּינּוּק תִּהְיֶה שְׂמַאל דּוּחָה וְיִמִּין מְקַרְבֵּת, הֵינּוּ שְׂיִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם, וְיִשְׁמַר אוֹתָם בְּאִפְּן כְּזֶה, שֶׁהֵם לֹא יִרְגִישׁוּ שֶׁתִּהְיֶה שְׂמַאל דּוּחָה, וְיִחַשְׁבוּ כְּאִלוֹ לֹא מְסַתַּכְלִים עֲלֵיהֶם, אֲבָל מִימִין יִקְרְבֻם וְיִשְׁמַר עֲלֵיהֶם מְאֹד, וְעַל-יַדֵּי-זֶה יִצְלִיחוּ הַבָּנִים מְאֹד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשביל זה טוב מאד כשילד לומד רחוק מהבית, מכל שכן כשנעשה בר-מצוה מה טוב ומה נעים לשלחו מהבית, שאז יגדל להיות עצמאי, כי יעבר עליו מה שיעבר וכו', ויצטרף לכבס את בגדיו וכו', ויצטרף לדאג בעבור אכל וכו', זה יכניס בו בטחון עצמי, ויהיה עצמאי, לא-כן מי שמרחם תמיד על ילדיו, ומשתעשע עמהם, ומפחד לשלח אותם, זו טפשות גדולה מאד, ואין זה נקרא רחמנות, אלא זו אכזריות גדולה מאד, כי הילד או הפחור תמיד יגדלו בלי בטחון עצמי, וזה יזיק להם בימי ילדותם, מכל שכן כשיצטרפו להתחנן, מכל שכן וכל שכן שכבר התחננו, אז יגדלו בעייתיים. וסיים מוהרא"ש נ"י, אין לה עוד עצה יותר טובה להצלחת הבנים, כמו שרבנו ז"ל גלה לנו כנ"ל — שמסגל יותר לבנים להיות רחוק מהם לבלי להיות דבוק בהם להשתעשע עמהם בכל פעם, רק לא להסתפל עליהם, ועל-ידי-זה יגדלו ויצליחו, וכל אלו ההורים שעשו זאת עם ילדיהם, זכו לרוות רב נחת מהם, וכל אלו שהלבישו את עצמם במדת הרחמנות, לא הצליחו עם ילדיהם.

ובכל פעם כשעוברים על מוהרא"ש נ"י אילו בלבולים וכו', או צרות וכו' מילדיו, הוא עונה בענות קדשו: מה אעשה, כי חטאתי ועלי לחזור בתשובה, כי אחרת לא הייתי סובל מהם וכו'.

וגלה לנו מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל אמר (שיחות הר"ן, סימן ל"ד): אמונה בגמטריה בני"ם, ועל-ידי-זה זוכה לבנים, הינו שאדם צריך לחזק עצמו באמונה פשוטה, לידיע שהוא תברך מחיה, מהנה ומקיים את כל הבריאה כלה, והכל מפניו תברך, וזה בעצמו יביא אותו להצלחת הילדים, כי ברגע שאדם מכניס בדעתו אמונת היחוד, שהוא תברך מחיה, מהנה ומקיים את כל הבריאה כלה, על-ידי-זה זוכה לבנים וזוכה לרוות רב נחת מהם, וזוכה לסבלנות, כי על-ידי האמונה זוכים להגיע אל סבלנות, ואין לה עוד מדה יותר טובה בגדול הבנים כמו מדת הסבלנות, כי

בלי סבלנות עם ילדים יכולים להתפוצץ מרב צער ויסורים, כפי הילדים יכולים להרג את ההורים מרב עקשנותם, ומרב רע לבכם, והעצה היחידה היא רק סבלנות — לדבר עמהם ולהסביר להם בנחת, ועל-ידי-זה סוף כל סוף יגדלו בנים בריאים.

וסים מוהרא"ש נ"י, שאין עצה אחרת בגדול בנים, ולהנצל מצער גדול בנים, אלא אמונה, שהיא בגימטריה — בנים, להכניס עצמו באמונה הקדושה, לידע שהוא יתברך מחיה ומנהיה ומקיים את כל הבריאה כלה, ומה שצריכים הוא רק תפלה ובקשה.

ומוהרא"ש נ"י רגיל לספר על אחד מאנשי שלומנו, שהיו לו בנים טובים, וכששאלוהו: איך זכית לבנים טובים? ענה ואמר: מה אתם חושבים, שהם צומחים על האילן? בכל יום ויום מלאתי את הכפה שלי עם דמעות, ורחצתי את הפנים בזה, שיהיו לי בנים טובים, ועל-ידי-זה זכיתי לבנים טובים.

בושה

מוהרא"ש נ"י אמר, המדרגה הגדולה ביותר ביראת שמים היא — מדת הבושה, שיהיה רגיל להתבייש ממנו יתברך, וספר, שפעם אחת אמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל בזו הלשון: ווערסטו ריץ רויט פאר השם יתברך? (א). הינו כאומר, שפך צריכה להיות הבושה — להתבייש ממנו יתברך, עד שיתאדמו פניו אזיל חיוורא ואתי סומקא (עובר הלבן ובא האדם, הינו מחויר ואחר-כך מסמיק), כדרך בני-אדם, ששםבבישים אותם, הם נעשים אדמים מרב בושה, כמו-כן צריך האדם להתבייש ממנו יתברך, עד שתראה הבושה על פניו, וזה עקר שלמות יראת השמים, שהוא מתבייש (א) האם אמה נעשה אדם בפניו מרב בושה לפניו יתברך?

מִמֶּנּוּ יִתְבַּרַךְ תָּמִיד, וְנַעֲשֶׂה אָדָם מְרֹב בּוֹשָׁה, וְזוֹ הִיא הַמְּדֻרְגָה הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר בְּדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבַּרַךְ — שֶׁהוּא תָּמִיד מִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרַךְ, וְלֹא יַעֲשֶׂה שׁוּם דָּבָר נֶגֶד רְצוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יִתְבַּרַךְ מִסְתַּכֵּל תָּמִיד עָלָיו.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, כִּי בְּיֹשְׁפִי' אוֹתִיּוֹת שְׂוִיבִי'ה', כִּי זֶה עָקֵר הַתְּשׁוּבָה, לְשִׁמְעַ בְּזִיוְנוֹ וְלֵדָם וְלִשְׁתַּק, כַּמּוּבָא בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן ר'), אֲשֶׁר זֶה הַתְּקוּן לְהַכְנִיעַ אֶת הָרַע שְׁבֻדְמִיו, כִּי בְּזֶה שְׁסוּבָלִים בְּזִיוְנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, מְכַנְעִים אֶת הָרַע שְׁבַחְלָל הַשְּׂמָאֲלִי, עֵינֵי שָׁם; וְסִימָן מוֹהֲרַא"ש נ"י, וְעַל-כֵּן יִשׁוּ"ב רָאשֵׁי תְבוֹת שְׂוִמַע בְּזִיוְנוֹ י'דָם וְיִשְׁתַּק, כִּי זֶה עָקֵר הַתְּשׁוּבָה — לְזָכוֹת לְשִׁמְעַ בְּזִיוְנוֹ וְלֵדָם וְלִשְׁתַּק, וְלֹא לְעֲנוּת לְמַחְרְפוֹ דָּבָר, וְכַבֵּר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁבַת פ"ח:): "הִנְעֲלִבִין וְאִינָן עוֹלָבִין שׁוּמַעִין חֶרְפָּתָן וְאִינָן מְשִׁיבִין, עוֹשִׂין מֵאֲהָבָה וּשְׂמַחִין בְּיִסּוּרֵין, עָלֵיהֶם הַכְּתוּב אוֹמֵר (שׁוֹפְטִים ה'): 'וְאֲהָבִיו כְּצֹאת הַשֶּׁמֶשׁ בַּגְּבֻרָתוֹ"', עֵינֵי שָׁם.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, אִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת הַבְּזִיוְנוֹת וְהַבּוֹשׁוֹת וְהַחֲרָפוֹת, שְׂמַכְפָּרִים לָהֶם עוֹנוֹתֵיהֶם, הָיוּ שְׂמַחִים מְאֹד כְּשֶׁהָיוּ בָּאִים עָלֵיהֶם חֲרוּפִים וְגִדּוּפִים, בְּזִיוְנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים מְרַשְׁעִים; וְעַל-כֵּן כְּשָׂבָאִים עַל הָאָדָם בְּזִיוְנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, וּמְגַדְּפִים וּמְחַרְפִּים אוֹתוֹ וְשׁוֹפְכִים אֶת דָּמוֹ, אֵל יַעֲשֶׂה שׁוּם דָּבָר, רַק יִבְרַח אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וְיֹאמֵר לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ: "זֶה מִגִּיעַ לִי בְּעֶבֶר עוֹנוֹתֵי", וְלַעוֹלָם אֵל יֵצֵא לְרִיב עִם מְחַרְפֵי וּמְבֹזֵי נַפְשׁוֹ, וְעַל-כֵּן בְּיֹשְׁפִי' הוּא רָאשֵׁי תְבוֹת שִׁבִי וְיֵאל תַּעֲשֶׂה, כִּי זֶה עָקֵר הַעֲצָה כְּשֶׁעוֹבְרוֹת עַל הָאָדָם כָּל מִינֵי בּוֹשׁוֹת וְחֲרָפוֹת, שְׂיָהָא "שָׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה", וְלֹא יַעֲשֶׂה שׁוּם דָּבָר לְמַחְרְפֵי וּמְבֹזֵי נַפְשׁוֹ, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְמִילָא יִשְׁלַם לָהֶם בַּחֲזָרָה מֵה שְׂמַגִּיעַ לָהֶם.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְהַתְּבוּדֵי הַרְבֵּה עִמּוֹ יִתְבַּרַךְ, וּמְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ וְכָל מֵה שְׂעוּבָר עָלָיו בְּתַמִּימוֹת

ובכפשיטות, ומספר להקדוש-ברוך-הוא בפרטי פרטיות כל מה שעושה, והוא מתבייש בחטאיו, על-ידי-זה מוחלין לו על עוונותיו, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות י"ב): כל העושה דבר עברה, ומתבייש בה, מוחלים לו על כל עוונותיו, ודבר זה מקימים בשלמות בשעת התבודדות, שאז מספרים לפניו יתברך בפרטי פרטיות מה שעשו, וזה מכניס באדם בושה, שמתבייש ממנו יתברך על מה שעשה, ועל-ידי הבושה זוכה, שהקדוש-ברוך-הוא מוחל לו על כל עוונותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי הרגיל לדבר עמו יתברך, באה על פניו יראה גדולה, ובושה גדולה, שאין לתאר ואין לשער כלל, וכל מה שאדם מתבודד יותר עמו יתברך, הוא יותר דבוק בו יתברך, והוא יותר מתבייש מלפניו יתברך, ועל זה אמרו חכמינו הקדושים (גדרים כ'). על פסוק (שמות כ'): "ובעבור תהיה יראתו על פניכם" — זו בושה, "לבלתי תחטאו", מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא, מכאן אמרו: סימן יפה באדם שהוא ביטחון, ואמרו (שם): כל אדם המתבייש, לא במהרה הוא חוטא וכו', עין שם; ודבר זה ביותר סובב על תפלה והתבודדות, כי כשאדם מתבודד אליו יתברך, ומספר לפניו יתברך את כל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, ושופך את לבו, על-ידי-זה נמשכת עליו בושה גדולה.

וספר לנו הרבה מוהרא"ש נ"י, אשר זו דרך הצדיקים — שמבישים את עצמם ברבים, והם תמיד מזכירים את עוונותיהם ברבים, והדרך הזו היתה של רב עמרם חסידא, שאמרו חכמינו הקדושים (קדושין פ"א): אמר רב עמרם חסידא: מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין, ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי, עין שם; וספר לנו הרבה מוהרא"ש נ"י, שזו היתה עבודת רבי אלימלך ואחיו רבי זושא, וזכרונם לברכה, שתמיד הוכיחו את עצמם ברבים, וממילא נתעוררו אחרים מהם. (וכן ראינו אצל מוהרא"ש נ"י דבר זה הרבה פעמים, שמוכיח ומבייש את עצמו ברבים).

בית־הַכְּנֶסֶת

מוהרא"ש נ"י אמר, שְׁצַרְיָהּ מְאֹד לְשֹׁמֵר עַל נְקִיּוֹת בַּיִת־הַכְּנֶסֶת — בֵּין בְּגִשְׁמֵי בֵּין בְּרוּחָנִי, בְּגִשְׁמֵי — צָרִיכִים לְהַשְׁתַּדֵּל לְנִקּוּת בְּכָל פַּעַם אֶת בַּיִת־הַמְדָּרֶשׁ וּבַיִת־הַכְּנֶסֶת, וּלְהַחְזִיר אֶת הַסְּפָרִים לְמְקוֹמָם, וּלְטַאטֵא אוֹתוֹ, וּלְשַׁטֵּף אֶת הַרְצָפָה בְּאִפְן שְׂיִהְיֶה נְקִי תָמִיד, וּבֵין בְּרוּחָנִי — לְהַזְהֵר מְאֹד לֹא לְדַבֵּר שֵׁם דְּבוּרִים בְּטָלִים, לְשׁוֹן הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצְנוּת וְכוּ' וְכוּ', וּמְכַל שֶׁכֵּן שְׁלֹא לְדַבֵּר בְּאִמְצַע הַתְּפִלָּה, וְאֵז בַּיִת־הַכְּנֶסֶת כְּזֶה שֶׁהוּא נְקִי — בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחָנִי, הוּא כְּדִגְמַת בַּיִת־הַכְּנֶסֶת הָעֲלִיּוֹן.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׁכַנְגָד כָּל בַּיִת־הַכְּנֶסֶת כָּאֵן לְמִטָּה, יֵשׁ בַּיִת־הַכְּנֶסֶת לְמַעְלָה, וּכְפִי שְׂמִתְנַהֲגִים בְּבַיִת־הַכְּנֶסֶת הַזֶּה, כֵּן מִתְנַהֲגִים בְּבַיִת־הַכְּנֶסֶת הָעֲלִיּוֹן, וְעַל־כֵּן אִם, חָלִילָה וְחַס, בַּיִת־הַכְּנֶסֶת מְלֹא לְכָלוֹף בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחָנִי, אֵז אוֹי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה, אוֹי לְאוֹתָהּ חֲרָפָה, אִיךָ נִרְאָה בַּיִת־הַכְּנֶסֶת וּבַיִת הַמְדָּרֶשׁ הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא מְכוּן כְּנֶגֶד בַּיִת הַמְדָּרֶשׁ הַזֶּה? ! וְכִשְׂיִכְנִיסוּ בְּדַעְתָּם דְּבָר זֶה, יִרְאָה, רַעַד וּפְחַד גָּדוֹל יָבֹאוּ עֲלֵיהֶם.

וְתָמִיד מוהרא"ש נ"י מְעוֹרָר וּמְחַזֵּק אֶת תְּלַמִּידוֹ, שְׂיִרְאוּ לְנִקּוּת אֶת בַּיִת־הַכְּנֶסֶת, כִּי בְּמְקוֹם בַּיִת־הַכְּנֶסֶת שֵׁם מְקוֹם הַשְּׂכִינָה, וְהַשְּׂכִינָה אֵינָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמְקוֹם נְקִי, וְסִפּוֹ, שְׂאָבִיו שֶׁל רִשְׁיִי הַקְּדוֹשׁ זָכָה לְבֵן לְבָן כְּזֶה בְּזָכוֹת שֶׁהִיָּה מְטַאטֵא אֶת בַּיִת־הַכְּנֶסֶת תָּמִיד, וְלִפְנֵי אַרְוֶן־הַקְּדוֹשׁ הִיָּה מְטַאטֵא עִם זְקֵנוֹ, וְעַל־כֵּן בְּרָכוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְהוֹלִיד בֶּן קְדוֹשׁ וְנוֹרָא כְּזֶה, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל הִתְבַּטְּאוּ פַּעַם עַל רִשְׁיִי הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּא אַחִיָּה שֶׁל הַתּוֹרָה.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, כְּאֲשֶׁר יָחִיד לְוִמֵד בְּבַיִת הַכְּנֶסֶת אוּ בְּבַיִת־הַמְדָּרֶשׁ בְּקוֹל גָּדוֹל, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְכַנֵּס הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַתְּחַזְּקוֹת וְהַתְּשׁוּקָה עֲצוּמָה לְכָל אַנְשֵׁי בַּיִת־הַכְּנֶסֶת, שְׁגָם הֵם יְלַמְדוּ בַּתְּשׁוּקָה

עצומה, כי יש כח אפלו לבר ישראל אחד לעורר ולחזק אנשים רבים, כי כשהוא לומד בקול גדול ובחיות ובחשק, או כשמתפלל בהתעוררות גדולה ובקול ובצעקות, על-ידי-זה הוא מכניס תשוקה עצומה בשאר המתפללים, שגם הם ילמדו בהתמדה, וגם הם יתפללו בהתלהבות גדולה, ועל-כן אשרי מי שהוא היחיד המתחיל בדבר זה — ללמד בקול בבית המדרש או להתפלל בקול ובחיות גדולה, כי על-ידי-זה יזכה את הרבים, ולהפך גדל ענש המפריע לרבים מללמד ולהתפלל, אין לתאר ואין לשער כלל, כי ממה נפשך, אם אתה רוצה לדבר — צא לחוץ לדבר, אם אתה רוצה להתבטל — צא לחוץ להתבטל, למה לך לבטל את הרבים?! ואמנם מוצאים הרבה פעמים, ששני אנשים יש להם תאוה לדבר, והם מדברים בקול, ומונעים את הרבים מלהתפלל, כי אי אפשר לשמע שני קולות, כשמדברים דברים בטלים, אי אפשר לכוון בתפלה, ומכל שכן בלמוד אי אפשר לרכז את המחשבה, ועל-כן כששני בני-אדם מפטפטים דברים בטלים, אזי ענשם חמור מאד, וצריכים למחות על דבר זה מאד — פשוטים שבני-אדם מתפללים או לומדים, ובאים שני לצים ומדברים כל העולה על רוחם, צריכים לצעק עליהם ולגרשם מבית-הכנסת.

ותמיד מזהירנו מוהרא"ש נ"י על דבר זה, שבבית הכנסת ובבית-המדרש צריכים לראות רק ללמד ולהתפלל, ובפריטיות בית-הכנסת הנקרא על שם רבנו ז"ל שמה צריכים רק לדבר דבורי אמונה והשגחה פרטית, דבורי תורה ותפלה, ולא יותר, באפן שמי שנכנס לשם, גם-כן יתעורר לשוב בתשובה.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי בפולגנה תקן הרב החסיד רבי יצחק ברייטער, זכרונו לברכה, בבית-המדרש (שטיבל) של חסידי ברסלב בעיר וארשא משמרות בלמוד ספרי רבנו ז"ל, בכל פעם למד אחר שעור ברבים, וכך היה במשך כל היום, באפן שמי שרק נכנס, שמע שעור בלמוד "לקוטי-מוהר"ן", וזו הייתה תועלת גדולה

בימים ההם, כי עברה עניות ודחקות על אחינו בני ישראל בערי פולגיה, והיו מאד שבורים, וכל אחד ואחד חפש אחרי איזו מלה ודבור של חזק, ונעשה קול ורעש בעיר, שבבית החסידים דברסלב יכולים לשמע דבורים טובים, (קען מען הערן גוטע דבורים), והרבה נכנסו שם, כדי לחזק את עצמם, ולקרר את עצביהם וכו', ועל-ידי-זה חזרו בתשובה ונעשו באמת יראים ושלמים.

ותמיד מזהירנו מוהרא"ש נ"י לשמר מאד, שלא תהיה איזו מחלקת וריב בבית-הפנסת, כי חכמינו הקדושים ספרו לנו (יבמות צ"ו:): כי פעם אחת היה ריב בבית-הפנסת, ומחמת הריב נקרע ספר תורה, ואמר התנא: תמה אני, אם הבית הזה לא יהיה בית עבודה זרה וכו', עין שם; ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, כי ברגע שיש ריב ומחלקת בבית-המדרש מגרשים משם את השכינה, ועל-כן, רחמנא לצלן, נעשה בית עבודה זרה.

והפליג מאד מוהרא"ש נ"י באלו אשר מוסרים את נפשם לנקות את בית-המדרש, וספר, שהוא בעצמו היה רגיל לנקות את בית-הפנסת של אנשי שלומנו בכל שבוע, ואף אחד לא ידע מזה, וזה נמשך כמה שנים, וכל אחד שבא להתפלל בשבת, מצא בית-הפנסת נקי, ולא העלה על דעתו מי נקה את בית-המדרש, והכל עשה בהצנע גדול, כי בא בשעה שתיים בלילה, כשהיה בטוח, שאף אחד כבר לא נמצא בבית-הפנסת, ואז נקה את בית-הפנסת, ושטף את הרצפה, והחזיר את הספרים למקומם. וסיים מוהרא"ש נ"י, אשרי מי שיש לו חלק בנקוי בית-המדרש ובית-הפנסת הנקרא על שם רבנו ז"ל, כי אז ימשיך את רבנו ז"ל לבית-הפנסת הזה.

גְּנֵבָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁצָרִיכִים לְשָׁמֵר אֶת עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד מִגְּנֵבָה וּמְגֻזְלָה, כִּי בְּפִרוּשׁ גְּלָה לָנוּ רַבְּנֵנוּ ז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת גְּנֵבָה וּגְזֻלָּה, סִימָן א'): מִי שֶׁנִּפְתָּה לְבוֹ לְגֹזֵל, וְכִיּוֹן שֶׁהִתִּיר לְעֲצָמוֹ גְּזֻלַת חֲבֵרוֹ, הָרִי הוּא מוֹכֵן לְכָל חֲטָא וְעוֹן, וְאִין תִּקְנָה לְהִסְירוֹ מִדְרֹכֵי הַרְעָה, עַיִן שָׁם; וְהוּא דְבָר הַגְּרוּעַ בְּיוֹתֵר אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּרַגַע שֶׁהָאָדָם הִתִּיר לְעֲצָמוֹ לְגַנֵּב מִזְלָתוֹ, זֶה הִפְתַּח וְהִשְׁעַר לְכָל הָעֲבוֹרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, רַחֲמָנָא לְצִלָּן.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, כִּי רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁבְּנֵי-אָדָם אֵינָם נוֹזְרִים בְּזֶה, וְחוֹשְׁבִים — מַה בְּכֹף שֶׁאֶקַח מִשְׁהוּ מִזְלָתִי, וּבִאֲמַת זֶה מַה שֶׁהוֹרֵס אֶת הָאָדָם אַחֲר־כֹּף לְגַמְרִי, וּבְרַגַע שֶׁהִתִּיר לְעֲצָמוֹ לְקַחַת דְּבַר מִזְלָתוֹ, אֲזִי כָּבַר אֵין לוֹ שׁוּם לֵב לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וּבְיוֹתֵר הַזֶּהִיר מוהֲרָא"ש נ"י בְּעַנְיַן כֶּסֶף צְדָקָה, אֵיךְ שֶׁצָּרִיכִים לְהִשְׁמֵר מְאֹד לֹא לְגַנֵּב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, לִילֵךְ לְאִיזָה דְבַר לְצְדָקָה, וְלֹא דָבָר אֲחֵר, כִּי הוּא סֶתֶם לִוְקַח אֶת זֶה לְעֲצָמוֹ, כִּי עַל זֶה אֵין מַחִילָה.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, הָאָדָם יְכוֹל לְחַיּוֹת כָּל יְמֵי חַיָּו מִכֶּסֶף גְּנֵבָה וּגְזֻלָּה, וְיִתִּיר לְעֲצָמוֹ מַעוֹת אַחֲרִים, וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים אַחֲר־כֹּף יִצְטָרֵךְ לְחֹזֵר בְּגִלְגּוּלִים קָשִׁים בְּזֶה הָעוֹלָם, כַּמּוּבָא בְּסִפְרֵים סְפוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים, אֵיךְ בְּנֵי-אָדָם נִתְגַּלְגְּלוּ — זֶה בְּחִמּוֹר וְזֶה בְּסוּס, זֶה בְּעֶבֶד אוֹ בְּשִׁפְחָה, הַכֹּל כְּדִי לְהַחְזִיר אֶת הַכֶּסֶף לְבַעֲלָיו. וְסִיּוֹם מוהֲרָא"ש נ"י, וְעַכְשָׁו הַתְּבוֹנְנוּ, הָאֵם כְּדָאִי בְּשִׁבִיל כַּמָּה שָׁנִים שֶׁל גְּנֵבָה וּגְזֻלָּה, לְחֹזֵר בְּגִלְגּוּל וְלִהְיוֹת חִמּוֹר אוֹ סוּס, אוֹ עֶבֶד אוֹ שִׁפְחָה וְכוּ' וְכוּ'?! הֲלֵא יִרְאֶה וְנִפְחַד צָרִיכִים לִפְלֹעַ עַל הָאָדָם לֹא לְגַעַת בְּמַעוֹת חֲבֵרוֹ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מה שחכמינו הקדושים אמרו (סוטה ט): הנותן עיניו במה שאינו שלו, מה שמבקש אין נותנין לו, ומה שבידו נוטלין הימנו; דבר זה הולך וסובב על כסף גזלה, שלא רק שנוטלים את זה ממנו, רק גם מה שיש בידו נוטלים ממנו, ועל-כן צריכים להזהר מאד מאד לא להפשל בגנבה ובגזלה.

ותמיד מוכיח מוהרא"ש נ"י את תלמידיו ההולכים לצדקה, שישמרו מאד מאד לא להנות מכספי צדקה, כי הוא עון חמור מאד, וכל שכן לקחת כסף צדקה ולבזבז את זה על שטיות, זה עון חמור, שאי אפשר לכפר, כי גזלה אי אפשר לכפר, בפרט כשגזל ואינו יודע למי גזל, ומענין כספי צדקה אמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פי הלכה מתר לקחת החצי ולא יותר, הינו חמשים אחוז, וספר שאחר חתנתו הלך לקבץ צדקה, ולקח חמשים אחוז, אף גם בזה היה לבו נוקפו, איך לקח את החצי, כי הלא אמר שהולך בשביל ישיבה, והיה המצפון מציק לו, והיה מתפלל להקדוש-ברוך-הוא, עד שלבסוף השלים לו הקדוש-ברוך-הוא בשפע כזה, ששלם בחזרה את כל החמשים אחוז שנטל.

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י ברבים: תדעו, שאני כל-כף נזהר לא לקחת מכספי צדקה, אף שאצלי מסתובבים כספים לאלפים ולרבבות, ודולרים רבים מכספי צדקה, כי אני עוסק בהדפסת והפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, ויש לי בעצמי ישיבה, אשר עולה הוצאות רבות — להאכילם, להשקותם ולהלבישם וכו', עם כל זאת תמיד לבי נוקפי, אוילי יש אצלי איזו פרוטה אחת שאינה שיכת לי, ועל-כן כתבתי שני ספרי תורה, וכן בניתי בית-המדרש ומקוה כאן בחוץ לארץ, ובית-המדרש ומקוה בארץ ישראל, הכל אוילי יש אצלי כספי צדקה שאעשה מזה צרכי רבים. וגם בזה עדין אינו מקרר את מצפוני אלא עוד רוצה לבנות בנין ענקי, אשר ישמש לבית מדרש לאנשי שלומנו ביבנאל ומקוה גדול וחדרי שנה, הכל שמא יש אצלו כספי גנבה וגזלה, חס ושלום, חס וחסיליה. (אשר

באמת מוהרא"ש נ"י, מדפיס ומפיץ את ספרי רבנו ז"ל, זה יותר משלשים שנה, ונכנס על-ידי-זה לחובות לרכבות, עם כל זאת הוא דואג פן יש אצלו כספי גזלה וכו', ומכל שכן מי שאינו עוסק בצרכי הרבים, איך צריך לירא ולפחד מגנבות ומגזלות?!

ותמיד אומר מוהרא"ש נ"י, שחכמינו הקדושים אמרו (ביצה כ"ט.): גזל ואינו יודע למי גזל, יעשה בהם צרכי רבים, ופרש מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, גזלה, הלכה ה'), שצרכי הרבים הזה סובב ביותר על הדפסת ספרי רבנו ז"ל, כי אין לה עוד צרכי הרבים יותר גדול מהפצת דעת רבנו ז"ל בעולם, כי על-ידי-זה יזכה לקרב עוד אנשים אליו ותברך, ועל-כן מי שחושש שיש אצלו כספי גזלה וגנבה שיראה וישתדל להדפיס את הספרים הקדושים, בפרט שהיום זכינו לקונטרסים החדשים, שהם תמצית דברי רבנו ז"ל, ראוי להדפיס את הקונטרסים, ולזכות את עם ישראל בהם, ותמיד מוהרא"ש נ"י מעורר את תלמידיו על זה — שישמרו מאד מכספי גזלה וגנבה, ולא יסתכלו על אחרים שאינם נזקקים בזה, ואנו תלמידי רבנו ז"ל צריכים להזהר על זה ביותר, כי מאד מסתכלים עלינו בשמים.

גאֵלָה

מוהרא"ש נ"י תמיד אומר ורגיל על לשונו מה שאמר הבעל-שם-טוב הקדוש: כמו שיש גאֵלָה כללית, שאנו מחכים ומצפים בכל יום ויום שייבוא משיח צדקנו ויגאלנו, כמו-כן יש גאֵלָה פרטית, בסוד (תהלים ס"ט): "קַרְבָּה אֶל נַפְשִׁי גֵאֵלָה", שהאדם צריך לגאל את נפשו, ועל גאֵלָה זו אדם צריך לעבד הרבה מאד, שהוא לא יהיה המעכב לביאת המשיח, וחלק הגאֵלָה שלו כבר

יְהִי בְּעוֹלָם, וְכִמוּ שֶׁהִתְבַּטָּא פַּעַם אַחַת מוֹהֲרַנְ"ת וְ"ל: "מִיִּין חֵלֶק
מְשִׁיחַ אִיז שׁוֹיֵן דָּא" (ב), וּפְרוּשׁוֹ, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְרְאוֹת, שֶׁהוּא לֹא
יְהִי הַמְעַכְבֵּב לְגֵאֲלָה בְּכֻלְיֵיּוֹת, וְאֵיךְ? עַל־יְדֵי שִׁיגְאֵל אֶת נַפְשׁוֹ,
וְכֹל מֵה שֶׁאָדָם גּוֹאֵל אֶת נַפְשׁוֹ מִהֶקְלָפוֹת וְהַהֲסָתָרוֹת וְהַכְסוּיִים,
וּמִדְבַק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וּמֵאִירָה עַל נַפְשׁוֹ אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ
יִתְבַרֵךְ, כְּמוֹ-כֵן הוּא זוֹכֶה לְהֵאִיר אֶת אֹרֶחַ הַמְשִׁיחַ בְּעוֹלָם, וּמֵבִיא
אֶת הַגֵּאֲלָה לְאֵט לְאֵט.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שֶׁמוֹבָא בִירוּשְׁלָמִי (יוֹמָא, פֶּרֶק ג', הֲלָכָה
ב'): גֵּאֲלָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּתַחֲלָה קִמְעָא קִמְעָא, וְכֹל מֵה שֶׁהִיא
הוֹלְכַת הִיא רַבָּה וְהוֹלְכַת, וְכִמוּ שֶׁהוּא בְּכֻלְיֵיּוֹת, כֵּן הוּא בְּפִרְטֵיּוֹת,
וְכִמוּ שֶׁהוּא בְּפִרְטֵיּוֹת, כֵּן הוּא בְּכֻלְיֵיּוֹת וְכַנֵּ"ל, כְּשֶׁאָדָם גּוֹאֵל אֶת
נַפְשׁוֹ, וּמֵאִיר עָלֶיהָ אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַרֵךְ, אִיז זוֹכֶה אַחֲר־כֵּן
לְהֵאִיר גַּם בְּעוֹלָם, וְכִפִּי שֶׁמֵאִיר בְּעוֹלָם, כֵּן מֵאִיר עַל נַפְשׁוֹ, וְאִף
שֶׁזֶה רַק קִמְעָא קִמְעָא מְעַט מְעַט, עִם כָּל זֹאת מְעַט מִהָאֹר
דְּיוֹחָה הַרְבֵּה מִן הַחֲשֵׁךְ, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְרְאוֹת לְגֵאֵל אֶת
נַפְשׁוֹ מִהֲסֻטְרָא אַחֲרָא וּמִהֶקְלָפוֹת וְהַהֲסָתָרוֹת וְהַכְסוּיִים שֶׁנִּפְלֵל לְשֵׁם,
וּלְהֵאִיר אֶת נַפְשׁוֹ בָּהֶם, וּבְזֶה תְלוּיָהּ כָּל הַגֵּאֲלָה, כִּפִּי שֶׁאָדָם יָשׁוּב
בְּתִשׁוּבָה, כֵּן תְהִיָּה הַגֵּאֲלָה, שֶׁזֶה מֵה שֶׁאֲמָרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
(יוֹמָא פ"ו): גְּדוּלָה תְשׁוּבָה שֶׁמְקַרְבֶּת אֶת הַגֵּאֲלָה; וְעַל-כֵּן אֲשָׁרִי
מִי שֶׁזוֹכֶה לְשׁוּבָה בְּתִשׁוּבָה אֲמַתִּית, וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּאֲמַתַּת יָבִיא אֶת
הַגֵּאֲלָה.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לִידַע וּלְהֶאֱמִין כִּי
כָּל הַגֵּאֲלָה שֶׁל כָּלל יִשְׂרָאֵל וְכָל הָעוֹלָמוֹת תְלוּיִים רַק בּוֹ, וְכִשְׁיַחֲשַׁב
כֵּן, אִז יְהִי לּוֹ חֵלֶק בְּגֵאֲלָה הָאֲמַתִּית. אֲשָׁרִי מִי שֶׁחֹשֵׁב כֵּן!

(ב) הַחֵלֶק שֶׁל מְשִׁיחַ שְׁלִי כְּבֹר גִּמְצָא בְּעוֹלָם.

גמילות חסדים

מוהרא"ש נ"י אמר, שמצות גמילות חסדים היא מאד יקרה אצלו יתברך, ומצות גמילות חסדים שייכת בכל פרט ופרט בחיי האדם, כי לאו דוקא בכסף ובממון שייכת גמילות חסד, אלא בזה שרואים יהודי שפסחב חבילה כבדה ועוזרים לו, זה גם-כן בכלל גמילות חסד, וכן כשאדם נוסע באוטובוס או ברכבת ויושב, ורואה יהודי זקן נכנס ועומד, ומוסר לו את מקום מושבו, זה גם-כן גמילות חסד, וכן בכל פרט ופרט בחיי האדם, כשעוזרים לזלתו זה נקרא גמילות חסד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר גמילות החסד הגדולה ביותר שייכולים לעשות עם זלתו היא רק לגלות לו את אמתת מציאותו יתברך, ולהאיר בו את דעת רבנו ז"ל, אשר אין לך עוד גמילות חסד גדולה מזו, כי בזה שמחזקים בני-אדם בעבודת השם יתברך, ומדברים על לבם דבורים ערבים ומתקים, זו גמילות החסד הגדולה ביותר, וחכמינו הקדושים אמרו (בראשית רבה, פרשה ח', סימן ה'): חסד אומר — יבא, שהוא גומל חסדים; אשר בעת בריאת העולם היו הרבה שקטרגו שלא יבא את האדם, כי פלו שקרים וכלו מחלקת וכו' וכו', אף מדת החסד אמרה שיבא, כי הוא גומל חסדים, נמצא שכשאדם גומל חסד עם זלתו, הוא נותן כח במדת החסד שאמרה שיבא האדם, ובחסד הזה נמשכים עליו חסדים ורחמים גמורים; ועל-כן אשרי מי שגומל חסד עם חברו, ומגלה לו את אמתת מציאותו יתברך, ומגלה לו את דעת רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר גמילות החסד הזה — לקרב בני-אדם אל דעת רבנו ז"ל היא גמילות החסד הגדולה ביותר, כי הרי אתה עושה טובה וחסד לאדם הזה לנצח, כי בזה שמקרבים אותו אל רבנו ז"ל, ורבנו ז"ל מאיר בו אמתת מציאותו יתברך,

בְּזֶה אַתָּה עוֹזֵר לוֹ בְּזֶה וּבְכַבֵּא, וְכֵן הוּא גְּמִילוֹת חֶסֶד גָּדוֹל לְרַבְּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל בְּפִרוּשׁ גָּלָה לָנוּ דַעְתוֹ — שְׁרוּצָה לְהִשְׁאָר פֶּה בְּזֶה הָעוֹלָם עִמָּנוּ, וְרִמְזוּ עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁזֶה מֵה שְׁאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים, פֶּרֶשׁה ב'): מִי שֶׁעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם אֶחָד מִגְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִלוֹ עָשָׂה חֶסֶד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶה סוֹכֵב עַל אֱלוֹ שְׁזוּכִים לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם רַבְּנוּ ז"ל, וּמַגְלִים וּמְפַרְסְמִים אֶת דַּעְתוֹ בְּעוֹלָם, אֲשֶׁר הַחֶסֶד הַזֶּה הוּא חֶסֶד שְׁעוֹשִׁים עִם כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּזֶה שֶׁתִּתְגַּלֶּה דַעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וַיִּתְקַרְבוּ אֲנָשִׁים לִילֵךְ בְּדַרְכּוֹ, וְכֻלָּם יִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, זֶה הַחֶסֶד הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר לֹא לְחִנּוּם אוֹרֵב הַסְּמֶךְ-מֵם עַל כָּל אֱלוֹ הָעוֹסְקִים לְגִלוֹת וּלְפַרְסֵם אֶת דַּעְתוֹ, כִּי בְּשַׁעַת הַבְּרִיאָה קִטְּרָגוֹ הַמְּלֹאכִים גַּם-כֵּן עַל בְּרִיאַת הָאָדָם, רַק מִדַּת הַחֶסֶד עֲמִדָה וְצַעֲקָה שִׁיבְרָא, כִּי יֵשׁ בְּכַחֲנִית נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם גּוֹמְלֵי חֶסְדִּים, וְעַל-כֵּן בְּזֶה שְׁמַגְלִים וּמְפַרְסְמִים אֶת דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, נוֹתְנִים כַּח לְחֶסֶד הַזֶּה, שְׁאֵמַר שְׂכָל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל הֵם גּוֹמְלֵי חֶסְדִּים, וְלִהְפֹּךְ כָּל אֱלוֹ הַחוֹלְקִים עַל דְּבַר זֶה שְׁרָשֵׁם מִמְּלֹאכֵי הַחֲפָלָה.

וְרַגִּיל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְחַזֵּק אֶת תְּלַמִּידוֹ בַּמִּדָּה הַיְקָרָה הַזֹּאת שֶׁל חֶסֶד, שֶׁתְּמִיד יַעֲשֶׂה חֶסֶד עִם זֻלְתָּם — כְּשֶׁנוֹסְעִים בְּדַרְכּוֹ, וְרוֹאִים יְהוּדֵי מְחֻכָּה לְאוֹטוֹפּוֹס תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ אוֹ תַּחַת הַגֶּשֶׁם, שִׁיקְחוּ אוֹתוֹ בְּמַכּוֹנִית, וַיַּעֲשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד, כִּי מְאֹד יְקָרָה מִדַּת הַחֶסֶד, וְתְּמִיד רַגִּיל עַל לְשׁוֹנוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י מְאֹמְרָם, זְכוּרָנָם לְכַרְכָּה (עֵין יְלִקוּט הוֹשַׁע, רַמְזוֹ תַק"ב): אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: חֲבִיב עָלַי חֶסֶד שְׁאֲתָם גּוֹמְלִים זֶה לְזֶה מִכָּל הַזִּבְחַת שְׁזָבַח שְׁלֵמָה לְפָנַי, כִּי בְּזֶה שְׁעוֹשִׁים חֶסֶד עִם יְהוּדֵי שְׁנֵי, זֶה יוֹתֵר חָשׁוּב לְמַעֲלָה מִכָּל הַזִּבְחִים וְהַקְּרָבָנוֹת שֶׁהַקָּרִיב שְׁלֵמָה הַפְּלֵךְ, וְעַל-כֵּן מוֹהֲרָא"ש נ"י תְּמִיד מִבְּקֵשׁ מִתְּלַמִּידוֹ שִׁישְׁתַּדְּלוּ לַעֲשׂוֹת רַק חֶסֶד עִם זֻלְתָּם, אֲשֶׁר זוֹהִי מַעֲלָה עֲלִיּוֹנָה מְאֹד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אם היו בְּנֵי־אָדָם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת גּוֹמְלֵי חֲסָדִים, הָיָה תָמִיד עוֹסְקִים בְּחֶסֶד, וְזֶה לֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת דּוֹקָא בְּמִמּוֹן, כִּי אֶפְלוּ לִתֵּן לְזֻלְתוֹ כּוֹס תְּהֵא, זֶה כְּבָר גְּמִילוֹת חֶסֶד גְּדוֹלָה, אוֹ לִתֵּן לוֹ עֲגָה, אוֹ לַעְזוֹר לוֹ בְּאֵיזָה דְּבִוּר טוֹב, דְּבִוּר שֶׁל הַתְּחִזְקוֹת, זֶה כְּבָר גְּמִילוֹת חֶסֶד גְּדוֹלָה, וְלֹא כְּמוֹ שְׁחוֹשְׁבִים, שְׂגָמִילוֹת חֶסֶד צָרִיכָה לִהְיוֹת רַק עִם כֶּסֶף, כִּי הִרְבֵּה פְּעָמִים גְּמִילוֹת חֶסֶד עִם כּוֹס תְּהֵא וְעִם עֲגָה, אוֹ לְקַבְּלוֹ בְּסִכָּר פָּנִים יְפוֹת, וּלְדַבֵּר עַל לְבוֹ לְחִזְקוֹ וּלְאַמְצוֹ וּלְהַרְחִיב אֶת דַּעְתּוֹ, זֶה הִרְבֵּה יוֹתֵר מִגְּמִילוֹת חֶסֶד שֶׁל מִמּוֹן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מִי שֶׁמְרַגֵּל אֶת עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם זֻלְתוֹ, זוֹכֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה כֶּסֶף וּמְדוּר לְחֶסֶד שֶׁל הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כִּי הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא הוּא עֹצֵם הַרְחָמִים וְהַחֶסֶד, וְעַל זֶה רָמְזוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (ירושלמי, תענית, פֶּרֶק ד'): וּבְצֵל יְדֵי כְּסִיתִיךָ — זֶה גְּמִילוֹת חֲסָדִים, שֶׁכָּל הַעוֹסֵק בְּגְמִילוֹת חֲסָדִים, זוֹכֵה לִישֵׁב בְּצֵלוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. וְתָמִיד מְעוֹרֵר מוהרא"ש נ"י רַק עַל חֶסֶד, וּכְשֶׁרוֹאֶה בְּאֶחָד מִתְלַמְּדָיו שֶׁעוֹשֶׂה עוֹלָה לְזֻלְתוֹ, מְאֹד מְקַפֵּיד עָלָיו וּמְחַרְפוֹ וּמְבֹזֵז, כְּדֵי לְהַשִּׁיבוֹ אֶל הַדֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה. אֲשֶׁרִי מִי שֶׁעוֹסֵק תָּמִיד בְּגְמִילוֹת חֶסֶד!

גְּמָרָא

מוהרא"ש נ"י תָּמִיד מְזַרְזֵה אֶת תְּלַמְּדָיו שֶׁיִּתְמַדּוּ בְּלִמּוּד גְּמָרָא, וְרַגִּיל עַל לְשׁוֹנוֹ, כִּי לֹא רַק אֲמִירַת הַזֵּהָר הוּא מְסַגֵּל לְנִשְׁמָה, אֲלֵא אֲמִירַת הַגְּמָרָא גַם־כֵּן מְסַגֵּל לְנִשְׁמָה, וּבְנֵי־אָדָם אֵינָם יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְעַל־כֵּן מִתְרַשְׁלִים בָּזֶה, וּבְאֵמַת אִם הָיוּ יוֹדְעִים אֶת גְּדֹל מַעֲלַת הָאָדָם הַזוֹכֵה לוֹמֵר הִרְבֵּה דְּפִים גְּמָרָא, הָיוּ מִתְמַדִּים

בזה מאד מאד, כי למוד הגמרא ממשיך על האדם שמירה מארבעת המלאכים השומרים את העולם, והם מרמזים בראשי התבות ג'מ'ר'א', הינו ג'בריאל, מ'כאל, ר'פאל, א'וריאל, והרגיל בלמוד גמרא נשמר מכל רע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל העולם מקבל לקחת מסכתא אחת, ולחזור עליה תמיד, ונקרא "עולם הבא מסכתא", הינו שהמסכת הזו הוא לומד בשביל עולם הבא, וזה דבר מפרסם בעולם, שהרבה נהגו כן, שמסכתא אחת קראו "עולם הבא מסכתא", ולמדו בזה רק לשם עולם הבא, והיו רגילים לחזור על זה פעמים אין מספר, ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, מדוע לא יחזרו על כל הש"ס כלו ויהיה נקרא "עולם הבא מסכתות", אני לומד רק לשם עולם הבא, שתהיה לי זכות שם בעולם העליון, ולא יהיה למודי בזה העולם בפלפולים של הבל וכדומה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמובא בספר "קב הישר", שפעם אחת היה חכם אחד שחזר הרבה על מסכת חגיגה כל ימיו, וכשנפטר באה אליו מסכת חגיגה, והלכה לפניו כל הדרך, עד שהביאה אותו לעולם העליון, ושמרה אותו מכל רע, וסיים על זה מוהרא"ש נ"י, אשרי מי שיחזר על כל המסכתות פעמים אין מספר, ואז בודאי ילכו לפניו המסכתות שלמד ושנן בזה העולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת היה רבי חייקל, החזן של רבנו ז"ל, על ציון רבנו ז"ל באומן, ובכה שם הרבה, והתבודד עמו יתברך, ובתוף דבוריו שמעו אנשי שלומנו איה שאומר: רבי, ראו שגם בני יוצאי חלצי יזכו לסיים ש"ס, כי בפרוש שמעתי מפיהם, אשר אי אפשר להמשיך על האדם צלם אלקים, כי אם בשזוכה לגמר את כל הש"ס כלו.

ותמיד מעורר מוהרא"ש נ"י את תלמידיו ואומר להם בלשון

הזו: הלא אם אתם רוצים שיהיה עליכם צלם אלקים, שייראו מכם כל המשחיתים, תלמדו ותתמידו בלמוד גמרא, כי המשחיתים מאד מפחדים מצלם אלקים.

ופעם אחת בא לפננו ילד בר-מצוה, שזכה לסיים את כל הש"ס קדם היותו בר-מצוה באמירה בעלמא, ענה ואמר עליו מוהרא"ש נ"י: ראו איך שפננו מאירים עם כל מיני חן, כי הלא יש עליו צלם אלקים, (וכן הוא באמת, שהבחור הזה יש עליו חן מיחד... ומוהרא"ש נ"י אמר, שהוא יען כי זכה לסיים קדם בר-המצוה את כל הש"ס כלו).

גאווה

מוהרא"ש נ"י אמר, שאין לך עוד דבר המכסה את אמתת מציאותו יתברך כמו מדת הגאווה והישוות, שאדם מחזיק את עצמו לאיזה דבר, וכן עקר ההתרחקות מהצדיק האמת הוא על-ידי גאות וישוות, על-פן רב בני העולם אי אפשר להם להתקרב אל רבנו ו"ל, כי פדי להיות מקרב אל רבנו ו"ל, צריכים להשליך ממנו את כל הישות והגאות לגמרי לגמרי, ולכן כל מי שמתקרב יותר אל רבנו ו"ל, ההכרח לו לסבל יותר בזיונות ושפיכות דמים, חרופין וגדופין, כי ענין רבנו ו"ל הוא בטול עצמיותו לגמרי, וטבעו של האדם, שאינו יכול לבטל את ישותו, ועל-פן קשה וכבד לו להתקרב אל רבנו ו"ל, ומי שפן זוכה להתקרב לרבנו ו"ל, עובר עליו בזיונות ושפיכות דמים מאנשי העולם, עד שקורים לו משגע... וזה עקר הנסיון בהתקרבות לרבנו ו"ל, אשר לא כל אחד ואחד יכול להשליך את ישותו, גאותו וכבודו מנגד, ולכן מתרחקים מרבנו ו"ל, ולא עוד אלא שחולקים עליו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שזה היה עקר גדלתו של מוהרנ"ת ז"ל, שהיה בטל ומבטל בעיני עצמו לגמרי, כאשר העיד עליו רבנו ז"ל, ואמר: "ער איז ביי זיך א שטיק בלאטע" (ג), ורבנו ז"ל היה משבח את מוהרנ"ת ז"ל לפני כמה תלמידיו ולפני בתו אדל, אשר נתקרב אלי אברך אחד שהוא בעיני עצמו כלא כלום, ועל-כן באמת זכה מוהרנ"ת ז"ל לקבל מרבנו ז"ל יותר מכל התלמידים, כי הוא היה בעיני עצמו ממש כחתיכת בוך, וסים מוהרא"ש נ"י, כן הדבר הולך מדור דור, כל מי שהוא בעיני עצמו כלא כלום, הוא מקבל יותר מרבנו ז"ל.

וספר, שפעם אחת אמר הרב הקדוש רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל בזו הלשון: "מדוע לקח מוהרנ"ת ז"ל כל-כף הרבה מרבנו ז"ל מיט שעפל און מיט לעפל, וייל ער איז גיווען ביי זיך א שטיק בלאטע, און פאר וואס האט מיין טאטע רבי נחמן טולטשינער גנומען אזוי פיל ביי רבי נתן? וייל ער איז גיווען ביי זיך א שטיק בלאטע, און פאר וואס האב איך גענומען אזוי פיל פון טאטען? וייל איך בין ביי מיר א שטיק בלאטע" (ד), וכבר אמר רבנו ז"ל, שעקר שלמות הענוה — שייכול להעיד על עצמו שהוא ענו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי זה עקר שלמות הענוה — שהאדם יכלל את עצמו לגמרי בו יתברך, וידע שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואז כבר לא יהיה שייך אצלו ענין גאות, כי הגאווה והגדלה לחי העולמים, וכל מה שאדם מכניס בידעתו אמת מציאותו יתברך, הוא יותר מבטל עצמו אליו יתברך, וכבר לא שייך אצלו גאווה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל הצדיקים הגדולים עובדי השם

(ג) הוא בעיני עצמו כחתיכת בוך.

(ד) מדוע קבל מוהרנ"ת ז"ל כל-כף הרבה מרבנו ז"ל עם דלי וכפיות? מפני שהיה בעיני עצמו כחתיכת בוך, ולמה קבל אבי רבי נחמן טולטשינער כל-כף ממוהרנ"ת ז"ל? מפני שהיה בעיני עצמו כחתיכת בוך, ולמה קבלתי אני כל-כף מאבא שלי? מפני שאני בעיני עצמי כחתיכת בוך.

האמתיים, היגעים במסירות נפש ימים ושנים, מרחמים עליהם מן השמים, ומעמידים עליהם רוצחים, נואפים ככלבים, רשעים ארורים, והם חולקים עליהם, כי מהשמים מרחמים על הצדיקים האלו, מאחר שפבר כל-כף הרבה התגעעו בעבודת השם יתברך ימים ושנים, והיו ערים כל הלילות, והפכו את הלילות לימים, ודבקו את עצמם בו יתברך, והתמידו בתורה ובתפלה במסירות נפש ובהתבודדות, ועל-ידי-זה זכו למה שזכו כל אחד כפי גיעתו וטרחתו בעבודת השם יתברך, זכה להשגות אלקותו, ומלמעלה מפחדים פן ואולי תפנס בהם איזו ישות או אילו מחשבות של גאות, אז מעמידים עליהם רשעים ארורים, והם חולקים עליהם, והם שוברים את לבם לגמרי, עד שעל-ידי-זה אפלו כשירצו לחשב באיזו ישות, פבר אין יכולים לחשב, וזו המחלקת שיש על הצדיקים האמתיים, שאנשי בליעל מדברים עליהם, הכל מרב רחמנות שמרחמים עליהם מן השמים, שלא יפלו באיזו ישות וגאות. ופעם אחת התבטא מוהרא"ש נ"י לפני תלמידיו: תאמינו לי, שאפלו אם ארצה להיות בגאות וכישות, פבר איני יכול, כי מרב צרות ויסורים שעוברים עלי מבית ומפחוץ, ומרב בזיונות ושפיכות דמים שמחרפים ומבזים אותי ומדברים עלי וכו' וכו', אני פבר בעיני עצמי פלא כלום ממש, ובעיני עצמי אני פבר לאחר הסתלקותי ונקבר בקבר וכו', ואמר בתמימות פזו, עד שכל אחד מהשומעים באמת חשב פאלו הוא פבר אחר ההסתלקות...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל נקדה זו עבד הרבה רבנו ז"ל עם אנשי שלומנו — להוציא מהם את הגאות והישות, וכשחזר מארץ ישראל אמר להם: הבאתי לכם מתנה — מחלקת, וכונתו היתה, שעל-ידי-זה אף אחד מאנשי שלומנו לא ירים ראשו, ולא ירצה איזה רצון אחר מלבד רצונו יתברך, ופעם אמר רבנו ז"ל: איך אתם רוצים משהו כשאני לא רוצה שום דבר, וכזה רצה להכניס באנשי שלומנו, שלא ירצו שום רצון אחר, רק רצונו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל מי שזוכה באמת להתקרב אל רבנו ז"ל, נופלת עליו שפלות גדולה (כמוכא בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ע"ב), אשר זה הסימן האמתי אם האדם מקרב אל רבנו ז"ל או לא, כי תכף-ומיד פשנתקרב אל רבנו ז"ל, נופל עליו שברון לב, ומרגיש את עצמו לגרוע ביותר, ומתחיל לצעק: אוי לי וי לי, וי לי אוי לי וכו', לא-כן כשמתקרב למקום אחר, ומתחיל להרגיש בעצמו ישות וגאות, ידע שהוא רחוק מהקדשה, וזה הסימן האמתי אם מקרב לאיש כשר.

(ובאמת אנו רואים בחוש עד היום, שאפלו בין אנשי שלומנו, מי שמתקרב אל מוהרא"ש נ"י סובל בזיונות ושפיכות דמים ומתלוצצים ממנו, וגם בעיני שאר אנשי שלומנו הוא ללעג ולקלס, כי מוהרא"ש נ"י מכניס בתלמידיו בטול אמתי כזה, עד שאינם רוצים שום רצון אחר רק רצונו יתברך. אשרי מי שזכה להתקרב על ידו אל רבנו ז"ל, אשרי לו כזה ובכא).

דבור

מוהרא"ש נ"י אמר, כי אין לה עוד איבר כל-כף חשוב אצל האדם כמו הלשון, כי בדבור תלוי כל האדם, וכמו שכתוב (משלי י"ח): "מות וחיים ביד לשון", וגם רבנו ז"ל הפליג מאד במעלת הדבור, ואמר, שהדבור יש לו כח גדול לטוב ולהפוך, ועל-כן צריך להרגיל את עצמו לדבר רק דבורי אמונה והשגחה פרטית, וכפי שהאדם ידבר, כן ימשך לכבו ודעתו אל זה, כי העקר תלוי בדבור.

וספר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל התכבט פעם אחת, ואמר כזו

הלשון: "איך האב געפויילט ביי השם יתברך, אז ווען מוועט רעדן פון מיר וועט מען האבן א הרהור תשובה" (ה). ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, שדבר זה רואים בחוש, שכשמדברים מרבנו ז"ל נכנס באדם הרהור תשובה גדול מאד, ונמשך הלב מאד להקדוש-ברוך-הוא, וכל דבור וכל שיחה שרק מדברים מרבנו ז"ל, זה מאד מעורר לעבד את השם יתברך; על-כן אשרי מי שידבר תמיד מרבנו ז"ל, אשר היא זכות גדולה מאד מאד לנשמה, כשזוכים לדבר מרבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אחד ואחד מאנשי שלומנו, צריך להרגיל את עצמו כל-כף לדבר מרבנו ז"ל, עד שפכל דבור ודבור שרק מדבר, יזכיר את רבנו ז"ל, ובזה יזכה שרבנו ז"ל ישרה אצלו, כי ממה שהאדם מדבר, בזה הוא אויז, ועל-כן אם הוא תמיד מדבר מרבנו ז"ל, סימן שרבנו ז"ל שורה אצלו (שטייט איין ביי איהם).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה ראו אצל גדולי אנשי שלומנו, שתמיד דברו מרבנו ז"ל, וממילא הרגישו איך שרבנו ז"ל עשה אכסניה אצלם, כי זה דרך האדם — במה שהוא אויז, בזה הוא מדבר, על-כן מי שמדבר תמיד מרבנו ז"ל, סימן שרבנו ז"ל שורה אצלו, ועל-כן מעורר תמיד מוהרא"ש נ"י את תלמידיו שידברו רק מרבנו ז"ל, ולא דבורים אחרים, ועל-ידי-זה ישרה ביניהם רבנו ז"ל.

וספר מוהרא"ש נ"י, בשעה שהתקרב מוהרנ"ת ז"ל אל רבנו ז"ל, נסע אז עם רבי נפתלי ועם עוד אחד מאנשי שלומנו — רבי ליבוש שמו, לרבנו ז"ל, ויסעו יחדיו, ועל אם הדרך באו לבית רבי בערל דובריש, שהיה גם-כן מאנשי רבנו ז"ל, וכשנכנסו שם, שמע מוהרנ"ת ז"ל, איך שרבי בערל מספר מעשיות ומופתים מרבנו ז"ל, ומאד התפעל מהאיש הזה, איך שרבי בערל (ה) פעלתי אצל השם יתברך, שבכל עת שידברו ממני, יהיה להם הרהור תשובה.

מְדַבֵּר רַק מֵרַבְּנֵי ז"ל, וְשָׁנִים אַחַר הַסְּתַלְקוֹת רַבְּנֵי ז"ל, כְּשֶׁהָיָה מְסַפֵּר הַסְּפֹר הַזֶּה מֵעֵנֵן הַתְּקַרְבוֹתָו, אָמַר — כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי אֶל בֵּית רַבִּי בְּעָרֶל הָאֵב אִיךָ גָּעַזְעָהְנָן אַז דִּי שְׁטִיב אִיז שׁוֹיֵן פּוֹהֵל מִיטָן רַבִּי'ן (ו), כִּי הָאִישׁ הַזֶּה דִּבֶּר תָּמִיד מֵרַבְּנֵי ז"ל, וְכֵן צָרִיךְ לֵהוֹיֹת בֵּית שֶׁל כָּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שְׂיִהְיֶה מְלֵא עִם רַבְּנֵי ז"ל, דִּי שְׁטִיב זָאל זַיִן פִּיל מִיטָן רַבִּי'ן, שְׁתָּמִיד יְדַבְּרוּ רַק מֵרַבְּנֵי ז"ל, וְכֹשֶׁמְדַבְּרִים מֵרַבְּנֵי ז"ל נִכְנָס הַרְהוּר תְּשׁוּבָה, הֵן לְשׁוֹמֵעַ וְהֵן לְעֹצְמוֹ, הֵן לְאִשְׁתּוֹ וְהֵן לִילְדֵיו, וְאִסּוּר לְהַתְּבַיֵּשׁ כָּלֵל בְּרַבְּנֵי ז"ל.

וּבִיּוֹתֵר מִקְפִּיד מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁבָבִית מְדַרְשׁ הַנִּקְרָא עַל שֵׁם רַבְּנֵי ז"ל יְדַבְּרוּ בּוֹ רַק דְּבוּרֵי רַבְּנֵי ז"ל, וְלֹא דְבוּרִים אַחֲרֵים, וְלֹא לְהַתְּבַיֵּשׁ מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה לְנִצֵּל אֶת הַזְּמַן, וּמְדַבֵּר וּמְסַפֵּר תָּמִיד מֵרַבְּנֵי ז"ל, אֲשֶׁר עַל-יְדֵי-זֶה יִכְנִיס בְּעֹצְמוֹ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְכֵן יִכְנָס הַרְהוּר תְּשׁוּבָה בְּלֵב הַשׁוֹמְעִים, כִּי הַדְּבוּר מֵרַבְּנֵי ז"ל הוּא סְגֻלָּה נִרְאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד מְאֹד לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה אִמְתִּית.

וּסְפֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י, מְאֹז שְׁזוֹכָה לְהַתְּקַרֵּב אֶל רַבְּנֵי ז"ל, כָּל דְּבוּר שְׁזוֹכָה לְשֹׁמֵעַ מְאֹחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּשֵׁם רַבְּנֵי ז"ל, רְשָׁמוּ בְּסִפֵּר, וַיֵּשׁ אֶצְלוֹ כְּמָה אֶלְפֵי שִׁיחוֹת וְסִפּוּרִים שְׁזוֹכָה לְשֹׁמֵעַ בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, וְהוּא מְחִיָּה אֶת עֲצְמוֹ בְּהֵם, וּמְשִׁתּוֹקֵק מְאֹד לְהַדְּפִיסָם.

דְּבָקוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אֵינן לָךְ עוֹד טוֹב וְאֵינן לָךְ עוֹד תְּעַנוּג, וְאֵינן לָךְ עוֹד עֲרֻבוֹת בְּזַה הָעוֹלָם כְּמוֹ הַדְּבָקוֹת בּוֹ יְתַבְּרָךְ, כְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצְמוֹ לְדַבֵּק אֶת עֲצְמוֹ בּוֹ יְתַבְּרָךְ, אַזִּי מְרַגֵּישׁ כָּל מִינֵי (ו) רְאִיתִי שֶׁהַבֵּית כָּבֵר מְלֵא מֵרַבְּנֵי ז"ל.

תענוגים ושעשועים, ואמר אז: אם היו בני־אדם יודעים מעלת הדבקות בו יתברך, היו תמיד רצים אחריו יתברך, ולא היו עוזבים את השם יתברך, ובאמת עם ישראל בשרשם מאד נכספים לשוב אליו יתברך, אך מחמת שאין להם הדרך האמתית, על־ידי־זה הם נתרחקים ונופלים ביאוש, עד שאינם מתארים, שענין הדבקות שיך גם להם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה הוא למודו הטוב של רבנו ז"ל — להכניס באדם דבקות כזו בו יתברך, שאדם לא ידע ככר מה לעשות מרב דבקותו בו יתברך. אשרי מי שזוכה להתמיד בספרי רבנו ז"ל, וללמד אותם בצורה כזו, שיזכה על־ידי־זה להגיע אל דבקות אמתית.

מוהרא"ש נ"י ספר לנו, אשר תכף־ומיד כשזכה להתודע מרבנו ז"ל, אמר: עכשו, פנראה, כבר אזכה לשוב בתשובה אמתית, ולזכות למדרגות הדבקות בו יתברך, כי כל ימי נעוריו היה חפץ ומשתוקק מאד ללכת בדרך הצידיקים, אשר היו תמיד דבקים בו יתברך, ולא היו מסיחים דעתם ממנו יתברך, ומחמת שהיה עוד ילד צעיר, לא הבין איך יכולים לדבק את עצמם אל הקדוש־ברוך־הוא, ומה זה בכלל ענין הדבקות, אבל תכף־ומיד כשזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, והבין והשפיל בדברי רבנו ז"ל, שהעקר הוא תפלה והתבודדות, שהאדם יהיה רגיל לדבר אליו יתברך, ועל־ידי רב שיחות ותפלות יזכה לעשות לעצמו פלים להמשכת ערבות, נעימות ידירות, זיו, חיות אלקותו יתברך, עד שהאדם לא יראה ולא יבין ולא ישפיל שום דבר מזה העולם, רק אלקות, שהענינים שלו יראו אלקות, והאזנים שלו ישמעו אלקות, והאף שלו יריח וירגיש אלקות, והדבור שלו ידבר אלקות, והמח שלו יחשב אלקות, שכל זה זוכים על־ידי תפלה והתבודדות, זה עקר שלמות הדבקות, וכשאדם זוכה כבר להיות דבוק בו יתברך, אז אינו רוצה שום דבר, רק את הקדוש־ברוך־הוא בעצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מי שבאמת דבוק בו יתברך, ואינו יכול להפרד ממנו יתברך, הרי זה הוא תמיד מסתכל על הקדוש-ברוך-הוא, ואפלו כשמדבר עם בני-אדם, הוא מסתכל אז על הקדוש-ברוך-הוא, וזכי הראות יכולים להרגיש מי באמת דבוק אל הקדוש-ברוך-הוא, כי מי שדבוק אל הקדוש-ברוך-הוא, מרגישים על פניו אלקותו יתברך; אשרי מי שזוכה להיות תמיד דבוק בו יתברך.

דָּרָךְ

מוהרא"ש נ"י אמר, כי הרבה פעמים מסבב הקדוש-ברוך-הוא עם האדם שיסע בדרך, ואף הוא לא יודע מה התכלית מהנסיעה הזו בדרך, עם כל זאת ראוי לאדם לחזק את עצמו בכל מיני אפנים שבעולם, באפן שלא יתבלבל מדבקות הבורא יתברך שמו, כי על-פירוב רואים כשאדם יושב בתוך ביתו, ולומד התורה הקדושה, ומתבודד עמו יתברך, אזי הולכת לו העבודה כסדר, לא-כן כשהוא בדרך, אז נתבלבלת לגמרי דעתו ונופל, עד שיש בני-אדם שדיקא על-ידי הדרך נופלים לגמרי, ואז מיאשים עצמם מעבודת השם יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפיותר סובבים דברים אלו אצל אברכים, שתכף-ומיד אחר החתונה הם מקבלים על עצמם להתמיד בתורה ובתפלה, ולהיות יראי השם, אף מאחר שנשוחתיהם מבקשות מהם ללכת פעם למקום זה ופעם למקום זה וכו', וההכרח לילה, כגון שמחה וארועים משפחתיים, שאז בנדאי צריכים לילה, כדי שלא להמשיך על עצמם איזו מחלקת, ומחמת הדרך הזו, שלא היה להם בתכנית, נופלים בדעתם ונתרחקים ממנו יתברך, ועל-כן אם נודמנה לאדם איזו דרך, צריך לחזק עצמו בכל מיני אפנים שבעולם, ויראה

שְׁבִדְרָךְ הַזֶּה יִזְכָּה לְחֹשֶׁב מִמְנוּ יִתְבָּרַךְ, אוּ בְדִרְךָ הַזֶּה יִחְכַּם אִיזוּ חֲכָמָה וְהִבְנָה, שְׁלֵא הִבִּין עַד עַכְשָׁיו, כִּי בְּפִרוּשׁ גְּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת דָּרָךְ, חֶלֶק ב', סִימָן ד'), עַל-יְדֵי נְסִיעַת הַדְרָכִים הָאֲדָם נַעֲשֶׂה מִבֵּין, כִּי בָזָה שֶׁהָאָדָם נוֹסֵעַ בְּדְרָכִים, וּבָא בְּמַגָּע עִם אֲנָשִׁים, וְשׁוֹמֵעַ אֶת דְּבוּרֵיהֶם וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, נַעֲשֶׂה מִבֵּין בְּעֵינָיִים שְׁלֵא הִבִּין עַד עַכְשָׁיו, וְעַל-כֵּן אָסוּר לִפְלֹ בְדַעְתּוֹ בְּשׁוּם פְּנִים וְאָפֶן כְּשֶׁהוֹלְכִים בְּדִרְךָ, כִּי גַם בְּדִרְךָ יְכוּלִים לְדַבֵּק עֲצָמוֹ מְאֹד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר מִי שֶׁחִזַּק בְּאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִוָּדַע שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מַחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, אִזּוּ שׁוֹם דְּרָךְ שְׁבַע-עוֹלָם לֹא תוּכַל לְבַטְלוֹ, כִּי בְּכָל מְקוֹם שְׁיָבוֹא, יִמָּצָא אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — אוּ בְתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת שִׁישְׁתַּדַּל לְדַבֵּר שֵׁם אֵילוֹ דְּבוּרִים, שְׂאֵף אֶחָד לֹא יִשְׁמַע וְלֹא יִרְאֶה, כִּי בְדִרְךָ זֶה שֶׁל הַתְּבוּדוֹת, יְכוּלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיָּה כָּל מִינֵי דְרָכִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהֵן שְׂיִטַּל שֵׁם יְדִים וְיִבְרַךְ כַּמָּה בְּרָכוֹת, וּבְרַפְת־הַמְּזוֹן, אִם זֹכָה גַם לְלַמַּד שֵׁם — מַה טוֹב וּמַה נְעִים, עַל-כָּל-פְּנִים "הַדְרָךְ" אָסוּר שֶׁתִּשְׁבֹּר אֶת הָאָדָם כְּלָל, וּבְפִרְט כְּשֶׁבָּאָה לוֹ אִיזָה דְרָךְ לְנִסְעַ, גְּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל, שְׂאָסוּר לְהַתְּעַקֵּשׁ כְּלָל, כִּי בּוֹדָאֵי הַדְרָךְ הוּא מִמְנוּ יִתְבָּרַךְ (עֵין סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת דָּרָךְ, סִימָן ט'): כָּל הַדְרָכִים שֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בָּהֶם, הַכֹּל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהֵם רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל אֵין לָךְ אָדָם שְׁיָבִין אֶת דְּרָכּוֹ, אֲלֵא מִי שֶׁהוּא עֲנוּ, עֵין שֵׁם; וְאָמַר עַל זֶה מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂזָה דְּבְרִינוּ שְׂאֲנַחְנוּ מְדַבְּרִים, כִּי מִי שֶׁמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זֶהוּ שְׁלֵמוֹת הָעֲנוּהָ, שֶׁהוּא לֹא נִמָּצָא בְּכָלֵל, כִּי יוֹדַע שֶׁהַכֹּל אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא, אִזּוּ הָאָדָם הַזֶּה אֵף פְּעַם לֹא יִתְבַּלְבֵּל מְדַרְכִּים, כִּי יוֹדַע אֲשֶׁר כָּל הַדְרָכִים שֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בָּהֶם, הַכֹּל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהֵם רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן מַה וְלָמָּה לוֹ לִפְלֹ בְדַעְתּוֹ! ?

וּבְעֵינָיִם הַזֶּה מוהֲרַא"ש נ"י חֲדוּשׁ נִפְלָא, כַּאֲשֶׁר נִסְעַתִּי עִמּוֹ

הרבה פעמים בדרך, וראיתי ששום דבר לא בלבל אותו, אדרבה במקום שבא שם דבר עמו יתברך, ועל-פי-כך דבר ממנו יתברך, כי אין לה מקום שמוהרא"ש נ"י ילך לשם ולא ידבר שם מרובנו ז"ל, ויגלה את אמתת מציאותו יתברך, ובכל מקרה שקורה, ובכל ספור שמספר, הוא תכף-ומיד נכנס בדבורים ובספורים האלו אל דבורי אמונה והשגחה פרטית, ומגלה ומפרסם את אמתת מציאותו יתברך, וזה דבר נורא ונפלא מאד — למי שרגיל עמו.

ובענין "דרך", היה מוהרא"ש נ"י מאד מזהיר את אנשי שלומנו, שיהיו רגילים לומר את "תפלת-הדרך", ואמר, שברר על-פי הפוסקים שאפשר לומר "תפלת-הדרך", אפלו כמה פעמים ביום, כי זו תפלה שתקנו חכמינו הקדושים להנצל מכל מקרה רע, בפרטיות בדורותינו אלו, אשר כלנו אין פנינו נקיים כלל, וחכמינו הקדושים אמרו (סוטה ח:), שאף-על-פי שארבע מיתות בית-דין בטלו, אבל דין ארבע מיתות בית-דין לא בטלו, מי שחיב סקילה, או שרפה, או הרג, או חנק, נדון בכגון זה — או טובע בים, או נשרף, או נחנק, או נהרג, ורואים בחוש מה שקורה עם בני-אדם, והם מתפללים איהו זה נהרג וזה נשרף, זה נחנק וזה נסקל, אלא בודאי זה חיב מיתה כזו, רחמנא לצלן, וזה מחיב מיתה כזו, רחמנא לצלן, ודבר זה קורה ביותר כשהאדם בדרך, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי, ברכות, פרק ד', הלכה ד'): כל הדרכים בחזקת ספנה, ולכן ראוי לומר "תפלת-הדרך" תכף-ומיד כשנכנס למכונת ונוסע איזו נסיעה, שיאמר "תפלת-הדרך", כי אי אפשר לידע מה יקרה עמו, וכן אמר מוהרא"ש נ"י, כשאדם יוצא מפתח ביתו יעמד ליד המזוזה, ויבקש מהקדוש-ברוך-הוא לחזר אל ביתו בשלום, כי בדורות אלו, אשר הסכנות כל-כף גדולות מכל מיני אויבים ורוצחים וגנבים וגזלנים וכו', ראוי לאדם לבקש ממנו יתברך ליד המזוזה בשעה שיוצא לדרך, שישמר אותו כל הדרך, ויחזירהו בשלום.

וכן בשעה שמוהרא"ש נ"י נוסע באוירון, על-פירכ הוא מתחיל לומר "תפלת-הדרך" בשעה שהאוירון מתחיל לנסע על הארץ, הוא כבר מזרו עצמו לומר אז "תפלת-הדרך", אף שעדין לא המריא, ופעם שאל אותו אחד מהתלמידים היכן המקור לזה, ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י, כי מובא בדברי רבנו ז"ל (ספר המדות, אות דרך, סימן ג'): בשעה שבעל עגלה מטריח את עצמו בעגלה ובסוסים, תתפלל "תפלת-הדרך", עין שם; וכן הוא בענין האוירון, בשעה שמתחיל לנוע עם המנוע, ומתחיל לנסע על הקרקע, ומתחמם אז המנוע, ראוי לומר כבר אז "תפלת-הדרך".

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלו הצדיקים שזכו למה שזכו להגיע בימי חייהם, לא זכו אל זה, אלא על-ידי נסיעות שהצרכו לנסע בדרכים, ונסו אותם בכל מיני נסיונות קשים ומרים, לראות היעמדו בדבקות הבורא יתברך, אפלו שהם בדרך, וכל אלו שזכו להחזיק מעמד, והדרך לא בלבדה אותם, זכו להגיע למה שהגיעו, ואי אפשר למצא את השכינה אלא בדרך, כי בדרך כלל כשאדם בדרך, נשבר לבו ודעתו לגמרי, וכשאדם שבור, אז יש בו השראת השכינה, ועל-כן היתה דרך הצדיקים ללכת בגלות בדרכים, ונשברו לגמרי, ומכל שפן שהיו רשעים ארורים מצערים ומכזים ומחרפים אותם, על-ידי-זה זכו ונעשו כלי להמשכת השכינה הקדושה.

וסיים מוהרא"ש נ"י, אשרי מי שזוכה לדבק את עצמו בו יתברך, ובפרטיות בדרך, וכשהולך בדרך ראוי לו לדבר עמו יתברך, שאז בודאי ימשיך על עצמו אור ודעת השכינה, אשרי לו!

דעת

מוהרא"ש נ"י אומר תמיד, שהעקר בעבודת השם יתברך הוא הדעת, שיזכה לדעת מישבת, ותכף-ומיד כשאדם זוכה לדעת מישבת, אזי שום ברירה שבעולם לא תוכל להטות אותו מדרך האמת, לא-כן מי שאין לו ישוב הדעת, הוא תמיד מבהל ומבלבל, ובני-אדם יכולים לבטלו ולגרשו מהקדושה, ועל-כן צריכים לבקש הרבה ממנו יתברך על דעת, כי כשיש דעת, יש לו הכל, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (גדרים מ"א.): אם דעת קניית מה חסרת, אם דעת חסרת מה קניית, כי העקר בעבודת השם יתברך הוא דעת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כל אלו שהתרחקו ממנו יתברך, הנה הכל מחמת חסרון הדעת, כי פתי יאמין לכל דבר, ומי שאין לו דעת יכולים לבלבלו בכל פעם עם דמיונות אחרים, זה בא ומספר שפלוני כל-כך גדול וכו', ועל-ידי-זה הוא עוזב הכל ורץ אחר פלוני אלמוני, זה אומר לו שפלוני אלמוני נותן תקוונים, והוא משהו מיוחד וכו', ועל-כן עוזב את הכל, ורץ אחר פלוני אלמוני וכו' וכדומה כל מיני פתויים ובלבולים שיש בעולם דברים של מה בכך המרחקים את האדם ממנו יתברך, הכל נעשה מחמת חסרון הדעת.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, כי כל אלו שזכו למה שזכו הנה רק מחמת שהשפילו בדעתם היטב מה התכלית בזה העולם, וזו היתה עבודת הצדיקים הגדולים, שזכו לדעת עליונה כזו, ששום ברירה שבפעולם לא היתה יכולה לבטלם.

ואמר מוהרא"ש נ"י: על רבנו ז"ל העידו גדולי הצדיקים, שהיה בר דעת עוד מימי קטנותו, ומכל שכן בימי גדלותו, שיזכה למה שיזכה, והכל מחמת הדעת שלו, וכאשר העיד עליו הרב הקדוש רבי צבי אריה מאליק, זכותו יגן עלינו, אשר מה שנאמר

(מלכים א' ה'): "ויחכם מכל האדם", זה עדין מעט על רבנו ז"ל, ובזו הלשון אמר: "וואס עס שטייט 'ויחכם מכל האדם' איז קארג געזאגט אויף דעם יונגערמאן", וזה אמר על רבנו ז"ל בשעה שפגשו בעיר לעמברג, וגם התבטא אז: ידעתי מאז ומקדם, שהאברך הזה הוא חכם גדול, אבל עכשו כנראה שיש לכלנו להתבייש מפניו, ולהפוך — רבנו ז"ל הפליג מאד במעלת החכמה של הרב הקדוש רבי צבי אריה מאליק, זכותו יגן עלינו, ואמר פעם למוהרנ"ת ז"ל, שמה שזכה הרב הקדוש רבי צבי אריה מאליק, זכותו יגן עלינו, למה שזכה, כי הרי היה זוכה לראות במרכבה העליונה כמובא בחיי מוהר"ן (סימן קי"ד — דפוס חדש), הכל היה מחמת שהיה חכם גדול מאד, ובזו הלשון אמר מוהרנ"ת ז"ל אל רבנו ז"ל: "דער רבי רבי הירש ליב פון אליק האט זייער גוט גימאכט אין אידישקייט וויל ער איז זייער פרום" (ו), ענה ואמר על זה רבנו ז"ל בזו הלשון: "נישט וויל ער איז גיווען פרום נאר ווייל ער איז גיווען קליג" (ח).

וסים מוהרא"ש נ"י, כי בזה העולם צריכים שכל ודעת אמתיים לחזק את עצמו ולא לפל בדעתו, על אף כל הירידות והנפילות וההשלות וחלישות הדעת שעוברות עליו, ובאות לאדם בכל יום ויום, ואם האדם זוכה לדעת הזו — לא להתפעל משום בריה שבעולם, רק מחזיק מעמד, אז באמת יצליח בעבודת השם ותברך, ועל זה צריכים רחמים רבים — לבקש בכל יום ממנו ותברך שיזכה לדעת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאפלו בעבודת התשובה, לזכות להיות בעל תשובה צריכים הרבה דעת, לידע איך להיות בעל תשובה, ובשביל זה ברפת "אתה חונן לאדם דעת" קדמה לברפת "השיבנו אבינו לתורתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך" וכו', כי לזכות ללמד תורה ולעסוק בתפלה ולהיות בעל תשובה, על זה צריכים קדם להקדים דעת, כי בלי דעת אין האדם זוכה לא לתורה ולא (ז) הרבי רבי צבי אריה מאליק עשה טוב מאד בעבודת השם ותברך, כי הוא מאד גרא. (ח) לא מפני שהיה גרא, אלא מפני שהשכיל בדעתו.

לתפלה ולא לתשובה, ועל-פן אשרי מי שמתפלל בכל יום על דעת.

וספר מוהרא"ש נ"י כי מוכא באחד המכתבים של הגאון הקדוש בעל ה"חזון-איש", זכר צדיק לברכה, שבימי ילדותו היה לו ראש קשה מאד, ולא הבין מה שלמד, רק הרבה לבקש ולהתפלל לפניו יתברך בברכת "אתה חונן", ובכה שם הרבה, ועל-ידי-זה זכה להשפיל בתורה, כי העקר הוא לבקש הרבה "אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, חננו מאתך חכמה, בינה ודעת".

וספר מוהרא"ש נ"י, כי רבי נחמן טולטשינער, תלמידו של מוהרנ"ת ז"ל, זכה לישוב הדעת כזה בדברי רבנו ז"ל, עד שהיה לאות ולמופת בין כל אנשי שלומנו, ועל אף שהיו בין אנשי שלומנו עובדי השם גדולים, ועסקו הרבה בתורה וביראה, עם כל זאת באו לשאל עצה מפי רבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, כי היה מפרסם לבעל דעת גדולה, ופעם ספרו לרבי נחמן טולטשינער, אשר בעיר טיראהאויצע יש עובדי השם גדולים מאד, ענה ואמר על זה רבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה: "עובדים זענען זיי און א עצה דארף מען פֿרעגען מיר" (ט). כי בדעת רבנו ז"ל צריכים לשאל בר דעת אמתי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אף שדבר רבנו ז"ל הוא תמימות עמק עמק מי ימצאנו, עם כל זאת גם בתמימות אסור להיות שוטה (עין שיחות הר"ן, סימן נ"א), וצריכים דעת להבין ולהשפיל להפריד בין תמימות לשטות, ושלא יהיה פתי יאמין לכל דבר, ושלא יוכלו לבלבלו בכל פעם על איזה מטרה שהוא משיח... או על איזה עברין שהוא כבר בעל מדרגה... או על איזה אברך שהוא כבר משהו... כי על זה צריכים הרבה דעת, וכשזוכים לדעת, זוכים כבר להכל. אשרי מי שמתפלל בכל יום על דעת, ואז טוב לו כל הימים.

(ט) עובדים הרי הם, אבל עצה צריכים לשאל אותי.

דְּבָרִים בְּטָלִים

מוהרא"ש נ"י אָמַר: אֵין לָךְ עוֹד דְּבַר אֲשֶׁר עוֹקֵר אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ כְּמוֹ מִי שֶׁמְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים, וּמִפְּטָט כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, כִּי הַדְּבָרִים הַבְּטָלִים מְעַכְבִּים אֶת הַנְּשֻׁמָּה לְהַשְׁכִּיל וְלִרְאוֹת וְלַחְזוֹת בְּנֶעֱם הַנְּי"ה וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ, כִּי אִם הִיָּה הָאָדָם זוֹכֶה לְשֹׁמֵר עַל דְּבוּרָיו, הִיָּה זוֹכֶה לִישׁוּב הַדַּעַת וּלְמַחַ מְזַכֵּךְ כָּל-כֶּךָ, עַד שֶׁהִיָּה רוֹאֶה לְפָנָי מְרֵאָה עֵינָיו אִמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ תָּמִיד.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, עֵקֶר בְּלִבּוֹל הַדַּעַת שְׂיִישׁ לְאָדָם הוּא רַק בְּשִׁבִיל הַדְּבָרִים הַבְּטָלִים שֶׁמְדַבֵּר אֲשֶׁר זֶה טֹבֵעַ שֶׁל הָאָדָם, שֶׁכָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ הוּא מְכַרְח לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר אֶת זֶה, וְאֲשֶׁר זֶה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וְעַל-כֵּן הַרוּצָה לְהַכְנִס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, הַדְּבַר הַרְאֵשׁוֹן הוּא — שְׁצַרִּיךְ לְעַבֵּד מְאֹד עַל דְּבָרִים בְּטָלִים, הֵינּוּ לְקַדֵּשׁ אֶת דְּבוּרָיו שְׁלֵא יְדַבֵּר דְּבָרִים שֶׁל מַה בְּכֶךָ וְסַפּוּרֵי הַכֵּל, אֲלֵא אִם יֵצֵא מִזֶּה אֵיזָה דְּבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת, וּמִמְשִׁיךְ בְּנֵי-אָדָם לְעִבּוּדָתוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲבָל סֵתֵם כֶּךָ לְדַבֵּר וּלְפְטָט כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, זֶה עֲבָרָה גְדוֹלָה מְאֹד.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, כִּי מוּבָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים הַמְדַבְּרִים מִקְדָּשַׁת הַדְּבוּר, כִּי דְבָרִים בְּטָלִים הֵם כְּמוֹ הוֹצָאת זָרַע לְבִטְלָה, רַחֲמָנָא לְצַלָן, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְהַשְׁמֵר מְאֹד מְאֹד לֹא לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים וּלְפְטָט כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, וּבִפְרָטִיּוֹת לְפָנָי הַתְּפִלָּה, שְׂאֵז יֵשׁ יֵצֵר הָרַע גְּדוֹל לְאָדָם לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, וְזֶה אַחַר כֶּךָ עוֹקְרוֹ מִשְׁרָשׁוֹ, כִּי מִי שֶׁמְרַבֵּה לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים קֹדֵם הַתְּפִלָּה, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְּבַלְבֵּלַת דַּעַתוֹ, וּלְבַסּוּף אֵינּוּ יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּתוֹ, וְהַכֵּל מַחֲמַת הַדְּבָרִים הַבְּטָלִים שְׁלוֹ, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְהִזְהַר מְאֹד לֹא לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים קֹדֵם הַתְּפִלָּה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אֲשֶׁר רוֹאִים בְּגִשְׁמִיּוֹת — כֹּל אֱלוֹ
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם זְמַן לִפְטֹפֵט דְּבָרִים בְּטָלִים, הֵם תָּמִיד
עֲסוּקִים, וְהֵם מְצַלִּיחִים עַד מְאֹד בְּעִסְקֵיהֶם, מֵדוּעַ לֹא יִלְמַד הָאָדָם
אֶת עֲצֻמוֹ מוֹסֵר, כִּי עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּאֵין עֶרְךָ כָּלֵל בְּרוּחָנִיּוֹת
— אִם הָאָדָם יִשְׁמַר אֶת עֲצֻמוֹ מִדְּבָרִים בְּטָלִים, אִזּוֹ יִצְלִיחַ עַד
מְאֹד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כִּי הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים וְהַמְרִירוֹת וְהַבְּלוּלִים
שְׁעוֹבָרִים עַל הָאָדָם, הֵם רַק מַחֲמַת פְּטוּיֵי דְבָרִים בְּטָלִים, שְׁמַדְבֵּר
כֹּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ וְדְבָרִים שֶׁל מַה בְּכָךְ.

(ועל שלחן מוהרא"ש נ"י, תלוי שֶׁלֹּט קָטָן אֲשֶׁר עָלָיו כְּתוּב בְּזוֹ
הַלְשׁוֹן: "הַדְּבוּר הוֹלֵךְ לְכֹל הַרוּחֹת, וְהַכֶּתֵב נִשְׁאָר לְדוּרֵי דוּרוֹת").

ואמר מוהרא"ש נ"י, שְׂרוּאִים בְּחוּשׁ הַיּוֹם שֶׁנִּתְגַּלּוּ מְכוֹנוֹת
הַדְּפָסָה, אֲשֶׁר כֹּל דְּבוּר וְדְבוּר יְכוּלִים לְהַדְפִּיס, וְזוֹ יִשׁוּעָה לְדוּרֵי
דוּרוֹת, לֹא-כֵן כְּשֶׁסֶתֶם מִפְּטֹפֵט דְּבָרִים בְּטָלִים, אִזּוֹ הַדְּבוּרִים הוֹלְכִים
לְכֹל הַרוּחֹת, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לֹא לְדַבֵּר דְּבָרִים
בְּטָלִים וְלֹא לִפְטֹפֵט כֹּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שְׁזֵה הַסִּימָן עַל אָדָם אִם הוּא בֵּר דַּעַת
— כִּשֶׁהוּא תָּמִיד מִתְחַמֵּק מִפְּטוּיֵי דְבָרִים בְּטָלִים, לֹא-כֵן מִי
שֶׁתָּמִיד מִפְּטֹפֵט דְּבָרִים בְּטָלִים, זֶה סִימָן שֶׁהוּא חָסֵר דַּעַת, וְכֹל
מִי שֶׁמְדַבֵּר יוֹתֵר דְּבָרִים שֶׁל מַה בְּכָךְ, זֶה סִימָן שֶׁהוּא חָסֵר
דַּעַת יוֹתֵר, אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזוֹכֵה לִשְׁמַר אֶת דְּבוּרָיו.

התקרבות לרבנו ז"ל

מוהרא"ש נ"י דבר הרבה מענין גדלת רבנו ז"ל, ואל כל מה שיכולים לזכות על-ידי רבנו ז"ל, אם לוקחים את למוד רבנו ז"ל בתמימות ובפשיטות גמורה, ומקיימים כל דבריו ועצותיו הקדושות כמו שהן, והזכיר דבורו של רבנו ז"ל, שאמר (עין חיי מוהר"ן, סימן ש"כ — דפוס חדש): כל מי שיצית אותי, ויקים כל מה שאני מצוה, בודאי יהיה צדיק גדול, יהיה מה שיהיה, העקר להשליך את שכל עצמו לגמרי, וכאשר יאמר כי הוא זה יקים הכל כמאמרו, שאז יזכה למה שיזכה, ומן הסתם מי שיכול ללמד ביותר מסגל ביותר.

ויכבר אמר רבנו ז"ל: הפחות שבאנשי, אני מוליך אותו בדרך של צדיק גדול מאד, כמו גדולי המפרסמים של עכשו, ועוד יהיה זמן שאפלו הגדולים וכו' יקנאו מאד במקרבים אלי, מכל שפן במי שזוכה להושיט לו יד, (הינו שרבנו ז"ל מקרבו אליו ביותר), והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי באמת מי שמתקרב אל רבנו ז"ל, אפלו הפחות והגרוע ביותר וכו', וזוכה לסלק את דעתו וחקמתו לגמרי, ומצית את רבנו ז"ל, ומרגיל את עצמו להתבודד עמו יתברך בכל יום ויום בתמימות ובפשיטות גמורה, ומפרש את כל שיחתו לפניו יתברך, ושוקד בזה מדי יום ביומו חק ולא יעבר, וכן נזהר לומר בכל לילה חצות, ובזכה ומבכה שמים וארץ על גדל רחוקו ממנו יתברך, וכן מתפלל שחרית, מנחה ומעריב לאט בדבקות ובכונת פרוש המלות, ומתוך הסדור דיקא, וכן מתמיד מאד בשעורים פסדרן — מקרא, משנה, גמרא, מדרש, זהר ותקונים וכל ספרי הפוסקים וכו', בקביעות מדי יום ביומו, ומחזק את עצמו מאד מאד להיות תמיד בשמחה, אזי אפלו שעבר מה שעבר וכו', ואפלו עדין עובר עליו מה שעובר וכו', אם רק מחזק את עצמו מאד (פי העקר הוא מדת ההתחזקות), אזי סוף כל סוף יזכה להגיע למדרגות גבוהות בעבודת השם יתברך, ויזכה להשיג השגות גבוהות,

ומפל שפן אלו שגם זוכים לשמש את רבנו ז"ל בהפצת דעתו הקדושה בעולם שהם בכלל הושטת יד, שרבנו ז"ל מושיט להם יד וכו', (פי הלא הם משמשים אותו), שהם בודאי יגיעו אל מה שצריכים להגיע, ובלבד שיחזיקו מעמד, ולא יפלו בדעתם כלל יהיה מה שיהיה ויהיה איך שיהיה (עין חיי מוהר"ן, סימן שי"ד — דפוס חדש).

ואמר רבנו ז"ל, כמה צלם אלקים היו מנחים ברפש שאני הוצאתים מהרפש והבוץ והלכלוך וכו', כמו שרואים בחוש, שהמתקרבים אלי נשתנו פניהם, ונעשו להם פנים של יהודי, וממשיכים על עצמם צלם אלקים, הלא יש אצלי אנשים שאיני יודע אם השאול תחתיות היה די להם, כי גם השאול תחתיות היה קטן לפניהם, שאם היה אפשר להם לחתר תחת שאול תחתית היו חותרים, ועל ידי נתקרכו בהתקרבות כזו, שלא היה לעולמים (עין חיי מוהר"ן, סימן שי"ד — דפוס חדש), והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי גדלת כחו של רבנו ז"ל, זה אין לשער ולספר כלל, ואם רק מסלקים את דעתו ושכלו, ומקימים את דברי רבנו ז"ל באמת ובתמימות ובפשיטות גמורה, ובפרטיות ענין תפלה והתבודדות, שיחה בינו לבין קונו, לספר לפניו את כל לבו כאשר ידבר איש אל רעהו, וענין השמחה וההתחזקות לשמח ולהתחזק בו יתברך, כמו שכתוב בדרך המלך (שמואל א' ל'): "ויתחזק דוד בהגויה אלהיו", שפסוק זה אמרו דוד בשעה שעבר עליו מה שעבר, ותצר לדוד מאד, כי אמרו העם לסקלו, כי מרה נפש כל העם וגו', עם כל זאת לא התיאש כלל, רק "ויתחזק דוד בהגויה אלהיו", ואז כשאדם מקבל את למודו של רבנו ז"ל באפן הזה, שמצד אחד הוא נמשך הרבה אליו יתברך בשיחה בינו לבין קונו, ומצד שני אינו נופל בדעתו משום דבר, רק מחזק את עצמו בכל מיני אפנים שבועולם יהיה איך שיהיה, אז דיקא אין לה ירידה ונפילה שבועולם, שלא יוכל האדם ליצאת משם ולהפגס אל המדרגה הגבוהה ביותר, העקר שיחזיק את עצמו ברבנו ז"ל, ויתבודד הרבה עמו יתברך, ויהיה שש

וְשִׂמַח תָּמִיד, וַיְחֻזַּק עֲצָמוֹ עַל כָּל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּחַיָּו.

וְסֵפֶר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁאֶצֶל רַבֵּנוּ ו"ל הָיָה תַלְמִיד אֶחָד, וְשִׁמוֹ הָיָה רַבִּי יִצְחָק לֵיב מִטְּעַפְלִיק, שֶׁהָיָה מְגֹדֹלִי תַלְמִידֵי, וְגַם קָדָם הִתְקַרְבוּתוֹ הָיָה מִפְּרָסָם לְצַדִּיק גְּדוֹל, וְאֲנָשִׁים רַבִּים נָסְעוּ אֵלָיו מֵעִירוֹת רַבּוֹת, וְהָיוּ נוֹתְנִים לוֹ פְּדִיוֹנוֹת, וּמִבְּקָשִׁים מִמֶּנּוּ בְּרֻכּוֹת וַיִּשְׁוְעוֹת, וְהָיָה אִישׁ קָדוֹשׁ וּבֵעַל מוֹפֵת גְּדוֹל, וּכְשֶׁהִתְקַרַּב אֶל רַבֵּנוּ ו"ל, וְרָק מֵעָלָיו הִכַּל, וְקָבַל אֶת דְּבַר רַבֵּנוּ ו"ל בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה בְּתַפְלָה וְהִתְבּוֹדְדוֹת וּבְדַבְּקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַּרַךְ, וְעָלָה וְנִתְעַלָּה עַל־יְדֵי רַבֵּנוּ ו"ל יוֹתֵר וַיּוֹתֵר, וְאָף שֶׁאֲנָשִׁים רַבִּים רָצוּ אַחֲרָיו, הוּא לֹא הִסֵּב פָּנָיו אֲלֵיהֶם כָּלֵל, וְסָבַל הִרְבָּה בּוֹשׁוֹת וְחִרְפוֹת מִמִּתְנַגְּדִים רָשָׁעִים, עִם כָּל זֹאת הִחֲזִיק מֵעַמֵּד, וְזָכָה לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עַל־יְדֵי רַבֵּנוּ ו"ל, וְהָיְתָה לוֹ הַשְּׂגָה גְבוּהָה בְּרַבֵּנוּ ו"ל, וּבְכַעַת אֲמִירַת תּוֹרָתוֹ הִצְרַף לְסִתָּם אֶת אָזְנוֹ, כְּדֵי לְצַמְצֵם עֲצָמוֹ מֵרַב תְּבַעֲרַת לְכַבּוֹ וְהַרְגָּשְׁתּוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ו"ל, וּפְעַם אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ו"ל, אִם הָיָה מִסְפָּר לְפָנָיו הַחֲצִי שִׁיחוֹת מִמָּה שֶׁסִּפֵּר לְרַבִּי נֶתָן וְלְרַבִּי נִפְתָּלִי, לֹא הָיָה לוֹ קִיּוּם כָּלֵל, וְגַם כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ לֹא הָיָה לוֹ קִיּוּם (עֵין חַי מוהֲרַ"ן, סִימֵן שַׁע"א — דְּפוּס חֲדָשׁ), כִּי מֵרַב הִתְלַהֲבוּתוֹ הָיָה שׁוֹרֵף אֶת עֲצָמוֹ, וְשׁוֹרֵף אֶת כָּל הָעוֹלָם — מִגְּדֹל הַרְגָּשְׁתּוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ו"ל, וְעַמֵּק בִּינָתוֹ וְהַשְּׂגָתוֹ בְּדַבְּרֵי הַקְּדוֹשִׁים, כִּי רַבֵּנוּ ו"ל הֵעֵלָה אוֹתוֹ לְמַדְרָגָה גְבוּהָה עַד מְאֹד.

וּמַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה עִמּוֹ כֵּן הָיָה: קָדָם הִתְקַרְבוּתוֹ לְרַבֵּנוּ ו"ל הָיָה גַר בְּעִיר טְעַפְלִיק, וְהָיָה צַדִּיק מִפְּרָסָם מְאֹד, וְנָסְעוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים רַבִּים, וְעָשָׂה מוֹפְתִים גְּלוּיִים, וְנִפְקְדוּ עַל יְדוֹ הִרְבָּה עַקְרוֹת, וְהָיָה כָּל־כֵּן מִפְּרָסָם, אֲשֶׁר בְּכָל מְקוֹם בּוֹאוֹ רָצוּ אַחֲרָיו אֲנָשִׁים, וּבְקָשׁוֹ אֶת בְּרַכְתּוֹ וְכוּ', וְהָיָה צַדִּיק מִפְּרָסָם אֶחָד וְכוּ', שֶׁחָלַק עָלָיו, וְאָמַר שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם קַבְלָה מְעִשִׂית, וְצוּהָ לְחַסִּידָיו שִׁיתְפְּסוּ אוֹתוֹ וַיִּרְבִּיצוּ לוֹ (מְעַן זֶאל אֵיהֶם אַרְיֵבְעַר לִיִּגְעַן אוֹן אֶפ שְׁמִיִּסְעַן).

וכן עשו, והיתה לו חלישות הדעת גדולה מזה, ונפל ברוחו מאד, וכשנתפרסם שם רבנו ז"ל בעולם, באה זוגתו ומשפחתו אל רבנו ז"ל, ובקשו בעדו, וספרו לו, איך שנפלה רוחו וכו', והוא יושב שבור מרב בזיונות ושפיכות דמים שגרמו לו, וכששמע רבנו ז"ל את דברייהם, נתלהב מאד מאד, ענה ואמר: קונץ להפיל אדם? קונץ הוא להגביה בן אדם", (ובזו הלשון אמר: אקונץ איז אראפ צו ווארפן אמענטש? אקונץ איז אויף צו הייבן אמענטש), ושלח רבנו ז"ל אחריו, וכשבא אל רבנו ז"ל הסתגר עמו כמה שעות, וצוה עליו כמה הנהגות, והחזיר לו את כל המחין שלו, ועלה ונתעלה במדרגות גבוהות עד מאד, עד שראה מראות וחזיונות נוראות ונפלאות, והיו לו כוחות רוחניים, ופעם אחת נסע עם רבנו ז"ל בדרך, ועברו דרך איזה יער עמק, ואמר לו רבנו ז"ל: יצחק ליב, מאד רציתי לטבל עכשו במקוה, ענה ואמר לרבנו ז"ל: אם רבנו ירשה לי, אעשה לו מקוה, (אז דער רבי וועט מיר לאזן וועל איך מאכן איין מקוה), כי היה מאד בטל לרבנו ז"ל, ונתן לו רבנו ז"ל רשות וירד מהעגלה, וסמן עגול במקלות על הארץ, וכוון מה שכונן, ונבקעה הארץ ונעשה מקוה, וירד רבנו ז"ל וטבל בו, וכשרצה גם הוא לרדת לטבל במקוה, ענה ואמר לו רבנו ז"ל: אפה לא, (דו נישט).

ופעם אחת נסע עם רבנו ז"ל בעגלה אחת, וישבו שם מוהרנ"ת ז"ל ועוד כמה תלמידים, ובאמצע הדרך כשרבנו ז"ל ישב בדבקות עצומה, פתאם נתלהב מאד, ופניו החורו ונתאדמו וכו', ונרעד, ושאל את כל אנשי שלומנו מי ראה, ואף אחד לא השיב דבר, רק רבי יצחק ליב ענה: אני ראיתי, ורמז לו רבנו ז"ל שישתק, ולמוהרנ"ת ז"ל היתה חלישות הדעת, ואמר לו רבי יצחק ליב: תאמינו לי שגדל ההשגה וההרגשה שיש לכם בדברי רבנו ז"ל, שנה יותר מכל המראות והחזיונות שלי, ונחמו מאד.

וסיים מוהרא"ש נ"י, רואים מזה מהו ענין התקרבות אל רבנו

ז"ל, וא"ל מה יכולים לזכות, אם אין האדם בטלן. אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ומצית את רבנו ז"ל, ואז אל רב טוב הצפון זוכה להגיע.

הפצה

מוהרא"ש נ"י הפליג מאד מאד במעלת גדל המצוה להפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם, ואמר: הלא אדם מחיב לדבר עם חברו ביראת שמים כמו שהזהירנו על זה רבנו ז"ל ביותר (עין לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'), ומחמת שלא כל אחד יכול לקיים זאת, ובפרטיות אלו שגרים רחוק ממנו, איך יכולים לדבר עמהם! אכל על ידי שמפיצים ספרי רבנו ז"ל, וזה הולך מסוף העולם ועד סופו ממש, בזה גורמים שגם הרחוקים ממנו ישמעו, וגם על ידי ספר שמוכר לו או נותן לו, הוי כמו שמדבר עמו, ולא עוד אלא שהדבור הוא רק לפי שעה, והספר נשאר אצל האדם תמיד, וגם על פי רוב הולך בירושה מאב לבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוהר"ן ז"ל מפרש מאמרם, זכרונם לברכה (כתבות נ.) על פסוק (תהלים קי"ט): "עושה צדקה בכל עת" זהו הפותח ספרים ומשאילן לאחרים, שדבר זה טוב ביותר על הפצת ספרי רבנו ז"ל, כי צדקה זו נקראת בכל עת, כי הספר נשאר תמיד, ובכל פעם שמוצאים אותו, וקוראים בו, מתחזקים ומחיים את עצמם בזה, מה שאין כן בשנותן סתם צדקה, המעות נאכלים ולא נשאר מזה לבסוף כלום, ועל כן דיקא צדקה על הדפסה והפצה, זה נקרא צדקה בכל עת.

ופעם גם אמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו שעזרו לו להפיץ

את הספרים הקדושים, שזכה לחדש על-פי דעת רבנו, יש להם חלק בגאולה העתידה, ובאמת גדל מסירות נפשו בהדפסת ספרי רבנו ז"ל ובהפצתם הוא חדוש נפלא, מה שעדין לא היה במשך כל הדורות, כי הדפיס את ספרי רבנו ז"ל כמה פעמים בתכלית ההדור והיופי, וחלקם כמעט בחנם בעבור כמה פרוטות, ומה גם שהעמיד תלמידים שגם הם עוסקים בהדפסת ספרי רבנו ז"ל, וכל אלו שהדפיסו בשנים האחרונות את ספרי רבנו ז"ל, הם תלמידיו ששיתו מימי תורתו כמה שנים, אף אחר-כך יצאו לחלק עליו, כי הם עושים משא ומתן ופרנסה מספרי רבנו ז"ל, ומוהרא"ש נ"י מקפיד על זה מאד מאד, כי רגיל לומר, אשר "מספרי רבנו ז"ל אסור לעשות שום פרנסה, ומכל שכן אילו רוחים".

ומוהרא"ש נ"י רגיל לומר, הלא יש לי רפואות כאלה שמרפאים אותי, ואיך אמנע טוב מחולים אחרים?! ומכל שכן שאקח מהם הרבה כסף בעבור כל ספר, הלא זוהי רציחה גדולה, ומחמת זה קמו עליו וחלקו עליו, ובאמת אינו מתפעל כלל, רק מרבה להדפיס ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בזול מאד, והרבה פעמים מחלקם בחנם ממש, אף שהוא אומר תמיד לתלמידיו, שיקחו לכל הפחות כמה פרוטות בעבור כל ספר, כדי שהלה יתן לכל הפחות איזו אתעוררותא דלתתא, והמעות הם בחינת נפשו, כמו שכתוב (דברים כ"ד): "ואליו הוא נושא את נפשו", ועל-כך ראוי שיתן איזו אתעוררותא דלתתא מנפשו, ולתן משהו לצדקה, אבל אף-על-פי-כן כשהלה אומר שאין לו מעות, ראוי לתן לו בחנם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל אמר פעם: אם הנה לי מעות וואלט איך אפגעקויפט אלע מפרסמים זאלן האלטן פון רביין (י), וסים מוהרא"ש נ"י: אם הנה לי מעות, הייתי מדפיס מליוני ספרים מספרי רבנו ז"ל, ומפיצם בכל תפוצות ישראל, ושאלו אחד: הלא אתם עוסקים בזה להדפיס ולהפיץ

(י) אם הנה לי מעות, הייתי משחר את כל המפרסמים שיחזיקו מרבנו ז"ל.

ספרי רבנו, והשיב בכת שחוק: זה נקרא הפצה? הלא יש בדעתך לקחת שקיות ולהכניס בכל שקית את כל ספרי רבנו ז"ל ביחד, הינו "לקוטי-מוהר"ן", "ספורי-מעשיות", "ספר המדות", "לקוטי-עצות", "קצור-לקוטי-מוהר"ן", "שבחי-הר"ן", "שיחות-הר"ן", "חיי-מוהר"ן" וכו' וכו', ולמסר את זה לכל בר ישראל, עד שלא יהיה בית בישראל, שלא יהיה אצלו כל אלו הספרים, ואמר: כל זמן שלא עשינו זאת, עדין לא עשינו שום דבר, והפליג מאד מאד במעלת הזוכה לעסק בהפצת ספרי רבנו ז"ל, כי הוא קרוב הגאלה ממש.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת שאלו את רבי נפתלי תלמיד רבנו ז"ל, שיאמר משהו ממה שכתוב במגלת סתרים, והשיב להם: "דבר זה אתם צריכים לידע, כי כשיופץ ה'לקוטי-מוהר"ן בכל העולם ויתקבל אצל העולם, יכולים להכין את עצמו למשיח" (דאס זאלט איהר וויסען ווען דער "לקוטי-מוהר"ן וועט צו שפרייט ווערן אויף די גאנצע וועלט אין עס וועט אן גענומען ווערן קען מען זיך רעכטן אויף משיח'ן). ואמר מוהרא"ש נ"י, זה לעמת זה — אין לך עוד דבר שהבעל-דבר אורב על זה כמו מצות הפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, בנראה בחוש את גדל המחלקת שיש על מוהרא"ש נ"י רק בשביל זה, שהולך בעצמו, וכן שולח שליחים בכל העולם פלו — ברחובות, ברפובות, בתחנות האוטובוסים ובתחנות וכו' וכו', ובכל מקום שרק נמצאים שם אחינו בני ישראל, והבעל-דבר מתלבש עצמו במצוות — היתכן לילך במקומות הנ"ל? ותמה מוהרא"ש נ"י ואמר: ראו את טפשות היצר, לילך לאסוף מעות בעבור ישיבה או תלמוד תורה במקומות הנ"ל אין זו בושה... לעמד ברחובות ולמכר סחורות וכו' אין זו בושה... אבל כשמפיצים ספרי רבנו ז"ל, זוהי פשוט בושה וחרפה...?! וסיים מוהרא"ש נ"י, לבעל-דבר לא יועיל כפר שום דבר, כל זמן שאני אחיה לא אתחרט מעסק הדפסה והפצה, ושום בריה לא תוכל להפחידני.

ופעם ספר מוהרא"ש נ"י לאחד מאנשי שלומנו שהיה
 מהשליחים שלו להפצת ספרים, והיתה דרכו של ההוא מאנשי
 שלומנו לילך עם אחיו ועם עוד אחדים, ופעם הפסיקו לילך עמו
 ונשאר לבדו, והיתה לו חלישות הדעת, וספר לו מוהרא"ש נ"י:
 ידוע לך, שאני כבר עוסק בהפצת ספרי רבנו ז"ל שמונה עשרה
 שנים, אספר לך ספור, ומזה תקח לעצמך התחזקות: פעם לעת
 ערב נסעתי עם מנין בחורים, ומכרנו בין מנחה למעריב חמש
 מאות ספרי "ספורי-מעשיות", ולמחרת אמרו לי הבחורים, שאינם
 רוצים לילך עמי יותר, ועזבו אותי, ואף שהם הלכו אתי זה
 יותר משנה בכל שבוע למכור ולהפיץ ספרים, אחר המעשה הנ"ל
 — שנמכרו בין מנחה למעריב חמש מאות "ספורי מעשיות",
 הפסיקו לגמרי; והסביר לו מוהרא"ש נ"י, כי זהו כדרך בן-אדם
 שמגביה משא, כל זמן שיש יכול להגביהו, אזי נושא את זה, אבל
 אם מגביה משא יותר כבד מכחו, אזי נופל ויוצאים לו בני
 מעים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ר"מ), כן הדבר הזה היה
 אז, כל זמן שמכרנו והפצנו מאה ספרים, עדין לא הרס אותנו
 הבעל-דבר, אף שגם אז עיניו לטש ושניו חרק, כי בכל פעם
 היו מניעות אחרות, שהכניס מדי פעם קרירות בלב וכו', אבל
 תכף-ומיד כשעשינו מסירות נפש גדולה כזו, זה כבר לא היה
 יכול לסבל, והכניס קרירות בלב כלם לגמרי, וסיים: כן הדבר
 עמך, כל זמן שמכרתם והפצתם יחד בכל יום כמאה ספרים, עדין
 הבעל-דבר סבל ושתק, אף מאחר שהפצתם במקום אחד ביום אחד
 מאתים ושמונים "לקוטי-תפלות", ובפרטיות במקום שגרים יהודים
 יראים ושלמים, שלא ידעו שיש "לקוטי-תפלות" בעולם, זה כבר
 לא מחל לך הבעל-דבר, ועל-כן קרר את אחיך, ועשה מה שעשה,
 (פי הספור הזה ארע כשפיוס אחד הפיצו מאתים ושמונים "לקוטי-
 תפלות", ולמחרת נתקרר אחד מהחבורה שהלך שנתים במסירות
 נפש להפיץ את הספרים, ואז ספר מוהרא"ש נ"י את כל הנ"ל),
 והנה גם אז נגרם למוהרא"ש נ"י הפסד של אלף דולר, כי
 בעבור הספרים הביאו פדיון רק כעשרה אחוז, כפי שעלה להדפסה,

והשבו שמוהרא"ש נ"י יקפיד על ההפסד הגדול, אבל כשפאו וספרו למוהרא"ש נ"י, לא רק שלא הקפיד, אלא עוד חזק אותם, ודבר על לבם דברי נחומים — איזו מעלה וזכות היתה לכם להפיץ בישוב אחד מאתים ושמונים "לקוטי-תפלות", אף זאת אמר לכם, כי הבעל-דבר לא ישקט לכם, ואני מתפלל שלא יארע לכם שום דבר, חס ושלום, ולמחרתו היה הספור הנ"ל, שבא אחד מהחבורה, ואמר, שאינו רוצה להפיץ יותר, כי נתקרה לגמרי והלביש את זה במצוות, והיתה למוהרא"ש נ"י חלישות הדעת גדולה מזה, והתבטא אז לאחר: הלא אינך יודע את הפעולות הטובות הנעשות בעולם על-ידי הספרים שהשליח הנ"ל מפיץ, הלא החזיר למוטב גוזמאות של בעלי תשובה בלא יודעים כלל, ועכשו לקח את עצמו הבעל-דבר כל-כף עליו. והיה למוהרא"ש נ"י צער גדול מזה, ואמר שזה לו עקר הצער — כשאינו יכול להפיץ את ספרי רבנו ז"ל, כי זה כל חיותו, ורק בשביל זה ירד אל זה העולם — לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם.

וכמה פעמים התבטא מוהרא"ש נ"י ברבים, כי הוא יודע שנשמתו ירדה לזה העולם, רק כדי להפיץ את אור רבנו ז"ל בעולם, ולפרסם את שם רבנו ז"ל בעולם, ויען שהבעל-דבר שונא מאד מאד את רבנו ז"ל, על-כן לקח את עצמו עליו כל-כף, ושונאים אותו כל-כף על לא דבר, עד שפמעט לא ימצא אחד מאנשי שלומנו, שלא יהיה לו מה לדבר עלי, וכל זה כי בדקות הסמך-מם שונא מאד מאד את רבנו ז"ל, והנה בא מוהרא"ש נ"י, ואינו מתפעל משום בריה שבועולם, ומפיץ את ספרי רבנו ז"ל, ודעתו הקדושה בעולם, ועל-כן לא לחנם לקח את עצמו כל-כף עלי, אבל כבר לא יועיל לו, כי כל זמן שאני אחיה, אדפיס ואפיץ את ספרי רבנו ז"ל ודעתו בעולם.

הסתרה

מוהרא"ש נ"י אמר, שהבעל-דבר עושה כל מיני פעולות שבעולם להעלים ולהסתיר את אור רבנו ז"ל, כי הוא מאד שונא את רבנו ז"ל, כי כשיתגלה אור רבנו ז"ל בעולם, אז הגרוע ביותר והמגשם ביותר והמרחק ביותר, גם-כן יזפה להתקרב אליו יתברך, ועל-כן עושה הבעל-דבר כל מיני פעולות שבעולם להעלים ולהסתיר את אור רבנו ז"ל בעולם, ומתלבש עצמו בכל מיני לבושים ובכל מיני בגי-אדם, העקר שלא יתגלה אור רבנו ז"ל בעולם, ועלינו למסר את נפשנו תמיד רק לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, ולא להתפעל משום ברירה שבעולם יהיה איך שיהיה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כל מי שבווער בו אור ודעת רבנו ז"ל, עליו למסר את נפשו לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל, ולבטל את ההסתרה וההעלמה והפסוי שמכסה הבעל-דבר את דבר רבנו ז"ל, ומכל שכן שצריך להשמר מאד, שעל ידו לא יתפסה ויסתתר ויעלם אורו הגנוז של רבנו ז"ל, וכעין שאמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות צדיק, סימן ס"ט): מי שאוהב את הצדיק, צריך לשמר שלא יצא שם רע על הצדיק, כי לפעמים על-ידי שלא מתנהגים יפה ובדרך-אָרץ, חס ושלום, גורמים להסתיר ולהעלים את רבנו ז"ל מהעולם, כי בגי-אדם אומרים: אם זה נקרא "ברסלב", אני איני רוצה להתקרב אל רבנו ז"ל, ולכן מנחת חובה גדולה על כל מקרב של רבנו ז"ל להתנהג בדרך אָרץ גדול, ויזהר לבל יצא שם רע על רבנו ז"ל, באפן שעל ידו לא יסתתר שם ודעת רבנו ז"ל מהעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י בשם מוהרנ"ת ז"ל, שהתבטא פעם: אייער גרויסקייט זאל נישט פארשטעלן דעם רעביני'ס לעכטיגקייט" (כ), והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי לפעמים האדם אוהז עצמו למשהו, ויש לו גדלות, על-ידי-זה נסתר ממנו אור רבנו ז"ל, וכן הרבה (כ) הגדלות שלכם, שלא תסתיר את האור של רבנו ז"ל.

פְּעָמִים עַל-יְדֵי שְׁהָאָדָם מַחְזִיק אֶת עֲצָמוֹ לְמַשְׁהוֹ, וַיֵּשׁ לוֹ יִשׁוּת, אִינוֹ תוֹפֵס וּמְשִׁיג כָּלֵל אֶת אֹר רַבְּנוֹ ז"ל, כִּי הָאֹר שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל ("דַּעַם רַעֲבִינִים לְעַכְטִיגְקִיט"), הוּא כָּל-כֶּף גָּדוֹל, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיגוֹ וּלְרְאוֹתוֹ, כִּי אִם עַל-יְדֵי שְׁהָאָדָם מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, כִּי עִם יִשׁוּת אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג אֶת אֹר רַבְּנוֹ ז"ל בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן, כִּי הַגְּדֻלוֹת וְהַיִּשׁוּת מְסַתִּירִים אֶת אֹרוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל.

וְסִפֵּר מוהֲרַא"ש נ"י: פַּעַם אַחַת דִּבֶּר הֶרֶב הַחֲסִיד רַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרֹדוֹנֶעֶר, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, (שֶׁהָיָה מְגֹדְלֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ) מְגַדֵּלֵת רַבְּנוֹ ז"ל, וּבְתוֹף דְּבָרָיו עָנָה וְאָמַר: כָּבֵר שְׁמוֹנִים שָׁנָה שֶׁיֵּצְאוּ מִפִּי רַבְּנוֹ ז"ל מְלִים אֱלוֹ: "אֵין שׁוּם יָאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל", "גִּיּוֹוֹאֵלֵד זֵיט אֵיף נִישְׁט מֵיִאֵש", הוּי! אֵל תִּיֵּאֲשׁוּ עֲצָמְכֶם! וְעַדִּין שׁוֹמְעִים אֶת הַקּוֹל, וְשׁוּם בְּרִיָּה לֹא יְכוּלָה לְהַסְתִּיר אוֹ לְהַשְׁתִּיק אֶת הַקּוֹל הַזֶּה, וְכֵן אָמַר אֹז: עַכְשָׁו שֶׁכָּבֵר הָיָה רַבְּנוֹ ז"ל בְּעוֹלָם, כָּבֵר לֹא יוֹעִיל לְסַמְדָּמִם שׁוּם דְּבָר, וְהוּא יְכוּל לְקַפֵּץ מִשְׁמִים לְאַרְץ וְכוּ', כַּחוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל יְבַטֵּל סוֹף כָּל סוֹף אֶת הַקְּלָפוֹת וְהַהֲסָתָרוֹת וְכוּ', וְסִיִּם מוהֲרַא"ש נ"י, אֲבָל דְּבָר זֶה תְּלוּי בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מְאֲנֵשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, שֶׁהוּא צָרִיף לְעֹזֵר לְזֶה — שְׁלֹא יִסְתַּתֵּר וַיִּשְׁתַּתֵּק קוֹל רַבְּנוֹ ז"ל, אֲלֵא יִשְׁתַּדֵּל בְּמִסִּירוֹת נַפְשׁ לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם וּלְהוֹדִיעַ לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַקּוֹל הַזֶּה, אֲשֶׁר "אֵין שׁוּם יָאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל", וְכֻלָּם יְכוּלִים לְחַזֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ עַל-יְדֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, אֲשֶׁר לְמוֹדוֹ שִׁיף לְדָרֵי מַעְלָה — לְאֱלוֹ בְּעֵלֵי הַמְּדַרְגָּה, וּלְדָרֵי מַטָּה — לְאֱלוֹ שְׁעָדִין מְנַחִים בְּעַמְקֵי עַמְקִים בְּשָׂאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתִּיו; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְגַלֶּה אֶת רַבְּנוֹ ז"ל בְּעוֹלָם, אֲשֶׁרֵי לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁרֵי לוֹ בְּבֹא.

התחדשות

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר הצלחתו של כל בר ישראל בעבודת השם יתברך היא רק על-ידי מדת ההתחדשות — כשאדם זוכה לחדש את עצמו בכל פעם, על-ידי-זה יזכה להתעלות מעלה מעלה ברוחניות ובגשמיות.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי רבנו ז"ל אמר על צדיק גדול מפרסם, שהיתה לו לעת זקנתו ירידה גדולה, על-ידי שלא חדש את עצמו, כי ההכרח בעבודת השם יתברך לחדש את עצמו בכל יום מחדש.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, אשר זו היתה כל עבודת רבנו ז"ל — להכניס בנו מדת ההתחדשות, שנהיה בכל פעם חדשים לגמרי, הינו בכל עבודה מעבודת השם יתברך, לבל יהיה דבר זה אצל האדם כדבר ישן, אלא תמיד חדש: הולך להתפלל שחרית, ידע שאף פעם עוד לא התפלל שחרית, ועכשו היא הפעם הראשונה, כמו-כן מנחה, ידע שעכשו הולך להתפלל מנחה חדשה, שעדין לא התפלל תפלה כזו, וכן תפלת מעריב צריכה להיות בהתחדשות חדשה, ואף שהוא יגע מכל היום, עם כל זאת עליו להתחדש בהתחדשות חדשה, ואמר מוהרא"ש נ"י, כי רואים בחוש כשמגיע ליל ראש השנה, שאז התחלת השנה, כל אחד מתפלל מעריב באריכות גדולה ובכונה עצומה, כי הלא היא "תפלת-מעריב" ראשונה של השנה החדשה, ובפרטיות אצל אנשי שלומנו מאריכים הרבה בתפלת מעריב כליל ראש השנה, כי כן היה דרכו של רבנו ז"ל — להתפלל תפלת מעריב של ליל ראש השנה באריכות גדולה מאד מאד, עד שאנשי שלומנו ספרו, שנמשכה יותר מארבע שעות, ובשעה שכלם כבר סימו את התפלה, והלכו לביתם לקדש ולאכל סעדת החג, וברכו ברפת המזון, וחרזו אל בית מדרשו של רבנו ז"ל, כדי להתברך בשנה טובה ומתקה, עדין עמד רבנו ז"ל בשמונה עשרה, כי רבנו ז"ל אמר פעם: מה שצדיקים אחרים

פועלים מראש השנה עד שמחת תורה, אני פועל בתפלת מעריב דליל ראשון של ראש השנה, וסיים מוהרא"ש נ"י: כף צריך האדם להתפלל תפלת מעריב בכונה כזו, שהיא עכשו התפלה הראשונה כאלו עדין לא התפלל, ומכל שכן תפלת חצות צריך שתהיה אצל האדם בכל לילה בתפלה חדשה, שעדין לא אמר חצות אף פעם, וכן הוא בכל למוד ולמוד — הן במקרא, הן במשנה, הן בגמרא, הן במדרש, הן בפוסקים, והן בזהר ובתקונים, צריך להתחיל ללמד בכל פעם בחשק חדש, כאלו אף פעם עוד לא למד, וכאפן הזה יצליח בדרך, כי העקר בעבודת השם יתברך הוא מדת ההתחדשות — לחדש עצמו תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר על קטב זה מלמדנו מוהרנ"ת ז"ל בספריו הקדושים את דרכי רבנו ז"ל, אשר העקר היא מדת ההתחדשות, ומוהרנ"ת ז"ל היה רגיל לספר, שראו אצל רבנו ז"ל שהנה גלה לנו נוראות ונפלאות עד מאד, סודות עמקים בעבודת השם יתברך, פלאי פלאים, אשר לא נתגלו גלויים כאלו עדין בעולם, ותקף-ומיד אחר זה מצאוהו בוכה בתמימות ובפשטות כתינוק, ומתפלל ומבקש מהקדוש-ברוך-הוא: "איה זוכים להיות יהודי", וזה היה אצל רבנו ז"ל תמיד, שאחר שגלה מה שגלה — נוראות נפלאות, התחיל עוד פעם מחדש, כי אי אפשר להכנס לעבודת השם יתברך ולהתעלות באיזו מעלה, כי אם כשהאדם מחדש את עצמו תמיד, ונדמה לו כאלו עדין לא התחיל כלל, ואז — אם ילך האדם בדרך זו, יצליח בדרך תמיד, ויתעלה מדרגה אחר מדרגה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מדת ההתחדשות היא טובה גם בגשמיות, כי בדרך כלל נופל האדם ביאוש ובעצבות ובמרה שחורה, רק כשנכנסת בו מחשבה של התישנות, כאלו הוא כבר חסיד זקן ולמדן זקן, הינו כאלו הוא כבר חסיד ולמדן זה ימים ושנים, וזה שוכרו לגמרי, אבל כשאדם מכניס בדעתו, שעכשו

הוא מתחיל להתחסד עם קונו, ועכשו הוא מתחיל ללמד התורה הקדושה, ועכשו הוא מתחיל לקיים את המצוות, ועכשו הוא מתחיל להתפלל אליו יתברך, אז עבודתו תלך לו באפן אחר לגמרי, כי העקר תלוי במדת ההתחדשות, איך שהאדם מחדש את עצמו בכל פעם, וזה עקר מדרגת הצדיקים — שיכולים לשכח בכל פעם את העבר ומתחילים מחדש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מדת ההתחדשות צריכה להיות עם אמת אמתית, הינו שלא יטעה את עצמו כאלו הוא רק עושה את עצמו שמתחיל עכשו וכו' אבל בפנימיות לבבו יודע שהוא כבר חסיד ולמדן ועובד השם זקן וכו', שדבר זה אינו אמת ואינו נקרא התחדשות, כי מדת ההתחדשות צריכה להיות התחדשות חדשה לגמרי, שידע בעצמו אשר לפי גדלתו יתברך עדין לא התחיל כלל, ועל-כן עכשו הוא מתחיל מחדש לגמרי, וזה נקרא התחדשות אמתית, וזוהי ההתחדשות של הצדיקים הגדולים, שתמיד מצליחים מחדש, ועל-כן שום דבר שבעולם לא יוכל להפילם, כי עכשו התחילו מחדש, אזי מהיכן פלו?!

ואמר מוהרא"ש נ"י: מה אם הצדיקים הגדולים במעלה נוראה ונפלאה צריכים את מדת ההתחדשות, מפל שפן וכל שפן אלו בעלי התשובה הרחוקים לגמרי ממנו יתברך, ועשו כבר מה שעשו בחייהם וכו', כאשר כל אחד יודע את נגעי לבבו ומכאוביו, ופגמו במה שפגמו וחסטאו במה שחסטאו וכו', הם בודאי צריכים את מדת ההתחדשות, להתחיל בכל פעם מחדש, ודיקא על-ידי-זה יזכו לשוב בתשובה אמתית אליו יתברך, והוא יקבלם ברחמיו המרבים, כי בלי מדת ההתחדשות, אי אפשר בשום פנים ואפן לשוב בתשובה, כי הבעל-דבר תמיד מזכיר לאדם את העבר שלו, ומה עשה עד עכשו וכו', ואיך אתה יכול להתחזק לשוב אליו יתברך, אחר שיש לך עבר כל-כף גרוע וכו'?! אבל כשאדם הולך במדה היקרה הזו של התחדשות, ויודע שהוא אדם חדש

לגמרי, ועבודתו שצריך לעבד היום את הקדוש-ברוך-הוא, היא עבודה חדשה, אז הולך לו הכל בנקל, ויזכה לשוב בתשובה אמיתית אליו יתברך; אשרי מי שמחדש את עצמו תמיד, ויודע שאין לו עבר כלל, רק ברגע זה הוא מתחדש.

התבודדות

מוהרא"ש נ"י אמר, שהמתנה היפה ביותר והיקרה ביותר שקבלנו מרבנו ז"ל היא ענין ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו, הינו שרבנו ז"ל גלה לנו, איך שהוא זכה למה שזכה על ידי שהרגיל את עצמו עוד בימי קטנותו, ליחד לעצמו מקום פנוי שאין שם בני-אדם, ופרש את כל שיחתו וכל אשר עם לבבו אליו יתברך, באשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, והיה חזק בזה מאד מאד, ואף שבתחלה היה נדמה לו שאף אחד לא שומע בקולו ואין מסתכלים עליו, וכאלו לריק יגיעו וטרחתו, עם כל זאת חזק את עצמו בכל מיני התחזקות, והרבה לדבר עמו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה, עד שנתגלה לו, שרק זו הדרך היחידה להכנס אליו יתברך, ובסוף ימיו אמר רבנו ז"ל, אם היה יודע בימי קטנותו למה יכולים להגיע על-ידי תפלה והתבודדות, לא היה מסגף כל-כף את גופו בתעניות ובסגופים, אלא היה רק מתבודד עמו יתברך כל היום, ופעם אחת אמר רבנו ז"ל, שאם היה יודע בימי נעורותו מעלת התפלה וההתבודדות, כפי שיודע עכשו, אזי היה מתמיד כל-כף בעבודה הקדושה הזו, עד שמה שעשה בשנה היה עושה ביום אחד, כל-כף היה מתעקש על עבודת התפלה וההתבודדות, וסיים מוהרא"ש נ"י, שזוהי המתנה היפה ביותר שקבלנו מרבנו ז"ל, כי תכף ומיד כשנכניס בעצמנו ידיעות אלו והתחזקות זו, הינו שרבנו ז"ל בעצמו לא זכה

להגיע אל מה שהגיע רק על ידי תפלה והתבודדות, וכן גם עליו עברו מחשבות כאלו, כאלו אין שומעים לו, וכאלו לא צריכים אותו וכו', עם כל זאת חזק את עצמו בעקשנות גדולה עד מאד לשבת במקום פנוי, במקום שאין שם בני אדם, ולדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו, ובכה והתפלל אליו יתברך, שיחוס וירחם עליו, שיזכה להתקרב אליו יתברך. וכדיעות אלו נזכה גם כן לחקות את רבנו ז"ל, ונלך בדרךיו הקדושות.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שמרגיל את עצמו בעבודה הקדושה הזו, לדבר תמיד עמו יתברך, עד אשר אפלו דבר גשמי שצריך לעשות, אינו יכול לעשות, כי אם כשמישיח ומדבר עמו יתברך, אז מרגיש כל מיני טעמים ערכים ונעימים בחייו, כי אפלו הגשמיות שלו נתהפכת לרוחניות, כי על כל פרט ופרט מחייו, הוא מתיעץ עם הקדוש ברוך הוא, ומדבר עמו כאשר ידבר איש אל רעהו, והולך ביחד עם הקדוש ברוך הוא, אשר המדרגה הזו היא המדרגה הגדולה ביותר, שאדם גשמי המלא הסתרות וכסויים יכול לזכות אליה, הינו לילך תמיד עם הקדוש ברוך הוא, ותמיד להתיעץ עם הקדוש ברוך הוא על כל פרט ופרט בעסקיו הגשמיים, ומכל שכן בעסקיו הרוחניים, ולהתחנן ולבקש ממנו יתברך שיחוס וירחם עליו, ויזכה להיות כרצונו, ושלא יטה ויברח אף פעם ממנו יתברך.

. וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל אמר בסוף ימיו, למה הולכת לו העבודה כסדר? [שקורין גלייף און גרינג, (ישר וקל)], מפני שלקח את עצמו כל-כף אל העבודה הקדושה הזו של תפלה והתבודדות, עד שאפלו דבר גשמי לא יכול לעשות בלי תפלה והתבודדות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מי שמרגיל את עצמו לדבר תמיד עמו יתברך, אז אף פעם הוא אינו לבד, ולא שיף אצלו ענין גלות, כי באיזה מקום שרק יבוא בזה העולם, הוא לא

יְהִי לָבֶד, אֲלֵא תָמִיד יִדְבֵר וַיְשִׁיחַ עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מְלֵא כָל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ, וְשׁוֹמֵעַ אֶת תְּפִלָּתוֹ, וּמִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ בְּעִבּוּדֵי הַקְּדוּשָׁה
הַזֶּה, אֲזִי זֹכֵה לְהַפְלִיל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאִינוּ מְטַעֵה
אֶת עַצְמוֹ, וּמְכַנִּיס דְּבוּרִים אֵלָיו הֵיטֵב בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל
הַיָּמִים.

וּתְרֵן

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁעֲנֵן הַתְּרַנוֹת — לְהִיֹּת וּתְרֵן לְכָל אָדָם,
הוּא מִהַמְדוֹת הַיְפּוֹת בְּיוֹתֵר, וְזֶה מְרָאָה עַל טֵהַר נַפְשׁוֹ, לֹא-כֵן מִי
שְׂרוּצָה רַק לְעַקֵּר אֶת זְלָתוֹ, זֶה מוֹרָה עַל גְּרִיעוֹת נַפְשׁוֹ, רַחֲמָנָא
לְצִלָּן.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, כְּדֵי לְהִיֹּת וּתְרֵן, צְרִיכִים לְעַבֵּד הַרְבֵּה,
(דְּאֶרְף מְעַן אֲסַאף הָאֲרוּעוֹן), כִּי טַבַּע הָאָדָם, שֶׁהוּא מְלֵא רַע
וְחֲמֻרִיּוֹת עָבָה, וְאִינוּ רוּצָה לְוֹתֵר לְזָלְתוֹ, אֲבָל עַל-יְדֵי יְגִיעוֹת רַבּוֹת
בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתוֹרָה וּבְחֻפְלָה וּבְקִיּוּם מְצוּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת,
מְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף וְהַנֶּפֶשׁ, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה וּתְרֵן לְזָלְתוֹ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂזֹאת צְרִיכִים לְדַעַת, כִּי הוּתְרֵן תָּמִיד
מְרוּיַח, וְאֶף שֶׁנִּרְאָה לְעַת עֵתָה שֶׁהוּא מִפְסִיד, וְחִבְרוּ יָכוֹל לְקַפֵּץ לוֹ
עַל הָרֵאשׁ, אֲבָל לְבִסּוֹף חִבְרוּ נוֹפֵל וְנִתְבַּטֵּל, וְהוּא — הוּתְרֵן, יֵשׁ
לוֹ קִיּוּם, וְנִשְׁאָר בְּנִקְדָּתוֹ הַטּוֹבָה.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, כִּי וּתְרֵן אֵין פְּרוּשׁוֹ שֶׁצָּרִיף לְהַסְכִּים
לְחִבְרוֹ, אֲלֵא הָאָדָם צָרִיף לְהִיֹּת חֲזָק עִם נִקְדָּתוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וְשׁוּם בְּרִיָּה

שְׂבֻעוֹלָם לֹא תוּכַל לְבַטְלוֹ אוֹ לְבַלְבְּלוֹ מִמֶּנָּה, אֲלֵא כְּשֵׁרוֹאָה שְׂעוּמָדִים כְּנִגְדּוֹ בֵּין בֵּית בֵּין בַּחוּץ, וְרוֹצִים לְבַטְלוֹ, יַעֲשֶׂה עֲצֻמוֹ כְּמוֹ שְׂמֻסְכִּים עִמָּהֶם וְיִוְתַר לָהֶם, אֲבָל בְּפִנְיַמִּיּוֹת לְבוֹ יִהְיֶה חֲזֵק בְּנִקְדָּתוֹ כְּצוּר חֲזֵק, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְבַטְלוֹ כָּלֵל, וּבְאִפְנֵי הַזֶּה מִבַּחוּץ יִחְשְׁבוּ שְׁנִצְחוּ אוֹתוֹ, כִּי הֵלֵא וְיִתַר לָהֶם, אֲבָל בְּפִנְיַמִּיּוֹת לְבוֹ יִצְחַק מֵהֶם, כִּי יִשְׁאַר חֲזֵק עִם נִקְדָּתוֹ שִׁישׁ בּוֹ, וּלְכִסּוֹף אֱלֹהֵי שְׂעוּמָדִים כְּנִגְדּוֹ יִתְבַטְלוּ לְגַמְרֵי תַחֲתֵיו, וְהוּא יֵצֵא הַמְנַצֵּחַ, וְכֵן זֶה רַק הַיְדוּת (א' דאנק), מִדַּת הַתְּרַנוּת שֶׁהַכְּנִיס בְּעֲצֻמוֹ, וְדָבָר זֶה אֵי אֶפְשֶׁר לְפָרֵשׁ עַל פְּנֵי הַכְּתָב, כִּי אִם מִי שְׂמַבְיֵנו קִצַּת, כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, זֶה שְׂעוּמָד חֲזֵק, וְאֵינּוּ מוֹתֵר, לְכִסּוֹף נִשְׁבֵּר מֵרַב עִמָּס וְהַתְּנַגְדוּת שִׁישׁ כְּנִגְדּוֹ, אֲבָל כְּשֶׁהוּא וְתָרֵן מִבַּחוּץ, לְכִסּוֹף הַצֵּד שְׂכַנְגָד עוֹזֵב אוֹתוֹ, וְהוּא שׁוֹחֵק מֵהֶם.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂבַמְסַכַּת תַּעֲנִית מְסַפֵּר הַרְבֵּה עַל רַב אֲדָא בַר אֶהֱבָה, שֶׁהָיָה גָדוֹל מְאֹד בְּגִלּוּי אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, עַד שָׂרַב וּשְׂמוּאֵל עָבְרוּ דֶרֶךְ כְּתֵל רְעוּעַ עִמוֹ, וְלֹא פָּחַדוּ מִגְדֵּל זְכוּתוֹ, אִף שֶׁהוּא בְּעֲצֻמוֹ לֹא עָבַר דֶּרֶךְ שָׁם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וְכֵן רַב הוֹנָא הָיָה לוֹ חֲמֵרָא (י"ז) בְּבֵית שְׁבוּר, וּפָחַד לְהַכְּנִס לְשָׁם שְׁלֵא יִפֵּל עָלָיו הַבַּיִת, וְהֵבִיא אֶת רַב אֲדָא בַר אֶהֱבָה, וְדָבָר עִמוֹ בְּלַמּוּד תּוֹרָה, וְהִמְשִׁיכוֹ לְבַיִת בְּלֵי שִׁירְגִישׁ, וּבֵינֵן כֶּף הוֹצִיא אֶת הַחֲמֵרָא, וְעוֹד הַרְבֵּה גְדוּלוֹת שֶׁעָשָׂה רַב אֲדָא בַר אֶהֱבָה, וְשָׂאֵלוֹ: מַה הָיְתָה גְדֻלָּתוֹ, וְהִשִּׁיבוֹ: שְׂמִימִיו לֹא הִקְפִּיד בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְלֹא צָעַד בְּפָנָי מִי שֶׁגְדוֹל מִמֶּנּוּ וְכוּ' (עֵין תַּעֲנִית כ'), וְהִסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת וְתַרְנוּת עֲצוּמָה, כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה אֵיזָה רֵיב בְּבֵית, כֵּן אֶחָד אוֹחֵז שֶׁהוּא צוֹדֵק, אֲבָל דֶּרֶךְ הַתְּרַן — שְׂמוּתֵר, וְאוֹמֵר — בְּסֵדֵר, אֵתָּה צוֹדֵק, הַעֲקֵר שְׁלֵא תִהְיֶה מִחֻלָּקָת, וְכֵן מִי שְׂאֵינּוּ צוֹעֵד לְפָנָי מִי שֶׁגְדוֹל מִמֶּנּוּ הוּא גַם-כֵּן כֶּף, הוּא מְרַשֶּׂה לְכֹלֵם שִׁילְכוּ לְפָנָיו, וּבְאֻמַּת הוּא שׁוֹחֵק מִכֹּלֵם, וְאִף שֶׁהוּא הוֹלֵךְ הָאֲחֵרוֹן, הוּא יוֹתֵר גָּדוֹל מִכֹּלֵם, וְזוֹהֵי דֶרֶךְ הַתְּרַן, אֲשֶׁרִיו!

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבזה תלוייה כל הצלחת האדם — בין בגשמיות ובין ברוחניות, וזה היה דרך רבנו ז"ל — לא להתעקש כלל, אתה רוצה כך וכך? שיהיה כך, וממילא לבסוף עשה רבנו ז"ל את מה שרצה, והוציא מהפכת אל הפעל מה שרצה, אבל בשעת מעשה חשבו שנצחו אותו. וסיים מוהרא"ש נ"י, שדרך זו של ותרגות הוא הנצחון הגדול ביותר, כי מי שהולך בדרך ותרגות הוא המנצח תמיד.

וְדוּי דְבָרִים

מוהרא"ש נ"י אמר, כי מה שהזכיר רבנו ז"ל בלקוטי מוהר"ן (חלק א', סימן ד'), ענין הדווי דברים לפני תלמיד חכם, זה שיף גם היום כשבאים אל ציון רבנו ז"ל, שראוי להתודות ולעשות דווי דברים, ולספר את הכל — כל מה שעשה וכל מה שזוכר שעשה בימי חייו, ועל ידי זה ימשיך על עצמו כל התקונים המובאים בתורה הנ"ל, ויצאו העוונות מעצמותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אפלו אלו שלא יכולים לבוא עדין אל ציון רבנו ז"ל, יכולים לקיים דווי דברים אצל ציון התנאים והאמוראים וגדולי הצדיקים המפרסמים במעלתם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי ענין דווי דברים צריכים לקיים בתמימות ובפשטות, כאשר גלה רבנו ז"ל שם בתורה הנ"ל בלי שום חכמות כלל, ודיקא על ידי זה יזכה שיצאו העוונות החקוקים בעצמותיו, ויזכה להמשיך על עצמו הארת האין סוף ברוך הוא, וידע, שכל מה שנארע עמו הכל לטובתו.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי פעם אחת היה אצל הרב הקסיד רבי שמואל הורביץ ז"ל, (שהיה מגדולי אנשי שלומנו ועובד השם גדול מאד בהתלהבות עצומה כידוע), והוא ספר לו, שדרכו להתבודד ולעשות ודוי דברים עם "לקוטי-מוהר"ן" פתוח, והוא כמו ודוי דברים בפני הצדיק.

וסים מוהרא"ש נ"י, שבאמת דברים אלו מובאים בספר "ישמח לב", מהרב הקדוש רבי נחום מטשערנאבל, זכותו יגן עלינו, עין שם במסכת שבת בדבור המתחיל: "אמר ריש לקיש" וכו', וזה לשונו באמצע דבריו: "ובדורות האחרונים פשלו מדים דברי איזה תנא וחכם מדברי הקדמונים שהדבר ההוא הוא חיות ומחין שלו, והאדם הלומד ומדבר דבריו, מדבק ומכניס חיות ומחין שלו לתוך הדבורים, נקרא אתדבקות רוחא ברוחא, ולכך מחיה אותו, שמכניס החיות בדברים, שלכך אמרו 'שפתותיו דוכבות בקבר', שאפשר לומר זה בחינת השתטחות על קברי הצדיקים, כי דברי הצדיק, שם קבור וטמון החיות והמחין שלו כאמור, וזה הלומד, בהכנסו עם החיות והמחין שלו לתוך החיות והמחין של הצדיק שטמן בדבריו נקרא אתדבקות רוחא ברוחא, ושפתותיו דוכבות בקבר, כנודע זה מדברי הפעל-שם טוב, נשמתו בגנוי מרומים, ונקרא בחינת זו השתטחות על קברי הצדיקים שהם דבריהם, שלומד ומזכיר הלומד, ולכך מחיה מחין של אותו הצדיק והבן". עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מאז התחיל בעצמו להתבודד על סדר התורות מ"לקוטי-מוהר"ן" עם ספר פתוח, ודפדף תורה אחר תורה, וכל-כף הרגיל עצמו בזה, עד שהיתה תקופה ארפה שהתבודד בכל יום על כל ה"לקוטי-מוהר"ן", ובקש ממנו יתברך לקים את כל הנאמר בכל תורה ותורה, וזה הכניס בו בקיאות עצומה ב"לקוטי-מוהר"ן".

וכוחים

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריכים להתרחק לגמרי מכל מיני וכוחים עם בני-אדם, כי עם וכוחים בודאי לא פועלים שום דבר, כי בזה העולם צריכים לדעת, שאין לאמת שום חן, ועל-כן עם האמת אי אפשר לשכנע את זלתי, כי רבנו ז"ל גלה לנו, אשר הנצחון אינו סובל את האמת, ואף שתראה לו את האמת כמו שהיא, עם כל זאת מדת הנצחון שיש באדם לא תניח לו לקבל את האמת (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קכ"ב), ועל-כן לא שיך להתוכח עם זלתי על נקדת האמת, כי ממילא לא יקבל ממך, אלא מה צריכים לעשות? רק לדבר עם ודאות שכן הוא, ולא להתבייש עם דבוריו, ומכל שכן עם מעשיו, וזה ישבר את זלתי, כי טובה פעלה אחת מאלף אנחות או וכוחים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כל אלו אשר השתדלו לשכנע את זלתים בוכוחים, לבסוף נכשלו ונפלו ונתרחקו, הן מצד שהמתוכח לעולם לא יודה לה, והן שזה שרוצה לשכנע את זלתי נופל בחלישות הדעת, והן שמבטל את זמנו היקר, וכוחים אינם טובים כלל, ומכל שכן שאינו פועל, רק מבזבז זמן וכחות, והעקר הוא העשיה, הינו מה שתעשה, זה מה שחשוב, ולא מה שההוא אומר לה ומדבר עמה, ואם היה האדם יודע דבר זה, היה תמיד מצליח בין בגשמיות ובין ברוחניות, כי עם וכוחים אין פועלים שום דבר כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל הוכוחים עם זלתי הם סתם בטול זמן, כי ממילא לא תפעל עם וכוחים, כי מי שבא להתוכח עמה הוא רק רוצה לקנטר אותך, ועל-כן מה ולמה לה לבלות את הזמן היקר בהבל וריק, אשר מאומה לא יהיה נשאר לה?! יותר טוב לילה על-פי דרכך שבחרת, ובזה תנצח תמיד, כי "טובה פעלה אחת יותר מאלף וכוחים", כי בזה שתעשה איזו פעלה, או

שזלתך יתעורר ויתחזק על ידך, או להפוך שיתפוצץ מקנאה. וסיים מוהרא"ש נ"י: מי שאינו מטעה את עצמו, יודה לדברי אלה.

ודבר אודות החרדים לדבר השם, שרצו הפושעים והמשכילים והחילוניים לקרר אותם מהיהדות, על-ידי כל מיני גזרות רעות וכל מיני ליצנות וכו', וכל אלו שהתוכחו עמהם, לבסוף נתקררו גם הם מהיהדות, והתחילו לעשות פשרות וכו', עד שלבסוף גם הם נעשו חילוניים, לא-כן אלו החרדים לדבר השם, שהתנהגו ביהדותם בריש גלי, בלי שום בוששה, לבסוף הקימו צבא קדוש, קהילות קדושות של שומרי תורה ומצוות, והקימו ישיבות וחדרים ומקנאות וכו', ובנו דורות חדשים של היהדות החרדית, והכל הודות לכך שלא נכנסו בופוחים עם החילוניים והחפשיים, המינים והאפיקורסים, וכמו שהוא בכלליות, כמו-כן הוא בפרטיות וכוונתם עם זלתי, אינם מביאים שום תוצאות, אדרבה זה מראה את חלישות כחו, לא-כן מי שמצפצף על כל שונאיו ויריביו ועושה את שלו, והולך על-פי דרכו שבחר לו, לבסוף מצליח; אשרי מי שאינו נכנס בשום ופוחים, ואז דיקא יצליח.

י

מוהרא"ש נ"י אמר, בכל פעם שהאדם נזכר מהחסדים שעושה עמו הקדוש-ברוך-הוא, הוא צריך לתן לו תודה והודאה, ותכף-ומיד יאמר וי, מי יודע אם לא מנקים לו מזכיותיו, ומקבל שכרו עוד בעולם הזה, ואת הענשים הקשים והמרים והבזיונות והחרפות בעבור חטאיו אשר מגיע לו יקבל בעולם הבא, ועל-ידי שיאמר תמיד וי, על-ידי-נה באמת יתעורר יותר ויותר בתשובה, ויתקשר אצלו היו"ד אל הנא"ו, שהוא הפה אל הלב, שזה עקר

השלמות — שיהיו פיו ולבו שוין, ולא יהיה, חס ושלום, אחד בפה ואחד בלב, ורבנו ז"ל אומר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל"ד, אות ו'), אשר הפה נקרא יו"ד, והלב נקרא וא"ו, עין שם, וזה אותיות "וי", וכשנתחברים יחד, שפיו ולבו שוין, זהו עקר התשובה, וזה עקר הישועה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: רואים בני-אדם, שכשפּוֹרִים ורעים להם החיים, צועקים וי וי, וי לי מאד על מר גפשי, ובאמת כל הצעקות של וי, הן מפני שנפרד מהאדם הפה מהלב, ואין פיו ולבו שוין כלל, כי אם הפה והלב שוים, אזי נמתקים ממנו כל הדינים, וישועתו באה אליו תכף-ומיד, ועקר הישועה, שידע שהכל משגח ממנו יתברך בהשגחה פרטי פרטית, וכל פרט שנעשה עמו, הכל משגח ממנו יתברך, ובזה ימתקו ממנו כל הדינים, כי עקר הדינים הם כשאינו יודע שהכל ממנו יתברך, ואז פיו ולבו אינם שוים, וכן מדבר אחד בפה ואחד בלב, אבל כשאדם צועק בעת צרתו "וי וי", שזה חבור בין הלב לפה, על-ידי-זה זוכה לישועה ולידע שהכל בהשגחה פרטי פרטית.

וספר מוהרא"ש נ"י, כשרבנו ז"ל נכנס לגור בעיר ברסלב, שאל את אנשי שלומנו, אם יש פאן מקום טוב בעבור התבודדות, ענו ואמרו לו אנשי שלומנו: יש מחוץ לעיר בתוך הר כמין מערה, ענה ואמר רבנו ז"ל: אם-כן בואו ונלך לשם, ותראו לי אותה, אזי אמרו אנשי שלומנו, כי המקום הוא קצת רחוק ללכת רגלי, ויהיה קשה לרבנו ז"ל להגיע לשם, ענה על זה רבנו ז"ל בזה הלשון: "רחוק? כמה רחוק מהפה אל הלב?... " (והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי באמת כשאדם דבוק בו יתברך, אז לא שיה שום ענין של רחוק מקום, כי כשאדם מקשר אליו יתברך, ופיו ולבו שוין, אזי כבר מתחיל לדבר עמו יתברך, ועד שהוא מגיע אל המקום כבר דבר עמו יתברך, וזו היתה פונת רבנו ז"ל: "רחוק? כמה רחוק מהפה אל הלב?"), והלך רבנו ז"ל עם אנשי שלומנו, עד שהגיע אל המקום ההוא,

וְנִרְאָה לוּ מְאֹד מְאֹד הַמְקוֹם, וְהָיָה רְגִיל לָבוֹא שָׁם בְּכָל פְּעַם, וּלְבַלּוֹת שָׁם שְׁעוֹת, וּלְפַעְעֵמִים יָמִים שְׁלֵמִים, וְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָיוּ קוֹרְאִים לְמַעַרְהָ הַזֶּה — מְעַרְת רַבְּנוּ ז"ל (דַּעַם רַבֵּינ'ס הַיִּיל), וְאַחַר הַסְתַּלְקוֹת רַבְּנוּ ז"ל, הָיוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ רְגִילִים לְהַתְּבוֹדֵד שָׁם הַרְבֵּה מְאֹד, וְהִרְגִישׁוּ שָׁם רֵיחַ גַּן-עֵדֶן מִקְדָּשֵׁת הַמְקוֹם שֶׁקָּדְשׁוּ רַבְּנוּ ז"ל.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, אִם הָאָדָם חָזַק בְּעִבּוּדָה זֶה — לְקַשֵּׁר אֶת הַפֶּה אֶל הַלֵּב, שְׁזֶה סוּד קָשׁוּר הַיּוֹד אֶל הַנֶּאֱוֹ, שְׁזֶה אוֹתִיּוֹת "וַי", הוּא תָּמִיד מוֹשֵׁף אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו יְתַבְּרֶף, וּמְדַבֵּר וּמְסַפֵּר אֶת כָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת אֵלָיו יְתַבְּרֶף, וְצוּעַק וַי וַי וְכוּ', עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יְכוֹל לְזַכּוֹת לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יְתַבְּרֶף, כִּי עָקֵר הַהֲצַלְחָה תְּלוּי בָּזֶה — שֶׁאָדָם בָּא עִם לֵב אֱמֵת, לֵב טְהוֹר, אֵלָיו יְתַבְּרֶף, וּמְקַשֵּׁר פִּיּוֹ אֶל לְבוֹ, הַיֵּנוּ שְׁפִיּוֹ וְלְבוֹ שְׁוִין, וְאֵינוֹ מְדַבֵּר אֶחָד בְּפֶה וְאֶחָד בְּלֵב, אֲלֵא מְסַפֵּר לוֹ יְתַבְּרֶף בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת כָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו, זֶה מְאֹד חָשׁוּב לְמַעַלָּה אֲצִלוֹ יְתַבְּרֶף, וּבְאִפְּנֵי הַזֶּה אֵין הָאָדָם יְכוֹל לְהַתְּחַמֵּק שְׂאִין לוֹ מְקוֹם טוֹב לְהַתְּבוֹדְדוֹת וְכוּ', אוֹ בְּנֵי-אָדָם מְבַלְבְּלִים אוֹתוֹ וְכוּ', וְכַדוּמָה פְּתוּיִים כְּאֵלוֹ וְכוּ', כִּי כְּשֶׁמְקַשֵּׁר פִּיּוֹ אֶל לְבוֹ, אָז אֵין שׁוֹם מְקוֹם וּזְמַן שֶׁיִּפְרִיד אוֹתוֹ בֵּינוֹ לְבֵינוֹ יְתַבְּרֶף. וְסִיִּם מוֹהְרַא"ש נ"י, אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְקַשֵּׁר אֶת פִּיּוֹ אֶל לְבוֹ, וְהוּא תָּמִיד מוֹשֵׁף אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו יְתַבְּרֶף, וְחוֹשֵׁב עַל תְּכֵלִיתוֹ הַנִּצְחִי, וְעוֹשֶׂה חֲשׁוֹבֵן עַל כָּל מַעֲשָׂיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵף אַחֲרֶ-כֵּף בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לַתֵּן חֲשׁוֹבֵן עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְצוּעַק עוֹד בָּזֶה הָעוֹלָם "וַי", כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵף לְצַעַק בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן "וַי".

ויגבה לבו

מוהרא"ש נ"י אמר, שאי אפשר בשום פנים ואפן להתעלות בעבודת השם יתברך, רק כשמכניס עצמו ב"ויגבה לבו בדרך השם" יתברך, כמאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן קכ"ה), שלפעמים צריכים להגביה את עצמו, ודיקא על-ידי-זה יצליח, כי אחרת ישאר במקום שהוא נמצא, ועקר הגדלות הוא — שתמיד יחשב, שנשמה, שנאצלה מעולם האצילות, ועדין היא קשורה ואחודה במלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא, (כי כל נשמה היא עצם האצילות ממש), תעשה מעשים מגנים כאלו?! הלא נשמה דאצילות צריכה להיות תמיד דבוקה בחי החיים, ועל-ידי שיחשב תמיד מחשבות כאלו, איך שנשמתו היא נאצלת ממנו יתברך, ישמר עצמו מלחטא, וישמר על כל תנועה ותנועה שלו, ומכל שכן שישמר על כל ראייה ושמיעה ודבור שלו, כי ידע, אשר הוא מקשר אל העולמות העליונים ברום גבהי מרומים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, בשם הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, אשר הרבה פעמים האדם נופל מעבודת השם יתברך על-ידי ענוה דסטרא אחרא, שמחזיק את עצמו ללא כלום, ועל-ידי-זה באמת אינו עושה שום דבר, אפלו מה שהיה עדין יכול לעשות, וכל זה מחמת שפלות של שקר, שמחזיק עצמו ללא כלום, ובאמת המאמין האמתי, אשר כל נשמה ונשמה היא נאצלת ממנו יתברך, אז היה מתחזק מאד מאד בכל פעם לתשובה אליו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי בענין זה צריכים להיות חכם גדול, מצד אחד לכל יטעה את עצמו כלל, כאלו הוא כבר בעל מדרגה, כי אז יכול לפל על-ידי גאות וישות בנוקבא דתהומא רבה, ומצד שני צריכים לחזק עצמו מאד מאד, לידע שנשמתו נאצלת מרום גבהי מרומים, ואסור להיות שלימזל ורע מזל, אלא צריך שידע שיש לו כחות עצומים לחזר אליו יתברך, שכל זה הוא בחינת

"ויגבה לבו בדרך השם".

זכות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אין לך עוד זכות יותר גדולה בזה העולם כמו המזכה את הרבים, אשר חכמינו הקדושים אמרו עליו (אבות, פרק ה'): כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, והעקר לזכות אותם להתקרב אל הקדוש-ברוך-הוא, ובזהר הקדוש הפליגו מאד במעלת המזכה את הרבים, ואמרו: זכאה מאן דאחיד בידיה דחייבא, אשרי מי שאוחז בידיהם של חייבים ומחזירם אליו יתברך, והוא כדגמת מלך שנאבד ממנו בנו יחידו, ומאד מצטער על אבדן בנו, והצער הזה אין לתאר ואין לשער כלל, וכשבא אחד ומחזיר לו את בנו, אין לתאר את גדל השמחה והתענוג והנחת-רוח שעושה אז למלך, ואין לשער את השכר שמשלים לו אז המלך, כמו-כן ויותר מכן כשמחזירים את בני ישראל אליו יתברך, אשר כל בר ישראל הוא נקרא בן יחיד להקדוש-ברוך-הוא, אין לתאר את השעשועים והתענוגים והשמחה שגורמים למעלה בכל העולמות, וכרוזין יוצאים לפניו: אשרי האיש אשר מחזיר את נשמות ישראל אליו יתברך, והוא רשום לטובה בכל העולמות, וכלם מכירים אותו שם למעלה, ושמו מפרסם בכל העולמות.

ומוהרא"ש נ"י תמיד מחזק ומאמץ אותנו בהפצת ספרי רבנו ז"ל, ובפרטיות הקונטרסים החדשים, שהם תמצית דברי רבנו ז"ל בלשון קלה להמון עם, אשר מקרבים בני-אדם אליו יתברך, ומפייחים בהם רוח חיים, ואנשים רבים כבר ספרו שקונטרס זה או אחר הציל אותם ממות ממש, כי הלכו במחשבות של התאבדות, וכשהביאו להם איזה קונטרס ומצאו שם דבורים של התחזקות

ונחומים, זה הציל אותם, ומה גם שהחזירם למוטב, ואם-כן היש עוד זכות גדולה מזו?!

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל מי שיודע בנפשו שפגם, ובפגטיות שהוציא ורעו לבטלה, אם רוצה לתקן חטא מגנה זה, שיעסק בהפצת הקונטרסים החדשים, ויקרב רחוקים אל הקדוש-ברוך-הוא, כאשר בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל, ואמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סוף סימן י"ד) על פסוק (ירמיה ט"ו): אם תוציא יק"ר מזולל" אותיות קר"י, על-ידי שמוציאים נפשות מזילותא דגלותא, על-ידי-זה מתקנים את טפי קר"י ששפך לבטלה, ולא נשאר זכר מחטאיו.

ואין לה יום שלא יעורר מוהרא"ש נ"י על גדל הזכות הזו של פרסום שם הצדיק האמת בעולם — לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, ולא להתביש משום בריה שבעולם, כי הלא הסמ"ך-מ"ם שונא מאד את רבנו ז"ל, ועל-כן הוא מקים תמיד מתנגדים חדשים בין מבחוץ ובין מבפנים, העקר שייסתר אורו של רבנו ז"ל, כי הסמ"ך-מ"ם מפחד שיתפרסם שמו של רבנו ז"ל בעולם, כי אז אין לו כבר מה לעשות בזה העולם, כי רבנו ז"ל מגלה את אמתת מציאותו יתברך בגלוי כזה, עד אשר הירוד והפחות והמלכלך ביותר גם-כן יכולים להאיר על עצמם מאור האורות, מגלוי אמתת מציאותו יתברך, ולהתחיל לדבר עמו יתברך בלשון שרגילים בה, שזה ענין ההתבודדות, אשר הזכות הזו עולה על כל הזכיות, כי לזכות את בר ישראל שיפתח פיו לדבר אליו יתברך, זו זכות פזו שאין למעלה מזו, ועל-כן יען שהסמ"ך-מ"ם יודע זאת, על-כן מקים בכל פעם רשעים גדולים וקטנים, העוסקים להסתיר את רבנו ז"ל, ואנו צריכים למסר את נפשנו לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל, על-ידי הפצת ספריו ודעתו הקדושה בעולם, אשר הזכות הזו עולה על כל הזכיות, ומוחלים לו לאדם על כל עוונותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מלבד הזכות הרוחנית שיש בהפצת ספרי רבנו ז"ל, גם בגשמיות רבנו ז"ל מביא שפע לאדם המפיץ את ספריו, כי כל הכסף שהאדם מקבל בשעת הפצת הספרים זה מתנה מרבנו ז"ל, ואין מה לחשש כלל, כי אלו שמפיצים לשם שמים, ואין פונתם בשביל הכסף, רק פונתם לזכות את כל בר ישראל לקרבו אליו יתברך, ולהפיח בו רוח חיים, אור האמונה הקדושה, אזי הקדוש-ברוך-הוא כבר מחזיר לו בחזרה שפע גשמי, וזו מתנה מרבנו ז"ל, וכסף זה אינו בכלל צדקה, ויכולים לקחת את כל הכסף של הפצה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שמכניס את עצמו בעבודה הקדושה הזו של הפצת ספרי רבנו ז"ל, אשר זוהי הזכות הגדולה ביותר, אזי יקבל בחזרה מרבנו ז"ל שפע גדול, הון תועפות בלי שום גזמה כלל, רק שתהיה פונתו לשם שמים, וסיים מוהרא"ש נ"י, שכל אלו שעסקו בהפצת ספרי רבנו ז"ל לא הפסידו — לא ברוחניות ולא בגשמיות.

ופעם שאל אותו אחד מאנשי שלומנו, הרי אתם מזהירים תמיד לא להשתמש בכסף צדקה, הרי מה שבני-אדם נותנים בעבור גבית הקונטרסים, האם אינו כסף צדקה? והשיב מוהרא"ש נ"י, שאת הכסף שמקבלים מבני-אדם בעבור הקונטרסים אינו בכלל צדקה כלל, רק זה השפע שרבנו ז"ל מחזיר להם בעבור היגיעה והטרחה, וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל קונטרס הוא "צ'ק" עם פסוי... תכף-ומיד שתתן לאיזה אדם קונטרס, הוא יתן להם תמורתו כמה שקלים...

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל מביא (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"ה וסימן ס"ט), שלמעלה, הכסף הוא אורות רוחניות, וכשיוֹרד למטה, נתגשם ונעשה כסף גשמי, ואלה הם הקונטרסים, כאשר אתה נותן למשהו קונטרס, אשר הוא אור רוחני

המגלה את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא עד מאד, וכשיורד למטה אצל איזה אדם, נעשה מזה כסף גשמי, ונותן לה תמורתו כסף.

אשרי מי שעוסק בזכות הרבים — לזכות את הרבים באור ודעת רבנו ז"ל.

זווג

כמה פעמים שאלו אברכים את מוהרא"ש נ"י אודות פנינת הזווג, והיה מוהרא"ש נ"י אומר להם, שהטוב ביותר לכונן אז בשמות של הארבעה עולמות: ע"ב, ס"ג, מ"ה, פ"ן, וליחד אותם כפי יכלתו, ומי שעדין לא אוחו בזה, שיכונן על-כל-פנים בשם הו"ה ברוך הוא, בכחינת (תהלים ט"ז): "שויתי הו"ה לנגדי תמיד", פי על-ידי-זה ימשיך על הולד הנוצר אז נשמה קדושה וטהורה מרום גבהי העולמות העליונים, ויהיה נפר עליו שהוא זרע ברוך השם, והזכיר אז מוהרא"ש נ"י את דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ק"ו), שראוי להרהר אז בדברי תורה, עין שם; וזה סוכב והולך ביותר על ענין היחודים הנ"ל, שהם כלליות התורה הקדושה, וכמבאר בכתבי האריז"ל, שעסק היחודים עולה על הכל, והיחודים שמכונים אז הם ענין היחודא עלאה המזכר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י"א, וחלק ב', סימן ל"ב), ועל-ידי שהאדם מדבק אז את מח מחשבתו במחשבות טהורות, על-ידי-זה הוא מתקדש בקדושה עלאה, וגם גורם יחודים ותקונים נפלאים בכל העולמות העליונים, אשרי לו ואשרי חלקו.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שהזווג של צדיקי האמת הוא כלו

רק שמות ויחודים, שהם מיחדים אז יחודים עליונים מאד, וזה אצלם בדיוק כמו מצות תפלין, וכיוצא בה, והזכיר את דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן מ"ו, ושיחות הר"ן סימן רפ"ג), שזהו מה שהתפלל אבא בנמיין — שתהא תפילתי סמוכה למטתי, הינו שלא יהיה הפרש אצלו בין התפלה והזווג, עין שם; הינו כמו שבתפלה האדם מיחד יחודים של כל העולמות העליונים, והולך מעשיה ליצירה, ומיצירה לבריאה, ומבריאה לאצילות וכו' (פמבאר בכתבי האריז"ל בכונות התפלה), כמו-כן הוא בענין הזווג, שהאדם יכול ליחד אז יחודים עליונים של כל העולמות, ולהמשיך על עצמו קדשה עליונה מאד, וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י למקרביו האמתיים, שאף פעם לא היה לו זוג בלי פונות ויחודים עליונים, ועל-ידי-זה המשיך נשמות קדושות וטהורות לבניו היקרים שיחיו לארץ ימים ושנים טובות.

גם אמר מוהרא"ש נ"י, שטוב מאד לצייר לעצמו אז תמונות וציורים של צדיקים אמתיים (וזה שיך גם לאשה), כי על-ידי-זה יתעורר בולד הכח וההתעוררות של הצדיק הזה, והזכיר אז את דברי רבי יוחנן (עין בבא מציעא פ"ד.), שהיה יושב על שערי טבילה, ואמר שישתכלו בו הנשים כשיוצאות מבית הטבילה, כדי שיולידו בנים יפים כמותו, עין שם; הרי שעל-ידי הסתכלות בדמות הצדיק, הבנים הנולדים אז מקבלים את כחו, ואשרי מי שזוכה אז לדבק עצמו במחשבות קדושות וטהורות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבענין הזווג, באמת כל הבריות שוות בו, רק עקר החלוק בין האיש הכשר לשאר בני-אדם הוא רק במח מחשבתו, איך שהוא זוכה לדבק מחשבתו בו יתברך אז, ולכן אשרי מי שזוכה לקדש את מח מחשבתו באותה העת, ועל-ידי-זה לא יכלבל אותו כל הענין כלל, רק אדרבה יתעורר אחר-כך לעבודת השם יתברך ביתר שאת וביתר עז, ומשיך על עצמו קדשה וטהרה עליונה.

ופַעַם סֵפֶר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂרָאָה בְּכֶתֶב יָד שֶׁל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי
 שְׁלוֹמְנוּ מֵהַדוֹר הַקָּדָם, שֶׁרְבֵנוּ ו"ל סֵפֶר עַל זְקֵנוּ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב
 הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַן עֲלֵינוּ, שֶׁהָיָה לוֹ בְּחַיָּיו רַק שְׁנֵי זְוֹנִים, וְנוֹלְדוֹ
 מִזֶּה שְׁנֵי יְלָדָיו הַקְּדוֹשִׁים: בְּתוּ מֵרַת אָדָל, זְכוּרָנָה לְבִרְכָה, וּבְנוּ רַבִּי
 הִירֶשׁ, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, וְסִיִּים עַל זֶה רְבֵנוּ ו"ל: אֲבָל אֶצְלֵי וְכוּ...
 (וְלֹא הָיָה כְּתוּב שֵׁם סִיּוּם שִׁיחַת רְבֵנוּ ו"ל), וְהַסְּבִיר מוהֲרַא"ש
 נ"י, כִּי הֵנָּה בְּאֵמַת הַלְמוּד שֶׁל רְבֵנוּ ו"ל הוּא לְמוּד אַחַר לְגַמְרֵי, כִּי
 רְבֵנוּ ו"ל מִלְמֵד אוֹתָנוּ דֶּרֶךְ אַחֲרָת, אִיךְ שְׁיִכּוֹל לְהִיּוֹת דְּבוּק לְמַעֲלָה
 וּלְמַטָּה וּלְקַשֵּׁר אֶת שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת יַחַד, וְלֹא יִהְיֶה חֲלוּק אֶצְלוֹ בֵּין
 הַתְּפִלָּה וְהַזְוִיג כַּנ"ל, וְכֵן אֵימָא בְּזִהַר הַקְּדוֹשׁ (פֶּרֶשֶׁת וַיְחִי רַל"ד):
 לְמָה הָאֵלֶּף שֶׁל וַיִּקְרָא זַעֲרָא? כִּי אֶתְקַיָּים מִשֶּׁהַ בְּשָׁלִימוֹ, וְלֹא בְּכֻלָּא
 דְּהָא אֶסְתַּלַּק מֵאַתְתִּיהּ וְכוּ, עֵינֵן שָׁם; הָרִי שְׁמִבְאָר מִתּוֹךְ דְּבִרֵי הַזִּהַר
 הַקְּדוֹשׁ, שֶׁלֹּא הֵיטָה זֹאת תְּכֵלִית הַשְּׁלָמוֹת — לְהִיּוֹת פְּרוּשׁ מֵאַשְׁתּוֹ
 לְגַמְרֵי, רַק שֶׁכֶּךָ הַצֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת עַל-פִּי צוּוֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל
 בְּאֵמַת לְאַמְתּוֹ יְכוֹל הָאָדָם לְהִיּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם וּלְגוֹר עִם אֲשֶׁתּוֹ
 וְכוּ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתֵכֵלִית הַשְּׁלָמוֹת, וְלֹא
 יִבְלָבֵל אוֹתוֹ כָּל הָעֲנִיָּן כָּלָל, כִּי מִי שֵׁיִשׁ לוֹ מַחֲיָן זָכִים וְטָהוּרִים,
 הוּא מְכֻוֵן, שֶׁהוּא מִתְיַחַד וּמְזַדְּנֵג אֶז עִם הַשְּׂכִינָה הַקְּדוֹשָׁה, בְּבַחֲיִנַת
 מָה דְּאֵימָא בְּזִהַר הַקְּדוֹשׁ (בְּרַאשִׁית נ.): עַל הָא דְּחִיב אָדָם לְפַקֵּד אֶת
 אֲשֶׁתּוֹ לְפָנָי שְׁיִוצֵא לְדֶרֶךְ, כִּי הוּא מְזַדְּנֵג אֶז עִם הַשְּׂכִינָה הַקְּדוֹשָׁה
 וְכוּ, עֵינֵן שָׁם; וְלִכֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמַקְבֵּל לְמוּדִים יִשְׂרִים מִן הַצַּדִּיקִים
 הָאֲמִתִּיִּים שְׁבִדוֹר, וְאֵינוֹ מְבַלְבֵּל אֶת עֲצָמוֹ עִם פְּרִישׁוֹת וְחֻמְרוֹת
 יִתְרוֹת, שֶׁלֹּא נִצְטוּנוּ עֲלֵיהֶם כָּלָל, כִּי מַחְמְרוֹת כְּאֵלוֹ אַחֲר־כֶּךָ יוֹצֵאִים
 קְלִקוּלִים רַבִּים, הֵן לְאָדָם בְּעֲצָמוֹ — שְׁיִכּוֹל לְבוֹא אַחֲר־כֶּךָ לְאַסְוִירִים
 חֲמוּרִים, חֵס וְשָׁלוֹם, וְהֵן לְעֲנִיָּן שְׁלוֹם-בֵּית וְכוּ, רַק הָעֶקֶר לְהַתְּנַהֵג
 בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת עַל-פִּי דַעַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבְזִמְן שְׁמַתָּר
 לְאָדָם לְהִיּוֹת עִם אֲשֶׁתּוֹ, זֶהוּ הַתֵּר גְּמוּרָה, וְאֵינוֹ צְרִיךְ לְחַשֵּׁב
 עַל כָּל מִינֵי חֻמְרוֹת וּפְרִישׁוֹת כָּלָל, וְהֵיטָה דְּרָכּוֹ שֶׁל מוהֲרַא"ש
 נ"י לְהַזְכִּיר דְּבִרֵי הַפּוֹסְקִים (עֵינֵן שְׁלַחַן עָרוּף, אֵרַח חַיִּים, רִישׁ סִימָן
 ר"מ, וּבְבִאָר הֵיטֵב שָׁם, וּבְאֶבְן הָעֶזְרִי רִישׁ סִימָן ע"ו, וּבְכַפְתִּי

תשובה שם), שבזמננו אין אנו צריכים להתנהג בענין הפרישות משבת לשבת וכו', רק מתר להזדקק בכל זמן, כי אין הפרישות נאמרים בדורות שלנו כלל, עין שם היטב; ואשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ומקבל כל דבר מצדיקי האמת בתמימות ובפשטות, ועל-ידי-זה יחיה חיים טובים ונעימים בשמחה ובשלום באמת, ויהיה לו שלום-בית אמתי ונפלא מאד; אשרי לו ואשרי חלקו.

זמירות שבת-קדש

מוהרא"ש נ"י רגיל תמיד לעורר את כל אנשי שלומנו לקיים את רצון רבנו ז"ל, ולומר הרבה זמירות בשבת-קדש (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ק"ד), ואומר, שפדאי לומר כל הזמירות הנדפסות בסדורים, ולא להתחכם ולעשות חלוקים ופרודים בין הזמירות, ולומר שזמר זה כן ראוי לומר, וזמר זה לא ראוי לומר, כי מזה נמשך אחר-כך כל מיני מחלוקת ופרודים בין עם ישראל, שזהו ההפך של כל קדשת שבת-קדש הנקראת שבת שלום, שבה שורה שלום ואהבה גדולה בעולם, בבחינת מה שאמרים אז: "ופרס עלינו סכת שלומך" וכו', ולכן ראויים כל ישראל להתאחד אז ולומר כל הזמירות הנדפסות (בנגון ובנסח שלהם), ולא לעשות שום פרודים וחלוקים כלל.

ומוהרא"ש נ"י בעצמו מדקדק לשיר כל הזמירות הנדפסות בסדורים לכבוד שבת-קדש, וגם לומר מאמר הזהר השך לכל סעדה וסעדה (הנדפס בסדורים), ומדקדק שישירו בשלחנו מכל הנגונים המפרסמים והמקבלים בעולם יהיו מאיזה מוצא שיהיו, והיה תמיד מצוה לאנשים שונים שישמרו הזמירות כפי הנסח

שְׁלֵהֶם, כְּדֵי שִׁיחֵיו נְשַׁמְעִים עַל שְׁלַחְנוּ כָּל מִינֵי נְגוּנִים שׁוֹנִים — הֵן מְצַדִּיקִים שְׁבִדוּרוֹת הַקּוֹדְמִים, וְהֵן מֵאַחֲרֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַסְּפָרָדִים וְכוּ', וְהִיא אוֹמֵר, שְׁבֹאֲפֵן בְּזֶה מֵתְאַחֲדִים כָּל יִשְׂרָאֵל אֶצֶל שְׁלַחְנוּ, כִּי עַל-פִּי-רַב הָאָדָם סוֹגֵר אֶת עֲצָמוֹ בְּפִנֵּה מִיחֻדָּת, וְאִינוּ רוֹצֵה לְזַמֵּר בְּשְׁלַחְנוּ רַק הַנְּגוּנִים הַנְּהוּגִים אֶצְלוֹ, אֲזִי בְּנֵי-אָדָם הַבָּאִים מִבְּחוּץ, וּבְכֹרֵט אֵלּוֹ שְׁבָאִים מִמוּצָא אַחֵר, אֵינָם מְרַגִּישִׁים אֶת עֲצָמָם בְּנַח כָּלֵל, וּמִמִּילָא קָשָׁה לָהֶם לְקַבֵּל גַּם אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וְדְבָרֵי הַהִתְעוֹרְרוֹת שְׁמִדְבָרִים שָׁם, מֵה שְׁאִין בֶּן כְּאֲשֶׁר שָׂרִים בְּשְׁלַחֵן כָּל מִינֵי נְגוּנִים מְכַל מִינֵי מוּצָאִים וְכוּ', אֲזִי כָּל אֶחָד מְרַגִּישׁ כְּמוֹ בְּבִיתוֹ מִמָּשׁ, וּמִתְלַהֵב מְאֹד מְאֹד מְכַל הַרוּחַ שֶׁל הַקְּדוּשָׁה הַמְּרַגֶּשֶׁת שָׁם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁעֲנִין זֶה, שְׁהָאָדָם רוֹצֵה לְזַמֵּר רַק הַזְּמִירוֹת שְׁלוֹ, נִמְשָׁךְ מִקְטְנוּת הַמַּחֲזִין, שְׁהָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁרַק הַזְּמִירוֹת וְהַנְּגוּנִים שְׁלוֹ הֵם חֲשׂוּבִים לְמַעְלָה, מֵה שְׁאִין בֶּן נְגוּנִים אַחֲרִים אֵין לָהֶם חֲשִׁיבוּת כָּל-כָּף, וּמִחֻמַּת זֶה כְּשִׁשְׂרִים נְגוּנִים אַחֲרִים הוּא אוֹטֵם אֶת אֲזִנּוֹ, וְשֶׁר לְעֲצָמוֹ בְּשִׁקֵּט רַק אֶת הַנְּגוּנִים שְׁלוֹ וְכוּ', אֲשֶׁר בְּאֻמַּת כָּל זֶה הוּא שְׁטוּת וְדַמְיוֹן גָּדוֹל, כִּי כָּל נְגוּן וְנְגוּן מְעוֹרָר אֶת לֵב הָאָדָם לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כְּשִׁשְׂרִים אוֹתוֹ בְּיַחַד, וְלָמָּה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִיּוֹת מְסוּגָר בְּתוֹךְ עֲצָמוֹ כָּל-כָּף, וְלִחְשֹׁב שֶׁרַק הַנְּגוּנִים שְׁלוֹ יֵשׁ לָהֶם חֲשִׁיבוּת? הֲלֹא בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל יֵשׁ אֲלֵפִים וְרַבְּבוֹת זְמִירוֹת וְנְגוּנִים שְׁכֻלִם חֲשׂוּבִים וְיִקְרִים מְאֹד לְמַעְלָה, וְעַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת — שִׁיתְאַחֲדוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְשִׁיר אוֹתָם בְּיַחַד, וּמִזֶּה עוֹלָה נַחַת רוּחַ גָּדוֹל לְמַעְלָה, וְהַזְּכִיר מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת דְּבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (עֵין בְּסִפּוּר שֶׁל הַשִּׁבְעָה בְּעֵטְלִירֵס בְּיוֹם הַחֲמִשִּׁי), שְׁאֶצֶל הַצַּדִּיק יֵשׁ אֵילָן נִפְלָא בְּזֶה, שִׁיכוֹלִין לֵישֵׁב תַּחְתּוֹ כָּל הַחַיּוֹת וְהַעוֹפוֹת שְׁבַע-עוֹלָם, וְלִשְׁחַק שָׁם בְּיַחַד, עֵין שָׁם; כִּי זֶהוּ תְּכֵלִית הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁתִּהְיֶה כְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ — שִׁיתְאַחֲדוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת כְּלָם בְּיַחַד, וְיִשְׁרִירוּ שִׁיר הָאֲמוּנָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא יִהְיֶה שׁוֹם פְּרוּדִים וּמִחֻלָּקַת בֵּינֵיהֶם כָּלֵל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבתוך כל הזמירות של שבת-קדש יש סודות ורזין גדולים, ומי שמתבונן בהם יכול לקבל מהם התעוררות גדולה למעלת קדשת שבת-קדש, ואמר שיש לו פרוש שלם על כל זמר וזמר של שבת-קדש, הן בדרך פשוט והן בדרך רמז, ורצונו להדפיסו בקרוב, השם יתברך יזכנו לראות ביציאתו לאור.

ואת גדל הדבקות וההתעוררות של מוהרא"ש נ"י בעת זמירות שבת-קדש, זה אי אפשר לתאר ולצייר כלל, כי יכולים להרגיש איה שהוא מדבק באורות המלים והתבות, ומיחד אז יחודים קדושים וטהורים, ובפרט בזמירות של ליל שבת-קדש, שאז תמיד שורה התעוררות נפלאה אצל מוהרא"ש נ"י, ובאמירת ה"שלוש עליכם" וה"רבון כל עולמים" וכו', מרגישים התרוממות נפלאה והתרגשות הנפש, בפרט כשמוהרא"ש נ"י חוזר כמה פעמים על אילו מלים שבתפלת "רבון כל עולמים", כמו "מודה אני לפניך השם אלקי" וכו' "על כל החסד", ועל-פירכ חוזר מוהרא"ש נ"י כמה פעמים על תבות "על כל החסד", ומרגישים איה שנותן שבח והודאה להשם יתברך על כל פרט ופרט מהחיים, וכן בתבות "אחלה פניך המאירים", נוהג מוהרא"ש נ"י לחזר עליהם ארבע פעמים בנעימות נפלאה, ואמר פעם, פני השם זהו בחינת השם הו"ה ברוך הוא, ולכן ראוי לומר "אחלה פניך המאירים" ארבע פעמים, וליחד אז את השם הו"ה בארבע צרופיו, הינו: ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, ולהאיר השמות האלה לפני עיניו, ואמר בדרך צחות, שמי שעדין לא מאיר לו השמות הנ"ל, זהו סימן שעדין נשאר לו הרבה מה לתקן משבוע שעבר, ועליו לחזר בתשובה שלמה אז, ולחזר על המלים הנ"ל כל-כף הרבה פעמים, עד שיתחילו להאיר לו... וכן בעוד כמה מקומות בתפלה הקדושה הזו נוהג מוהרא"ש נ"י לחזר כמה פעמים על התבות, ולהוסיף תפלות ובקשות משלו, וכן את הזמר "אשת חיל" אומר מוהרא"ש נ"י בהתעוררות גדולה בנגון המקבל מרבנו ז"ל, ואמר כמה פעמים, שהזמר הזה טובב והולך על אור הצדיק האמת, שהוא רבנו ז"ל, (ואמר

שֵׁשׁ לו פְּרוּשׁ שְׁלֵם עַל מְזֻמּוֹר זֶה — וּלְפָרֵשׁ אֵיךְ שְׁכָל פְּסוּק וּפְסוּק סוֹבֵב עַל אוֹר רַבְּנוּ ז"ל), וְכֵן הוּא נוֹהֵג לְהוֹסִיף בְּפְסוּק "רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל", וְאֵת — הַיִּלְיָגֵעַר רַבִּי — עֲלִית עַל כְּלָנָה, כִּי בְּכָל אֱלוֹ הַזְּמִירוֹת מְרַגִּישִׁים אֵיךְ שְׁמוֹהֲרָא"ש נ"י שׁוֹפֵךְ אֶת לְבוֹ הַטְּהוֹר לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאֶפְלוּ לֵב אֶבֶן נִמְחַ, בְּשִׁמְעוּ הַזְּמִירוֹת הָאֵלוּ יוֹצְאִים מִפִּי מוֹהֲרָא"ש נ"י.

(וּמְנַהֲגוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י לֹאמַר הַנֶּסֶח שֶׁל "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם", כֹּל פְּסָקָה פַּעַם אַחַת, וְאָמַר, שֶׁהָאֲרֻבְעָה בְּבוֹת הֵם גַּם-כֵּן כְּנֶגֶד הָאֲרֻבְעָה עוֹלְמוֹת, וְהָאֲרֻבְעָה שְׁמוֹת הַנ"ל, אֱלוֹ הַמְּלֹאכִים הַנִּבְרָאִים מִכָּל הַמְצוּוֹת שֶׁעָשָׂה הָאָדָם בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֵל, וְכִפִּי שֶׁהָאָדָם זָכָה לְקִיָּם אֶת הַמְצוּוֹת בְּשִׁמְחָה וּבְדַבְּקוֹת כְּרָאוּי, כֵּן מֵאִירִים לְפָנָיו שְׁמוֹת מְלֹאכִים אֱלוֹ, וְיֵמָּה שֶׁמִּקְשִׁין הָעוֹלָם: לְמָה אוֹמְרִים "יִצְאָתְכֶם לְשְׁלוֹם", הֲלֹא זֶה נִרְאָה כְּאֱלוֹ אֲנַחְנוּ מְגַרְשִׁים אֶת הַמְּלֹאכִים מֵאַתָּנוּ? אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂאִין בְּזֶה שׁוֹם קִשְׂיָה כָּלֵל, כִּי אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים "יִצְאָתְכֶם לְשְׁלוֹם" עַל יְצִיאַת הַמְּלֹאכִים מִהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, כְּשֶׁהֵם יוֹרְדִין לְמַטָּה לְהִיּוֹת עִמָּנוּ בְּיַחַד, וּבְיֹדָאֵי אֵין אֲנַחְנוּ שׁוֹלְחִים אוֹתָם מֵאַתָּנוּ כָּלֵל, רַק הֵם נִשְׂאָרִים אַתָּנוּ כָּל הַשְּׁבַת כְּלָה).

גַּם מְנַהֲגוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י לֹאמַר הַתְּפִלָּה שֶׁל "וַיְהִי אֶרְעוּא" וְכוּ' (הַנִּדְפָּסֶת אַחֲרֵי הַזְּמֵר "אַתְּקִינּוּ סְעֵדְתָּא" לְלֵיל שְׁבַת-קֹדֶשׁ) בְּכָל אַחַת מִשְׁלֹשׁ הַסְּעֵדוֹת, וְכַמוּבָא בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל (עֵין בְּשַׁעַר הַפְּנוּת בְּכּוֹנֵת סְעֵדַת לֵיל שְׁבַת-קֹדֶשׁ), וְכֵן מְנַהֲגוֹ לֹאמַר בְּלֵיל שְׁבַת-קֹדֶשׁ הַפִּיּוּט "בֵּר יוֹחָאִי", וְדַרְכוֹ לֹאמַר, שֶׁכְּשֶׁשָּׂרִים הַפִּיּוּט "בֵּר יוֹחָאִי" בְּלֵיל שְׁבַת-קֹדֶשׁ מְרַגִּישִׁים הָאָרָה מֵעֵין קֹדֶשֶׁת מְקוֹם גְּנִיזְתּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּר יוֹחָאִי בְּעִיר מִירוֹן, וְזֶה מְסַגֵּל מְאֹד לְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְכָל יְמוֹת הַשְּׁבוּעָה, וּמְזַכְּרִים אֶת הַזְּכוּת שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּר יוֹחָאִי בְּשְׁבַת-קֹדֶשׁ דִּיקָא, כִּי הוּא נִקְרָא בְּזֵהַר הַקְּדוּשׁ (נִשְׂא קמ"ד): אֲנִתָּה הוּא שְׁבַת דְּכִלְהוּ יוֹמֵיָהּ; וְכֵן נוֹהֵג מוֹהֲרָא"ש נ"י לֹאמַר הַזְּמֵר "יְהִי אֶכְסָף" וְכוּ' לְהַרְבֵּה הַקְּדוּשׁ

רבי אהרן מקארלין ז"ל, ואמר שיש רוח-הקדש גדול בתוך הנגון הזה, והזכיר מוהרא"ש נ"י את דברי רבנו ז"ל (עין שיחות הר"ן, סימן רע"ג), שיש כח גדול לנגון לעורר את לב האדם לעבודת השם יתברך, עין שם; ולכן בשבת-קדש, שאז הזמן המסגל ביותר לשוב בתשובה שלמה לפניו יתברך, לכן נוהגים להרבות אז בזמירות, שירות ותשבחות להשם יתברך, ועל-ידי-זה זוכים להרגיש נעם קדשת שבת-קדש באפן אחר לגמרי.

זמן

פעם הסביר מוהרא"ש נ"י את דברי חכמינו הקדושים (חגיגה י"א:): כָּל הַמְסַתְּפֵל מֵה לְפָנִים וּמֵה לְאַחֹר וְכוּ' רָאוּי לוֹ שְׁלֹא בֹא לְעוֹלָם, שְׁזָה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל חַיֵּי הָאָדָם, שְׁאִסוּר לוֹ לְחַשֵּׁב מֵה הִיָּה עִמּוֹ בַּיּוֹם הָאֶתְמוֹל אוֹ לְחַקֵּר מֵה יִהְיֶה עִמּוֹ בַּיּוֹם הַבֹּא, כִּי מִחֲשָׁבוֹת אֵלוֹ הֵם מְבַלְבְּלוֹת וּמְטַרְדוֹת אֶת הָאָדָם מְאֹד, וּמְעַכְּבוֹת אוֹתוֹ מִלְּהִתְקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּאַמֶּת, כִּי בְּכֹל פְּעַם שֶׁהָאָדָם מְבַלְבֵּל אֶת עֲצָמוֹ עִם הַזְּמַנִּים הַקּוֹדְמִים בְּכַחֲנִית — מֵה לְאַחֹר, זֶה גוֹרֵם לוֹ לִפְלֵ בְדַעְתּוֹ מְאֹד בְּהַעֲלוֹתוֹ עַל מִחֲשַׁבְתּוֹ כֹּל מֵה שֶׁכָּבַר עָבַר עָלָיו בְּחַיִּים — הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת, כִּי בְּרוּחָנִיּוֹת בְּוֹדָאֵי מַפִּיל אֶת הָאָדָם מְאֹד כְּשֶׁהוּא חוֹשֵׁב מְכַל הִירִדוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁהֵיוּ לוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְהַמְּצַפּוֹן הוֹרֵס אוֹתוֹ לְגַמְרִי, כִּי הוּא מְתַעַצְבֵּן מְאֹד אִיךְ הַנִּיחַ לְעַצְמוֹ לִפְלֵ לְנִפְלוֹת וִירִדוֹת כְּאֵלוֹ, עַד שֶׁהוּא אוֹכֵל אֶת עֲצָמוֹ מִמֶּשׁ מְרַב צַעַר, אֲכָל בְּאַמֶּת זֶה אִסוּר גְּדוֹל לֹא לְחַקֵּר מֵה לְאַחֹר, וּמֵה הִיָּה עִמּוֹ בַּיָּמִים הַקּוֹדְמִים, כִּי כָּל יוֹם וַיּוֹם הוּא בְּרִיאָה חֲדָשָׁה מִמֶּשׁ, וּבְכֹל יוֹם הוּא יְכוֹל לְהִתְחִיל בְּהִתְחַלָּה חֲדָשָׁה, וְלִשְׁכַּח כֹּל הָעָבָר שֶׁלוֹ לְגַמְרִי, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרִיךְ-הוּא לְמַעַלָּה מִן הַזְּמַן, וְתַכְפֵּי-וּמִיד כְּשֶׁהָאָדָם רוֹצֵה לְהִדְבֵּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא גַם-כֵּן

עולה למעלה מהזמן, וכמבאר בדברי רבנו ז"ל (עין ספר המדות, אות תשובה חלק ב', סימן א'): שהיום שאדם עושה בו תשובה, הוא למעלה מהזמן, עין שם; ולכן פשהאדם זוכה להדבק בו יתברך באמת, אזי יש לו כח לתקן את כל הימים הקודמים, כי כל הזמן פלו מתבטל לגמרי, והוא כברייה חדשה ממש, בבחינת (תהלים ב'): "אני היום ילדתיך" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"א).

וכן בגשמיות עקר צרות האדם ויסוריו נמשכים ממה שהוא חושב תמיד מיום האתמול, ואיך שלא הלך לו עד עכשו — הן בעסק פרנסתו, והן בשלום ביתו וכו', אבל פשהאדם מתבונן היטב, וזוכר כל הנ"ל, שפאמת לאמתו אין שום זמן כלל, והעקר הרגע הזה שהוא עומד בו, אשר גם הוא פורח כהרף עין, אזי תמיד ישתדל לעשות התחלה חדשה בחייו, ולא יפל בדעתו משום דבר שבעולם כלל.

וכן הוא בבחינת מה לפנים, הינו מה שיהיה בימים הבאים, כי הרבה מיסורי האדם ודאגותיו הם תמיד מזמן העתיד — מה יהיה עמו, שהוא מפחד מאד, אם יזכה להחזיק מעמד בעבודתו בימים הבאים, כי אף-על-פי שיש לו התעוררות לעבודת השם יתברך עכשו, אבל הוא מפחד שיתקרר מהתלהבותו בקרוב, וזה מכניס בדעתו דאגות של הכל, עד שמזה בעצמו הוא מתקרר מהתלהבותו, אבל פשהאדם זוכה להדבק בזמן וברגע הזה שהוא עומד בו עכשו, ואינו חושב כלל ממה שעתיד להיות, אזי בכל רגע ורגע הוא יכול להתחדש בהתחדשות נפלאה, ולפעל הרבה מאד בעבודת השם יתברך.

וכמו-כן בגשמיות, פשהאדם חושב תמיד על הזמן הבא, אזי הוא מלא דאגות ויסורים תמיד, כי מפחד, אולי למחר כבר לא יהיה לו כסף, ולא יהיה לו כבוד וכו', וזה שוכר אותו לגמרי כבר היום, אבל פשהאדם מרגיל את עצמו להעביר ממחשבתו כל

מיני דאגות מחר, אזי הוא חי חיים טובים ונעימים מאד, כי הוא שמח בחלקו במה שיש לו היום הזה, ומתפלל תמיד להשם יתברך שימשיך להשפיע עליו חסדיו ורחמיו הגדולים לעתיד, ואינו מפחד מיום הבא כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם יתבונן האדם באמת, יראה שאין שום זמן כלל, והכל פורח כהרף עין ממש, והיה רגיל מוהרא"ש נ"י לעורר אותנו בכל פעם שנסתפל לאחורינו, לראות איך שברח הזמן של הימים והחדשים כצל פורח ממש, ובפרט כשגומרים ספר אחד מחמשה חמשי תורה, כגון ספר בראשית ושמות וכו', אזי היה מוהרא"ש נ"י תמיד מזכיר את אנשי שלומנו: תראו איך שכבר פרחת חמישית מהשנה, כי השנה מתחלקת לפי פרשיות התורה, וחמשת הספרים הם כנגד חמשה חלקי השנה, וכשמסיימים איזה ספר מחמשה חמשי תורה, ראוי להתבונן איך שכבר עבר חלק מהשנה, ומה זכינו לפעל בחלק זה של השנה, ומוהרא"ש נ"י רגיל לעורר: הלא רק לפני זמן מה עוררתיכם שכבר חלף חלקה הראשון של השנה, והנה כבר פרח החלק השני, ותראו איך שהימים והשבועות פורחים, ואין שום זמן כלל, ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, וחוטף כל מה שיכול מכל יום ויום, ואז לא יתבייש כלל עם ימיו ושנותיו, כשיעלה לפני בית הדין של מעלה, כי יבוא עם חבילות מלאות של תורה ותפלה, ויתענג מאד על שזכה לנצל את הזמן היקר כראוי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו ענין מנהג ישראל קדושים, שנוהגים לומר בסיום כל ספר מחמשת חמשי תורה שלש פעמים "חזק", כי מרמזים לאדם, שעכשו כשאנו זוכים לסיום ספר אחד של חמשה חמשי תורה, וכבר עבר חלק חמשיית של השנה כנ"ל, אזי צריך להתחזק מאד בעבודת השם יתברך מחדש, ולא לפל בדעתו כלל איך שעבר אצלו החלק הזה של השנה, רק יתחזק מאד להתחיל מחדש וישפח מפל העבר לגמרי, וכן לא יעלו

על דעתו פחדים ודאגות זרות של חלק הבא של השנה, רק יתחזק מאד עם נקודת היום, ויראה לחטף מכל יום ויום כל מה שיוכל, (וזהו שלש פעמים "חזק" כנגד העבר, העתיד וההנה), וכן זה נעשה בזכות ובכח הצדיקים הגדולים, שהם בחינת משה, כי הם מעוררים את כל אחד ואחד לבלות את ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, ושללא יפל לחקירות הנ"ל של מה לפנים ומה לאחור וכו', רק יחיה עצמו מאד עם הזמן של היום הזה, ולכן שלש פעמים חז"ק הוא בגמטריה מש"ה בדיוק, כי עקר ההתחזקות של האדם נמשך מפחם של הצדיקים האמתיים שבדור, אשר הם בחינת משה, וכל מה שאדם זוכה להיות מקרב אליהם, הוא זוכה לקבל מהם התחזקות זאת. אשרי מי אשר שומר על ימיו ושנותיו כראוי!

זריזות

מוהרא"ש נ"י מעורר את אנשי שלומנו על מדת הזריזות, והוא רגיל לומר, שמדת הזריזות שיכת בכל פרט ופרט מהחיים — הן בעבודת השם יתברך, והן בעסקיו הגשמיים, כי כשאדם מרגיל את עצמו במדת הזריזות, אזי הוא זוכה לעשות הרבה הרבה מאד בימי חייו, ולהוציא מהפח א"ל הפעל כל מה שהוא רוצה לעשות, כי בעבודת השם יתברך בודאי מדת הזריזות היא עקר גדול מאד, כי כשאדם מרגיל את עצמו ללמד בזריזות, ולקיים את המצוות בזריזות, אזי הוא זוכה לחטף הרבה מאד בלמודי התורה הקדושה ובקיום המצוות, וכן אפלו בעסק התפלה ראוי לאדם להתפלל בזריזות, הינו לפי מהירות מחשבתו, ולא להתעצל באמצע התפלה, ולמשך את התבות ואת האותיות, שלא לצורך כלל, כי בודאי מי שמרגיש עמקות בתוך התפלה, והוא מושך את התבות והאותיות כפי דבקותו בהם, זוהי מעלה גדולה

מאד, אבל שלא לשום צורך, רק כדי למשוך את זמן התפלה, ולחשב בעצמו, שהוא מתפלל באריכות, זהו סתם דמיון בעלמא, כי אז באמצע התפלה האדם נופל בשנה, וכן מחשבתו משוטטת בכל מיני מחשבות זרות, והוא אינו תופס, שבאמת אינו מתפלל כלל, ולכן ראוי להזדרז מאד בעבודת התפלה, ולהכין את עצמו לתפלה במהירות, וכן לומר את התבות והמלים בזריזות ובחיות גדולה, כפי שמאיר לו, ולא להמשיך את הדברים שלא לצורך כלל, וכן בענין ההקנה לתפלה, דהינו טבילת מקוה והנחת טלית ותפלין וכו', ראוי לעשות הכל בזריזות גדולה, שיקפץ מהר לתוך המקוה, ויתלבש במהירות וכן ילבש את הטלית והתפלין במהירות גדולה, ויעמד להתפלל בלי שום שהיות כלל, ואזי ממילא כבר תהיה גם תפלתו בזריזות גדולה מאד, ויזכה להרגיש נעימות נפלאה בכל התבות של התפלה, וימשיך את מדת הזריזות לכל היום כלו.

ומי שראה פעם את הקנת מוהרא"ש נ"י לתפלתו, וכן את תפלתו בעצמה, הוא יודע פרוש ענין זה של זריזות, כי הוא זריז נפלא מאד, ודרכו לטבל בזריזות, ואחר-כך להתלבש בטלית ותפלין, ועד שבגיי-אדם מסתובבים בבית המדרש אנה ואנה למצא את תיק הטלית והתפלין והסדור וכו', מוהרא"ש נ"י כבר מלבש בטלית ותפלין ונעמד להתפלל, ומראה לנו כמה פעמים, איך שבלי מדת הזריזות האדם יכול להסתובב בבית המדרש כחצי שעה בלא כלום, ויחשב שהוא מכין עצמו לתפלה, ובאמת לא עשה שום דבר כלל, כי בזמן הזה היה יכול לחטף כמה למוידים טובים או פרקי תהלים וכו', אם רק היה זריז בעבודת השם יתברך באמת.

והזכיר מוהרא"ש נ"י את מה שפעם אמר רבנו ז"ל, שעד שהעולם מכינים עצמם לתפלה, הוא לומד ארבעה דפים פוסק, כי רבנו ז"ל היה זריז נפלא מאד, ולא היה שיה אצלו שום משג של עצלות כלל, וספר מוהרא"ש נ"י, שגם ראה ההנהגה הזו אצל

הגאון הקדוש רבי משה פיינשטיין, זכרוננו לברכה, שהיה לומד במה דפים שלחן ערוך ופרקי משניות, עד שהיו העולם מכינים עצמם לתפלה, כי גם הוא היה זריז גדול מאד.

ומי שמכיר את מוהרא"ש נ"י מקרוב יודע, שהוא גם-כן חדוש גדול במדת הזריזות, וכל עסקיו הם בזריזות גדולה, ואין שום משג אצלו לישוב בטל כלל, כי בכל זמן שצריכים לחפות לאיזה ענין, מוהרא"ש נ"י מזדרז מאד, ועוסק באיזה למוד של התורה הקדושה, או בתפלה והתבודדות להשם יתברך, או ביחודים קדושים (מה שנכר בפניו ובתנועות ידיו הקדושות), כי כשאדם מרגיל את עצמו במדת הזריזות, אזי אין שיד אצלו משג של בטלה כלל, כי הוא יודע את עצם מעלת כל רגע ורגע, ומזדרז מאד לנצל אותו בקדשה כראוי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם בגשמיות צריכים שיהיו כל עסקי האדם בזריזות גדולה — הן בהלוכו והן בעבודתו וכו', ולפעמים רואים בני-אדם שהלוחם הוא בכבודות גדולה, וממש סוחבים את רגליהם בקשי על הארץ, וזהו מחמת שנכנסה בהם מדת העצבות והעצלות מאד, והם מרגישים מרירות גדולה בכל ימי חייהם, ומחמת זה גם להגביה את רגלם זוהי עבודה קשה להם, וכן כל עסקם בגשמיות לוקח להם זמן רב מאד, ועקר תקונם — לעורר עצמם אל מדת השמחה והזריזות, ואזי היו רואים לפניהם עולם אחר לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם למדת הנקיית צריכים לצרף את מדת הזריזות, כי על-פירוב מה שהאדם מתעצל לנקות את עצמו ואת בגדיו ואת ביתו, הוא רק מחמת מדת העצלות, כי נדמה לו, שכל העסק יקח זמן רב, ולכן אינו רוצה להתחיל, אבל כשיש לאדם מדת הזריזות, אזי הוא מסדר את הכל ברגע קל, והוא יכול לנקות את עצמו ואת בגדיו ואת ביתו בזריזות נפלאה מאד,

ואמר, שזוהי על-פי-רוב הטעות של הנשים, שהן חושבות שנקיון ביתן, זו עבודה גדולה, ומחמת זה הן מתעצלות מאד, ועוזבות את הכל, והבית נשאר מלכלף ומהפך וכו', אבל אם היו קונות לעצמן את מדת הזריזות, אזי היו יכולות לנקות את הכל בכמה דקות, והיו פנויות לעשות את כל מה שהן צריכות, וכן בענין בשול והכנת המאכלים, על-פי-רוב נדמה להן שצריכות עסקים גדולים והכנות גדולות לכל דבר, ולכן הן מתעצלות בעבודתן מאד, אבל כשאדם יודע שיכול לגמר הכל בזריזות גדולה מאד, אזי הוא אינו עושה שום עסק מהעבודה ומהבשול וכו', ובזמן קצר פל הבית מסדר וכל המאכלים מוכנים, ונשאר זמן הרבה מאד לבלות אותו כרצונן.

וכן באכילת האדם ראוי לו לגמר את סעדו בזריזות גדולה, ולא להאריך בו סתם שלא לצורך, כי בודאי אם האדם עוסק בתורה על שלחנו, ומחמת זה מתאריך שלחנו, אזי הוא בכלל מה שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות נ"ד:): כל המאריך על שלחנו מאריכין לו ימיו ושנותיו, אבל סתם להאריך באכילתו ובפספופטי דברים בטלים שלא לצורך כלל, זהו רק אבוד הזמן היקר, וכשהוא מסתכל על השעון, רואה, שכבר עברו כמה שעות בלא כלום, ואינו יכול להבין כלל איפה נעלם כל היום כלו.

ופעם נכנס מוהרא"ש נ"י אל הבחורים תלמידי "היכל הקדוש" בשעת סעדתם בבקר, וראה איך שהם מאריכים בסעדתם ומתעצלים לילך ללמד שעוריהם הקבועים, וענה ואמר להם מוהרא"ש נ"י: תראו שגם אני עכשו גמרתי לאכל סעדת שחרית, ו"ברפת המזון" ארכה לי יותר זמן מכל האכילה, כי אכלתי בארבע דקות, ו"ברפת המזון" לקחה לי חמש דקות... כי מוהרא"ש נ"י הוא זריז נפלא מאד בכל עסקיו, וכן באכילתו, ולא היה אצלו שום משג של עצלות כלל, והתלמידים היקרים שהסתובבו אצלו בקביעות, העידו על עצמם, שקנו בנפשם את מדת הזריזות רק בהתבוננם בו,

איך שְהֵנוּ זְרִיז בְּכָל דְבָר. אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוּכָה לְהִקְנוֹת לְעַצְמוֹ אֶת
הַמְדָּה הַיְקָרָה הַזֶּה.

חֶבֶל

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שֵׁישׁ בְּעוֹלָם חֶבֶל גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד,
שְׂיִוְרַד מִשָּׁמַיִם לָאָרֶץ, וְעַל יָדוֹ מִתְקַשְׂרֶת כָּל הַרוֹחַנְיּוֹת וְהַגִּשְׁמִיּוֹת
בְּיַחַד, וְהַחֶבֶל הַזֶּה הוּא עֵקֶר הַקֶּשֶׁר שֶׁל הָאָדָם הַנִּמְצָא בְּזֶה
הָעוֹלָם אֶל הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, בְּכַחֲנִית מֵה שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ל"ב):
"יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ", אֲבָל תִּדְעוּ שֶׁהַחֶבֶל הַזֶּה מִתְנוּעֵעַ בְּכַח גָּדוֹל
מְאֹד, וּמְנַסִּים לְהַשְׁלִיךְ אֶת הָאָדָם מִן הַחֶבֶל הַזֶּה, וְלִרְאוֹת אִם
הוּא מְקַשֵּׁר בּוֹ בְּאַמְת, וְתַחַת הַחֶבֶל הַזֶּה פְּתוּחַ הַשְּׂאוֹל תַּחֲתִית,
רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וּמִי שֶׁמְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהַחֶבֶל הַזֶּה, הוּא נוֹפֵל
מִיָּד לְשָׁם, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְלִכֵּן אֵין עֲצָה אַחֲרַת בְּעוֹלָם, רַק לְקַשֵּׁר
אֶת עַצְמוֹ אֶל הַחֶבֶל הַזֶּה בְּקַשְׁיָה טוֹבָה וְחֻזְקָה מְאֹד, וְלִהְסַתְּבֹךְ
וְלִהְסַתּוּבֵב בְּתוֹךְ הַחֶבֶל, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׂוּם פְּנִים וְאִפְּן
לְהַשְׁתַּמֵּט וּלְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁבְּפֶרֶט בְּחֻדְרוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל יֵשׁ חֶבֶל
דְּקַנְדְּשָׁה עֲצוּם וְנוֹרָא מְאֹד, וְהַחֶבֶל הַזֶּה מִתְנוּעֵעַ בְּכַח גָּדוֹל מְאֹד, כְּדִי
לְהַשְׁלִיךְ מִמֶּנּוּ כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ רְאוּי לְאַחֵז בּוֹ, אֲבָל מִי שֶׁמְקַשֵּׁר
וּמְסַבֵּךְ בְּחֶבֶל זֶה הַיָּטֵב הַיָּטֵב, אֲזִי אֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁלִיךְ אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ
כָּלֵל, וּכְמוֹ שֶׁפַּעַם אָמַר מוהרנ"ת ז"ל לְרַבְּנוּ ז"ל, כְּשֶׁאָמַר לוֹ:
כְּבֹר תְּפַסְתִּי אוֹתָךְ בְּשֵׁק, וְעָנָה וְאָמַר מוהרנ"ת ז"ל: רַבִּי, תְּקַשְׁרוּ,
כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין הַשֵּׁק קָשׁוּר הַיָּטֵב, יֵשׁ חֶשֶׁשׁ אוֹלִי יֵצֵא מִשָּׁם, כִּי
אֵין זֶה מְסַפִּיק שְׁנִמְצָאִים בְּכָלֵלִיּוֹת אֲצֵל רַבְּנוּ ז"ל, אֲלֵא צְרִיךְ לְהִיּוֹת
מְקַשֵּׁר שֵׁם הַדֵּק הַיָּטֵב, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַבְּעַל-דְּבָר יְכוּל לְנַתֵּק אוֹתוֹ

משם בשום פנים ואפן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר הקשירה הזאת נעשית על-ידי שמדברים תמיד מעצות רבנו ז"ל, ומפרסמים ומגלים את למודו הטוב לכל העולם כלו, ובפרט על-ידי הפצת ספריו הקדושים, כי כל מה שאדם מרבה לדבר עם אנשים אחרים מרבנו ז"ל ומעצותיו הקדושות, על-ידי-זה הוא מקשר עצמו לחבל הקדוש, שיש אצל רבנו ז"ל, וכבר אי אפשר לבצע-דבר לנתק אותו משם כלל, מה שאין כן, מי שנמצא רק בדרך עראי אצל רבנו ז"ל, והוא בא לשם רק להקרא על שם רבנו ז"ל, אבל אין לו קשר פנימי לכל למודי רבנו ז"ל באמת, הסוף יהיה, שיבוא פעם נענוע חזק של החבל, וישליך אותו משם, ויפל למקום שיפל, רחמנא לצלן, וכבר לא יהיה לו — לא עולם הבא ולא עולם הזה, עולם הזה כבר אין לו, כי תכף-ומיד בשקבל על עצמו להקרא על שם רבנו ז"ל, אזי סבל מזה בזיונות ושפיכות דמים עצומים מכל אנשי העולם המסתכלים על מקרבי רבנו ז"ל בהסתכלות של בזיון, ומזה כבר אי אפשר לו להמלט כלל, ועולם הבא אין לו, מחמת שלא קשר את עצמו אל החבל של רבנו ז"ל באמת, לכן הוא בבחינת חסיד שנפל, שזהו הדבר הגרוע ביותר בעולם (עין לקוטי-הלכות, הלכות ראש חודש, הלכה ז'), כי אף-על-פי שמבחוץ נראה כאלו הוא מקרב אל רבנו ז"ל, אבל אם אינו מקיים את כל עצותיו הקדושות באמת, אזי הוא איש ממרמר מאד, ואינו יכול לסבל כלל לראות בני-אדם אחרים מתלהבים ומתעוררים מאד לעבודת השם יתברך, ואזי גם בתוך חדרו של רבנו ז"ל הוא עושה ליצנות מעובדי השם אמתים, וגורם רעה לעצמו ולאחרים, ואין לו שום מנוחה בעולם כלל, ולכן אשרי מי שזוכה לאחז עצמו בכל כוחותיו בחבלו של רבנו ז"ל, ואינו עוזב אותו מפני שום דבר שבבעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שלא פעם אחת נסו להשליך אותו מחבל

זֶה שֶׁל רַבְנוּ ז"ל, כִּי הִרְבֵּה נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים עָבְרוּ עָלָיו בְּעֵינֵי הַתְּקָרְבוֹתוֹ לְרַבְנוּ ז"ל, אֲבָל הוּא לֹא הִסְתַּפֵּל עַל כָּל זֶה כָּלֵל, וּמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ לְאַחַז בְּחֻבֵּל הַקְּדוּשׁ הַזֶּה בְּכָל מַחִיר שֶׁרַק יִהְיֶה, וְסָפַר, שְׁבִיּוֹתָר אַחַר חֲתָנָתוֹ הִתְחִילוּ לַעֲבֹר עָלָיו כָּל מִינֵי מְגִיעוֹת וְנִסְיוֹנוֹת בְּעֵינֵי הַתְּקָרְבוֹתוֹ לְרַבְנוּ ז"ל, וְלִכֵּן הִתְגַּבַּר כְּנִגְדָם בְּמַסִּירוֹת נַפְשׁוֹ עֲצוּמָה מְאֹד, וְהִדְפִּיס בְּשָׁנָה אַחַת שְׂמוֹנִים וְחֲמֵשׁ אֲלֶף סִפְרֵי רַבְנוּ ז"ל, וְהִדְפִּיס בְּכֻלָּם בְּשַׁעַר בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוּלוֹת, שֶׁהַסִּפְרִים הָאֵלּוּ נִדְפְּסוּ עַל-יְדֵי מוֹהֲרָא"ש בְּרֶסֶלְבֵּר ג"י, כִּי מִחֲמַת שֶׁהָיוּ הִרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁרָצוּ לַעֲקֹר אוֹתוֹ מִרַבְנוּ ז"ל, לִכֵּן גָּלָה וּפְרָסָם בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, שָׂאִין לוֹ שֵׁם אַחַר רַק שֵׁם "בְּרֶסֶלְבֵּר", (כִּי לֹא הִדְפִּיס אֶת שֵׁם מִשְׁפַּחְתּוֹ כָּלֵל רַק הַשֵּׁם "בְּרֶסֶלְבֵּר"), וְאָמַר, שְׂאֹז כָּבֹר לֹא הָיָה שׁוֹם פְּתֻחוֹן פֶּה לְכָל הַמְצָרִים לוֹ, כִּי הָיָה שְׂמוֹ מְפָרָסָם בְּכָל הִרְחֻבוֹת, שֶׁהוּא נִקְרָא עַל שֵׁם רַבְנוּ ז"ל, וְהָיָה זֶה דְּבַר שְׂאִי אֲפֹשֶׁר לְהַכְחִישׁוֹ כָּלֵל.

וּמַעֲשֶׂה, שֶׁבָּא אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ אֶל בֵּית מוֹהֲרָא"ש ג"י, (כְּשֶׁהָעֵבִיר דִּירְתוֹ לְדִירָה שְׂמַעַל בְּנֵין מְתִיבְתָא "הֵיכַל-הַקִּדְשׁ"), וְשָׂאֵל אֶת מוֹהֲרָא"ש ג"י, יַעֲזֵן כִּי בְּדִירְתוֹ הִישָׁנָה הֵיטָה תְּמִיד תְּלוּיָהּ בְּמַטְבַּח תְּמוּנָה שֶׁל צִיּוֹן רַבְנוּ ז"ל בְּעִיר אוּמָן, לְמָה בְּדִירְתוֹ הִתְדַּשָּׁה אֵין כָּבֹר הַתְּמוּנָה הַזֹּאת? וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש ג"י, תִּדְעַ שֶׁהַתְּמוּנָה הַזֹּאת הֵיטָה תְּלוּיָהּ תְּמִיד בְּבֵיתִי בְּמַטְבַּח בְּמָקוֹם שֶׁיְכוּלִים לִרְאוֹת אוֹתָהּ תְּמִיד, כִּי הָיָה אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתִּי, שֶׁרָצָה לַעֲקֹר אוֹתִי מִרַבְנוּ ז"ל, וְלִכֵּן תְּלִיתִי אֶת זֶה דִּיקָא בְּמָקוֹם שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יִרְאֶה אוֹתוֹ תַּכְף-וּמִיד כְּשִׁיכְנֵס לְבֵיתִי, כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת עֵינָיו שֶׁל הָאִישׁ הַגַּ'ל, וְשִׁירְאָה שֶׁזָּהוּ כָּל מַהוּתִי, שְׂאֵנִי מִקְרָב אֶל רַבְנוּ ז"ל, אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׂזֻכִּיתִי, תְּהִלָּה לְאֵל, לְהַקִּים בְּנֵין שְׁלָם עַל שֵׁם רַבְנוּ ז"ל מְתִיבְתָא "הֵיכַל-הַקִּדְשׁ", וַיֵּשׁ שְׁלֹט גְּדוֹל בַּחוּץ הַמּוֹדִיעַ שֶׁכָּל הַבְּנֵין הַזֶּה הוּא שֶׁל רַבְנוּ ז"ל, לִכֵּן אֵינְנִי צְרִיף כָּל-כֹּף שֶׁתְּהִיָּה הַתְּמוּנָה הַזֹּאת תְּמִיד לְפָנֵי הָעֵינִים. (וְאַחַר זֶמַן מָה, הִבִּיא אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ לְמוֹהֲרָא"ש ג"י תְּמוּנָה חֲדָשָׁה מְהֻדָּרֶת מְאֹד מִצִּיּוֹן רַבְנוּ ז"ל, וּמֵאֵז חֲזַר וְתָלָה

אותה במטבח ביתו).

וסיים מוהרא"ש נ"י, שָׁכַף צָרִיף לְהִיּוֹת תָּמִיד, שְׂדִיקָא בְּמָקוֹם שְׂרוּצִים לְרַחֵק אוֹתוֹ מִרְבֵּנוּ ז"ל, וּלְנַתֵּק אוֹתוֹ מִחֻבְלוֹ הַקְּדוֹשׁ, שָׁם צָרִיף הָאָדָם לְמָסוֹר נִפְשׁוֹ מְאֹד (עֵינֵי לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"ו), וְלֹא לְהִתְבַּיֵּשׁ כָּלֵל עִם הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְרַבֵּנוּ ז"ל, רַק לְפָרְסָם וּלְגַלוֹת אוֹתוֹ בְּעֻזּוֹת דְּקִדְוֶשָׁה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה מְבֻטָּח שְׂיִשְׁאָר תָּמִיד אֶצֶל רַבֵּנוּ ז"ל בְּקֶשֶׁר חֲזָק מְאֹד, וְיִזְכֶּה לְבֹא לְכָל הַמַּעֲלֹת הָעֲלִיוֹנוֹת שֶׁרַבֵּנוּ ז"ל רוֹצֵה לְהַבִּיא אוֹתָנוּ, כִּי יִזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ אֶת כָּל הַנְּעִימוֹת הַנִּפְלְאָה שֵׁישׁ בְּחִדְרוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, בְּבַחֲיִנַת (תְּהִלִּים ט"ז): "חֻבְלִים נִפְלוּ לִי בְנְעִימִים", הֵינּוּ בַּחֲיִנַת הַחֻבֵּל הַנִּי"ל שְׂמַקְשֵׁר אֶת הָאָדָם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֶל תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, הַמְתַּגַּלָּה עַל-יְדֵי עֲצוֹת רַבֵּנוּ ז"ל, כִּי הַחֻבֵּל שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, זֶהוּ בַּחֲיִנַת הַחֻבֵּל שֶׁל מְשִׁיחַ, שְׂיִקְשֵׁר אֶת כָּל בְּרוּאֵי עוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּקֶשֶׁר אֲמִתִּי, וְיִוצִיאֵם מִכָּל מִינֵי חֻבְלִים רָעִים שֶׁל הַטְּמָאָה לְרוֹחָה וְיִשׁוּעָה גְּדוֹלָה, בְּבַחֲיִנַת מַה שְׂאוּמְרִים (בְּזִמְרוֹת לֵיל שַׁבַּת-קִדְשׁ): "מַחְבְּלֵי מְשִׁיחַ יִצְלוּ לְרוֹחָה", הֵינּוּ שְׂעַל-יְדֵי הַחֻבֵּל הַקְּדוֹשׁ שֶׁל מְשִׁיחַ יִהְיוּ נִצּוּלִים לְרוֹחָה וּלְחַיִּים טוֹבִים. אֲשֶׁרֵי הַזֹּכָה לְאַחֵז עֲצָמוֹ בַּחֻבֵּל קְדוֹשׁ זֶה!

חיות

מוהרא"ש נ"י הֵיךְ אוֹמֵר, שְׂבַעֵל נֶפֶשׁ, רְאוּי לוֹ לְהַרְגִּישׁ בְּכָל רֵגַע מִמַּשׁ אֵיף שְׂכָל חַיּוֹתוֹ הֵיךְ רַק מִמֵּנוּ יִתְבָּרַךְ, וּבְלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ אֵינֵן לוֹ שׁוּם חַיּוֹת כָּלֵל, וְכָל הָאֹוִיר שֶׁהוּא נוֹשֵׁם הוּא רַק עֲצָמִיּוֹת אֶלְקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּבַחֲיִנַת או"ר י' (אוֹתִיּוֹת אֹוִיר), הֵינּוּ אוֹר הַחֻכְמָה הָעֲלִיוֹנָה (הַנִּקְרָא יו"ד כִּידוּעַ), הַנִּמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה עַד הָעוֹלָם הַגָּשְׁמִי הַזֶּה, וְעַל הָאָדָם לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד עַל שְׁנוּפֶחַ בּוֹ חַיּוֹת

חַדְשָׁה בְּכָל רִגְעַ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה י"ד, סִימָן י"א) עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים ק"ג): "כָּל הַנְּשִׁמָּה תְהִלֵּל יְהוָה" — עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה תְהִלֵּל יְהוָה.

וְכַמָּה פְּעָמִים הָיִינוּ מְטִילִים בְּרַחוּב עִם מוֹהֲרָא"ש נ"י, וּפְתָאֵם עֲמַד מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְנִשְׁמֵ נְשִׁימָה עֲמָקָה מְאֹד, וְעֵנָה וְאָמַר: אַה, אֵיזָה אֲוִיר טוֹב יֵשׁ עֲכָשׁוּ, אֲוִיר הוּא אֲוִיר יו"ד, עֲצָם חַיּוֹת אֵל קוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ...

וּפְעַם בְּבִקְרֵי אַחַר הַתְּפִלָּה חִיף מוֹהֲרָא"ש נ"י קִצַּת לְעֲצָמוֹ, וְשָׁאַל אוֹתוֹ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ: עַל מָה צָחֲקָתָם? עֵנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: צָחֲקָתִי, כִּי הָיִיתִי תַמָּה לְעֲצָמֵי אֵיךְ אֶפְשֵׁר לְאָדָם לְשַׁכַּח רִגְעַ אֶחָד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, הֲלֹא בְּכָל רִגְעַ וְרִגְעַ נּוֹפֵחַ בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חַיּוֹת חַדְשָׁה, וְעַם כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה הִנֵּה הָאָדָם צָרִיף לְזַכֵּר אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְלִהְיוֹדוֹת לוֹ עַל זֶה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים: עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה תְהִלֵּל יְהוָה, וְאִם-כֵּן בְּאֵמַת פְּלִיאָה גְדוֹלָה אֵיךְ יְכוּלִים לְשַׁכַּח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ? רַק הַבְּנֵי הַתְּרוּץ עַל-יְדֵי הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁיֵּשֵׁב עַל-יְדֵי בְּעַת הַתְּפִלָּה, כִּי לִפְנֵי שֶׁהוּא נִתְקַרַב אֵלַי, לֹא הָיָה לוֹמֵד כָּלֵל, וּמֵאֵז שֶׁנִּתְקַרַב, וּדְבַרְתִּי עִמּוֹ הִרְבֵּה וְסִבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁסִּבַּלְתִּי, הַתְּחִיל לְהִתְמִיד בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה בְּהַתְמַדָּה נִפְלְאָה יּוֹצֵאת מִן הַכָּלֵל, אֲבָל בְּמִשָּׁךְ הַזְּמַן הַתְּחִיל לִבְעוֹט בִּי, וּלְשַׁלֵּם לִי רְעָה תַחַת טוֹבָה, (כְּדִרְךָ רַב בְּנֵי-אָדָם, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים), וְאֵיךְ יְכוּל לְהִיּוֹת דָּבָר כֵּזֶה?! הֲלֹא הָיָה צָרִיף לְזַכֵּר תְּמִיד, שֶׁכָּל מַה שֶׁהוּא לוֹמֵד, הָרִי זֶה רַק בְּזִכְרוֹתֵי, מִחֲמַת שְׁבִלִיתִי עִמּוֹ כָּל-כַּף הִרְבֵּה זְמַן, וְאֵיךְ הוּא יְכוּל לְשַׁכַּח זֹאת? אֵלֹא מִחֲמַת שֶׁהִדְבָּר כָּבֵד נִתְיַשֵּׁן אֲצִלוֹ (אֵלֵט גְּעוּוֹאֲרִין), לְכֵן שָׁכַח כָּבֵד מִזֶּה, כִּי כָּל מַה שֶׁהִדְבָּר נִתְיַשֵּׁן אֲצֵל הָאָדָם, אֲזִי הוּא שׁוֹכַח מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי, וְלְכֵן הוּא כָּבֵד אֵינוֹ זוֹכֵר כָּלֵל מֵהֵיכֵן בָּאָה לוֹ כָּל הַתְּמַדָּתוֹ.

וְכֵן הוּא בְּדִיוֹק בְּעֵינָיו זְכִירָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כָּל מַה שֶׁנִּזְקַן

ונתישן אצל האדם הידיעה, שהוא מקבל בכל רגע חיות חדשה מהשם יתברך, כן הוא שוכח ממנו יתברך, מה שאין כן מי שפרגיש חיות חדשה בכל רגע, אזי נזכר בכל רגע ממנו יתברך, ואינו שוכח ממנו כלל.

והזכיר מוהרא"ש נ"י דברי הבעל-שם-טוב הקדוש, זכרוננו לברכה, על הפסוק (תהלים ל"ב): "אשרי אדם לא יחשב השם לו עון", הינו אשרי האדם אשר אם רגע לא יחשב מהשם יתברך, לו עון — זה נחשב לו לעון, כי הוא כל-כף דבוק בו יתברך, ומרגיש איה שכל חיותו היא רק ממנו יתברך, עד שאם לרגע קל שכח ממנו יתברך, חס ושלום, זה לו עון גדול, והבן.

חן

מוהרא"ש נ"י אמר: מי שזוכה לדבק את עצמו תמיד בו יתברך, מאיר בו חן אחר לגמרי (איין אנדערער סארט חן), כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן א'), שעל-ידי שהאדם מסתכל תמיד על החיות אלקותו שיש בכל דבר, ומצמצם עצמו למצא בכל דבר את רוחניות חיות אלקותו יתברך, על-ידי-זה נעשה חיות ונו"ן, וזהו ח"ן, עין שם.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי מוהרנ"ת ז"ל אמר פעם: אמנם את החן שהיה על רבנו ז"ל אין עלי, אבל, תהלה לאל, אני נקי מחן של שקר, והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי מבאר בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס'), אשר יש כמה חנות של שקר, שעושים בעמידה ובאכילה ובדבורו עם אנשים, והכל בא מהקבל היופי, בחינת (משלי ל"א): "שקר החן והקבל היפי", על-ידי שזכנס

בְּהֶבֶל הַיָּפִי, עַל-יַד־יְהוָה עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי חַנוּת שֶׁל שָׂקָר, וּמְטַעֵה אֶת הַבְּרִיּוֹת.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר כָּל מִי שֶׁדְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּדַבְּרוֹת אֲמֵת, הוּא כִּבְר לֹא מִסְתַּכֵּל מַה שֶׁאַחֲרִים אוֹמְרִים עָלָיו, מֵאַחַר שֶׁהוּא דְבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה מ"ז): שְׁלֹשׁ חַנוּת הֵן: חֵן מְקוּם עַל יוֹשְׁבָיו, חֵן אִשָּׁה עַל בַּעְלָהּ, חֵן מְקַח עַל מְקַחוֹ; אֲשֶׁר בְּזֶה תְלוּיָהּ כָּל הַצְּלַחַת הָאָדָם, כִּי בְּזֶה שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לִהְיוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְנַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ בְּחִינַת חֵן כַּנ"ל, עַל-יַד־יְהוָה בְּכָל מְקוּם שֶׁהוּא יִגּוֹר יִמְצָא שֵׁם חֵן, כִּי מוֹצֵא בְּמִקְוֵמוֹ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִם-כֵּן מַה שֶׁיֵּךְ לְכַרְח מִהַמְּקוּם הַזֶּה, וְכֵן סוֹבֵל אֶת אֲשֶׁתּוֹ וְשִׂמְחָ עִמָּה, כִּי יוֹדֵעַ אֲשֶׁר זוֹהִי הַמַּתָּנָה שֶׁנִּתֵּן לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵן כָּל מְקַח שָׂרֵק עוֹשֶׂה וְקוֹנֶה, הוּא מְלֹא שִׂמְחָה, כִּי יוֹדֵעַ, אֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא זְמַן לוֹ אֶת הַמְּקַח וְהַרְוַח הַזֶּה, לֹא-כֵן מִי שֶׁאֵינוֹ דְּבוּק בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְחוֹשֵׁב שֶׁהַכֹּל טַבֵּעַ, וּבְכָל מְקוּם שֶׁבָּא יֵשׁ לוֹ כִּבְר מַחְשָׁבוֹת לְכַרְח מִשֵּׁם, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא חֵן בְּמִקְוֵמוֹ, הֵינּוּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ אֶל הַחֲכָמָה וְהַשֶּׁכֶל שֶׁבְּמִקְוֵמוֹ הַהוּא, וְכֵן הוּא תָּמִיד בְּמַרְיבוֹת עִם אֲשֶׁתּוֹ, כִּי נִדְמָה לוֹ, שֶׁאִם הֵיטָה לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, הִיָּה לוֹ יוֹתֵר טוֹב, וְכֵן בְּכָל מְקַח וּמְמַכֵּר הוּא שָׂבוּר, כִּי נִדְמָה לוֹ אֲשֶׁר הִיָּה יָכוֹל לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר וְכַדוּמָה, כָּל זֶה בָּא מִחַמַּת רְחוּקוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-כֵּן אֵין לוֹ חֵן, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא חֵן בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ, וְעַל-יַד־יְהוָה הוּא תָּמִיד שָׂבוּר, לֹא-כֵן מִי שֶׁמְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יַד־יְהוָה מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ חֵן דִּקְדוּשָׁה, וְהוּא תָּמִיד שֵׁשׁ וְשִׂמְחָ עַל נַעַם חֶלְקוֹ בְּכָל הַעֲנִינִים.

חֲנֻפָּה

מוהרא"ש נ"י רגיל לדבר מעצם גנות מדת החנפה, ואיך שצריכים להתרחק ממנה מאד, כי היא מורידה את האדם לשאול תחתית, רחמנא לצלן, ובפרט פשהוא מחניף לבני-אדם בשביל כסף או כבוד, זה מסיר את מסוה הבושה מעל פניו לגמרי, וגורם לו לעשות ישות ומציאות מבני-אדם, כדי שיתנו לו כסף או כבוד וכו', אשר אין עוד דבר מגנה מזה, אבל אף-על-פי-כן אמר מוהרא"ש נ"י, שפצינו שחכמינו הקדושים התירו לנו את מדת החנפה במקומות מסוימים, וכמו שאמרו (מוכא באוצר המדרשים ובבית המדרש, חלק ו'): צריך אדם להחניף לרבו — בשביל שילמדנו תורה, ולאשתו — בשביל שלום-ביתו, ולבעל חובו — בשביל שלא ילחצנו, עין שם; כי בשלש מקומות אלו מדת החנפה טובה מאד, ודיקא על ידה יכול האדם להצליח ברוחניות ובגשמיות, כי בענין חנפה לרב, זהו בודאי דבר גדול מאד, כי על-ידי שהאדם משבח ומפאר את רבו ואת תורתו, הוא זוכה שרבו יגלה לו תורות יותר גדולות, וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קכ"ו), בכל מקום ששבחו החבריא את רבי שמעון בר יוחאי, מוכא שרבי שמעון גלה להם תורות יותר נפלאות, עין שם; כי על-פי-רב תלמידי החכמים והצדיקים האמתיים, הם שבורים בעיניהם מאד מאד, ואינם מאמינים שיש בכחם לעורר בני-אדם לעבודת השם יתברך, אבל פשאיזה תלמיד בא ומשבח ומפאר את תורת רבו, על-ידי-זה הוא מכניס אותו למחין דגדלות, ואזי רבו מגלה לו תורות נפלאות, והוא זוכה להתעלות מתורתו מאד, וכן מבאר בזהר הקדוש (פרשת יתרו), על הפסוק: "לא תגנב", שיש פסיק בין תבת "לא" לתבת "תגנב", ללמדנו, שלפעמים מתר לגנב דעת רבו וכו', עין שם; והינו על הדרך הנ"ל להחניף לו, כדי שילמד אותו יותר תורה ודרכי עבודת השם יתברך, ויהי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם התלמיד הוא חכם אמתי, ויודע היטב איך להחניף לרבו, אזי הוא יכול להוציא תורות נפלאות כאלו מרבו, עד שיגדל ויצמח לאילנא רבכא, ויזכה לקבל פני-שנים מרבו, כי הכל תלוי כפי הרצון וההשתוקקות של התלמיד, כי הרב בעצמו הוא שפל ושבור בעיניו מאד פנ"ל, ועל-ידי שהתלמיד מרים ומגביה את מחו, על-ידי-זה הוא יכול להוציא ממנו תורה הרבה מאד, וכמו שמצינו אצל הרבה תלמידים הגונים, שקבלו כל-כף הרבה מרפס, עד שגדלו וצמחו לבחינת פני-שנים מרפס, בבחינת מה שמצינו אצל אלישע הנביא, שבקש מאליהו רבו (מלכים ב' ב'): "ויהי נא פני-שנים ברוחך אלי" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"ו).

וכן הוא במדת החנפה לגבי אשתו, שבשכיל שלום-בית מתר להחניף לאשתו ולשבח ולפאר אותה ואת מלבושיה וכו', וזהו עקר גדול מאד בשלום-בית, כי על-פי-רב האשה שבורה בעיניה מאד מאד, והיא חושבת שהיא המלכרת ביותר בעולם, ושאין בעלה מסתכל עליה כלל, וזה גורם לה להיות עצבנית, ולהוציא את פעסה על בעלה ועל בניה בכל מיני אפנים, אכל כשלבצל יש שכל, ויודע היטב איך להחניף לאשתו, ותמיד משבח ומפאר אותה, את מלבושיה ואת בשול מאכליה וכו', על-ידי-זה מתהפכת דעתה אליו מאד, והיא מתבטלת אליו לגמרי, כי היא מרגישה שיש לבעלה איזו הרגשה בשבילה, וזה הדבר היקר ביותר אצלה, ויש טעות גדולה המצויה בין בני-אדם, שחושבים, שאין מן הצרך כלל להגיד מלים טובות לאשתו ולשבחה וכו', ונדמה להם, שאין זה ממדת החסידות וכו', ובאמת זו טעות ושקר גדול מאד, כי עקר שלום ביתו של אדם תלוי בזה — כשיודע איך לדבר עם אשתו בטוב, ומי שיש לו שכל דקדשה ודעת האמת, הוא יבין מעצמו איך לדבר דבורים טובים ויפים עם אשתו, עד שתתהפך דעתה לדעתו לגמרי.

וכן הוא בענין הנחנה לבעלי חובותיו, שאם האדם שרוי באיזה מצב קשה, שאי אפשר לו לפרע את חובותיו וכו', אזי העצה היעוצה לו, שילך לבעל חובו ויפיס אותו, ויגיד לו, שכעבר זמן קצר יחזיר לו הכסף, ויתן לו לעת עתה סך מועט שיש לו, ובאופן כזה שיחניף לו ויפיסנו, בודאי לא ילחצנו בעל חובו כלל, ויזכה סוף כל סוף לסלק כל חובותיו לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמה שמוכא בספר המדות (אות חנפה, סימן ח'), שמתר להחניף לרשעים בעולם הזה, (הוא על-פי דברי הגמרא סוטה מ"א: עין שם), אין הפונה שמתר להחניף להם, כדי להוציא מהם כסף וכדומה, כי זה ענין גרוע מאד מאד פנ"ל, אך הפונה היא שמתר להחניף להם, כדי להחזיר אותם בתשובה, כי על-פי-ירב אם תבוא אל האדם ותוכיח אותו בפניו על עצם גריעות מעשיו, הוא יחציף פניו כנגדך יותר, ולא יאבה לשמע דבריך כלל, אבל על-ידי שתחנף אותו בכל מיני חנפה, ותגיד לו, שלא מתאימים מעשים מכערים כאלו לאיש חשוב כמותו וכו', על-ידי-זה תוכל להחזירו בתשובה, וכמוכא בספרים הקדושים פרוש על הפסוק (משלי ט' ח'): "אל תוכח לך פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך", הינו אל תוכיח אדם ותאמר לו שהוא לך ובעל עברה וכו', פן ישנאך — כי ישנא אותך מחמת שאתה מזכיר לו עוונותיו, רק הוכח לחכם, הינו שתוכיח אותו, ותגיד לו שהוא חכם, וחכם כזה אינו ראוי לו לעשות דברים כאלו, ותשבח ותפאר מעשיו הטובים, ועל-ידי-זה — ויאהבך, הינו שיקבל ממך התוכחה, ויחזר בתשובה שלמה על-ידי דבריך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפן נהג רבנו ז"ל כשבא לארץ ישראל, עם מוסר אחד שהיה בעיר טבריה, אשר כל העיר סבלה ממנו צרות גדולות מאד, ומסר לגוים כמה רבנים ואנשים חשובים, עד שאסרו אותם בבית-הסתר, ורחמנא לצלן, ורבנו ז"ל התנהג עמו בחכמה עצומה, ועשה עצמו כאלו אינו מכיר את גריעות מעשיו,

(פי המוסר הזה היה מתחפש לאיש כשר וירא השם), ואמר לו רבנו ז"ל, שראוי לו לומר הרבה תהלים בבכיות גדולות, בשביל עם ישראל הנמצאים בצרה וכו', והמוסר הזה קבל את דברי רבנו ז"ל, ועשה עצמו כאלו אומר תהלים בבכיות עצומות, וככה נמשך זמן מה, עד שבאמת נכנס בו הרהור תשובה, והשתדל בהצלח אלו האנשים שנתפסו על ידו.

ומי שמכיר את התנהגות מוהרא"ש נ"י עם אנשיו ותלמידיו, יודע, שמוהרא"ש נ"י הוא חכם עצום בענין זה, והוא תמיד משבח ומפאר את התלמידים בכל מיני שבח ופאר, כדי שבאמת יכספו וישתוקקו להגיע אל השבחים וההתפארות האלו, וראינו בעינינו פעמים רבות, איך שמבחוורים פשוטים וחלושים נתהפכו למתמידים גדולים ועובדי השם אמתיים, על-ידי דבורי מוהרא"ש נ"י, שהיה רגיל תמיד לשבח ולפאר אותם, כי קבלו מדבריו התחזקות עצומה, כי באמת כל עקר חלישותם הייתה מחמת שכל ימיהם קבלו רק בקרת ותוכחה והשפלה, ועל-ידי-זה באמת לא היו יכולים להגביה את ראשם ולעשות שום דבר — לא ברוחניות ולא בגשמיות, אבל כשזכו להתקרב אל מוהרא"ש נ"י, ומוהרא"ש נ"י התנהג עמם בחכמה עצומה כנ"ל, על-ידי-זה השתנו לגמרי ונתהפכו לעובדי השם אמתיים. אשריהם ואשרי חלקם.

חובות

מוהרא"ש נ"י רגיל תמיד להזהיר את תלמידיו ואנשיו, שישמרו עצמם מחובות, כי החובות מטרידים את דעת האדם מאד, ואינם מניחים אותו בישוב הדעת לעבודת השם יתברך, ובפרט כאשר האדם יודע, שאין לו שום מראה מקום מהיכן

לְשַׁלֵּם לְמִי שְׁלוּהַ מִמֶּנּוּ, אֲזִי אֶסוּר לוֹ בְּהַחֲלִיט לְהַכְנִיֵס עֲצָמוֹ
בְּחֻבוֹת, כִּי זֶהוּ גְזֵלָה מִמֶּשׁ, וְיִמָּה הַחֲלוּק אִם אָדָם הוֹלֵךְ לְכִיִּס
חֲבָרוֹ וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ כֶּסֶף בְּלִי יָדִיעָתוֹ, אוֹ שֶׁהוּא לֹא מִמֶּנּוּ כֶּסֶף,
וְאִין בְּדַעְתּוֹ לְפָרַע לוֹ, הֲלֹא שְׁנֵיהֶם נַחֲשָׁבִים לְגֵזֵל גָּמוּר, וְאִין לְזֶה
שׁוֹם הַתֵּר כָּלֵל וְכָלֵל.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן, מִי שֶׁכָּבַר נִכְנָס
לְחֻבוֹת, יֵשׁ דֶּרֶךְ וְעֵצָה קְלָה מְאֹד לְצִאת מֵהֶם, וְזוּהִי — עַל-
יְדֵי שְׁיִלְךָ וַיִּרְאֶה עֲצָמוֹ תָּמִיד בְּפָנָיו בְּעַל חוּבוֹ, וַיִּסְלַק לוֹ בְּכָל
פַּעַם סֵף מוּעָט מִמֶּנּוּ, וְכָכָה בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן יִזְכֶּה לְסַלֵּק לוֹ הַכֵּל,
כִּי עַל-פִּי-רֹב מֵה שְׂמוֹנֵעַ אֶת הָאָדָם מִלְּשַׁלֵּם אֶת חוּבוֹתָיו, זֶהוּ
מִחֲמַת שְׂיֹדֵעַ שֶׁהוּא חַיֵּב סֵף גְּדוֹל מְאֹד, וְהוּא רוֹצֵה לְפָרַע הַכֵּל
בְּבֵת אַחַת, וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לוֹ, וְלָכֵן הוּא מִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד בְּפָנָיו
בְּעַל חוּבוֹ, וְאִינוּ רוֹצֵה לְהִתְרַאוֹת בְּפָנָיו כָּלֵל, עַד שֵׁישׁ בְּנֵי-
אָדָם שֶׁמִּפְחָדִים מְאֹד לְלַכֵּת בְּרַחוּבוֹת, כִּי בְּרַחוּב זֶה גֵר בְּעַל חוּב
זֶה, וּבְרַחוּב אַחֵר גֵר בְּעַל חוּב שֵׁנִי, וְכֵן לְכָל הַחֲנִיּוֹת הוּא חַיֵּב
כֶּסֶף, וְכָבַר אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַכְנִיֵס לְאֶף אַחַת מֵהֶן, וְכָל זֶה הוּא
בְּאַמַּת שְׁטוֹת וְדַמְיוֹן גְּדוֹל, כִּי אִם הִיָּה לוֹ קִצְתַּת שְׁכָל וַיִּשׁוּב
הַדַּעַת, אֲזִי הִיָּה נִכְנָס בְּכָל פַּעַם אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִסְלַק
לוֹ מְעַט, וְאוֹמֵר לוֹ בְּפִיֹּס, שֵׁישׁ לוֹ עֲכָשׁוּ רַק סֵף מוּעָט זֶה,
וּבְעוֹד קִצְתַּת זְמַן יַחְזִיר לוֹ עוֹד מְעַט, וְכֵן יִקְיִם אֶת דְּבוּרוֹ, וַיַּחְזֹר
בְּעוֹד כַּמָּה יָמִים, וַיִּתֵּן לוֹ עוֹד סֵף מוּעָט, עַד שֶׁבְּרַחוּת הַזְּמַן
יִזְכֶּה לְסַלֵּק הַכֵּל, וְזוּהִי דֶּרֶךְ בְּדוּקָה וּמְנִסָּה מִמֶּשׁ לְצִאת מִכָּל
הַחֻבוֹת, כִּי אֶף בְּעַל חוּב לֹא יִדְחַק וַיִּלְחֹץ אֶת הָאָדָם כְּשֶׁהוּא
בֹּא לְפָנָיו וּמְפִיִּס אוֹתוֹ וְנוֹתֵן לוֹ מִשְׁהוֹ, רַק אֲדַרְבֵּה יַחֲמַל וַיִּרְחַם
עָלָיו מְאֹד עַל שֶׁאִין לוֹ מַהִיכֵן לְפָרַע, וַיִּאָרִיךְ לוֹ זְמַן הַהִלְוָאָה, וְלֹא
יִקְפִיד עָלָיו כָּלֵל וְכָלֵל, מֵה שֶׁאִין בֵּן מִי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּט מִבְּעַל חוּבוֹ,
וְאִינוּ רוֹצֵה לְהִתְרַאוֹת לְפָנָיו, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא נֶעֱשֶׂה בְּעֵינָיו בְּעַל חוּבוֹ
כְּגֹנֵב מִמֶּשׁ, וּבְעֲלֵי הַחֻבוֹת הוֹלְכִים וּמְחַפְּשִׁים אוֹתוֹ בְּכָל הַרַחוּבוֹת,
וְגַם חוֹשְׁבִים מִחֲשָׁבוֹת לְקַרְא לוֹ לְדִין תּוֹרָה וְכוּ', אֲבָל אִם הִיָּה לוֹ

רק קצת שכל, הִיָּה יכול להציל עצמו מכל זה פנ"ל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שָׁכַף הוא בְּעֶצְמוֹ נִהַג כָּל הַשָּׁנִים בְּעֵינָיו חוֹבוֹתָיו שֶׁהָיוּ לוֹ עַל עֵינָיו הַדְּפֹסֶת סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל וְכוּ', כִּי הָיָה לוֹ חֲשָׁבוֹן שֶׁל חוֹבוֹת אֲצֵל כַּמָּה וְכַמָּה בְּעֵלֵי דְפוּסִים וְכוּרְכִים וְכוּ', וְכֹלֶם נִתְּנוּ לוֹ לְהַדְפִּים אֶת הַסִּפְרִים בְּהַקְפָּה בְּלִי שׁוּם פֶּחַד כָּלֵל, כִּי מוֹהֲרָא"ש נ"י הָיָה רְגִיל לְנִסֵּעַ אֲלֵיהֶם בְּגַאֲמָנוּתוֹ כַּמַּעַט בְּכָל יוֹם, וּלְהִבִּיא לָהֶם אֵיזָה סוּף מוּעָט, וּכְשֶׁרָאוּ שֶׁבָּא בְּכָל פַּעַם, עַל-יַד־יָזָה לֹא הִפְסִיקוּ לְהַדְפִּים בְּעִבּוּרוֹ כָּלֵל, וְנִתְּנוּ לוֹ בְּהַקְפָּה כַּמָּה אֲלֵפִים וְרַבּוּת דּוֹלָרִים, עַד שֶׁהָיוּ גַם כְּאֵלוֹ שֶׁלֹּא יָדְעוּ אֶת הַחֲשָׁבוֹן שֶׁל חוֹבוֹתָיו כָּלֵל, רַק מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּעֶצְמוֹ הִחְזִיק אֶת הַחֲשָׁבוֹן, וְדָבָר כֵּן לֹא הָיוּ עוֹשִׂים לְאַף אֶחָד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שֶׁהָיָה מְדַפֵּס אֶחָד, שָׁאֵמַר לוֹ, שְׁכַמְשֶׁךְ כָּל שְׁלֹשִׁים שָׁנוֹת בֵּית דְּפוּסוֹ, אַף פַּעַם לֹא נִתַּן בְּהַקְפָּה לְשׁוּם בַּעַל מַחְבֵּר לְהַדְפִּים סִפְרִים, חוּץ מִמֶּנּוּ, אֲלֹא הָיוּ צְרִיכִים לְחַתֵּם עַל חוּזָה, שְׁשִׁלִּישׁ מִן הַתְּשֻׁלוּם יִשְׁלְמוּ לְפָנָי הַהַדְפָּסָה, וּשְׁלִישׁ בְּאִמְצַע הַהַדְפָּסָה, וּשְׁלִישׁ אַחֲרוֹן בְּגִמְרַת הַהַדְפָּסָה, אֲבָל בְּשִׁבְלֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י הַדְפִּים אֲלֵפֵי אֲלֵפֵים סִפְרִים בְּלִי שׁוּם פְּרוּטָה כָּלֵל, (מֵרַב גַּאֲמָנוּתוֹ כַּנִּי"ל), וְהָיָה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ תְּמִיד, שֶׁלֹּא יִגְלֶה אֶת זֶה לְאַף אֶחָד, כִּי יָדַע הֵיטֵב, שְׂאֵי אִפְשָׁר לְסַמֵּךְ עַל בְּנֵי-אָדָם בְּעֵינָיִם כְּאֵלוֹ כָּלֵל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אֲבָל מָה אַעֲשֶׂה שִׁישׁ בְּנֵי-אָדָם טַפְשִׁים, שְׂרוּצִים לְחֻקוֹת אוֹתִי בְּעֵינָיִ הַחוֹבוֹת, וּלְהַכְנִים עֲצָמָם בְּחוֹבוֹת בְּשִׁבְלֵי הַדְּפֹסֶת סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל וְכוּ', אֲבָל אֵינָם יוֹדְעִים, שְׁכָל יְמֵי הַשְׁתַּמְשָׁתִי עִם הַעֲצָה הַנִּי"ל — לְסַלֵּק בְּכָל פַּעַם קִצָּת וְעוֹד קִצָּת וְכוּ', וְהֵם מְכַנְיָסִים אֶת עֲצָמָם בְּחוֹבוֹת, וְאַחֲרֵי־כֵן מְשַׁתְּמָטִים מִבַּעַל חוּבָם, וַיֵּשׁ בְּזָה חֲלוּל הַשֵּׁם גּוֹרָא מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי אַחֲרֵי־כֵן בְּנֵי-אָדָם אוֹמְרִים, שְׁתַּלְמִידֵי רַבְּנוּ ז"ל הֵם לְוִים, וְאֵינָם מְשַׁלְמִים, שְׁזָה אִסּוּר גְּזֻלָּה מִמֶּשׁ, וַיּוֹצֵא מִזָּה שֵׁם רַע עַל רַבְּנוּ ז"ל וְעַל אֲנָשֵׁי

שְׁלוֹמְנוּ הַיְקָרִים.

וּפְעַם הוֹכִיחַ מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שֶׁעָשָׂה לְעַצְמוֹ הִרְבֵּה חוֹבוֹת אֶצֶל הִרְבֵּה בְּנֵי-אָדָם וְכַמָּה חַנּוּיּוֹת וְכוּ', וְכִבֵּר הִתְפַּיֵּשׁ לְהִתְרַאוֹת בְּפָנֵיהֶם, וְהָיָה בְּעָלֵי הַחוֹבוֹת מִתְקַשְּׂרִים אֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְשׂוֹאֲלִים אוֹתוֹ עַל הָאִישׁ הַזֶּה, וְלָמָּה מוֹהֲרָא"ש נ"י אֵינוֹ מְעוֹרֵר אוֹתוֹ לְשֵׁלֵם חוֹבוֹתָיו וְכוּ', וְקָרָא מוֹהֲרָא"ש נ"י לְאִישׁ הַנַּ"ל, וְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ בְּפָנָיו, וְאָמַר לוֹ: לָמָּה לֹא תִצִּית לִי בְּמָה שֶׁאֲנִי חוֹזֵר וְאוֹמֵר בְּכָל פֶּעַם, שֶׁאֲסוּר לְבָרֵחַ מִבְּעָלֵי חוֹבוֹת כָּלֵל, רַק תִּלְוֶה עִכְשָׁו לְאַסֵּף צְדָקָה, כִּי אַתָּה עָנִי הַגּוֹן בְּאַמֶּת, שְׂאִין לָךְ שׁוֹם פְּרוּטָה כָּלֵל, וְהִסֵּף הַזֶּה שֶׁתֹּאסֵּף תִּחְלַק אוֹתוֹ לְחֻמְשָׁה חִלְקִים, וְתִתֵּן לְכָל בַּעַל חוֹב קֶצֶת, וְתֹאמַר לוֹ שֶׁכְּעוֹד זְמַן קֶצֶר תִּחְזֹר וְתִתֵּן לוֹ עוֹד קֶצֶת, וּבְכַאֲפֵן כֵּזֶה לֹא יִרְדְּפוּ אוֹתָךְ כָּלֵל, וְלֹא יֵצֵא מִזֶּה שֵׁם רַע עָלֵינוּ וְעַל רַבְּנֵנוּ ז"ל, כִּי אִם לֹא תַעֲשֶׂה כֵּן, אֲזִי תִגְרַם הַפְסֵד גָּדוֹל לְכָל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְלוֹוֹת כֶּסֶף מִשׁוֹם כֵּן אָדָם בְּעֵת הַצָּרָה, וְהִקְפִּידוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים עַל עֲנָן זֶה, וְאָמְרוּ (בְּבֹא מִצִּיעָא), שֶׁלֹּא תִנְעַל דָּלֶת בְּפָנֵי ל׳וֹיֵן. וְדַבְּרֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י עָשׂוּ רֶשֶׁם לְטוֹבָה אֶצֶל הָאִישׁ הַזֶּה, וְהִלְךְ וְקִים הַעֲצָה הַנַּ"ל, וְעַל-יְדֵי-זֶה לָאֵט לָאֵט זָכָה לְסַלֵּק כָּל חוֹבוֹתָיו.

טוֹב עֵיִן

פְּעַם דִּבֶּר מוֹהֲרָא"ש נ"י מִמְעַלַּת מִדַּת הַטוֹב עֵיִן, שֶׁנִּצְרַחַת מְאֹד לְאָדָם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאָמַר, שֶׁעֲקָר מִדַּת הַטוֹב עֵיִן הוּא, שֶׁיִּרְצֶה הָאָדָם שְׂגָם אַחֲרִים יַעֲסִקוּ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וְאִפְלוּ אִם יִשְׁיִגוּ אוֹתוֹ אֶלְךָ פְּעָמִים, לֹא יִהְיֶה אֲכַפַּת לוֹ כָּלֵל, וְאִדְרָבָה יִשְׂמַח בְּגִדְלָתָם כְּמוֹ בְּגִדְלַת עֲצָמוֹ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזוהי שיחת רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן קי"ט), שאמר פעם, שזוהי מעלה גדולה מאד כשהאדם אוהב בזה, שהוא מרצה שאחר יעבד את השם יתברך, אף-על-פי שהוא בעצמו אינו זוכה לזה, עין שם; ובתחלה לא הבין מוהרנ"ת ז"ל מהי המעלה הגדולה בזה, פי לכאורה זה דבר פשוט, שכל אחד ירצה בטובת חברו, ויהיו כל ישראל צדיקים וכשרים אמתיים, אבל אחר-כך הבין מוהרנ"ת ז"ל, שזוהי באמת מעלה גדולה מאד, פי על-פי-רב טמונה באדם מדת הרע עין, שאינה מניחה לו לשמח בגדלת חברו, והוא חושב תמיד, שבזה שישפיל את חברו, בזה הוא בעצמו יתגדל יותר, אבל זוהי שטות גדולה באמת, פי אם פלוני יהיה גדול או קטן, זה לא יגדיל או יקטין אותך כלל וכלל, והכל רק דמיון בעלמא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו בחינת השם שד"י, שעליו אמרו חכמינו הקדושים (מובא בפרוש רש"י לך-לך י"ז), שיש די באלקותי לכל בריה, הינו שלכל אחד ואחד הרוצה להתקרב אליו יתברך יש די באלקותו יתברך, ואין שיה לומר, שאחד יחטף חתיכה של אלקות יותר ממנו, פי כל צדיק וצדיק יש לו עולם בפני עצמו (שמות רבה, פרשה נ"ב, סימן ג'), ואין אחד שיה לשני כלל, ולכן למה לאדם לקנא בחברו ולהסתפל עליו בעין רעה? הלא כל זה לא יועיל לו כלל, ואדרבה אם יהיה לו שכל, ויחזק ויאמץ את חברו לצמח ולהתגדל בתורה ובעבודת השם יתברך, בזה תהיה לו עצמו זכות גדולה ונוראה מאד, פי הלא הוא הגורם שחברו יזכה לכל זה, ואזי הוא בכלל המזכה את הרבים, שאין חטא בא על ידו, ויזכה להגיע למדרגות רמות וגבוהות, אשרי לו ואשרי חלקו!

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמדת הרע עין הנ"ל שכיתה מאד בין תלמידים צעירים הלומדים אצל הצדיק, פי כל אחד מסתפל על חברו לראות כמה הוא לומד, וכמה הוא מתפלל וכו', ואחד מקנא

בשני, וזה מביא אותו לחשב מחשבות איך להשפיל את חברו, ולהפסיקו מעבודתו, שזה גרוע מאד, כי האדם יוצא מפסד מכל הצדדים על-ידי-זה, מצד אחד הוא גורם בטול תורה ותפלה לחברו, שאין על זה שום מחילה כלל, רחמנא לצלן, ומצד שני הלא לא הרויח בעצמו שום דבר, כי הקנאה רק אוכלת אותו ומכלה ימיו ושנותיו, ואינו זוכה להשיג את חברו כלל וכלל, ואדרבה לאט לאט מתגלה קלונו ברכים, שהוא בעל קנאה ורע עין, ואין לו שום הצלחה בעבודתו — לא ברוחניות ולא בגשמיות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם בהתקרבות אל הצדיק האמת והרב שבדור שכיחה מאד המדה הזאת, שאחד חושב שהשני יותר מקרב ממנו, ושהצדיק אוהב אותו יותר מחברו, וזה גורם לו עצבות ומרה שחורה וחלישות הדעת גדולה מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין לך טפשות יותר גדולה מזו, כי הצדיק בטל ומבטל אליו יתברך לגמרי, וכל מגמתו ושאיפתו היא רק לקרב כל נשמות ישראל אליו יתברך, ומה שלפעמים הוא מראה התקרבות לאחד יותר מן השני, הכל בחשבון גדול ובמשפט צדק, כי הוא מבין, שלפי שרש נשמתו עכשו צריכין לדבר עמו דיקא בצורה כזו ולהסביר לו פנים, ולפעמים הוא להפך, שצריכים לדבר עם אחד קשות ולבזות אותו קצת, והכל הוא בכונה מדיקת, אבל בין כן ובין כן פונת הצדיק רק מחמת האהבה הגדולה שיש לו לכל נשמות ישראל, ובפרט למקרבים אליו, וכל פונתו, היא רק לטובתם, ואם-כן איך שיהי שאלו קנא בחברו בזה?!

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכבר ראה בעצמו הרבה תלמידים שהיתה להם מחלה זו, שחשבו שאחרים לוקחים מהצדיק חתיכה גדולה יותר מהם, ועל-ידי-זה נפלו לעצבות ולמרה שחורה גדולה, ולבסוף נתקררו לגמרי מעבודתם.

ואמר, שזהו שגֵעוֹן גָּדוֹל מְאֹד, וְהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲקֹר מֵעַצְמוֹ מִדָּה זוֹ, כִּי אִם לֹא, אֲזִי יִמָּרֵד אֶת יְמֵי חַיָּו מְאֹד, וְאִם הַצַּדִּיק לֹא יַחֲיֶה אֵלָיו יוֹם אֶחָד, אֲזִי תִהְיֶה לוֹ כָּל הַיּוֹם חֲלִישוֹת הַדַּעַת, וְלֹא יִלְמַד וְלֹא יִתְפַּלֵּל כָּלֵל כָּל הַיּוֹם, וְהַכֵּל מַחֲמַת שְׁטוֹת — שְׂנֹדָמָה לוֹ שֶׁהַצַּדִּיק בְּכַעַס וּבְרָגֶז עָלָיו, וְאֲשֶׁר אֵין זֶה אִמֶת כָּלֵל, כִּי הַצַּדִּיק הִיָּה אֶז עָסוּק בְּעִנְיָנָיו הַפְּרָטִיִּים בְּעָבוּר טוֹבַת הַכָּלֵל וְהַפְּרָט, וְלֹא הִיָּה לוֹ פְּנָאֵי לְשִׁים לְבוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ עָלָיו בְּדַיּוּק בְּאוֹתוֹ רָגַע.

וְכָל עֲבוֹדַת מוֹהֲרָא"ש נ"י הִיָּתָה תָּמִיד לְשִׁים אֲהָבָה וְאַחֲדוּת בֵּין הַתְּלַמִּידִים, שְׂיֵאָהֲבוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וַיִּסְתַּכְּלוּ בְּטוֹב עֵין אֶחָד עַל הַשֵּׁנִי, וַיִּשְׁמַח כָּל אֶחָד בְּטוֹבַת חֲבֵרוֹ, וְהִיָּה מוֹהֲרָא"ש נ"י מְאֹד מִקְפִּיד, שְׁלֹא יִרְצֶה אֶף אֶחָד לְהַשְׁתַּלֵּט עַל הַשֵּׁנִי בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפֵּן כָּלֵל וּכְלָל, הֵן בְּתוֹרָה, הֵן בְּתַפְלָה, הֵן בְּהַפְצַת סְפָרֵי רַבָּנוּ ז"ל, רַק כָּל אֶחָד וְאֶחָד יִלֵּךְ לְדַרְכּוֹ כְּפִי שְׂמַאִיר לוֹ, וְלֹא יִתְעַרֵּב כָּלֵל וּכְלָל בְּעִנְיָנֵי חֲבֵרוֹ, וְכַמָּה פְּעָמִים הִקְפִּיד מוֹהֲרָא"ש נ"י מְאֹד כְּשֶׁרָאָה דְּבָרִים כְּאֵלוֹ בֵּין הַתְּלַמִּידִים, וּמָחָה עַל זֶה בְּרַבִּים, וְלֹא סָבַל אֶת זֶה כָּלֵל וּכְלָל.

וּפְעַם הִיָּה בְּ"הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ" בַּחֲזוֹר אֶחָד מִתְּמִיד גָּדוֹל וְעֲצוּם מְאֹד, וְהִיָּתָה דְּרָכּוֹ לְקִנּוּת סְפָרִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְלִטְיֵל בְּכָל חֲלָקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּרָצוֹן רַבָּנוּ ז"ל (עַיֵן שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן כ"ח), רַק הִיָּתָה בּוֹ מִדַּת הַקְּנָאָה וְהִרְעַע עֵין, וְלֹא הִיָּה נִיחָא לוֹ שְׂגַם בַּחֲזוֹר אַחַר יְקִנָּה סְפָרִים וַיִּלְמַד כְּמוֹהוּ.

וּפְעַם נִכְנַס מוֹהֲרָא"ש נ"י לְחֹדֶר הַשָּׁנָה שֶׁל הַתְּלַמִּידִים, וְרָאָה שֶׁלְּבַחֲזוֹר אֶחָד יֵשׁ הַרְבֵּה סְפָרִים הַטְּמוּנִים כִּיס בְּתוֹךְ כִּיס תַּחַת הַמָּטָה, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י עַל זֶה, וְעָנָה הַבַּחֲזוֹר בְּתַמִּימוּת וּבְפִשְׁטוּת, הִיָּוֹת שֶׁהַבַּחֲזוֹר הַנ"ל הוּא בְּעַל קְנָאָה גָּדוֹל מְאֹד, וְזֶה מִמֶּשׁ שׁוֹרֵף אוֹתוֹ כְּשֶׁרוֹאָה גַּם אַחֲרִים הַקּוֹנִים סְפָרִים, לְכֵן הוּא מְפַחֵד לְהוֹצִיא אוֹתָם בְּגִלּוֹי וְלִלְמַד בָּהֶם בְּפִרְהוּסָה, וּמַחֲמַת זֶה הוּא טוֹמֵן אוֹתָם

תחת מטתו, ולומד בהם בצנעה, כששמע מוהרא"ש נ"י את זה, הלך תכף-ומיד, ומחה ב'רבים לפני הבחור הנ"ל, ובזה אותו הרבה מאד, ואמר, שאצלנו לא יהיה דבר כזה, שאחד ישתלט על השני, ויסתכל על אחרים ברע עין, בחדר רבנו לומדים רק מדות טובות ואהבה בין אחד לשני, ומי שאינו יכול לעמד בזה, שילך מכאן, והקפיד מוהרא"ש נ"י על זה מאד, ועשו דברי מוהרא"ש נ"י רשם גדול אצל הבחור הנ"ל, ונשתנה הרבה לטובה.

ובאמת מי שמפיר קצת את מוהרא"ש נ"י, יודע, שהוא דגמא חיה של מדת טוב עין, והוא תמיד מסתכל ומחפש רק את טובת הזולת, ופעמים רבות התבטא ברבים, שכל מגמתו ושאיפתו היא — שיצמחו ויגדלו כל נשמות ישראל פי-אלף כמותו, וכל עסקו עם תלמידיו הוא תמיד לעורר אותם, שיתמידו בתורה ובתפלה כמו שהוא עשה כל ימיו, ובפרט בימי צעירותו ועוד יותר מזה, והוא רגיל לומר תמיד בדרך צחות ובחיוך קל: "אף-על-פי שאינו דבר קל להשיג אותי ואת העבודה שעבדתי בימי צעירותי, כי, ברוך-השם, שמרתי על הזמן מאד, ובליתי ימי ושנותי בדברים יפים מאד, אף-על-פי-כן כל מגמתי לראות תלמידים שישגו אותי פי-אלף וגם יותר מזה..."

טבע

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל הטבע שאנחנו רואים בעינינו זהו רק בשביל הבחירה והנפיון, כי העולם נקרא על שם ההצלם וההסתר שבו, שמתעלמת ומסתתרת השגחתו יתברך, וכל זה נקרא טבע, אבל באמת לאמתו אין שום טבע כלל, כי בכל פרט ופרט של הבריאה ובכל תנועה ותנועה שם

אלופו של עולם ממש, ואין שום דבר שיתנהג מעצמו כלל, רק בשביל הבחירה והנסיון העמיד הקדוש-ברוך-הוא את הנהגת הטבע, כדי לתן מקום לכל מי שרוצה לטעות ולחשב כאלו יש איזו מציאות מצד הטבע בעצמו, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (עבודה זרה נ"ד:), שאל הגוי את התנא: למה אין הקדוש-ברוך-הוא מאבד את העבודה זרה, אם אין רצונו בה? וענה לו התנא: וכי יאבד עולמו מפני השוטים? כי מפני שזה עובד לחמה וזה עובד ללבנה, יאבד את עולמו מפניהם?! אלא כל הרוצה לטעות, יבוא ויטעה, עין שם; נמצא, שבאמת כל הבריאה כלה מתנהגת בהשגחתו יתברך הפרטי פרטית, ורק למראה עינינו זה נראה כמו טבע, והכל — כדי שתהיה לנו בחירה ונסיון, ונזכה להתגבר על גשמיותנו וחרמיותנו, ולהסתכל למעלה מן הכסוי והלבוש של זה העולם, ולהבין איך שבאמת כל הטבע הוא השגחתו יתברך הפרטי פרטית, ואשרי מי שזוכה לא להטעות את עצמו כלל, ולמצא את אלקותו יתברך המסתתרת בכל הטבע, כי אז יראה עולם אחר לפניו לגמרי, ויאירו לו ימיו מאד מאד, כי יתגלה לו אור אלקותו יתברך המאיר בכל הארץ, וכמו שכתוב (יחזקאל מ"ג): "והארץ האירה מכבודו".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שזוכה להדבק בו יתברך באמת, ולהבין את השגחתו יתברך בכל הבריאה, ואיך שבאמת אין שום טבע כלל, אזי כל הבריאה וכל הטבע נכנע תחתיו, ויש בידו לשנות את הטבע ממש, ולפעל אותות ומופתים גדולים בעולם, וכמו שמצינו בגמרא אצל כמה צדיקים שנסתנה הטבע בפניהם לגמרי, וכמו שמספר על רבי חנינא בן דוסא, שמרב אמונתו ודבקותו בו יתברך, היה כל הענין של טבע מתבטל לפניו לגמרי, ובשעה שהדליקה בתו את הנרות של שבת-קדש בחמץ במקום שמן, ענה ואמר לה: מי שאמר לשמן שידלק, הוא יאמר לחמץ שידלק, וכן היה (עין תענית כ"ה.), כי מגדל אמונתו של רבי חנינא

בן דוסא, ומרב דבקותו בו יתברך, הכיר את האמת, שאין שום טבע כלל, וכל הטבע בעצמו הוא נס גדול מאת השם יתברך, וכשאדם עומד כבר במדרגה זו, אזי אין שום חלוק אצלו בין ההנהגה הנסית ובין ההנהגה הטבעית, והכל אחד אצלו ממש, ומי שאמר לשמן שידלק, הוא יאמר לחמץ שידלק, ואין שום חלוק ביניהם כלל, ואשרי מי שזוכה לגלוי אמונה כזה, כי אז גם אצלו יתגלו אותות ומופתים כאלה, ויראה בחיי היום יום שלו נסים נגלים ממש, אשרי לו ואשרי חלקו.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שעל-פי-זה מישכת היטב קשית ה"בית-יוסף" המפרסמת בענין חנכה, ששואל — למה עושים ימי חנכה שמונה ימים, הלא הנס היה רק שבעה ימים, שהרי על-פי הטבע היה מספיק שמן להדליק יום אחד? אבל באמת על-פי הנ"ל מוכן הענין היטב, כי קלפת היונים היתה קלפת הטבע, שרצו להכניס את תרבותם הרעה בין עם ישראל, שיחשבו כלם שעולם כמנהגו נוהג, תחת המזל והטבע והמקרה וכי, ועל שם זה נקראה קלפתם קלפת יון, על שם הכתוב (תהלים ס"ט): "טבעתי ביון מצולה ואין מעמד" וכי, כי ענין הטבע הוא בחינת טיט היון שאדם נטבע בתוכו, ואינו יכול לצאת משם, כי מי שנופל תחת הטבע, אזי כל חייו אינם חיים כלל, כי כשלא הולך לו כסדר, הוא בודאי מלא מרירות ועצבות, ואין לו במה לנחם את עצמו כלל, ואפלו כשיש לו איזו טובה והרנחה, אי אפשר לו לשמח בזה כלל, כי הוא תולה הכל במזל ובטבע, ומפחד שעוד מעט יתהפך אצלו המזל והטבע, ויאבד את הכל, אבל הצדיקים האמתיים שהיו באותו הדור, הינו החשמונאים, שהם מתתיהו ובניו, הם לחמו כנגד קלפת יון הטמאה, וגלו ופרסמו את השגחתו יתברך, בבחינת — "מי כמוכה באלים ה'", והאירו עיניהם של ישראל, שבאמת אין שום טבע כלל, רק הכל מתנהג בהשגחתו יתברך הפרטי פרטית, ולכן נעשה אצלם הנס הגדול בנרות המנורה — לגלות שאור אלקותו יתברך מאיר גם בכל תקף חשכותנו, ובהתגלות אור

ההשגחה הזאת, נתגלה להם, שבאמת אין שום טבע כלל, ואפלו מה שהנר והשמן דולקים על-פי הטבע, זהו באמת גם-כן נס, ולכן קבעו החכמים מי חנכה שמונת ימים, כי על-ידי הנס הגדול שדלקה המנורה שבעת ימים למעלה מדרך הטבע לגמרי, ראו כלם שאין שום טבע כלל, ואפלו מה שדולקת המנורה יום אחד, זהו גם-כן נס גדול מאד, נמצא, שבאמת היתה התגלות הנס שמונה ימים, והבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכן ראו בכל הדורות אצל כל הצדיקים האמתיים, שזכו להדבק בו יתברך בדכקות אמתית — שכל הבריאה וכל הטבע נכנעו תחתם, ולא היה כח לשום בריה שבעולם לשלט עליהם, כי משלו על כל הנהגת הטבע לגמרי.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבשעה שתפסה הממשלה הרוסית את הרב הקדוש רבי שניאור זלמן מלאדי, בעל ה"תניא", זכרונו לברכה, לאסרו בבית-הסתר, הוליכו אותו החילים בעגלה שחורה בערב שבת-קדש, וכשהגיע חצות היום בקש מהם בעל ה"תניא", זכרונו לברכה, שישבתו עכשו באיזה בית מלון עד אחרי השבת, כי דרכו מעולם לשבות עוד מחצות היום של ערב שבת-קדש, והבטיח להם שלא יברח מהם כלל, ושימשיכו דרכם במוצאי שבת-קדש לבית הסתר, והחילים צחקו ממנו מאד והמשיכו בנסיעתם, אף פתאם נשברו שני הצירים של גלגלי העגלה, והצרכו כמה מהחילים לילך לחפש באיזה כפר סמוך צירים חדשים, כדי לתקן אותם, (ורק שני חילים נשארו עמו לשמר עליו), והחילים שהלכו טעו בדרך, וגם לא מצאו מה שנוצרו להם, ולא חזרו עד מוצאי שבת-קדש, ובינתיים זכה הרב הקדוש הנ"ל לשבות בכל השבת-קדש בשלום, ואז אמר בדרך צחות ופרש את הזמר של "אתקינו סעדתא" שאומרים בליל-שבת-קדש: "צוחין אף עקתין בטלין ושביתין", אם "צוחין" — (צועקים) פראוי להשם יתברך, אזי "אף עקתין" (צירים נקראים "אקסין" באידיש) "בטלין" — הינו נשברים,

"ושביתין" — וזוכים לשבות כל השבת-קדש בשלום, הרי אנחנו רואים, איך שכל הטבע היה נכנע תחת הצדיק הזה, שדבוק בו יתברך באמת ובהשגחה העליונה, ואי אפשר היה לשום ברֵיה שבעולם לשלט עליו כלל.

וסים מוהרא"ש נ"י, שהתגלות השגחתו של השם יתברך בפרטי פרטיות, זה לא יאמן כי יספר כלל, וקשה מאד להסביר לבני-אדם איך שכל פרט ופרט קטן של הבריאה משגח בהשגחה עליונה, כי מחמת שהאדם נתון כל-כף תחת הטבע, והוא כמו מי שטובע בתוף טיט הַיּוֹן פּנ"ל, לכן קשה לו מאד להבין את כל זה, וממילא גם קשה לו להבין, איך בעצם ירידתו וחסכותו, גם שם נמצא גלוי השגחתו יתברך, אבל כשאדם זוכה לשכל אמתי, ולהתקרב לצדיקים האמתיים שבדור, שהם מגלים את גלוי השגחתו יתברך, אזי מתחילות עיניו להאיר באור נורא ונערב מאד, לראות ולהבין איך שבאמת אין שום פרט שבעולם שלא תהיה בו השגחתו יתברך, ואיך שגם בתוף תקף ירידותו יש פונה עליונה מאת השם יתברך, ובנגל לו מאד לחזר אליו יתברך מכל מקום שרק ימצא, ואשרי מי שזוכה להמשיך על עצמו ידיעות נפלאות אלו, כי אזי יחיה חיים טובים בזה ובבא לנצח, אשרי לו ואשרי חלקו.

טל

מוהרא"ש נ"י אמר, שיש אור נורא ונפלא מאד המאיר בעולם הנקרא ט"ל אורות, והאור הזה מאיר על האדם כשהוא זוכה לקדש ולטהר את עצמו ולשמר את בריתו כראוי, ולבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, כי הט"ל אורות האלה הם בחינת שלשת אותיות

ראשונות של שם הוי"ה ברוך הוא במלוי אלפי"ן, שהם — יו"ד ה"א וא"ו, שהם עולים בגמטריה ט"ל, וכשאדם מבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ובפרט על-ידי תקון הדבור, שהוא תמיד מדבר אליו יתברך דבורי תפלה והתבודדות, על-ידי-זה הוא ממשיך את שלשת אותיות ראשונות של השם מ"ה העולה בגמטריה ט"ל, והוא ממשיך את זה לתוך ה"ה האחרונה שהיא המלכות והדבור, ומרגיש טעם אחר לגמרי בכל ימי חייו, כי הט"ל אורות האלו הם בחינת הטל של תחיה שעתידי הקדוש-ברוך-הוא להחיות בו מתים (עין חגיגה י"ב:), שהוא שפע של חיות והתעוררות נפלאה שיורד מלמעלה על האדם, ומחיה ומקיים אותו מכל ירדותיו ממש, עד שאפלו מי שהוא ממש בחינת מת, ורחמנא לצלן, הוא יכול לחזור ולהחיות את עצמו ולהכליל בו יתברך לגמרי, ולכן קבעו חכמינו הקדושים הזכרת הטל בברכת מחיה המתים, כי על-ידי המשכת ט"ל אורות הנ"ל, האדם יכול להחיות את עצמו מכל ירדותיו ונפילות, ולהתהפך לאיש אחר לגמרי, וירגיש כאלו טל של תחיה יורד עליו ומחיהו ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שטל זה היורד על האדם על כל אחד ואחד, הוא כפי יגיעתו וטרחתו בעבודת השם יתברך ובלימוד התורה הקדושה, כי כל מה שאדם זוכה לקדש ולטהר דבורי פיו, ולעסק בדבורים קדושים של תורה ותפלה, על-ידי-זה הוא חוזר וממשיך על עצמו הטל הנפלא הנ"ל, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (עין ילקוט ישעיה כ"ו, ובכתבות קי"א:) על פסוק (ישעיהו כ"ו): "כי טל אורות טליך" וכו', כל המשתמש בטל תורה, טל תורה מחייהו; אבל אם האדם עוזב את עצמו מכל וכל, ובמקום לקדש דבורי פיו בתורה ובתפלה, הוא מפקיר דבורו לגמרי, ומדבר דברים בטלים וכל העולה על רוחו, על-ידי-זה מתהפכים לו הט"ל אורות הנ"ל לל"ט מלאכות, והוא ממשיך על עצמו על יגיעת הפרנסה, ובמקום להרגיש טל של תחיה, הוא מרגיש מלקות, כאלו עומדים עליו ומלקים אותו תמיד, והוא איש מכה

וּמְדַבֵּא מְאֹד (א דְּעַרְשֵׁלֶאֱגַעֲנַעַר) כְּלִי שׁוּם חַיִּית דְּקַדְשָׁה כְּלָל, וְלִכְּנֵן אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוּכָה לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצֻמוֹ אַחֲרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, וְלַחֲפֹשׁ בְּכָל עַת הַט"ל אִוְרוֹת הַנ"ל הַגְּנוּזִים בְּכָל דְּבָר, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִנְצַל מִכָּל מִינֵי עֲנָשִׁים קָשִׁים וּמְרִים בְּזֶה הָעוֹלָם, וַיַּחֲיֶה אֶת עֲצֻמוֹ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְטֵל שֶׁל תַּחֲיָה מִמֶּשׁ.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, שֶׁבְּאֵמֶת גַּם בְּתוֹךְ ל"ט הַמְּלָאכוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה גְּנוּזִים בְּפְנִימִיּוּתָם הַט"ל אִוְרוֹת הַנ"ל, כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְדַעַת וְשֶׁכָּל אֲמִתִּי, אֲזוּ מְלֹאכְתּוֹ הִיא בְּבַחֲיִנַת ל"ט מְלָאכוֹת הַמְּשֻׁכָּן, שֶׁשֵּׁם בְּוֹדָאֵי הִיָּתָה כָּל הַמְּלָאכָה קְדוּשָׁה וּגְבוּהָה מְאֹד, וְדִיקָא מְמֵלָאכָה זוּ זְכוּ לְהַקִּים מְקוֹם לְהַשְׂרָאֵת הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, וְכֵן כָּל אָדָם יְכוֹל לְזַכּוֹת לְזֶה, וְאִפְלוּ כְּשֶׁצָּרִיךְ לְעַסֵּק בְּפִרְנָסָתּוֹ, אַף-עַל-פִּי-כֵן תִּהְיֶה כָּל מְלֹאכְתּוֹ בְּבַחֲיִנַת ל"ט מְלָאכוֹת הַמְּשֻׁכָּן, וְזֶהוּ כְּשֶׁהוּא זוֹכֵה לְקָשֶׁר עֲצֻמוֹ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ וּמִכָּל מַה שֶׁהוּא עוֹסֵק בּוֹ, וְלְהַסְתַּכֵּל עַל הַחֲכָמָה וְהַשְּׂכָל שֵׁישׁ בָּהּ, וְכֵן לְדַבֵּר דְּבוּרֵי אֱמוּנָה עִם כָּל מִי שֶׁנִּפְגָּשׁ עִמּוֹ בְּאֲמִצַּע מְלֹאכְתּוֹ, וְלִקְבֹּעַ לְעֲצֻמוֹ שְׁעוּרֵי תוֹרָה בְּכָל זְמַן הַפְּנוּי לוֹ מִמְּלֹאכְתּוֹ, כִּי עַל-יְדֵי כָּל זֶה יִזְכֶּה לְהַרְגִּישׁ אִיךָ שֶׁכָּל מְלֹאכְתּוֹ הִיא מְלֹאכֶת הַמְּשֻׁכָּן מִמֶּשׁ, וּבְפִרְט כְּשֶׁזוֹכֵה בְּאֲמִצַּע מְלֹאכְתּוֹ גַּם לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִיַּחַד אֲזוּ יַחֲוִידִים קְדוּשִׁים וְטַהוֹרִים, אֵינן לְתֹאֵר וְלִשְׁעַר כְּלָל אֶת עַצְמָם מַעֲלַת הָאִישׁ הַזֶּה, כִּי הוּא מַעֲלָה אֶת כָּל גְּשָׁמִיּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה לְקַדְשֵׁת הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְהוּא חוֹזֵר וּמְמַשִּׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ וְעַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ שֶׁפַּע רַב מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהְרַא"ש נ"י, שֶׁזוֹ הִיָּתָה מְדַרְגַת חֲנוּךְ, שֶׁעָלִיו אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מוֹכָא בְּמַדְרַשׁ תַּלְפִּיּוֹת), שֶׁהִיָּה תוֹפֵר מְנַעְלִים, וְעַל כָּל תַּפִּירָה וְתַפִּירָה הִיָּה מִיַּחַד יַחֲוִידִים, וְאוֹמֵר: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתּוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", (וְהוּא זָכָה אַחֲר־כֵּךְ לְהִיּוֹת הַמְּלֹאךָ מַט"ט), עֵינן שָׁם; כִּי זֹהִי מְדַרְגָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, שֶׁבְּשַׁעֲהָ שָׁאָדָם עוֹסֵק בְּאִיזוֹ מְלָאכָה גְּשָׁמִית כְּמוֹ תַּפִּירָה אוֹ קְשִׁירָה וְכִיּוֹצֵא בִּהְיוֹן,

ובאמצע עבודתו ומלאכתו הוא מיחד יחודים קדושים, ומדבק את מחשבתו בו יתברך, וגם מדבר אז עמו יתברך, אין לשער ולתאר כלל את עצם מעלת האיש הזה בכל העולמות, והקדוש-ברוך הוא מתפאר בו בפני כל הפמליה של מעלה, ואומר: ראו איזו בריה יש לי בעולמי, שנמצאת בתוך העולם הגשמי הזה, ומסבכת עם חמירות וגשמיות, קלפות והסתרות, ואף-על-פי-כן אינה שוכחת ממני כלל, אלא גם באמצע מלאכתה היא נזכרת ממני ומדברת אלי; ואיש כזה זוכה להמשיך על עצמו הט"ל אורות מתוך עצם מלאכתו, ונתהפך לו הפל לטל של תחיה ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן טוב מאד לאדם לבחור לעצמו פרנסה כזו, שהמח והפה שלו יכולים להיות תמיד בחרות, וכל מלאכתו היא רק בידיו או בגופו, כי על-ידי-זה יוכל בכל פעם להזכר בו יתברך, וגם להתבודד עמו יתברך, ולקשר את כל מלאכתו ועבודתו לעבודת השם, ושום דבר בעולם לא יוכל לנתק אותו ממנו יתברך כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל-כן נוהגים לברך ברפת הטל ביום הראשון של פסח, כי ביציאת מצרים יצא הדבור מהגלות, בבחינת פה סת, ותכף-ומיד שהדבור יוצא מן הגלות, והאדם זוכה לדבר עמו יתברך, אזי הוא יכול להמשיך על עצמו הטל הזה לברכה ולא לקללה, ולהפך את כל עשיותיו הגשמיות אל טל אורות כנ"ל, וכן מבאר בדברי חכמינו הקדושים (עין פרקי דרבי אליעזר פ' ל"ב), שיעקב אבינו זכה לקבל את ברפת "ותן לך האלקים מטל השמים" וכו', בליל ראשון של פסח, כי קדשת ימי הפסח היא מסגלת ביותר להמשיך על עצמו ברפת הטל הנ"ל לכל השנה בלה, ולכן באמת אמרו חכמינו הקדושים (תענית ג.): טל לא מיעצר, (הינו שהטל יורד תמיד, וכמו שאנו מזכירים את הטל גם בימות הגשמים, ואומרים "ותן טל ומטר לברכה"), כי את בחינת הטל הנ"ל צריכים תמיד, שאדם יזכה להפך את

כָּל פְּעֻלוֹתָיו וְעִשְׂוֹתָיו הַגְּשָׁמִיּוֹת אֶל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי שֶׁהוּא מְשִׁים אֶת עֲצָמוֹ לְבַחֲיַנַּת מ"ה לְגַמְרִי, בְּטֵל וּמִבְטָל אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ מְכֹל וְכֹל פְּנ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה מְאִיר עָלָיו הַט"ל הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְכֹל יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו מְאִירִים בְּאוֹר נְעֻרָב וְנִפְלֵא מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא יֵאָשְׁרֵי חֲלָקוֹ!

טְלוֹיִזְיָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שֶׁבְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים הָאֵלֶּה מְצָא הַבְּעַל-דָּבָר לְעֲצָמוֹ עֲצָה קְלָה מְאֹד, שֶׁעַל יְדֵהּ בְּנִקְלָה לֹא לְתַפְסֵם כָּל הַבְּרִיּוֹת בְּתוֹךְ רִשְׁתּוֹ הַטְּמֵאָה, וְהִיא — קְלַפַּת הַטְּלוֹיִזְיָה, שֶׁנִּתְגַּלְתָּה בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה, וְהִיא טְמֵאָה חֲמוּרָה מְאֹד, בְּבַחֲיַנַּת אָבִי אַבּוֹת הַטְּמֵאָה, כִּי בִּהּ מוֹפִיעוֹת כָּל שְׁלֹשׁ הָעֲבֻרוֹת הַחֲמוּרוֹת בְּיִחָד: עֲבוֹדַת זָרָה, גְּלוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, כִּי בְּטְלוֹיִזְיָה מֵרְאִים כָּל מִינֵי צִיּוּרִים וְתַמּוּנוֹת שֶׁל בְּתֵי הָעֲבוֹדָה זָרָה וְאַמוּנָתָם הַכּוֹזֵבֶת, וְכֵן גְּלוּי עֲרִיּוֹת בְּגְלוּי, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְכֵן שְׁפִיכוֹת דָּמִים וּרְצִיחָה, אִיךָ זֶה הוֹרֵג אֶת זֶה וְכוּ', וְעַל-יְדֵי שְׁבִנְי־אָדָם מִסְתַּפְּלִים בְּדַבְרֵים אֵלֶּה, נִכְנָס רְשׁוּמָם בְּלִבָּם, וְזֶה הוֹרֵס אֶת קַדְשָׁת נִשְׁמָתָם לְגַמְרִי, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְלָכֵן לַבְּעַל-דָּבָר קְלַפַּת הַטְּלוֹיִזְיָה הִיא קָרֵן נִפְלְאָה מְאֹד, כִּי עַל יְדֵהּ הוּא יָכוֹל לְהַכְשִׁיל אֶת בְּנֵי-הָאָדָם בְּכָל הַטְּמָאוֹת בְּיִחָד כְּלֵי צָרָה לְהַמְשִׁיךְ אוֹתוֹ אֶל כָּל אַחַת וְאַחַת בַּפְּרָטִיּוֹת.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁעַקֵּר קְלָקוֹל הַנְּעֵר בְּזָמַן הַזֶּה הוּא רַק מִקְלַפַּת הַטְּלוֹיִזְיָה, כִּי מְכַנְיָסִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת כָּל הַטְּמָאוֹת וְהַזְּהָמוֹת מְכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּבְנֵי הַנְּעוּרִים רוֹאִים אֶת זֶה, וְזֶה עוֹשֶׂה עֲלֵיהֶם רִשְׁם חֲזָק מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי כְּמוֹ שֶׁבִּקְרָשָׁה — הַלּוֹמֵד יֵלֵד דּוּמָה לְדָיו כְּתוּבָה עַל נֵיר חֲדָשׁ (אַבּוֹת ד'), שֶׁנִּשְׁאָר הַדָּבָר בְּזִכְרוֹנוֹ תָּמִיד,

כמו־כן בטמאה נשארת הזהמה בלבו לכל החיים, ורחמנא לצלן, וזוהי טעות גדולה מאד, המצויה אצל ההורים, שחושבים, שבגלל שבניהם קטנים, אין זה עושה עליהם רשם כל-כף, ולכן מרשים להם להסתפל בטלויזיה, ובאמת הדבר הוא להפוך, שדיקא על בני הנעורים עושה הדבר רשם חזק מאד, ואחר-כך כשהילדים יוצאים לתרבות רעה, ורחמנא לצלן, אזי ההורים תמהים לעצמם מהיכן קבלו חנוף כזה וכו', ובינתיים שוכחים שהם הרגו את בניהם בידיהם, על-ידי שהרשו להם להסתפל בטלויזיה, ומשם קבלו את כל החנוף הרע הזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמלבד כל התעוב והשחץ שמראים בטלויזיה, יש בזה גם בטול זמן איום ונורא מאד, כי הקלפה הזאת מושכת את האדם מאד, ויכולים לשכת מול הטלויזיה שעות על גבי שעות, ולא לתפס כלל איפה פרח לו כל הזמן, ובאמת מי שקצת עיני שכל לו, הוא צוחק לגמרי מכל קלפת הטלויזיה, כי הוא יודע, שהכל רק הצגה ודמיון בעלמא, אשר עושים כל הדברים האלו על-פי חכמות ואחיות עינים וכו', ומי שיש לו קצת נפש דקדושה, הוא מרגיש איך שהכל שקר ודמיון חזק, והוא רק הסתרה ובלבול שמבלבל את מח האדם לגמרי.

והיה פעם ספור נפלא, שאיש אחד שנתעורר מאד מדברי מוהרא"ש נ"י לזרק את הטלויזיה שלו מביתו, ורצה למכר את זה לאיזה גוי, ובינתיים הלך והטמין אותה ללילה אחד בבנין היכל-הקדוש, ובלילה אמר מוהרא"ש נ"י, שהוא מרגיש טמאה נוראה בתוך הבנין, וגרם לו בלבול המחין וכו', ובבקר מצאו את הפלי המשחית הנ"ל שם, ותכף-ומיד צוה מוהרא"ש נ"י להוציאו מן הבנין ולבערו, וספר מוהרא"ש נ"י, שכל השנים ידע מקלפת הטלויזיה על-ידי שספרו לו בני-אדם מזה, והוא ידע תמיד שהיא טמאה חמורה מאד ככל הנ"ל, אבל פעם אחת סבב עמו השם יתברך, שראה את הפלי הנ"ל מקרוב, וראה איך שבכל

רַגַע מִמֶּשׁ מוֹפִיעוֹת שֶׁם כָּל שְׁלֹשֶׁת הָעֲבֵרוֹת הַחֲמוּרוֹת הַנִּל, וְאָמַר שְׁזֵה הִיָּה מִן הַשָּׁמַיִם, שָׁרְצוּ שְׂרָאָה אֶת זֶה, כְּדִי שְׂיִזְהִיר בְּנִי-אָדָם לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ לְגַמְרִי. אֲשֶׁרִי מִי שְׂאִינוּ יוֹדַע מִקְלָפָה זֹאת כָּלֵל, וּמֵהַפֶּךְ אֶת כָּל בֵּיתוֹ לְמָקוֹם שֶׁל קְדוּשָׁה וְטַהֲרָה וְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת.

טוב

מוהרא"ש נ"י אמר, שְׁהָאָדָם צָרִיךְ לְעִבֵּד עַל עֲצָמוֹ מְאֹד לְהִיּוֹת אִישׁ טוֹב וְנַח אֶל הַבְּרִיּוֹת, כִּי יֵשׁ טֹבַע רַע בְּכֵן אָדָם הַמְּסִית אוֹתוֹ לְהִיּוֹת אִישׁ רַע לְעֲצָמוֹ וְרַע לְבְרִיּוֹת, וְאִף-עַל-פִּי שְׂאִינוּ מְרוּיַח בְּזֵה כְּלוּם, אֲדַרְבָּה הוּא מִפְּסִיד מְאֹד, כִּי כָּלֵם שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ, וּמִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ, אִף-עַל-פִּי-כֵן הַטֹּבַע שְׁלוֹ מִמְּשִׁיךְ אוֹתוֹ לְהִיּוֹת רַע, וְאִין עֲצָה אַחֲרַת רַק לְעִבֵּד עַל עֲצָמוֹ מְאֹד וְלִשְׁבֵּר אֶת טֹבְעוֹ הַרַע, וְלִגְמַל טוֹב וְחֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת, עַד שְׂיִתְהַפֵּךְ לְאִישׁ טוֹב בְּאַמֶּת.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׁכַּשְׂאָדָם מְרַגֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת אִישׁ טוֹב, אֲזִי הוּא חֵי חַיִּים טוֹבִים וְנַעֲיִמִים בְּאַמֶּת, כִּי כָּל הַבְּרִיּוֹת אוֹהֲבִים אוֹתוֹ, וְרוֹצִים לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ וְלְהִיּוֹת קְרוֹבִים אֵלָיו, וּמִמִּילָא גַם בְּעֵת הַצָּרָךְ כִּשְׁהוּא יִהְיֶה נֶצְרָךְ לְאִיזוֹ טוֹבָה מִפְּלוּנִי, כָּלֵם יִהְיֶה מְזַמְנִים לְעֹזֵר לוֹ, וְלִגְמַל לוֹ טוֹבוֹת בְּכָל יְכַלְתָּם, מֵה שְׂאִין כֵּן, מִי שְׁהוּא אִישׁ רַע וְגַם רוּחַ, וְנִדְמָה לוֹ שְׂאִין פָּעַם לֹא יִצְטָרֵךְ שׁוּם טוֹבָה מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, אֲזִי כִּשְׂמַגִּיעַ לְאִיזוֹ עֵת צָרָה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אִין לוֹ אִף אֶחָד שְׂיַעֲזֹר לוֹ, וְאִין מִי שְׂיִסְתַּכַּל עֲלָיו כָּלֵל, נִמְצָא, שְׁלֹא הַרוּיַח שׁוּם דְּבַר בְּכָל טֹבְעוֹ הַרַע וְהַקְּשָׁה, רַק מִרַר אֶת יְמֵי חַיָּיו, וְלִכְסוּף הוּא טוֹעֵם אֶת הַטַּעַם שֶׁל הַרְשָׁעוֹת וְהַמְרִירוֹת שְׁלוֹ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, באמת לאמתו מדת הטוב משרשת בכל אחד ואחד מישראל, כי הלא רבנו ו"ל אומר (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כ"ו), שמשה רבנו משרש בכל אחד ואחד מישראל, ובכל איבר שלו, עין שם; ומשה רבנו, עליו השלום, היה תכלית הטוב, וכמו שכתוב עליו (שמות ב'): "ותרא אתו כי טוב הוא", ואמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה א', סימן כ"ד): טוביה שמו, כי כל טבעו ומהותו היה תכלית הטוב — לגמל טוב עם כל הבריות, וכל ימי חייו היה כל רצונו וכסופו לראות הטוב אצל כל אחד ואחד מישראל, ואם-כן הרי מדת הטוב משרשת בכל איבר ואיבר של ישראל מצד התקשרותו למשה רבנו, ועליו לראות שלא יסית אותו יצרו הרע לכבש את הטוב הזה שיש בו, ולהחליף אותו במדת הרע והעזות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר שלמות הטוב, שיהיה האדם טוב בטבעו, עד שלא יצפה לשום תשלום גמול משום בן אדם על טובתו, כי תכף-ומיד שאדם רוצה איזה גמול או שכר על הטובות שלו, והוא מחכה שיהיה השני אסיר-תודה לו, ושאימר לו תודה רבה, וכיו, אזי תמיד יהיו לו אכזבות גדולות, כי בדרך כלל בני-אדם המקבלים טובות, הם מקבלים זאת בדרך פשוטה, כאלו מגיע להם הפל, ושוכחים לגמרי שהם צריכים להפיר טובה למי שגמל להם את כל הטוב הזה, אבל עקר שלמות האדם, שלא יסתכל על כל זה כלל, רק ימשיך לעשות טובות לכל אחד ואחד, שלא על מנת לקבל פרס, ואז יקנה בנפשו את מדת הטוב בקנין גמור, ויתהפך למהות של טוב באמת.

ומוהרא"ש נ"י רגיל לעורר את כל תלמידיו שיראו לגמל טובות לכל מי שהם רק יכולים, ואפלו לאלו שיודעים עליהם שלא יכירו טובה כלל, אף-על-פי-כן ראוי לגמל להם כל טובות, כי בפעושים טובה, צריכים לכון לשם שמים, שאתה גומל לו טובה מפני שהוא יהודי וחלק אלוק ממעל, וכשאדם הולך בדרך

כְּזוֹ, אִז אִף פְּעַם לֹא יִתְחַרֵּט עַל מַה שְּׁגָמַל טוֹב לְזֵלַת, כִּי בְּשָׂמִים מְחַשְׁבִּים כָּל טוֹבָה וְטוֹבָה שְׁגָמַל יְהוּדֵי לְזֵלַתוֹ, וְלַעֲת הַצָּרָף לֹקְחִים אֶת כָּל אֵלוֹ הַטּוֹבוֹת, וּמְצַרְפִּים אוֹתָם בְּיַחַד לְעִזּוֹר לְזֵה הָאָדָם וְלַעֲשׂוֹת לוֹ יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת, וְלִהְשָׁפִיעַ לוֹ הַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת, וְאִינוּ מְפַסֵּד בְּזֵה כָּלֵל וְכָלֵל.

וּמְקַרְבֵי מוהרא"ש נ"י זְכוּ לְלַמַּד אֶת מֵדַת הַטּוֹב מִמְּנוֹ בְּעֶצְמוֹ, גִּירוֹ יְאִיר, כִּי כָּל מַהוּתוֹ וּמְצִיאֹתוֹ הוּא כָּלוּ טוֹב, וְהוּא תָּמִיד מוֹכֵן לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּכָל מִינֵי אָפְנִים וְלְגַמֵּל טוֹב עִם הַזֵּלַת יְהִיָּה מִי שְׂיִהְיֶה, וְאִין אֶצְלוֹ שׁוּם מְצִיאֹת לְהִתְחַמֵּק מְאִיזָה יְהוּדֵי שְׂמַבְקֵשׁ טוֹבָה, כְּגוֹן לְמַסֵּר אֶת זֵה לְגַבְאִים אוֹ לְשְׁלִיחִים וְכִיּוֹצֵא בְּהֵם, רַק הוּא בְּעֶצְמוֹ מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּכָל מִינֵי אָפְנִים לְגַמֵּל הַטּוֹבָה, וְאִינוּ עוֹזֵב אֶת הַשְּׁנֵי כָּלֵל, עַד שְׁזוֹכָה לְרֵאוֹת שְׁהֵלָה קִבֵּל אֶת הַטּוֹבָה בְּשְׁלֵמוֹת, וְהִיָּה רְגִיל לֹמַר: אֵל תִּחְשְׁבוּ שְׁלֵגַמֵּל טוֹב צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת דְּבַר גְּדוֹל וּמְסִירוֹת נַפְשׁ, רַק אֶפְלוֹ שְׁעוֹזְרִים לְאִיזָה יְהוּדֵי לְסַחֵב חֲבִילוֹתָיו, אוֹ לְאִשָּׁה לְהַגְבִּיָּה אֶת הָעֲגֻלָּה שְׁלָה בַּמְדְּרָגוֹת וְכוּי, גַּם זֵה נִחְשָׁב לְטוֹבָה גְּדוּלָה מְאֹד, וְזֵה חָשׁוּב מְאֹד מְאֹד בְּשָׂמִים, וּפְעַם הַתְּבַטָּא וְאָמַר, שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יְבָרַךְ אוֹתִי עִם כָּל-כֶּף הַרְבֵּה שְׁנִים טוֹבוֹת כְּמוֹ כָּל הַפְּעָמִים שְׁעוֹרְתִי לִיהוּדֵי זְקֵן לְסַחֵב הַחֲבִילוֹת שְׁלוֹ אוֹ לְאִיזוֹ זְקֵנָה בְּרַחוּב, אוֹ לְאִשָּׁה שְׁהִיָּה קֶשֶׁה לָּהּ לְהַגְבִּיָּה אֶת עֲגֻלַת תִּינוּקָה בַּמְדְּרָגוֹת, כִּי קִפְצָתִי תִכְפֶּי-וּמִיד לְעִזּוֹר לְכָלֵם וְלֹא חֲפִיתִי לְשׁוּם תְּשֻׁלוֹם גְּמוּל כָּלֵל. וְאִשְׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה לְקִנּוֹת מֵדַת הַטּוֹב בְּנַפְשׁוֹ, כִּי יִחְיֶה חַיִּים טוֹבִים וְנִעִימִים מְאֹד בְּזֵה וּבְכָא לְנִצְחָ. אִשְׁרֵי לוֹ וְאִשְׁרֵי חֶלְקוֹ!

יֵשׁוּר

מוהרא"ש נ"י אָמַר, כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ תָּמִיד יֵשׁוּר, וְאִינוּ נוֹטֵה לֹא לְיָמִין וְלֹא לְשְׂמָאל, אֲזַ תָּמִיד יִצְלִיחַ, כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ יֵשׁוּר, מֵרָאֵה שֵׁי"ש לֹו קוֹ מַסִּים בְּחַיִּים, וְשׁוּם דְּבָר לֹא יִכּוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת דַּעוֹתָיו וְהַשְּׁקֻפוֹתָיו וְעִקְרוֹנוֹתָיו בְּחַיָּיו, וְתַכְּף־מִיָּד כְּשֶׁאָדָם נוֹטֵה מֵהַיִּשְׁרוּת שְׁלוֹ, אֵין לְהֶאֱמִין בּוֹ, וְזֶה סִימָן שֶׁאֵין לוֹ עִקְרוֹנוֹת בְּחַיָּיו, וְאֵין לוֹ הַשְּׁקֻפֹת הַתּוֹרָה כָּלֵל, כִּי הַשְּׁקֻפֹת הַתּוֹרָה צְרִיכָה לְהִיזוֹת דַּרְךְ יֵשְׁרָה, וּבִשְׁבִיל זֶה הַתּוֹרָה נִקְרָאת תַּפְאֶרֶת, שֶׁהִיא עֲמוּדָא דְאַמְצָעִיתָא, שֶׁאִינוּ נוֹטֵה לֹא לְיָמִין — שֶׁהוּא חֶסֶד, וְלֹא לְשְׂמָאל — שֶׁהוּא גְבוּרָה, אֲלֵא כּוֹלֵל אֶת שְׁנֵיהֶם, וּבִשְׁבִיל זֶה בַּתּוֹרָה יֵשׁ יָמִין וּשְׂמָאל, שֶׁהֵם רַמ"ח מְצוּוֹת עֲשֵׂה וְשִׁס"ה מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְזֶה כָּלֵל הַתּוֹרָה — חֶסֶד וּגְבוּרָה בְּיַחַד, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת דַּעַת, וּמִשָּׁם יוֹצֵאת מִדַּת הַתַּפְאֶרֶת, כִּי אֵין לָךְ עוֹד יוֹתֵר יָפִי וְתַפְאֶרֶת כְּמוֹ דַּרְךְ הַיֵּשׁוּר, וּמִי שֶׁמִּתְחַזֵּק לִילֵךְ בְּדַרְךְ הַיֵּשׁוּר, אֵף פָּעַם לֹא יִנְצַחוּ אוֹתוֹ.

וּפְעַם אַחַת בָּאוּ אֶל מוהֶרָא"ש נ"י כְּמָה אֲנָשִׁים מְכַמֶּה מִפְּלִגּוֹת, שֶׁרְצוּ לְרָאשׁוֹת הַמוֹעֵצָה שֶׁל יִבְנֵאל, וְכֵל אַחַד רָצָה אֶת בְּרֻכְתּוֹ וְהַדְרֻכְתּוֹ שֶׁל מוהֶרָא"ש נ"י, וְאֲזַ דְּבַר עֲמָהֶם מוהֶרָא"ש נ"י בְּגִלּוּי: הַעֲקֹר לִילֵךְ בְּדַרְךְ הַיֵּשׁוּר, לְהַשְׁתַּדֵּל לַעְזוֹר לְזַלְתּוֹ, וְלֹא לְהַשְׁתַּלֵּט עַל זַלְתּוֹ, הַתַּחִּיל מוהֶרָא"ש נ"י לֹוֹמֵר לָהֶם אֶת כָּל הַנִּי"ל — שֶׁעַקֵּר דַּרְךְ הַיֵּשׁוּר הוּא רַק הַתּוֹרָה, וְדַבֵּר עֲמָהֶם בְּפִרוּשׁ אֵיךְ שֶׁאֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְהַתּוֹרָה הִיא חֲכָמְתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִם יִלְכוּ בְּדַרְךְ הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר רַק הִיא דַּרְךְ הַיֵּשׁוּר, אֲזַ יִצְלִיחוּ בְּדַרְכָּם, (וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ זֹאת, עֲמְדוּ מִשְׁתוֹמְמִים, כִּי הֵם הָיוּ חִילוֹנִיִּים לְגַמְרִי, וּפֶה מְדַבֵּר לְפָנֵיהֶם הַצַּדִּיק כָּל־כֶּף בְּגִלּוּי מַעֲנֵן הַתּוֹרָה וְהַאֲמוּנָה, עַד שֶׁיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ בְּהַתְפַּעְלוֹת עֲצוּמָה, אֵיךְ שֶׁאִינוּ מַחֲנִיף לָהֶם, רַק בְּמָקוֹם לְדַבֵּר עַל פּוֹלִיטִיקָה, מְדַבֵּר עֲמָהֶם בְּעִנְיָנִים שֶׁל אֲמוּנָה וְתוֹרָה).

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי דרך ישרה היא עקר הצלחת האדם
 בחייו, כי מי שהולך בדרך ישרה אף פעם לא יפל בדעתו, והלביש
 את זה במצות מחצית השקל, שכתוב (שמות ל"ג): העשיר לא
 ירבה והדל לא ימעיט, שזה בחינת עמודא דאמצעייתא (נקדה
 האמצעית), הינו העשיר אל יחזיק את עצמו בגדלות, כאלו כל
 העולם שיף לו, וכן הדל לא ימעיט עצמו, כאלו הוא כבר
 לא יצלח לשום דבר, וזה מחצית השקל דיקא, להורות — שכל
 אחד הוא רק מחצית, וצריך לזלותו, וזה נקרא עמודא דאמצעייתא
 ספירת התפארת, והמשיך מוהרא"ש נ"י, וגלה סוד נפלא, למה
 בכל הספירות אין קצור, ורק תפארת כותבים בספרי קבלה
 ת"ת (תפארת), להורות שהתחלה שהיא ימין והסוף שהוא שמאל,
 הם שניהם דבר אחד, וזה עקר "פאר", שהוא דרך הממצע בין ימין
 ושמאל, שהוא דרך הישר, ועל-כן מצד אחד הוא ת' ומצד שני ת',
 ובאמצע "פאר", כי זה עקר ההתפארות — לילך בדרך ישר;
 וקשר אל זה מוהרא"ש נ"י מה שאומר רבנו ז"ל (בלקוטי-מוהר"ן,
 חלק א', סימן א'), שעל-ידי התחברות החי"ת והנו"ן נעשה תי"ו, כי
 תי"ו מקשרת בין עליון לתחתון, בין שמש ללבנה, עין שם; אשר
 באמת זהו עקר התפארת — לקשר בין עליון לתחתון, בין גשמיות
 לרוחניות, ועל-כן ספירת תפארת, יש בה פעמים תי"ו, ובאמצע
 "פאר", כי זהו עקר הפאר — לקשר רוחניות וגשמיות, וכל זה
 עמודא דאמצעייתא, הנקרא דרך הישר, וכאשר אדם הולך בדרך זה
 — לקשר רוחניות בגשמיות וגשמיות ברוחניות זהו עקר הפאר
 והיפי, ואחד כזה תמיד יצליח בדרךכו; ועל-כן אשרי מי שאוחז
 תמיד במדת הישרות, אשר זה מראה שיש לו עקרון בדעותיו
 ובהשקפותיו.

יהודי

מוהרא"ש נ"י אמר: כל מי שאוהב יותר את הקדוש-ברוך-הוא, ומכניס את עצמו באמתת מציאותו יתברך אז יאהב את כל יהודי, כי חכמינו הקדושים אמרו (מגלה י"ג): כל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי, נמצא שכל מה שנכנס יותר באמונה הקדושה, באמתת מציאותו יתברך, כמו-כן יאהב את כל יהודי, ואמר מוהרא"ש נ"י, כי על כל יהודי צריכים להסתכל איך הגוי מסתכל עליו, ואז יאהב את כל יהודי, הינו בדרך כלל, יש חלוקי דעות בין כלל נשמות ישראל, כי כבר אמרו חכמינו הקדושים (במדרש רבה, פרשה כ"א, סימן כ'): כשם שפרצופיהן שונים, כך דעותיהן שונות, ועל-כן יש חלוקי דעות בין כל יהודי, שזה גורם פרודים ומחלקת וכו', עד שזה שונא את זה, ופלוני שונא את פלוני וכו', ומשם יוצאות הסמאות: חילוני וחרדי וכו', אשר באמת הכל הבל, כי כל היהודים הם קומה שלמה, וישראל ערבים זה לזה (שבעות ל"ט), ואמות העולם — הגוים, שונאים את כלל ישראל בתכלית השנאה, וכמאמרם, זכרונם לברכה (ספרי בהעלותך, סימן ט'): אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב, ועל-כן כשסתכלים בעינים פאלו, איך שגוי שונא את כל היהודים בלי יוצא מן הכלל, ולא אכפת לו אם הוא שומר תורה ומצוות או לא, באפן הזה יאהב את כל בר ישראל, ואמר מוהרא"ש נ"י, כי ראינו בשואה האיומה, שעברה על כלל נשמות ישראל לפני כארבעים שנה, שהרגו ושחטו ושרפו וחקקו בכל מיני מיתות משנות ואכזריות ששה מליונים מאחינו בני ישראל, ואז לא הבחינו בין דתי ובין שאינו דתי, רק מאחר ששם "יהודי" נקרא עליו, חנקו אותו בגז, רחמנא לצלן, ועל-כן כשיודעים ידיעה זו, אז כבר מסתכלים על כל יהודי בעינים אחרות לגמרי, ואוהבים אותו.

וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י, אחר שואה איומה כזו,

חֲשַׁבְנוּ שְׁכַבְרַת הַיְהוּדִים אֶהְיֶה, אַחֲוֵה וְרַעוּת בֵּין כָּל הַיְהוּדִים, וּלְבַסּוֹף מַעֲשֵׂה שְׁטָן הַצְּלִיחַ, לַעֲשׂוֹת פְּרוּדִים בֵּין כָּל הַיְהוּדִים, וְאֶפְלוּ בֵּין הַחֲרָדִים לְדַבֵּר הַשֵּׁם, שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת, נִגְרָמָה שְׁנֵאָה עֲמֻקָּה, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וּבּוֹדָאֵי יֵשׁ לְשִׁכְנָה צַעַר גְּדוֹל מְזֵה, כִּי הַשְּׁכִינָה מְצַטְעֶרֶת מְאֹד, וְרַאוי לְכַכּוֹת עַל זֶה בְּעֵת תְּקוּן חֲצוֹת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי מִי שֵׁי"ש לוֹ אִיזָה טַעַם וְהִרְגָּשָׁה בְּרוּחַנִיּוֹת אֲלֵקוּתוֹ יִתְבַּרַךְ, הוּא מְרַגִּישׁ נַעַם וְעֲרֻבוֹת אֶל כָּל הַיְהוּדִים, וְאוֹהֵב אוֹתָם עַד מְאֹד, וּמוֹכֵן לְמִסַּר נַפְשׁוֹ בְּעַבְדוּרָם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֵׁי"ש בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל יְהוּדִים טוֹבִים, שֶׁהֵם מוֹכַנִים לְמִסַּר אֶת נַפְשָׁם בְּעַבְדוּר זְלָתָם, לַעֲשׂוֹת אִיזוֹ טוֹבָה לַיהוּדִי וְלַעֲזוֹר לוֹ וּלְדַבֵּר עַל לְבוֹ, לְשִׁמְחוֹ וּלְנַחֲמוֹ, וְזֶה סִימָן שֶׁיְהוּדִי זֶה שָׂרְשׁוֹ לְמַעַלָּה בְּמִקּוֹם עֲלִיּוֹן וְנוֹרָא מְאֹד, וּשְׁכָרוֹ גְּדוֹל בְּשָׂמִים.

וּפַעַם אַחַת אָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כְּשֶׁיְהוּדִי פּוֹתַח פֶּתַח אֶל הַרְחוֹב, (הֵינּוּ שְׂמֻכְנִים אוֹרְחִים בְּבֵיתוֹ, אוֹ נַעֲשֵׂה כְּתַבַּת שֶׁיְהוּדִים אַחֲרִים יִכְנָסוּ אֵלָיו — זֶה לְצַדֻּקָּה, זֶה לַעֲצָה, לְעַדוּד וְלִהְתַּחַזְקוֹת). הֵרִי זֶה פּוֹתַח חֲלוֹן לְשָׂמִים, (הֵינּוּ שְׁנַפְתַּח לוֹ צַנּוֹר חֲדָשׁ עִם הַשְּׁפָעוֹת, שֵׁי"שפַּע עֲלָיו כָּל טוֹב).

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂרוּאִים בְּחוּשׁ, כְּשֶׁשְׁנֵי יְהוּדִים שְׂאִינָם מְכִירִים זֶה אֶת זֶה כָּלֵל מִתּוֹעֲדִים יַחַד בְּאִיזוֹ מְדִינָה רְחוֹקָה כְּגוֹן סִין וְכַדוּמָה, בְּמִקּוֹם שֶׁלֹּא רוּאִים שׁוּם יְהוּדִי, אִזִּי הַטָּבַע, שֶׁהֵם נִקְשָׁרִים יַחַד בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה וּמְדַבְּרִים יַחַד, וְאֶחָד עוֹזֵר לְזֻלָּתוֹ, וְנִמְשָׁכִים זֶה לְזֶה כְּמוֹ מַגְנֵט, זֶה סִימָן שֶׁיְהוּדִים מְצַד שְׂרָשָׁם הָעֲלִיּוֹן הֵם קוֹמָה שְׁלֵמָה, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׂאוֹהֵב אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְעַל-יְדֵי-זֶה כָּלֵל בְּקוֹמָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל כָּלֵל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁרִי לוֹ!

ירושלים

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם יֵשׁ לָהּ חֵן אַחַר
 לְגַמְרֵי, מֵה שְׂאִין בְּשׁוּם מְקוֹם, וְלֹא לְחֻנָּם הַסַּמ"ךְ-מ"ם בְּעֶצְמוֹ
 אוֹרֵב עַל עִיר זֹה, כִּי שֵׁם יֵשׁ קִדְשָׁה עֲלִיּוֹנָה עַד מְאֹד, וְרוֹאִים בְּחוּשׁ,
 שְׁכָל אַמּוֹת הָעוֹלָם רוֹצוֹת לְהִתְאַחֵזוּ רַק בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, כִּי
 שֵׁם יֵשׁ קִדְשָׁה גְבוּהָה וְעֲלִיּוֹנָה עַד מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁבְּגִשְׁמִיּוֹת רוֹאִים,
 שְׁבַמְקוֹם דְּבֶשׁ בָּאוֹת דְּבוּרִים, כְּמוֹ-כֵן דִּיקָא אַמּוֹת הָעוֹלָם רוֹצוֹת
 לְהִתְאַחֵזוּ רַק בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, וּבְנוֹ שֵׁם כָּל מִינֵי כְּנִסְיוֹת שֶׁל
 הַטְּמֵאָה, רְחֻמְנָא לִישׁוֹבָן, עִם כָּל זֹאת הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵידיִם, וּבְפִרְטִיּוֹת
 הַכָּל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, שְׂאִין לָהֶם חֻטָּא, מִגֵּן וּמִצָּל
 עַל קִדְשָׁתָהּ.

וְסִפֵּר מוהרא"ש נ"י, שֶׁמֵּעוֹלָם הָיוּ אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם מְשַׁבְּחִים
 מְאֹד, הֵן בִּירְאָתָם וְהֵן בְּתוֹרָתָם וְהֵן בְּחֻכְמָתָם, וְעַד הַיּוֹם נִמְצְאוּ
 אֲנָשֵׁי עֲלִיָּה בִירוּשָׁלַיִם, אֲבָל דִּיקָא בְּשִׁבִיל שֶׁקִּדְשָׁתָהּ כָּל-כָּף גְּדוּלָּה,
 עַל-כֵּן גַּם הָעָרֵב רַב וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא מִתְּפַשְׁטִים שֵׁם מְאֹד בְּכָל
 מִינֵי תוֹעֵבוֹת רְעוֹת, חֲלוּל שֶׁבֶת וְנֹאוּף, רְחֻמְנָא לְצִלָּן, וְאָמַר
 מוהרא"ש נ"י, כִּי מוּבָא בְּשֵׁם צִדִּיקִים עֲלִיּוֹנִים, כִּי הַסַּמ"ךְ-מ"ם
 בְּעֶצְמוֹ עוֹמֵד בִּירוּשָׁלַיִם רְגַל אַחַת עַל הַר הַבַּיִת וְרְגַל אַחַת
 עַל הַר הַזֵּיתִים, וּגְדוּלֵי הַצִּדִּיקִים רוֹצִים רַק לְחַתֵּךְ אֶת רִגְלֵיו,
 וּמִן הַשָּׁמַיִם מוֹנְעִים מֵהֶם לְהַכְּנִס לִירוּשָׁלַיִם, וּבְשִׁבִיל זֶה גַּם אֶת
 רַבָּנוּ ז"ל לֹא הִנִּיחוּ לְהַכְּנִס אֶל יְרוּשָׁלַיִם, אִף שֶׁרַבָּנוּ ז"ל רָצָה מְאֹד
 לְנִסֵּעַ מִיַּד לִירוּשָׁלַיִם בְּעֵת בּוֹאוֹ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל לֹא הִנִּיחוּ
 לוֹ, וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, כִּי בְּנֻדָּאֵי כְחוֹ שֶׁל רַבָּנוּ ז"ל כָּל-כָּף
 גְּדוּל, שֶׁהִיָּה חוֹתֵךְ לַסַּמ"ךְ-מ"ם אֶת שְׁתֵּי רִגְלָיו, אִךְ מִחֻמַּת שְׁעֵדִין
 לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן, לֹא הִנִּיחוּ לוֹ לְהַכְּנִס.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׁרוֹאִים בְּחוּשׁ אִיךָ שֶׁקִּלְפַת הַנוֹצְרִים
 וְהַמְּסֻלְמִים שֶׁהֵם עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל, יִמַּח שְׁמֵם, הַתְּפִשְׁטוּ מְאֹד מְאֹד,

שיחות מוהרא"ש

קלז

העקר על עיר הקדש ירושלים, ובכל פעם כשמוהרא"ש נ"י נוסע דרך הר הזיתים אל ציון ה"אור החיים" הקדוש, ומכרחים לעבר דרך טמאתם של הנוצרים, מוהרא"ש נ"י יורק בלי הפסק, ואומר שקצת תשקצנו ותעב תתעבנו, ועושה עם ידו שתשקע הטמאה בתוך האדמה, אמן בן יהי רצון).

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י: מאחר שדיקא בירושלים מתפשטת כל-כך טמאת עשו וישמעאל, שהם הנוצרים והמסלמים, ימח שמם וזכרם, על-כן צריכים להפיץ שם ביותר את אור רבנו ז"ל, וכשקבוצה מאנשי שלומנו פתחו ישיבה מול הר הבית, שבח אותם מוהרא"ש נ"י מאד מאד, ואמר: מי יתן שהיו נתרבות הישיבות בעיר העתיקה למען גרש את רוח הטמאה של הנוצרים והישמעאלים, ימח שמם וזכרם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם קלפת הערב רב החוקקים חקים נגד התורה, ומדברים בגלוי נגד הקדוש-ברוך-הוא, תפח רוחם, גם-כן שמו את מרכזם בתוך ירושלים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזכי הראות רואים בחוש את הטמאה והזהמה המתפשטת בתוך ירושלים, ועל-כן קשה להם להיות שם, כי כואב להם מאד על גלות השכינה וחרבן בית המקדש, ועל כח הטמאה שמתפשטת בהר הבית, אשר כל טמא וזב ומצורע, שקוץ ומתעב נכנס שם, (וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י, כי לו כואב דבר זה כל-כך, עד שקשה לו לילך שם, והרבה פעמים התפאר ואמר: מעיד אני שמים וארץ, שמח מחשבתי הוא תמיד בהר הבית, ואיני זז משם, וכואב לי כל-כך שמחללים את המקום המקדש, ואפלו בפתל המערבי, ששם מקום השכינה, מסתובבים כל מיני פרוצים ופרוצות וכו', ולא לחנם צעקו הצדיקים בכרוכיא על זה וכו').

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י: לומר סדר תקון חצות בירושלים הוא ענין אחר לגמרי (צו זאגן תקון חצות אין ירושלים איז איין אנדערע ענין אינגאנצן), ואמר, כי שם אחר סדר אמירת תקון חצות, מאיר המח באפן אחר לגמרי.

יבנאל

מוהרא"ש נ"י תמיד מתפאר ואומר, שהקדוש-ברוך-הוא נתן לו מתנה את יבנאל, ותמיד התפלל להשם יתברך: "ותטענו בגבולנו", ואשר מוהרנ"ת ז"ל אמר, שלכל בר ישראל יש חלק בארץ ישראל, וכודאי גם לרבנו ז"ל יש חלק בארץ ישראל, ובקש הרבה מאד על זה, שיתגלה לו איה המקום של רבנו ז"ל בארץ ישראל, עד שעזרו הקדוש-ברוך-הוא, ונתגלה שמקומו הוא בגליל התחתון בעירה יבנאל, אשר לפי דברי הירושלמי היא מהשדות של טבריה, ונקראת טבור הארץ, (וגדל השבחים שגלה לנו מוהרא"ש נ"י על יבנאל יקצרו המון יריעות, רק נעתיק קצת ממה ששמענו, וזכור לנו לעת עתה).

אמר פעם, שפיבנאל, שם תהיה נעשית עיר ברסלב, ולבסוף יבנסו לגור שם מאות משפחות מאנשי שלומנו, תלמידי רבנו ז"ל.

ואמר, כי שם ביבנאל יכולים לראות בחוש, איך ששמים וארץ מנשקים יחד, הינו כי שם מתחברים שמים וארץ יחד, ואמר שתבת "יבנאל", היא "אני לא", עם הכולל, כי שם בא האדם לידי בטול לגמרי, לידע אשר הוא כלל לא נמצא, ואמר שעירת יבנאל עוד מזכרת בתנ"ך, והמקום הוא עתיק, עין יהושע י"ט, והוא בחלקו של נפתלי, ועל-פן המקום הוא מאד מסגל להפיץ משם

אור רבנו ז"ל, כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל, אשר יעקב אבינו חבר אלפים ורבבות ספרים בענין אמונה (עין חיי-מוהר"ן, סימן שצ"ה — דפוס חדש), ובניו הפיצו את זה, וביותר נפתלי, שהיה קל וזריז ברגליו.

ואמר, שיבנאל מכוונת ישר אל ירושלים, ואין הפסק שום טמאה, הינו מסגד או כנסיה בין יבנאל אל ירושלים, ועל-כן התפלה שאדם מתפלל ביבנאל, מאד מקבלת ומרצה, ובעת שנוכנס מוהרא"ש נ"י אל ענין יבנאל, וקמה עליו רוח סערה גדולה עד מאד — מחלקת וקטרוגים והפגנות, והשמיצו אותו בכל העתונים וכלי התקשורת, אז אמר: הרי אתם רואים בחוש, שהמקום הזה הוא המקום הקדוש ביותר בארץ ישראל, ומכון ממש מול ירושלים, ועל-כן הסמ"ך-מ"ם בעצמו לקח עצמו עלינו לגרשנו, אבל לא יועיל לו כבר שום דבר.

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י, אפלו שאף אחד לא ירצה לגור ביבנאל, הוא ישאר לגור שם לבד, ואמר אז, שבפסוק (תהלים קל"ו): בוא יבוא ברנה נושא אל'מותיו, מרמזים ראשי תבות יב'נ'אל', ובסוף נשאר אותיות מותיו, הינו כי הוא כבר ישאר אחר מותו ביבנאל, כי שם ישמן (לארץ ימים ושנים טובות).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבכל לילה בעת אמירת חצות, כשעבר עליו מה שעבר, ובכה הרבה, בפסוק "הלך ילך ובכה נושא משך הזרע, בוא יבוא ברנה נושא אלמותיו", האיר לו הקדוש-ברוך-הוא, שאף שהולך עכשו ובוכה, אבל יבוא היום שכבר יאיר לו, ואף פעם לא ידע מה, עד שלבסוף נתגלה לו סוד ראשי התבות הנ"ל — "יבנאל", ושם תהיה חלקת מחוקק צפון.

ופעם אמר בדרך צחות: וירא אליו הוי"ה באלני ממרא, באלני" אותיות "יבנאל", כי שם מתגלה הקדוש-ברוך-הוא

לחפצים בו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבעירת יבנאל, שם הוא המקום השקט ביותר בעולם לזכות לישוב הדעת וללמד תורה בשקט, וכן בעבור התבודדות הוא מקום הרים וגבעות, וחוץ לישוב, שם יכולים לקיים את רצון רבנו ז"ל בשלמות בה"נעור בלילה" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ב), וכן יש שם באחד ההרים מקוה של מעין.

ופעם אחת הבטיח מוהרא"ש נ"י ואמר: מי שיגור ביבנאל, אף פעם לא תחסר לו פרנסה, וכן הבטיח לכל אנשי שלומנו, אשר נכנסו לגור שם, שלכל אחד תהיה דירה בפני עצמו.

יחודים

מוהרא"ש נ"י הפליג מאד במעלת האדם הזוכה ליחוד יחודים קדושים, ואמר, שבזה תלויה טהרת נפשו, והאריז"ל גלה, שאי אפשר לזכות ליחודים, כי אם כשזוכה לטהר את מחשבתו, שיפשיט את מחשבתו לגמרי מכל מיני מחשבות של הבלי עולם הזה, ויפשיט מחשבתו לגמרי מאיזו מחשבה כלשהי, וידבק נפשו, רוחו ונשמתו באורו העליון, ויחד יחודים קדושים, ועל-ידי-זה יאיר עליו אור גדול ונורא עד מאד, עד שיזכה לטהרת הנפש ולזכוכה, ונפשו תגלה לו דברים עליונים, כי בזה שמפשיט מחשבתו מכל הבלי העולם הזה, עולה נפשו ומתקשרת אל רוחו, ורוחו מתקשרת אל נשמתו וכו', ומוריד אור על נפש, רוח ונשמה שלו, ונעשים אחד וכו', ואז נשמתו מגלה לו ענינים גבוהים; אשרי מי שמרגיל את עצמו ליחד יחודים קדושים תמיד, ובפרטיות היחודים של ארבעת העולמות: "אצילות, בריאה, יצירה, עשיה", שהם: ע"ב, ס"ג,

שיחות מוהרא"ש

קמא

מ"ה, ב"ן, שיחודים אלו כוללים את כל היחודים, מלבד זאת יש יחודים פרטיים על כל פרט, וכן יש יחודים היוצאים מפסוקים מיוחדים, והם מסגלים לתקן עוונות פרטיים, כל אחד כפי שרש נשמתו, וכמוכא על זה הרבה בשער היחודים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר עקר היחוד העליון הוא להפשיט עצמו לגמרי מכל מיני מחשבות של העולם הזה, ולציר שהוא כבר לא נמצא בזה העולם כלל, ואפלו גשמיית גופו מפשטת מנשמתו, וכן ידמה בדעתו איך שדומם, צומח, חי, מדבר, הם גם-כן מפשטים לגמרי מהגשמיית, ואז יראה לפני מראה עיניו, רק אור רוחני עד מאד, ויציר לפני עיני שכלו שמוותו יתברך, עד שישמע קול מדבר אליו וכו', אך אי אפשר לזכות לכל זה אלא על-ידי שירגיל עצמו לדבר עמו יתברך בתמימות ובכפשיטות גמורה, אשר כל זה ענין התפלה וההתבודדות שגלה לנו רבנו ז"ל, ואם יתמיד בזה, סוף כל סוף יזכה לזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אי אפשר לתאר ולשער אל אילו מדרגות רבנו ז"ל רוצה להביא אותנו אליהם, אם רק נסלק דעתנו וחקמתנו, ונשמע בקולו לכל אשר יאמר כי הוא זה, כמוכא בדבריו הקדושים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קכ"ג), ועל זה ראוי לנו לשמח מאד — על נעם חלקנו שאנו זוכים להיות בחלקו של רבנו ז"ל, וגלה מוהרא"ש נ"י, שיש אצלו בכתב יד ספר שחבר על יחודים עם הקדמות של רבנו ז"ל, ומקנה פעם להדפיסו, יראו עינינו וישמח לבנו.

כבוד

מוהרא"ש נ"י אמר: בענין כבוד בני-אדם טועים מאד, כי חושבים שזה שבני-אדם מכבדים אותו ומשפחים ומפארים אותו, ומניחים לו להכנס הראשון וכו', ומושיבים אותו במזרח, זה נקרא כבוד... כי באמת המשכיל על דבר אמת יודע, שזה כבוד מדמה, כי מה כבר יהיה אם תושיבני במזרח, ותשני להכנס הראשון או תשבחני ותפארוני, הלא מי שבאמת זוכה לישוב דעת אמתי, הינו שמרגיל את עצמו להתבודד בכל יום עמו יתברך בינו לבין קונו, ומישב את עצמו היכן הוא בעולם, ובמה בלה את ימי נעוריו, ואיך שאפלו עכשו הוא רחוק בתכלית הרחוק וכו', אז מה שיק כל הכבוד המדמה הזה?! הן אמת שיכולים להטעות את בני-אדם, אבל את הקדוש-ברוך-הוא אי אפשר להטעות... ולכן כל אלה הכבודים שבני-אדם מכבדים, הם הבל נדף למי שיש לו רק קצת ישוב הדעת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר עקר הכבוד הוא להיות דבוק בהקדוש-ברוך-הוא שהוא מלא כל הארץ כבודו, וכל מה שהאדם זוכה להיות דבוק יותר בו יתברך, כמו-כן מאיר עליו יותר כבודו יתברך, כי "האוחז במקצת פאוחז בכלו", הינו אם האדם מדבק את עצמו אפלו במקצת בכבודו יתברך, הוא כבר נכלל בכבוד העליון, וזהו עקר הכבוד, ואין לך עוד יותר כבוד מזה, כי רק זה נקרא כבוד — פשוטה להיות דבוק בכבודו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אם היו בני-אדם יודעים את מעלת הדבקות בכבודו יתברך, אשר רק זה נקרא כבוד אמתי, כבוד אלקי, שעל הכבוד הזה נאמר (משלי ה'): "כבוד אלקים הסתר דבר", כי מאחר שאין שום בריה יודעת את מעלתה ומדרגתה, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ו'), לכן מי שזוכה לכבוד הזה, הינו לכבוד אלקי, שהוא דבוק בכבודו יתברך, הוא

כָּבֵר אִף פַּעַם לֹא יִדְחַף אֶת עֲצָמוֹ לְשׁוּם מְקוֹם, וְלֹא יִרְצֶה לְהִכָּנֵס
רֵאשׁוֹן וְכוּ', וְאַצְלוֹ כָּבֵר לֹא אִכְפַּת אִם יוֹשֵׁב בַּמְזוּרָח אוֹ בַּמַּעְרָב
אוֹ בְּצִפּוֹן אוֹ בְּדְרוֹם, כִּי יוֹדֵעַ אֲשֶׁר מִי שְׁדָּבּוּק בְּכָבוֹד אֱלֹקֵי,
עָלָיו רְמִזוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית כ"א:): לֹא מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם
מְכַבְּדוֹ, אֲלֵא אָדָם מְכַבֵּד אֶת מְקוֹמוֹ; מֵאַחַר שֶׁעָקַר הַכָּבוֹד תְּלוּי
בְּאָדָם בְּעֲצָמוֹ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, כִּי רוֹאִים בְּדוֹר הַזֶּה דְּבָרִים מְגַחְכִּים,
שְׂבָנֵי-אָדָם שֶׁלֹּא קָרְאוּ וְלֹא שָׁנוּ וְלֹא שָׁמְשׁוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאִינֶם
יוֹדְעִים בֵּין יְמִינֶם לְשְׂמֹאלֶם וְכוּ', רַק מְתַלַּבְשִׁים בְּמַלְבוּשֵׁי כָבוֹד,
כָּל אֶחָד כְּפִי מְנַהֲגוֹ וְהִסְבִּיכָה שְׂמִסְתּוֹכֵב בָּהּ, זֶה מְתַלַּבֵּשׁ בְּמַלְבוּשֵׁי
מָשִׂי... וְזֶה מְתַלַּבֵּשׁ עִם מַעִיל עִם שְׁנֵי כְּפָתוּרִים לְאַחֲרֵיו... וְכָבֵר
מְכַבְּדִים אוֹתוֹ וּמוֹשִׁיבֵין אוֹתוֹ בְּרֵאשׁ וְכוּ', וּמְשַׁתְּחִוִים לְפָנָיו וְכוּ',
וְהַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים הַדְּבָקִים בּוֹ יִתְבַּרְךָ בְּדַבְּקוֹת אֲמִת, וּמְתַמִּידִים
בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה יוֹמֵם וְלַיְלָה, מֵהֵם מְתַלּוֹצְצִים וּמְדַבְּרִים עֲלֵיהֶם
כָּל דָּבָר אֲסוּר, וּמוֹצִיאִים עֲלֵיהֶם שֵׁם רַע וְכוּ', וְכָךְ נַעֲשֶׂה בְּדוֹר
הַזֶּה, וְסִיִּם מוהֲרַא"ש נ"י: מִיֵּלָא הִירָאִים וְהַשְׁלָמִים, הַצְדִּיקִים
הַדְּבּוֹקִים תָּמִיד בְּכָבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, וּבְגִי הָעוֹלָם מְשַׁפִּילִים וּמְבִיִּשִׁים
אוֹתָם, עַל-כָּל-פָּנִים יֵשׁ לָהֶם הֵיכָן לְהִתְחַבֵּא, הֵינּוּ בְּכָבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ,
וּכְשֵׁיִגִיעַ הַיּוֹם שֶׁיִּצְטָרְכוּ לְהַפְשִׁיט אֶת לְבוּשׁ גּוֹפֶם הַגִּשְׁמִי, אֲזַי
יִכָּלְלוּ בְּשִׁלְמוֹת בְּכָבוֹדוֹ יִתְבַּרְךָ, אֲכַל אֱלוֹ הַצְּבוּעִים, שֶׁרַק הַלְּבִישׁוֹ
אֶת עֲצָמָם בְּמַלְבוּשֵׁי כָבוֹד, כְּשֵׁיבּוֹא הַיּוֹם וְיִתְגַּלֶּה קְלוֹנָם בְּרַבִּים
— שְׂאִינֶם מְאוּמָה וְכוּ', וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֵׁיִגִיעַ הַיּוֹם שֶׁיִּפְשִׁיטוּ אֶת
גּוֹפֶם, לְהֵיכָן יִכְרַחוּ?!

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר עָקַר הַכָּבוֹד הָאֲמִתִּי הוּא מֵה שֶׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת פָּרָק ד'): "אִיזְהוּ מְכַבֵּד הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת",
שֶׁתָּמִיד מְשַׁתְּדֵל לְכַבֵּד אֶת זְלָתוֹ, אֲשֶׁר זֶה עָקַר שְׁלֵמוֹת הַכָּבוֹד
— לֹא לְהִיּוֹת מְקַבֵּל, וּלְחַכּוֹת וּלְצַפּוֹת שְׁזָלְתוֹ יִתֵּן לוֹ כָבוֹד וּתְשׁוּמָת
לֵב, אֲלֵא הוּא יְקָדִים שְׁלוֹם לְכָל בְּרִיָּה, וּיְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת, אֲשֶׁר

זה עקר הכבוד, ואין לך אדם מכבד יותר מזה — שֶׁמְכַבֵּד אֶת אַחֵרִים, וְזֶה מוֹרָה עַל יְפֵי וְטֵהָר נַפְשׁוֹ, וְהוּא בְּאֵמַת הָאִישׁ הַמְּכַבֵּד בְּיֹתֵר.

וְאָמַר מוֹהְרַא"שׁ נ"י, אֲשֶׁר כָּל מִי שֶׁנִּכְלָל יוֹתֵר בְּכַבּוּדוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְבַטֵּל יוֹתֵר אֶת גְּשָׁמֵיּוֹתוֹ וְיִשׁוּתוֹ, עַד שֶׁלֹּא אֲכַפֵּת לוֹ שׁוֹם דְּבַר מַה שֶׁזָּלְתוּ מְגִיב וְאוֹמֵר עָלָיו, וְעַל זֶה אָנוּ מִתְפַּלְלִים שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם — עָרַב וּבֹקֵר וְצֹהָרִים: "וְנַפְשִׁי כְּעֶפֶר לְכֹל תְּהִיָּה", שְׂנוּכָה לִהְיוֹת בְּטִלִּים וּמְבַטְלִים לְגַמְרֵי כְּעֶפֶר הַזֶּה, אֲשֶׁר הִכַּל הַדּוֹרְכִים עָלָיו.

וּפְעַם הַתְּאוּנָן אֶחָד לַפְּנֵי מוֹהְרַא"שׁ נ"י, וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֲנִי כָּבֵד מֵיֵאֵשׁ, כִּי אֲנִי מֵנַח בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה", (אִיךָ לִיג אֵין דְּעַר עָרְד), וְאָמַר לוֹ מוֹהְרַא"שׁ נ"י: אִם אַתָּה בְּמַצַּב כֵּזֶה, שְׂאֵתָה מְרַגֵּישׁ עֲצָמָךְ בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה... הֲרֵי אַתָּה אוֹחֵז בְּמַדְרַגָּה עֲלִיּוֹנָה מְאֹד, כִּי הֲלֹא זֶה מַה שֶׁאָנוּ מְבַקְשִׁים וּמִתְפַּלְלִים בְּכָל יוֹם: "וְנַפְשִׁי כְּעֶפֶר לְכֹל תְּהִיָּה", וְאָמַר אָז, שְׂרַאשֵׁי תְּבוֹת וְנַפְשִׁי כְּעֶפֶר לְכֹל תְּהִיָּה הוּא פְּלִיּוֹת, בְּבַחֲיִנַת (בַּמְדָּבָר ז'): "וַיְהִי בַּיּוֹם כָּלֹת מִשֶּׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן", פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר בְּעֵת שֶׁהַקִּים מִשֶּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, וְרַבְּנֵנוּ ז"ל אוֹמֵר (עֵין לְקוּיטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ע'), שְׂדִיקָא מִי שֶׁהוּא בְּבַחֲיִנַת עֶפֶר, בְּבַחֲיִנַת — וְנַפְשִׁי כְּעֶפֶר לְכֹל תְּהִיָּה, יֵשׁ לוֹ כַּחַּ הַמוֹשֶׁף לְמִקּוּמוֹ, כִּי כָּל מַה שֶׁאָדָם מַחְזִיק אֶת עֲצָמוֹ בְּשִׁפְלוּת, בְּבַחֲיִנַת (יִשְׁעִיָּה נ"ז): "אֲשַׁכֵּן, וְאֵת דִּכָּא", שְׂמִשִּׁים עֲצָמוֹ כְּעֶפֶר, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לוֹ כַּחַּ הַמוֹשֶׁף לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֲצִלוֹ, שְׁזֶה סוּד הַמִּשְׁכָּן, וְעַל-כֵּן מִשֶּׁה רַבְּנוּ שֶׁהִיָּה עָנוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, עַל-כֵּן דִּיקָא הוּא הִיָּה יְכוֹל לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת מ'): "וַיִּקֶם מִשֶּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן", כִּי כָּל מַה שֶׁהָאָדָם זוֹכֵה לְהַחְזִיק אֶת עֲצָמוֹ לְלֹא כְּלוֹם, וְהוּא מְרַגֵּישׁ שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה מְמַשׁ, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לוֹ כַּחַת עֲצוּמִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָאֲרֵת אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ אֲצִלוֹ, וְזֶה שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ז'): "לֹא מְרַבְּכֶם

מכל העמים חשק השם בכם כי אתם המעט", ודרשו על זה חכמינו הקדושים (חלין פ"ט): מחמת שאתם ממעיטין את עצמכם מכל העמים בשביל זה חשק השם בכם, עין שם; וזו מעלתם של כלל נשמות ישראל, שממעיטים את עצמם נגד כל אמות העולם, ואותו דבר הוא אצל הצדיקים האמתיים, שהם מבטלים את עצמם לגמרי, אפלו נגד כלל נשמות ישראל, ועל-כן מאיר בהם כבוד אלקי רוחני מאד, אשרי מי שמשתוקק להגיע אל מדרגה זו, ואשרי ואשרי מי שמדבק ומקרב את עצמו אל צדיקים קדושים האוחזים במדרגה כזו.

כבוד אב ואם

מוהרא"ש נ"י רגיל להזהיר את תלמידיו על מצות כבוד אב ואם, והוא תמיד אומר ומזכיר את מאמרם, וזכרונם לברכה (פסיקתא רבתי): חמורה שבחמורות כבוד את אביך, והקדוש-ברוך-הוא מאד מקפיד על מצוה זו, כמאמרם, וזכרונם לברכה (קדושין ל"א): בזמן שאדם מצער את אביו ואת אמו, אמר הקדוש-ברוך-הוא: יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם; כי בזה שמצערים את אביו ואת אמו, מגרשים ומסלקים את השכינה מן הבית, כי הרי שלשה שתפין יש בו באדם: אביו, אמו והקדוש-ברוך-הוא, וכשאין האדם מכבד את אביו ואת אמו, אז נוטל הקדוש-ברוך-הוא את חלקו משם, ואינו שורה בתוך האדם אשר מזלזל באביו ואמו, ועל-כן כשאדם רוצה להגיע אל איזו מדרגה של השראת השכינה, עליו להזהר מאד במצות כבוד אב ואם, כי אחרת לא תשרה בו שכינת עזו יתברך, ואמרו חכמינו הקדושים (שם ל'): בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אמר הקדוש-ברוך-הוא: מעלה אני עליהם כאלו דרתי ביניהם וכבודני, עין שם;

ואמר מוהרא"ש נ"י שעקר כבוד אב ואם הוא לעשות רצונו
 יתברך, כי הרי הוא יתברך צוה במצוותיו לכבד וליקר את אביו
 ואת אמו, ועל-כן עקר שלמות מצות כבוד אב ואם הוא לעשות
 רצונו יתברך, ואם האב או האם אומרים לו לעבר על רצונו
 יתברך, חס ושלום, הרי הוא אינו מחייב לשמע בקולם, כמו
 שכתוב (ויקרא י"ט): "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו
 אני השם אלקיכם", ופרש רש"י: סמך שמירת שבת למצות כבוד
 אב ואם, לומר שאף-על-פי שהזהרתיך על מורא אב, אם יאמר
 לך לחלל את השבת אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצוות, עין
 שם; ולפי זה טועים ההורים, שמתלוננים על בניהם שנתקרב
 אל רבנו ז"ל ואל תלמידיו הקדושים, וצועקים על בניהם שהם
 עוברים על מצות כבוד אב ואם בזה שהתקרב אל רבנו ז"ל,
 וזה נגד רצונם וכו', או שצועקים בלשון הזו: "אנו גוזרים עליך
 בגזרת מצות כבוד אב ואם שתתרחק משם", ובאמת על-פי ההלכה
 אין צריכין לצייתם בדבר זה, כי כל ההתקרבות אל רבנו ז"ל
 היא רק להתקרב יותר אל הקדוש-ברוך-הוא, ולהתמיד בתורה
 הקדושה, כי רק זה מה שרוצה מאתנו רבנו ז"ל, ואדרבה כל מי
 שזוכה להתקרב יותר אל רבנו ז"ל הוא יותר בכל המצוות,
 והוא מתמיד בתורה, ומתפלל תפלותיו בכונה עצומה, כאשר רואים
 זאת בחוש, ולא עוד, אלא אפלו מצות כבוד אב ואם הוא מקיים
 ביותר הדור ובזהירות גדולה כרצונו יתברך.

ומה שהורים מתנגדים כל-כך על שבניהם התקרב אל רבנו
 ז"ל ואל תלמידיו, זה נובע מאי הבנה או מסתם קבלת לשון הרע,
 כאלו אם יהיו מקרבים אל רבנו ז"ל ואל תלמידיו הקדושים, אזי
 לא ימצאו שדוף וכו', או יהיו נעשים משגעים וכדומה פטפוטי
 הכל ודברים בטלים שהמון העם מדברים.

ותמיד מוכיח מוהרא"ש נ"י הורים כאלו, שבאים בטענה
 על בניהם, שזכו להתקרב אל רבנו ז"ל ואל תלמידיו הקדושים: מה

הנחתם את עצמכם על בנכם? (וואס האט איהר זיך פארלייגט אויף אייער זיהן?), הלא אם היה מקרב בַחצרות אחרים, והיה מסתובב אצל מפרסמים אחרים, שם בנכם לא היה לומד ולא מתפלל ולא היה עושה שום דבר וכו', רק מסתובב והולך בטל ומפספט פטפוטי דברים בטלים, ואז לא הייתם מתלוננים, אכל כשפנכם זכה להתקרב אל רבנו ז"ל ואל תלמידיו הקדושים, והתחיל ללמד ולהתפלל ולהשתנות במדותיו, אתם חולקים עליו?! האם אתם חושבים שלא יהיה לבנכם שדוף טוב? ובמה אתם בטוחים שפחצרות אחרים אצל שאר מפרסמים ימצא את זיוגו יותר מהר? הלא הכל דמיון, כפי שהמציאות מוכיחה, שגם במקומות אחרים מסתובבים בחורים מבגרים לרב, ואין לזה כל קשר להתקרבות אל רבנו ז"ל ואל תלמידיו הקדושים.

וכמה פעמים הבטיח מוהרא"ש נ"י להורים שבאו בתלונה על בנם שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל ואל תלמידיו, והם מוחים על זה, מפני שלא יוכלו למצא בעבורו זיוג הגון, או לא תהיה להם פרנסה בשבילו, והבטיחם מוהרא"ש נ"י וברכם בודאות: בעבור זה אל תדאגו כלל וכלל, ובנכם ימצא, בעזרתו יתברך, דיקא בזכות רבנו ז"ל שדוף הגון, וכן התקיים אצל כל אחד שברכו מוהרא"ש נ"י, (ודבר זה אנו עדים, אשר כל אחד ואחד מתלמידי מוהרא"ש נ"י, שאביו בא בטענה עליו, שלא יוכל למצא זיוגו מפני שמקרב אליו, אזי מוהרא"ש נ"י ברכו והבטיחו בשדוף הגון, וכן נתקיים, ועל זה יכולים להעיד כל התלמידים שהסתובבו אצלו, והמפרסמות אינן צריכות לראיה).

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י בשם מוהרנ"ת ז"ל, שבא אליו אחד והתלונן מאד, שאביו מציק לו על זאת שנתקרב לרבנו ז"ל, ואינו יודע מה לעשות, כי הלא יש פאן מצנת כבוד אב, והשיב לו מוהרנ"ת בזו הלשון: זאלסט מקים זיין כבוד אב ואם אבער וואס ס'איז נוגע צום הייליגן רבינ'ס זאך זאלסט דו זיי

נישט האַרבען" (כ), וְהִסְבִּירוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר כָּל עֲנִין רַבְּנוּ ו"ל הוא רק לְקַרְבוֹ אֶל הַקְּרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִמֵּילָא כְּשִׁיחֵיהּ מְקַרְב לַרַבְּנוּ ו"ל, יַעֲשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וַיִּתְמִיד בְּתוֹרָה וּבַתְּפִלָּה וּבִקְיוּם כָּל הַמְצוּוֹת, וְאִז מִמֵּילָא יִקְיָם מְצוֹת כְּבוֹד אָב וְאִם בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת.

וּסְפַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר גַּם אֶת מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל אָביו רָדְפוּ מְאֹד, עַל שֶׁהִתְקַרַּב אֶל רַבְּנוּ ו"ל, וְזָרְקוּ מִבֵּיתוֹ וּסְלָקוּ מֵעַל שְׁלֻחָנוֹ, וּמוֹהֲרַנְ"ת ו"ל לֹא שָׁם לְבוֹ אֵלָיו, אֲלֵא הִיָּה דְבוּק אֶל רַבְּנוּ ו"ל בְּכָל נִימֵי נַפְשׁוֹ, וְהִתְמִיד בְּתוֹרָה וּבַתְּפִלָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁקָּיָם מְצוֹת כְּבוֹד אָב וְאִם בְּזִהְיוֹת כְּזוֹ, אֲשֶׁר אָביו הִיָּה מִתְּפָאֵר לְכָל הָאֲנָשִׁים, שְׂאִין מִי שִׁקְיָם מְצוֹת כְּבוֹד אָב וְאִם בְּהַדּוּר כָּל-כֶּף כְּמוֹ בְּנֵי, וְהִיָּה אָביו קוֹרָא לוֹ: "רַבִּי נִתָּן", מֵרַב הַעֲרֻצָּה שֶׁהִתְחִיל לְהַעֲרִיצוֹ.

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי דָּבָר זֶה סוֹכֵב בְּכָל הַדּוֹרוֹת, שֶׁבַתְּחִלָּה הַהוֹרִים מִתְּנַגְּדִים מְאֹד עַל שֶׁבְּנֵיהֶם מִתְּקַרְבִּים אֶל רַבְּנוּ ו"ל, וְהַפֵּל רַק מִחֲמַת לִיצְנוֹת וּפְטָפוּטֵי לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁמִּפְטָפְטִים בּוֹרִים וְלִצִּים, אָבָל לְבִסּוּף רוֹאִים אֶת הָאֱמֶת.

(וְדָבָר זֶה אָנוּ יְכוּלִים לְהַעֲיֵד, וְכֵן כָּל תַּלְמִידֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁדִּיקָא עַל-יַדֵּי מוֹהֲרָא"ש נ"י הִתְחִילוּ לְלַמֵּד בְּהִתְמַדָּה רַבָּה מְאֹד, וְאִינָם מִבְּטָלִים אֶת זְמַנָּם הַיָּקָר, וְכֵן מִתְּפַלְּלִים בְּרַצִּינּוֹת וּבִכְוֹנָה, וַיֵּשׁ לְכָל אֶחָד פְּרִנְסָה, וְנוֹתֵן לְעַצְמוֹ עֲצָה בְּכָל דְּבָר, וְאֲשֶׁר כְּמַעַט אֵין אִף מְקוֹם בְּעוֹלָם שִׁיחֵיהּ דְּבָר כְּזֶה, שֶׁיִּלְמְדוּ עֲצָמָם הַתַּלְמִידִים לְהִיּוֹת עֲצָמָאִים, וַיּוֹכְלוּ לְתַת עֲצָה לְנַפְשָׁם בְּפִרְט בְּעֲנִינֵי פְּרִנְסָה, כִּי כָּל אֶחָד מִתַּלְמִידָיו נוֹתֵן לְעַצְמוֹ עֲצָה בְּעִבּוֹר פְּרִנְסָה, וְכֵן בְּעֲנִין שְׁלוֹם-בַּיִת, שֶׁכָּל אֶחָד מִתַּלְמִידָיו מְקַבֵּל אֲצִלוֹ לְמוֹדִים כְּאִלוֹ, אֲשֶׁר אֵינוֹ צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי שׁוּם מְקוֹם שֶׁבְּעוֹלָם, וְעַל-כֵּן מֵה שְׂמֻדְבָּרִים וּמִפְטָפְטִים עַל מְקַרְבִּיו, הַפֵּל הֶבֶל וְרַעוֹת רִיחַ, וְהֵם סָתָם שְׂקָרִים וְלִשׁוֹן הָרַע, וַיּוֹכְלִים לְבָרַר אֶת זֶה, כִּי אֵין (כ) תְּקִים מְצוֹת כְּבוֹד אָב וְאִם, אָבָל מֵה שְׁנוּגָע לְדָבָר רַבְּנוּ ו"ל אֵל תִּשְׁמַע בְּקוֹלָם.

החי יכול להכחיש את החי).

פְּלָבִים

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁכָלְבִים מְרַמְזִים עַל עֲזוֹת פָּנִים, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (יִשְׁעִיה נ"ו): "וְהַפְּלָבִים עֲזֵי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שׁוֹבְעָה", וְכֵן רוֹאִים בְּחוּשׁ, שְׁמִי שֶׁהוּא עַז פָּנִים, הוּא תְּמִיד מֵעַז פָּנָיו נֶגֶד אַחֲרִים, וְאִינוּ יוֹדְעַ שׁוֹבְעָה... בְּדִיוֹק כְּמוֹ הַפְּלָב הַזֶּה, שֶׁהוּא עַז נֶפֶשׁ, וְאִינוּ יוֹדְעַ שׁוֹבְעָה, כְּמוֹ-כֵן הָעַז פָּנִים, תְּמִיד מִכְּרַח לְדַבֵּר וּלְהִתְחַצֵּף בְּעֲזוֹת נֶגֶד אַחֲרִים.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר מוּבָא בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל, שְׁמִי שֶׁהוּא עַז פָּנִים נִתְגַּלְגַּל בְּכָלֵב, וְחִכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (פְּלִים פֶּרֶק י"ז): חֲצוּף בְּחִיּוֹת הַפְּלָב; עַל-פֶּן צְרִיכִים לְהַזְהֵר מְאֹד מְאֹד לֹא לְהִתְחַצֵּף וּלְהִיּוֹת עַז פָּנִים נֶגֶד שׁוֹם בְּרִיה, וּמִכָּל שַׁכֵּן נֶגֶד יְרֵאִים וּשְׁלָמִים, כִּי אִזּוּ יִתְגַּלְגַּל בְּכָלֵב, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְסִיִּם מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר הָעֵנֶשׁ הַזֶּה הוּא הָעֵנֶשׁ הַקָּשָׁה בְּיוֹתֵר, כִּי בְּדֶרֶךְ פֶּלֶל בְּנֵי-אָדָם לֹא יְכוּלִים לְסַבֵּל פְּלָב, וְתְּמִיד מְגַרְשִׁים אוֹתוֹ, וְהוּא מְסֻתָּבֵב בֵּין הָאֲשָׁפוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן.

וְרִגִּיל מוהֲרַא"ש נ"י לוֹמַר, שְׁמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל (לְקוּטֵי-מוהר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נ'), שְׁעֲזֵי פָּנִים שֵׁישׁ בְּדוֹר הֵם הֵם הַפְּלָבִים הָעוֹמְדִים וְחוֹלְקִים עַל הָאִישׁ הַכָּשֵׁר, וְהוּא מְקַשֵּׁר לָזֶה אֶת הַמְדַרְשׁ (שְׁמוֹת רַבָּה, פֶּרֶשָׁה מ"ב): מִדָּה רָעָה יֵשׁ בְּכָלֵבִים, פְּלָב אֶחָד נוֹבַח וְכָלֵם מְתַקְבְּצִים וְנוֹבְחִים לְחִנָּם, עֵינֵי שָׁם; כִּי רוֹאִים בְּחוּשׁ, כְּשֶׁעַז פָּנִים אֶחָד מְדַבֵּר נֶגֶד אִישׁ כָּשֵׁר, אִזּוּ כָּבֵר קָמִים פְּלָבִים רַבִּים, שֶׁהֵם עֲזֵי פָּנִים אַחֲרִים, וְגַם-כֵּן נוֹבְחִים עִמּוֹ בְּיַחַד, וּמִתְחַצְּפִים כְּמוֹהוּ, וְהוּא דָּבָר מְפֹלֵא מְאֹד. וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י:

מילא, פּשָׁאָדָם הוּלֵךְ בְּרָחוֹב וּפּוֹגֵשׁ בְּכָל־בַּיִת יְחִידִי, וּמִתְחִיל לְנַבַּח עָלָיו, יְכוּל לְהִיּוֹת שֶׁנִּבְהַל מִמֶּנּוּ, אוֹ נִדְמָה לְכָל־בַּיִת שֶׁאָדָם זֶה רוֹצֵה לְהַכּוֹתוֹ וְכוּ', וְעַל־כֵּן הוּא נוֹבַח עָלָיו, אֲבָל כָּל־בַּיִת אַחֲרִים, שְׂאִינֶם נִמְצָאִים אֲזַי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, מִדּוּעַ גַּם הֵם מִתְחִילִים לְנַבַּח?! כִּפְּאֵשׁ רוֹאִים בְּחוּשׁ כְּשֶׁכָּל־בַּיִת בְּרָחוֹב נוֹבַח, אֲזַי כָּל הַכָּלְבִּים שֶׁבְּסָבִיבוֹת הַבָּתִּים, גַּם־כֵּן נוֹבַחִים, אִף שְׂאִינֶם יוֹדְעִים עַל מַה הֵם נוֹבַחִים, רַק מִחֲמַת שֶׁשָּׁמְעוּ גְבִיחַת כָּל־בַּיִת אַחֵר, וּכְמוֹ־כֵן עוֹזֵי הַפָּנִים, כְּשֶׁעוֹז פָּנִים אֶחָד מִתְחַצֵּף נֶגְדַּי אִישׁ כְּשֶׁר וִירָא הַשָּׁם, יְכוּלִים עוֹד לְהַבִּין, אוֹלֵי מִפְּחָד מִמֶּנּוּ וְכוּ', אוֹ אוֹלֵי נִכְנָס בּוֹ אִיזָה דְמִיּוֹן עָלָיו וְכוּ', אֲבָל מִדּוּעַ מִתְקַבְּצִים עוֹזֵי פָנִים אַחֲרִים שֶׁכָּל־לֵב אִינֶם מְעַרְבִים בְּדַבָּר, וּמִתְחִילִים גַּם־כֵּן לְהִתְחַצֵּף כְּנִגְדּוֹ, אִין זֶה אֵלָא יֵשׁ בְּהֵם הַמְדָּה הֶרְעָה הַנִּלְשָׁל הַכָּלְבִּים, שֶׁכִּפְּאֵשׁ כָּל־בַּיִת אֶחָד נוֹבַח, כָּל־סֵם מִתְקַבְּצִים וְנוֹבַחִים לְחִנָּם כְּנִלְ.

וּפַעַם אַחַת פִּרְשׁ מוֹהֲרָא"שׁ נ"י בְּדֶרֶךְ צְחוֹת אֶת מֵאֲמָרָם, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (בְּבֵא קמ"א ס'): כָּל־בַּיִת בּוֹכִים מִלֵּאף הַמּוֹת בָּא לְעִיר, כָּל־בַּיִת מְשַׁחֲקִים אֵלָיָהּ הַנְּבִיא בָּא לְעִיר; כִּי בְּדֶרֶךְ כָּל־לֵב רוֹאִים, אֲשֶׁר עוֹזֵי הַפָּנִים שֶׁהֵם כְּמוֹ הַכָּלְבִּים, לֹא יִדְעוּ שְׂבָעָה, וְהֵם תְּמִיד מִתְחִילִים בְּעוֹזוֹתָם הֶרְעָה לְהִתְחַצֵּף עַל יְרֵאִים וּכְשָׂרִים, וּכְשֶׁנּוֹתְנִים לָהֶם בְּחִזְרָה מַה שֶׁמִּגִּיעַ לָהֶם, אֲזַי מִתְחִילִים לְבַכּוֹת וְכוּ': רֵאוּ אִיךָ שֶׁהִלָּה מְרַבֵּץ לָנוּ וְכוּ', וְכוּתֵב עָלֵינוּ כִּי וְכוּ' וְכוּ', וְעוֹד יֵשׁ לָהֶם חֲצָפָה לְהִתְלוֹנֵן עַל שֶׁמִּפְּנֵי בְּהֵם, אֲזַי אִם הַכָּלְבִּים שֶׁהֵם עוֹזֵי פָנִים בּוֹכִים, צְרִיכִים לְדַעַת כִּי מִלֵּאף הַמּוֹת בָּא לְעִיר, כִּי הֵם טְמֵאִים וּמְטֵמֵאִים, וְאִסוּר לְחַמֵּל עֲלֵיהֶם כָּל־לֵב, כִּי מִלֵּאף הַמּוֹת שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, כִּי עַם עוֹזוֹתָם הֶרְעָה הֵם רוֹצִים רַק לְעַקֵּר אוֹתָהּ, אֵלָא עֲכָשׁוּ רוֹאִים שְׂאִינֶם יְכוּלִים מִחֲמַת שֶׁהִצִּיד כְּנִגְדָם הַתְּחִיל לְהִרְבִּיעַם וּלְהַכְנִיעַם, עַל־כֵּן הֵם בּוֹכִים וּמִתְחַזְזִים כְּמִסְכָּנִים, עַם כָּל זֹאת אִסוּר לְרַחֵם עֲלֵיהֶם אֲזַי, כִּי כָּל זֶה הוּא רַק כְּלַפֵּי חוּץ, שֶׁמְחַפֵּים עַד יַעֲבֹר זַעַם מֵעֲלֵיהֶם, וְאֲזַי יִתְחִילוּ עוֹד פַּעַם וְכוּ', אֲבָל אִם הַכָּלְבִּים וְעוֹזֵי הַפָּנִים שׁוֹחֲקִים, וְהֵם בְּשֶׁקֶט כְּבָר, זֶה סִימָן שֶׁאֵלָיָהּ הַנְּבִיא בָּא לְעִיר, שֶׁפּוֹנְתָם הִיא

לחזור בתשובה ולעשות שלום, כי אמרו חכמינו הקדושים (ערוכות פ"ח): אין אליהו הנביא בא אלא לעשות שלום בעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור מאד מענין, אשר פעם אחת נסע רבנו ז"ל בדרך, וסבבו את העגלה שלו כלבים הרבה, ונכחו מאד, ולא הניחו לעגלה להמשיך לנסע, והוציא רבנו ז"ל את ראשו מהעגלה, וענה בקול בזו הלשון: איך ווייס, איך ווער איר זענט (ל), ותכף-ומיד ברחו משם. ולאחר כמה שנים נסע מוהרנ"ת ז"ל, גם-כן בדרך הזו, וסבבוהו כלבים רבים, ונכחו מאד, ולא הניחוהו לנסע, והוציא את ראשו מהעגלה, ואמר בקול: נסעתי כאן עם רבנו ז"ל, ואמר לכם: אני יודע, אני יודע מי אתם, וברחתם מפאן, אני אומר לכם: אני יודע, אני יודע (איך ווייס נישט, איך ווייס נישט). וברחו כלם משם, וסיים מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת הלך גם הוא בדרך באיזה שדה ויער להתבודד, וסבבוהו הרבה כלבים ונכחו מולו, ולא ידע לשית עצה לנפשו, וענה ואמר בקול גדול: רבנו הקדוש, רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו, נסע פעם בדרך וסבבוהו כלבים רבים ונכחו פנגדו, והוא אמר להם: אני יודע, אני יודע וברחו, ותלמידו רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו, נסע פעם בדרך וסבבוהו כלבים רבים ונכחו, ואמר להם: אני יודע, אני יודע, וברחו, וסיים מוהרא"ש נ"י, ואני אומר: "אני מתחיל לידע שום דבר", ותכף-ומיד ברחו משם, והיה הדבר הזה לפלא גדול בעיניו, ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא בטוח, שברחו רק בזכות שהזכיר את הספור הזה של רבנו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל, אשר גדל זכותם היא אשר עזרה לו אז, כי אחרת לא ידע לשית עצות לנפשו, כי היה לבד באיזה שדה ויער, ולא היה לו להיכן לברח, ומה יעשה בשעומדים סביבו כלבים רבים ונוכחים מאד, וכמעט שטרפו אותו, ובזכות שהזכיר את רבנו ז"ל ואת מוהרנ"ת ז"ל נצל, כן הרגיש אז עין בעין.

וכן ספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת הלך להתבודד באיזה

(ל) אני יודע מי אתם.

שְׂדֵה וַיַּעַר לְבַד, וּפְתָאם בָּאוּ לְנַגְדוֹ כַּמָּה גוֹיִם עִם כָּלֵב מְאִים, שְׁהִיָּה גְדוֹל כְּמוֹ עֵגֶל מִמֶּשׁ, וְהָיָה בְטוּחַ, שְׁעַכְשׁוּ בָּא קִצּוֹ, וְהִתְיַשְׁבּ בְּדַעְתּוֹ, שֶׁהוּא יַעֲמֵד עַל מְקוֹמוֹ וְלֹא יִמְשִׁיף הַלְּאָה, פִּי לְבָרַח בּוֹדְאֵי כְּבֹר לֹא הָיָה שִׁיף, וְרָאָה שְׁהַגּוֹיִם שְׁהָיוּ עַדִּין רְחוּקִים קִצַּת מִמֶּנּוּ, שְׁלַחוּ אֶת כָּלֵב לְעַבְרוֹ, וְעִצָּם אֶת עֵינָיו, וּבִטַּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹיו יִתְבַּרֵךְ, וְחָשַׁב — יְהִיָּה עִמִּי מָה שְׁיִהְיֶה, אֲנִי מְבַטֵּל אֶת עֲצָמִי לְגַמְרֵי אֱלֹיו יִתְבַּרֵךְ, וְהִנֵּה קָרָה פְּלֵא פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת מִמֶּשׁ, שְׁהַכָּלֵב נָטָה לְצַד אַחֵר לְגַמְרֵי, וְרַץ וּבָרַח מִמֶּשׁ כַּחֵץ מִקֶּשֶׁת, וְהַגּוֹיִם הִגִּיעוּ אֵלָיו, וְנַחֲלָקוּ לְשִׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְנִתְּנוּ לוֹ כְּבוֹד גְּדוֹל כְּמוֹ שְׁעוֹשִׁים לְאִיזָה מִפְּקֹד, וְנִעְמְדוּ דָם, וְשָׂרוּ בְּמִקְהֵלָה יַחַד: שְׁלוֹם רַבִּי, שְׁלוֹם רַבִּי, וְהִלְכוּ לָהֶם, וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי הוּא הָיָה בְטוּחַ אֲזִי שְׁיִטְרְפוּהוּ לְחִתִּיכוֹת, כִּי הָיָה בְּמִקּוֹם מַחוּץ לְיִשׁוּב, וְלֹא הָיָה מִי שְׁיִמְנַע אוֹתָם מִלְּבַצֵּעַ אֶת זְמָמָם, רַק עַל־יְדֵי שְׁבִטַּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹיו יִתְבַּרֵךְ, כְּשֶׁהָיָה בְטוּחַ שְׁהִנָּה עַכְשׁוֹ הִגִּיעַ קִצּוֹ, וְהִדְבֵּק לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, בְּבִטּוֹל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, זֶה אֲשֶׁר עֶזַר לוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר זוּהִי סְגֻלָּה בְּדוּקָה לְהַבְרִיחַ כָּלֵבִים מֵעֲלָיו — לְסַפֵּר לְפָנֵיהֶם אֶת הַסְּפוּר הַזֶּה, וְכֵן כְּשֶׁבָּאִים לְנַגְדוֹ עֲזֵי פָּנִים הַמְּכַנִּים כָּלֵבִים כַּנ"ל, סְגֻלָּה לְהַבְרִיחֵם וּלְגַרְשֵׁם מֵאִתּוֹ — לְדַבֵּר אֲזִי רַק דְּבוּרֵי רַבְּנֵי ז"ל וּמוֹהֲרַנ"ת ז"ל, הֵינּוּ דְּבוּרֵי תוֹרָה וַיִּרְאֵת שָׁמַיִם, וְאֲזִי לֹא תִהְיֶה לָהֶם שׁוּם שְׁלִיטָה עֲלָיו כָּלֵל.

כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר בְּדוֹר הַזֶּה הִתְקַיַּם בְּשְׁלֵמוֹת דְּבַר רַבְּנֵי ז"ל, שְׁאָמַר וְהִזְהִיר וְצַעַק מְאֹד, שְׁתִּהְיֶה כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת גְּדוֹלָה בְּעוֹלָם, כִּי מְלַמְעֵלָה תִּבּוֹא אַפִּיקוֹרְסוֹת גְּדוֹלָה לְעוֹלָם בְּשִׁבִיל

הנסיגון, והרבה צדיקים יצעקו עד שיהיה נחר גרונם, ולא יועיל כלל, מרבוני הנסיגות הקשים והמרים שיהיו אז (עין שיחות הר"ן, סימן ר"כ וסימן ל"ה), ורבנו ז"ל אמר, אשר אפלו בלבות הכפשים יהיה נתפס כפירות ואפיקורסות, וכל זה נתקים בדורותינו אלו, שמהכל מדברים רק לא מהקדוש-ברוך-הוא, ואדרבה, כל מי שמדבר מהקדוש-ברוך-הוא נחשב ללעג ולקלס בעיני כלם, ומתלווצצים ממנו, ואי אפשר להנצל מזה, רק על-ידי שירגיל את עצמו לדבר הרבה עמו יתברך בלשון שרגיל בה, וישיח ויספר את כל אשר עם לבבו אליו יתברך, וכן ירבה לדבר דבורי אמונה, כי הדבורים שמדברים עמו יתברך, ודבורי אמונה שמדברים עם זלתי, הם עקר השמירה להשמר מהכפירות והאפיקורסות שמתפשטים בעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר בשביל זה לבד, שמתפשטת כל-כף הכפירות והאפיקורסות בעולם בריש גלי בלי שום בוששה וחרפה, ומדברים נגדו יתברך ונגד כל הקדוש לעם ישראל ראוי למסר את נפשו ולהפיץ את ספרי רבנו ז"ל המלאים דבורי אמונה, ודיקא על-ידי-זה נזכה לגרש את חשף הכפירות והאפיקורסות, ומעט מן האור דוחה הרבה מן החשף.

ומוהרא"ש נ"י רגיל לומר תמיד, אשר אם זורעים אמונה, אזי תצמח הגאולה, כי צריכים לזרע אמונה בתוך לבות אחינו בני ישראל, ולהחדיר בהם את האמונה הקדושה, אשר רק על-ידי-זה תהיה הגאולה, וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז'): עקר הגלות אינה אלא בשביל חסרון אמונה, נמצא שכשמילאו את העולם עם האמונה הקדושה, אזי תהיה הגאולה, וזאת מעורר תמיד מוהרא"ש נ"י את תלמידיו, שילכו להפיץ את האמונה הקדושה על-ידי הפצת הקונטרסים החדשים, שהם תמצית דברי רבנו ז"ל בכלים מפלים שונים, ואחינו בני ישראל לוקחים את הקונטרסים בסכר פנים יפות כידוע לכל אלו המתעסקים בזה, ודיקא על-ידי-זה תהיה הגאולה, כי להפוך — כל הצרות

והיסורים והגליות אשר עוברים על ישראל הם רק מחמת כפירות ואפיקורסות שמתפשטים מאד בעולם, וכמאמרם, זכרונם לברכה (מדרש איכה, פרשה א'): לא גלו ישראל עד שפירו ביחידו של עולם, עין שם; ולכן אם רוצים לכלות ולשוף את הגלות, אין שום עצה אחרת, אלא להפיץ אמונה בין כלל נשמות ישראל; אשרי מי שעוסק בזה, ויהיה לו חלק בגאולה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כשיבוא משיח צדקנו, הוא יצביע באצבעו על כל אלו שעסקו להפיץ את ספרי רבנו ז"ל בעולם, ויאמר לכלל נשמות ישראל: ראו, אלו עזרו לי לבוא ולהתגלות, כי הם השפילו עצמם כל-כף, וסבלו חרפות ובזיונות, והפיצו את האמונה הקדושה ביחידו של עולם בין שכבות עם ישראל. ואת גדל הכבוד והתענוג שיהיה אז לכל אלו, אשר זכו להפיץ את הקונטרסים החדשים, זה אין לתאר ולשער כלל, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתו.

כשלון

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר הכשלון של האדם הוא רק מחמת שתמיד מסתפל על אחרים, איך אחרים גיבו על מעשיו, ועל-כן כשלא הולך לו כמו שרצה, תכף-ומיד הוא נשבר, וזה מביא אותו לכשלון, ובאמת צריכין לדעת, אשר עקר הצלחת האדם היא לא להסתפל על אחרים, אלא ללך בתמימות בדרך, ואף שיכשל באיזה דבר, אל יסתפל על זה כלל, ומכל שכן לא יהיה אכפת לו כלל, מה שאחרים גיבו עליו, אדרבה, עליו לדעת שבתחלת כל דבר בהכרח שיהיה לו כשלון, כמאמרם, זכרונם לברכה (שבת ק"כ): והמכשלה הזאת תחת ידך, דברים שאין

בגיאורם עומדים עליהם, אלא אם-כן נכשלים בהם, כי דיקא על-ידי שיש לאדם בשלון תחלה, על-ידי-זה הוא יכול לתקן את עצמו, וכן אמרו (גטין מ"ג.): אין אדם עומד על דברי תורה, אלא אם-כן נכשל בהם, עין שם; ורואים בחוש, שכל בעל מלאכה לפני שלומד את מלאכתו, בהכרח שיהיו לו בשלונות, כגון הנגר, עד שהוא דופק מסמרים בקרש, הוא נוקף הרבה פעמים את אצבעו... וכן החשמלאי, עד שהוא יודע את מלאכתו בשלמות הוא מתחשמל פעמים רבות... עם כל זאת, עקר הצלחתם — כשאינם מסתכלים על אחרים, ולבסוף נעשים ממחים גדולים בתחומיהם, כמו-כן כל בר ישראל הרוצה להצליח בעבודת השם יתברך, עליו להרגיל את עצמו לא להסתכל על שום בריה שבעולם, ואף שיהיו לו כל מיני בשלונות, לא יהיה אכפת לו כלל, רק ילך בתומו בדרך, אשר סלל לעצמו, ואזי יזכה להגיע למחוז חפצו בשלום, לא-כן אם יסתכל תמיד על מה שאחרים אומרים ומגיבים עליו, אזי ישאר בכשלונו. והלביש את זה במה שרבינו ז"ל ספר לנו מהחכם והתם (עין בספרי מעשיות, מעשה ט', מחכם ותם): החכם הסתכל תמיד על זלתו מה שאחרים אומרים, ומה שאחרים מגיבים עליו, ועל-ידי-זה כשהיה לו איזה בשלון, נשבר לגמרי, עד שלבסוף התיאש ונפל לתוך ביצה עבה (א גידעכטע בלאטע), לא-כן התם, אף שהיו לו הרבה בשלונות, ולא הוציא מלאכה בשלמות, עם כל זאת היה תמיד שמח, ולא הסתכל על אחרים כלל, מה שהם מתלוצצים ממנו, והיה רגיל לומר: מה לי ולם, שזה מעשה שלי, וזה מעשה שלהם, והיה תמיד שש ושמח על עבודתו, ועל-ידי-זה באמת זכה אחר-כך להתעלות בתכלית העליה, ולהיות נעשה שר ומיניסטר על כל השרים והמיניסטרים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי דבר זה הוא עקר ויסוד בקיום האדם, ובפרט אלו שהם בעיתיים, עליהם להכניס דבורים אלו היטב אל לבם, כי כל הבעיתיים נעשו על-ידי שהפרידו את עצמם מהחברה, ונעשו בודדים וכו', ונכנס בראשם, אשר יש

להם כְּשֶׁלֹּן גְדוֹל בְּחַיֵּיהֶם וְכוּ', וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָסוּ בְּתוֹךְ עֲצָמָם, וְזֶה הָרַס אוֹתָם לְגַמְרִי, אֲכַל כּוּ בְּרַגַע שִׁיאֲמְרוּ לְעֲצָמָם, שֶׁהֵם לֹא נִכְשְׁלוּ, וְאֲדַרְבֵּה, יִנְסוּ בְּכָל פֶּעַם לְצֵאת מֵעֲצָמָם, וְאִפְלוּ שִׁיְהִיו לָהֶם טְעוּיֹת יִמְשִׁיכוּ לְצֵאת מֵעֲצָמָם, עַל-יְדֵי-זֶה בְּאֵמַת יִצְלִיחוּ סוּף כָּל סוּף לְהִתְרַפֵּא לְגַמְרִי, וְזֶה עֶקֶר הַרְפוּאָה לְאֲנָשִׁים כְּאֵלוּ, שְׁחוּשְׁבִים שֶׁהֵם כְּכֶשֶׁלֹּן — שִׁיִּצְאוּ מֵעֲצָמָם וְיִדְבְּרוּ עִם זַלְתָּם, וְזֶה יָבִיא לָהֶם הַצְּלָחָה בְּחַיֵּיהֶם.

ליצנות

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהַלִּיצְנוּת הִיא הַקְּלָפָה הַקָּשָׁה בְּיֹתֵר, וְהִיא אֲשֶׁר מִסְתַּרֶת לְאָדָם מִלְּהַשִּׁיג רוּחַנִיּוֹת חַיִּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְהָאֲרִיז"ל גָּלָה עַל מֵאֲמָרָם, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: "אֲרַבַּע כְּתוּבֹת שֶׁאֵינָן מְקַבְּלוֹת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, וְהֵן: כֶּת חֲנֻפִים, כֶּת שְׁקָנִים, כֶּת מִסְפְּרֵי לְשׁוֹן הָרַע וְכֶת לִיצְנִים", שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הָאֲרַבְּעָה עוֹלָמוֹת, וְכָל אֶחָד מֵהֶם מְכַבֵּה אֶת הָאוֹר מֵעוֹלָם אַחֵר, וְלִיצְנוּת הִיא כְּנֶגֶד עוֹלָם הָאֲצִילוּת, וְהַסְּבִירוֹ מוהרא"ש נ"י, הֵינּוּ כְּשֶׁתִּגְלֶה לְאָדָם גְּלוּי אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְתוֹרִיד אֶת הַשְּׂכִינָה בְּזֶה הָעוֹלָם, עַד שִׁיִּזְכֶּה לְרֵאוֹת מְרֵאוֹת וְחַזְיוֹנוֹת, וּכְשֶׁיָּבֹא אֵלָיו אֵיזָה לֶץ וְיִתְלוּצֵץ מֵהַכֹּל, אֲזִי כְּבִים כָּל הָאוֹרוֹת וְהַשְּׂגוֹת שֶׁהָשִׁיג.

וְעַנִּין הַלִּיצְנוּת הוּא בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט מֵהַחַיִּים, וְצָרִיכִין לְבַרֵּחַ מִכָּל מִינֵי לְצִים, וְסִפֵּר מוהרא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם אַחַת דִּבֶּר הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי פִּנְחָס מְקַאֲרִיץ, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, דְּבוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים לְפָנָי תְּלַמִּידֵי, וְהִלְהִיב אֶת לְבָבָם לְעִבּוּדָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ כְּדָרְכוֹ, וּכְשֶׁסִּיֵּם אֶת דְּבָרָיו, עָנָה וְאָמַר: "מִיט אֵיין לִיצְנוּת וְעַט אֵיְהָר אֶלְעַס פֶּאָרְגֶעֶסן" (מ), וְהוֹסִיף עוֹד לְאָחַד מִגְּדוּלֵי תְּלַמִּידָיו בְּזוֹ (מ) עִם לִיצְנוּת אַחַת תִּשְׁכַּחוּ כָּל הַדְּבוּרִים שֶׁדִּבְרַנּוּ.

ה'לשון: מה אִתָּה חוֹשֵׁב לִיצְנוּת מֵהַיָּהּ? הֲגַה עוֹד מְעַט אֶחָד יִתְפַּלֵּל מְעַרֵּיב לִפְנֵי הַעֲמוּד וְיִטְעֶה, וְכֵלֶם יִצְחָקוּ, וְזוֹ כְּבָר לִיצְנוּת, וְכֵן הִיָּה — שֶׁהַעֲמִיד אֶת אֶחָד מֵהַתְּלַמִּידִים שִׁיתְּפַלֵּל מְעַרֵּיב, וְשָׁגָה אִיזוֹ שְׁגִיאַה וְכֵלֶם צִחָקוֹ, וְנִתְקַיְּמוּ דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, הֲרִי שְׁגַם דְּבַר כְּזֶה נִקְרָא לִיצְנוּת, וְאִם-כֵּן כִּמָּה צְרִיכִים לְהִזְהַר מִזֶּה?!

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְיֹתֵר הִזְהִיר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל עַל מַדַּת הַלִּיצְנוּת, וְאָמַר שֶׁעַקֵּר הַפֶּתַח לְשֵׁאוֹל תַּחֲתִית הִיא קְלַפַּת הַלִּיצְנוּת, וְהַלְבִּישׁ אֶת זֶה בְּמָה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מִנְחוֹת כ"ט:): כֹּא לְהִטָּמֵא פוֹתְחִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג'): אִם לִלְצִים הוּא יִלְיָץ, הֲרִי לְךָ שֶׁקְלַפַּת הַלִּיצְנוּת מְכַנִּיסָה אֶת הָאָדָם לְתוֹךְ הַטְּמֵאָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְיֹתֵר צְרִיכִים לְהִזְהַר מִלְּצִים הַמְּסֻתָּבְכִים בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, כִּי דְבַר רַבֵּנוּ ז"ל הוּא תְּמִימוֹת עֲמָקָה, עֲמָק עֲמָק מִי יִמְצְאוּנוּ, וְאִין לָהּ שׁוֹם שְׁיִכוּת אֶל קְלַפַּת הַלִּיצְנוּת, אֲדַרְבָּה כָּל הַהֲתַגְלוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁהִיא תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, תְּלוּיָהּ רַק בְּתְּמִימוֹת עֲמָקָה, וְכָכֵל שֶׁאָדָם תָּם יוֹתֵר, יִתְבוּדַד יוֹתֵר עֲמוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִדְבַר הַרְבֵּה עֲמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלִהְפּוֹךְ עַל-יַדֵּי לִיצְנוּת כְּבָר מִתְּרַחֲקִים מִכָּל הַעֲנִין שֶׁל הַתְּבוּדוֹת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, הַסְּבָה שֶׁהָעוֹלָם רְחוּקִים מִתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, וְאִינֶם יְכוּלִים לְהַשִּׁיג דְּבַר זֶה, הוּא רַק מִחֲמַת קְלַפַּת הַלִּיצְנוּת, וְעַל-כֵּן קָשָׁה וְכָבֵד לָהֶם לְהַשִּׁיג עֲנִין זֶה, וְאֲדַרְבָּה עוֹד מִתְּלוֹצְצִים מִזֶּה.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר בְּכָל דוֹר וְדוֹר סָבְלוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִכָּל מִינֵי לְצִים שֶׁהִסְתּוּבְכוּ בֵּינֵם וְאֲשֶׁר בָּאוּ מִחֲדָרִים אַחֲרִים, וְלֹא רָצוּ לְבַטֵּל אֶת דַּעַתָּם לְדַעַת רַבֵּנוּ ז"ל, וְעַל-כֵּן הִמְשִׁיכוּ וְהִבִּיאוּ עִמָּם אֶת מַדַּת הַלִּיצְנוּת, וְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הֶאֱמַתִּים סָבְלוּ מֵהֶם הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, כִּי גָרְמוּ חִלְשׁוֹת הַדַּעַת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְקָרְרוּ מְקַרְבִּים חֲדָשִׁים,

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם היום בית-הכנסת של אנשי שלומנו
 במאה שערים, הוא מקור הליצנות, כי שם מסתובבים כל מיני
 לצים, ומחלישים את דעת אנשי שלומנו האמתיים, והרב החסיד
 רבי שמואל הורביץ, זכרונו לברכה, תמיד התחמק ולא רצה להפגס
 להתפלל שם, ופעם אחת דחקו מוהרא"ש נ"י מאד, ושאל אותו,
 מדוע אינו מתפלל בין אנשי שלומנו בבית הכנסת הנ"ל, והתחמק
 בכל מיני תרוצים וכו', וכשדחקו מוהרא"ש נ"י מאד, ספר לו
 את האמת, כי שם מחלישים את דעתו מאד, ומתלווצים ממנו
 עד מאד וכו', ובשביל זה אינו רוצה להסתובב שם, ומוהרא"ש
 נ"י הפליג מאד בשבחו, ואמר, שהאדם הזה היה דבוק מאד
 בו יתברך, והיתה היראה טבועה בפניו, ותמיד דבר עמו יתברך
 — בין בלכתו בדרך ובין כשישב בבית-הכנסת, לא היה אכפת
 לו שום דבר מרב דבקותו בו יתברך, והאדם הזה לא רצה
 להפגס לבית-הכנסת הנ"ל, כי היתה לו חלישות הדעת גדולה
 מהליצנות שיש שם, וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י, כי לולא
 הרב החסיד רבי לוי יצחק שהיה איש תם וישר עד מאד, והיה
 גבאי של בית-המדרש הנ"ל, היה נשפח אור רבנו ז"ל לגמרי
 על-ידי הלצים הנ"ל, כי הלצים המסתובבים שם מקררים מאד
 מאד את כל המקרבים החדשים בכל מיני נכלי ליצנותם, ואף
 שהרב החסיד רבי לוי יצחק היה מוחה תמיד, עם כל זאת לא
 הועיל כלל, כי עושים ליצנות גדולה גם ממנו, (וידוע אשר
 על-ידי מוהרא"ש נ"י נתפרסם שמו, כי עשה תעמולה עשרים
 וחמש שנים סביב רבי לוי יצחק, ועל-ידי-זה נתפרסם שמו בין
 אנשי שלומנו, ונתלקטו סביבו התמימים, ולולא זאת, היה נשתכח
 לגמרי דבר רבנו ז"ל), כי כשהגיע מוהרא"ש נ"י פעם ראשונה אל
 בית-הכנסת הנ"ל, ראה את ההפקרות שהיתה שם, ואת הליצנות
 שהתלווצו זה מזה, וכן היו זורקים זה על זה מגבות באמצע
 התפלה מחמת ליצנות וכדומה, וכאב למוהרא"ש נ"י דבר זה מאד,
 היתכן שבבית המדרש שנקרא על שם רבנו ז"ל, יהיה דבר כזה?!
 והוא היה אז צעיר מאד, וידע שלא תהיה לו שום

השפעה, ועל-כן התחיל לעשות תעמולה לפרסם את הרב החסיד רבי לוי יצחק, כי הכיר בו שהוא איש תם וישר וירא אלקים, ומדבר תמיד רק דבורי רבנו ז"ל, וחפץ השם בידו הצליח, שנתלקטו סביבו הרבה אברכים תמימים, ודבר זה מפרסם בין אנשי שלומנו, כי בתחלה קדם שפרסם מוהרא"ש נ"י את הרב החסיד רבי לוי יצחק, עשו גם ממנו ליצנות גדולה והתחצפו נגדו מאד.

והרבה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י לתלמידיו, שאם תכנסו לבית המדרש הנ"ל המלא ליצנות, תתקררו מעבודת השם יתברך, כי המקום ההוא מלא ליצנות ומחלקת. ואחד מתלמידיו של מוהרא"ש נ"י הפציר בו כמה פעמים שיתן לו רשות להכנס שם להשתדל ללמד ברבים, ולדבר את הדבורים שקבל ממנו, ועל-ידי-זה אולי יוכל להחזיר אותם למוטב, כי הדבורים ששמעם ב"היכל הקדש", שהוא היכלו של רבנו ז"ל, הם דבורים אחרים לגמרי, והיה רגיל מוהרא"ש נ"י לומר לו: למה לך להכנס לסכנה, כי הרי טמאת הליצנות מטמאת אפלו במשהו, והלה הפציר: הלא רחמנות גדולה על האברכים המסתובבים שם, ומדוע לא ישמעו את הדבורים שמדברים ב"היכל הקדש", וגם הם יתעוררו, כי הלא רחמנות גדולה עליהם?! ומוהרא"ש נ"י באחת: תדע שקלפת הליצנות היא קלפה עצומה מאד, וגם מוהרנ"ת ז"ל אמר פעם לתלמידו רבי נחמן טולטשינער ז"ל, שהלך אל אחד שהיה רגיל לומר "ווערטליך" (ג), בזו הלשון: "לומר לך שלא תלך לשם, איני יכול, אבל אם אתה הולך שם, אל תבוא אלי", כי הבין שקלפת ה"ווערטליך" (ג) לבסוף תקררו, וכל זה אמר מוהרא"ש נ"י לתלמידו הנ"ל, שפל-כף הפציר שיתן לו רשות, ולבסוף אמר לו מוהרא"ש נ"י: אם אתה רוצה תלך, (כי לא רצה להתעקש עמו, כי ראה שהלה פל-כף מתעקש), ולא עבר הרבה זמן, שהלה נתקרר לגמרי ונעשה לץ גדול, ואף שמדבר את דברי מוהרא"ש נ"י והוא כמו הקלטה (טייפ קסט), ומדבר בדיוק דברי מוהרא"ש נ"י, עם כל זאת הוא בתוך תוכו לץ גדול, ומוהרא"ש נ"י מאד

מאד הצטער על זה למה לא ציית אותו, וכבר הרבה אברכים התקרו על ידו, כי קלפת הליצנות אינה הולכת ביחד עם דבר רבנו ז"ל, שהוא תמימות עמקה, עמק עמק מי ימצאנו.

ומוהרא"ש נ"י רגיל לומר, שעל כף שפרסם את הרב החסיד רבי לוי יצחק אינו מתחרט כלל, כי על ידו דיקא נמשך דבר רבנו ז"ל בעולם, כי הוא איש תם וישר, ואינו מדבר רק דברי רבנו ז"ל, מה שאין בן השאר הם סתם ליצנים גדולים, ואמר אז על אלו שמעוררים לנסע לקבוץ במירון, הם סתם פרחים, וכל כונתם היא כסף וכבוד וכו', והרב החסיד רבי לוי יצחק אמר הרבה פעמים שהם בתוך תוכם לא שייכים אל רבנו ז"ל כלל, ויען שגרמו פרוידים בין אנשי שלומנו לא רצה הרב החסיד רבי לוי יצחק, שהיה גבאי במשך כל השנה, לתן להם עליה, והיה רגיל לומר: לכו איפה שהתפללתם בראש השנה. וסיים מוהרא"ש נ"י: אשרי מי שאינו מכיר את אף אחד רק את ה"לקויטי-מוהר"ן", וחוזר עליו פעמים אין מספר, ומתבודד על-פי סדר התורות, אז דיקא ירגיש את עצמו מקרב אל רבנו ז"ל, כי עקר ההתקרבות אל רבנו ז"ל היא רק על-ידי התמדה ושקידה רבה בספריו הקדושים, ולא תלוי כלל אם מתפלל במקום הנ"ל, ואדרבה מי שמסתובב בבית-הכנסת הנ"ל, נדבקת בו גם-כן קלפת הליצנות, ויתקור מרבנו ז"ל לבסוף.

(ורואים בחוש, כי תלמידים צעירים המסתובבים אצל מוהרא"ש נ"י בקיאים יותר בספרי רבנו ז"ל מכל אלו המסתובבים בבית-הכנסת הנ"ל דוק ותשכח).

לילה

מוהרא"ש נ"י אמר, שאצל אנשי שלומנו היקרים בכל הדורות, היה העקר הלילות, ששמרו היטב על הלילות, ותכף-ומיד אחר מעריב היתה דרכם של עובדי השם הגדולים במעלה נפלאה מאד ללכת לישן, וקמו בחצות, והלכו למקוה, ואחר-כך ערכו סדר תקון חצות, ולמדו בהתמדה רבה עד אור הבקר, ובבקר השכם התפללו תפלת ותיקין, כי רבנו ז"ל מאד הזהירונו להתפלל תפלת ותיקין.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר היו בין אנשי שלומנו הרבה דרגות: כאלו שלמדו אז הרבה גמרא עם פרוש רש"י ותוספות, טור ושלחן ערוך, כאלו שעסקו בקבלה אז ולמדו הרבה ספרי הזהר והתקונים וכתבי האריז"ל, ואחרים התבודדו שעות ארוכות, וזה לא היה כלל איך להתנהג, אלא כל אחד התנהג כפי נקדתו, וכפי הארתו שהאירה בו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב החסיד רבי לוי יצחק דבר עמו בענין העבודות של אנשי שלומנו בלילות, איך שהיה העקר אצל אנשי שלומנו הלילות, והוא הכיר עוד אנשים שהיו כל הלילה מתבודדים ביצרות ובשדויות, וכן הכיר עוד הרבה מאנשי שלומנו שלמדו בקלויז בהתמדה רבה גמרא ושלחן ערוך, וכן היו הרבה שלמדו אז "לקוטי-מוהר"ן", וספר, שעד היום נזכר תמיד במכתב שקרא מאחד מאנשי שלומנו, ששלח לבנו, והיה כתוב שם: "בני, תקום בלילה ותאמר חצות, ואחר-כך תלמד תורה ב"לקוטי-מוהר"ן", ותאמר עליה תפלה מ"לקוטי-תפלות", ותתבודד על תורה זו, ואז עולמך תראה בחייד", ואמר אז רבי לוי יצחק, שהמכתב הזה שקרא אצל הפחור החזיקו כמה שנים, כי ראה והבין את התמימות של אנשי שלומנו היקרים, איך שפל דעתם ומחם הוא — איך לזכות ללמד את ספרי רבנו ז"ל, עד שאבא אומר לבנו: תלמד בלילה תורה מ"לקוטי-מוהר"ן".

ותאמר עליה תפלה מ"לקוטי-תפלות", ותתבודד על תורה זו, ואז
עולמך תראה בחיך, והוסיף על זה מוהרא"ש נ"י, כי באמת
מי שמרגיל את עצמו כך, אזי לילה כיום יאיר לו, כי הלמוד
שב"לקוטי-מוהר"ן", מאיר את המוח, עד שאדם שוכח איפה הוא,
ולילה כיום יאיר לו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר הוא בעצמו מימי בחרותו עקר
למודו היה רק בלילה, כי ביום היה טרוד מאד, הן בעסק צרכי
רבים בהדפסה והפצה, וכן בצרכי ביתו, והרבה טלטולים ובלבולים
היו לו ביום וכו', ולכן היה עקר למודו רק בלילה, שאז כלם
ישנים, והיה שקט בעולם, ויכול היה ללמד.

ומוהרא"ש נ"י תמיד חוזר על דברי הרמב"ם, זכרונו לברכה
(הלכות תלמוד תורה, פרק ג', הלכה י"ג): אף-על-פי שמצוה ללמד
ביום ובלילה, אין אדם לומד רב חכמתו אלא בלילה, לפיכך
מי שרוצה לזכות לכתר התורה יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד
אפלו אחד מהם בשנה ובאכילה ובשיחה וכיוצא בהם, אלא
בתלמוד תורה ובדברי חכמה, ואמרו חכמים: אין רנה של תורה
אלא בלילה, שנאמר: "קומי רוני בלילה", וכל העוסק בתורה
בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, שנאמר: יומם יצוה השם
חסדו ובלילה שירה עמי, תפלה לאל חיי וכו', עינן שם; ובה
הוא תמיד מעורר את תלמידיו — שישמרו מאד את לילותיהם,
ועל-ידי-זה באמת יצליחו, ובפרט אם הולכים על-פי ההקדמות
של רבנו ז"ל, שגלה לנו, אשר עקר התפלה וההתבודדות היא
בלילה (כמוכא, לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ב): על-פי המשנה
"הנעור בלילה", שהעקר להיות ער בלילה, וללכת יחידי למקום
פנוי שאין שם בני-אדם, ולפרש את שיחתו לפניו יתברך, אז דיקא
יכולין להצליח בזה הרבה מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כמו הלילה שנמשל לגלות, כמו-כן

עקר שלמות הצדיקים האמתיים, שאינם זוכים להשלים את עצמם אלא בלילות, כי כל ענין הגלות הוא רק לברר ולזכר את נשמות ישראל, והם מעלים שעשועים גדולים למעלה בכל העולמות, וכמו שרואים איך שבמשך כל זמן גלותנו עדין אנו אחוזים ודבוקים בו יתברך, ומקיימים את מצוותיו יתברך בתמימות ובפשיטות, כמו-כן כל אלו הנעורים בלילה, ועוסקים בתורה בלילה, הם מעלים שעשועים גדולים עד מאד בכל העולמות, פמובא מזה הרבה בזהר הקדוש, אשר כל אלו העוסקים בתורה בלילה, הקדוש-ברוך-הוא מצית לקוליהון (מקשיב לקולם), והצדיקים בגן עדן מסבכים אותם, ושומעים בקולם. על-כן אשרי מי שזוכה לשמר את לילותיו, והוא מתמיד בלמוד התורה הקדושה בלילה בעת החשך, שאין שם בנאי-אדם, וכן עוסק אז בתפלה ובהתבודדות, ואינו מסתפל על שום מונע ומעכב.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר הוא בלה הרבה אצל הרב החסיד רבי לוי יצחק, והוא ספר לו את כל לכבו ואת כל הנהגותיו, ובפרוש אמר לו, שעקר הצלחתו כל ימי חייו היתה, ששמר מאד את לילותיו, כי תכף-ומיד אחר מעריב הלך לישן, וגם סמוך לחצות, וכך היה עד אור הבקר, וזה אשר עזרו כל ימי חייו, ולולא זאת, אינו יודע אם היה יכול להתקיים בזה העולם, כי עברה עליו הרבה מרירות בחייו, (מוהרא"ש נ"י לא רצה לספר אז מה שספר לו הרב החסיד רבי לוי יצחק). אך בזה שהיה חזק להיות עד בלילה ולפרש את כל שיחתו אליו יתברך, והתמיד אז בתורה הקדושה, זה אשר החזיקו כל ימי חייו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, ששמע מאנשי שלומנו שהיו רגילים לומר באומן למקנרבים חדשים: בשביל זה סדרו המדפיסים בסדור תכף-ומיד אחר תפלת מעריב קריאת שמע שעל המטה, להראות, כי תכף-ומיד אחר מעריב צריכים לילך לישן, וכן קימו את זאת כל אנשי שלומנו עובדי השם יתברך האמתיים.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד על גדל מעלת אלו הזוכים
 לשמר את הלילות, ואמר, שבליילה שורה יצר הרע גדול לא ללמד,
 ומפתה לעשות הכל מלבד ללמד, כי הבעל-דבר מאד מיוחד
 מתורה בליילה, כי הרי עקר שליטתו היא רק בליילה, כמו שרואים
 בחוש, שכל בתי הקולנע פתוחים רק בליילה, וכל משחקי הקלפים
 נעשים רק בליילה, ועל-כן כשבר ישראל לומד תורה בליילה, בזה
 הוא מבטל את כח הסטרא אחרא, ואם לא רוצים להתבטל, אזי
 הוא עושה כל מיני פעולות שבעולם שיבטלו את הלילות, ולכן
 מי שמוסר את נפשו ללמד תורה בליילה, הוא מאד חשוב אצלו
 יתברך, וכבר אמרו חכמינו הקדושים (עין ילקוט מלכים א', רמז
 קע"ו): מה כוכבים אינם שולטים אלא בליילה, כך ישראל אינם
 מושלים בתורה אלא בליילה, עין שם; ועל-כן מי שזוכה ללמד
 תורה, וכן זוכה להתבודד בליילה הוא ממשיך על עצמו הארת
 השכינה, כמאמרם, זכרונם לברכה (תמיד ל"ב): כל העוסק בתורה
 בליילה, שכינה כנגדו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מי שמרגיל את עצמו לשמר את לילותיו
 בתורה ובתפילה, ועושה לעצמו גדר לא לדבר בליילה שום דבור
 שאינו צריך, הרי הוא מתעלה מאד בלמוד התורה הקדושה
 ובעבודת השם יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי דרכו היתה ללמד בליילה, וכשאחד
 מילדיו בכה, הוציאו מעריסתו והחזיקו על ידיו, וכך למד בהתמדה
 עם בנו או בתו על ידיו, עד שחזרו ונרדמו, ושום דבר לא בלב
 אותו, וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י לתלמידיו האברכים שנשארו,
 שאף פעם לא יתבלבלו מזה שילדים בוכים בליילה, אדרבה שיעזרו
 אז להחזיק את הילדים על ידיהם, ולהתבודד אז וללמד התורה
 הקדושה, ועל-ידי-זה ימשיכו אור גדול על הילדים, וכשהילדים
 עוד קטנים ואבא לומד תורה בהתמדה או מתבודד, זה נכנס לתוך
 דמם, וכשיגדלו, זה יעשה רשם גדול אצלם; אשרי מי שמבלה

את לילותיו בתורה ובעבודת השם יתברך, ואינו מבטל שום לילה מלילותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי לילה תבת יללה, הינו מי שאינו מבלה את לילותיו כמו שצריך, אזי מתהפך הלילה שלו אל יללה, שהוא בוכה ומילל על ימי חייו, ורואים שבני-אדם שנפלו ונכשלו במעשיהם הרעים, אז חשך להם ורעים ומרים להם החיים, והם יכולים לבלות לילות שלמים בעצבון, ועושים במחשך מעשיהם, ורחמנות גדולה עליהם, לא-כן מי שזוכה להיות מקרב אל רבנו ז"ל, אזי רבנו ז"ל מהפך לו את לילותיו לימים, כי הוא משים לילות פנים, ואצלו הלילה פיום יאיר, ומרגיש את עצמו אדם אחר לגמרי, ממש בן חורין.

וסים מוהרא"ש נ"י, כי על זה צריכים לבקש הרבה רחמים ממנו יתברך, שיזכה לבלות את לילותיו מתוך דבקות אל הבורא יתברך שמו, ולא לבלות את לילותיו בדברים בטלים, ומכל שכן שלא יהיה לו שום עסק עם הולכי תאטראות ובתי קולנוע ומשחקי קלפים, כי שם הוא מקור הטמאה והסטרא אחרא, יותר טוב לו ללכת ולהתחבר אל מקומות שלומדים תורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי גם היום יש בתי פנסיות ובתי מדרשות שלומדים שם בלילה, ואשרי מי שזוכה ללכת אל איזה שיעור בלילה אם אינו יכול ללמד איזה שיעור בעצמו.

למוד

מוהרא"ש נ"י משתוקק תמיד להראות לנו את גדל החלוק

וההפרש שיש בין האמת ובין השקר, ובפרט בענין סדר-דרוך-הלמוד של רבנו ז"ל, דהינו ההפרש בין אלו שמתמידים ומטיילים בכל חלקי התורה הקדושה על-פי סדר דרוך הלמוד של רבנו ז"ל ובין אלו המתלוצצים מזה ואינם לומדים כלום, והיה מוהרא"ש נ"י רגיל לומר שכל זה יכולים לראות בראיה חושית, איך מי שמציית את רבנו ז"ל בתמימות ובפשיטות ולומד על-פי סדר-דרוך-הלמוד שלו, הוא מתמיד מאד בתורה ביום ובלילה, וממש לא פוסק פומיה מגרסה, מה שאין פן מי שאינו רוצה לקבל את סדר-דרוך-הלמוד של רבנו ז"ל, זמנו היקר הולך לאבוד ממש, וחולף ועובר היום ולא נשאר בידו כלום, והיו כמה מיני הזדמנויות שהראה לנו מוהרא"ש נ"י את הענין הנ"ל בהוכחה גלויה, שהיה בלתי אפשרי להכחישו בשום פנים ואופן.

ופעם אחת ישבנו בבית המדרש דמתיבתא "היכל-הקדש", בצותא עם מוהרא"ש נ"י, והיה מדבר עמנו שיחות קדושות ונוראות כדרכו, וישב אז בפניה אחת של בית המדרש בחור אחד, שהגיע לכאן מארץ ישראל להכין ויזה, כדי לנסע לציון רבנו ז"ל, והוא היה מקרב לאנשי שלומנו בארץ ישראל, שהיו מסתובבים שם הרבה בורים ולצים, שלא למדו על-פי סדר-דרוך-הלמוד של רבנו ז"ל, וגם היו מתלוצצים מזה, ואף-על-פי שלבחור הזה היה שם טוב מאד בין אנשי שלומנו דשם, ואמרו עליו, שהוא בין המצינים ביותר בישיבה שלו, אף מחמת שהסתובב בין הלצים הנ"ל, היו לו כל מיני קשיות וספקות על סדר-דרוך-הלמוד של רבנו ז"ל, והיה מבלבל עצמו תמיד וגם את אחרים — האמנם זוהי פונת רבנו ז"ל בסדר-דרוך-הלמוד שלו או לא?! ולא היה יכול לשית עצה נכונה לנפשו בכל הענין הזה כלל.

והנה אז כשישבנו לפני מוהרא"ש נ"י, ענה ואמר לנו בזה הלשון: בואו ואראה לכם איך שהבחור הזה אינו לומד כלל, ואף שיושב כבר כמה שעות ליד גמרא פתוחה, אינו לומד אפלו מלה

אחת, וצוה לנו מוהרא"ש נ"י להסתפל עליו, וראינו בחוש אִיךָ שְׁאַמַת הַדְבָר, כִּי בְּכָל פַּעַם הָיָה מְסַתְפֵּל עַל הַגַּג כְּחוֹלֵם חָלוּם, וּבְאֲמֻצֵּעַ הַסְתוּכָב אָנָּה וְאָנָּה בְּבֵית הַמְדַרְשׁ, וְהֵנָּה הַתְּחִיל לְדַבֵּר עִם אֶחָד שֵׁיִשֵּׁב לְיָדוֹ, וְאַחֲר־כֵּן הוֹצִיא כַּמָּה סְפָרִים מֵאַרְוֹן הַסְּפָרִים וְכוּ', וְכִכָּה עָבַר זְמַן רַב, וְרָאִינוּ שְׁאִינוּ לוֹמַד מְאוּמָה מִמֶּשׁ, וְאָז עָנָה וְאָמַר לְנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י: הָרִי תִרְאוּ אֶת גְּדֹל הַשְּׂקָר שֵׁיִשׁ בְּעוֹלָם, יְכוֹלִים לִישֵׁב כַּמָּה שְׁעוֹת לְיַד סֵפֶר פְּתוּחַ, וְלֹא לְלַמֵּד מְאוּמָה, וְלִכְסוּף עוֹשִׂים לִיצְנוּת מִסְדֵּר-דִּרְךְ-הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, וְהֵנָּה תִדְעוּ שֶׁבּוֹדָאֵי זֶה אִסוּר גְּדוֹל מְאֹד לְהִתְכַפֵּד בְּקִלוֹן חֲבֵרוֹ, וְלִכֵּן לֹא הֵייתִי צָרִיךְ לְהִרְאוֹת לָכֶם אֶת כָּל זֶה, אֲבָל לְמַעַן תִּדְעוּ תָּמִיד לְהִבְחִין בֵּין הָאֲמֵת לְבֵין הַשְּׂקָר, לִכֵּן הִכְרַחְתִּי לְהִרְאוֹת לָכֶם אֶת כָּל זֶה, (וּבִפְרָט שֶׁהַבְּחִיור הַזֶּה הָיָה מְכַנִּים קְרִירוֹת בֵּין שְׂאֵר הַבְּחוּרִים, וְאוֹמֵר שְׁאִין זֶה דִּרְךְ רַבְּנוּ ז"ל וְכוּ', וְזָקֵן זֶה מְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ אָמַר זֹאת, וְזָקֵן אַחַר אָמַר עֲנִין אַחַר וְכוּ' עַל סֵדֶר-דִּרְךְ-הַלְמוּד, וְרָצָה מוֹהֲרָא"ש נ"י לְהִרְאוֹת לְנוּ אֶת הַגְּחוּף בְּעֲנִין, שֶׁבְּחִיור זֶה אִינוּ לוֹמַד כָּלֵל, וְכֵן הָיָה שְׁלֹא לְמַד כָּלֵל, רַק הַסְתוּכָב וְכוּ' וְחָלַם בְּהַקִּיץ, וּבִטַּל אֶת זְמַנו הַיָּקָר).

וְכֵן הָיָה פַּעַם סְפוּר כְּעִין זֶה בְּלִיל שְׁבוּעוֹת, שֶׁבָּא לְבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶחָד מְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה לוֹ שֵׁם חָשׁוּב וּמְפָרָסִם בֵּינֵיהֶם, וְגַם עָשָׂה דְבָרִים רַבִּים טוֹבִים מְאֹד עַל שֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, (אֲבָל גַּם-כֵּן הַסְתוּכָב בְּמָקוֹם שֶׁל לְצִים כַּנ"ל), וְהִתְיַשֵּׁב לְיַד הַשְּׁלַחַן בְּרֵאשִׁית הַלִּילָה עִם גַּמְרָא, וְהִתְחִיל לְלַמֵּד כַּמָּה שׁוּרוֹת, עַד שֶׁלְּפִתַע נִגַּשׁ אֵלָיו אֶחָד מִמְּפָרָיו, וְדַבֵּר אִתּוֹ, וְכֵן עָבְרָה שְׁעָה אַרְבָּה, וְאָז עָנָה וְאָמַר לְאִישׁ הַנ"ל: "נוּ שׁוֹיֵן עִם אִיזוֹ אֵי הַיִּלְיָגַע נֶאכְט" (ס), וְהִפְסִיק אֶת הַשִּׁיחָה וְלַמַּד עוֹד מִסְפָּר שׁוּרוֹת, וְהֵנָּה הֵלֵךְ לְחַפֵּשׂ אֵיזָה סֵפֶר בְּאַרְוֹן הַסְּפָרִים, וְהַסְתוּכָב כֵּן זְמַן רַב, עַד שֶׁחֲזַר עִם הַסְּפָר, וְדִפְדֵּף בּוֹ כַּמָּה דְּפִים וְסָגַר אוֹתוֹ, וְרָצָה לְהַמְשִׁיךְ בְּלְמוּד הַגְּמְרָא, וְלִפְתַע הִבְיָאוּ עֲגוֹת וּשְׁתִּיָּה לְבֵית הַמְדַרְשׁ, וְהִנִּיחַ הַשְּׁטְרֵימַל (ע) שְׁלוֹ (ס) נוּ נִפְסִיק כְּבָר, זֶה לִיל קְרוֹשׁ מְאֹד, נִמְשִׁיךְ לְלַמֵּד... (ע) כּוֹבַע שֶׁל שִׁבְתָּ.

על הגמרא, והלך לברך ברכה לכבוד יום טוב... ובזמן האכילה בלה גם כן קצת זמן, אחר-כך חזר לגמרא שלו, והמשיך ללמד עוד כמה שורות, ולפתע הלכו כמה מאנשי שלומנו לרקד באמצע בית המדרש וקם ורקד עמם... ולא עבר קצת זמן, וכבר הלכו אנשי שלומנו למקוה, והכינו עצמם לתפלת ותיקין, וככה עבר אצלו "די הייליגע נאכט" (פ).

והנה מאידך גיסא ישב בפניה אחרת של בית המדרש בחור אחר מתלמידי "היכל-הקדוש", שהיה רגיל ללמד על-פי סדר-הדרך-הלמוד של רבנו ז"ל, (שקבל מפי מוהרא"ש נ"י), ומתחלת הלילה עד סופו לא פסק פוימיה מגרסה, וסיים אז באותו הלילה שמונה עשר פרקים משניות, וכמה דפים גמרא, וכל המדרש רות, וכמה תורות מ"לקוטי-מוהר"ן", ועוד כמה למודים עין לא ראתה וכי, ואז ענה ואמר לנו מוהרא"ש נ"י: נו, הרי תבחינו בעצמכם החלוק שיש בין שני בני-אדם אלו, איך זה הלך למקוה בליל הקדוש הזה, ואיך זה הלך למקוה... ולא צריך להיות חכם גדול להכיר את הענין הזה, רק שיהיה האדם איש אמת, וירצה להכיר את האמת כמו שהיא. אשרי מי שזוכה לא להטעות את עצמו כלל, ומתמיד בלמוד התורה הקדושה על-פי סדר-הדרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ואז טוב לו בזה ובבא לנצח.

עוד ספר מוהרא"ש נ"י, שפעם ישב באיזה בית מדרש, וישב שם עוד בחור אחד מתלמידי "היכל הקדוש", שלמד אז שמונה עשר פרקים משניות בהתמדה גדולה, ופתאם נגש אליו זקן אחד, והתחיל להטיף לו מוסר, שאין זה דרך כלל ללמד באופן כזה, ולומר פרקים משניות וכי, ובבלב אותו מאד, עד שפעל אצל הבחור שיסגר את המשניות, רחמנא לצלן, ואז נגש מוהרא"ש נ"י אל הזקן הנ"ל (של הסטרא אחרא), ואמר לו בתריפות גדולה: איך מלאך לבך לילך להפסיק בחור מלמוד בהתמדה כזאת?! ואיך לא תפחד מיום הדין, על אשר גרמת (פ) הלילה הקדוש הזה.

לאַחד מישראל לסגור את ספרו על לא דבר ממש?! הלא תראה שיש בחור אחר שישב בבית המדרש וקורא עתון, ושם בפנה אחרת יושבים כמה בחורים ומדברים ליצנות ודברים בטלים, למה לא הלכת אליהם להפסיק אותם מבטלנותם, ולתן להם תהלים, שיגידו כמה פרקי תהלים, ולהוכיח אותם, שבודאי יותר טוב לקרא תהלים מלקרא עתון או מלדבר ליצנות וכו'?! את כל זה לא עשית, רק הלכת לבטל מלמוד בחור אחד שישב ולמד משניות בהתמדה גדולה, הלא תראה איזו צביעות היא זו, ואיזה פתחון פה יהיה לך לפני בית הדין של מעלה?! ונכנסו דברי מוהרא"ש נ"י בלבו מאד, והתחרט מאד על מה שעשה, ואז ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: הרי חכמינו הקדושים אומרים (ספ"ב נ"ב): אם פגע בך מגול זה משכהו לבית המדרש, כי על-ידייזה בודאי תפטר ממנו, אבל מה עושים כשהמגול נכנס לתוך בית המדרש, ורוצה לבטל אותך מלמוד התורה הקדושה, מה יכולים לעשות אז?! ...

ופעם רצה אחד להתוכח עם מוהרא"ש נ"י על אודות סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ולא רצה מוהרא"ש נ"י להתוכח עמו כלל, רק קרא לאברך אחד שישב אז בבית המדרש, ושאל אותו: הנה תגיד נא כמה פעמים כבר סימת את כל הששה סדרי משנה? ענה ואמר האברך הזה: חמש עשרה פעמים, והמשיך מוהרא"ש נ"י: ובלי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, האם היית מסים אפלו פעם אחת? וענה ואמר לו: מזה אין מה לדבר כלל, כי לא הייתי פותח את המשניות אפלו פעם אחת, ואז פנה מוהרא"ש נ"י לאיש הנ"ל, שרצה להתוכח עמו, ואמר לו: האם יש עוד מה להתוכח בענין זה, הרי לפניך עדות חיה... ונפנה ממנו מוהרא"ש נ"י; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ומתמיד מאד בלמוד התורה הקדושה, על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ואז טוב לו בזה ובכא ולינצח ונצחים.

לְוִיָּה

פעם אחת בא איש אחד למתיבתא "היכל-הקדוש", לחפש אנשים שיבואו ללוייה של אחד מבני משפחתו שנפטר, ורצה לקחת כמה מהבחורים שלמדו אז בבית המדרש, ולא הסכים מוהרא"ש נ"י לזה כלל, ואמר, שהלא אמרו חכמינו הקדושים (שבת קי"ט:), שאין מבטלים תינוקות של בית רבן מלמודם, אפלו לבגין בית-המקדש, וכל שכן לא לזה, כי אין הנפטר הנ"ל בבחינת מת מצוה, שדוחה אפלו לא תעשה שפתורה, כי הלא יש לו מי שיטפל בו, ולכן אין זה נכון לבחורים לצאת מבית-המדרש לבטל למודם, וללכת ללוייה.

ואז נכנס מוהרא"ש נ"י לשיחה נפלאה בענין מצות לויית המת, ואמר, שעקר כבוד המת הוא הלוייה הרוחנית שלו, הינו מי שיוצא לקראתו מהעולם העליון לקבל פניו, כי מי שזכה בחיים חיותו לט"ל בכל מקומות התורה הקדושה, ולגמר תנ"ך וששה סדרי משנה וש"ס בבלי ירושלמי, תוספתא, וזהר הקדוש ותקונים וכו', יוצאים לקראתו אלפי אלפים מלאכים ושרפי מעלה, והם עקר המלויים שלו, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (אבות, פ"ק ו'): אין מלויים לו לאדם — לא כסף ולא זהב וכו', אלא תורה ומעשים טובים בלבד, הינו שהם מלויים אותו ממש, כי מפל התורה והמצוות של האדם נבראים מלאכים קדושים וטהורים שהולכים לקראתו לקבל פניו, כשהוא נפטר לעולמו, והם מלויים אותו ממש עד שנכנס לבית עולמו, וכן כל דבורי התפלה וההתבודדות שזכה לדבר עמו יתברך כל ימי חייו, הם באים ומלויים אותו, וכמאמר התנא דבי אליהו (פ"ק י"ב): לפי שכל המרבה שיחות ותפלות, הם מלויים אותו עד אותה שעה שהוא נכנס לבית עולמו, וכל מלה ומלה שאדם מוציא מפיו בתפלה ושיחה אליו יתברך, זו הצלחה נצחית לנפשו, ונברא מפל מלה מלאך קדוש שילווה אותו לאחר צאתו מן העולם וישמר אותו

מְּכַל רַע, וְלִכְּנֵן אֵין הָעֵקֶר כָּלֵל הַמְּלֻוִים הַגְּשָׁמִיִּים שֵׁישׁ לְאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאִדְרָבָה בְּזֶה אֵין מַעְלָה כָּלֵל, וְכִמּוֹ שְׁפַעַם אָמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל, שְׁאֵפְלוּ מֵת יֵשׁ לוֹ גְּאוֹת וַיִּשׁוּת מְלֻוִיָּה גְּדוּלָּה, רַק עֵקֶר הַמַּעְלָה וְהַחֲשִׁיבוֹת הוּא הַמְּלֻוִים הַרוּחָנִיִּים שְׁלוֹ, וְלִכְּנֵן אֲשֶׁרִי הַמְּשַׁכִּיל עַל דְּבַר אָמֵת, וּמְכִיֵן אֵת עֲצָמוֹ הַיָּטִב כֹּל יָמֵי חַיָּיו לְיִוְמוֹ הָאַחֲרוֹן, וְאִזּוּ בְּצִאֲתוֹ מִן הָעוֹלָם יִזְכֶּה לְלוּוִיָּה יָפָה מְאֹד, כִּי יֵצֵאוּ לְקִרְאָתוֹ כֹּל הַפְּמֻלְיָה שֶׁל מַעְלָה עִם כָּל נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁזָּכָה לְעֶסֶק בְּתוֹרָתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵם יִהְיוּ עֵקֶר הַמְּלֻוִים שְׁלוֹ.

וּסְפַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁבַעִיר טַעֲפָלִיק הָיָה אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, שְׁקָרָאוּ לוֹ רַבִּי הָעֵרְשָׁקֶע, וְגַר כֹּל יָמָיו בְּאַיִזָּה מְרַתֶּף, וְלֹא הִכִּירוּ אוֹתוֹ אֲנָשֵׁי הָעִיר כָּלֵל, רַק חָשְׁבוּ אוֹתוֹ לְאִישׁ פְּשוּט מְאֹד, וּפַעַם קָרָא הָרַב הַחֲסִיד רַבִּי אֶהֱרֹן קִיבְלִיטְשֶׁעֶר, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּה, לַחֲתֵנוּ רַבִּי לִוִי יִצְחָק בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה, וְאָמַר לוֹ: לָךְ לְקַצֵּה הָעִיר בְּמְרַתֶּף פְּלוּנֵי שְׁלֹ רַבִּי הָעֵרְשָׁקֶע הַנַּ"ל, וְתִרְאֶה אֵת עֲבוֹדַת הַחֻצוֹת שְׁלוֹ, וְהִלֵּךְ רַבִּי לִוִי יִצְחָק, וּמִצָּא אוֹתוֹ יוֹשֵׁב עַל יַד אֵיזָה סֶפֶר וְלוֹמֵד בְּהַתְּלַהְבוֹת וּבַחֲמִימוֹת כְּזוֹ, שְׂאִין לְשַׁעַר כָּלֵל, וְהָעִיד רַבִּי לִוִי יִצְחָק, שֶׁהִמְרָאָה הַנִּפְלָא הַזֶּה עָשָׂה עֲלָיו רֶשֶׁם נוֹרָא מְאֹד כֹּל יָמֵי חַיָּיו, וְהִנֵּה אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק רַבִּי הָעֵרְשָׁקֶע הַנַּ"ל, הָיָה רַק שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים בְּלוּוִיָּה שְׁלוֹ, דְּהֵינּוּ הָרַב הַחֲסִיד רַבִּי אֶהֱרֹן קִיבְלִיטְשֶׁעֶר ז"ל, וְחֲתֵנוּ רַבִּי לִוִי יִצְחָק וְעוֹד אֶחָד, וְכִשְׁהִתְפַּלֵּא רַבִּי לִוִי יִצְחָק עַל זֶה, וְשָׂאֵל אֵת חוֹתְנוֹ, לְמָה אֵין בָּאִים עוֹד אֲנָשִׁים לְלוֹוֹת אוֹתוֹ? אָמַר לוֹ חוֹתְנוֹ: תִּדְעַ, שְׁמָה שְׂאֵתָה רוֹאָה לְפָנַי עֵינַיִךְ זֶה הַלוּוִיָּה שְׁלוֹ כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲבָל בְּעוֹלָם הָעָלְיוֹן מְלוּוִים אוֹתוֹ אֲלָפִים וְרַבְּבוֹת מְלֻאָכִים קְדוּשִׁים שְׁנִבְרָאוּ מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת שְׁלוֹ, וּבְכַרְט מִמָּה שְׁעֶסֶק בְּתוֹרָה וּבְעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּלִילוֹת, הֵינּוּ בְּתַקוּן חֻצוֹת וּבְלִמּוּד הַתוֹרָה בְּקִדְשָׁה וְכוּ', וְאֵין זֶה מְשֻׁנָּה כָּלֵל כְּמָה אֲנָשִׁים יֵשׁ לוֹ כָּאֵן לְמִטָּה בְּזֶה הָעוֹלָם בְּהַלְוִיָּתוֹ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁבַשְׁעָה שְׂאָדָם הוֹלֵךְ לְקַיֵּם מִצְוֹת לְוִיָּה

המת, העקר שיראה להכניס בעצמו התעוררות גדולה מאד לחשב על יומו האחרון ועל תכליתו הנצחי, בבחינת מה שפתוב (קהלת ז'): "ויהי יתן אל לבו", ויזכר היטב שיבוא היום והשעה שגם הוא יצטרף לצאת מזה העולם לשוב אל ביתו הנצחי, ועליו להכין עצמו היטב בתורה ובתפלה ובמצוות ובמעשים טובים, כדי שיהיו לו מלויים קדושים וטהורים של מלאכי מעלה ונשמות הצדיקים, שיבואו לקבל פניו, ויזכיר לעצמו אז להזדרז מאד בעבודת השם יתברך ובלמוד התורה הקדושה, עד שיהיה הארון שלו (לאחר הסתלקותו) כמו ארון-הקדש — מלא בספרי התורה הקדושה, וכן יהיה הגוף שלו כמו בית-הכנסת — מלא בתפלות ובהתבודדות להשם יתברך, ואזי יקבל התעוררות נפלאה לעבודת השם יתברך על-ידי מצות לויית המת, וילך משם בהתחדשות אחרת לגמרי.

ופעם פרש מוהרא"ש נ"י על-פי זה את מאמר חכמינו הקדושים (שבת ל"ב.): מפני מה עמי הארץ נענשים? מפני שהם קוראים לארון-הקדש ארנא, ולבית-הכנסת בית עם, ואמר מוהרא"ש נ"י, שאת המאמר הזה יכולים לפרש על ענין לויית המת, פי עמי הארץ שרחוקים מעסק התורה הקדושה ומעבודת התפלה, כשהם רואים שנושאים איזה ארון של מת, שזכה לעסק כל ימיו בתורה ובתפלה, והארון שלו הוא באמת ארון-הקדש, וכן הגוף שלו הוא בבחינת בית-הכנסת, הם קוראים לארון-הקדש הזה ארנא, כאלו זה ארון סתם, וכן הגוף הזה שהוא באמת כמו בית-הכנסת, קוראים לו בית עם, פי אינם זוכים להבחין כלל, שבאמת נושאים כאן ארון-הקדש ובית-הכנסת ממש, ומפני זה בעצמו הם נענשים, פי היו יכולים לקבל מדבר זה התעוררות גדולה לעבודת השם יתברך, ולחזור בתשובה שלמה על כל מעשיהם, והבן; ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל ומכניס בדעתו היטב את זכירת יום המיתה, פי אז יעבד עבודת השם יתברך בהתלהבות ובהתחדשות אחרת לגמרי, ויזכה לפעל הרבה מאד בעבודתו יתברך כל ימי חייו, אשרי לו ואשרי חלקו!

לבוש

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁלֹכַל בַּר יִשְׂרָאֵל יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה לְבוּשִׁים רִוּחַנִיִּים, וְזֶה מֵה שְׁמֵסְתִיר וּמְכֻסָּה אֶת הַנְּשֻמָּה, הֵינּוּ הַצְדִיקִים — הַלְבוּשִׁים שֶׁלָּהֶם הֵם הַתּוֹרָה וְהַמְצֻוֹת, וְכַפֵּי שְׁמֵסְגָלִים בַּתּוֹרָה וּבְמְצֻוֹת, כְּמוֹ-כֵן הֵם מִתְלַבְּשִׁים בְּלְבוּשִׁים נְהוּרִין, לְבוּשִׁים מְזֻכָּכִים, וְזוּכִים לְהַשִּׁיג הַשְּׂגוֹת הַתּוֹרָה, שְׁנֵה נִקְרָא חֲלוּקָא דְרַבָּנָן, וְלַהֲפֹךְ הַרְשָׁעִים וְהַקְּלִים וְהַרִיקִים מִתְלַבְּשִׁים בְּלְבוּשִׁים חֲשׂוּכִים, עַל-יְדֵי עֲוֹנוֹתֵיהֶם וְהַהֲרָהוּרִים הַרְעִים שְׁמֵהֲרָהוּרִים, וּמְלַכְלָכִים אֶת עֲצָמָם כְּמוֹ שְׁמַלְכְּלָכִים.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, כִּי בְּאֵמַת הַלְבוּשִׁים הָאֵלֶּה, לְבוּשֵׁי הַנְּשֻמָּה הֵם עֲשָׂרָה, כְּנֶגֶד עֶשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁהַצְדִיקִים זוּכִים לְזַכֵּךְ אֶת עֲצָמָם בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה וּבַעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם זוּכִים לְעֲשָׂרָה מְלְבוּשִׁים מְזֻכָּכִים, עַד שְׁזוּכִים לְהַרְגִישׁ עֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו וְחִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, לֹא-כֵן הַרְשָׁעִים הַחוּטָאִים וּמַחְטִיאִים אֶת הַרְבִּים, עַל-יְדֵי-זֶה הֵם מִתְלַבְּשִׁים בְּעֲשָׂרָה לְבוּשִׁים דְּמַסְאָבוּתָא, כִּי זֶה לְעַמַּת זֶה עֲשָׂה אֱלֻקִים, כְּמוֹ שֵׁשׁ עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּקִדְשָׁה, כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּטַמְאָה, וְהַכֹּל כְּפִי מַעֲשֵׂי הָאָדָם.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, בְּשִׁבְלֵי זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר אֶת הָאָדָם כָּלֵל בְּגִשְׁמִיּוֹת, כִּי אֶפְלוּ הַרְשָׁע הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר יָכוֹל לְהַלְבִּישׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּלְבוּשִׁים גִּשְׁמִיִּים כְּמוֹ צְדִיק מְפָרָסֵם גְּדוֹל, וּבְאֵמַת בְּפִנְיִמִיּוֹת הוּא רָשָׁע גְּמוּר, חוּטָא וּמַחְטִיא אֶת הַרְבִּים, וְכֵן לְהִפְּךְ — צְדִיק יָכוֹל לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּלְבוּשִׁים גִּשְׁמִיִּים, עַד שְׁיִרְאֶה כְּמוֹ פְחוֹת וְקַל אוֹ אֶכָּר וּבַעַל מְלֶאכָה פְּשוּט, וּבְאֵמַת בְּפִנְיִמִיּוֹתוֹ הוּא עֲנִין אַחַר לְגַמְרֵי, דְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים, וּבְשִׁבְלֵי זֶה רַבְּנוּ ז"ל לֹא הִקְפִיד עַל אֵיזָה לְבוּשִׁים הוֹלְכִים, וְאָמַר שֶׁהַעֲקָר שִׁיְהִיו הַמְּלְבוּשִׁים נְקִיִּים וְלֹא קְרוּעִים, הֵינּוּ שִׁיְהִיו שְׁלֵמִים, כִּי הַבְּגָדִים בְּעֲצָמָם תּוֹבְעִים אֶת הָאָדָם אִם אֵינּוּ מְכַבְּדִם שִׁיְהִיו נְקִיִּים. וְקָשָׁר אֶל זֶה מוהֲרָא"ש נ"י

את ספורו של הבעל תפלה (ספורי-מעשיות, מעשה י"ב מהבעל תפלה), שהבעל תפלה לא דקדק על לבושים, אלא איזה לבוש שהלכו הלכו, ולא דקדק על זה כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה ראו בחוש אצל אנשי שלומנו, שכל אחד הלך עם לבוש אחר, זה לבוש כמו סוחר, וזה לבוש כמו פועל, זה לבוש כמו חכם ספרדי, וזה לבוש כמו רב אשכנזי, לא הקפידו אצל אנשי שלומנו אילו מלבושים הלכו, העקר שיהיו המלבושים נקיים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת הלך מוהרנ"ת ז"ל עם רבי נחמן טולטשינער ז"ל אל ציון רבנו ז"ל, והבחין מוהרנ"ת ז"ל, שבגדו של רבי נחמן טולטשינער ז"ל קרוע, ענה ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל: חזר ותפר את בגדך, כי בדבר זה שהזהירנו כל-כף רבנו ז"ל לשמר על שלמות הבגדים, איך תבוא ותתראה בציונו הקדוש עם בגדים קרועים? אף רבי נחמן טולטשינער ז"ל היה מאד חפץ ללכת עם מוהרנ"ת ז"ל אל ציון רבנו ז"ל, ואמר: אתפר אחר-כך, והשיב על זה מוהרנ"ת ז"ל: אם לא מאמינים בדברי הצדיק, למה צריכים לילך אליו? והבין אז מפי מוהרנ"ת ז"ל את גדל ההקפדה של רבנו ז"ל ללכת עם בגדים נקיים ותפורים, ולהקפיד לא ללכת עם בגדים מלכלכים ובגדים קרועים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהלבושים של האדם הם מעידים ומגלים לאדם מי הוא, הינו אם הולך בבגדים קרועים ובבגדים מלכלכים, זה מורה שמחו ומחשבתו מלכלכים, כי זה תלוי בזה, כי מי שאינו מקפיד על נקיות, זה סימן שגם מחו ומחשבתו אינם נקיים, ועל זה צריכים לדקדק מאד מאד — לילך תמיד בבגדים נקיים ושלמים.

ואמר מוהרא"ש נ"י: כל הנ"ל נאמר רק על נקיות הבגדים,

אָבֵל עַל אֵיזָה סוּג בְּגָדִים לֹא הִקְפִּידוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּלֵל, רַק זֶה הָיָה מְלַבֵּשׁ בְּלָבוּשׁ סוּחָר, וְזֶה בְּלָבוּשׁ תַּלְמִיד חֶכֶם, וְזֶה בְּלָבוּשׁ אֶפֶר, כֹּל אֶחָד כְּפִי מְקוֹם מוֹצְאוֹ, וְאָמַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שֶׁשָּׁמַע מְאֹחֵד מְאֲנֵשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁסָּפַר, שֶׁהָיָה פְּעַם בְּקִבוּץ הַקְּדוּשׁ בְּאוֹמֵן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהָיוּ יְכוּלִים לְרֹאוֹת שֵׁם מִמֶּשׁ תַּעֲרוּכָה שֶׁל כָּל מִינֵי כּוֹבְעִים... כִּי בָּאוּ לְשֵׁם אַנְשִׁים מְכַל חֻלְקֵי הָעוֹלָם, וְכָל אֶחָד הָיָה מְלַבֵּשׁ בְּלָבוּשׁ אַנְשֵׁי מְקוֹמוֹ, בָּאוּ אַנְשִׁים מִפּוֹלִינְיָה, וְכֵן מִגְּרַמְנִיָּה, וְכֵן הִגִּיעוּ אַנְשִׁים מִקְּאוֹקְאוֹ שְׁבְרוּסְיָה, וְכֵן מֵעוֹד מְקוֹמוֹת רְחוֹקִים, וְכָל אֶחָד הָיָה מְלַבֵּשׁ בְּלָבוּשׁוֹ, וְזֶה לֹא עָשָׂה שׁוּם רֶשֶׁם אֶצֶל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּלֵל, כִּי הָעֵקֶר הָיָה תַּמִּיד אֶצֶל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַפְּנִימִיּוֹת. וְלֹא הַחִיצוֹנִיּוֹת.

וּסְפַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שֶׁפְּעַם אַחַת הוֹכִיחַ רַבְּנוּ ז"ל אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ — מְדוּעַ אֵין מְקַרְבִּים אֵלָיו אַנְשִׁים מְכַבְּדִים, בְּאֲשֶׁר כְּשֵׁיִתְקַרְבוּ אֵלָיו אַנְשִׁים כְּאֵלוֹ מִמִּילָא גַם הַקְּטָנִים יִתְקַרְבוּ, וְהִבִּיאוּ אֵלָיו אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה מְלַבֵּשׁ בְּלָבוּשׁ שֶׁל מְפָרֶסֶם, וְהָיוּ שְׂמֵחִים מְאֹד לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְרַבְּנוּ ז"ל, כִּי חָשְׁבוּ כְּפִי שְׂרָאוּ אֶת לְבוּשׁוֹ שֶׁהֵלֵךְ בְּכַבּוּד גָּדוֹל, בְּיָדָאֵי יְהוֹנָה רַבְּנוּ ז"ל מְזָה מְאֹד, וּכְשֶׁהָיָה אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל, רַבְּנוּ ז"ל דִּבֶּר אֵתוֹ קֶצֶת, וְאַחֲרֵי כֵן כְּשֶׁצָּא הִתְחִיל רַבְּנוּ ז"ל לְהוֹכִיחַ אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תּוֹכַחַה מְגַלָּה וְאַהֲבָה מְסַתֶּרֶת, וְאָמַר: מַה תִּבְּאַתֶּם אֵלַי חֲבִית מְלֵאָה כְּרַכְשׁוֹת... (א) פְּעֶסֶל פּוּהַל מֵיט קִישְׁקֵעֶס), הֲלֹא עָקַר הָאָדָם הוּא הַמֵּחַ מִחֲשָׁבָה, שֶׁהוּא לְבוּשׁ הַנְּשָׂמָה, וּבְמְקוֹם שְׂאָדָם חוֹשֵׁב שֵׁם כָּל הָאָדָם, וְאִם הוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְחוֹשֵׁב רַק מְמֵנוּ יִתְבַּרֵךְ, הֲרִי כָּל גּוֹפּוֹ מְקַדָּשׁ, וְאִם לֹא, הֲרִי כָּל גּוֹפּוֹ רַק כְּדִגְמַת חֲבִית מְלֵאָה כְּרַכְשׁוֹת, וְהִבִּינוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הָיָה סֵתֵם אֵיזָה בְּרִנְשׁ צְבוּעַ, שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בְּלָבוּשִׁים שֶׁל מְפָרֶסֶם.

וְכֵן סָפַר מוֹהְרָא"ש נ"י, שֶׁדִּבֶּר בְּזֶה אַרְעַ פְּעַם אֶצֶל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּקִבוּץ הַקְּדוּשׁ שְׁלֵנוּ, שֶׁבָּא אֶחָד מְלַבֵּשׁ

בלבוש מפרסם גדול, ויען שרבי נחמן טולטשינער ז"ל היה ממנה על הכנסת אורחים, לסדר לכל אחד ואחד מקום היכן להתאכסן, כי הוא היה הגבאי של הקלויז, על-כן סדר את האיש הנ"ל בין העניים והפחותים, ואנשי שלומנו הקפידו עליו מאד מאד — הייתכן לאיש מכבד ומפרסם כזה, שבא לראש השנה, שתושיבו אותו בין עניים ופחותים?! וגם האיש הנ"ל התנבח עם רבי נחמן טולטשינער ז"ל, מדוע אין נותנים לו להתאכסן בין העשירים דיקא?!... ורבי נחמן טולטשינער ז"ל עמד בשלו, שהאכסניה שלו תהיה רק בין העניים והפחותים, והיה על זה ופוח וריב גדול, והוא עמד בשלו, ולבסוף נצח, אף שנשארו כמה מאנשי שלומנו בהקפדה עליו, כי אמרו — איש מכבד ומפרסם כזה, אין נכון וראוי להשפילו... ולבסוף היתה גנבה גדולה במקום שהתאכסנו העניים, ונעלמו מהם הרבה דברים, וגם האיש הנ"ל נעלם באמצע ראש השנה, ואז הבינו כלם את רוח קדשו של רבי נחמן טולטשינער ז"ל, ובקשו ממנו מחילה וסליחה על שפגמו בכבודו, והבינו שלא הכל הוא הלבוש, ובאמת נתגלה אחר-כך, שפלוגי זה היה סתם גנב... והתחפש בלבוש מפרסם, ולכן רצה מאד להתאכסן אצל העשירים, יען כי יש שם מה לגנב...

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כ"א), על פסוק (משלי ל"א): "עז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון", כי הלבוש של האדם הוא המחשבה, וצריכים תמיד להחליף את הלבושים, הינו את המחשבה לעשות ממקיפים פנימיים, כי מה שמקיף את דעת האדם הוא אור נורא מאד, וצריכים להכניסו בפנים, שייבין מה הוא משיג, והסטרטא אחרא אורבת תמיד לתפס את האדם במחשבות רעות, שהם כלל הלבושים המלכלכים, ועל-כן צריכים לשנות תמיד את המלבושים, כדי שלא יכירוהו, כמו שכתוב (איוב י"ד): "משנה פניו ותשלחהו", כי על-ידי שהאדם מכניס במחשבתו תמיד מחשבות אחרות בהשגות אלקותו ותברך, על-ידי-זה מבריח מעצמו את כל הקלפות, וזה

— מלבו"ש בגימטריה חש"מ"ל, שהוא אור עליון ונורא מאד, ומהחש"מל הזה בורחים כל המשחיתים והקלפות, על-כן אשרי מי שזוכה ללבוש מלבושים נאים ומכבדים שהם מלבושי המחשבה — לחשב תמיד מחשבות קדושות, ולהרהר רק בדברי תורה, ואז טוב לו כל הימים.

מדות

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר היפי של האדם הוא המדות הטובות שקונה לעצמו, כי כשאדם זוכה למדות טובות, אזי כל אחד אוהב אותו, לא-כן מי שיש בו מדות רעות ומגנות, כל אחד שונא אותו, כי העקר הוא המדות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי רבנו ז"ל חבר את "ספר המדות" בהיותו בגיל צעיר עוד קדם בר-מצוה, ושבח מאד את הספר הזה, ואמר בפרוש: "הספר הזה עשה אותי ליהודי", וקרא לספר הזה ספר "אלף-בית", והסביר מוהרא"ש נ"י, כי המדות הן האלף-בית ביהדות, כי בלי מדות, עדין לא התחיל להכנס אל הקדשה כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל רצה מאד שידפס "ספר המדות" בכרך קטן, למען יוכלו לשאת את הספר הזה בכיס תמיד, ולהגות בו, למען ילמדו מדות טובות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אי אפשר לקבל את התורה, כי אם כשמקדימין מדות טובות, וזה אשר לפני קבלת התורה אנו סופרים את הימים, כי הימים הם המדות כמוכא (לקוטי מוהר"ן, חלק א',

סימן נ"ו) בסוד (תהלים ל"ט): ומדת ימי מה היא, הינו שהתורה היא בחינת מה, כמו שכתוב (דברים ו'): "מה העדת והחקים", וזה שנקרא ספירת הימים ספירת העמר, כי עמר הוא בחינת מדה, כמו שכתוב (שמות ט"ז): "והעמר עשרית האיפה הוא", הינו כנ"ל, שאי אפשר לקבל את התורה, כי אם על ידי שמתקנין את המדות, שהן בחינות צמצומים, ועל ידי שהאדם מצמצם את עצמו למדות טובות, על ידי זה יהיה לו פלי לקבל את הארת התורה הקדושה.

(ודבר זה מוהרא"ש נ"י מחדיר תמיד בתלמידיו, הינו שייזכו למדות טובות, וכשרואה אחד מתלמידיו שיש לו מדות רעות, אזי הוא מוכיחו הרבה מאד, ורגיל לומר, כי האדם בלי מדות הוא נדמה כמו חיה בתוך היער).

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר לדעתו יסוד ועקר כל המדות הטובות הוא מדת האמונה הקדושה, כשאדם מכניס בעצמו אמתת מציאותו יתברך, ותמיד חוזר, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומנהיה את כל הבריאה כלה, ואינו מסיח דעתו ממנו יתברך לרגע, המדה היקרה הזו היא יסוד לכל המדות הטובות. ולהפוך המדה המגנה ביותר שעלולה להכנס באדם היא מדת החנפה, וכזה שאדם חונף את חברו בשביל ממון או פבוד וכדומה, בזה כלולות כל המדות הרעות, כי תכף ומיד כשאדם חונף את הזלתי, הוא מגלה את פחיתותו, וחכמינו הקדושים אומרים: כל חנפה שנאמר במקרא במינות הכתוב מדבר, כי בזה שאדם חונף את חברו, הוא מגלה שאין לו אמונה כלל, כי אם היתה לו אמונה, לא היה חונף שום בריה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר המדה המגנה של חנפה, היא ממש עבודה זרה, וזה שאנו אומרים פעמים בכל יום, ערב ובקר בעת "קריאת שמע" את הפסוק (דברים י"א): "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם", שזה

סוכב על חנפּה, כי עם ישראל אינם חשודים להשתחוות לעץ ואבן, כי מי פתי שימשך אחר הכל הכלים מעשי הגוים? ! אלא על כרחך זה סוכב על השתחויה שאדם משתחוה וחונף את חברו, אשר המדה המגנה הזו עולה על כל המדות המגנות, ובמדה המגנה הזו כלולות כל המדות הרעות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם אדם זוכה לנקות את עצמו מהמדה המגנה הזו של חנפּה, ואינו חונף שום ברִיה שבעולם בשום פנים ואפן, וזוכה למדה היקרה של אמונה ברורה ומזככת בו יתברך, אז בזה כבר נמשכות עליו כל המדות הטובות.

אשרי מי שמתקן את מדותיו, אשר בזה יהיה נעשה כלי להמשכת רוחניות חיות אלקותו יתברך, ונחמניו הקדושים אמרו (סנהדרין ל"ח): כל מדותיו של הקדוש-ברוך-הוא מדה כנגד מדה, הינו כפי שאדם ממשיך על עצמו איזו מדה טובה, כמו-כן הקדוש-ברוך-הוא ממשיך עליו קדשתו מלמעלה.

מחלקת

פעם באו כמה מאנשי שלומנו אל מוהרא"ש נ"י, וספרו לו על אברך אחד, שבא מארץ ישראל, ואשר מדבר עליו כל דבר אסור וכו', וחולק עליו מאד וכו', והשיב מוהרא"ש נ"י: ראשית, איני יודע מה יש לו לאברך הזה עמדי, הלא איני מכיר אותו כלל, רק ראיתי אותו לפני עשרים ושתים שנה פעם אחת, ושנית, הלא אתם יודעים מה שאני אומר תמיד: מי שחולק עלי, הוא נואף, והיה צריך לעבר איזו עברה חמורה, או שדבר איזה נבול פה גם, או שחשב והרהר אילו הרהורים מגנים עד מאד, כי אחרת

מה יש לי עמו? ! וכשאחד חולק עלי, ומדבר עלי, בודאי עשה או דבר או חשב איזה רע בנאוף גס, כי הלא כל עניני הוא רק לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל, שהוא שרש נשמת משיח, והנאוף עם רוחו של משיח אינם משתוים יחד, ועל-כן הנואפים מדברים עלי, ואמר לנו אז לעיני בלקויטי-מוהר"ן, חלק ב' סימן ל"ב, שמבאר שם, שבספרים הקדושים המגלים אמתת מציאותו יתברך, שורה רוחו של משיח, בסוד: "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", רוח אלקים — דא רוחו של משיח (זהר ויחי ר"מ), שמרחף על פני המים, ומים הם תורה, (בבא קמא י"ז), ועל-כן כמו שמשיח אינו סובל נאוף, כמו-כן הנואף אינו סובל את הספרים הקדושים המגלים את נשמת משיח... ולא אמר יותר.

לא עברו ימים מועטים, וכא אל מוהרא"ש נ"י בחור אחד, ובכה לפניו, וספר לו, יען כי יש לו דירה פרטית שהוא גר בה, ורחם על איזה אברך והכניסו לביתו, (הוא האברך הנ"ל שדבר על מוהרא"ש נ"י), וכן הכניס עוד אברך אחד שוחט, "ומה רע מזלי, כשאני בא אל ביתי, אני מוצא שם איזו אשה, ובתחלה לא ידעתי מה זה, כי השוחט אמר שזו אשתו, וגם היא אמרה שהיא אשתו, וקבלתי זאת, אף היתה פליאה בעיני — מה הוא עושה אצלי אם יש לו אשה, והדבר הזה נשנה כמה פעמים, ואז התחלתי לחפש אצלו במזודות, ומצאתי שם כל מיני חוברות של נאוף, ותמונות מכערות של נאוף, והתחלתי לדבר עם השוחט, וגלה לי האמת, שזו היא אשת איש, ועוברים עמה עברות, רחמנא לצלן". ומה גם שמשכו את הבחור לעברות חמורות, והוא מאד נשבר, וכא לספר לפני מוהרא"ש נ"י את כל לבו, ובתוף הדברים ספר: "מה יש לכם עם האברך הזה שמדבר עליכם כל-כך, ואשר גם הזהיר אותי שלכל אספר לכם שהוא נמצא בדירה ועושה עברות, כי אמר, כיון שמוהרא"ש נ"י אומר תמיד, שמי שמדבר עליו, הוא מכרח להיות נואף ועושה עברות, עכשו כשיתודע, אזי בודאי יאמר, שכמו שאני מדבר עליו ועושה עברות, כך כלם עושים,

וְאֵנִי יוֹדֵעַ שְׂאִין זֹ אַמֶּת", כִּן אָמַר הָאֲבֵרָךְ אֶל הַבְּחוּר, וְהַבְּחוּר
 סִפֵּר זֹאת לְפָנָי מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "כֵּן, אֲנִי
 אוֹמֵר שְׁלֵא רַק הוּא נוֹאֵף, אֲלֵא כָּל מִי שְׁמַדְבֵּר עָלַי הוּא נוֹאֵף..."
 וְאַחֲרֵי־כֵן נִכְנַס אֲלֵיהֶם לְגוּר עוֹד בְּחוּר, וְהוּא שָׁמַע אִיךָ שְׁהָאֲבֵרָךְ
 מִתְחַצֵּף כָּל־כֵּן וּמְדַבֵּר כָּל דְּבָר רַע עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וּבָא אֶל
 מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְסִפֵּר לוֹ, אָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: מִדּוּעַ אֵינְךָ מוֹחֵה
 בּוֹ? וְהִתְחִיל לְהַשְׁתַּמֵּט וְהִלֵּךְ לוֹ, וְלֹא עָבְרוּ יוֹמִים, וּבָא הַבְּחוּר
 לְבָכוֹת אֵלָיו, כִּי הִנּוּאֵף חֲתָן לוֹ אֶת פְּאוּתָיו בְּאֲמֻצֵּעַ הַשְּׁנָה, אִזּוֹ אָמַר
 לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: נוֹ, גִלְגַּל רְאִשֵׁי תְבוֹת גִּים לִי גִים לְךָ, מַה
 שְׁעוֹשִׂים לִי עוֹשִׂים לְךָ, אַתָּה לֹא צִיַּת אוֹתִי, וְלֹא מְחִית בְּכַזְיוֹנִי,
 אִזּוֹ חֲתָכוּ לְךָ אֶת שְׁתֵּי פְאוּתֶיךָ, וְלֹא רָצָה מוֹהֲרָא"ש נ"י לְדַבֵּר יוֹתֵר
 עִמוֹ, וְהִלֵּךְ לוֹ.

(וְאִזּוֹ רְאִינוּ אֶת רוּחַ קְדָשׁוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י, מִמָּשׁ כְּמוֹ מְרָאָה)
 נְבוּאָה בְּגִלּוּי בְּרוּר, כִּי כָּל הַסְּפוּר הוּא פְּלֵאִי פְּלֵאִים, אִיךָ שְׁנִתְגַּלָּה,
 שְׁזָה הָאֲבֵרָךְ שְׁדַבֵּר עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י הוּא נוֹאֵף, וְתַפְסוּ אוֹתוֹ
 בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה, וְאֵף שֶׁהִלָּה הִתְחִיל לְהַשְׁתַּמֵּט, אַבְּל כְּבָר הָיוּ עַל
 זֶה עֵדִים, וְדַבֵּר זֶה מְפָרְסֵם, כִּי הַבְּחוּר הוֹלֵךְ עֲכָשׁוֹ עִם שְׁתֵּי פְאוּת
 גְּזוּזוֹת).

אַחַר כָּל הַסְּפוּר בָּא אֲבֵרָךְ אֶחָד אֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְסִפֵּר לוֹ אֶת
 כָּל הַסְּפוּר הַנִּלְ, וְיוֹתֵר מִזֶּה — כִּי נִתְגַּלָּה לְפָנָי כְּלָם כָּל הַתּוֹעֵבוֹת
 הָאֵלוֹ. וְאִזּוֹ לִטֵּף מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת הָאֲבֵרָךְ בְּדֶרֶךְ חֶבֶה, וְאָמַר לוֹ:
 נוֹ, עֲכָשׁוֹ תִּאֲמִין כְּבָר, אֲשֶׁר כָּל מַה שְׂאֵנִי אוֹמֵר וְכוּתֵב זֶה אַמֶּת...

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: תִּאֲמִין לִי שְׂאִין לִי עֶסֶק עִם אֵף אֶחָד,
 וְאֵינִי נִכְנַס בְּשׁוּם מַחְלָקַת עִם שׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, אֵף כְּשֶׁאֶחָד
 מְדַבֵּר עָלַי, אֲנִי חוֹתֵךְ לוֹ אֶת יְדֵיו וְרִגְלָיו... וּמְגַלָּה קְלוּנוֹ בְּרַבִּים...
 וְאִזּוֹ מַה הִלָּה עוֹשֵׂה? יוֹצֵא בְּחוּץ וְצוֹעֵק: "רְאוּ אִיךָ שֶׁהוּא חוֹתֵךְ לִי
 אֶת הַיָּדִים וְהַרְגְּלִים, וּמְדַבֵּר עָלַי כָּל דְּבָר אֲסוּר..."

וְאָמַר אֶז מוֹהֲרָא"ש נ"י: הֲלֹא הַחֹלְקִים שְׁלֵי נְדָמִים בְּדִיוֹק כְּמוֹ הָעֲרֻכִים, שְׁמִתְגָּרִים בְּאֲחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְרוֹצְחִים אוֹתָם, וְמָה גַם שְׁתַּמִּיד מְאִימִים שִׁזְדָּקוּ אֶת כָּל עַם יִשְׂרָאֵל לֵים, וְאִז כְּשֶׁקָּמִים אֲחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִפִּים בָּהֶם שׁוֹק עַל יְרֵךְ, מִתְחִילִים לִבְכוֹת: "רְאוּ אִיזוֹ רְצִיחָה יֵשׁ לַיהוּדִים, שֶׁהוֹרְגִים אוֹתָנוּ בְּחָנָם עַל לֹא דָבָר, וְעוֹד לוֹקְחִים מֵאֲתָנוּ אֶת אֲרֻצָּנוּ, וְהַהֲכָרַח לָנוּ לִילֶךְ בְּגִלוֹת, וְלִישָׁב בְּמַחֲנֶה פְּלִיטִים..." וְכָל הַגּוֹיִם מְאִמִּינִים לָהֶם... כְּמוֹ-כֵן בְּדִיוֹק הַסְּפוּר עִם מוֹהֲרָא"ש נ"י, חוֹלְקִים עָלָיו עַל לֹא דָבָר, כִּי אִם מִפְּנֵי קִנְאָה סְרוּחָה, שְׁמִקְנָאִים בּוֹ עַל גְּדֹל הַצְּלָחָתוֹ לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וּלְקָרֵב רְחוּקִים, וּכְשֶׁהֵם מְגַדִּישִׁים אֶת הַסָּאָה וּמְדַבְּרִים עָלָיו כָּל דָּבָר אֶסוּר, אֶז מוֹהֲרָא"ש נ"י מְגַלֶּה קְלוֹנָם בְּרַבִּים, וְאוֹמֵר דְּבָרִים נוֹרְאִים מִמַּעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, וְאִז הֵם מִתְחִילִים לְצַעֵק: "רְאוּ אֵיךְ הוּא כּוֹתֵב עָלֵינוּ — נוֹאֲפִים כְּכֻלָּבִים, הֵיטְכֵן לְכַתֵּב דְּבָרִים כְּאֵלוֹ עַל צְדִיקִים?!..."

(הַדְּבָרִים מְדַבְּרִים בְּעַד עֲצָמָם, וְאִין מָה לְהוֹסִיף עַל דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, אֲשֶׁרֵי מִי שִׁפְתָח אֶת עֵינָיו וַיִּרְאֶה וַיִּסְתַּכַּל בְּעֵין הָאֱמֶת עַל הָאֱמֶת, אֵיךְ שֶׁכָּל עֲבוֹדָתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י זֶה יוֹתֵר מְעַשְׂרִים שָׁנָה — לְקָרֵב רְחוּקִים אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, וְהוּא עוֹסֵק בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה לְהַדְפִּים וּלְהַפִּיץ סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּכָל קְצוּי תֵּבֵל, וּמְחַדֵּשׁ חֲדוּשִׁים חֲדוּשִׁים בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל לְקָרֵב נֶפְשׁוֹת אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, וְעַל דָּבָר זֶה הַסְּמִדָּמָם בְּעֲצָמוֹ לֹחֵם נִגְדוֹ, וְעוֹמֵד עַל דְּרָכּוֹ וּמְעַמִּיד עָלָיו שְׁלוּחָיו לְדַבֵּר עָלָיו כָּל דָּבָר אֶסוּר, וּמוֹהֲרָא"ש נ"י אִינוּ מִתְפַּעֵל, וּמִמְשִׁיךְ בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ עֲצוּמָה תַּחַת מָטָר הַבְּזִיווּנוֹת וּשְׁפִיכוֹת הַדָּמִים, לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל; אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה זֹאת, אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזוֹכֶה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, שְׁאֵז יֵאִיר בּוֹ אוֹר רַבְּנוּ ז"ל בְּאִפְּן אַחֵר לְגַמְרֵי, כִּידוּעַ דְּבָר זֶה לְכָל אֵלוֹ שֶׁרַק טְעַמּוֹ פַּעַם אַחַת מְאוּרָו הַגְּנוּז, אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֲלָקָם!).

מספן

מוהרא"ש נ"י אָמר, שׁיִשׁ טַבֵּעַ רַע, טַבֵּעַ מְגַנֵּה אֶצֶל בְּנֵי־אָדָם, שֶׁהֵם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת עֲצָמָם מִסְפָּנִים, וְתָמִיד בּוֹכִים שְׂאִין לָהֶם כַּח, וְהֵם מִסְפָּנִים, אֲשֶׁר הַטַּבֵּעַ הַזֶּה הוּא טַבֵּעַ מְגַנֵּה מְאֹד, כִּי כִשְׂאָדָם עוֹשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד מִסְפָּן, אַזִּי נִשְׂאָר מִסְפָּן, וְכֵן הוּא הוֹלֵךְ תָּמִיד בְּקִטְנוֹת הַדַּעַת, וְהוּא תָּמִיד שָׁבוּר וְחַיִּיו אֵינָם חַיִּים כָּלֵל, כִּי תָּמִיד מְצַפֶּה לְשִׁלְחַן חֲבֵרוֹ, וְחִכְמִינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (בִּיצָה ל"ב): "כָּל הַמְצַפֶּה לְשִׁלְחַן אַחֲרָיו עוֹלָם חֲשׂוֹף בְּעֵדוֹ" כִּי מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ מִסְפָּן, תָּמִיד חֲשׂוֹף לוֹ, וְחַיִּיו אֵינָם חַיִּים כָּלֵל.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁזוֹ עֲצַת הַסְּמֵךְ־מֵם, שְׁמַסִּית אֶת הָאָדָם שִׁיְהִיָּה תָּמִיד מִסְפָּן, וְיִהְיֶה בְּקִטְנוֹת הַדַּעַת, וּבְזֶה הוּא תוֹפֵס אוֹתוֹ לְגַמְרִי, כִּי בְּרַגַע שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה עֲצָמוֹ מִסְפָּן, הוּא נוֹפֵל בְּקִטְנוֹת הַדַּעַת, וְכִשְׂאָדָם בְּקִטְנוֹת הַדַּעַת הוּא עָלוּל לַעֲבֹר עַל כָּל הַעֲבֵרוֹת שְׁבַתוֹרָה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְזֶה אֲשֶׁר מ'ס'פ'ן' אוֹתִיּוֹת בֶּן ס"מ, שֶׁזֶהוּ רְצוֹנוֹ שֶׁל הַס"מ (הַסְּמֵךְ־מ"ם), שֶׁהָאָדָם יַעֲשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ מִסְפָּן, וַיִּשְׂאָר תָּמִיד בַּחֲלִישׁוֹת וּבְקִטְנוֹת הַדַּעַת.

וְסֵפֶר לָנוּ מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְסַבֵּל אָדָם שֶׁעוֹשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד מִסְפָּן, כִּי מִמָּה נִפְשָׁף, אִם אֵין לָךְ, מִדּוּעַ לֹא תָּבוֹא אֵלָיו יִתְבַּרְךָ בַּתְּפִלָּה וּבְכַבְּקָשָׁה לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן עַל נִפְשָׁךְ, וְתַבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ כָּל מָה שְׂאֵתָה צְרִיךְ — בֵּין בְּרוּחָנִיּוֹת וּבֵין בְּגִשְׁמִיּוֹת, כִּי רַק הוּא יִתְבַּרְךָ יָכוֹל לְתַן לָךְ, וּלְהַפּוֹף — אִם יֵשׁ לָךְ, וְאֵתָה עוֹשֶׂה אֶת עֲצָמְךָ מִסְפָּן, אֵתָה סֵתָם שׁוֹטָה, כִּי מָה אֵתָה רוֹצֶה לְשֵׂאת חַן בְּעֵינֵי אַנְשִׁים?! הֲאֵם אֵתָה חוֹשֵׁב שֶׁבְּזֶה שְׂתַעֲשֶׂה עֲצָמְךָ מִסְפָּן, בְּנֵי־אָדָם יִרְחַמוּ עָלֶיךָ?! אֲדַרְבֶּה שׁוֹנְאֵיךָ יִשְׁמַחוּ בְּמַפְלֵתְךָ, לֹא־כֵן אִם תַּחֲזִיק אֶת עֲצָמְךָ לַעֲשִׂיר גְּדוּל, אֲזוֹ תִתְרַחֵב וְדַעַתְךָ, וְלֹא תִצְטָרֵף לְבְרִיּוֹת, וְתָמִיד יִהְיֶה לָךְ כָּל טוֹב, כִּי בְּזֶה שְׂאָדָם מְרַגֵּל אֶת עֲצָמוֹ לֹמַר שֶׁהוּא עֲשִׂיר, וּמְחַזֵּק

את עצמו לעשיר, הרי זה נשפע עליו דעת, וכשיש לו דעת, יש לו הכל וכמאמרם, זכרונם לברכה (גדרים מ"א): דעת קניית מה חסרת, דעת חסרת מה קניית, וזה ברור למי שרוצה להודות על האמת, כי על המסכן לא מרחמים, אלא אדרבה שמחים במפלתו, לא-כן בעשיר מקנאים מאד, ועל-כן מדוע לו לאדם לעשות עצמו מסכן, שישמחו במפלתו, יותר טוב שיעשה את עצמו עשיר, ויקנאו בהצלחתו.

(וזה דרכו של מוהרא"ש נ"י שתמיד מדבר בגדלות, שהוא העשיר הגדול ביותר בעולם, וכל-כף נכנס בזה, עד שממש חש ומרגיש שהוא העשיר הגדול ביותר בעולם, וכל-כף הכניס את זה בלב האנשים, עד שכלם חושבים כף, ומדמים לעצמם שיש לו מליונים, וכמה פעמים באו אליו עשירים גדולים, והציעו לו עסקים באלפים, והוא תמיד מתחמק מהם בדרך בטול, שאין מתאים לו להכנס באיזה עסק עמהם, כי עשירותו עולה על עשירותם פי-אלף, ואומר זאת בתמימות פזו, עד שבאמת ראו את עשירותו, והולכים ממנו בפחי נפש, ואף שבדרך כלל עשיר יענה עזת (משלי י"ח), עם כל זאת דבר עמהם ברחבות פזו, עד שנתבטלו מלפניו, כל-כף הכניס את עצמו במדה יקרה זו).

ותמיד מוהרא"ש נ"י מעורר את תלמידיו שיצאו מקטנות דעתם, ויבל יעשו את עצמם כמספנים, ומזכיר להם את דבר רבנו ז"ל בספורי מעשיות (מעשה י"ג מהשבועה בעטלערס (צ) מיום א'), שבא נשר גדול ודפק על המגדל, ואמר להם: חדלו עוד מלהיות עניים, שובו אל האוצרות שלכם ("הערט אויף צו זיין ארעמע לייט וכו', און ניצט מיט אייערע אוצרות"), ואמר שזה סובב על הענין הנ"ל, שאסור לאדם לעשות עצמו מסכן, רק שיתחיל להשתמש עם האוצרות שלו, כי כל בר ישראל יש בו אוצרות, ואם רק יתחיל להשתמש בהם, יכול להשפיע לכל העולם, כי כל בר ישראל נשמתו היא מעצם האצילות, ועל-כן בשרשו הוא העשיר הגדול ביותר, ואם ידע איך להתנהג, אז באמת תשפע עליו (צ) קבצנים.

עֲשִׂירוֹת גְּדוּלָה מְאֹד, הָעֵקֶר שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ כְּמִסְכֵּן.

(וּכְשֶׁנִּפְצַע מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּרַגְלוֹ, וּבָאוּ אֲנָשִׁים לְבַקְרוֹ, לֹא הָיָה יָכוֹל לְסַבֵּל אֶת זֹאת שֶׁעָשׂוּ אוֹתוֹ כְּמִסְכֵּן, וְעַל-כֵּן פָּטְרָם לְשֵׁלוֹם, וּלְכַמָּה אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ לְבַקְרוֹ וּנְחַמְוּהוּ, הוֹצִיא לָהֶם כְּתָב יָדוֹ, שֶׁכָּתַב בְּבֵית הַחוֹלִים, וְהִרְאָה לָהֶם... כְּאוֹמֵר: מַה וְלָמָּה לָכֶם לְנַחֲמֵנִי וְלַעֲשׂוֹת אוֹתִי מִסְכֵּן, כִּי כָּל זֶה כְּתַבְתִּי בְּבֵית הַחוֹלִים עִם יִסּוּרִים קָשִׁים, וְזֶה הָיָה כִּמְהַר דְּפִים הִרְאִישׁוּנִים מִסֵּפֶר "לְהַבּוֹת אֵשׁ", שֶׁהוּא פְּרוּשׁ עַל הַ"תְּקוּנֵי-זֶהַר", שֶׁהִתְחִיל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְכַתֵּב בְּבֵית הַחוֹלִים, וְהִרְאָה לָהֶם זֹאת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִנְחַמְוּהוּ כְּאֵלוֹ הוּא מִסְכֵּן, וְאִז דִּבֵּר הַרְבֵּה מֵעַנְיָן זֶה, שֶׁאִסּוּר לוֹ לְאָדָם לַעֲשׂוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּמִסְכֵּן, וְאִפְלוּ שְׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שְׁעוֹבֵר — יִסּוּרִים קָשִׁים וּמְרִים, עִם כָּל זֹאת לֹא יַעֲשֶׂה עֲצָמוֹ כְּמִסְכֵּן, כִּי זֶה לֹא יוֹעִיל לוֹ כָּלֵל, וְאִסּוּר לְהַחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ כְּמִסְכֵּן, (וְאִז בְּעֵצֶם הַיִּסּוּרִים הַקָּשִׁים כָּתַב מִכְּתָבִים רַבִּים, וְחִזַּק אֶת אַחֲרֵים, וּבִשְׁוֹם פָּנִים וְאִפֵּן לֹא רָצָה שֶׁיִּחְזְקוּ אוֹתוֹ, וְאָמַר: בְּרוּךְ הַשֵּׁם, שֶׁעַל-פִּי הַהִקְדָּמוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, אֵינִי מִסְכֵּן כָּלֵל, אֶלֶּא הָעֲשִׂיר הַכִּי גְּדוּלָה).

מְדֻרָּשׁ

מוֹהֲרָא"ש נ"י רָגִיל לְעוֹרֵר אֶת תַּלְמִידָיו לְלַמֵּד הַרְבֵּה מְדֻרָּשִׁים, וְאָמַר, שֶׁכְּדַאי לְהֵיוֹת בְּקִי וְלִטִּיל בְּכָל הַמְדֻרָּשִׁים שָׂרָק יִשְׁנָם, כִּי חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אָמְרוּ (שֶׁבַת פ"ז), שֶׁאֲגַדָּה מוֹשְׁכַת לְבוֹ שֶׁל אָדָם, וְכֵן אָמְרוּ (חֲגִיגָה י"ד): כָּל מִשְׁעֵן מִיָּם — אֵלוֹ בְּעַלֵּי אֲגָדָה, שְׁמוֹשְׁכִים לְבוֹ שֶׁל אָדָם כְּמִים בְּאֲגָדָה, כִּי כָּל רוּחָנִיּוֹת סוּדוֹת הַתּוֹרָה מְלַבְּשִׁים בְּאֲגָדוֹת חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, וּבִשְׁבִיל זֶה סִגְלָה גְּדוּלָה לְיִרְאֵת שְׁמִים הֵיא לְלַמֵּד אֲגָדוֹת חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, וְאָמְרוּ (סִפְרֵי

פְּרֻשַׁת עֵקֶב): רְצוֹנָךְ שֶׁתִּכְפֹּר אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, לְמַד אֲגִדָּה, שֶׁמִּתּוֹךְ כִּף אַתָּה מְכִיר אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּדַרְכֶיךָ.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר פֶּעַם אַחַת בָּא אָדָם שֶׁנִּתְפָּס לְמִינוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, אֶל הָרַב הַקְּדוּשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסֵק, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וְהִתְאוּנֵן מְאֹד עַל מִצְבוֹ הָרַע, וְיַעֲזֵן לוֹ שֶׁיִּלְמַד אֲגָדוֹת חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה, בְּ"עֵין יַעֲקֹב", וְזֶה יוֹעִיל לוֹ.

וּמֵאֵד מְזַהֵר מוהֲרַא"ש נ"י אֶת תַּלְמִידָיו, שֶׁיִּלְמְדוּ בְּכָל שְׁבוּעַ אֶת הַמְּדָרְשׁ רַבָּה וְהַמְּדָרְשׁ תַּנְחוּמָא מִפְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ, וְאִם אֶפְשָׁר לְסַיֵּם בְּכָל שְׁבוּעַ מַה טוֹב וּמַה נְּעִים, אֲבָל אִם אֵי אֶפְשָׁר כְּדָאֵי לְלַמֵּד מִפְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ כַּמָּה שְׁיֻכַּל, וְאַחֲרֵי-כֵן יַעֲשֶׂה סִימָן, וּבִשְׁנֵי הַבָּאָה כְּשִׁיגִיעַ לְאוֹתָהּ פֶּרְשָׁה יִתְחִיל מֵהַסִּימָן שֶׁצִּיָּן לְעֲצָמוֹ, וּבְאִפְסוֹן כְּזֶה בְּכָל שְׁנָתִים אוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִזְכֶּה לְסַיֵּם אֶת כָּל הַמְּדָרְשׁ רַבָּה וּמְדָרְשׁ תַּנְחוּמָא עַל חֲמֵשֶׁה חֲמֵשֵׁי תוֹרָה, וּכְמוֹ-כֵן בְּעֵנֵן הַחֲמֵשׁ מְגִלוֹת, כְּדָאֵי לְלַמֵּד סְבִיבוֹת חַג הַפֶּסַח — מְדָרְשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים, וּסְבִיבוֹת חַג הַשְּׁבוּעוֹת — מְדָרְשׁ רוּחַ, וּסְבִיבוֹת חַג הַסִּכּוֹת — מְדָרְשׁ קִהְלָת, וְכֵן סְבִיבוֹת פּוּרִים — מְדָרְשׁ אֶסְתֵּר, וּבֵין הַמְּצָרִים — מְדָרְשׁ אֵיכָה, וְכֵן יִרְזֵ מוהֲרַא"ש נ"י אֶת תַּלְמִידָיו, שֶׁבְּכָל מוֹצָאֵי שַׁבַּת-קֹדֶשׁ יִלְמְדוּ פֶּרֶק בְּתִנּוּא דְּבֵי אֱלֹהֵי, בְּאִפְסוֹן שֶׁיִּזְכּוּ לְסַיֵּם בְּכָל שָׁנָה אֶת כָּל הַתִּנּוּא דְּבֵי אֱלֹהֵי, שֶׁהוּא בְּכָל מְדָרְשֵׁי חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה, וְכֵן פֶּרְקֵי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וּמְכִילְתָּא, וּסְפָרָא וּסְפָרֵי, וְכֵן כָּל הַמְּדָרְשִׁים הַקְּטָנִים שֶׁרַק נִמְצְאִים, כְּדָאֵי לְעַבֵּר עַל כָּלֵם, וְהִיא סְגֻלָּה גְּדוֹלָה לִירְאֵת שָׁמַיִם, וּבְפֶרְטִיּוֹת כְּשֶׁלּוֹמְדִים אֶת זֶה עִם הַהַקְדָּמוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, שְׂאֵז מוֹצָאִים שֵׁם פְּנִינִים וּמְרַגְלִיּוֹת יְפוֹת עַד מְאֹד.

וּסְפָר מוהֲרַא"ש נ"י, אֲשֶׁר מוהֲרַנ"ת ז"ל הִכְנִיס בְּתַלְמִידוֹ רַבִּי נַחֲמָן טוֹלְטְשִׁינְעֵר ז"ל תְּשׁוּקָה עֲצוּמָה לְלַמֵּד מְדָרְשִׁים, וְהִנְהִיג אוֹתוֹ בְּדַרְךְ וּבְהִנְהִיגָה זוֹ, שֶׁיְהִיָּה רָגִיל לְלַמֵּד אֲגָדַת חו"ל (חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה), וּבְפֶרְטִיּוֹת מְדָרְשֵׁי חו"ל, וְאַחֲרֵי הַסְתַּלְקוּת מוהֲרַנ"ת ז"ל,

היתה דרכו של רבי נחמן טולטשינער ז"ל ללמד ברבים מדרש, ופרשו על-פי הקדמות רבנו ז"ל, והיו בני-אדם יושבים שעות ושעות בצמא את דבריו מרב ערבות ונעימות דבוריו, שתכל את המדרשים בהקדמותיו של רבנו ז"ל, ופעם שמע רב גדול בתורה, איך שפרש רבי נחמן טולטשינער ז"ל איזה מדרש בדרך הפלא ופלא, והוציא משם עצות והנהגות לחיי יום יום, ושאל אותו הרב: הלא גם אני למדתי את המדרש הזה ומדוע לא מצאתי את הדבורים האלה בתוך המדרש? ענה ואמר לו רבי נחמן טולטשינער ז"ל: כמוני לא למדתם ולא קבלתם את ההקדמות והלמודים שקבלתי אני ממורי ורבי מוהרנ"ת ז"ל שקבל מרבנו ז"ל.

וסים מוהרא"ש נ"י, אשר באמת אם היה האדם מכניס את עצמו בתוך המדרשים, אז לא היה צריך שום ספר מוסר, כי אגדות חז"ל, הן הן ספר המוסר הגדול ביותר והגבוה ביותר שאין למעלה ממנו, ואמר אז, שאולי זוהי פונת חכמינו הקדושים (תוספתא סוטה פ"ז): הכן בחוץ מלאכתך — זה מדרש, ואחר ובנית ביתך — אלו אגדות, הינו כנ"ל, שאדם שעדין נמצא בחוץ ועוסק בעסקי עולם הזה ולומד מדרש, אזי יזכה להתחזקות והתעוררות כזו, עד שיכנס בפנים אל הקדשה, שנקראת בית, ויזכה להשיג פנימיות התורה שהיא אגדה.

ואמר מוהרא"ש נ"י בשם הרב הקדוש רבי שגאור זלמן מלאדי, זכותו יגן עלינו (בעל התניא והשלחן ערוך), שאמר פעם: שספר "עץ חיים" הוא ספר מוסר, ואגדות חז"ל הם קבלה מעשית, והסביר מוהרא"ש נ"י, כי בתוך אגדות חז"ל, אם מתעמקים בהם, יכולים לראות איך שהתנאים והאמוראים שדדו את הטבע לגמרי וכו', שכל זה בכלל קבלה מעשית, שמשנה ומשדד את הטבע וכל המזלות, ועושה נסים ונפלאות, וכן מובא בדברי האריז"ל, שמקרא הוא בעשיה, משנה היא ביצירה, וגמרא היא בכריאה, ואגדה היא באצילות, כי אגדות חכמינו הקדושים מגלים את עצם

עצמיות אלקותו יתברך המאירה בעולם האצילות.

מסירות נפש

מוהרא"ש נ"י אמר, שאי אפשר להכנס לשום דבר שבקדשה, אלא אם הוא מוכן למסור את נפשו אליו יתברך, כי כפי המניעות והעכובים שמתפשטים על כל אחד הרוצה להכנס אל הקדשה, אי אפשר בשום פנים להגיע לשום קדשה ועבודה, אלא אם הוא מוכן למסור את נפשו על קדשת שמו יתברך בתמימות ובכשיטות גמורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שביותר צריכים למסור את נפשו על ההתקרבות אל רבנו ז"ל, כי הבעל-דבר אורב לכל אחד ואחד הרוצה להתקרב אל רבנו ז"ל, וגורם לו כל מיני מניעות ומחלקת ובלבולים, עד שפמעט אין אף מקרב שלא סבל בתחלת ההתקרבות מריות דמרירות, כל אחד כפי ענינו וכו', ואי אפשר לעבר על הכל, כי אם על-ידי מסירות נפש — שימסור את נפשו להשאיר אצל רבנו ז"ל, כי בלי מסירות נפש, אי אפשר להתקרב אל רבנו ז"ל כלל, ומהרנ"ת ז"ל האריך בזה ב"לקוטי-הלכות" הלכות בשר וחלב, הלכה ה', שבזה שאדם משפר את כל המניעות, וסובל יסורים ומסירות נפש בשביל להתקרב אל הצדיק האמת ולתורתו הקדושה, אזי הוא בטוח ממכשול, אשר בכל מה שיעבר עליו ישאר על עמדו וכו', עין שם; וכן האריך מאד בהלכות הכשר בלים, הלכה ד', אשר אי אפשר בשום פנים ואפן להשאיר אצל הצדיק האמת, כי אם על-ידי שמוסר את נפשו בתמימות ובכשיטות על קדוש שמו יתברך, ואומר לנפשו יהיה איה שיהיה עמי, אני אשאר אצל הצדיק האמת הזה, ודיקא על-ידי זה ישאר אצל הצדיק האמת, עין שם;

ואמר מוהרא"ש נ"י, בזה שהאדם מוכן למסור את נפשו על קדוש שמו יתברך, על-ידי-זה הוא ממשיך על עצמו הארה נוראה ונפלאה עד מאד, וכל הצדיקים הגדולים במעלה נוראה ונפלאה לא זכו להגיע אל מדרגתם הגדולה, כי אם על-ידי מסירות נפש בפעל ממש, שמסרו נפשם על קדוש שמו יתברך בכל עת ורגע ממש, כי גדולי הצדיקים דבוקים כל-כך בו יתברך, עד שהם מוכנים למסור את נפשם על קדוש שמו יתברך בכל עת ורגע, ודיקא על-ידי-זה הם זוכים למה שזוכים כל אחד כפי יגיעתו וטרחתו בעבורו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא בדברי האריז"ל, אשר בזה שהאדם מוסר את נפשו על קדוש שמו יתברך, ובפרטיות בעת אמירת תחנון, בשעה שאומר את הפסוק (תהלים כ"ה): לדוד אליך השם נפשי אשא, ומכון בו ברגע שמוסר את נפשו על קדוש שמו יתברך, על-ידי-זה נמחל לו על כל עוונותיו, וכן אמר האריז"ל, שאי אפשר להעלות את נשמתו בלילה שתעלה למקום גבה, כי אם על-ידי שימסר את נפשו על קדוש שמו יתברך בשעה שאומר "בידך אפקיד רוחי", ומכון בתמימות ובכפשיטות שמוסר אז את נפשו ורוחו אליו יתברך, ועל-ידי-זה זוכה שנשמתו עולה למעלה למקום שעולה וכו', וזוכה לשמע תורה במקום שזוכה כל אחד כפי מדרגת נשמתו, כי עבודת המסירות נפש בעבורו יתברך עולה על כל העבודות, ואינו זו ממש עד שמוחלין לו על כל עוונותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין אנו יכולים לתאר ולשער את גדל עבודתם וטרחתם של הצדיקים הקדושים במסירות נפשם אליו יתברך, כי גדולי הצדיקים הם מוכנים למסור את נפשם בכל עת ורגע אליו יתברך בתמימות ובכפשיטות גמורה, וכל חייתם היא בנס ממש, ואין לנו שום השגה ותפיסה בעבודה דקה זו, כי זו עבודה והשגה גבוהה עד מאד, שיהיה אדם מוכן ומזמן למסור את נפשו אליו יתברך בכל רגע ודקה; אשרי עין ראתה צדיקים גבוהים כאלו!

נָשִׁים

מוהרא"ש נ"י ספר, שרבונו ז"ל הפליג מאד בתפלות הנשים, דער רבי האט זייער אויסגערימט ווייבערישע תפלות" (ז), כי התפלות של הנשים הן עם אמת בתמימות ובפשיטות גמורה בלי שום חכמות והשכלות עצמיות כלל, רק מדברות אליו יתברך כאשר מדבר איש אל רעהו — "אלמעכטיגער גאט" (ק), וכדומה לשונות כאלו, וזה עקר שלמות התפלה — לדבר כך עמו יתברך, ואז אם האדם רגיל להתפלל כך, הרי תפלתו נשמעת ומקבלת מאד בשמים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אמרו לפני מוהרנ"ת ז"ל בשם הבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו, כאשר יבוא משיח יבטלו את עזרת נשים, והשיב על זה מוהרנ"ת ז"ל: אנחנו לא פך קבלנו מרבנו ז"ל, אלא רבנו ז"ל הפליג מאד מאד בתפלת הנשים, אשר תפלתן היא בלב פשוט ואמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י: שיחה זו אינה נכונה כלל, ובפרטיות לתלות בוקי סריקי בשם הבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו, והביא ראיה לדבריו ואמר: ראו הלא בבית-המקדש היתה עזרת נשים, וכשיבוא משיח צדקנו ויבנה לנו את בית-המקדש, לא ישתנה שום דבר, ואיך יכולים לומר, שתבטל עזרת נשים! ?

וספר מוהרא"ש נ"י, כי פעם אחת בא רבי שמעון, תלמיד רבנו ז"ל אליו, לבקש רחמים על בנו שנחלה עד מאד, וקבל חס גבוה, והיה כמעט גוסס, רחמנא לצלן, ובכה לפני רבנו ז"ל, שיפעל איזו ישועה לבנו, ורבנו ז"ל לא ענה לו, והוא באחת — התעקש לפני רבנו ז"ל שיעזר רחמים על בנו, אך רבנו ז"ל לא ענה לו שום דבר, וחזר לביתו בפחי נפש, ושאלה אותו אשתו: מה ענה לך רבנו ז"ל? והתחיל לבכות, כאומר שכבר אחר גזר דין, והלכה אשתו, ועמדה ליד העריסה של בנם, ובכתה שם כל הלילה, (ז) הרבי שפח מאד תפלות הנשים. (ק) אלקים גדול ונורא, הכל יכול.

והתפללה להקדוש-ברוך-הוא שיכריא את בנה, וכך עמדה ערה כל הלילה בככיות עצומות לפני העריסה, וקדם אור היום הלך רבי שמעון להתפלל במנין רבנו ז"ל שהתפלל ותיקין, וקדמו רבנו ז"ל בפנים שוחקות, ואמר לו בןו הלשון: אה ויה, לא תאיתי לעצמי גדלת הנשים, הלא כבר היה לאחר גזר דין, ולא רק שקרעה בתפלה את כל גזר הדין, אלא עוד פעלה בעבורו אריכות ימים ושנים רבות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשכיל זה צריכים לחזק את הנשים שתרגלנה עצמן להתפלל תמיד על שלום הפעל ועל הצלחת הילדים, כי תפלות הנשים פועלות עד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר העת רצון לאשה להתפלל הוא בשעת הדלקת נרות, שאז הוא זמן קבלת התפלות בשמים לנשים, וכן בעת הפרשת חלה ובעת טבילה וכו'. אשרי מי שמרגיל את אשתו להתפלל תמיד אליו יתברך.

נאוף

מוהרא"ש נ"י אמר, שבדור הזה, עקר הנסיון של האדם הוא בתאות נאוף, וכל זמן שיש לאדם איזו תאוה לנאוף, לא תהיה לו שום הרגשה בדברי רבנו ז"ל, ואמר בשם רבי משה ברסלבר תלמידו של מוהרנ"ת ז"ל, שלמד פעם את התורה ב"לקוטי-מוהר"ן", חלק ב', סימן ע"ב, מה שכתב שם למרק שני חזיונות, שפפי שרוחצין עצמן מתאוה זאת, כן הוא ממרק ומצחצח שני חזיונות וכו', שזה סובב על שני חלקי "לקוטי-מוהר"ן", כפי שמזככין עצמם מתאוה זו, כמו-כן זוכים להבין בשני

חלקי ה"לקוטי-מוהר"ן", כי עם תאות נאוף אי אפשר להבין ולהשיג כלל בדברי רבנו ז"ל, אשר כל ענינו מפשט לגמרי מריח תאוה זו.

וסים מוהרא"ש נ"י, ועל-כן פשרואים שאחד חולק על ה"לקוטי-מוהר"ן", בידוע שעדין לא תקן פרייתו, יהיה מי שיהיה, כי את הספר הקדוש והנורא "לקוטי-מוהר"ן", אי אפשר להשיג עם תאות נאוף, רחמנא לצלן, כי שניהם אינם הולכים יחד, ועל-כן רב אנשי העולם אשר חולקים על ספרו של רבנו ז"ל, זה סימן ששהם פגומים מאד בתאות נאוף.

וספר מוהרא"ש נ"י, איך תפסו הערב רב בארצנו הקדושה את רב רבם של אחינו בני ישראל, והעבירום על הדת, רחמנא לצלן? רק על-ידי תאות נאוף, שהראו להם סרטים של שקוץ, תעוב וזהים תאות נאוף, ומה יעשה הבן שלא יחטא?! וכך קררו מהם את עקר היהדות, רחמנא לצלן, ועל זה ראוי לנו לככות בכל יום ובכל לילה על גדל הצרה המרה הזו — שהתירו העריות לגמרי, וכנגד זה שנשמות ישראל היו כל-כך צנועות וגדורות כל הדורות מתאות נאוף, באו אלו הערב רב, ימח שמם, ופוצו גדר, וגרמו ערבוּבָה גדולה, עד שכל ענינם הוא תאות נאוף, רחמנא לצלן, וזה כבר מביא לכפירות ואפיקורסות, כי נאוף וכפירות תלויים זה בזה, וכמו שכתוב (במדבר ט"ו): "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", ודרשו חכמינו הקדושים (ברכות י"ב): "אחרי לבבכם — זו מינות, ואחרי עיניכם — זה נאוף, כי זה תלוי בזה, תכף-ומיד כשרק נכשלים בתאות נאוף, כבר אין השגה באמונה הקדושה, והיות שכל הלמוד של רבנו ז"ל הוא אמונה פשוטה, אשר הפשטות שלו עמק עמק מי ימצאנו, על-כן בני-אדם ששקועים בתאות נאוף, אין להם שום השגה בדבריו הקדושים.

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י: אלו אשר מתלוצצים מהקונטרסים החדשים שהם סלת דברי רבנו ז"ל, ומגלים אמתת

מציאותו יתברך, בודאי עדין אינם נקיים מתאות נאוף, יהיה מי שיהיה, פי סוף כל סוף מה כתוב בקונטרסים? רק אלקות, פשטות אמונה, ואיך שיהי להתלוצץ מזה? אין זה אלא שעדין לא נקו את עצמם מתאות נאוף.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אפלו מי שיש אצלו רק ריח של נאוף, כבר לא ישיג בקונטרסים החדשים, והזכיר אז מה שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ל"ב): שמיש מקנא אפלו במקום שיש רק ריח של נאוף, עין שם; וכל ענינו של משיח צדקנו יהיה לגלות אמתת מציאותו יתברך. ואמר אז, אפלו אלו ראשי הישיבות שאצלם זה לצחוק וכו', זה פשוט מפני שאינם יודעים מה עובר בדור הזה על בני הנעורים, כי אחרת לא היו מתלוצצים, אבל המון עם הם סתם נואפים, כי אי אפשר לחלק על ספרי רבנו ז"ל, כי אם כשהוא נואף גמור, רחמנא לצלן, ולהפוך — מי שרוצה לצאת מתאות נאוף, ההכרח לו שידבק עצמו בספרי רבנו ז"ל, המטהרים ומזככים את הנפש מכל מיני חולאות של נאוף, רחמנא לצלן, אשרי מי שאינו מטעה עצמו, אשרי לו בזה ואשרי לו בבא!

נחת רוח

מוהרא"ש נ"י אמר לכמה מתלמידיו, שרצו לעשות נחת רוח לפניו: תאמינו לי, שעקר הנחת רוח שיכולים לעשות לי הוא רק להתמיד בתורה הקדושה, ולהתבודד עמו יתברך, ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם, וזהו כל הנחת רוח שלי, כשאני רואה את כל זה בתלמידי, כי על זה יגעתי וטרחתי כל ימי ושנותי, הינו להחדיר בעולם את למודי רבנו ז"ל, עד שכל אחד ואחד מישראל יוכל לטייל בכל חלקי התורה הקדושה, וכן יתבודד עמו

יתברך, וידבק בו יתברך בדיקות הגדולה ביותר, וכשאני רואה שדברי עשו פעלות לטובה אצל נשמות ישראל, זהו כל התענוג והנחת רוח שלי, ובפרט בשחולפת ועוברת השנה, ואחד מן התלמידים זכה לסיים ששה סדרי משנה שתיים עשרה פעמים, או את ה"לקוטי-מוהר"ן" שתיים עשרה פעמים, וכן כמה מסכתות בגמרא, וכן המדרש רבה ומדרש תנחומא על כל פרשיות השבוע, והזהר הקדוש ותקונים וכו', אז בראש השנה אני יכול לבוא לפני רבנו ז"ל, ולהראות לו מה פעלתי בשבילי, ואיך שהכנסתי את למודו הטוב והנפלא בתוך אנשי העולם, וזהו הנחת רוח הגדול ביותר שיכולים לעשות לי, ואין לי חיות ותענוג יותר גדול מזה.

וכמה פעמים רצו כמה מאנשי שלומנו לקנות למוהרא"ש נ"י אילו דברים וחפצים וכו' באמרם, שרצונם בזה לעשות נחת רוח למוהרא"ש נ"י, וענה ואמר להם מוהרא"ש נ"י: אין לי בזה שום נחת רוח כלל, כי כל צרכי הגשמיים ממילא יהיו לי, כי אני מבקש ומתחנן לפניו יתברך על כל מה שאני צריך, ואיני מצפה ומחכה לשום טובות משום בני-אדם, כי כל דבר גשמי הנצרך לי, אני רואה לסדרו תכף-ומיד בלי שום שהיה כלל, וכמו שאמר רבנו ז"ל, שבדברים גשמיים נכון לסדר כל דבר תכף-ומיד, ולא לדחף אותם מיום ליום, כי תמיד חוזר ועולה על דעת האדם ומבלבל אותו מאד מתורה ותפלה וכו', ולכן ראוי לגמר כל ענין תכף-ומיד, ולסלק הכל מדעתו, והמשיך מוהרא"ש נ"י: כן אני נוהג בכל דבר גשמי שנצרך לי, אני גומר את זה תכף-ומיד, ואיני צריך לחכות לטובות מבני-אדם כלל.

והזכיר אז מוהרא"ש נ"י את שיחת מוהרנ"ת ז"ל, שאמר, אם הייתי יודע היכן מקור הכסף והעשירות הייתי שם ראשון לפני כלם, והסבירו מוהרא"ש נ"י, כי גם מוהרנ"ת ז"ל לא היה נצרך אל הבריות כלל, ותמיד המשיך את כל השפעותיו רק ממנו יתברך

מרב אמונתו ובטחונו בו יתברך, ולכן אם היה יודע את מוצא ומקור הפסוק איה הוא, לא היה מחכה לשום בן אדם שיביאהו אליו, רק היה שם בכבודו ובעצמו הראשון, ולקח משם כל מה שהיה צריך לו.

וכשהיה מוהרא"ש נ"י נתון בגבס ברגלו, עקב התאונה שארעה לו, הביא לו אחד מאנשי שלומנו מקל עם ידית של פסוק, ולא רצה מוהרא"ש נ"י לקבל את זה ממנו, וכשהלה התעקש שהוא קנה את זה בשביל לעשות נחת רוח למוהרא"ש נ"י, ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: תאמין לי, שאין לי בזה שום נחת רוח כלל, כי אין רצוני לילך עם מקל, ובנדאי עוד מעט יעזר לי השם יתברך שאתרפא לגמרי, ולא אהיה צריך למקל כלל, ותדע, שאם הייתי צריך מקל, הייתי כבר יוצא בעצמי וקונה מקל של זהב, ולא הייתי מחכה לאחרים שיביאו לי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכן בענין הפצת ספרי רבנו ז"ל, זהו עקר התענוג והנחת רוח שלי — כשאני רואה ספרי רבנו ז"ל מופצים בעולם, וכשאחד בא ואומר לי שהוא הפיץ היום כך וכך ספרי רבנו ז"ל, ומלא איזו עירה או שכוונה עם הקונטרסים החדשים, זה גורם לי תענוג ונחת רוח אמתי, שאי אפשר לתאר ולשער כלל, כי אני מוסר את נפשי כבוד למעלה משלשים שנה להפיץ את דעת רבנו ז"ל בעולם, ואשר דבר זה קשור בכלבולים רבים וטרדות מרבות וכו', וכשאחד בא ועוזר לי, בזה הוא גורם לי תענוג ונחת אמתי ונפלא מאד, וממש חיות חדשה נופח בי.

(וראינו כל זאת בחוש, אף שבשמצא מוהרא"ש נ"י את אחד מתלמידיו יושב ועוסק בתורה בהתמדה, ומסיים פרקי משניות ודפי גמרא וכו', היה מוהרא"ש נ"י נהנה ומתענג בזה תענוג שאי אפשר לתאר כלל, והיתה דרכו להתפאר לפני האנשים שעמדו שם, שסתכלו היטב על התלמיד הזה, שיושב ולומד או מתבודד עמו

יתברך, וילמדו ממנו לעשות כמהו, כי זה עקר הנחת רוח שלו, וכן כשאחד ספר לו, שהפיץ היום כף וכף מספרי רבנו ז"ל ברחוב או בבתים וכו', הנה מוהרא"ש נ"י מתלהב בשמחה עצומה מאד, וממש השתנו פניו באור וחיית כזו, שאי אפשר לשער כלל, והיה תמיד מוכן לשמע כל מיני ספורים שהיו לתלמידיו בהליכתם להפיץ ספרי רבנו ז"ל, ואף שקבלו אנשים את הספרים, ומה שהגביבו עליהם וכו', והיתה כל מלה ומלה נופחת בו חיות חדשה ממש, כידוע כל זה למי שעמד שם במעמדות כאלו; אשרי מי שזוכה תמיד לעסק בדברים קדושים כאלו, שגורמים תענוג ונחת רוח אמתי לצדיקים האמתיים).

נקיות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאצל אנשי שלומנו הקפידו מאד מאד על נקיות, כי הנקיות היא יסוד כל האדם, ומי שאינו נזהר בנקיות, זה סימן שגם פנימיותו אינה נקיה, כי החיצוניות מגלה את הפנימיות, וכשאדם מסתובב מלכלך, זה סימן שגם פנימיותו מלכלכת, ורואים בני-אדם שמסתובבים תמיד קרועים ובלויים ומלכלכים ומלאי פתמים וכו', ואנשים חושבים אותם לצדיקים נסתרים, ובאמת הכל הבל ורעות רוח, כי החיצוניות מגלה את פנימיותם, כי מי שנזהר תמיד לנקות את גופו ואת מלבושיו, על-ידי-זה זוכה לנקות את נשמתו, ורבנו ז"ל אומר (ספר המדות, אות אמונה, סימן כ"ז): מי שמנקה בכל עת את ידיו, על-ידי-זה מזכה את לבו, והכלל הוא, כי נקיות המלבושים ונקיות הגוף מורים על נקיות נפשו, רוחו ונשמתו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל היה תמיד מתפאר, שבכל

הוא יכול לחקות את רבנו ז"ל, אכל לא במדת הנקיות, פי אצל רבנו ז"ל גם הסליות של הנעלים היו נקיות, כל-כף שמר על עצמו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת הלכה אדל בת רבנו ז"ל עם עוד כמה נשים בעבור צדקה, ולפתע ירד גשם חזק ונעשה בוץ גדול, וכל הנשים לכלכו את שמלותיהן בוץ, ורק אדל בת רבנו ז"ל יצאה נקייה, ושאלו אותה הנשים: הכי צד? והשיבה להן בזו הלשון: "מיין טאטע האט מיר אויס געלערנט ווי צו גיין אין א בלאטע און נישט שמוציג ווערן (ו), וסיים מוהרא"ש נ"י, שמדבריה יכולים ללמד הרבה התחזקות, הינו שאפלו כשאדם הולך בבוץ, ישתדל לא ללכלך את עצמו כאומר — אפלו מי שנפל כבר בעמקי עמקים ובשאול תחתית ומתחתיו, על-כל-פנים אל ישאר שם בבוץ, אלא ישתדל שלא ללכלך את עצמו ביאוש, פי עקר פונת היצר הרע להכשיל את האדם בעברה ולהפילו בבוץ, הוא לא רק עצם העברה, אלא שיתלכלך בבוץ היאוש, וישאר שם עם כתמים גדולים של יאוש, עד שכבר לא יוכל לנקות את עצמו, וזה מה שאמרה אדל בת רבנו ז"ל: האבא למדני איך לעבר בבוץ ולא להתלכלך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר ידיעה זו היא ידיעה מאד מאד נחוצה בענין מדת הנקיות, והרבה פעמים האדם מלכלך את עצמו בגשמיות וברוחניות, ונופל ביאוש, וחושב אשר לעולם ישאר שם, וכבר לא יוכל לצאת מזה, וכא רבנו ז"ל ומלמדנו התחזקות ועצות ישרות, איך לא להשאיר בבוץ; אשרי מי שמכניס דבורים אלו בדעתו, ומשתדל להיות נקי — בין בגשמי ובין ברוחני.

ורגיל מוהרא"ש נ"י לומר לבחורים בשיבה, שיקפידו מאד על מדת הנקיות, ותמיד אומר להם, שכל אחד ינקה רק את הארבע אמות שלו, הינו את מטתו וארבע אמות סביב מטתו, ואם כל (ו) אבא שלי למד אותי, איך ללכת בבוץ ולא להתלכלך.

אָחד יִקְפִיד עַל זֶה, אֲזוּ יִהְיֶה הַמְּקוֹם נָקִי, וְכִמוּ שֶׁהוּא בְּפִרְטוּיּוֹת כֵּן הוּא בְּכָל־לִיּוֹת, אִם כָּל אֶחָד יִשְׁתַּדֵּל לְנִקּוֹת רַק אֶת הָאַרְבַּע אַמּוֹת שְׁלוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה לָנוּ עוֹלָם נָקִי, כִּי כָּל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁצָּרִיךְ לְנִקּוֹת אֶת זֵלָתוֹ, וְיֵשׁ שְׁחוּשָׁבִים שֶׁצָּרִיכִים לְנִקּוֹת הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁאַר מְקוֹמָם מְלַכְלָךְ... וְכִשְׁכָּל אֶחָד חוֹשֵׁב עַל חֲבֵרוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לְנִקּוֹת אוֹתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא שׁוֹכַח מֵעֲצוּמוֹ, וְנִשְׁאַר מְקוֹמוֹ מְלַכְלָךְ, אִךְ אִם אָדָם יִשְׁתַּדֵּל רַק לְנִקּוֹת אֶת הָאַרְבַּע אַמּוֹת שְׁלוֹ, אֲזוּ יִהְיֶה הָעוֹלָם נָקִי בְּאַמְתּוֹ.

נבול פּה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שֶׁצָּרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזָּהֵר לֹא לְנַבֵּל אֶת פִּיּוֹ, כִּי חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים הִקְפִידוּ מְאֹד עַל נְבוּל פֶּה, עַד שֶׁאָמְרוּ (עֲרִיכִין ט"ו.): חֲמוּר הָאוֹמֵר בְּפִיּוֹ מִהַעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, וְאָמְרוּ (שִׁבְת ל"ג.): כָּל הַמְּנַבֵּל פִּיּוֹ, אֶפְלוּ חוֹתֶמֶין עָלָיו גְּזֹר דִּין שֶׁל שִׁבְעִין שָׁנָה לְטוֹבָה הוֹפְכִין עָלָיו לְרָעָה, וְאָמְרוּ (שָׁם): כָּל הַמְּנַבֵּל אֶת פִּיּוֹ מֵעֲמִיקִין לוֹ גִּיהֶנֶם, כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל, וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לְשׁוֹר מְאֹד מְאֹד לֹא לְנַבֵּל אֶת פִּיּוֹ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁבְּדוֹר הַזֶּה בְּנֵי-אָדָם כָּל-כָּף רִגְלִים בְּנְבוּל פֶּה, עַד שֶׁכָּבֵר לֹא יְכוּלִים לְדַבֵּר בְּצוּרָה אַחֲרֵת רַק בְּנְבוּל פֶּה, וּבְאַמְתּוֹ רַבְנוּ ז"ל גָּלָה לָנוּ (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת נְבוּל פֶּה, סִימָן א'): מִי שֶׁמְדַבֵּר נְבוּל פֶּה בְּיָדוֹעַ שֶׁלְּבוֹ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת אֲוֶן, וְעַל-כֵּן בְּשַׁעַה שֶׁשׁוֹמְעִים אָדָם מְדַבֵּר נְבוּל פֶּה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, צָרִיכִים לְדַעַת שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת פְּנִימִיוֹתוֹ, וּמִסְפֵּר לְכָל אֶת מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְהַמְּלַכְלָכִים, וְזֶה בְּרוּר.

שיחות מוהרא"ש

קצט

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אדם צריך להרגיל את עצמו לדבר תמיד בלשון נקייה ובלשון עדינה, כי חכמינו הקדושים אמרו (ויקרא רבה, פרשה כ"ד, סימן ז'): והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר, מהי ערות דבר? ערות דבור, זה נבול פה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מפיו של האדם יכולים להכיר את כל האדם, אם האדם זהיר מאד לדבר רק דבורים נקיים, סימן שהאדם הזה הוא נקי מבית ומבפנים, ואם הוא מדבר תמיד דברי נבלה, סימן שהאדם הזה הוא מנוול מבית ומבפנים, וצריכים לברח ממנו מאד מאד, ורבונו ז"ל אמר לנו (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן מ"ג), אשר הדבור של רשע שמנובל פיו, הארס שלו מזיק, ועל-כן אשרי מי ששומר את פיו, ולא מדבר כל העולה על רוחו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהוא שמע הרבה בני-אדם מדברים, ותכף-ומיד הכיר את פנימיותם, כי זה שהפקיר את פיו ודבר כל העולה על רוחו, הוא נתגלה למנוול גדול, ואפלו שהדבורים שלו היו בדרך פליטת פה, כבר ידע שהאדם הזה הוא מנוול, מה שאין כן אדם שדבר בלשון עדינה ובדרך ארץ גדול, לבסוף נתגלה שהוא איש עדין ומשתוקק מאד אחריו יתברך.

ורגיל מוהרא"ש נ"י לומר, יש הרבה שמסתכלים על קניי היד ועל פרוץ הפנים לידע את מהות האדם, אבל אני איני צריך אלא את הלשון, כשאני מדבר עם משהו, והוא מספר לי על דא ועל הא, אני כבר יודע את מהות האיש הזה, כי בהכרח לו לגלות בתוך דבוריו מי הוא, ועל-כן צריכים מאד מאד לשמר על הדבור איך שמדברים, ומכל שכן להזהר שלא לנבל את פיו.

סבלנות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאין לך עוד מדה טובה ויקרה בחיי האדם בזה העולם כמו מדת הסבלנות, ובלי סבלנות אי אפשר לעבור את זה העולם בשלום כלל, כפי מה שעובר על כל אחד בכל יום ויום פגעי ומקרי הזמן, ועוברות על כל אדם כל מיני צרות ויסורים ובלבולים, הן מעצמו — כשאינו הולך לו כמו שרוצה, והן מאחרים — שמעצבנים אותו, וגורמים לו צרות ויסורים וחלישות הדעת גדולה, על כל זאת אין לך עצה טובה ומדה יקרה כמו מדת הסבלנות, שיהיה סבלן גדול, ולא יגיב על שום דבר, רק יעשה עצמו כאלו לא אכפת לו שום דבר, ואז דיקא על-ידי-זה יעבר את זה העולם בשלום, ויתענג בנעם זיו שכנית עזו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כמו שאדם צריך את מדת הסבלנות עם חברו, הינו לסבל כל מה שחברו יוצא פגדו ומצערו ומקפח פרנסתו, עם כל זאת יסבל הפל וימסר עצמו רק אליו יתברך, וידע כי הוא יתברך מנהיג את עולמו בחשבון צדק, והפל בכונה עליונה — למה צריך לסבל כל-כך מזלתי, כמו-כן צריך כל אדם לסבל גם את עצמו, הינו כשאינו הולך לו כמו שרוצה, בין בגשמיות — כשפותח איזה עסק או הולך לעבד אצל משהו, ולבסוף נתפרק העסק, או משלחים ומפטרים אותו מעבודתו וכו', ובין ברוחניות — שתמיד כשמתחיל לשוב בתשובה שלמה, וללמד את התורה הקדושה, לבסוף נופל בחלישות הדעת גדולה, וכן נקשל עוד פעם במה שנכשל וכו', עם כל זאת יסבל הפל, וימסר עצמו לגמרי רק אליו יתברך, ולא יפל בדעתו וברוחו כלל, רק יעשה התחלה חדשה בכל פעם, ואז אם יהיה סבלן כל-כך בין ובגשמי ובין ברוחני, אז דיקא יצליח, כי מדת הסבלנות מביאה הצלחה לאדם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהמדה הנקרה של סבלנות תלויה באמונה הקדושה, כי כל מי שמאמין יותר בו יתברך, ומכניס עצמו בדיעת אמתת מציאותו יתברך, ויודע אשר הוא יתברך מחיה ומנהיה ומקים את כל הבריאה כלה, ומנהיג את עולמו בהשגחה פרטי פרטית, ואין שום דבר שיהיה נעשה מעצמו, כי אפלו עלה לא נופל מהאילן בלתי השגחתו הפרטי פרטית, ומפל שפן מה שנעשה עם בר ישראל, על-ידי ידיעות אלו יהיה האדם סבלן גדול, לסבל על כל מה שעובר עליו, ויזכה לעבר על הכל, כי הסבלן, כפיש לו אמונה אמתית בו יתברך, אשר אין שום דבר בעולם שנעשה מעצמו, ואפלו עקבי הסוס משמיעים קול ורמזים לאדם איה להתקרב אליו יתברך, הוא מוכן למסור את נפשו אליו יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת למד הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, עם תלמידיו, ואמר להם, שאפלו הבהמה אינה מטלת גלל, כי אם במקומה המיוחד לה מהשמים בהשגחה פרטית, ובין התלמידים היה תלמיד אחד שחייף על זה, ולא היה יכול להכנס בדעתו, כי אפלו על דבר מגשם כזה תהיה שיכת השגחה פרטית, ופעם אחת באמצע החרף הלך התלמיד למקוה והחליק על הקרח, והיה זה על הר גבוה, והחליק הלאה למטה בכח גדול, והיה ממש מסכן שמא יתרסקו איבריו, כי היה שפוע ההר חלק מאד, ולבסוף אחז עצמו בגלל שהטילה איזו בהמה, שנקרש והתיבש ונעשה קשה כאבן, ולולא זאת היה נהרג, רחמנא לצלן, ואז הבין את רוח הקדש של רבו הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, מה שדבר עם תלמידיו, שאפלו הבהמה אינה מטלת גלל, אלא במקום שמראין לה מן השמים, כי לולא חתיכת הגלל שנקרש ונעשה כאבן, והיה בידו להתאחו בזה, היו מתרסקים איבריו והיה נהרג, רחמנא לצלן.

וסים מוהרא"ש נ"י, אם האדם מכניס את עצמו בדיעה זו, אזי שום דבר שבעולם כבר לא יוכל לשבר אותו, כי בכל מה

שָׂרָק יַעֲבֹר עָלָיו, יִדַע וַיֵּאֱמִין, שֶׁהַכֹּל מִשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחַתוֹ הַפְּרִטִי פְּרִטִית, וְיֵמָּה שִׁיבָה לְהַתְעַצֵּבֵן אוֹ לְהִיּוֹת בְּכַעַס? הֲלֹא הַכֹּל מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְזֶה רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִין מָה לַעֲשׂוֹת רַק תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה, לְבֹא אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ בְּלֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה, וְלִבְכוּת לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, שְׂיַחֲוִים וַיִּרְחַם עָלָיו, וַיּוֹצִיאֵנוּ מִהַבּוֹץ וּמִהַצָּרָה הַזֶּה שֶׁנִּפְלֵ אֵלֵינוּ, וְתְפִלָּה בְּיָדָיו מוֹעֵלֶת וּפּוֹעֵלֶת לְמַעַלְהָ אֲצִלוֹ יִתְבַּרֵךְ, כִּי אֲצִלוֹ יִתְבַּרֵךְ מְאֹד יָקָר כְּשֶׁבֶר יִשְׂרָאֵל שׁוֹפֵךְ שִׂיחוֹ וְצִעְרוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּמְפָרֵשׁ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ לְפָנָיו.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבִּיּוֹתֵר צְרִיכִים לְמִדַּת הַסְּבָלָנוּת בְּעֵנֵן תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדָּוִת, כְּשֶׁהָאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּמְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ וְכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, הוּא רוֹצֵה תִּכְוֶה-וּמִיד לְרָאוֹת יִשׁוּעָה וְלַהֲנַשֵּׁעַ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּשַׁעַה שְׁלוּחֶצֶת לוֹ אִיזוֹ צָרָה עַד מְאֹד, וּבְאִמַּת צְרִיכִים לִידַע בִּיְדִיעָה מְחֻלָּטֶת וְלַהֲאֱמִין בְּאִמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכָּכָה, אֲשֶׁר אִין שׁוֹם דְּבוּר הוֹלֵךְ לְאִבוּד, אֲלֵא כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁמְדַבְּרִים אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל וְנִכְנָס בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְנָס וְכוּ', וּבְיָדָיו עוֹשֶׂה פְּעִלָּה, אִךְ לְפַעֲמִים מִתְעַכְּבֶת הַיִּשׁוּעָה, וְצְרִיכִים לְהִרְבּוֹת בְּתְפִלָּה, כִּי יֵשׁ תְּפִלָּה שֶׁנִּתְקַבְּלַת בְּשַׁעַה, וַיֵּשׁ תְּפִלָּה שֶׁנִּתְקַבְּלַת בְּיוֹם, וַיֵּשׁ תְּפִלָּה שֶׁנִּתְקַבְּלַת בְּחֹדֶשׁ, וַיֵּשׁ תְּפִלָּה שֶׁנִּתְקַבְּלַת בְּשָׁנָה, וַיֵּשׁ תְּפִלָּה שֶׁנִּתְקַבְּלַת אַחַר כְּמָה שָׁנִים (עֵין בְּמִדְרָשׁ דְּכָרִים פְּרָשָׁה ב', סִימָן י'), וְהַכֹּל מִסְתַּרֵי נִסְתָּרוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-כֵּן בְּהִכָּרַח לְהַגִּיעַ אֶל מִדַּת הַסְּבָלָנוּת בְּשַׁעַת תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדָּוִת, לְהַתְּבוּדָּד וְלַהֲתַפְּלֵל לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, וְאִם יִחַפֵּה בְּסְבָלָנוּת, אִזּוֹ דִּיקָא יִשְׁעַ.

סודות

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג סוּדוֹת הַתּוֹרָה בְּעוֹדוֹ

בכעס ובשנאה על זלתו, כי הם שני הפכים, כי כל בר ישראל הוא צנור להמשיך גלוי אלקותו בזה העולם, ועל-כן אצל כל בר ישראל מנחים סודות התורה, פי בהכרח שנברא בזה העולם לאיזו תכלית, ואם היה יודע האדם את מעלתו ומעלת נשמתו, מה ששהוא צריך לעשות בזה העולם, היה תמיד שש ושמת, והיה חוזר ומדבק עצמו אליו יתברך, ואפלו שכבר נפל וירד ונשלך במקום שנפל וירד ונשלך, כל אחד ואחד כפי שיודע את נגעי לבבו ומכאוביו, עם כל זאת אם היה יודע מעלת נשמתו ומה מחכה לו, אף פעם לא היה נשבר, ומכל שכן שהיה מכבד את זלתו, כי כל בר ישראל הוא צנור להמשיך סודות התורה בזה העולם, ומחמת שאין בני-אדם מכבדים זה את זה, ומכל שכן שיש שנאה ביניהם, על-ידי-זה הם לא יכולים להשיג שום סוד מסודות התורה, כי זה תלוי בזה, הינו כפי האהבה והאחווה שיש בין עם ישראל, על-ידי-זה זוכים להגיע אל סודות התורה, ועל-כן הנביאים שזכו לנבואה, היתה ביניהם אהבה, אחווה ורעות עד מאד, והיה לפניהם תוף ונגל וכנור, והיו שרים ושמחים ביחד, ועל-ידי-זה נשפע עליהם שפע הנבואה, וכן תלמידי התנא רבי שמעון בר יוחאי זכו לקבל מרבם כל-כף הרבה סודות, רק בזכות גדל האהבה שהיתה ביניהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת שאל רבי זושא מאניפולי, זכותו יגן עלינו, את אחיו רבי אלימלך מליז'ענסק, זכותו יגן עלינו: אחי הקדוש, אמר לי, איך אצלך רואים כל-כף הרבה מופתים גלויים, ונתגלו על ידך כל-כף הרבה סודות התורה? והשיב לו: פי אצלי התלמידים, יש ביניהם אהבה, אחווה ורעות, וכל אחד ואחד מכבד את זלתו, ובשביל זה אני יכול להמשיך מופתים לעולם, ולגלות כל-כף הרבה סודות התורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוכא במדרש "שחר טוב" (תהלים קי"ט) על פסוק "הללויה אודה הויה" בכל לבב בסוד ישרים

וְעֵדָה, מהו בסוד ישרים וְעֵדָה? לְפִי שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְגַלֵּה סוּדוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר, כִּי לֹא יַעֲשֶׂה הַיְיָ אֱלֹקִים דְּבָר, כִּי אִם גְּלֶה סוּדוֹ לְעַבְדָיו הַנְּבִיאִים, וְכֵן יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים נְבִיאִים, עַיִן שָׁם; הָרִי לָךְ אֵיךְ שָׁכַל בַּר יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בְּכַחוֹ לְהַשִּׁיג נְבוּאָה וְסוּדוֹת הַתּוֹרָה, עַד שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְגַלֵּה לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל סוּדוֹת, וְלָמָּה לֹא זוֹכִים לְשִׁמְעַע וּלְהַשִּׁיג אֶת זֶה? כִּי אִם מִפְּנֵי שְׂאִין אֶהְבָּה בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי אִם הִיְתָה אֶהְבָּה בֵּינֵיהֶם, לֹא הִיָּה דְבָר נֶעְלָם מֵהֶם, וְעַקֵּר הָאֶהְבָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּכָל לֵב, הֵינּוּ שְׂאִפְלוּ בְּלֵב יְהִיָּה יֵשׁ עִם זְלָתוֹ, שְׁזָה "בְּסוּד יִשְׂרָיִם" דִּיקָא, אִם אָדָם יֵשׁ עִם זְלָתוֹ "בְּכָל לֵב", עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהַשִּׁיג סוּדוֹת הַתּוֹרָה.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, לְכֵן רוֹאִים שְׂאִנְשִׁים יְרֵאִים וְשְׂלָמִים בְּשַׁעַה שְׁהֵם שׁוֹתִים וּמְשַׁתְּפָרִים בְּפוּרִים, אַזִּי דִּיקָא אֱלוֹ שְׂמִדְבָרִים דְּכַרִּי אֶהְבָּה וְחֻבָּה לְגַבֵּי זְלָתָם, הֵם מְגַלִּים סוּדוֹת הַתּוֹרָה בְּעֵת שְׂכְרוּתָם, וְלִהְפֹךְ אֱלוֹ שְׂמִקְלָלִים וּמְשַׁתּוֹלְלִים וְעוֹשִׂים כָּל מִינֵי לִיצֵי לִיצְנוּת מְזוֹלָתָם, זֶה סִמְן שְׂאִינָם יוֹדְעִים כְּלוּם, וְזוֹ הָרְאָיָה וְהַהוֹכָחָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לְכָל הַנֶּ"ל, אֲשֶׁר הַתְּגַלּוֹת סוּדוֹת הַתּוֹרָה תְּלוּיָה בְּאֶהְבָּה, אַחְוָה וְרַעוּת, וּבְלֹא זֶה אֵין יְכוּלִים לְהַשִּׁיג שׁוּם סוּדוֹת הַתּוֹרָה, וְכָל שְׂפָן מִי שְׂרוּצָה לְזַכּוֹת לְאִיזוֹ בְּחִינָה שֶׁל נְבוּאָה וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, עָלָיו בְּהִכְרַח לְהִיּוֹת בְּאֶהְבָּה, אַחְוָה וְרַעוּת עִם זְלָתוֹ, וְזֶה מְתַגַּלֵּה בְּעֵת שְׂכְרוּתוֹ, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (עַרוּבֵין ס"ה):

יֵין נִתֵן בְּשִׁבְעִים אוֹתִיּוֹת, וְסוּד נִתֵן בְּשִׁבְעִים אוֹתִיּוֹת, נִכְנַס יֵין יֵצָא סוּד, עַיִן שָׁם; וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, בֵּן הַדְּבָר הוּא בְּעֵינֵין בְּנֵי-אָדָם, כְּשֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם מֵה שְׂעוֹבֵר, וְהֵם בְּבְחִינַת "וּשְׂכַרְתָּ וְלֹא מִיֵּין" (יְשַׁעְיָה נ"א), אֲזִי יְכוּלִים לְרֹאוֹת אֶת גְּדוּלוֹת הָאָדָם, כְּשֶׁהוּא בְּבְחִינַת שְׂכוּר כַּנֶּ"ל, וְעוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׂעוֹבֵר נִכְנַס יֵין יֵצָא סוּד, רוֹאִים שְׂאִפְלוּ כְּשֶׁהוּא מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל, יֵשׁ בּוֹ אֶהְבָּה וְאַחְוָה וְרַעוּת לְזְלָתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה יְכוּל לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ אֶל סוּדוֹת הַתּוֹרָה, וּכְעֵין שְׂאִמְרַ רַבְּנֵי ז'ל (שיחות הַר"ן, סִמְן י"ג), שֵׁישׁ דְּבּוּרִים יִקְרִים שְׂיּוּצָאִים עַל-יְדֵי בְּלוּלִים דִּיקָא, וְכַמוֹכָא בְּמִדְרַשׁ (בְּרַאשִׁית וְכָה,

פְּרָשָׁה י"ז, סימן ר'), שֵׁשׁ תְּרַדְמָה שֶׁל נְבוּאָה, וְיֵשׁ תְּרַדְמָה שֶׁל שְׁטוֹת וְכו', עֵינַן שָׁם; תְּרַדְמָה הִיא בְּלִבּוֹל הַדַּעַת, הֵינּוּ אֶפְלוּ כְּשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם מֵהַ שְׁעוֹבֵר — בְּלִבּוֹלִים וְקִטְנוֹת וְחִלְיוֹת הַדַּעַת וְכו', וְעַם כָּל זֶה מִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת בְּאַהֲבָה, אַחֲוָה וְרַעוּת עִם זְלָתוֹ, בְּזֶה מְגַלֶּה אֶת טַהַר פְּנִימִיּוֹת לְבָבוֹ, אִיךָ שֶׁמִּסְגָּל לְגִלּוֹת סוּדוֹת הַתּוֹרָה, מֵהַ שְׁאִינַן בֵּין כְּשֶׁמִּקְלָל וּמְדַבֵּר עַל זְלָתוֹ בְּעַת צְרוּתוֹ וּבְלִבּוֹלָיו, זֶה סִימָן שֶׁהוּא רַחוּק מֵהַשְּׂגַת סוּדוֹת הַתּוֹרָה.

סיום

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד דְּבַר יָקָר וְנִפְלָא כְּמוֹ מִי שְׁזוּכָה לַעֲשׂוֹת סִיּוּם מִסְכָּתָא, כִּי מִי שְׁזוּכָה לְסִיּוּם מִסְכָּתָא אַחַת, אָמְרוּ בְּתַקּוּנֵיהֶם: מֵאַן דְּזִכָּה לְמִסְכָּתָא חָדָא יְהִיבָנָא לִיהַ עֲלָמָא חָדָא, (מִי שְׁזוּכָה לְסִיּוּם מִסְכָּתָא אַחַת, נוֹתְנִים לוֹ עוֹלָם אֶחָד בְּרוּחָנִיּוֹת), הֵינּוּ כְּמוֹ שֶׁבְּגִשְׁמִיּוֹת אָנוּ רוֹאִים, שֵׁשׁ עוֹלָם עִם בְּלִיּוֹנֵי אֲנָשִׁים וְעַם בְּלֵי בְּלִיּוֹנֵי בְּעָלֵי חַיִּים, וְכָל מִינֵי צְמָחִים וְכָל מִינֵי דוּמָמִים, וְכֵן צָבֵא הַשְּׂמַיִם — הַשְּׁמַשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַמַּזְלוֹת וְהַכּוֹכָבִים לְאֵין עֶרְךָ וּמִסְפָּר כָּלָל, כְּמוֹ-כֵן וְיוֹתֵר מִכֵּן כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת סִיּוּם מִסְכָּתָא אַחַת, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה שְׂיִתְּנוּ לוֹ בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן עוֹלָם מִיַּחַד עִם אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת מְלֵאכִים, וְיִזְכֶּה לְכָל מִינֵי תַעֲנוּגִים וְשִׁעֲשׂוּעִים, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוּכָה לַעֲשׂוֹת סִיּוּם מִסְכָּתָא, וְכַעֲיִן שֶׁאָמַר רַבֵּי (שְׁבַת קי"ח:): תַּתִּי לִי דְכִי חֲזִינָא צוֹרְבָא דְרַבְּנָן דְּשָׁלִים מִסְכָּתָא עֲבִידָנָא יוֹמָא טַבָּא לְרַבְּנָן, עֵינַן שָׁם; וְכֵן מוּבָא (בְּפִסְקָתָא זוֹטְרָתָא פְּרָשַׁת צו'): כָּל הַמְּשָׁלִים מִסְכָּתָא, צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת יוֹם טוֹב, עֵינַן שָׁם; הֵרִי רוֹאִים מִדְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים מַעֲלַת הָאָדָם הַזּוֹכֶה לַעֲשׂוֹת סִיּוּם, אִךְ הַבְּעַל-דְּבַר אוֹרֵב מְאֹד לְאָדָם, וְאֵינוֹ מְנִיחוֹ לְסִיּוּם מִסְכָּתָא, וּבְכָל פַּעַם הוּא אוֹמֵר לוֹ לְהַתְּחִיל מִסְכָּתָא חֲדָשָׁה, הַעֲקָר

לֹא לַעֲשׂוֹת סִיּוּם, כִּי מִסִּיּוּם הוּא מִפְּחָד, וְעַל-כֵּן מוֹבָא בְּסִפּוּרִים
הַקְדוּשִׁים, שֶׁשָּׂמוּ סְמָא"ל רְאֵשֵׁי תְבוֹת סִיּוּם מִסְכָּתָא אֵינן לַעֲשׂוֹת,
כִּי הוּא אוֹרֵב מְאֹד לְאָדָם, שְׁלֹא יִסִּים מִסְכָּתָא.

וּמוֹהֲרָא"ש נ"י תָּמִיד מְעוֹרֵר אֶת תַּלְמִידוֹ שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ לַעֲשׂוֹת
סִיּוּם אַחַר סִיּוּם, וּכְדַאי לְקַחַת לַעֲצֹמוֹ מִסְכַּת אַחַת וּלְסִימָה פַּעַם
אַחַר פַּעַם, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְסִימָה מְאֹה וְאַחַת פְּעָמִים, וְאַחֲרֵיכֵן יִקַּח
מִסְכָּתָא אַחֲרַת מְלִכּוּד הַשְּׁעוּרִים, שֶׁצָּרִיף לְלַמַּד שְׁעוּרִים כְּסִדְרָן.
וּלְהַרְבֶּה אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ לְשָׂאֵל אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י: הֲאִם יִתְעַנּוּ עַל
עוֹנוֹתֵיהֶם הַמְרַבִּים? עֲנָה וְאָמַר לָהֶם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁיִּלְמְדוּ מִסְכַּת
תְּעֻנִית בְּכָלֵי יְרוּשָׁלַיִם וְתוֹסְפָתָא, וְיִחַזְרוּ עַל זֶה מְאֹה וְאַחַת פְּעָמִים,
וְעַל-יְדֵי-זֶה לֹא יִצְטָרְכוּ לְהִתְעַנּוֹת עַל עוֹנוֹתֵיהֶם, וְגַם הוּא עוֹשֶׂה
אֶת זֹאת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי פֹה בְּזֶה הָעוֹלָם נִדְמָה לְאָדָם סִיּוּם
מִסְכָּתָא לְדַבֵּר קָטָן, אָבֵל שֵׁם בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן מְאֹד מְאֹד מִתְחַשְׁבִּים
בְּאָדָם שֶׁיִּזְכֶּה לְסִיּוּם מִסְכָּתָא, וְרָגִיל לְסַפֵּר בְּשֵׁם הַחֶפֶץ חַיִּים, וְזָכוּנוּ
לְבִרְכָה, כִּי שֵׁם בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אֵין קוֹרְאִים לְאָדָם בְּשָׂמוֹ, כִּי אִם
בְּשֵׁם הַמִּסְכָּתָא שֶׁהִיא רָגִיל לְלַמַּד, אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאִינוּ מְטַעֵה אֶת
עַצְמוֹ וְזוֹכֶה לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם סִיּוּם מִסְכָּתָא.

סֵדֶר

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁעֵקֶר הַצְּלַחַת הָאָדָם בְּחַיִּים הוּא שִׁיחָה
אִישׁ מִסֵּדֶר וּמִיָּשֵׁב בְּדַעְתּוֹ, דְּהֵינּוּ שִׁירָאָה לַעֲשׂוֹת כָּל מַעֲשָׂיו בְּסֵדֶר
נְאֻה וּבִישׁוּב הַדַּעַת וְלֹא יִהְיֶה מְפֹזֵר וּמְפֹרֵד בְּדַבְּרָיו וּבְעֲנִינָיו, כִּי
כְּשֶׁאָדָם הוּא מִסֵּדֶר וּמִיָּשֵׁב, אֲזִי יָכוֹל לְמַלֵּא כָּל יוֹם עִם טוֹב הַרְבֵּה,

הן בתורה והן בתפלה והן בעסקי העולם, כי על-ידי שיש לו סדר וקביעות לכל דבר, על-ידי-זה הסדר שלו בעצמו מעורר אותו לעבודתו, כי כשאין האדם מסדר ומישב, אזי עובר אצלו הזמן בלא כלום, ואינו יכול לישב עצמו בדעתו מה עליו לעשות בזאת השעה, מה שאין כן כשיש לאדם סדר, אזי הוא יודע שבשעה זו הוא עוסק בענין זה ובלמוד זה או בעסק זה, וזה בעצמו מעורר אותו לעשות מה שצריך, ואז אפלו אם מצד עצמו לא היה לו כל-כף רצון וחשק לעשות המטל עליו, אבל מחמת שיש לו סדר קבוע, זה בעצמו מעורר אותו לעשות מה שצריך, כי בעל פרחו נכנס בו חשק ורצון לשמר על סדרו וקביעותו, ולבסוף הוא נהנה ומתענג מאד על שלא בטל וסתר את קביעותו, נמצא שסדרו וישובו זה בעצמו הציל את זמנו היקר, ואין עוד ברכה כזו בעולם, כשלאדם יש זמן וסדר לכל דבר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכשיש לאדם סדר וזמן קבוע ללמודו ולעבודתו וכו', אזי אין לו להתפעל משום דבר שבעולם שרוצה לבלבל אותו יהיה מה שיהיה, רק עליו להמשיך בדרך בעקשנות גדולה מאד, ולקיים את סדרו וקביעותו, ואזי ישלח השם ברכה במעשה ידיו, ולא יפסיד כלל על-ידי שהחזיק בסדרו.

ודרכו של מוהרא"ש נ"י לשבח מאד את התלמידים שהיה להם סדר וקביעות עצומה בעבודתם, וקמו בכל יום בשעה מיחדת, כי היו להם השעורים הקבועים בסדר נפלא, וכן באמצע היום הניחו עצמם לישן מעט, ואחר-כך קמו בשעה מיחדת והמשיכו לעסק בעבודתם, וכן לפנות ערב הלכו להפיץ ספרי רבנו ז"ל ולאסוף צדקה וכו', והכל היה בסדר ובקביעות עצומה, והיה מוהרא"ש נ"י נהנה ומתענג מאד מאד מזה, והיה תמיד משבח ומפאר אותם בפני התלמידים, שיעשו האחרים גם-כן כמותם, ויקבעו לעצמם סדר הגון ומישב בכל ימיהם, כי על-ידי-זה יזכו לפעל הרבה מאד במשך ימי חייהם, ובפרט לבחורים צעירים

הִיָּה מוהֲרַא"ש נ"י מְעוֹרָר מְאֹד עַל נְחִיצוֹת הַסֵּדֶר וְהַקְבִיעוֹת, כִּי לְבַחֵר עֲדִין אֵין שׁוּם עַל וְשֶׁעֲבוֹד מֵאִשָּׁה וּבָנִים וְכוּ', שְׂיִכּוּלִים לְהַפְרִיעַ אֶת סֵדְרוֹ, כִּי בְּשִׁלְמָא לְאַבְרָהָם בְּכָר קָשָׁה קָצַת לַעֲשׂוֹת לַעֲצָמוֹ קְבִיעוֹת עֲצוּמָה חֶק וְלֹא יַעֲבֹר, כִּי בְּכָל פַּעַם מִתְחַדָּשִׁים לוֹ בְּלִבּוּלִים וְעִפּוּבִים אַחֲרֵים, וְהוּא צָרִיף לְהִיּוֹת חֶכֶם עֲצוּם וְעָרֵם בְּדַעְתּוֹ אִיף לְקַבֵּעַ לַעֲצָמוֹ סֵדֵר מִיֵּשֶׁב, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ, אֲבָל לְבַחֵר צָעִיר שְׂאִין עָלָיו עֲדִין שׁוּם עַל שֶׁל פְּרֻנְסָה וְהַנְהַגַּת הַבֵּית וְכוּ', הוּא בְּוֹדָאֵי יָכוֹל לְקַבֵּעַ לַעֲצָמוֹ סֵדְרִים קְבוּעִים, וְלֹא יִבְטַל אוֹתָם מִחֲמַת שׁוּם דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם.

וּמַעֲשֶׂה הִיָּה בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל מוהֲרַא"ש נ"י בְּמַתִּיבְתָא "הֵיכַל-הַקֹּדֶשׁ", שֶׁהִתְאֲכֶסֶן פַּעַם אֶחָד מְגֹדוּלֵי הַמְּפָרְסָמִים שְׁבַדוֹר, שֶׁהִיָּה עוֹבֵד הַשֵּׁם גְּדוּל, וּבָא לְהַתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, וְאַחַר הַתְּפִלָּה קָבַל שֵׁם אֲנָשִׁים עִם פִּתְקָאוֹתֵיהֶם וּבִקְשׁוֹתֵיהֶם, וְהָיוּ אֲנָשִׁים רַבִּים בָּאִים לְשַׁחַר פָּנָיו בְּכָל יוֹם, וְהָיָה כָּל בֵּית-הַמְּדַרְשׁ מְלֵא וְגִדּוּשׁ מִפֶּה לְפֶה, וְהָיָה בַּחֲוָר אֶחָד מִתְלַמְּדֵי הַיִּשִּׁיבָה, שֶׁהָיָה מִיֵּשֶׁב וּמְסֹדֵר מְאֹד, וְהָיָה לוֹ שְׁעָה מִיַּחַדָּת שֶׁהֵנִיחַ עֲצָמוֹ לִישׁוֹן בְּאֲמֻצֵּעַ הַיּוֹם, וְאַחֲרֵי-כֵן קָם וְהִלָּךְ לַמְּקוֹה, וְהִמְשִׁיף בְּלִמּוּדוֹ וּבַעֲבוּדָתוֹ, וְהֵנָּה הַמְּפָרְסָם הַנִּזְכָּר עִם כָּל אֲנָשָׁיו הִגִּיעוּ בַּפַּעַם הָרֵאשׁוֹנָה בְּאֲמֻצֵּעַ הַיּוֹם בְּדַיּוּק בְּשְׁעָה שֶׁהַבַּחֲוֹר הַנִּזְכָּר יָשָׁן, וּבְשִׁקְמָה מְשֻׁנָּתוֹ יָרַד לְמִטָּה לְבֵית הַמְּדַרְשׁ, וּמִשָּׁם הִלָּךְ לְטַבֵּל בַּמְּקוֹה, וְהֵנָּה בְּשִׁירָד, רָאָה אֶת כָּל הַקְּהָל עוֹמֵד צְפוּף שָׁם, וְלֹא הִתְפַּעַל מְכַל זֶה כָּלָל, רַק הִמְשִׁיף בְּדַרְכּוֹ לַמְּקוֹה, וְחָפַשׁ אֶת הַמַּגָּבֶת שֶׁלוֹ (שְׁקוֹרִין "הַאֲנִדְטוּף"), שֶׁהָיָה תְּלוּיָה תְּמִיד בְּמָקוֹם מִיַּחַד בְּפִינַת בֵּית-הַמְּדַרְשׁ, וּבִינְתִים לְגַבְּאֵי שֶׁל הַמְּפָרְסָם הַנִּזְכָּר לֹא הָיָה בְּמָה לְכַסּוֹת אֶת הָעֵמוּד (שְׁקוֹרִין "סְטֵעֲנִדֵּר") שֶׁל רַבּוֹ, וְלָקַח אֶת הַמַּגָּבֶת (שֶׁהָיָה בְּצַבֵּעַ לְבָן) שֶׁל הַבַּחֲוֹר הַנִּזְכָּר, וְשָׁם אוֹתָהּ עַל הָעֵמוּד, וְהֵנָּה הַבַּחֲוֹר הַנִּזְכָּר לֹא הִתְפַּעַל כָּלָל מְכַל מֵהַ שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁם, וּבְשִׁרָאָה אֶת הַמַּגָּבֶת שֶׁלוֹ עַל אֵיזָה עֵמוּד בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, הַגְּבִיָּה אֶת הַסֵּדוּר שֶׁהָיָה מְנַח עָלֶיהָ, וְלָקַחָהּ, וְלֹא הַבְּחִין אֶפְלוֹ שִׁיְהוּדֵי זְקֵן יוֹשֵׁב לְפָנָי הָעֵמוּד

ומתפלל, וכך נכנס לטבל במקוה, ויצא, והמשיך את סדר למודו בלי שום שאלות וקשיות כלל, וכשראה והבין מוהרא"ש נ"י אחר-כך את כל הספור, אזי ענה ואמר: כן צריך להיות האדם חזק בסדר ובקביעות שלו, עד שלא יתפעל כלל משום דבר שבעולם, ואפלו שילפתע יגיעו מאות ואלפי אנשים, ויעשו בלבול ומהפכה בבית-המדרש, לא יתפעל מכל זה כלל, רק ימשיך בתומו בדרך ללנים את סדריו, ובדרך כזו יצליח תמיד כל ימי חייו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שאינו מסדר רק מפני ומבלבל מאד, יכולים להפיר אותו תכף-וימךד מי הוא, כי כשהולך בדרך, אזי ראשו במקום אחד ורגליו במקום אחר, (הינו שהוא סוחר אותם בכבודות גדולה), וכרסו במקום אחר (הינו שמלבושיו מפזרים מאד והחלצה יוצאת מחוץ למכנסים וכו'), והדבר שהוא אוהו גם במקום אחר, (כלומר שגם אותו הוא סוחר בכבודות גדולה), ולכן תכף-וימךד יכולים להפיר שהוא איש פרא ומשגע, והכל מחמת שאין לו שום סדר בחיים, ואינו יודע כלל, איך לבלות ימיו ושנותיו באופן נאה ומסדר, כי עקר שלמות האדם — שיהיה מקשר ומסדר בכל איבריו ביחד, הראש עם הרגלים, והרגלים עם הראש, וביחד עם כרסו וחבילותיו וכו'... הכל על מקומו בסדר נכון וראוי, וזהו סימן מבהק שהאיש הזה מסדר ומישב בדעתו באמת.

ופעם אחת בימי חנכה הקדושים, כשישב מוהרא"ש נ"י בבית מדרשו, ודבר עם אנשי שלומנו איזו שיחה נוראה בענין עבודת השם יתברך, נכנס אדם כזה לבית-המדרש, שהיה מפזר ומפרך לגמרי, והיה סוחר את רגליו בכבודות גדולה מאד, והכובע שלו נטה לפל מעל ראשו, וחלצתו יצאה ממכנסיו, וגם סחב איזו חבילה בכבודות גדולה, ואז סבב מוהרא"ש נ"י את שיחתו לדבר ממצלת האיש המסדר והמישב בדעתו ובהלכותו, שכל הצלחת החיים תלויה בזה וכנ"ל, ואז אמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה הוא בחינת הדרידל (ש), שמשחקים בו (ש) הסביבון.

בימי חנכה, כי כמו הדרריידל שמסבבים אותו פעם אחר פעם, והוא נשאר באותו סדר שהיה לו מקדם, ואינו משתנה כלל, גם האדם צריך להיות מקשר ומסדר בכל עניניו, עד שבכל מקום שרק יסבבוהו ישאר באותו סדר בשוב הדעת נפלא, וקשר מוהרא"ש נ"י לזה את שיחת רבנו ו"ל (עין שיחות הר"ן, סימן מ'), שהדרריידל שמשחקים בו בחנכה שהוא זמן חנפת בית-המקדש, מרמז על כל עקר הקדשה שנתגלתה שם בבית-המקדש, כי שם היו מקשרים רוחניות בגשמיות, על-ידי שהיו מקריבים כל מיני קרבנות מן הבהמה ומן העוף וכו', שהם תכלית הגשמיות, והיו מעלים אותם לריח נחוח להשם, שזהו תכלית הרוחניות, הרי ששמן הגשמיות חזר ונתגלגל ונעשה רוחניות, וכן מן הרוחניות חזרו ונשפעו כל מיני השפעות גשמיות, הרי שמקדשת בית-המקדש נתגלה לכל העולם כלו, איך שכל דבר הוא בחינת גלגל החזור, שזהו סוד הדרריידל, ובאמת רוחניות וגשמיות הם דבר אחד ממש, עין שם בשיחה הנ"ל, וכן הוא בענין הסדר ושוב הדעת של האדם, שבשעה שהוא יודע שבכל גשמיות העולם הזה יש רוחניות אלקותו יתברך, אזי הוא מקשר ומיחד כל איבריו ומלבושיו וכו', באפן נאה ויאה מאד, והכל אצלו דבר אחד ממש, וכל פונתו להתקרב אליו יתברך, וכל תנועותיו הן מיסדות ומסדרות על קטב זה, מה שאין בן מי שאינו זוכה להכניס בדעתו ההשגה הנ"ל של הדרריידל, שבאמת הגשמיות והרוחניות מקשרים ביחד, אזי אינו יכול לקשר כל איברי גופו ביחד עם מלבושיו וכו', והוא תמיד מפזר ומפרד מאד, וכל החיים נדמים לו כדבר כבד וקשה מאד, כי הלא הוא נמצא בתכלית הגשמיות, ואינו יודע איך להגביה את עצמו לבוא אל איזו השגה רוחנית, ומחמת זה הוא סוחר את רגליו בעצלות ובכבדות גדולה, וכן מלבושיו קרועים ובלויים, ואף פעם אינו יכול לסדר את עצמו ביחד, ועל-כן אשרי מי שלוקח את עצמו בידי, וזוכה להכניס בדעתו ידיעה הנ"ל, שעקר שלמות האדם הוא למצא אלקותו יתברך ויקא בתוך כל הגשמיות, ועל-ידי-זה יתחיל לסדר סדר נאה לחיים שלו,

הן בעבודת השם יתברך והן בעסקיו הגשמיים, ואזי יזכה להרגיש נעימות ומתיקות נפלאה בכל ימי חייו, ויחיה חיים טובים ומאשרים תמיד, אשרי לו ואשרי חלקו!

סדר-דרך-הלמוד

מוהרא"ש נ"י תמיד אומר, שכל כסופו ורצונו הוא להכניס את סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל בתוך כל אנשי העולם, דהינו שיתחילו כלם ללמד שעורי תורה כסדרן דיקא: הן בתנ"ך, הן בששה סדרי משנה, והן בגמרא ובמדרשים ובזהר הקדוש וכו', ומחמת גדל כסופו וחסקו לראות דבר זה, לכן חזר והדפיס פעמים רבות מאד את סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל בקוונטרס מיחד, והפיץ את זה בכל קצוי תבל ממש, כי זהו כל השתוקותו — לראות איך שכל אחד ואחד מישראל יתחיל ללמד בדרך ובאופן קל כזה, כי מי שזוכה לציית את רבנו ז"ל בענין סדר דרך למודו, אזי בזמן קצר יזכה לטיל בכל חלקי התורה פלה ממש, וסוף כל סוף יהיה בקי בכל הספרים הקדושים שרק יש בעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא מתפלל תמיד להשם יתברך שיתחילו כל נשמות ישראל ללמד בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, וכבר זכה לראות הרבה פרות מהתפלות שלו, הן בכלליות והן בפרטיות, כי בכלליות סבב השם יתברך פמה סבות לטובה והכניס מחשבות טובות בתוך לבם של פמה ממפרסמי הדור, שיאמרו לאנשיהם שילמדו איזה שעור בתורה הקדושה כסדרן דיקא, ואחד כבר צוה לאנשיו שילמדו בכל יום דף ירושלמי חק ולא יעבר, ומפרסם שני צוה לאנשיו שילמדו פמה פרקים ברמב"ם

בְּכֹל יוֹם חֵק וְלֹא יַעֲבֹר, וּבְאֵמַת הַלְמוּדִים הָאֵלוּ כָּבֵר צָנּוּנוּ עֲלֵיהֶם רַבְּנֵנוּ ז"ל עוֹד לִפְנֵי מָאָה וּשְׂמוֹנִים שָׁנָה (עֵין שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן כ"ח), וּבִזְכוּתוֹ וּבְכַחוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל מִתְחִילִים לְמוּדִים אֵלוּ לְהַכְנִס לְאֵט לְאֵט בְּתוֹךְ אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם, וּמִי יִתֵּן שֶׁהֵיוּ בָּאִים עוֹד מִפְּרִסְמֵי הַדוֹר, וְהֵיוּ מְכַנִּיסִים בְּאֲנָשֵׁיהֶם, שֶׁיִּלְמְדוּ פֶּרֶק תּוֹסֵפֶתָא בְּכֹל יוֹם, וְכֵן כַּמָּה פְּרָקִים מְשֻׁנִּיּוֹת, וּמְדַרְשׁ רַבָּה וּמְדַרְשׁ תְּנַחוּמָא מִפְּרִשְׁתַּי הַשְּׁבֻעִי, וְכֵן דָּף בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ וְתַקּוּנִים וְכוּ', וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה לְכֹל אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם אֶת כָּל סֵדֵר דְּרֵךְ לְמוּדוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּשִׁלְמוֹת, וְלֹא יִדַע אֵף אֶחָד מֵהֵיכֵן מְקוֹרֵן שֶׁל דְּבָרִים, וּמֵהֵיכֵן בָּאָה כֹּל הַהֲתַעֲוִרֻרוֹת הַזֶּה, שֶׁבְּאֵמַת הַכֹּל נִמְשָׁךְ מֵהַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים שֶׁבְּדוֹר שְׂמֵתִפְלָלִים כֹּל יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתֵיהֶם, שֶׁיִּזְכּוּ כֹּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְעֶסֶק בְּתוֹרָה תְּמִיד בְּאֶפֶן קָל וְנִפְלָא כְּמוֹ סֵדֵר-דְּרֵךְ-הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל.

(וּבְאֶפֶן פְּרֻטֵי כָּבֵר זָכוּ מְאוֹת וְאַלְפִים מֵאֲחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַרְא אֶת הַקּוֹנְטְרָסִים הַנִּפְלָאִים שֶׁנִּדְפְּסוּ עַל-יְדֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י, הַמְּגַלָּה בְּפִרְטִיּוֹת אֶת כָּל סֵדֵר-דְּרֵךְ-הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל, וּכְבָר עָשׂוּ הַקּוֹנְטְרָסִים הַרְבֵּה פְּעֻלָּתָם לְטוֹבָה בְּכֹל הָעוֹלָם, כִּי אֲנָשִׁים רַבִּים הִתְחִילוּ כָּבֵר לְלַמֵּד בְּאֶפֶן כְּזֶה, עַד שֶׁבְּמִשְׁךְ הַזְּמַן טִיְלוּ בְּכֹל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְנִעְשׂוּ בְּקִיאִים בְּכֹל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִמֶּשׁ, וְאַשֶׁר בְּאֵמַת אֵין עוֹד נְעִימוֹת וּמְתִיקוֹת בְּחַיִּים כְּמוֹ מִי שֶׁזוֹכֶה לְהִיּוֹת בְּכֹל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אֲזִי הָאָדָם רוֹאֶה לִפְנֵי עֵינָיו עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי, עוֹלָם הַבְּנוּי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל-פִּי מֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבְּכֹל מְקוֹם, כִּי עַד שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְהִיּוֹת בְּכֹל הַתּוֹרָה מִמֶּשׁ, עֲדִין חָסֵר לוֹ הַרְבֵּה, כִּי דְבָרֵי הַתּוֹרָה עֲנִיִּים בְּמְקוֹמָן וְעֲשִׂירִים בְּמְקוֹם אַחֵר (עֵין יְרוּשְׁלָמִי רֵאשׁ הַשָּׁנָה, פֶּרֶק ג'), וְעַד שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְהִיּוֹת בְּכֹל מְקוֹם, עֲדִין הוּא בְּחִינַת עֲנִי, כִּי אֵין עֲנִי אֶלָּא מִן הַדַּעַת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל אֵיךְ שָׁעֲנִין אֶחָד מְקָשֶׁר עִם הַשֵּׁנִי, וְלִכֵּן קָשָׁה לוֹ הַרְבֵּה קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת בְּכֹל מְקוֹם, אֲבָל כִּשְׁהוּא זוֹכֶה לְעֵבֵר וּלְטִיֵּל בְּכֹל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲזִי נִתְיָשֵׁב לוֹ הַכֹּל, וְהוּא רוֹאֶה לִפְנֵי עֵינָיו תְּמוּנָה אַחֲרַת לְגַמְרֵי, אֵיךְ

שְׁפַל דְּבַרֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה מְתִישְׁבִים וּמְסַתְדְּרִים יַחַד, וְכֻלָּם מְגַלִּים
אֶת אֲמַתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יְתַבְרֵךְ, וּמוֹרִים לְאָדָם אֶת הַדֶּרֶךְ שֶׁיִּדְבֵק בּוֹ
יְתַבְרֵךְ בְּדַבְּקוֹת אֲמַתִּית וְנִצְחִית.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁעַקֵּר הַטַּעַם לְמָה בְּנֵי־אָדָם רְחוּקִים
מִסְדֵּר־דֶּרֶךְ־הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵי ז"ל, וַיֵּשׁ לָהֶם כָּל מִינֵי קִשְׁיוֹת וּסְפִקוֹת
עַל זֶה, הוּא מַחְמַת זֶה גּוֹפֵא, שֶׁעֲדִין לֹא הָיוּ בְּכָל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה
הַקְדוּשָׁה, כִּי אִלוּ הָיוּ לוֹמְדִים בְּכָל מְקוֹם, הָיוּ יוֹדְעִים מְכַל הַמְּקוֹמוֹת
שֶׁחֲכַמֵּינוּ הַקְדוּשִׁים הִזְכִּירוּ, שֶׁמִּתְחַלֵּה לְגַמֵּר אָדָם וְהָדָר לְסַבֵּר, וְאִף
עַל גַּב דְּלֹא יָדַע מֵאֵי קֶאֱמַר (עֵין עֲבוּדָה זָרָה י"ט.), וְכֵן אֵיטָא
בְּזוֹהַר הַקְדוּשׁ (קְדוּשִׁים פ"ה): אֵיטָא מֵאֵן דְּלַעֲי בְּאוֹרֵי־יִתָּא וּמְגַמְּגָם בְּהַ
בְּגַמְּגוּמָא דְּלֹא יָדַע כָּל מְלָה וּמְלָה סְלֵקָא לְעֵלָא וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
חֲדִי בְּהֵאִי מְלָה וְקִבִּיל לָהּ וְנִטַּע לָהּ סְחַרְגִּין דְּהֵאִי נַחֲלָא וְאַתְעַבִּידוּ
מֵאֲנוּן מְלִין אֵילְגִין רַבְּרִין וְאִיקְרוּן עַרְבֵי נַחֲל, עֵין שָׁם; (יֵשׁ אַחַד
שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּמְגַמְּגָם בְּהַ בְּגַמְּגוּם שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי, אֲבָל כָּל מְלָה
וּמְלָה שְׁלוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה, וְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שְׂמַח בְּאוֹתָהּ מְלָה
וּמְקַבֵּל אוֹתָהּ, וְנוֹטֵעַ אוֹתָהּ סְבִיב הַנַּחֲל הָעֲלִיוֹן, וְנַעֲשֶׂה מְזֶה אֵילְנוֹת
גְּדוֹלִים שֶׁנִּקְרָאִים עַרְבֵי נַחֲל), וְכֵן אֵיטָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּדַבְּרֵי
רַבְּנֵי ז"ל (עֵין לְקוּטֵי־מוֹהֲרָ"ן, חֵלֵק א', סִימָן י"א, וּבְסִימָן ע"ד, וּבְשִׁיחוֹת
הַר"ן, סִימָן ע"ו וְעוֹד) מְגַדֵּל מַעְלַת מִי שְׁלוֹמֵד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה,
אֲפִלוּ בְּדֶרֶךְ אֲמִירָה בְּעֵלְמָא, כִּי אֶף־עַל־פִּי שְׁבוּדָאֵי תְּכַלִּית הַלְמוּד
הוּא לְבוֹא לְתַבוּנוֹת הַתּוֹרָה לְעַמְקָהּ וּלְלַמּוּד הָעִיוֹן, אֶף־עַל־פִּי־כֵן
בְּתַחֲלָה מִן הַהִכְרַח שֶׁיִּתְחַלֵּל הָאָדָם בְּדֶרֶךְ אֲמִירָה בְּעֵלְמָא וּבְדַבְּבוֹר
בְּלֹא דַעָה, וְאַחַר־כֵּן בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן יִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה נִפְתָּח מִחוּ בְּאוֹר
הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, וְיִזְכֶּה לְהִתְעַמֵּק וּלְהִבִּין בְּהַ כְּרֵאוּי, מֵה שְׁאִין
כֵּן אִם הָאָדָם רוֹצֶה תְּכַף־וּמִיד לְהִתְחַלֵּל עִם עִיוֹן הַתּוֹרָה וּלְהִבִּין
כָּל דְּבַר לְעַמְקוֹ, אֲזִי יִשְׁאַר בְּלֹא כְלוּם, כִּי תַחֲלֵשׁ דַּעְתּוֹ מְאֹד
כְּשִׁירָאָה אֶת עַמְקֵי הָעֵנִין, וְאִיךְ שְׁאִין מִחוּ זוֹכֶה לְתַפְס אוֹתוֹ, וְעַל־
יְדִי־זֶה יִתְרַחֵק מִן הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה לְגַמְרֵי, מֵה שְׁאִין כֵּן כְּשֶׁמְרַגֵּיל
אֶת עַצְמוֹ לְלַמֵּד לְעַת עֵתָה אֲפִלוּ בְּדֶרֶךְ אֲמִירָה בְּעֵלְמָא, כִּי אֵין מִחוּ

מזָכָה ומְקַדֵּשׁ כָּל-כֶּף, עַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה לִירֵד לְתַבּוּנוֹת
הַתּוֹרָה לְעִמְקָהּ.

וּפְעַם פִּלְפְּלוֹ כַּמָּה אֲבָרְכִים בְּעִנְיַן סֵדֶר-דְּרָךְ-הַלְמוּד שֶׁהַדְּפִיס
מוֹהֲרָא"ש נ"י, אִם נֶכּוֹן הוּא אוֹ ל'א, וְהִבִּיאוּ רְאִיָּה מִדְּבָרֵי רַבְּנֵי
ז"ל (עֵינִי לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ק"א), שֶׁעֶקֶר הַלְמוּד צָרִיךְ
לִהְיוֹת בְּעִיּוֹן הַתּוֹרָה, וּלְהִבִּין בָּהּ כְּרֵאוּי, עֵינֵי שֵׁם; וּמִחֲמַת זֶה
רָצוּ לְסַתֵּר כָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שֵׁם בְּעִנְיַן לְמוּד הַתּוֹרָה בְּדֶרֶךְ אֲמִירָה
בְּעִלְמָא, וּכְשֶׁנִּתְּנוּדַע הַדְּבָר לְמוֹהֲרָא"ש נ"י, עָנָה וְאָמַר: רְאֵה אֵיזוֹ
כִּסְלוּת הִיא זֹ, וְדִיקָא מִחֲמַת שְׂאִין הָאֲבָרְכִים הַנ"ל לּוֹמְדִים
בְּסֵדֶר-דְּרָךְ-הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵי ז"ל, לְכֵן אֵינִם יוֹדְעִים מַה שֶּׁרַבְּנֵי ז"ל
אוֹמְרִים בְּמִקּוּמוֹת אֲחֵרִים בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, כִּי הֵלֵא בְּפִרְוֵשׁ אוֹמֵר
רַבְּנֵי ז"ל (עֵינִי לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ע"ד), שֶׁמִּתְחַלֵּה צְרִיכִים
לְהַקְדִּים הַדְּבָר בְּלֹא דַעָה, וְאַחַר-כֵּן זוֹכֶה הָאָדָם לְבוֹא לְדַבּוֹר
בְּדַעָה, וְכֵן אֵיחָא בְּמִקּוּם אַחַר בְּדְבָרֵי רַבְּנֵי ז"ל (עֵינִי לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן,
חֶלֶק א', סִימָן י"א), שֶׁעַל-יְדֵי שֶׁמְקַדְּיָמִים קֹדֵם אֲמִירוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִים אַחַר-כֵּן לְתַבּוּנוֹת הַתּוֹרָה לְעִמְקָהּ, עֵינֵי
שֵׁם; וְכֵן מוּבָא בְּעוֹד כַּמָּה מִקּוּמוֹת בְּשִׂיחוֹת הַר"ן וּבְסִפְרֵי הַמְּדוּת
וְכוּי, וּסְפָרֵי רַבְּנֵי ז"ל הֵם כְּמוֹ שְׂאֵר דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהֵם
עֲנִיִּים בְּמִקּוּמָן וְעֲשִׂירִים בְּמִקּוּם אַחַר, וְלִכֵּן אֵיךְ יִפְלְפְּלוּ אֲבָרְכִים
טְפָשִׁים שֶׁעֲדִין אֵינִם יוֹדְעִים בֵּין יְמִינָם לְשְׂמֹאלָם בְּסִפְרֵי רַבְּנֵי ז"ל,
וְרוֹצִים לְהִבִּיא רְאִיָּה מִמְּקוּם אֶחָד שֶׁמְזַכֵּיר רַבְּנֵי ז"ל עֵינֵי עֵינֵי
הַתּוֹרָה, הֵלֵא בְּוֹדָאֵי תְּכֵלִית הַשְּׁלֵמוֹת הִיא לְבוֹא לְהִבְנֵת הַתּוֹרָה
לְעִמְקָהּ, רַק שֶׁרַבְּנֵי ז"ל הַקְּדִים לָנוּ הַקְּדָמוֹת נִפְלְאוֹת, אֵיךְ יִזְכֶּה
כָּל אָדָם לְבוֹא לָזֶה, וְזֶהוּ — עַל-יְדֵי שִׁיחָהּ רִגִיל הַרְבֵּה בְּאֲמִירַת
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וַיִּטִּיל בְּכָל מְקוּם מִמֶּשׁ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְקִנּוּת
בְּנִפְשׁוֹ אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּשְׁלֵמוֹת בְּאֵמֶת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁגַּם מֵאִדָּךְ גִּיסָא יֵשׁ טְפָשׁוֹת אַחֲרַת
הַשְּׂכִיחָה בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שֶׁזְּכוּ לְקַבֵּל אֶת סֵדֶר דְּרָךְ לְמוּדוֹ שֶׁל

רבנו ז"ל, הינו שחושבים שעקר התכלית הוא אמירה בעלמא, ואין צריכים את העיון כלל, ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין עוד טפשות וכסילות כזאת, כי איך יאמר האדם דבר שטות כזה, בשעה שרבנו ז"ל אומר בפרוש (עין שיחות הר"ן, סימן ע"ו), שצריך להיות לאדם שעור עיון בכל יום, וכן הוא אומר בכל המקומות הנ"ל, שהתכלית היא לבוא לדבור בדעה ולתבונות התורה לעמקה וכו', ולכן בודאי צריכים את שניהם ביחד, הינו למוד הפשוט ולמוד העיון, ועקר עבודת האדם היא לקשר את שני המודים אלו ביחד, ולגרס הרבה בתורה הקדושה בכל יום, עד שיזכה סוף כל סוף להבין בכל מקום ממש, ואין שני הדברים סותרים אלו את אלו כלל, ופשוט הוא.

והיה מוהרא"ש נ"י תמיד אומר, שסדר דרך למודו של רבנו ז"ל שזה לכל נפש ממש, הן לבחורים צעירים, והן לאברכים והן לאנשים זקנים, כי אפלו מי שלא זכה בימי צעירותו להתחיל בסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, שבודאי יש בזה מעלה עליונה ביותר, כי (שפת קנ"ב.): ינקותא כלילא דוורדא, (ימי הנעורים עטרת ורדים הם), והלומד ילד דומה לדיו כתובה על גיר חדש (אבות פרק ה'), אף-על-פי-כן אפלו מי שלא זכה בצעירותו לידיע מזה, בודאי בהיותו אברך, הוא גם יכול לקבוע לעצמו שעורים קבועים בתורה הקדושה על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ואפלו אם הוא כבר עוסק במסחר ובפרנסה וכו', הוא יכול לחטף לעצמו בכל יום ויום כמה מיני למודים על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ולא עוד, אלא אפלו איש זקן וכא בימים, כל זמן שנשמתו בו ויש לו עינים שיכולות לקרא בספר, גם הוא יכול להתחיל ללמד בסדר דרך למודו של רבנו ז"ל, ולחטף בחיים חיותו כל מיני למודים של התורה הקדושה, עד שאם יזדרז מאד יכול ללמד ולסיים כל התורה כלה ממש.

ופעם בא לפני מוהרא"ש נ"י איש זקן בן תשעים, (שהיה נמנה

בין אנשי שלומנו עוד בפולנייה), ואמר לו, שרק עתה מצא קונטרס סדר-דרך-הלמוד שהדפיס מוהרא"ש נ"י, ונכנס מאד בלבבו כל הכתוב שם, ונסכם בדעתו שגם הוא יתחיל עתה ללמד סדר בש"ס על-פי הדרך המבארת שם, כי עד אז לא עלה על דעתו שיש ביכלתו לעבר על כל הש"ס ממש, אבל מהקונטרס הנ"ל נתעורר לזה מחדש, והבטיח אז למוהרא"ש נ"י, שאם יזכה לעשות סיום הש"ס, אזי יעשה בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י במתיבתא "היכל-הקדש" סעדה גדולה עם יין, בשר ודגים, בעבור כל אנשי שלומנו, והתחיל לרקד אז בביתו של מוהרא"ש נ"י, מחמת רב שמחה והתרגשות הנפש, וגם ספר האיש הנ"ל למוהרא"ש נ"י, שזה כבר יותר מחמשים שנה שהוא מסתובב בין אנשי שלומנו חסידי ברסלב, וגם היה על ציונו של רבנו ז"ל בעיר אומן, ואף פעם לא ראה או שמע ענין זה של סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, וזהו ממש פליאה גדולה אצלו, (כי עד שמוהרא"ש נ"י הדפיס את סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל בקונטרס מיוחד והפיץ אותו בכל קצוי תבל ממש, היה כל הענין הזה מזנח מאד אפלו אצל אנשי שלומנו, ולא היו עושים מזה עבודה גדולה כלל, והיו אף אנשים שוטים בין אנשי שלומנו, שאמרו שאין הענין של רבנו ז"ל למוד התורה כלל (עפ"א לפומייהו), ורק מאז שהתחיל מוהרא"ש נ"י לעשות תעמולה גדולה מזה עם הקונטרס הנ"ל, מאז נתפרסמה עצה זו של רבנו ז"ל בכל העולם כלו).

והנה עבר זמן כשנתיים, ולפתע באחד הימים הגיע האיש הזקן הנ"ל שנית אל בנין הישיבה הקדושה מתיבתא "היכל-הקדש", וספר בשמחה עצומה, שבעזרת השם יתברך, בשבוע הבא הוא יעשה סיום הש"ס, ויעשה לכבוד זה סעדה גדולה, ולכן בא להזמין את מוהרא"ש נ"י וכל אנשי שלומנו להשתתף עמו בסעדו, וגדל התענוג והשמחה של מוהרא"ש נ"י אי אפ"ש לשער ולתאר כלל, כי ראה איך שאפלו איש זקן כזה למעלה מתשעים שנה, היתה לו זכיה לצית לעצת רבנו ז"ל, ולקבוע

לעצמו סדר בפ"ס כסדרן ולסימו, והלכו אז מוהרא"ש נ"י ואנשי שלומנו לרקד שנית בהתלהבות עצומה ביחד עם האיש הזקן הנ"ל, להודות להשם על כל החסד חנם שזכינו להתודע מעצות נוראות כאלו של רבנו ז"ל, (והזכיר אז מוהרא"ש נ"י לזקן הנ"ל, שהבטיח שיעשה את הסעדה הנ"ל בבנין הישיבה הקדושה, אבל האיש הנ"ל התחיל להשתמט ולהתחמק, שאי אפשר לו לעשות הסעדה שם מכמה סבות וכו', אחת הסבות, כי הזמין גם כמה מתנגדים, ואינם חפצים לבוא לבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, ותכף-ומיד כבר לא רצה לדבר מזה מוהרא"ש נ"י וחיף וכו', רק אחר-כך פשה'לך, אמר מוהרא"ש נ"י לאנשי שלומנו שעמדו שם, שצריכים זכיה גדולה מן השמים, שיזכה האדם להפיר מהיכן הגיעו לו כל הטובות שלו ברוחניות וכגשמיות, ולהפיר טובה באמת למקום שקבל את זה, ולהשאר תמיד מקשר לאותו מקום ולאותו צדיק שזכה אותו עם כל טובותיו). הרי אפלו איש זקן בן תשעים שנה יכול להתחיל ללמד על-פי סדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל, ומכל שפן אברך ומכל שפן בחור, ואשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל ומקדים ומרוז את עצמו בהקדם האפשרי לטיל בכל חלקי התורה הקדושה, ויזכה לעלות אל ביתו הנצחי בעולם העליון מלא וגדוש עם כל ספרי התורה הקדושה, אשרי לו ואשרי חלקו.

והיה עוד ספור, שפעם בא אל מוהרא"ש נ"י איש אחד מארץ ישראל שהיה גר כל השנים במירון, והיתה לו חזקה להדליק את גר התמיד בציונו הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי, (הוא החזיק את עצמו לתלמידו של הרב אשר זעליג מרגליות, זכרוננו לברכה), ותכף-ומיד כשנכנס אל מוהרא"ש נ"י ונתן לו שלום, התחיל לחבוק ולנשקו ובכה וכו', וספר אז, שיען שכשהיה בחור היתה מלחמת העולם, על-בן לא למד בישיבות כלל, ואחר המלחמה נסע לארץ ישראל, והתישב במירון ונעשה חקלאי, וגם-בן לא היתה לו אפשרות ללמד, והעקר — שדמה לעצמו שאף-פעם לא יוכל ללמד גמרא,

ובכל פעם כשראה שאחד לומד גמרא, היה מקנא בו מאד מאד, והיה מצטער מדוע הוא אינו יכול ללמד גמרא, וכך עברו לו כמעט ארבעים שנה, עד שמצא קונטרס סדר-דרך-הלמוד, וראה שיכולים גם לומר גמרא אפלו בלא להבין, אזי התחיל לומר דף אחר דף, עד שזכה לסיים מסכת ברכות, וכל-כף שמח, עד שהיה מכרח למצא את מחבר הקונטרס, וחקר ודרש, עד שהגיע אל מוהרא"ש נ"י, ואז חבקו ונשקו ובכה, ואמר לו בזו הלשון: אינכם יכולים לשער את גדל הזכות שיש לכם, כי אף פעם לא דמיתי שאוכל לפתח גמרא, כי חשבתי שזה כל-כף קשה, וכל ימי חיי אני שבור, ואף שעכשו אני כבר יותר מכן שבועים, אף כשמצאתי את הקונטרס סדר-דרך-הלמוד, הוא השפיע עלי כל-כף, עד שהתחלתי לומר דף אחר דף, וזכיתי לסיים מסכת ברכות, ואין לתאר ולשער את גדל שמחתי, והוסיף ואמר: זה חדוש ופלא אצלי, כי אני מסתובב כבר ארבעים שנה בין חסידי ברוסלב הבאים למירון לראש השנה, ואף פעם לא שמעתי מהם שיש סדר-דרך-הלמוד בזה, והראה לו מוהרא"ש נ"י אז את "שיחות הר"ן", סימן ע"ו, מה שכתוב שם, שפל זה הוא דבר רבנו ז"ל, ולא דברי עצמו, ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: גם אני מתפלא על אנשי שלומנו, שאינם מתנהגים כן, כי הלא הם דברי רבנו ז"ל ממש. ומאז בא האיש עוד כמה פעמים אל מוהרא"ש נ"י, ובכל פעם חבקו ונשקו, כי זכה לעשות סיומים מפמה מסכתות, ואחר כמה שנים כתב למוהרא"ש נ"י מכתב מארץ ישראל, שזכה לסיים את כל הש"ס, ואינו יודע האיך להודות לו בעבור סדר-דרך-הלמוד.

ענה

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר השלמות בזה העולם הוא לזכות

להגיע אל מדת הענוה, ואין לה עוד לפי במדות כמו מדת הענוה, והסימן על ענוה הוא כמו שפרש רש"י על הפסוק (במדבר י"ב): והאיש משה ענו מאד מפל האדם אשר על פני האדמה, ענו וסבלן עין שם; כי בזה שהאדם שפל ברוך ומחזיק את עצמו ללא כלום, אז הוא סבלן גדול וסובל כל הבא עליו, וחכמינו הקדושים אמרו (סנהדרין פ"ח): איזהו בן עולם הבא? ענותן ושפל ברוך, וכן אמרו (שם מ"ג): מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות כלם, כי מדת הענוה היא מהמדות היפות ביותר, ורפי חיים ויטאל, זכרוננו לברכה, מביא ב"שער הקדשה", אשר אי אפשר לזכות להגיע אל איזו השגה רוחנית, כי אם על-ידי ענוה ושפלות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל אומר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ע"ב): סימן שאדם מקרב אצל צדיק אמת הוא — כשנופל עליו שפלות, זהו סימן שזכה להתקרב אל צדיק אמת, מה שאין בן כשנוכנסת באדם גדלות וישות, זהו סימן שמקרב לשקרן, וסיים מוהרא"ש נ"י, ואף שאנו רואים שיש שזוכים להתקרב אל רבנו ז"ל, ונכנסת בהם ישות וגאון, ומדברים בלשון התפארות ובגדלות וכו', זה סימן שעדין אינם מקרבים אל רבנו ז"ל כלל, ואף שנקראים על שם רבנו ז"ל, אף-על-פי-כן הם אינם מקרבים כלל, והכל דמיון גדול, כי רק זה הסימן שמקרב אל רבנו ז"ל — כשנופלת עליו שפלות ובושה גדולה, כי כשאין לו בושה ושפלות וענוה זהו סימן שאינו מקרב אל רבנו ז"ל כלל, ואפלו שמתפאר שהוא מקרב אל רבנו ז"ל, כל זמן שאין לו מדת הענוה והשפלות, ומדבר בלשון של התפארות, זהו סימן שאינו מקבל מרבנו ז"ל כלל, והכל דמיון, והוא סתם קורא לעצמו על שם רבנו ז"ל, והוא רק מטעה את עצמו ואת אחרים.

(ודבר זה מוהרא"ש נ"י מחזיר תמיד בתלמידיו, שיעו ששהתקרבות אל רבנו ז"ל צריכה להביא אותם אל מדות טובות

ולא להפוך, כי עקר המדות הטובות היא מדת הענוה והשפלות והסבלנות, ולהתנהג בנמוס ובדרך ארץ גדול כלפי הזלת, ואז כשיש לאדם מדת הענוה, ידע שהוא באמת מקרב אל רבנו ז"ל.

ופעם אחת במוצאי שבת-קדש הרבה מוהרא"ש נ"י לדבר ממדת הענוה, ודבר אז מדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קס"ח): כשפא לאדם גדלות, סימן שיבוא לו צרה, חס ושלום, כמו שכתוב (משלי ט"ז): לפני שבר גאון, וכן כאשר הוא שפל סימן שיבוא לכבוד גדול, כמו שכתוב (שם ט"ו): ולפני כבוד ענוה.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה בגדלות אמר הקדוש-ברוך-הוא: אין אני והוא יכולין לדור (סוטה ה.), ובו ברגע שאדם עוקר את עצמו ממנו יתברך, הרי פאלו עובד עבודה זרה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (שם ד:): כל אדם שיש בו גסות הרוח, פאלו עובד עבודה זרה, ואז כשנסתרת ממנו אמתת מציאותו יתברך, אז בודאי תבוא עליו צרה, חס ושלום, ולהפוך כשאדם מבטל את עצמו לגמרי, ויודע שהוא אינו כלום, הרי זה משרה עליו שכירת עזו יתברך, וכשהשכינה שורה עליו, אז נמשכות עליו כל מיני ישועות, וכמאמרם, זכרונם לכרכה (פלה רפתי פ"י): כל מי שדעתו שפלה הקדוש-ברוך-הוא מצילו מן הפרעניות, ועל-פן צריכין לעבד הרבה על נקדה זו — לבטל את ישותו וגאותו ולבוא לידי ענוה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי העצה הטובה ביותר שלא יבוא האדם לידי גאות וגדלות כשמכבדים אותו — שיבזה את עצמו, הינו בינו לבין עצמו יבזה וישפיל את עצמו, ועל-ידי-זה לא יעשה הכבוד אצלו שום רשם, מאחר שמביש ומשפיל את עצמו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרבי רבי שמעלקא היה אמור להגיע

אֶל הָעִיר נִיָּקְלִשְׁבוּרְג כְּשֶׁקְּבִלּוּהוּ לְרַב הָעִיר, וְהָיָה מְצַפֶּה לוֹ כְּבוֹד גָּדוֹל, וְקִדְמָה שְׁנֹכְנֵס לְעִיר, הַסְּתַגֵּר בְּחֶדֶר אֶחָד, וְשָׁהָה שָׁם זְמַן רַב, וְהַגְּבֵאִי הָיָה סִקְרָן, וְעָמַד תַּחַת הַדֵּלֶת לְשִׁמְעַע מַה יְכוּל הַרְבֵּי לַעֲשׂוֹת בְּעֵת כְּזֹאת? ! וְשָׁמַע, אִיךָ שֶׁהוּא חוֹזֵר לְעֲצָמוֹ: בְּרוּךְ הַבָּא רַבִּי... בְּרוּכִים הַבָּאִים רַבִּי צְדִיק וְקָדוֹשׁ הַדּוֹר... וְכֵן הִרְבֵּה עַל עֲצָמוֹ שְׂבָחִים רַבִּים, וְהִיָּתָה פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה בְּעֵינֵי הַגְּבֵאִי, אִיךָ שָׂרְבוּ מִשְׂבַּח אֶת עֲצָמוֹ כָּל-כֶּף, וְכִשְׂפִצָּא, הֵעִזוּ פָּנָיו לְשָׂאֵל אֶת רַבּוֹ מַה זֶה וְעַל מַה זֶה, עָנָה וְאָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעֲלֶקַע, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, בְּפִשְׁיטוֹת וּבַעֲנוּהוּ: הֲלֹא כְּשֶׁאֲכַנְס לְעִיר, כָּלֵם יִכְבְּדוּ אוֹתִי, וְכָל אֶחָד מֵהַרְבָּנִים יֹאמַר לְפָנָי שְׂבָחִים אֱלֹהֵי, אֲזִי הַקְּדַמְתִּי לוֹמַר לְעֲצָמִי שְׂבָחִים אֱלֹהֵי, כְּדֵי שְׂלֹא יַעֲשׂוּ עָלַי שׁוֹם רֶשֶׁם, כִּי הַכֹּל הַכֹּל הַבָּלִים מַה שְׂבָגִי-אֲדָם מִשְׂבָּחִים אֶת זְלַתָּם.

וְכֵן סִפֵּר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁפָּעַם אַחַת בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה הָיָה שְׂמֵחִים מְאֹד הַתְּלַמִּידִים בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק בְּלֶאזְעֵר מִפְּטֻרְבוּרְג, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שֶׁהָיָה מְגִדּוּלֵי בְּעָלֵי הַמוֹסֵר, (וְתַלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל סֶלֶנְטֵר, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה), וּבַתּוֹךְ הַשְּׂמֵחָה וְהַרְקוּדִים הַגְּבִייהוּ הַתְּלַמִּידִים אֶת רַבִּי יִצְחָק הַנַּ"ל עַל כֶּסֶף, וְרָקְדוּ עִמּוֹ כְּדַרְךָ בְּנֵי-אָדָם הַמְּגַבִּייהִם חֲתָן וְרוֹקְדִים עִמּוֹ, וְאֶחָדִים מֵהַתְּלַמִּידִים רָאוּ אִיךָ שָׂרְפָם מִמְּלַמֵּל לְעֲצָמוֹ, וְהִטּוּ אֲזָנָם וְשָׁמְעוּ, שֶׁשָּׁלַב בְּתוֹךְ הַנְּגוּן שֶׁשָּׂרוּ אֲזִי הַתְּלַמִּידִים מְלִים אֱלֹהֵי: טְרַאָגֵט דֵּי נְבִלָה... טְרַאָגֵט דֵּי נְבִלָה... (ת), כִּי לֹא רָצָה לְהִנּוֹת מֵהַכְּבוֹד שֶׁכְּפִדּוּהוּ, וְעַל-כֵּן בָּזָה אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵלֵי נוֹשָׂאִים נְבִלָה...

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, בְּזָה שְׂאָדָם מְבִזָּה אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד, אֲזִי אִפְּעַם לֹא יָבֹא לִידֵי גְּדִלוֹת וְגִאָוָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִמְשִׁיף עָלָיו הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּבוֹד גָּדוֹל, אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוּכָה לְשִׁים עַל לְבוֹ דְּבָרִים אֱלֹהֵי, וְאֵינוֹ מְטַעָה אֶת עֲצָמוֹ בְּאִיזוֹ גִּאָוָה וְגִדְלוֹת, שְׂיִכְבּוּאוֹ לוֹ מִמֶּנָּה רַק צְרוֹת וְיִסּוּרִים, כִּי יוֹתֵר טוֹב לְהִמְשִׁיף אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד אֶל עֲנוּהוּ וְשִׁפְלוּת, וְאֲזִי יִזְכָּה לְכָל מִינֵי יְשׁוּעוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת (ת) שָׂאוּ אֶת הַנְּבִלָה... שָׂאוּ אֶת הַנְּבִלָה...

טובות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפאמת בדורותינו אלו לא היו צריכים לעבד כלל על מדת הענוה, כי בשלמא בימים הקודמים שהיו צדיקים פאלו שהיו נקיים לגמרי מפל חטא ועון, והיו בקיאים בכל התורה פלה וכו', לכן אצלם היתה עבודה גדולה להגיע אל מדת הענוה, אבל היום, בעוונותינו הרבים, שאנחנו נראים כמו שאנחנו נראים — מלאים חטאים ועוונות ופגמים, רחמנא לצלן, אם-כן אין אנו צריכים יותר ממראה (שקורין "שפיגל"), ולהסתפל היטב על עצמנו, ולהזכיר לעצמנו איך שהיינו נראים לפני פמה ימים ושנים, ואיך שעשינו כל מיני חטאים ועברות שבעולם, ואם בן איך שיה שייפנס באדם, אפלו משהו של גאות וישות? ! הלא אינו שום דבר כלל, ואם היה האדם עושה לעצמו חשבון פזה, אזי אף פעם לא היה מתרחק מצדיקי האמת שבדור, רק היה תמיד בא ומתקרב אליהם, ומבטל כל ישותו לפניהם לגמרי, והיה שותה בצמא את דבריהם, ומחיה את עצמו בהם מאד, ולכן תכף-ומיד פשרואים שהאדם מתרחק מהם וגם מתחיל לדבר עליהם, ולרדף אותם, ולהוציא שם רע עליהם וכו', זהו סימן שהאדם הזה עדין מנח בתוך לכלוף וטנוף מעשיו, וצריך רחמים גדולים, שייזכה לעבר את החיים שלו בשלום ובשלחה; ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, וזוכה להכניס את מדת הענוה בעצמו, כי אז ירגיש מתיקות אחרת בכל חייו.

עזות

מוהרא"ש נ"י רגיל תמיד להזהיר את תלמידיו, שיברחו מפל מיני עזי פנים, כי מוהרנ"ת ז"ל התבטא פעם בזו הלשון: "את הכל

רַבְּנוּ וְלֵיכּוּל לְקַבֵּל אֶבֶל לֹא אֶת עֵינֵי הַפָּנִים."

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁלֹא לְחַנֵּם אָנוּ מִתְחִילִים אֶת הַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם: "יְהִי רְצוֹן שְׁתַּצִּילֵנִי הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם מֵעֵינֵי פָּנִים וּמַעֲזוֹת פָּנִים", כִּי עֲזוּת הִיא מִדָּה מְגִנָּה מְאֹד, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא אוֹתָהּ, וְחֻכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אָמְרוּ (נְדָרִים כ'): כִּי מִי שֵׁישׁ בּוֹ עֲזוּת, בְּיָדוּעַ שְׁלֹא עֲמָדוֹ רְגְלֵי אָבוֹתָיו עַל הַר סִינַי, וְהַסְבִּירוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי הֵלֵא חֻכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אָמְרוּ (מְגִלָּה כ"ט): שְׁבַשְׁעַת קִבְלַת הַתּוֹרָה בָּאוּ כָּל הַהָרִים הַגְּבוּהִים כְּמוֹ תְּבוּר וְכַרְמֶל, וּבִקְשׁוּ מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שִׁיתֵן עֲלֵיהֶם אֶת הַתּוֹרָה, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּחַר בְּהַר סִינַי, כִּי הוּא מַעֲט אֶת עֲצָמוֹ, כִּי מִי שֶׁמְשִׁים אֶת עֲצָמוֹ כְּלֹא וְאִינוּ מִתְגָּאֵה, זֶה עָקַר שְׂבָחוֹ, וְכַמְאֲמָרָם, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שֵׁם): דְּרַשׁ בַּר קַפְרָא, מֵאִי דְכְּתִיב לְמָה תִּרְצֹדוּן הָרִים גְּבוּנוֹנִים, יִצְאָה בַת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶם, לְמָה תִּרְצוּ דִּין עִם סִינַי, כְּלַכֶּם בְּעַלֵּי מוֹמִים אַתֶּם אֵצֶל סִינַי וְכוּ', עֵינֵי שֵׁם; כִּי סִינַי מְרַמֵּז עַל שְׁפָלוּת, וְכַמְאֲמָרָם, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (בַּמִּדְבָּר וּבָהּ, פָּרָשָׁה י"ג, סִימָן ה'): וְשִׁפֵּל רוּחַ יִתְמַךְ כְּבוֹד — זֶה סִינַי, שֶׁהַשְּׁפִיל אֶת עֲצָמוֹ לֹאמַר שְׁאֵנִי נִמְךָ, וְעַל-יְדֵי כֵּךְ תִּמְךָ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּבוֹדוֹ עָלָיו, עֵינֵי שֵׁם; וְעַל-כֵּן כְּשֵׁישׁ לְאַחַד עֲזוּת פָּנִים, זֶה מְגִלָּה שְׁלֹא עֲמָדוֹ רְגְלֵי אָבוֹתָיו עַל הַר סִינַי, וְהוּא בָּא מִזְרַע פָּסוּל, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְהִזְהַר מְאֹד מִמִּדַּת הָעֲזוּת שֶׁהִיא מִדָּה מְגִנָּה מְאֹד.

וְשִׁגוּר בְּפִי מוֹהֲרָא"ש נ"י לֹאמַר מְאֲמָרָם ז"ל (תְּעִינִית ז:): כָּל אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ עֲזוּת פָּנִים בְּיָדוּעַ שְׁנֹכָשׁל בְּעִבְרָה, וְהוֹכִיחַ אֶת זֶה פְּעָמִים אֵין מְסַפֵּר, שְׁכָּל מִי שֶׁהִתְחַצֵּף נִגְדוּ, בְּיָדוּעַ שֶׁעֲבַר עֲבָרָה שֶׁל עֲרִיוֹת, (וְדָבָר זֶה אָנוּ יְכוֹלִים לְהַעֲיֵד שְׁרַאֲינוּ אֶת זֶה בַּחוּשׁ עֵינֵי בְּעֵינֵי, אִיךָ שֶׁדְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים נִתְקַיְּמוּ, כִּי הִרְבָּה פְּעָמִים הִתְחַצְּפוּ נִגְדוּ אֵילוֹ אֲנָשֵׁי בְּלִיעֵל, וּלְבַסוּף נִתְגַּלָּה קְלוֹנָם בְּרַבִּים שֶׁחֲטָאוּ בַּחֲטָא שֶׁל עֲרִיוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן).

ובעוונותינו הרבים, היו הרבה מקרים ששתלמידים שלמדו אצלו כמה שנים, לבסוף נתהפכו ודברו נגדו בעזות, ויש שהיו מתחלה בעלי עברה ומגשמים וכו', מטמטמים בדעתם ובשכלם וכו', ומוהרא"ש נ"י החדיר בהם התמדת התורה והגביה אותם, ולבסוף התחילו להתחצף נגדו כאלו הם כבר יותר גדולים ממנו... וכאלו הם כבר יותר מבינים ובעלי השגה יותר ממנו... וכששמע זאת מוהרא"ש נ"י, צחק ואמר, שעכשו הוא מבין את מאמרם, זכרונם לברכה, שאמרו (סוטה מ"ט): בעקבתא דמשיחא חצפה יסגי, בן קם באביו וכו', פני הדור כפני הכלב, ויש לדקדק מדוע תפסו חכמינו הקדושים דיקא מי שקם נגד מי שגדול ממנו שפניו דומות לכלב? אלא הענין הוא כן: אנו רואים אדם שגדול כלב, נותן לו לאכל ולשתות, וכשהולך עמו בחוץ לטל, הכלב מתחיל לרוץ לפניו בעליו, ועוד מושך את בעליו עם החבל שקשור בו, עד שכל מי שרואם אינו יודע מי סוחר את מי... האם הכלב סוחר את בעליו שרץ אחריו, או באמת בעל הבית שהוא אוחרו בחבל?!... וסיים מוהרא"ש נ"י: בן הוא כשתלמיד מתחצף נגד רבו, ואומר שהוא כבר יותר גדול מרבו... ואומר שהוא משיג יותר השגות מרבו... הוא דומה בדיוק לכלב הזה שרץ לפני בעליו... והנה חכמינו הקדושים אמרו (סנהדרין י"ט): כל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו, נמצא, שהרב נקרא אב והתלמיד נקרא בן, וזה שאמרו חכמינו הקדושים: בעקבתא דמשיחא חצפא יסגי, בן קם באביו וכו' פני הדור כפני הכלב וכנ"ל, כי התלמיד הזה שמתחצף כנגד רבו, דומה בדיוק לכלב שרץ לפני בעליו, עד שיש בני-אדם שעומדים מן הצד וחושבים באמת שהכלב סוחר את בעליו...

(ודבר זה ראינו פעמים רבות, איך שבאו למוהרא"ש נ"י בחורים שבורים ורצוצים, והוא האכילם והשקם, ונתן להם לישן וכו' וחינה והדריך אותם ימים ושנים במסירות נפש עצומה, והתנהג עמם באהבה אבהית, ומה גם שהחדיר בהם התמדת הלמוד,

וְשָׁקְדוֹ מְאֹד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּלְבִסּוּף נִתְהַפְּכוּ נִגְדוֹ בְּעִזּוֹת, וְרֵאיוֹ שָׁפַל אֵלָיו שְׂיָצְאוּ נִגְדוֹ בְּעִזּוֹת, עָזְבוּ אַחֲרֵיכֶּךָ אֶת הַתּוֹרָה וְהִדְרִדְרוּ וְכוּ', וְאָפְלוּ אֵלָיו שְׁלֵא הִדְרִדְרוּ, רַק הִחֲזִיקוּ אֶת עֲצָמָם לְיוֹתֵר גְּדוּלִים מִמֶּנּוּ, לְבִסּוּף נָפְלוּ בְּנִפְיֵלָה עֲמָקָה, וְאִף שֶׁבְּתַחֲלָה עָשׂוּ עֲצָמָם צְדִיקִים וְכוּ', וְגַם הֵם מְקַרְבִּים אֲנָשִׁים, אֲבָל לְבִסּוּף נִתְגַּלָּה הַשָּׁקֵר... וְאָפְלוּ אֲצֵל מִי שְׁאִינוֹ נִתְגַּלָּה עֲדִין הַשָּׁקֵר וְכוּ', הֵם לֹא יְכוּלִים לְהִסְתִּיר מִמִּי קָבְלוּ אֶת דְּבוּרֵיהֶם, כִּי מִי שֶׁזָּכָה לְשִׁמְעַ אָפְלוּ פֶּעַם אַחַת אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י, הוּא כָּבֵר מְפִיר אִם הֵוֵא "טִיפ" שֶׁמְחַקֶּה בְּדִיוֹק אֶת דְּבוּרָיו אִם לֹאוּ...)

אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזָּוָכָה לְהִיּוֹת מְפִיר אֶת מְקוּמוֹ, וּמְחֲזִיק טוֹבָה לְרַבּוֹ שֶׁלְמַדּוֹ תוֹרָה, וְאִינוֹ מִתְחַצֵּף כְּנִגְדוֹ, כִּי בְּפִרוּשׁ גְּלוֹ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה צ"ד, סִימָן ח'): כָּל הַמַּעַז פָּנִיו בְּמַלְךְ כָּאֵלּוּ מַעַז פָּנִים בְּשִׁכְנָה, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (גִּטִּין ס"ב): מֵאֵן מִלְכֵי? רַבָּנָן, וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה.

עֲרֻבוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י מְזַהֵר תָּמִיד אֶת תַּלְמִידָיו, שֶׁיִּרְחֲקוּ מִן הָעֲרֻבוֹנוֹת, הֵינּוּ שְׁלֵא לְהִיּוֹת עָרֵב לְשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי עֲלֶיךָ לְדַעַת — אִם הֵנֶךָ עָרֵב לְחִבְרָךְ, אַתָּה נִכְנָס תַּחְתָּיו, וּמְחַיֵּב אַתָּה לְשֵׁלֵם תַּחְתָּיו, וְאִם־כֵּן מָה וְלָמָּה לָךְ לְהִכְנִס אֶל צָרָה זוֹ?! וְאִף שֶׁהֵלָּה יָבוֹא וַיִּתְחַנֵּן וַיֹּאמֶר שְׂזוּהֵי מִצְוָה, תִּבְרַח מִמִּצְוֹת כְּאֵלּוּ, כִּי בְּפִרוּשׁ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (יְבָמוֹת ק"ט): לְעוֹלָם יִתְרַחֵק אָדָם מִן הָעֲרֻבוֹנוֹת, וְעַל־כֵּן אֵיךְ יְכוּל אָדָם לְהִיּוֹת חָכֵם וּלְהִתְחַכֵּם נִגְדוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים?! כִּי לְבִסּוּף רוֹאִים שֶׁבְּעַל הַחֹב אֵין לוֹ מֵהֵיכָן לְשֵׁלֵם, וּבֵאֵין וְתוֹכְעִים אֶת הָעָרֵב, וְעַל־כֵּן מָה וְלָמָּה לָךְ הַצָּרָה

הזאת? ! ואף שהוא מבטיח כל מיני הבטחות: "אין לך לפחד כלל, כי אני אשלם", אמר מוהרא"ש נ"י: אל תשמע לו, כי דבריו הם הבל, וחקמינו הקדושים אמרו (בבא בתרא קע"ד.): הלוהו ואני ערב, הלוהו ואני פורע, הלוהו ואני חייב, כלם לשון ערבות הם, פי הערב משתעבד, עין שם; ועל-כן למה להכנס לצרה כזאת?!

ורגיל מוהרא"ש נ"י להזהיר ולומר, ברגע שאתה ערב לחברך, תדע שעליך יהיה לשלם את החוב, ולא תוכל להתחמק מזה, כי הלה לא יהיה לו לשלם, ואזי על-פי דין יכולים לתבע אותך, וכמאמרם, זכרונם לברכה (דרך ארץ זוטא פ"ג): אם ערבת, ערבת על מנת לשלם.

(וכמה פעמים ראינו בעינינו איך שבאו אנשים לשאל את פי מוהרא"ש נ"י עצה בענין ערבות, והזהיר אותם מוהרא"ש נ"י להתרחק מזה בתכלית הרחוק, וציתו לדברי מוהרא"ש נ"י, והלך בעל החוב, ומצא לעצמו ערב אחר, ולבסוף נתגלה שבעל החוב לא היה לו ממה לפרע, וכאו לתבע את הערב, ונכנס תחתיו לשלם, ואז באו האנשים הנ"ל, והחזיקו טובה למוהרא"ש נ"י, על אשר יעץ להם לטובה, והצילם מצרה).

ואמר לי מוהרא"ש נ"י, שבכל פעם שאזכר להדפיס ממנו עוד חלק "שיחות מוהרא"ש", אל אשפח לרשם אות "ערבות", כי הוא דבר פל-פך נחוצ, יען פי קרו כבר מקרים כאלו, שהערב היה צריך לשלם. ומוהרא"ש נ"י מקפיד על כל תלמידיו, שלא יהיו ערבים לשום דבר, ולא לשום ברירה, ואפלו שההוא יבטיח לך עולם הבא... הפל הבל ורעות רוח, כי לבסוף יפל הערב בנפילה כזו וכו', שיתחרט כל ימי חייו, ותמיד כשבאו אילו מהתלמידים והתאוננו לפניו, שנעשו ערבים, ועכשו עליהם לשלם וכו', היה מוהרא"ש נ"י מוכיחם מאד מאד בתוכחת מגלה וכו', והקפיד עליהם מאד, ואמר להם: הלא אתם יודעים דעתי בענין הערבונות, וכמה פעמים

אני מזהיר אתכם שלא תהיו ערבים כלל, ולבסוף אינכם מציתים לי... ופעם סבך אחד מאנשי שלומנו כמה מאנשי שלומנו באיזה ענין ערבות, שהם נכנסו תחתיו, ורצו לאסרם בבית האסורים, ובאו ובכו לפני מוהרא"ש נ"י, והקפיד מוהרא"ש נ"י מאד מאד על זה שסבך אותם, וצעק מוהרא"ש נ"י: איך אתה לא מתבייש לקרא לעצמך תלמיד "היכל-הקדש" בשעה שאתה מתנהג כאחד מפקר וכו'?! הנה ראוי לך להסתובב אצל כתות של אחרים מבין אנשי שלומנו, אשר מתעסקים בעסקים של הפקרות כאלו וכו', והוכיחו מוהרא"ש נ"י מאד מאד, כי הנה לו צער ועגמת נפש גדול לראות איך שבעבור אחד, הולכים לאסר בבית הסהר שלשה אנשים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרק על דבר אחד אנו ערבים אחד לזלתו, וכמאמרם, זכרונם לברכה (שבועות ל"ט): כל ישראל ערבים זה לזה, הינו בשעת קבלת התורה קבלנו ערבות, אחד בעבור זלתו, שנשתדל לראות שכל בר ישראל יקיים את התורה (עין סוטה ל"ז), ערבא וערבא דערבא וכו', עין שם; ואמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה כ"ז, סימן ה'): אם ראית אדם עובר עברה ולא ממחה בידו, הוא נענש עליו, ורוח הקדש צונחת: בני, אם ערכת לרעה, אתה ערב עליו, עין שם; הרי לך שבדבר רוחני אדם ערב לחברו, ואינו יכול להשתמט ממנו, ולכן תמיד מזהיר מוהרא"ש נ"י את תלמידיו שילכו להפיץ את אור רבנו ו"ל בעולם, ויגלו ויפרסמו את האמונה הקדושה, כי זה צריכים לעשות מצד הערבות, שכל אחד ואחד נעשה ערב לחברו, ועל-כן אי אפשר להשתמט מחברו, ולכן מצוה להחדיר את האמונה הקדושה ודעת רבנו ו"ל בכל בר ישראל, כי זה צריכים לעשות מצד הערבות; אשרי מי שזוכה לציית את דבריו.

עוֹלָה

מוהרא"ש נ"י תמיד מוכיח את תלמידיו בשעה שרואה שעושים איזו עולה, ואינו נושא פנים לשום בריה, ואפלו אנשים שנותנים לו כסף, כשהוא רואה אצלם עולה, הוא אינו נושא להם פנים, רק מוכיחם על פניהם, כי רגיל לומר: מי ששותק לעולה, לבסוף מתהפכת העולה על פניו, ואמר שזה בכלל מצות תוכחה, שצריכים להוכיח את חברו כשרואה שעושה איזו עולה, כי חכמינו הקדושים אומרים (תמיד כ"ח.): כל המוכיח את חברו לשם שמים זוכה לחלקו של הקדוש-ברוך-הוא, ולא עוד אלא שמושכים עליו חוט של חסד, עין שם.

ודבר זה ראינו אצל מוהרא"ש נ"י הרבה פעמים, שהוכיח את תלמידיו כשראה אצלם עולה, ואחר התוכחה היה מפייסם ואומר: הלא החכם מכל אדם אומר (קהלת ז'): טוב לשמוע גערת חכם מאיש שמע שיר כסילים, יותר טוב שתשמעו את התוכחה שאני מוכיח אתכם, ומחזיר אתכם אל דרך הישר, מאשר תשמעו לקול הכסיל, שאומר, שכל מה שאתם עושים הוא טוב, ואמר, שחכמינו הקדושים אמרו (דרך ארץ וטא פרק ט'): הוי אהב את מוכיחך ושנא את מכבדיך שלא תתמעט מחכמתך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אין זו מעלה כשרואה אצל פלוני עולה לומר לו — טוב אתה עושה, אלא מצוה להוכיחו בנחת, ולומר לו שאסור לעשות העולה הזו, ואז תראה איך הוא יאהב אותך, כי אם פונתך לשמים — להחזירו למוטב, ולהחזירו לדרך הישר, הוא יאהב אותך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה יסוד מוסד לכל מנהיג אמת, אם רואה איזו עולה אצל אחד מאנשיו, הוא מחיב להוכיחו, כי אם לאו הוא נכנס תחתיו וכיו, ולא יחשב מה לי ולו וכיו, כי מאחר שהוא

בא אליך וְשומע בקולך אתה נכנס תחתיו — אם אינך מוכיח אותו, ומי שמחניף לרשע לבסוף נופל בידו, כי הקדוש-ברוך-הוא מאד שונא את מי שאינו מוכיח את האדם שנשמע לו, ואמר מוהרא"ש נ"י, שגדלת צדיק מפרסם נמדדת רק בדבר זה — לראות איך יכול להחזיק מעמד, וכשרואה עולה אפלו אצל העשיר התומך בו, שיוכיח אותו על פניו ולא יתחנף אליו כלל.

עשירות

מוהרא"ש נ"י רגיל להתפאר שהוא העשיר הגדול ביותר בעולם, ואמר, שכל-כף נכנס בזה, עד שהוא באמת מרגיש את עצמו לעשיר הגדול ביותר בעולם.

ותמיד אומר, שכל אלו שמרגילים את עצמם לבכות, שאין להם ושהם עניים, אזי באמת נשארים בקטנות המחין ובעניות, לא-כן מי שמדבר בהרחבה — שהוא עשיר, אז באמת מתרחב דעתו, והקדוש-ברוך-הוא מביא עליו עשירות גדולה.

ובדבר זה מוהרא"ש נ"י הוא חדוש נפלא, ואפלו כשבאים אליו עשירים גדולים, עשירים מפלגים, הוא אומר להם: עשירותכם אינה מגיעה לזבל עשירותי... והרבה פעמים באו עשירים גדולים לנהל עמו משא ומתן, כי שמעו שהוא עשיר מפלג, והיה מוהרא"ש נ"י דוחה אותם בקש, ואומר להם, כי אתם עשירים קטנים לעמתי, ואיני יכול להכנס עמכם במשא ובמתן...

ואמר מוהרא"ש נ"י, מי שמרגיל את עצמו ללכת בדרך זו, אזי מתרחב דעתו, והוא תמיד בהרחבת הדעת, ואינו נצרך אל

הבריות, אשר דבר זה הורס את האדם לגמרי, כמאמרם, זכרונם לברכה (ביצה ל"ב): כל המצפה על שלחן אחרים, עולם חשוף בעדו, וכן חיו אינם חיים, לא-כן מי שהולך תמיד בגדלות המחין, הוא אינו נצרך אל הבריות כלל, ולא חסר לו שום דבר כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי עקר העשירות הוא זה השמח בחלקו, כמאמרם, זכרונם לברכה (אבות, פרק ד'): איזהו עשיר? השמח בחלקו, ואמר (שבת כ"ה): איזהו עשיר? כל שיש לו נחת רוח בעשרו, ומי שהוא תמיד שמח בחלקו, הוא העשיר הגדול ביותר, ואינו מקנא בשום בריה, כי אף אחד לא יכול להתחרות אתו, מאחר שהוא שמח בחלקו.

ופעם אחת אמר מוהרא"ש נ"י לאחד מתלמידיו: כשאדם אינו חייב חובות לאף בריה, והוא שמח בחלקו הוא העשיר הגדול ביותר, ואף שאין לו שום דבר, הוא הולך לישן בישוב הדעת, ויכול לישן בישוב הדעת, ושום דבר לא יכול לבלבלו מאחר שזכה שלא להיות חייב לשום בריה, מה שאין כן מי שחייב כספים לאחרים, הוא אינו יכול לישן, והוא תמיד בדאגות, ואין לך עניות יותר גדולה מזו.

ומוהרא"ש נ"י תמיד מתלוצץ מאלו המחניפים לבני-אדם, ועושים עצמם כעניים, ובוכים תמיד שאין להם וכי, והם מספנים וכי וכדומה לשונות כאלו, ואמר מוהרא"ש נ"י על זה, שזה בכלל עבודה זרה ממש, כי לחנף בן אדם בעבור מעות, זה כמו מי שמשתחנה לעבודה זרה, ומאד מגנה הדבר, ובפרטיות אלו המשלחים, שמחניפים לעשירים, זה ענין של געל נפש, ובפרט אלו אשר עומדים בפתח העשיר ומתפללים: רבנו של עולם, תן בלב העשיר שיתן לי כך וכך... אין לך דבר מגחך יותר מזה, והוא כדגמת גנבא אפום מחתרתא רחמא קריא,

[אפלו הגנב כשהולך לגנב, מבקש רחמים שלא יתפסוהו] (ברכות ס"ג. בעין יעקב), ואמר מוהרא"ש נ"י: ממה נפשך, אם יש לך ככר כח התפלה לבקש מהקדוש-ברוך-הוא, מה ולמה לך לעמד בפתח העשיר ולהתפלל... כדגמת הגנב שקדם שנכנס לגנב, הוא עומד בפתח ומתפלל, שיצליח בגנבתו, ואלא יתפסוהו, כמו-כן הוא ממש — המשלח או העני, העומד בפתח העשיר ומתפלל תפלה חרישית, שיתן לו העשיר... הלא שוטה שכמוך, יותר טוב לך להתפלל להקדוש-ברוך-הוא, שיתן לך בידו הרחבה, ולא תצטרך לבוא אל פתחי עשירים, וכי אתה צריך לתן עצות להקדוש-ברוך-הוא?! ...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה ממש געל נפש לראות כמה מוסדות הנקראים מ"אנשי שלומנו", והם סתם קבצנים, וחונפים את העשירים בכל מיני חנפה, העקר להוציא מהם כספים, והם נדמים בעיניו ככלבים, שאינם מתבישים לעשות צרכיהם ברחוב בלי בושה... וכן רצים הכלבים אחר צואת חבריהם להריחה... כמו-כן אלו אשר רצים תמיד לחפש ולהריח היכן נמצא עשיר חדש... ותמיד מתענינים אצל חבריהם אחר עשיר חדש או כתבת חדשה...

אשרי מי שהולך תמיד בגדלות המחין, וכל מה שצריך, הוא מבקש רק ממנו יתברך. ומוהרא"ש נ"י חדוש גדול בדבר זה, כאשר יעידו כל תלמידיו הקרובים אליו.

פחד

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך להרגיל את עצמו לבטח רק בו יתברך ולא להתפחד משום בריה כלל, כי הפחד הורס את האדם לגמרי, וכל הצלחת האדם — כשאיין לו שום פחד, כי

אז הוא יכול לעשות גבורות נפלאות עד מאד, ורבנו ז"ל אמר (ספר המדות, אות פחד, סימן ג'): על-ידי בטחון תנצל מפחד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כשיש לאדם פחד, אזי יזמר זמר של שמחה, וכמו שאמר רבנו ז"ל (שם, סימן י"ד): מי שיש לו פחדים, יזמר זמר של שמחה. וספר, שכן היתה דרכם של אנשי שלומנו בשעה שהלכו להתבודד באיזה מקום פנוי שאין שם בני-אדם או באיזה יער, היו שרים לעצמם שיר של שמחה, כדי להוציא את הפחד מלבם, כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל, אשר הנגון מגביה ומרום את דעת האדם ואת רוחו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר הפחד שאדם צריך לפחד הוא רק ממנו יתברך, ולא משום בשר ודם, כי מה יעשה לו אדם, וכשאדם חזק בבטחון, אזי אינו מתפחד משום בריה שבעולם, כי הבטחון מכניס באדם חזק ואמץ לב.

ופעם אחת במוצאי שבת-קדש דבר מוהרא"ש נ"י מדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן מ"ג), שעל-ידי חלישות הלב נופלים פחדים עליו, כי הגבור אין לו שום פחד, ועקר הגבורה היא בלב, דהינו מי שלבו חזק אינו מתירא משום דבר, ורץ לתוף קשרי המלחמה, ומתגבר על-ידי חזק ואמץ לבו, וכן להפך, רפי הלב הם מתפחדים, וזה שכתוב (דברים כ'): איש הירא ורף הלבב, פרש רש"י — הירא מעברות שבדו, פי על-ידי רף הלבב, על-ידי-זה האדם מתירא.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי באמת עקר גדלות האדם שיזכה לעבר את כל ימי חייו בשלום, הוא רק על-ידי אמץ הלב, כי כשאדם מאמץ את לבו, זה מכניס בו כח וגבורה עצומה לא לירא ולפחד משום בריה שבעולם כלל, ודבר זה סובב על כל פרט ופרט בחיים, כי באמת עובר על כל אחד בזה העולם

משברים וגלים, עד שאין לו שום יצה אף להחזיק מעמד, וכזה שאדם זוכה לאמץ את לבבו, הוא יכול לעבר על הכל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שביותר צריכים דבר זה כשאדם בא להתבודד עמו יתברך, כי על-פירכ כשאדם בא לפני השם יתברך, ורוצה לפרש את שיחתו, נופלת עליו חלישות גדולה, ונדמה לו כאלו אבדה תקנתו ממנו, וכאלו אין הקדוש-ברוך הוא רוצה בו, וכאלו אין מי ששומע אותו, ובאמת הכל דמיון, כי הוא יתברך אב הרחמן, ושומע תפלת כל פה, ותכף-ומיד כשאדם מדבר אליו יתברך, כל דבור ודבור נשמע ונתקבל, ומה שמתעכבת לפעמים הישועה, כי מלמעלה משתוקקים מאד לתפלתו, ורוצים שיפציר עוד בתפלה, ועל-כן מעכבים את ישועתו, וכשאדם הוא אמיץ לב וגבור חזק, הוא רץ לתוף קשרי המלחמה, ואינו מסתפל, וכל שפן שאינו מתבלבל משום חלישות הדעת, כי יודע, שהכל דמיון, והוא כדגמת מלחמה, שעקר הצלחת החילים בזה שרצים לתוף קשרי המלחמה, ואף שבין כף השונא יורה חצים, ובגני-אדם נהרגים, רחמנא לצלן, עם כל זאת חיל עם אמץ לב, רץ וקופץ לתוף קשרי המלחמה, ואינו מסתפל על שום דבר, ועל-ידי-זה דיקא הוא מצליח, נמצא, שביותר צריכין אמץ לב בתפלה ובבקשה להשם יתברך, להיות חזק מאד בתפלה ובהתבודדות מדי יום ביומו חק ולא יעבר, ולא יתפחד משום בריה כלל, כי מה יעשה לו אדם? וכשאדם הולך בדרך זו, הרי הוא מצליח.

ורבנו ז"ל אמר פעם, שאם היה לו בן יחיד, היה שולחו ליער באמצע הלילה להתבודד, ולא היה מתפחד עליו כלל, כי מי שנכנס בעבודה הקדושה של תפלה והתבודדות, אין לו ממה להתפחד כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהבעל-שם-טוב הקדוש, זכרונו לברכה, בהיותו ילד קטן נכנס לתוף היער להתבודד ברכו, פאשר צוה אותו

אָביו הָרַב הַקְדוֹשׁ רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר, זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ, קָדַם הַסְתַּלְקוֹתוֹ, וַיְהִי בַּהֲגִיעוֹ לְאַמְצַע הַיָּעַר, וּכְאֲשֶׁר הַתְּבוּדָה עִמּוֹ יִתְבַּרַךְ וְיִשָּׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת לַיהוָה יִתְבַּרַךְ, פֶּתְאִים בָּא הַסְּמֶד־מִם בְּדַמוֹת אָדָם, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: וַיִּהְיֶה דָאס אַ אַיִנגְעֶלֶע נִישְׁט מוֹרָא צו גֵּיין אַלֵּיין אֵין וואָלד? עָנָה וְאָמַר לוֹ הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְדוֹשׁ, זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ: "וואס עפּעס אַלֵּיין, עס איז דאָךְ מַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (ב). עָנָה וְאָמַר לוֹ הָאִישׁ הַנַּ"ל, הֲלֹא כְּתִיב (חֲזַקְאֵל ז'): "עֲזֹב הַשֵּׁם אֶת הָאָרֶץ", וַיְהִי כְּשָׁמַע הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְדוֹשׁ, זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ, אֶת דְּבָרָיו, הָיָה בְּיָדוֹ מִקֵּל, וְהִתְחִיל לְדַפֵּק בְּמַקְלוֹ עַל הָאָרֶץ, וְצָעַק: "יִתְפָּרְדוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אֶרֶץ, יִתְפָּרְדוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אֶרֶץ", וּמִיָּד נִעְלַם הָאִישׁ, כִּי הָיָה לְבוֹ שֵׁל הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְדוֹשׁ ז"ל לֵב אַמִּץ וְחִזְק עוֹד בַּהֲיִוְתוֹ יְלֵד קָטָן, וְלֹא הִתְפַּחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַע־עוֹלָם, כִּי יָדַע שְׂאִין לוֹ רַק הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּלִבָּהּ, וְעַל־כֵּן אִם בָּא אֵלָיו אַחַד וְאוֹמֵר לוֹ דְּבַר כְּזֶה — "עֲזֹב הַשֵּׁם אֶת הָאָרֶץ", יָדַע שֶׁהוּא הַסְּמֶד־מִם בְּעַצְמוֹ, וְעַל־כֵּן גָּרְשׁוֹ וְסָלְקוֹ.

וְסִיִּים מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁכֵן צָרִיף כָּל אָדָם לִידַע, שְׂאִין לוֹ לְאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם אֵלֹא הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ וְרַק הוּא יִתְבַּרַךְ יְכוֹל לַעֲזוֹר לוֹ, וְלִכֵּן יִרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לְבוֹא בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וַיִּסְפֹּר לוֹ כָּל אֲשֶׁר מַעִיק לוֹ, הֵינּוּ כָּל צְרוּחֵיו וְכָל יִסּוּרָיו וְכָל בְּלִבּוּלָיו, כְּאִלּוּ מִסְפֵּר לְאָדָם פְּנִים אֶל פְּנִים וּכְאִלּוּ מִסְפֵּר לְחֵבֶר טוֹב, וּבְרַגַע שֶׁתִּפְנֵס בּוֹ אֵיזוֹ מַחְשָׁבָה נֶגְדַּ זֶה, אוֹ אֵיזָה אָדָם יְבוֹא וַיִּגִּיד לוֹ נֶגְדַּ דְּבָרִים אֵלָיו, יָדַע שֶׁהוּא הַסְּמֶד־מִם בְּעַצְמוֹ, וַיִּגְרָשׁוּ וַיִּסְלְקוּ מִמֶּנּוּ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁדַּבֵּר זֶה תְּלוּי גַם בְּכַטְחוֹן לַעֲנִין פְּרִנְסָה, וְלַהֲגִיעַ לְשַׁפַּע דְּקַדְשָׁה, אִם הָאָדָם חִזְק בְּדַעְתּוֹ, וַיִּשׁ לוֹ לֵב אַמִּץ וְחִזְק, וְשֵׁם בְּטַחוֹנוֹ רַק בַּהֲקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, אֲזִי יְבִיאוּ לוֹ הַכֶּסֶף לְבֵיתוֹ בְּלֵי שׁוּם הַשְּׁתַּדְּלוּת, כִּי הַשְּׁתַּדְּלוּתוֹ תְּהִיָּה רַק תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה (ב) הָאִיף יְלֵד קָטָן אֵינוֹ מִתְפַּחַד לְלַכֵּת בַּיָּעַר לְבַד? עָנָה לוֹ הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְדוֹשׁ, זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ: מַה פֶּתְאִים לְבַד, הֲלֹא הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

אליו יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בא הרב הקדוש רבי משה מסאמבאר, זכותו יגן עלינו, בעל מחבר "תפלה למשה", אל הרב הקדוש רבי צבי הירש מרימנוב, זכותו יגן עלינו, והתאונן לפניו, שצריך להשיא את בתו, ולרש אין כל, ואין לו ממה להשיאה, (כי לרב הקדוש רבי משה מסאמבאר לא היו חסידים), ענה ואמר לו הרב הקדוש רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע: אל תירא ואל תפחד, תנסע לשבת לעיר דוקלא, והקדוש-ברוך-הוא בודאי יעזור לך, וכן עשה, ונסע לשם, אחר-כך אמר הרב הקדוש רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע אל הגבאים שלו, שיפרסמו שהוא נוסע לשבות שבת-קדש בעיר דוקלא אצל הרב הקדוש רבי משה מסאמבאר, והגבאים התחילו לדבר על לבו שלא ינסע, כי אינו לפי כבודו לנסע... ומנעו אותו בכל מיני מניעות, והוא באחת — שהוא נוסע, אזי אמרו לו כל הגבאים שאין עגלות מצויות, ענה ואמר להם: אם-כן, אני הולך ברגל, ולבש את בגדו העליון, ולקח את מקלו בידו ורצה לצאת מהבית, וכשראו הגבאים שהוא מתאמץ ללכת, הביאו עגלה... ונסע לשם לשבת-קדש, ונעשה רעש גדול בכל הסביבה, שהרב הקדוש רבי צבי הירש מרימנוב ישבת בעיר דוקלא, ונהרו אליו חסידים רבים והיתה שבת מרוממת (א דערהויבענער שבת), ואחר השבת נכנסו כל החסידים אל הרב הקדוש מרימנוב עם פתקאותיהם (שקורין "קוויטלעך"), ונכנס לו אז שפע גדול, ולקח את כל המעות, ונתנן לרב הקדוש רבי משה מסאמבאר, ואמר לו: קח את הכסף, ועכשו יהיה לך לחתן את בתך, וסיים מוהרא"ש נ"י: הרי לך, שאפלו צדיק וקדוש כמו הרב הקדוש רבי משה מסאמבאר, זכרונו לברכה, היה יכול לפל בחלישות הדעת, ולהתפחד שלא יהיה לו לחתן את בתו, והצריך לנסע לרב הקדוש רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע על זה פנ"ל, ובאמת מהו הכח של הצדיקים? זהו רק על-ידי חזק ואמץ לבם, וכשאדם מדבק את עצמו בו יתברך, ומוסר את עצמו לגמרי רק אליו

יתברך, והוא יודע שישועתו תלויה רק בידו יתברך, אז אינו צריך שום ברירה שבעולם, וכא לו שפע גדול. אשרי מי שזוכה להגיע לזה.

פרסום

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר עבודת אנשי שלומנו צריכה להיות — לגלות ולפרסם את רבנו ז"ל בעולם, כי הבעל-דבר עושה כל מיני פעולות שבעולם להעלים ולהסתיר את רבנו ז"ל מן העולם, וכבר התבטא פעם רבנו ז"ל, שבדרך כלל כשיש סוד, ומגלים את הסוד, אזי יוצא מגדר סוד, ונתגלה ונתפרסם הסוד בעולם, אבל הענין שלי — כל מה שמגלים את הסוד, זה נשאר סוד, וכזו הלשון אמר: "ביי די וועלט, אז מען זאגט אויס דעם סוד ווערט דאס אויס סוד, אבער מיין זאך איז אזא סוד, אז אפלו מען זאגט אויס דעם סוד בלייבט עס א סוד", ואנשי שלומנו תמיד חוזרים על השיחה הזו, כי ראו את זה בחוש במשך כל הדורות, כל מה שגלו ופרסמו את דעת רבנו ז"ל בעולם, ככר עמד זה לעמת זה, והסתיר והשפית את סוד רבנו ז"ל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שעוד בימי מוהרנ"ת ז"ל, שמסר את נפשו בכל מיני מסירות נפש לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, והדפיס והפיץ את ספריו הקדושים, עם כל זאת סבל כל מיני בזיונות ושפיכות דמים, עד שגם בין אנשי שלומנו חרפוהו ובזוהו עד מאד כידוע הספור הזה אצלנו, איך שמסר את נפשו לבנות את הקלויז במסירות נפש עצומה, (כמוכא קצת בפעלים לתרופה) ממכתבי מוהרנ"ת, מה שסבל עד שבנה את הקלויז), ויותר מזה, מה שאנו יודעים מפה לפה מדור לדור, שסבל אז

צרות ויסורים ועגמת נפש רבים ועצומים, ונכנס בחובות למעלה
מכחותיו, והכל כדי שיהיה לאנשי שלומנו מקום להתפלל שם
בראש השנה בקבוץ הקדוש שלנו, ועשה נפשות רבות כל השנה,
על ידי שנסע נסיעות מעיר לעיר ומכפר לכפר לגלות ולפרסם את
דעת רבנו ז"ל בעולם, ועם כל זאת, כשבא ראש השנה, אנשים
רבים רצו אל הרב הצדיק רבי שמואל אייזיק, זכרונו לברכה,
(תלמיד רבנו ז"ל), שהיה בעל מדרגה גבוהה בעבודת השם יתברך,
וכן אנשים רבים רצו אל הרב הצדיק רבי יודל, זכרונו לברכה,
(תלמיד רבנו ז"ל), שהיה בעל מופת גדול ובעל השגה וכו', וכן היו
עוד תלמידי רבנו ז"ל, עובדי השם גדולים מאד, ורבים ככלם שבאו
אל הקבוץ, הלכו אל תלמידי רבנו ז"ל, ומוהרנ"ת ז"ל נשאר עם
כמה אברכים וכו', וסבל הרבה בזיונות, עם כל זה לא התפעל כלל,
רק המשיך כל השנה לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם,
ולא הסתכל על שום מונע ומעכב, ובפרטיות בשנות המחלקת,
שעברה עליו מרירות דמרירות, עד שאסרו אותו בבית הסהר וכו',
וכן הביאו לביתו מדי פעם משטרה, כדי להפחידו וכו', ושאר
תלמידי רבנו ז"ל עמדו מהצד, ואדרבה לכמה היו עוד טענות
עליו — מדוע עזר את המחלקת... מי צריך לגלות ולפרסם את
רבנו ז"ל בעולם?! והוא לא הסתכל על זה כלל, רק הדפיס את
ספרי רבנו ז"ל, וחדש בהם חדושים נוראים ונפלאים, שזה
כל ספריו הקדושים, שחדש בדרכי רבנו ז"ל: ה"לקוטי הלכות"
הקדושים המחיים נפש כל חי, וכן ה"לקוטי עצות" וה"קצור
לקוטי מוהר"ן", ובפרטיות התפללות הקדושות שב"לקוטי תפלות",
וכן כתב מכתבים לכל אנשי שלומנו ולתלמידיו, וחזקם ואמץם
להחזיק בדרך התם והפשוט של רבנו ז"ל, וחפץ השם בידו הצליח,
שבמשך ימים ושנים זכה לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם,
ועל ידו דיקא נשאר האור הגנוז של רבנו ז"ל בעולם, ומכל
תלמידי רבנו ז"ל, אף שהיו גדולים מאד, ורבנו ז"ל בעצמו
הפליג במעלתם, כמו: הרב הצדיק רבי אהרן הרב מברסלב,
זכרונו לברכה, ויתר התלמידים, מכלם לא נשאר

זכר, ולולא זאת שמוהרנ"ת ז"ל מזכירם פה ושם בספריו הקדושים, אִזִּי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אֶפְלוּ שֶׁהָיוּ קַיָּמִים... וְכֵן הִיְתָה הַמְצִיאוֹת, כִּי מוהרנ"ת ז"ל שם לִפְנֵי עֵינָיו מִטְרָה אַחַת בְּלִבְד בְּחַיָּו — לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת דַּעַת רַבְּנּוּ ז"ל, וְעַל-כֵּן הִצְלִיחַ כָּל-כֶּף, כִּי מֵאַחַר שֶׁלֹּא הִיְתָה לוֹ שׁוּם כּוֹנֵה אַחֲרָת, רַק לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת דַּעַת רַבְּנּוּ ז"ל בְּעוֹלָם, עַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁאַר גַּם שְׁמוֹ לְבָרְכָה בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, כִּי רָאוּ אִיךָ שֶׁהָאָדָם הַזֶּה מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת שְׁמוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ, וּמְשַׁלֵּיךְ נַפְשׁוֹ מִנְּגִיד בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת דַּעַת רַבְּנּוּ ז"ל בְּעוֹלָם.

וּסְפָר לָנוּ מוהרא"ש נ"י: אֵלּוּ הָיִיתֶם יוֹדְעִים מֵה סֶבֶל מוהרנ"ת ז"ל כָּל יְמֵי חַיָּיו, אַךְ וְרַק הָיִיתֶם שֹׁגְגָה וּפְרָסָם אֶת דַּעַת רַבְּנּוּ ז"ל בְּעוֹלָם, אִזִּי הָיִיתֶם מְשֻׁתָּמִים וּמְתַפְעָלִים אִיךָ זָכָה לְהַחְזִיק מְעַמָּד, וְהָיוּ הַרְבֵּה מְפָרְסָמִים שָׂרְצוּ לְשַׁחַד אוֹתוֹ בְּמִמּוֹן וּבְכַבוֹד, שִׁיעִזּוּב אֶת דְּבַר רַבְּנּוּ ז"ל, וְיִהְיֶה צָדִיק מְפָרְסָם בְּעֶצְמוֹ... וּמוהרנ"ת ז"ל לֹא רָצָה אֶפְלוּ לְשִׁמְעַ אֲלֵיהֶם כָּלֵל, רַק הִשְׁלִיךְ אֶת נַפְשׁוֹ מִנְּגִיד וּגְלָהּ וּפְרָסָם אֶת דַּעַת רַבְּנּוּ ז"ל בְּעוֹלָם בְּמַסִּירוֹת נַפְשׁוֹ הַכִּי גְדוּלָה, עַד שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הָיָה לְלַעַג וּלְקַלְס, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, אֲצֵל אַנְשֵׁי הָעוֹלָם, וְעַד הַיּוֹם אֵין מַחְשִׁיבִים אוֹתוֹ כָּלֵל בְּעוֹלָם, כִּידוּע דְּבַר זֶה, וְאֶפְלוּ בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לֹא הִחְשִׁיבוּהוּ אִזִּי כְּמְפָרְסָם דְּבַר זֶה בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וַיֵּשׁ הַרְבֵּה סְפוּרִים בְּעַנְיָן זֶה, (וַיִּתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר), עִם כָּל זֹאת הִמְשִׁיךְ מוהרא"ש נ"י, שֶׁכָּל זֶה לֹא עָשָׂה אֲצֵלוֹ שׁוּם רֶשֶׁם כָּלֵל, רַק מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו וְכָתַב וְסִדֵּר וְהִדְפִּיס אֶת סְפָרֵי רַבְּנּוּ ז"ל, וְהִעֲתִיקָם בְּכַמָּה עֲתָקִים, וְכָתַבְתֶּם בְּכַמָּה וְכַמָּה מִהַדּוֹרוֹת, עַד שֶׁיִּצְאוּ בְּתַכְלִית הַהַדּוּר וְהִיפִי, עַד שֶׁיִּצְאוּ כְּמוֹ שֵׁשׁ לָנוּ הַיּוֹם סְפָרֵי רַבְּנּוּ ז"ל, כִּידוּע לִיּוֹדְעִים בְּזֶה.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, אַף-עַל-פִּי-כֵן אַף שֶׁסֶבֶל מוהרנ"ת ז"ל מֵה שֶׁסֶבֶל, וְגַם זָכָה לְהַעֲמִיד תַּלְמִידִים עוֹבְדֵי הַשֵּׁם גְּדוּלִים, וּמְסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבְוֹרָם, עִם כָּל זֹאת הַבֵּין וְהַשְׁכִּיל, שֶׁבְּהַכְרַח לְהַשְׁאִיר

את ההשארה של רבנו ז"ל אצל תלמיד אחד, ובחר בתלמידו רבי נחמן טולטשינער, זכרונו לברכה, שהוא שמש אותו הרבה מאד, ולא מש מתוך האהל, ואף שהיו לו הרבה תלמידים נאמנים ומסורים לו במסירות נפש, וגם הם עזרו לו לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל, כידוע, עם כל זאת התבטא פעם מוהרנ"ת ז"ל בזו הלשון: "איך גרייט אלץ מיט די פען פדי נחמן טולטשינער זאל קענען פירן דאס רעדל" (ג), וכן היה, שחפצו ורצונו של מוהרנ"ת ז"ל יצא, ועברה ההנהגה אחר הסתלקות מוהרנ"ת ז"ל לידי רבי נחמן טולטשינער ז"ל, כי הוא היה המוציא והמביא בדבר רבנו ז"ל בין אנשי שלומנו, והוא מסר את נפשו להדפיס את כל ספרי ה"לקוטי-הלכות" הקדושים, והיה פה מפיק מרגליות, ולמד עם אנשי שלומנו את דבר רבנו ז"ל כפי שקבל ממוהרנ"ת ז"ל, והיה יכול לחקות את מוהרנ"ת ז"ל לא רק את תנועותיו הקדושות, אלא אפלו את קולו הקדוש, והרבה מתלמידי רבנו ז"ל וכן רבם של תלמידי מוהרנ"ת ז"ל התפעלו ממנו מאד מאד, כי היו לו כחות עצומים, עם כל זאת לא היה חסר לו מחלוקות גדולות מבין אנשי שלומנו עובדי השם, כידוע הספור בינינו ממה שעבר עליו מאנשי טירהוויצא ומאנשי טשהרין (ויתבאר במקום אחר), ואף-על-פי-כן הוא לא התפעל כלל, רק המשיך להחדיר בין אנשי שלומנו את התמימות והפשיטות שקבל ממוהרנ"ת ז"ל, והיה בעל-התפלה בראש השנה, עד שאנשי שלומנו אמרו, שהוא מתפלל עם ה"לקוטי-הלכות", "דער 'לקוטי-הלכות' דאווענט פון איהם ארויס" (ד), כי בשעה שבטא את דבורי התפלה, ראו בחוש איך שכל פסוק ופסוק מפרש אצלו על-פי דבר מוהרנ"ת ז"ל, עם כל זאת סבל כל ימי חייו, והוא לא התפעל כלל, והקים תלמידים רבים שעזרו לו להפיץ את אור ודעת רבנו ז"ל בעולם, ואף שהיה נדמה כמה וכמה פעמים כאלו, חס ושלום, האור של רבנו ז"ל הולך ונחשף, עם כל זה היה האור הולך וגדל בכל פעם יותר ויותר, כמו שאמר רבנו (ג) אני מכין הכל עם העט, פדי שגם נחמן טולטשינער יוכל להנהיג את הגלגל, הינו את אנשי שלומנו. (ד) ה"לקוטי-הלכות" מתפלל מפיו.

ו"ל: "מיין פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען" (ה), ופרושו של טלואין ידוע, שאינו בוער בפעם אחת, אלא בכל פעם נדלק במקום אחר, כמו־כן היה אור רבנו ז"ל, שבכל פעם נדלק במקום אחר, על־ידי מקרבים חדשים שהתקרבו, וגם הם מסרו את נפשם ואת שמם ואת ממונם ואת כל אשר להם רק בשביל לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, ששמע מרבי לוי יצחק ומעוד שני תלמידים של רבי אברהם בן רבי נחמן, זכרוננו לברכה, שעד זמנו של רבי נחמן טולטשינער היה דבר רבנו ז"ל פחות או יותר מסדר, ואף שאנשי שלומנו סבלו הרבה מחלקת מהמתנגדים, עם כל זאת הלך כסדרן, ונתקרבו מקרבים, ובכל פעם נתלהב דבר רבנו ז"ל במקום אחר, ואפלו שגם על רבי נחמן טולטשינער הייתה מחלקת מאנשי טירהוויצא, יען כי רבי נחמן טולטשינער לא אחז מכולל אנשי מעמד, כי אמר שרבנו ז"ל אינו צריך חילים שכירים (דער רבי דארף נישט קיין געדינגענע סאלדאטן), ובכל פעם היו סכסוכים אחרים, עם כל זאת פחות או יותר הלך דבר רבנו ז"ל והתנוצץ ממקום למקום, שקורין טלואין, והיו קבוצים בהרבה עירות מאנשי שלומנו, והפיצו דעת רבנו ז"ל בעולם, אבל אחר הסתלקות רבי נחמן טולטשינער ז"ל (בכ"ו ניסן תרמ"ד), מאז החלו להיות חדשות בדבר רבנו ז"ל, כי התחילו להתקרב אנשי פולין, ודבר רבנו ז"ל התחיל להתפרץ לחוץ, על־ידי רבי ישראל קארדאנער ורבי לייבל פראמפילער ז"ל ורבי צבי וייסלייב ז"ל, והתחילו להדפיס את ספרי רבנו ז"ל במסירות נפש הכי גדולה, ונתפשטו מאד בכל ערי פולניה, ומאז התחילו שנויים גדולים בדבר רבנו ז"ל, כי הזקנים באומן מאד התפעלו מהיכן יש למקרבים החדשים כחות כאלו להדפיס ולהפיץ את אור רבנו ז"ל, ולא הצטרכו לזקנים כלל, כמו שמתאונן הרב החסיד רבי אלתר טעפליקער (בעל מחבר ספר "השתפכות הנפש" משיבת נפש" "מי הנחל" וכו'), באחד ממכתביו, שנתקרבו אנשי פולניה אל

(ה) האש שלי תוקד כבר עד ביאת המשיח.

דעת רבנו ז"ל, ואינם צריכים חזיק מאנשי שלומנו הזקנים... ומאז התחילו לעשות פתות פתות בין אנשי שלומנו, ואפלו שעוד בימי מוהרנ"ת ז"ל היו פתות פתות, ונתקמו דברי רבנו ז"ל שאמר פעם (עין חיי מוהר"ן, סימן שי"ט — דפוס חדש): אני אעשה מכם פתות פתות, עין שם; פי אלו הלכו אל הרב הצדיק רבי יודל, ואלו הלכו אל הרב הצדיק רבי שמואל אייזיק וכו', וכן אצל עוד כמה מתלמידי רבנו ז"ל נתלקטו אנשי שלומנו, וכמו־כן היה בימי רבי נחמן טולטשינער, שסביב הרבה מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל התלקטו בני הנעורים, כמו אצל רבי משה ברסלבר תלמידו של מוהרנ"ת ז"ל, וכמו־כן אצל עוד כמה מתלמידיו, על־כן לא היה נכר כל כך, אבל אחר הסתלקות רבי נחמן טולטשינער, כבר התחילו להכיר את השנויים, כי כמה שנים היו עליות וירידות בהנהגת כלליות אנשי שלומנו, ובכל פעם היה נדמה כי הנה הולך לכבות, חס ושלום, האור וכו', עם כל זאת עזרו הרבה מאנשי שלומנו להתפשטות דבר רבנו ז"ל, כמו רבי יודל דאשווסקי, זכרוננו לברכה, ואחיו רבי דוד צבי, זכרוננו לברכה שהדפיסו את ספרי רבנו ז"ל, וכן קרבו הרבה מאנשי שלומנו אל דעת רבנו ז"ל (והם היו נכדי הרב הצדיק רבי יודל תלמיד רבנו ז"ל), ואחר־כך התחיל הרב החסיד רבי אברהם שטערינהארץ להיות בעל־התפלה באומן, והוא למד בבית המדרש הגדול בראש השנה, הינו בקלויז, ואת הרב הקדוש רבי אברהם בן רבי נחמן, זכרוננו לברכה, אותו דחו מהצד ולמד בבית אחותו רחל לפני תלמידיו, וכן רבי שמשון נכד רבנו ז"ל למד במקום אחר וכדומה כמה מיני שנויים שנעשו בין אנשי שלומנו, שהיה בולט מאוד כל הענין של הפתות פתות, פי תלמידי רבי אברהם בן רבי נחמן, זכרוננו לברכה, היו מאוד דבוקים אליו, כי הוא גלה להם את אור רבנו ז"ל בשכל צמק, והם כבר לא היו יכולים לשמע מפי אחרים, כי ראו את ההפרש בינו לבין שאר התלמידים וכו', וכן רבי שמשון בארסקי מאומן למד לפני בעלי בתים פשוטים, וכן רבי געציל היתה לו חבורת עובדים שהלכו בדרך קיצונית לגמרי, וכן אחר־כך כשהתקרב

רבי אהרן ליב ציגלמאן מפולנ'ה שהדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל במסירות נפש הכי גדולה, והפיצם בכל ערי פולנ'ה וקרוב הרבה נפשות אל דעת רבנו ז"ל, והתלקטו סביבו הרבה בני נעורים, וכן אחר-כך כשנתקרב הרב החסיד רבי יצחק ברייטער, שהיה חדוש נפלא בין אנשי שלומנו, ובעל פה מפיק מרגליות, וזכה לקרב מאות נפשות אל דעת רבנו ז"ל, וכן הרב החסיד רבי שלמה גבריאיל שהנהיג את תלמידיו בדרך קיצונית לגמרי, מאז כבר התחילו לראות הפרש גדול בין זה לזה, ואף שכלם היו צדיקים גדולים עובדי השם באמת בלי שום פניות, עם כל זאת היו תמיד סכסוכים בין התלמידים, אבל מכלם נתקדש שם שמים ושם רבנו ז"ל בעולם, על אף גדל השנויים וחלוקי הדעות שהיו בין כלם בהרבה פרטים, עם כל זאת המשיכו את אור רבנו ז"ל בעולם, עד שנות הזעם שנכחדו רב רבם של אנשי שלומנו, ולא נשארו רק קבוץ קטן של אנשי שלומנו בארץ ישראל, ועוד בודדים בכל העולם.

וכשהתחילו לבוא לארצנו הקדושה כמה מאנשי שלומנו שנצלו בדרך גס, כמו הרב החסיד רבי צבי אריה ליפפל, זכרוננו לברכה, והוא התחיל להפיח רוח חיים באנשי שלומנו בירושלים, ולמד אותם את דרכו הקיצונית שקבל באומן, וקרוב את הרב החסיד רבי שמואל שפירא והרב החסיד רבי וועלוול חשין ועוד רבים מאנשי שלומנו בירושלים, שהפיח בהם רוח חיים שקבל באומן, וכן אחר-כך בא הרב החסיד רבי אליהו חיים רוזין, שהיה תלמידו של רבי אברהם בן רבי נחמן, ומסר את נפשו ליסוד בית המדרש על שם רבנו ז"ל, וגם הוא קרב הרבה לדעת רבנו ז"ל, ובפרט שהרב החסיד רבי שמואל הורביץ, זכרוננו לברכה, היה מוסר את נפשו פשוטו כמשמעו להדפיס ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל, אשר זה הועיל הרבה מאד להתפשטות דעת רבנו ז"ל בעולם, עד שבשנת תש"ט הגיע הרב החסיד רבי לוי יצחק, שגם הוא נצל בדרך גס, ועבר את מחנה הזעם וכו', גם הוא

הפיח רוח חיים בין אנשי שלומנו, כי היה תלמידו של רבי אברהם בן רבי נחמן, וזכרוננו לברכה, וכך נמשך כמה שנים, עד שלאט לאט התחילו להתקרב נפשות חדשות לרעת רבנו ז"ל, ואף שמבחוץ היתה תמיד מחלקת על אנשי שלומנו, כי בכל פעם נטפלה איזו בריה משנה אל אנשי שלומנו, אשר באמת לא היתה לה שום שיכות אל אנשי שלומנו, אבל כבר היה מספיק למתנגדים, שיוכלו להתוות אות קלון על אנשי שלומנו, וזה מה שגרם להרבה מניעות להתקרב אל דרכי רבנו ז"ל, כי בני העולם לא הכירו את עובדי השם היראים והשלמים כמו הרב החסיד רבי אברהם שטערנינהארץ ורבי שמואל הורביץ ורבי שמואל שפירא ורבי וועלוול חשין ורבי יונה לבל וכו', וכו', כי הכירו רק את אלו יוצאי הדפן, שבאמת לא היתה להם שום שיכות אל רבנו ז"ל, וזה כבר גרם לעכובים ולמניעות להתקרב אל דעת רבנו ז"ל, ובין כך נתעורר הרב החסיד רבי אליהו חיים רויזן, והדפיס את כל ספרי ה"לקיטי-הלכות" משנת תשט"ו עד שנת תשי"ט, וכן מסר את נפשו לבנות בית-הכנסת גדול על שם רבנו ז"ל במאה שערים, כי עד סוף ימיו היו אנשי שלומנו באיזה מרתף או באיזה חדר צדדי או במקום סתר וכו', אבל הוא מסר את נפשו שיהיה בית-מדרש מרכזי לאנשי שלומנו, ולמרות שגם על זה היו לו בזיונות ופשיות דמים, וסבל מחלקת ועלבונות מאנשי דלא מעלי, בורים וריקים וכו', עם כל זה הוא לא הסתכל עליהם כלל והמשיך לבנות, עד שחפץ השם בידו הצליח, והעמיד את בית-המדרש על תלו, וכך לאט לאט התחילו להתקבץ אחד אל אחד, אבל שרתה הפקרות גדולה בין אנשי שלומנו, כי לא היה אחד שיוכל לארגן ולאחד את אנשי שלומנו ביחד, כי הסתובבו ביניהם הרבה לצים ועזי פנים, כי היה המקום הפקר וכו'.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי הוא זכה להתקרב אל רבנו ז"ל בגיל צעיר מאד בהיותו בן שש עשרה שנה, ומאז בער לבו לגלות

ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם במסירות נפש עצומה, כי כאב
 לו מאד — מדוע האור הגנוז הזה יהיה פל-כף נעלם, והיה
 תמיד מגחך בעיניו, שקראו לבית-המדרש במאה שנים "אור
 הנעלם"... והיה רגיל לומר עוד מתחלת התקרותו — מי אומר
 שאור רבנו ז"ל צריך להיות נעלם, הלא דבר זה תלוי בדינו, אם
 נגלה ונפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, כבר לא יהיה נעלם...
 ועל-כן אחר חתנתו בשנת תשכ"ב השליף את עצמו לעבודת
 הכלל, והתחיל לדבר עם בני הנעורים מדברי רבנו ז"ל, וגלה
 ופרסם את שמו של רבנו ז"ל בין בני הנעורים, עד שבשנת
 תשכ"ה זכה להדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל: "לקוטי-מוהר"ן",
 "ספר המדות", "ספורי-מעשיות", "חיי מוהר"ן", שיחות הר"ן"
 וכו' וכו', והדפיס בשנה אחת שמונים וחמש אלף ספרים בתכלית
 ההדור והיפי, והיה זה חדוש גדול בימים ההם, כי עד שאנשי
 שלומנו הדפיסו ספר אחד, היו על זה רבוי מניעות ומחלוקת
 וכו', והפיצם בכל תפוצות ישראל במסירות נפש עצומה, ממש
 בפרוטות, וזה עשה מהפכה גדולה בעולם, ובפרט בארצות הברית,
 שאז רבם ככלם לא ידעו אפלו מרבנו ז"ל כלל, (כאשר מפרסם
 בינינו ספורים רבים ויבאר במקום אחר), ומאז התחילו להתקרב
 המון בחורים ואברכים אל דעת רבנו ז"ל, ובשנת תשכ"ו זכה
 מוהרא"ש נ"י לנסע בפעם הראשונה אל ציון רבנו ז"ל, (זו הייתה
 הנסיעה השלישית שנסעו אנשי שלומנו מארצות הברית), ומשם
 נסע לארצנו הקדושה, להיות בין אנשי שלומנו בפעם הראשונה,
 (כי מוהרא"ש נ"י מיום שנתקרב אל דעת רבנו ז"ל, התמיד מאד
 מאד בספרי רבנו ז"ל בשקיפה עצומה כעשר שנים רצופות, עד
 שהיו שגורים על פיו — ה"לקוטי-מוהר"ן" וה"ספורי-מעשיות"
 ו"ספר המדות" וכל השיחות שב"חיי-מוהר"ן" וב"שיחות-ה"ר"ן"
 וכל ה"לקוטי-הלכות" מרב שקידתו בהם, ועל-כן לא התערב
 בין אנשי שלומנו, וכשבא בפעם הראשונה אל אנשי שלומנו
 בירושלים, חשב שימצא מי יודע את מי...

ויהי כבואו לבית המדרש הגדול, ראה מחזה נורא, אשר יש מריבות וסכסוכים בין אנשי שלומנו, ובפרט שהיה אז פלוג גדול בין אנשי מירון לאנשי ירושלים, ועשו מזה ענין גדול וכו', וכן הסתובבו שם הרבה לצים ועזי פנים, וממש היה דוחה להסתפל על זה, איך שבחורים זורקים מגבות אחד על זלתו באמצע התפלה, ושופכים מים זה על זה... בדרך ליצנות ועוד עולות רבות כאלו, וחרפו וכוזו זה את זה וכו', (ויש בזה הרבה ספורים שקשה לרשמש על פני הכתב כל פרטי הדברים, ויתבאר במקום אחר), וכאב לו מאד מאד, ומחמת שהיה אז בגיל צעיר והבין שאף אחד לא ישמע בקולו, על-כן הסתפל היטב על כל אחד מאנשי שלומנו וכו' וכו', וברגע הראשון שנגנס לבית המדרש בא לעברו רבי לוי יצחק ונתן לו שלום, ומוהרא"ש נ"י תכף-ומיד הבחין בתמימותו ובפשיטותו של רבי לוי יצחק, כי אף שהיו בין אנשי שלומנו למדנים יותר גדולים ממנו וכו', וכן רבי אליהו חיים רויזן שמש יותר את רבי אברהם ברבי נחמן ז"ל, והיו לו הרבה ספורים יותר ממנו, עם כל זאת אמר מוהרא"ש נ"י, שהתמימות של רבי לוי יצחק בדעת רבנו ז"ל, זה לא היה נמצא אצל אף אחד, ועל-כן נמשך אחריו מיד, ורבי לוי יצחק קרבו מאד, וקרא לו אל ביתו, ודבר עמו בכל יום בעת שהיתו בארצנו הקדושה, מאחרי התפלה בשחרית ותיקין עד אחר הצהרים סמוך למנחה, ודבר עמו מה שדבר, ומוהרא"ש נ"י כתב את כל שיחותיו ואת כל הספורים ואת כל אשר שמע ממנו על הכתב, והבין תכף-ומיד כי הוא האדם המתאים מאד מכל אנשי שלומנו לגלותו ולפרסמו בין כל המקרבים החדשים, כי מוהרא"ש נ"י הבין אשר האדם הזה עם התמימות והפשיטות שלו, יוכל לתרם הרבה למען התפשטות דעת רבנו ז"ל בעולם, (כי מוהרא"ש נ"י מהרגע שהתקרב היו לו רצונות וכסופים לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, ובכל יום היה מתבודד ומתפלל להקדוש-ברוך-הוא, מדוע אורו הגנוז של רבנו ז"ל כל-כך נעלם, ומדוע לא יתגלה ויתפרסם

ויתפשט בכל העולם כלו אור ודעת רבנו ז"ל, ועל-כן כשכא
 לארצנו הקדושה, וראה את גדל ההפקרות שנעשית בין אנשי
 שלומנו, אשר איש הישר בעיניו יעשה, בער בלבו מאד, שצריכים
 לפרסם את אחד מאנשי שלומנו, למען ישמעו כלם בקולו, והוא
 יהיה המוציא והמביא בדבר רבנו ז"ל, ועל-כן שם עיניו על
 הרב החסיד רבי לוי יצחק, ותכף-ומיד התחיל לעשות תעמולה
 גדולה סביב רבי לוי יצחק, ומאז התחילה עליו מחלקת מאנשי
 שלומנו, ואף שהמחלקת התחילה עוד שנה קדם לזה, מעת
 שהתחיל להדפיס ולהפיץ את ספרי רבנו ז"ל בלי עזר שום ברִיה,
 אשר אז התקנאו בו כמה אנשים, ועוררו עליו מדינים, מחלקת
 ומריבות, כי לכל אחד היה מוסד בפני עצמו לשלשל מעות בכיסו...
 זה היה לו מוסד "קרן הדפסה", וזה היה לו מוסד "ועד ההדפסה",
 וזה היה לו מוסד "חברת מפיצי ספרי מוהר"ן", ופה בא אברך
 צעיר, ואינו שואל שום ברִיה, ומדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל
 ושובר את השוק לגמרי... ומפיץ את ספרי רבנו ז"ל בפרוטות
 ממש, בזול מאד מאד, ועל-כן התחילו לחלק עליו, וגם קראו לו
 לדין תורה וזכה בדין, ואף בא אליו אחד פעם עם אקדח וכו',
 והיה מה דהוה וכו', עם כל זאת עקר המחלקת התחילה אחר
 שהתחיל לפרסם את הרב החסיד רבי לוי יצחק, פי מוהרא"ש נ"י
 הלך בתומו, ולא ידע שבמאה שערים יש מחלקת ופרודים בין אנשי
 שלומנו, והיה הקרע עמק מאד מאד, הן מצד כספי הישיבה וכו',
 והן בעקר בענין ראש השנה, שהתפרדו — אלו למירון ואלו
 לירושלים, ועוד כמה סבות, ורבי לוי יצחק היה אז ללעג ולקלס
 בעיני כלם, ואף שהיה גבאי בבית המדרש, עם כל זאת היו
 הרבה מחצפים שהתחצפו נגדו, וכמה ירקו בפניו, עם כל זאת
 רבי לוי יצחק היה איש תקיף ולא התפעל משום ברִיה, והמשיך
 לדבר רק מרבנו ז"ל כדרכו תמיד, ודבר זה היה מאד נראה
 בעיני מוהרא"ש נ"י, איך שאדם חזק כל-כך על אף גדל
 הבזיונות ושפיכות הדמים שסובל שם מאנשי מירון וכו', עם כל
 זאת אינו מתפעל מהם, רק ממשיך לדבר מרבנו ז"ל, ועל-כן אמר

לעצמו, שההכרח לפרסם את האדם הזה, ולעשות תעמולה סביבו, וכן עשה, שהתחיל לגלות ולפרסם בין כל תלמידיו המקרבים אליו מכבר את גדלת רבי לוי יצחק, ועשה תעמולה גדולה סביבו עשר שנים, והדפיס הרבה ספורים ששמע מרבי לוי יצחק, וכן הדפיס הרבה שיחות ודבורים שלו בשם רבי לוי יצחק... והכל כדי ללקט את כל אנשי שלומנו סביב רבי לוי יצחק, וחפץ השם בידו הצליח, שבמשך השנים עשו דבריו פרות, ונתלקטה חבורה שלמה סביב רבי לוי יצחק, עד שלאט לאט כלם התחילו להתבטל כנגדו... אבל מאז שהתחיל מוהרא"ש נ"י לגלות ולפרסם את רבי לוי יצחק, נתהוותה על מוהרא"ש נ"י מחלקת עצומה, וכל אחד הלביש את מחלקתו בענין אחר, אולם הסבה האמתית — מפני שגלה ופרסם את רבי לוי יצחק... (ודרכו של מוהרא"ש נ"י לומר לנו תמיד: על דבר אחד איני מתחרט, והוא — שגליתי ופרסמתי את רבי לוי יצחק, כי על-כל-פנים הוא עשה סדר בין אנשי שלומנו, כי רבי לוי יצחק היה איש תקיף מאד, ואמר מוהרא"ש נ"י, אף שרבי אליהו חיים רויזן ידע לספר הרבה יותר ספורים מהדורות הקודמים מאשר ידע רבי לוי יצחק, כי הרי רבי אליהו חיים שמש יותר את רבי אברהם בן רבי נחמן, עם כל זאת מדת התמימות והפשיטות של רבי לוי יצחק לא היתה לאף אחד, ועל-כן אינו מתחרט כלל, למה גלה ופרסם אותו, ואף שלו יצאו מזה צרות רבות, כי בכל פעם באו כל מיני אנשים אל רבי לוי יצחק וספרו לשון הרע אחר עליו וכו', וכל מיני שקרים וכו', עם כל זאת הנה פדאי לו הכל, כדי שיהיה סדר בין אנשי שלומנו). ומאז הרבה מתלמידי מוהרא"ש נ"י, שהיו עובדי השם אמתיים, מתמידים בתורה ובתפלה ובהתבודדות וכו', עברו אל רבי לוי יצחק, ולמוהרא"ש נ"י לא היה אכפת כלל, כי עקר כונתו היתה שיתגדל ויתפרסם שמו של רבנו ז"ל בעולם, ולא תהיה יותר הפקרות בין אנשי שלומנו.

ואף שמאז שהתחיל להדפיס את ספריו, אז התלהטה המחלקת

עליו יותר ויותר, וכן השפיעו על רבי לוי יצחק, שגם הוא יצא כנגדו, אבל הכל היה כלפי חוץ, כי לרבי לוי יצחק היה קשר עם מוהרא"ש נ"י כל השנים, ואף שהיו כמה שנים שלא היה יכול להתראות עמו, עם כל זאת היה בקשר טלפוני עמו כמה פעמים בשבוע, ואף אחד לא ידע מזה, כי בפרוש אמר לו רבי לוי יצחק: אני מכרח לקיים עמך דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רמ"א) כמו שעשה פנחס עם ישראל וכו', אך הכל צריך להיות בסוד, כי רבי לוי יצחק על אף רב תמימותו היה פקח עצום, וידע פונת מוהרא"ש נ"י, ועל-כן לטובת הענין אמר לו, שיותר טוב שיהיו בקשר טלפוני, ובפרט שהאיש ששלח את הכסף לישיבה במאה שערים, היה שונא גדול למוהרא"ש נ"י, ועל-כן היה ההכרח שיתנהג כן, שמבחוץ היה נדמה כאלו גם רבי לוי יצחק נגדו, אבל הכל היה משחק, ולכמה אנשים נאמנים היה רבי לוי יצחק מתפאר: יש לי רק ידיד אחד, והוא מוהרא"ש נ"י, אבל מה לעשות מפני הקנאה צריך ללכת כן, אזוי מוז גיין דעם רבינס זאך פארשטעלט (ו), וכשבויעים לפני הסתלקותו של רבי לוי יצחק שליח מיוחד למוהרא"ש נ"י לארצות הברית, לבקש ממנו אישית, שרוצה מאד לראותו, וכאשר הגיע השליח מארץ ישראל, מצא את מוהרא"ש נ"י שוכב במטתו, כי נפצע בתאונת דרכים, והיה עם גבס וכו', ולא היה יכול לרדת ולילך, ראה השליח, שזה דבר בלתי אפשרי שיסע מוהרא"ש נ"י, ואף שהציע לו השליח, שישלם לו את הפרטים הליך וחזר, מגדל השתוקקותו של רבי לוי יצחק לראותו, שהרי שלח אותו בפרטיות שיקרא לו, אבל מוהרא"ש נ"י הראה לו שאינו יכול ללכת, ועל-כן התקשר מוהרא"ש נ"י תכף-ומיד לרבי לוי יצחק, (פי עד אז לא ידע עד כמה חמור המצב, רק לאחר ששמע מפי השליח את חמרת מחלתו, לא עלינו, אז נתודע לו), ורבי לוי יצחק חזקו, ואמר לו בזו הלשון — "ראה לחזק את עצמך בכל מיני אפנים, ותמשיך בעבודתך עבודת הקדש להפיץ את אור רבנו

(ו) כן צריך לילך דבר רבנו ז"ל — בהצלם ומחפש.

ז"ל בעולם, ואל תתפעל משום ברִיָּה כמו שדברתי עמך כל השנים", (ועוד דבר עמו כמה ענינים שמוהרא"ש נ"י לא רצה לספר לנו).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמאז שגלה ופרסם את רבי לוי יצחק בעולם, נעשה סדר גדול בין אנשי שלומנו, כי כלם כפפו ראשם כלפיו, יען כי דבוריו היו רק דבורי רבנו ז"ל, וחזק ואמץ את אנשי שלומנו ללכת בדרךי רבנו ז"ל, ואף שלא היה יכול להוריד את עצמו כל-כף אל בני הנעורים, ובפרט אל רחוקים, עם כל זאת עקר שמחתו של מוהרא"ש נ"י היתה, שיש כבר לאנשי שלומנו מי שינחה אותם, ואינם הפקר.

והזהירנו מוהרא"ש נ"י מאד מאד, כי עכשו אחר הסתלקות רבי לוי יצחק עלינו למסר את נפשנו יותר ויותר להפיץ את אור רבנו ז"ל בעולם, ולא להתפעל משום ברִיָּה שבעולם, כי, תהלה לאל, כבר יצאנו מהצמצומים ומהקטנות וכו', ואין אנו תלויים בשום אדם וכו', ובפרטיות שעלינו לבנות עיר על שם רבנו ז"ל, וזו יבנאל עיר ברסלב, ואף שהתחלה היא בצער, אבל בסוף ישגה מאד, וכן צריכים לעורר את כל אנשי שלומנו נ"י, שישעו אל ציון רבנו ז"ל, כי נפתחו הגבולות וכו' פידוע, וצריכים לנסע לשם לראש השנה, כי "הקבוץ של רבנו ז"ל בראש השנה הוא רק באומן ולא במירון ולא בירושלים, רק באומן", אבל אם אי אפשר אזי יכולים לעשות מנין בעירו ובמקומו ולא לפל בדעתו כלל, אם אינו יכול לנסע לשם, ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם הוא אינו יכול להיות על ציון רבנו ז"ל לעת עתה בראש השנה, רק עושה קבוץ ביבנאל עיר ברסלב, אף-על-פי-כן אינו נופל בדעתו, כי על-כל פנים אם אי אפשר לו לעת עתה להיות על ציון רבנו ז"ל, יתפלל בקבוץ בעירו, וכשיוכל לנסע לראש השנה לאומן יסע, אבל את כל אנשי שלומנו מוהרא"ש נ"י מעורר שישעו לראש השנה לאומן. והוא תמיד מוסר את נפשו

שְׁתַּלְמִידֵיו יַעֲשׂוּ תַלְמִידִים אַחֲרֵים, בְּאִפְנֵי שְׂיִתְגַּלֶּה אֹר וְדַעַת רַבְּנוּ
 ז"ל בְּעוֹלָם, וְרָגִיל לֹמֵר: מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל אָמַר לְאִנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, אַתֶּם
 אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים, אֲלֵא אַתֶּם שְׁלִימִזְלֵנִיקָס, וְדַבֵּר זֶה סוֹכֵב עַל עֵינֵי גְלוּי
 אֹר וְדַעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, כִּי בְּאִמַּת עוֹבֵר עֲכָשׁוּ עַל כָּלֵל
 הָעוֹלָם מַה שְּׁעוֹבֵר — צָרוֹת וַיְסוּרִים וְכוּ', וְאִי אֶפְשָׁר לְהַצִּילֵם
 רַק עִם אֹר וְדַעַת רַבְּנוּ ז"ל, וְעַל-כֵּן מֵדוּעַ אַתֶּם שׁוֹתְקִים?! וּמֵדוּעַ
 אֵינְכֶם מְגַלִּים וּמְפָרְסְמִים אֶת דַּעַת רַבְּנוּ בְּעוֹלָם?! וְרַק זֶה רְצוֹנוֹ
 וְחִפְצוֹ וְתִשׁוּקָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַא"ש נ"י — לְקָרֵב נַפְשׁוֹת לְרַבְּנוּ ז"ל,
 וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וְכוּ' רַק עַל נִקְדָּה זוֹ — לְגַלוֹת וּלְפָרְסֵם
 אֶת רַבְּנוּ ז"ל, וְהוּא תְּמִיד צוֹעֵק וּמְבַקֵּשׁ וּמְתַחַנֵּן לְפָנָי תַּלְמִידֵיו,
 שְׂיִרְחַמוּ עַל עֲצָמָם וַיִּרְחַמוּ עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וַיִּגְלוּ וַיִּפְרְסְמוּ אֶת
 דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וְתִקֵּן נִגּוֹן בְּעִבּוּר זֶה: עַל-יְדֵי הַפְּצַת סִפְרֵי
 רַבְּנוּ ז"ל נִבְיָא אֶת מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ", כִּיְדוּעַ בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ
 הַנִּגּוֹן, וְאוֹמֵר, כִּי עָקֵר הַגְּאֻלָּה תְּלוּיָה רַק בְּדַבָּר זֶה — אִם נִגְלָה
 וּנְפָרְסֵם אֶת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם; אֲשֶׁרִי הַשׁוֹמֵעַ בְּקוֹלוֹ, וַיְהִיֵּה לוֹ חֵלֶק
 בְּגְאֻלָּה.

וְכַמָּה פְּעָמִים אָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, כִּי כְּשֵׁיבֹא מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ,
 יֵרָאֶה בְּאֲצָבָעוֹ, מִי גָרַם לְבוֹאוֹ, וְאִיזוֹ חֲשִׁיבוֹת וְכִבוֹד יִהְיֶה אֲז לְמִי
 שְׁהַפִּיץ אֶת אוֹרוֹ הַגְּנוּז, וְלִהְפוֹךְ יֵרָאֶה בְּאֲצָבָעוֹ מִי גָרַם לְעִכּוּבוֹ,
 וְאִיזוֹ בְּזִיוֹן יִהְיֶה אֲז לְמִי שְׁהִתְנַגַּד לְהַפְּצַת סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְכַמָּה
 פְּעָמִים אָמַר לָנוּ מוֹהֲרַא"ש נ"י בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: מַה שְׂיִהְיֶה נַעֲשֶׂה עִמִּי
 אִינִי יוֹדֵעַ, אֲבָל זֹאת אֲנִי יוֹדֵעַ — שְׁתָּרְאוּ לְמִסֵּר אֶת נַפְשְׁכֶם רַק
 בְּעִבּוּר הַפְּצַת אֹר וְדַעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וְאֲז יִהְיֶה טוֹב לְכָל
 יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁרִי הַמְצִיַת אוֹתוֹ!

פאות

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁאַצֵּל רַבְנוּ ז"ל הֵיטָהּ הַקְפָּדָה גְּדוּלָה לְלַכֵּת עִם פְּאוֹת, וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְסַפְּרִים, שֶׁרַבְנוּ ז"ל לִפְנֵי שְׂיָצָא לְדֶרֶךְ הָיָה מְסַדֵּר אֶת פְּאוֹתָיו, וְרָאוּ וְהִבִּינוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲנָן בְּזָה, וְכֵן בְּבִיתוֹ הֵלֶךְ עִם פְּאוֹת מְסַדְרוֹת שְׁקוֹרִין גִּיקְרִיִּיזֵלְטֵעַ, הֵינּוּ תִּלְתְּלִים, וְהַקְפִּיד מְאֹד שֶׁיְהִיוּ פְּאוֹתָיו מְסַדְרוֹת, וְאָמַר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שֶׁפַּעַם אַחַת דִּבֵּר רַבְנוּ ז"ל מְעַנֵּן הַפְּאוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם תִּלְתְּלִים, שְׁקוֹרִין גִּיקְרִיִּיזֵלְטֵעַ פְּאוֹת, וְהִבִּין מִמֵּנוּ רְמִזִּים וְסוּדוֹת גְּדוּלִים בְּזָה, וְדִבְרוּ מִהַפְּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים ה'): קִנְצוֹתָיו תִּלְתְּלִים (עֵין חַי מוֹהֲרַ"ן, סִימָן תַּק"ז – דְּפוּס חֲדָשׁ).

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שֶׁזֶה עֵקֶר הַחֵן שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, כְּשֵׁיֵשׁ לוֹ פְּאוֹת מְסַדְרוֹת, וְזֶה עוֹשֶׂה קְדוּשָׁה הַשֵּׁם גְּדוּל, וְדִבֵּר זֶה שֶׁהוֹלְכִים עִם פְּאוֹת מְפֻזְרוֹת, זֶה לֹא שֶׁיֵּךְ לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּלֵל, וְאִין לְזֶה שׁוֹם מְקוֹר בְּשׁוֹם מְקוֹם, וְגוֹרֵם מַה שְׁגוֹרֵם וְכוּ', כִּי חוֹשְׁבִים שֶׁזוֹ דֶּרֶךְ רַבְנוּ ז"ל, וּבִקְאֻמַּת רַבְנוּ ז"ל הִתְנַגֵּד לְדִבְרֵי זֶה מְאֹד מְאֹד, וְגַם הוּא לֹא הֵלֶךְ כֵּן, וּמִכָּל שֶׁכֵּן מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל שִׁחֲקָה אֶת רַבְנוּ ז"ל בְּכָל דִּבְרֵי, גַּם הוּא הֵלֶךְ בְּפְּאוֹת מְסַדְרוֹת, שְׁקוֹרִין גִּיקְרִיִּיזֵלְטֵעַ (תִּלְתְּלִים), וְכַמוֹכֵן כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת הֵלְכוּ פְּאוֹת מְסַדְרוֹת וְכוּ'.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שֶׁרַבְנוּ ז"ל הִפְלִיג בְּמַעֲלַת הַצְּדִיקִים שֶׁבְּדוֹרוֹ, אִיךָ הֵם יְקָרִים גַּם-כֵּן מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאַלְמֵלֵא הָיָה בָּהֶם רַק מַה שְׁמֵרְחֻקִים אֶת אַנְשֵׁיהֶם מִמְּנִהְגֵי קְלֵי הָעוֹלָם, הַהוֹלְכִים וּמְנַהֲיָגִים עֲצָמָם בְּדַרְכֵי הַגּוֹיִם, וּמְדַמִּים עֲצָמָם בְּמַהֲלָכָם וּבְמַלְבוּשֵׁיהֶם וּבְמִנְהַגֵּיהֶם מְנַהֲגֵי עוֹבְדֵי פוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת, וְהוֹלְכִים עִם בְּלוּרִית וְכוּ', אִם לֹא הָיוּ פּוֹעֲלִים הַצְּדִיקִים הָאֵלֶּה, כִּי אִם מַה שְׁמֵרְחֻקִים מֵהֶם אֶת אַנְשֵׁיהֶם וְתִלְמִידֵיהֶם, גַּם-כֵּן דִּי, כִּי כָּל מְנַהֲיָג אִיךָ שֶׁהוּא מְתַנְהֵג בְּעַבּוּדָתוֹ, עַל-כֵּל-פָּנִים הוּא רְחוּק מְדַרְכֵיהֶם שֶׁל אֵלֶּי קְלֵי הָעוֹלָם, וְכֵן הַמְקַרְבִּים אֲלֵיהֶם אֶפְלוּ שֶׁהֵם כְּמוֹ

שָׁהֵם, אֲךָ מֵאַחַר שֶׁמְדַקְדְּקִים לֹא לִילֵךְ עִם בְּלוּרִית, רַק יֵשׁ לָהֶם פְּאוֹת, מִמִּילָא הֵם רְחוּקִים מִמְנַהֲגֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת וְקַלֵּי הָעוֹלָם, וְדָבָר זֶה מְאֹד חָשׁוּב וְיִקָּר אֲצֵלוֹ יִתְפָּרֵךְ (עֵין חַיִּי מוֹהַר"ן, סִימָן תכ"א — דְּפוּס חֲדָשׁ), וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, שֶׁשִּׁיחָה זֹו סוֹכְבַת עַד יְמֵינוּ אֵלוֹ, כָּל הַצְּדִיקִים וְהַמְנַהֲיָגִים וְהַמְפָּרְסָמִים, מֵאַחַר שֶׁמְנַהֲיָגִים אֶת תַּלְמִידֵיהֶם וְחֲסִידֵיהֶם שִׁישְׁמְרוּ אֶת עֲצָמָם לֹא לִילֵךְ עִם בְּלוּרִית רַק עִם פְּאוֹת אֲרוֹכוֹת, זֶה בְּעֲצָמוֹ כִּכְר חָשׁוּב מְאֹד בַּשָּׁמַיִם, כִּי עַל-יְדֵי הַפְּאוֹת הָאָדָם נִכְר בִּיהֲדוּתוֹ.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י: עַל-כֵּן מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם זָקֵן וּפְאוֹת, עָלָיו הָאֲחֻרָיוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא יֵצֵא עַל יְדוֹ חֲלוּל הַשֵּׁם, כִּי בְּאֲשֶׁר אֵיזָה קַל הַמְגִדֵּל בְּלוּרִית וּמְגַלֵּחַ אֶת זָקְנוֹ, עוֹשֶׂה אֵיזוֹ עוֹלָה וְכוּ', וְגוֹנֵב וּמְרַמֶּה אֶת הַבְּרִיּוֹת וְכוּ', אֵין נִכְר עָלָיו מִי עֲשֶׂה זֹאת, כִּי חוֹשְׁבִים שֶׁאֵיזָה גּוֹי עֲשֶׂה זֹאת, אֲבָל אֶחָד שִׁישׁ לוֹ פְּאוֹת וְזָקֵן וְעוֹשֶׂה אֵיזָה עוֹל אוֹ אֵיזוֹ גְּנֵבָה, חָס וְשָׁלוֹם, זֶה כִּכְר חֲלוּל הַשֵּׁם גְּדוֹל מְאֹד, כִּי תִכְףּ וּמִיד מְאֻשְׁימִים כָּל יְהוּדֵי חֲרָדִי, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְדַעַת, כִּי מִי שִׁישׁ עָלָיו צָלָם אֱלֹקִים, שֶׁהוּא — זָקֵן וּפְאוֹת, הוּא צְרִיךְ לְהִשְׁמַר מְאֹד מְאֹד בְּהַתְּנַהֲגוּתוֹ, שֶׁלֹּא יֵצֵא מִמֶּנּוּ חֲלוּל הַשֵּׁם.

וְאָמַר מוֹהַר"ש נ"י, כִּי הַזָּקֵן וְהַפְּאוֹת הֵם שׁוֹמְרִים אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יֵלֵךְ לְמִקְוֹת מְטַנְפִים, וּבְעֵבֹר זֶה בְּעֲצָמוֹ כְּדָאֵי שִׁיחָה לוֹ זָקֵן וּפְאוֹת, כְּדֵי שִׁיחָה מְפָרֵשׁ וּמְבַדֵּל מֵעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת וּמְקַלֵּי הָעוֹלָם, וְלֹא יִסְתּוּבֵב בְּמִקְוֹת הַמְטַנְפִים שְׁלָהֶם.

אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְצִיַת אֶת רַבְּנוּ וַיֵּל, וְהוֹלֵךְ עִם פְּאוֹת מְסֻדְרוֹת, שֶׁאֵזוֹ גּוֹרֵם קְדוּשַׁת שֵׁם שָׁמַיִם, וְצְרִיכִים לִידַע, שֶׁעַקֵּר הִיפֵי שֶׁל בֵּר יִשְׂרָאֵל הוּא לְלַכֵּת עִם פְּאוֹת דִּיקָא, וְלֹא כְּמוֹ אֵלוֹ חֲדָשִׁים מְקֻרָב בָּאוּ, שֶׁהוֹלְכִים רַק עִם זָקֵן בְּלֵי פְּאוֹת, אֲשֶׁר אֵין לָזֶה שׁוֹם מְקוֹר.

ומאז קבלת התורה הלכו עם ישראל עם זקן ופאות, ורואים בחוש היום, שיהודי עם זקן ופאות יש לו חן אחר לגמרי, וכן ילד קטן עם פאות תלתלים יש לו חן יהודי, ורואים ההפרש בינו לבין גוי; אשריהם ישראל, ואשרי דבקהם וצריכים לברח מכל מיני חכמות של הכל המצויות עכשו בעולם וכו', להתביש עם הפאות וכו', אדרבה עלינו להתפאר עם הזקן והפאות, וזה עקר הסימנים שלנו, שאנו זרע ברך השם, ובנו בחר הקדוש-ברוך-הוא, ועל-פן אין להתביש כלל ללכת עם פאות בריש גלי, ובוזה מקדשים שם שמים.

פושע

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל מי שנוגע במקוון חבירו, וכן כל מי שממון חבירו אינו חשוב בעיניו הוא בכלל פושע, ואי אפשר לו להתחמק מהשם "פושע", מאחר שמראה איך שממון זלתו הוא הפקר, ולא אכפת לו כלל ממון זלתו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר זאת צריכים לדעת — תכף-ומיד כשנעשה בעיני אדם קל וזול ממון זלתו, הוא כבר חשוד על כל העברות שבעולם כמו פושע, שפכר לא אכפת לו שום דבר, וצריכים להשמר מפושע בזה עד מאד, כי אין תוכו כבדו כלל, ורק בזה יכולים להכיר את האדם, הינו את פנימיותו וכו', אם הוא תוכו כבדו — אם שומר על ממון זלתו, כי אחרת הוא פושע גדול.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י הרבה בענין זה, ואמר — אדם יכול ללכת מלבש בלבוש חסידי וכו', ונדמה כירא ושלם, וברגע

שָׂרָק נַעֲשֶׂה קֵל אֲצִלוּ מִמּוֹן חֲבָרוּ הָרִי הוּא פּוֹשֵׁעַ, וְעָלְיוֹ אָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סִנְהֶדְרִין קי"ג): כָּל זְמַן שְׁפוֹשְׁעִים בְּעוֹלָם, חֲרוֹן
 אַף בְּעוֹלָם, כִּי אֲנָשִׁים כָּאֵלוֹ גּוֹרְמִים חֲלוּלֵי הַשֵּׁם גָּדוֹל, וּמְמִילָא
 נִתְרַבָּה הַחֲרוֹן אִף כָּאֵן לְמַטָּה, וּכְשֵׁיִשׁ חֲרוֹן אִף מְלַמְטָה, הֵינּוּ
 פְּעַם וּמְרִיבּוֹת, אֲזִי יֵשׁ חֲרוֹן אִף לְמַעְלָה וְכוּ', וְנִגְרַמּוֹת עַל-יְדֵי-
 זֶה צְרוּת מְשֻׁנוֹת בְּעוֹלָם.

וּבְכָל פְּעַם כְּשִׁמוּהָרָא"ש נ"י שׁוֹמֵעַ שְׁאָחָד עוֹשֶׂה עוֹל בְּמִמּוֹן
 זְלָתוֹ, הוּא מְאֹד מְקַפֵּיד עָלָיו וּמְרַחֲקוֹ לְגַמְרֵי וְכוּ', וְאֵינוֹ רוֹצֶה
 אֲפִלוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ, וְתַמִּיד הוּא מוֹכִיחַ אוֹתָנוּ בְּרַבִּים שְׁנוֹזְהָר בְּמִמּוֹן
 הַזֵּלָת, וְשָׂאִין עַל זֶה שׁוֹם מְחִילָה לְעוֹלָם, וְעָלֵיהֶם וְעַל כִּיּוֹצֵא
 בָּהֶם אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יּוֹמָא ל"ו): פּוֹשְׁעִים אֵלוֹ הַמּוֹרְדִים,
 כִּי מִי שְׁנוֹגֵעַ בְּמִמּוֹן חֲבָרוֹ וְהַכֵּל זוֹל בְּעֵינָיו, הוּא מְמַשׁ כְּמוֹרֵד
 בְּמַלְכוּת שָׁמַיִם, וּמוֹרָה וּמַגְלָה כִּי אֵין לוֹ יְרֵאת שָׁמַיִם כָּלֵל, וְאֲפִלוֹ
 שֶׁהוּא טוֹעֵן שְׂאִין לוֹ לְשֵׁלָם... אֵין זֶה תְּרוּץ כָּלֵל, אֶלָּא יִשְׁתַּדֵּל
 לְפִיִּס אֶת זְלָתוֹ, וְיִתֵּן לוֹ מְעַט וְעוֹד מְעַט, עַד שְׂיֻכַּל לְשֵׁלָם לוֹ
 אֶת הַכֵּל, אֲבָל לֹא מֵה אֲעֲשֶׂה? אֵין לִי... זֶה בְּכָלֵל הַפּוֹשְׁעִים
 וְהַרְשָׁעִים הַמּוֹרְדִים, וּלְבַסּוֹף יָבוֹאוּ עַל עֲנָשָׁם עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם,
 כִּי אֲנָשִׁים כָּאֵלוֹ שְׂאִינָם חֲסִים וּמְרַחֲמִים עַל מִמּוֹן זְלָתָם, לְבַסּוֹף
 נִכְנָסִים לְבֵית-הַסֵּהָר וְאִסּוּרִים בְּאִזְקִים.

וְאָמַר מוֹהָרָא"ש נ"י, כִּי כָּל אֵלוֹ הַמְּפַקְרִים שְׁלֵא אֲכַפַּת לָהֶם
 מִמּוֹן זְלָתָם, הֵם הַגּוֹרְמִים לְעֲצָמָם כָּל הַצְּרוּת וְהִיסּוּרִים, וְעָלֵיהֶם יֵשׁ
 לְרַמּוֹ מֵאֲמָרָם, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (יְרוּשְׁלָמִי, שֶׁבַת פָּרָק ט', הַלְכָה י"ד):
 תְּשָׁעִים וְתִשְׁעָה מֵתִים בְּפִשְׁיָעָה וְאָחָד בִּיְדֵי שָׁמַיִם, כִּי מִי שֶׁמוֹרָה
 הִתֵּר לְעֲצָמוֹ לְטַל מִמּוֹן חֲבָרוֹ, וְלֹוֹה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם לוֹ, וְצוֹחֵק וְאוֹמֵר:
 אֵין לִי... לְבַסּוֹף הוּא מֵת בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה, כִּי הוּא תַמִּיד חַי בְּפִחְדִים,
 וְכֵן הִרְבָּה פְּעָמִים מְסַתְּפָד בְּסַבּוּכִים עִם אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם הַתַּחֲתוֹן וְכוּ',
 עַד שֶׁהוֹרְגִים אוֹתוֹ בִּיְדֵים, (וְהָאֲרִיף בְּשִׁיחָה זוֹ מְאֹד).

והרבה פעמים הוכיח מוהרא"ש נ"י את תלמידיו ברבים, שישמרו עצמם לא לגעת בממון זלתם, ולא להסתכל אפלו על אחרים שקוראים עצמם על שם רבנו ז"ל, ואמר, שזו סתם ליצנות, כי מי שנוגע בממון חברו וכו', וקורא עצמו על שם רבנו ז"ל, באמת אין לו שום שיכות אל רבנו ז"ל כלל, והוכיח לנו, איך שפמה מוסדות הנקראים על שם רבנו ז"ל הם סתם גנבים, ואין להם שום שיכות אל רבנו ז"ל כלל, בונים דירות לעצמם, והולכים לגבות מעות מקצה העולם ועד סופו, וקוראים לזה קרית ברסלב... היש דבר מגחך מזה?! אף מה לעשות, כי בעתים הללו המשכיל ידם ושטנא נצח, ואלו הרשעים והפושעים והמורדים הם מצליחים, אבל נראה מה יהיה בסופם... והוכיח אותנו מאד מאד להזהר ולהשמר לא להשאיר חייבים אפלו אגורה אחת לשום בן אדם, ואם לא אכפת לו, הרי הוא בכלל פושע, ואין לו מחילה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שביותר צריכים לבקש ממנו יתברך על דבר זה — שלא יהיה חייב לשום ברירה, ולא יגע בממון זלתו, כי על הכל יש מחילה, אבל לא כשנוגעים בממון זלתו, כי מי שלוח כסף מזלתו, עליו לשלמו תכף-וימיד, ולא יאחר בזה כלל.

וכשרואה מוהרא"ש נ"י איזו עולה אצל אחד מתלמידיו, הוא אינו עוצר בעדו כלל, אלא מוכיחו ביחידות, וכשאין זה מועיל מוכיחו ברבים, וכשעדין עוד לא הועיל, מגרשו ומסלקו לגמרי מעל פניו בבזיונות, ולא אכפת לו שום דבר, ותמיד רגיל לומר: איני צריך תלמידים שעושים עולות לזלתי, אם אתם דוקא רוצים לעשות עולות לזלתי ולהקרא על שם רבנו ז"ל, תלכו למקומות אחרים שיש בברסלב, אבל לא אצלי, כי ב"היכל הקדוש" לומדים רק למוד אחד — איך לעשות רצון הקדוש-ברוך-הוא, איך להתבודד עמו יתברך, איך להיות דבוקים בו יתברך, ואיך לזכות לסיים את כל התורה כלה כמה וכמה פעמים, ומוהרא"ש נ"י אינו

סוכל פושע כָּלֵל, שְׁמֵמוֹן חֲבֵרוֹ נֶעֱשֶׂה הַפְּקָר אֶצְלוֹ, וְאִם שָׁהוּ אֲחָדִים שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ לְפִיּוֹ, לֹא רָצָה לְקַבֵּל שׁוֹם פִּיּוֹס, וְאָמַר: עַד שְׁלֹא מְשַׁלְּמִים לְחֲבֵרוֹ מֵה שְׁחִיבִים לוֹ, אוֹ עַל-כָּל-פְּנִים מְפִיִּסִים אוֹתוֹ וְנוֹתְנִים מִשָּׁהוּ, הֲרִי הוּא בְּכֻלּוֹ פּוֹשֵׁעַ, וְאִינִי רוֹצֶה שְׁפוֹשְׁעִים יִסְתַּכְּבוּ אֶצְלִי.

(וּבְקִאֲמַת רֵאִינוּ אֲשֶׁר כְּמַעַט אֵין דְּבָר שְׁמוּצִיא אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י מִשְׁלוֹתוֹ כְּמוֹ מִי שְׁאִינוֹ מְצִיָּתוֹ בְּדְבָר זֶה, וְהוּא פּוֹשֵׁעַ וְנוֹגֵעַ בְּמִמּוֹן חֲבֵרוֹ, וְרִגִּיל לֹמַר: עַל עֲבֵרָה שְׁאָדָם עוֹשֶׂה אֶפְלוֹ הִיא הַחֲמוּרָה בְּיוֹתֵר, יֵשׁ עֲלֶיהָ תְּשׁוּבָה, כִּי דְבָרִים שְׁפִינֵנו לְבִין קוֹנוֹ מוֹעִילָה תָּמִיד תְּשׁוּבָה כְּפִי כָּלְלִי הַתְּשׁוּבָה, אֲכַל מִי שְׁנוֹגֵעַ בְּמִמּוֹן זָלָתוֹ וְנֶעֱשֶׂה אֶצְלוֹ הַפְּקָר, עַל זֶה אֵין מְחִילָה כָּלֵל, וְהוּא פָּשׁוּט גִּזְלָן וְגִנְבֵי, וּמֵה כָּבֵר שִׁיף שִׁילְמָד אוֹ יִתְפַּלֵּל, מֵאַחַר שְׁכֶסֶף וּמִמּוֹן גִּנְבָה בְּיָדוֹ, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ סוֹכֵלוֹ כָּלֵל, וּכְוֹ בְּרַגַע שְׁמַתִּיר לְעֶצְמוֹ מִמּוֹן זָלָתוֹ, הוּא כְּבֵר חָשׁוּד עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וּמֵה גַם שֶׁהוּא אֲכֹזֵר גְּדוֹל, כִּי הִלָּה צוֹעֵק וּבוֹכָה עַל מְמוֹנוֹ, וְזֶה סֵתָם צוֹחֵק מְמַנֵּי בְּהִלָּף וְשׁוֹב עִם תְּרוּצִים שֶׁל הֶבֶל... וְהִיא מוֹהֲרָא"ש נ"י מְגַרֵּשׁ מְמַנֵּי אֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ בְּלִי רַחֲמָנוּת).

אֲשֶׁרִי מִי שִׁישִׁים דְּבָרִים אֱלוֹ אֵל לְבוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים בְּזֶה וּבְכָא לְנֶצַח.

פְּזִיזוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁכָל הַצְּרוֹת הַבָּאוֹת עַל הָאָדָם הֵן רַק מִחֲמַת חֹסֵר יְשׁוּבַת הַדַּעַת, כִּי כְּשֶׁאָדָם מֵיִשָּׁב אֶת דַּעְתּוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה אִם פֵּעַם לֹא יָבוֹא לְיָדֵי צָרָה, כִּי כָּל הַצְּרוֹת הֵן רַק מִחֲמַת

מהירות, שעושה דבריו בפזיזות, ועל-ידי-זה נלכד במצודה רעה, וכבר קשה לו לצאת ממנה, ואם היה מישב בדעתו, ולא היה פזיז בעניניו, לא היה בא אל צרה כזו שנפל אליה. ונתן כמה דגמאות: רואים אדם שקופץ לתוך עסק, ולוה מעות על ספק ספיקא של רוח, ולבסוף פושט את הרגל, ועל-ידי-זה לא די שהפסיד את כל כספו, אלא גם נשאר חייב להרבה אנשים, ועל-פירב הוא מכרח לברח ועוזב את אשתו וילדיו הפקר וכו', ומי מדבר כאשר הוא מסתבך עם החק וכו', והממשלה מחפשת אחריו, שאז מר ומרור לו מאד, ואינו יודע לשית עצות לנפשו, אבל אם לכתחלה היה מתון, ומחפה ומישב עצמו לראות כמה כסף יש לו, ואיך יפל דבר, ובכל דבר יחשב פעמים, אז יצליח דרכו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי עקר הצלחת האדם בזה העולם הוא כשחי עם חשבון ומישב את עצמו בכל דבר איך ומה ואימת, לא-כן כשהוא פזיז, על-ידי-זה מאבד הרבה, עד שנכשל בכשולו גדול.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אין שום בדין לומר לאחד שאין לי, כי אין שום בדין להיות עני, מה שאין בן גנב זה הבדין הכי גדול, הינו כשאדם רוצה להשיא את בנו או את בתו, ואין לו כלום, על-פירב הוא מתבייש לומר שאין לו, כי לא מתאים למחתנים להשתדף עם עני, על-כן עושה מעשה פזיזות, ואומר שיש לו, ומחייב עצמו על הרים וגבעות וכו', אשר לבסוף לא יוכל להחזיק בזה, ולבסוף הוא הולך ולוה כספים וכו', עד שאין לו מהיכן לשלם, וכך רצים אחריו וצועקים עליו גנב וגזלן וכו', וזה בדין הכי גדול, כשחייבים לאנשים כספים, ואין מהיכן לשלמם, ובצלי החובות נוגשים בו וכו', וכן לוקחים את הרהיטים שלו וכו', על-ידי קצת ישוב הדעת היה יכול להפטר מכל זה, אם לא היה פזיז לקפץ תכף-ומיד להבטיח מה שלא יוכל לעמד בזה. וכן הוא בכל דבר, הפזיזות של האדם להראות את עשרו

הורסת אותו, ועוקרת אותו לגמרי משני העולמות, כי מי שהוא פזיז ונכנס לחובות, על-ידי-זה אין לו כִּבְר עולם הזה, כי כִּלְמ רודפים אחריו, וכן אין לו כִּבְר עולם הבא, כי אי אפשר לו ללמד ולהתפלל ולקיים מצוותיו יתברך מרב בלבוליו, והכל רק מחמת פזיזותו, ואם היה זוכה לישוב הדעת לא היה מגיע לדבר זה כלל וכלל.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה בענין פזיזות, איך שהאדם עוקר את עצמו על-ידי המדה המגנה של פזיזות משני העולמות, ומאומה אין בידו, רק צרות ויסורים ועגמת נפש, מה שאין כן על-ידי ישוב הדעת הוא מרויח בזה וכבא, ורואים בני-אדם שיש להם צרות מבניהם או מבנותיהם שיוצאים לתרבות רעה, חס ושלוש, אשר אם היו מישבים את דעתם לבסוף היו יכולים להחזיר אותם למוטב, אבל על-ידי הפזיזות מאבדים אותם לגמרי, ונעשה חרבן במשפחה, והבית כִּבְר חרב ונחרב, והכל רק מצד פזיזות, כי באמת במצב כזה צריכים ישוב הדעת גדול, כי בודאי הצער הוא גדול עד מאד, והוא קשה מנשא, עם כל זאת היו יכולים למנע הרבה אסונות, אם היו הולכים בדרך של ישוב הדעת ולא בדרך פזיזות, למשל: כאשר ארע אסון כזה צריכים ללכת בדרך אהבה והתקרבות וכו', ולא לקפץ ולכעס ולרחקם וכו', אשר אז מאומה לא ישיגו, כי הבנים והבנות יברחו, ואף פעם כִּבְר לא יוכלו לראות את הנכדים וכו', ואל כל זה צריכים הרבה ישוב הדעת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אי אפשר להגיע אל ישוב הדעת כי אם על-ידי תפלה והתבודדות, לבקש הרבה ממנו יתברך שיזכה לישוב הדעת, ועל-ידי-זה יזכה להגיע לישוב הדעת, כי רק על-ידי רבוי תפלה והתבודדות זוכים לישוב הדעת, ועל-פני כל אלו מאנשי שלומנו היקרים שהתבודדו הרבה בינם לבין קונם, וכו' לישוב הדעת, וכל ימיהם עברו בזה העולם באפן אחר לגמרי.

אִפְלוּ שְׁגַם עֲלֵיהֶם עֶבֶר מֵה שְׁעֵבֶר וְכוּ' — כָּל מִינֵי אֲסוּנוֹת וְצָרוֹת
וְכוּ', כִּי אֵין לָךְ אָדָם שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלָיו בְּיַמֵּי חַיָּיו מְשֻׁבְּרִים וְגִלִּים,
עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, אֲבָל תִּכְתֹּף וּמִיד כְּשֶׁאָדָם מֵיִשָּׁב בְּדַעְתּוֹ וְאִינוּ פְּזִיז,
אֲזִי יְכוּל לְקַבֵּל עָלָיו הַכֹּל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר אֵיתָא בְּשֵׁם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ,
זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ (עֵינִי בַּעַל-שֵׁם-טוֹב עַל הַתּוֹרָה, פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב) עַל פְּסוּק:
"וְאֶבְדְּתֶם מְהֵרָה", מִי שֶׁתְּמִיד מְמַהֵר וְאֵין לוֹ יִשׁוּב הַדַּעַת, הוּא נֶאֱבָד
לְגַמְרֵי, כִּי הָעֶקֶר בְּזֵה הָעוֹלָם הוּא יִשׁוּב הַדַּעַת, וּפְרָשׁ בְּזֵה מוֹהֲרָא"ש
נ"י אֶת הַפְּסוּק (יִשְׁעִיָּה מ"ט): "מְהֵרֵי בְּנִיךָ מְהֵרְסִיךָ וּמַחְרִיבִיךָ מִמֶּךָ
יִצְאוּ", הֵינּוּ אִם הַבְּנִים מְמַהֵרִים וְאֵינָם בְּעָלֵי יִשׁוּב הַדַּעַת, אֲזִי הֵם
הַגּוֹרְמִים לְהִרְסוֹת וְלַחְרָבָנוֹת, וְאָמַר אֵת זֶה גַם נִגְדַּת כְּמָה מִתְּלַמְּדֵי
שֶׁהוּא גֹדֵלֵם כְּמָה שְׁנִים, וְלָמַד עִמָּהֶם, (פְּיֻדוּעַ, אֵיךְ שְׁמוֹהֲרָא"ש
נ"י מוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּעֵבֹר כָּל תְּלַמִּיד מִתְּלַמְּדֵי, וְסוֹבֵל מֵה שְׁסוֹבֵל),
וְלִבְסוֹף בְּרַחוּ וְהִתְחִילוּ לְחַלֵּק עָלָיו, וְאָמַר עַל זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י,
כִּי גַם זֶה בָּא מִצַּד פְּזִיזוֹת, כִּי רוֹצִים לִירְשָׁנִי בְּחַיִּי, וְעַל-כֵּן כָּבֹד
מִתְחִילִים לְחַלֵּק עָלָיו, וּמוֹשְׁכִים אֲנָשִׁים אֲלֵיהֶם, וְהֵם מְדַבְּרִים
אוֹתָם דְּבוּרִים שְׁלוֹ, וְזֶה פְּרוּשׁ "מְהֵרֵי בְּנִיךָ" — כְּשֶׁהַבְּנִים מְמַהֵרִים
וּפְזִיזִים, וְאֵין לָהֶם זְמַן לְחִכּוֹת, אֲזִי "מְהֵרְסִיךָ וּמַחְרִיבִיךָ מִמֶּךָ יִצְאוּ",
הֵם אֲשֶׁר גּוֹרְמִים הָרֵס וְחִרְבֹן, וְחִכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (סְנֵהֲדָרִין
י"ט): כָּל הַמְּלַמֵּד אֵת בֶּן חֲבֵרוֹ תוֹרָה מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ
יִלְדוּ, וְכֵן מְצִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁהַתְּלַמִּידִים נִקְרְאוּ בְּנִים, וְזֶה
"מְהֵרֵי בְּנִיךָ" — כְּשֶׁהַתְּלַמִּידִים, שֶׁהֵם הַבְּנִים, הֵם פְּזִיזִים, וְרוֹצִים
לְהַתְּגַדֵּל עוֹד בְּחַיֵּי רַבָּם, עַל-יְדֵי-זֶה — "מְהֵרְסִיךָ וּמַחְרִיבִיךָ מִמֶּךָ
יִצְאוּ", הֵם אֲשֶׁר גּוֹרְמִים חִרְבֹן וְהָרֵס. וְסִים מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֲבָל
הֵם אֵינָם יוֹדְעִים, שֶׁלְּבִסוֹף עַל-יְדֵי הַפְּזִיזוֹת וְהַמְהִירוֹת שֶׁלָּהֶם,
הֵם גּוֹרְמִים לְעֲצָמָם הָרֵס וְחִרְבֹן גְּדוֹל עַד מְאֹד, כִּי מִפְּסִידִים אֵת
רַבָּם, וּמֵאֲבָדִים גַּם אֵת הָאֲנָשִׁים שֶׁמְשַׁכּוּ אֲלֵיהֶם, וְנִשְׁאָרִים קְרָחִים
מִכָּאן וּמִכָּאן.

ומוהרא"ש נ"י תמיד מזהירנו, שקדם כל דבר, נרגיל עצמנו לדבר עמו יתברך ולהתייעץ עמו יתברך, ולשפט עצמו על כל פרט ופרט בחיים, ועל-ידי-זה דיקא יזכה לשוב הדעת, פי בלא התבודדות אי אפשר להגיע כלל אל ישוב הדעת, ורבנו ז"ל אמר פעם, שאף שיש אנשים כשרים בלא התבודדות, אבל אני קורא להם מבהלים ומבלבלים (עין שיחות הר"ן, סימן רכ"ח), ואמר מוהרא"ש נ"י, מי שחי את חייו עם התבודדות ושיחה בינו לבין קונו, אזי כל חייו הולכים כבד באפן אחר לגמרי, והוא אף פעם אינו פזיז רק תמיד בשוב הדעת, ואין לו שום עסקים ומריבות עם אחרים כלל, אשרי לו!

ופעם אחת בשפת פרשת עקב דבר מוהרא"ש נ"י הרבה בענין לשמר עצמו מפזיזות, ובתוך דבריו פרש: "והיה עקב תשמעון", והיה — סובב על שמחה כמאמרם, וזכרונם לברכה (מגלה י'): אין והיה אלא שמחה, עקב — סובב על ענוה, כמו שפתיב (משלי כ"ב): עקב ענוה, הינו שלכל בר ישראל יש שתי עבודות בזה העולם, מצד אחד יעלה מעלה מעלה, וישיג יותר ויותר השגת אלקותו יתברך, אשר דבר זה יביאו לשמחה אמיתית, פי אין לה עוד שמחה כמו הדבקות בו יתברך, אשר רק זה נקרא שמחה, פי בלי דבקות בו יתברך לא שיה שמחה כלל, אף מצד שני צריך תמיד להכיר את מקומו, ואל יצא ממקומו, הינו שיהיה בענוה, וכל מה שיעלה יותר ויותר, על-ידי-זה יסתכל יותר למטה, שלא יגבה לבו, ויחשב שכבר השיג איזו דרך, אשר כל זה הוא הבקיאות שרבנו ז"ל מלמד אותנו (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ו'): להיות בקי ברצוא ובקי בשוב עיל ונפיק, עין שם; ואז כשיש לו שתי הבקיאיות האלו, מצד אחד עולה מעלה מעלה, והוא תמיד בשמחה, ומצד שני יורד מטה מטה, והוא בענוה ובשפלות, אז יגיע אל מדרגה של "תשמעון", שזכה לשמע בקולו יתברך, והוסיף מוהרא"ש נ"י, שהטעמים הם "מונח מונח רביעי", להורות הן "והיה" — שהיא מדת השמחה ועלית המדרגות, שצריך להיות בבחינת "מונח" לשון נחא וישוב

הדעת, ולא פזיזות הינו לא בדרך הפלגה, וכמו-כן "עקב" שהוא מדת הענוה, ולהפיר את מקומו, צריך להיות בבחינת "מונח", לשון נִחָא וישוב הדעת, ולא פזיזות, הינו לא בדרך הפלגה, ואז "תשמעון" בקולו יתברך — "רביעי", שמרמז על שם הַיָּהוּה, ברוך הוא, שהוא בחינת מרבע — הינו כְּשֵׁישׁ לְאָדָם נִחָא וישוב הדעת, ואינו הולך בפזיזות, על-ידי-זה זוכה לראות לפני עיניו את שם הַיָּהוּה ברוך הוא שהוא בחינת "רביעי", ומה גם אשר "רביעי" עולה בגימטריה צב"ר, ורבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ה), שהוא ראשי תבות צ'דיקים ב'ינונים ר'שעים, עין שם; הינו על-ידי שהאדם תמיד עולה במעלה ושמת, שזה בקי ברצוא, והוא תמיד חושב על עצמו באיזה מצב הוא נמצא, ועל-ידי-זה הוא בא לידי ענוה שזה בקי בשוב, על-ידי-זה "תשמעון" — יהיה לו כח לשמע בקולו יתברך, ומה גם שיזכה לעורר אחרים בתשובה "רביעי" — צ'דיקים ב'ינונים ר'שעים, והכל על-ידי ישוב הדעת שהוא בחינת נִחָא, ולא על-ידי פזיזות, שאל מאומה לא תביא אותו, אשרי מי שמכניס הדבורים האלו בלבו.

צדיק

מוהרא"ש נ"י דבר פעם ממעלת הסתכלות בפני הצדיקים, ואיך זה מועיל מאד ליראת שמים, ולעורר את לב האדם לעבודת השם יתברך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ע"ה), כי הצדיק כָּבֵד זָכָף את עצמו בהזדככות כזאת, עד שאור השכינה הקדושה חופפת על פניו, ועל-ידי הסתכלות על פניו בלבד, אפלו אם לא שומעים ממנו שום דבור, על-ידי-זה מקבלים התעוררות לתשובה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן י"ט), ואשרי מי שפרגיל את עצמו להסתכל בפני הצדיקים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אף-על-פי-כן אסור לאדם להטעות את עצמו ולחשב, שכל מי שנואה לו כלפי חוץ כצדיק אמתי, מחמת שיש לו זקן לבן ופאות ארכות וכו', הוא באמת צדיק שצריכים להסתכל עליו, כי, בעוונותינו הרבים, נמצאים היום כמה מיני צבועים ומפרסמים של שקר, שעד אתמול היו אנשים פשוטים או אפלו בעלי עברה, רחמנא לצלן, ופתאם נתגדל שמם בעולם, על-ידי כמה שוטים, שפרסמו את שמם כדי להרויח כסף וכבוד על ידם, והנה הצמיח לעצמו מפרסם זה זקן ארוך ופאות וכו', והמון בני-אדם רצים אחריו, אך הוא סתם שקרן וצבוע בעלמא, ולכן צריכין סיעתא דשמיא לדעת, מי הוא הצדיק הזה שיכולים לקבל יראת שמים והתעוררות לתשובה על-ידי הסתכלות בפניו, ועקר הדבר תלוי כשיודעים את עברו של האיש הזה, ואיך בלה את ימיו ושנותיו מבחורותו עד עכשו, דהינו שיודעים שהיה ירא שמים, ומתמיד בלמודו מנעוריו וכו', אזי איש כזה יש לו חזקת בשרות, ואם אחר-כך נתפרסם שמו בעולם, יכולים להעמיד אותו על חזקתו, שהוא ירא שמים באמת, אבל איש כזה שלא יודעים בכלל מהיכן הוא בא ומאין צץ לפתע, רק פתאם מדביקים את שמו בראש כל חוצות, שהוא צדיק ומקבל אלקי, מלמד בנסים וכו', ובאמת לא היו דברים מעולם, מאיש כזה צריכים להזהר מאד, ואסור לתת לו שום תקנה ועז (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"א).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש בענין זה שקול דק מאד, כי עין האדם מטעה אותו לגמרי, ומי גדול לנו משמואל הנביא, שנקרא "הרואה" (שמואל א' ט'), והעידו עליו חכמינו הקדושים (ראש השנה כ"ה:): שקול שמואל כמשה ואהרן, ואף-על-פי-כן כשבא למשח אחד מבני ישי למלך, וראה את אליאב, חשב שבודאי זה הוא, ואמר (שמואל א' ט"ז): "אך נגד השם משיחו", ואמר לו הקדוש-ברוך-הוא (שם): "אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו" וכו', כי לא אשר יראה האדם, כי האדם יראה לעינים והשם יראה

לִלְכָב", הָרִי שְׁאֵפְלוּ שְׁמוּאֵל הַנְּבִיא לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִבְחִין בְּדַבָּר, כִּי הוּא עֲנִין דִּק מְאֹד כַּנ"ל, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִיךָ אֲנָשִׁים קִטְנֵי עֲרֹף כְּמוֹנוּ נוֹכַח לְהִבְחִין בְּדַבָּרִים אֵלּוּ וְכוּ'?! וְצָרִיךְ הָאָדָם לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה רַחֲמִים, שְׁלֹא יִכְשַׁל בְּטַעוֹת כְּזוֹ.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם נִכְנַס אֶחָד לְבֵית מְדַרְשׁוֹ, וְהָיָה לוֹ זְקֵן לְבָן וְכוּכַע מְרַפֵּט וְכוּ', וְהַרְבֵּה חָשְׁבוּ עָלָיו שֶׁהוּא בּוֹדָאֵי אֶחָד מֵהַל"ו צַדִּיקִים שְׁבִדוֹר, וְדַבְּרוּ בִּינֵיהֶם, כִּי בּוֹדָאֵי אָדָם זֶה הוּא צַדִּיק נִסְתָּר, כִּי הֵלֶךְ עִם כּוֹכַע מְקַמֵּט וְכָל הַתְּנַהֲגוּתוֹ הִיָּתָה מוֹזְרָה מְאֹד וְכוּ', וְעַל-כֵּן הִחְלִיטוּ שְׂאִין זֶה, כִּי אִם צַדִּיק נִסְתָּר, וּמְאֹד הַתְּפַעֲלוֹ מִמֶּנּוּ, וּכְשֶׁשָּׁמַע זֹאת מוֹהֲרָא"ש נ"י, עָנָה וְאָמַר, אִם תִּחְקְרוּ אַחֲרָיו תִּתְּוֹדְעוּ שֶׁהִיָּתָה לוֹ אִשָּׁה גּוֹיָה וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה כַּמָּה שְׁקָצִים, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְכִךָ הָיָה בְּאֵמֶת, וּפַעַם רָצָה הָאִישׁ הַזֶּה לְלַבֵּשׁ כּוֹכַע מְכַבֵּד כְּמוֹ הַרְבָּנִים, (שְׁקָנָה בְּרַחוּב מִגּוֹי שְׂגֻנָּב מֵאִיזָה יְהוּדִי), וְכֵן מְעִיל מְכַבֵּד, וְהַפְצִיר בּוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י שְׁלֹא יִלְבֵּשׁ זֹאת, כִּי אִין זֶה מֵתָאִים לוֹ וְכוּ', וּפְעַל אֶצְלוֹ, וְאָמַר לָנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י אַחֲרַי כִּיךָ, שְׁעַקֵּר כּוֹנְתוֹ הִיָּתָה, כְּדִי לֹא לְהַכְשִׁיל אֶת הַרְבִּים, כִּי מָה אִם כְּאֲשֶׁר הֵלֶךְ בְּלְבוּשׁ פְּשׁוּט, חָשְׁבוּ אוֹתוֹ לְאֶחָד מֵהַל"ו צַדִּיקִים, אִם גַּם יִלְבֵּשׁ בְּגָדִים חֲשׁוּבִים, יִחְשְׁבוּ שֶׁהוּא מְשִׁיחַ... כִּי הַעֲיִנִים שֶׁל הָאָדָם מְטַעוֹת אוֹתוֹ לְגַמְרִי, וְאֲשֶׁרֵי מִי שֶׁנִּזְהָר בְּעֲנֵנָּה זֶה בְּיֹתֵר.

וְעוֹד סְפָר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם הִבִּיאוּ אֵלָיו לְמַתִּיבְתָא "הֵיכַל-הַקִּדְשׁ" בְּשַׁעַת סַעֲדַת "מְלִיָּה מְלִכָּא" אִיזָה חֲכָם סְפָרְדִי עִם זְקֵן לְבָן אַרְךָ לְבוּשׁ בְּבִגְדִים לְבָנִים וְכוּ', וְאָמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא מְקַבֵּל אֱלֹקֵי וּמְלַמֵּד בְּנִסִּים וְכוּ', וּמוֹהֲרָא"ש נ"י כִּבֵּד אוֹתוֹ לוֹמַר תּוֹרָה, וְסָרַב, וְלֹא רָצָה בְּשׁוּם אֶפֶן, וְחָשְׁבוּ שֶׁזֶה מַחֲמַת עֲנָוָה, וְהַתְּחִיל מוֹהֲרָא"ש נ"י לוֹמַר תּוֹרָה, וְתַכְּף-יְמִיד רָאוּ וְהִבִּינוּ עַל-יְדֵי תְּנוּעוֹתָיו שֶׁל הַחֲכָם הַנ"ל, שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי בֵּין יְמִינוֹ לְשִׁמְלוֹ, וְאַחֲרֵי-כֵן כִּשְׁהֵלֶךְ, עָנָה וְאָמַר אֶחָד הַיּוֹשְׁבִים שָׁם, (שֶׁהָיָה גַם-כֵּן אִישׁ סְפָרְדִי מֵאֶרֶץ

ישראל), שהוא מכיר את האיש הנ"ל מארץ ישראל, כי הוא גר בשכנות עם אמו, והוא איש פשוט מאד, אשר יש לו חנות פרות, והיה הולך תמיד מלבש במלבושים פשוטים, ורק בזמן האחרון נפל בדעת כמה אנשים המצאה חדשה כיצד לעשות כסף, ונסעו עמו לחוץ לארץ, ופרסמו את שמו בראש כל חוצות לאיש אלקים וגאון ומקבל וכו', וככה באו אליו אנשים רבים עם פדיונות וכו', לקבל ברכתו, והרויחו סכומי כסף גדולים, והכל היה שקר וצביעות בעלמא, וממש אף אחד לא הפיר בו, כי קל מאד להטעות את בני-אדם, וצריכין בענין זה סיעתא דשמיא גדולה מאד וכנ"ל.

ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ומקרב עצמו אל צדיק ואיש כשר, שהוא ידוע ומפרסם מנעוריו לירא שמים ועובד השם אמתי, ואזי בודאי יזכה לקבל ממנו הרבה טוב אמתי ונצחי, ואפלו על-ידי ראית פניו הקדושים לבר יזכה שתהיה נמשכת עליו יראת שמים והתעוררות לתשובה, ויהיה טוב לו לעד ולנצח נצחים, אשרי לו!

וסים מוהרא"ש נ"י עם ספור נפלא מענין מאור פני הצדיקים: פעם נכנס יהודי אחד לרבי ומנהיג מפרסם בארץ ישראל (בדורו של ה"חזון איש"), וספר לפניו בבכיה עצומה ובלב נשבר ונדכא, שהוא נלכד ונתפס באיזו עברה חמורה, ורחמנא לצלן, והוא מבקש עכשו תשובה ותקנה על חטאו הגדול, והרבי הנ"ל ענה ואמר לו, שבאמת הוא עון חמור מאד, וכפי שמבאר בספרים הקדושים התשובה לחטא זה היא תשובה קשה וכבדה מאד מאד, וכמעט אי אפשר לו לקיים תשובה כזאת, ולכן עצתו היא שילך ויכנס אל ה"חזון איש", (שהפירו אותו צדיקי הדור לחכם וגאון אמתי), ויתיעץ עמו מה עליו לעשות בעבור תקנתו, והאיש הזה התחיל לבכות לפני הרבי הנ"ל מאד, ואמר שאי אפשר לו בשום פנים ואפן לספר את מר לבבו לפני עוד אחד, כי הוא מתבייש מזה מאד, ומה שספר

לפני הרבי, זו הייתה מסירות נפש ממש, ולכן הוא מבקש ממנו מאד, שיתן לו איזה תקון ותשובה, אבל הרבי הנ"ל אחז בשלו, ואמר לו שנית, שהתקון המבאר בספרים הקדושים לא יהיה יכול לקימו כלל, ולכן אין לו מה להגיד לו, רק שילך אל הגאון הצדיק הנ"ל, ויבקש את עצתו, ומה שהוא מתביש מאד זה גופא יהיה חלק מהתקון והכפרה שלו, והאיש הנ"ל ראה שאין לו ברירה בדבר, והסכים בשכרון לבו לילך אל ה"חזון איש" לבקש את עצתו, והבטיח לרבי הנ"ל שיחזר ויגיד לו את תשובת ה"חזון איש".

והנה האיש הזה הואיל להכנס אל ה"חזון איש", ותכף-ומיד כשנכנס אליו נפל עליו פחד איום ונורא מאד, (אפלו לפני שהספיק לומר לו איזה דבור בעלמא), והחלו להכנס במחשבתו כל מיני הרהורי תשובה אמתיים, שמהיום והלאה בודאי יהיה איש כשר באמת, ואף-על-פי שעשה מה שעשה מקדם אבל מעכשו יכול להתחיל מחדש לגמרי, ובודאי יש תקנה לתקן הכל וכו', וכו', (כאלו הרהורי תשובה נכנסו אז במחשבתו), והוא עמד והסתפל על פני ה"חזון איש", וכן ה"חזון איש" הסתפל עליו, והרגיש אז כאלו מכבסים את נשמתו ממש, ונותנים לו נשמה חדשה לגמרי, וכל זה היה רק על-ידי ההסתכלות לבד שהסתפל בפני ה"חזון איש", ולבסוף ענה ואמר לו ה"חזון איש": "נו, לערנט משנה ברורה" (תלמד משנה ברורה), ויצא מלפניו, ודבורים אלו נכנסו בלבו כאלו שמע אותם מהאורים ותומים ממש, הינו שיראה להזהר מהיום והלאה ללמד הרבה שלחן ערוך ארח חיים (עם פרוש ה"משנה ברורה" הנ"ל), ולדקדק בכל הלכה קלה כבחמורה, וחזר תכף ומיד לרבי הנ"ל, ונשק את ידו בהתרגשות גדולה, ואמר לו, שאין ביכלתו להודות לו כלל על העצה הנפלאה הזאת שיעץ לו — לילך אל ה"חזון איש", כי הרגיש שם אצלו בהסתכלות עליו לבד כאלו קבל נשמה חדשה ממש, והוא כבר איש אחר לגמרי, ובודאי עכשו יזכה לעשות תשובה

שְׁלֵמָה בְּאֵמֶת... הָרִי אֲנַחְנוּ רוֹאִים אֶת גְּדֹל מַעֲלַת הַסְּתַכְּלוֹת עַל פְּנֵי
הַצְּדִיקִים; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוּכָה לְקַבֵּל אֶת פְּנֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים תָּמִיד בְּכָל
עַתָּה.

צְדָקָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁכַל זְמַן שְׁאָדָם חַיֵּב חוֹבוֹת לְאַחֵרִים
אֲסוּר לוֹ לִתֵּן צְדָקָה, אֲלֵא מְחַיֵּב לְלַכֵּת מִבֵּית לְבֵית, וְלִהְיוֹת מְחֻזָּר
עַל הַפְּתוּחִים לְשֵׁלֶם אֶת חוֹבוֹתָיו, וְאִם לֹא, הָרִי הוּא גּוֹלָן וְאִין
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַבֵּל אֶת הַצְּדָקָה שְׁלוֹ כָּלֵל.

(וְדָבָר זֶה רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, שְׁבָא אֶל מוהרא"ש נ"י אַחַד, וְרָצָה לִתֵּן
לוֹ שְׁלֵשׁ מֵאוֹת דּוֹלָר, וַיַּעַן שְׁאֶחָד בָּא לְפָנָיו בַּיּוֹם הַקָּדָם וְסִפֵּר לוֹ אֶת
צַעְרוֹ, אִיךָ שֶׁהֵלָה חַיֵּב לוֹ הֶרְבֵּה כֶּסֶף, וַעֲשֵׂה לוֹ כְּמָה גְּזָקִים, וְהִיָּה
לְמוהרא"ש נ"י צַעַר גְּדוֹל מְזֵה, עַל-כֵּן כְּשֶׁבָא הַנַּ"ל עִם הַצְּדָקָה,
עָנָה וְאָמַר לוֹ כֵּךְ: אִיךָ אַתָּה נוֹתֵן צְדָקָה בְּשַׁעֲהַ שְׁעֵשִׂית עוֹל
לְזַלְתָּךְ, שְׁעֵשִׂית לוֹ הֶזֶק מְמוֹן, וְאַתָּה חַיֵּב לוֹ כֶּסֶף, לֵךְ קַח אֶת
הַכֶּסֶף וְתַתְּנוּ לְהַנַּ"ל, וְהֵהוּא דַּחֵק עָלָיו שְׁזֵה צְדָקָה, עָנָה וְאָמַר
לוֹ מוהרא"ש נ"י: זֶה אִינוּ צְדָקָה, זֶה גְּזוּל, וְתַדַּע שְׁכַל אֱלוֹ
שְׁעוֹשִׂים חֲכָמוֹת עִם כֶּסֶף שֶׁל זַלְתָּם אֵינָם לוֹמְדִים לְקַח רַק אִם
מוֹכִילִים אוֹתָם בְּאַזְיקִים לְבֵית הָאֲסוּרִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כִּי סוּף גָּנַב
לְתַלְיָה. וְסִפֵּר אֹז, שְׁלִפְנֵי כְּמָה יָמִים מְצָאוּ אִיזָה אָדָם חֲנוּקָה בְּבֵית
מְלוֹן, וְהַסְּפוּר הָיָה, שֶׁהֵלָה גַם-כֵּן הָיָה נוֹתֵן הֶרְבֵּה צְדָקָה, כִּי הָיָה
נִרְאָה מִבְּחוּץ כְּאָדָם חֲרָדִי עִם פְּאוֹת אֲרָכוֹת וְכוּ', אִךְ הִיָּתָה לוֹ מַחְלָה
לְלוֹת וְלַקְּחַת מְאַחֵרִים כֶּסֶפִּים שְׁאֵינָם שִׂיכִים לוֹ כָּלֵל, וְלִבְסוּף
הַסְּתַבֵּף עִם הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וְחִנְקוּהוּ וְמַת בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה, רַחֲמָנָא
לְצַלָּן, וְהֵנִיחַ בֵּית מְלֵא יְתוּמִים, וְהִיָּתָה חֲרָפָה לְכָל הַמְּשַׁפְּחָה, וְסִים

אז מוהרא"ש נ"י: זוהי צדקה של צבועים... מה אתה רוצה, לכפר על מעשיך עם כספי צדקה? יותר טוב שתשלם מה שאתה חייב לזאתה).

ובענין צדקה מרבה מוהרא"ש נ"י לדבר עמנו, שקדם שנותנים צדקה צריכים ללמד היטב הלכות צדקה על בורין, כי רואים בחוש איך שרוב רבם של העשירים הם משגעים ומטורפים ממש, כמו שאמר רבנו ז"ל (עין לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ס"ד), וכשבא אליהם איזה תלמיד חכם וכן טובים שעוסק בתורה ובתפלה, והוא צריך לחתן את בנו ואת בתו ושעתו דחוקה עליו, או אין לו לצרכי שבת, והוא מאד שבור, אף יען שהוא בן תורה וירא השם מאד, והוא ממילא שבור על שנצרך לבריות וכו', לכן נכנס בבושה, ומספר באימה ופחד את מר צערו הקשה שהגיע למצב כזה וכו', והעשיר פשוטה לפניו איזה בטלן... זורק לו חמשה או עשרה דולרים, וצועק עליו: לך לעבד, ומחרפו ומבזו עד מאד, ועל-פירב הוא גם רוצה ממנו כתב המלצה וכו', וכשנכנס אליו איזה צבוע בעל עברה ממש, אשר בודאי עם הכסף הזה ילך למקומות מטנפים, רחמנא לצלן, ויעשה עברות, או יבזוז את המעות לשטיות והבלים, אף יען שיש לו לשון חלקה, ומדבר דבורים של חנפה, ומספר בפה מלא כל מיני שקרים — חולה סרטן וכו', אלמנה ויתומים וכו', אהד יושב בבית אסורים וכדומה כל מיני שקרים וכו', אז נותן לו העשיר כמה אלפי דולרים לצדקה, וסיים מוהרא"ש נ"י: האם אין העשיר הזה מטורף ומשגע ממש? ! ודבר זה הוא כמעט אצל רב העשירים, שאינם יודעים איך לתן צדקה, וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י, שהיה טוב מאד שהרבנים בבית המדרש ילמדו ברבים הלכות צדקה באפן שהעשירים ילמדו מה זה צדקה ומי קודם למי.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד בעניני צדקה, איך שהעשיר צריך לדעת שאסור לו לחרף שום עני שבא אליו, רק יתן לו משהו,

אָבֵל אֵל יִשְׁלַח אוֹתוֹ בְּלֶךְ וְשׁוֹב בְּכֹל פַּעַם בְּכֹל מִינֵי תְרוּצִים, וּלְבִסּוֹף נוֹתֵן לוֹ חֲמֹשֶׁה דּוֹלָרִים... מִי בִקֵּשׁ מִמֶּךָ לַעֲשׂוֹת צְחוּק מִהֶעֱנִי, הֲלֹא הַסּוֹף שֶׁלָּךְ יִהְיֶה, שֶׁתֵּאבֵד אֶת כָּל עֲשִׂירוֹתֶךָ בְּאִפְן גְּרוּעַ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, מִי אוֹמֵר שְׁצָרִיכִים לִתֵּן לְמָקוֹם אֶחָד חֲמֵשׁ מֵאוֹת דּוֹלָרִים, וּלְגַרְשׁ אֶת רַב הָעֲנִיִּים בְּלֹא כְלוּם, אוֹ לִתֵּן לָהֶם בְּכַזְיוֹנוֹת חֲמֹשֶׁה דּוֹלָרִים, תִּקַּח אֶת הַחֲמֵשׁ מֵאוֹת דּוֹלָר וּתְחַלֵּק לְמֵאָה עֲנִיִּים, וְתֵן לְכָל עֲנִי שְׂבָא אֲלֵיךְ חֲמֹשֶׁה דּוֹלָרִים בְּכַבּוֹד גָּדוֹל, וְתַפְּיִסוּ, וְתֹאמַר לוֹ: אִם הִיָּה לִי יוֹתֵר, הִיִּיתִי נוֹתֵן לָךְ יוֹתֵר, וְעַל-יְדֵי-זֶה קִיַּמְתָּ בְּאֵמַת אֶת מִצְוֹת הַצְּדָקָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁעַל דְּבַר זֶה, הֵינּוּ לְבִישׁ וּלְבִזּוֹת אֶת הָעֲנִיִּים, יִתְּנוּ הָעֹשִׂיִּים אֶת הַדִּין לְמַעֲלָה, וְעַל-כֵּן מִי שְׁחוּגֵר מִתְּנִיּוֹ לִתֵּן צְדָקָה, שִׁיתְּבוֹדֵד מְאֹד עִמּוֹ יִתְּבַרְךָ, וְיִסְפָּר לְפָנָיו יִתְּבַרְךָ אֶת כָּל לְבוֹ קִדְּם שְׁנוֹתֵן צְדָקָה, וְיִבְקֹשׁ מִמֶּנּוּ יִתְּבַרְךָ שְׁלֹא יִכְשַׁל בְּעֲנִיִּים שְׂאִינָם מִהַגִּנִּים, וְיִבְקֹשׁ הַרְּבֵה רַחֲמִים שֶׁהַכֶּסֶף שֶׁלוֹ לֹא יִלָּךְ לְמָקוֹמוֹת מְטֻנְפִים, שְׂאֵז לֹא דִי שְׂאִינוֹ מִתְקַן עִם הַצְּדָקָה שֶׁלוֹ, אֲלֵא עוֹד מְקַלְקֵל גַּם-כֵּן (עֵינִי לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֵלֵק א', סִימָן רס"ד), אָבֵל צְרִיכִים לִתֵּן לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְאֲסוּר לַעֲשׂוֹת חֲשָׁבוֹנוֹת.

וְסִפֵּר לָנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי דִרְכוֹ הִיָּתָה כְּשֶׁבֵּא אֲלָיו עֲנִי אֵל פֶּתַחוּ, אִף שֶׁהִיָּה בְּעֲצָמוֹ בְּדַחְקוֹת גְּדוֹלָה, עַד שְׁעַל-פִּי-רַב לֹא הִיָּתָה פְּרוּטָה בְּבֵיתוֹ מִמֶּשׁ, עִם כָּל זֹאת כִּבְּד אֶת הָעֲנִי שְׂיִכְנַס, וְאָמַר לוֹ חֲכֵה, וּפִיִּסוּ, וְנִגַּשׁ אֵל שְׂכֵן וְלִזְוֵה מִמֶּנּוּ דּוֹלָר, וְרִץ וְחִזֵּר אֵל הָעֲנִי וּפִיִּסוּ שְׂאִין לוֹ יוֹתֵר, וְאִם הִיָּה לוֹ הִיָּה נוֹתֵן, וְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְּבֵה דְבָרֵי פִיּוֹס עַד שֶׁהֶעֱנִי יֵצֵא מִמֶּנּוּ בְּשִׂמְחָה, וְעוֹד בְּרָכוֹ בְּבִרְכוֹת, וְאַחֲרֵי-כֵן הִשְׁתַּדֵּל מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּכֹל מִינֵי אֲפָנִים לְהַחֲזִיר אֶת הַדּוֹלָר שֶׁלּוֹה, וְהָעֲנִי אֶפְלוּ לֹא חָשׁ בְּזֵה, שְׁלֹא הִיָּה לְמוֹהֲרָא"ש נ"י אֶפְלוּ דּוֹלָר אֶחָד, וְהִלָּךְ עִתָּה לְלוֹת בְּשָׁבִילוֹ.

וכמה פעמים התאנח מוהרא"ש נ"י ואמר, הלא העשירים הגדולים היו יכולים לעשות כל-כף הרבה עם כסף, אם היה להם שכל, אף מה לעשות אין להם שכל כלל, כמו שאמר רבנו ז"ל, שרב רבם של העשירים הם משגעים וכו', ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מי שחזק בדבר זה מאד, הינו שאינו משלח איזה עני מביתו מבלי לתן לו אפלו משהו בכבוד גדול, אזי מכטח לו שתבוא לו עשירות גדולה, ויוכל לתן צדקה בהרחה, כי ברגע שהאדם מכבד את זלתי ומפייסו ומרחיב את דעתו, זה גורם שעשוע גדול בכל העולמות, והקדוש-ברוך-הוא משלם לו בחזרה שפע כפול ומכפל, אבל כשאדם גונב וגוזל מזלתי, לכסוף מאבד את עשירותו באפן מבהיל, ונעשה עני מרוד, רחמנא לצלן.

ותמיד מזהיר אותנו מוהרא"ש נ"י על דבר זה, שלא נשלח איזה עני מביתנו ריקם, תנו לו אפלו אגורה אחת, אבל בכבוד גדול, ותפייסו אותו, כי עקר מעלת הצדקה היא עם פייס, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (בבא בתרא י'): המפייסו זוכה לאחת עשרה ברכות.

ציון

מוהרא"ש נ"י אמר, שהעקר והיסוד בדעת רבנו ז"ל הוא לקיים את רצונו, והיות שהיה רצונו של רבנו ז"ל שנבוא אל ציונו הקדוש, ונאמר שם העשרה מזמורי תהלים, על-כן צריכים לקיים זאת בתמימות ובפשיטות, ולסלק את דעתו ואת חכמתו ולהיות אצלו בכל פעם על ציונו הקדוש, ולומר עשרה מזמורי תהלים, כי אפלו פעם אחת בחיים גם-כן טוב ויפה הדבר מאד, וכמו שהתבטא פעם מוהרנ"ת ז"ל ואמר בזו הלשון: "ענש הגלגול

הוא ענש קשה מאד מאד, והיא סכנה גדולה לחזור לזה העולם, פן ואולי יהיה יותר גרוע, אבל אם הייתי יודע שפשאַתגלגל עוד פעם בזה העולם, אִזְכָּה להיות על ציון רבנו ז"ל, כדאי עוד פעם להתגלגל", עמד וראה את גדל עמקן של דברים, עד שפדאי עוד פעם לרדת בגלגול לזה העולם, העקר לזכות להיות על ציון רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כל מי שזכה להיות על ציון רבנו ז"ל, נתעוררת בו תשוקה עצומה לחזור ולהיות שם עוד פעם ועוד פעם, כי כל פעם שבאים אל ציון רבנו ז"ל מרגישים כמו במכבסה, שנכנסת ומתכבסת נשמתו לגמרי, ומרגישים כמו אדם אחר, וכשאדם בא אל ציון רבנו ז"ל, ואומר שם העשרה מזמורי תהלים, ומתבודד שם להקדוש-ברוך-הוא, ומתודה על כל מה שעשה, על-ידי-זה כשהולך משם, מרגיש בדיוק כמו ביום הפורים — שנמחלו עוונותיו, ודבר זה אי אפשר להסביר אלא למי שהיה שם כבר פעם אחת, כי הציון של רבנו ז"ל מעורר את האדם מאד, וממשיך את האדם אליו יתברך, ואפלו כשאדם הולך פעם אחר פעם, ועדין לא מרגיש, לבסוף ירגיש אור נורא ונפלא מאד, אבל באמת, סיים מוהרא"ש נ"י, שבכל פעם שזוכים להגיע לציון רבנו ז"ל, מרגישים אור נורא ונפלא מאד, אשרי מי שיזכה לבוא מפעם לפעם אל ציון רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, העקר צריכים לעורר תמיד את אנשי שלומנו המקרבים החדשים שיזכו לבוא אל ציון רבנו ז"ל, על כל פנים פעם אחת בימי חייהם, ואחר-כך כבר רבנו ז"ל יעסק בתקונם, וזו היתה דרכו של הרב החסיד מגדולי אנשי שלומנו רבי ישראל קארדאנער, זכרוננו לברכה, שהיתה דרכו לקרב בני הנעורים אל רבנו ז"ל, וראשית — היתה שולח אותם אל ציון רבנו ז"ל, ואמר: אני צריך להביא אותם אל ציון רבנו ז"ל, ואחר-כך כבר יעשה עמם רבנו ז"ל מה שיעשה, כי העקר להביא את המקרבים החדשים אל

ציון רבנו ז"ל.

(ובקאמת מוהרא"ש נ"י מעורר תמיד את כל תלמידיו, שישעו אל ציון רבנו ז"ל, ובפרט עכשו שכבר נפתחו הגבולות, כדאי לנסע אל ציון רבנו ז"ל.)

ואמר מוהרא"ש נ"י, מי שזוכה להיות על ציון רבנו ז"ל, אזי רואה שרבנו ז"ל אינו מצמצם בשום אדם, ואדרבה אורו הגנוז מאיר בכל העולם כלו, ופניו, שכלו וחקמתו הם מנחים וגנוזים בתוך הספר, וכל מה שלומדים יותר לקוטי-מוהר"ן, כמו-כן מרגישים על עצמם יותר את ערכות, ידידות, נעימות, זיו חיות ההתקרבות לרבנו ז"ל, כי פניו, שכלו וחקמתו הם בתוך הספר ממש (עין לקוטי-מוהר"ן. חלק א', סימן קצ"ב), ובפרט כשאדם זוכה להיות על ציון רבנו ז"ל, ואחר כך לומד את ספרי רבנו ז"ל ומציר בדעתו את מקום ציון רבנו ז"ל, אז הולך לו אחרת, הינו כל התקרבותו וכל הלמוד הולכים לו בצורה אחרת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאי אפשר להסביר לשני את מעלת הזוכה להיות על ציון רבנו ז"ל, כי הוא תקון נורא ונפלא כזה, שאין לתאר ולשער כלל, ובפרט שהבטיחנו רבנו ז"ל עם שני עדים כשרים, שיוציא את האדם מהשאול תחתית, אפלו עצמו וגבהו פשעיו וכו', הלא אפלו אם היה איזה צדיק בעולם היה מי שיהיה לוקח שני עדים כשרים, ומבטיח הבטחה כזו, היה כדאי לצאת אותו, וכל שכן שאנו תלמידי רבנו ז"ל, כודאי עלינו למסור את נפשנו ולצאת את רבנו ז"ל, ולנסע אל ציון רבנו ז"ל בתמימות ובפשטות על-כל-פנים פעם אחת בחיים, ולומר שם העשרה מזמורי תהלים, ואמר מוהרא"ש נ"י את זה בשעה שספרו לו על קבוצה שנסעה לציון רבנו ז"ל, ואחד מהם היה מפת המתנגדים וכו', ולא רצה להכנס אל ציון רבנו ז"ל, ואף שכלם לא היו מאנשי שלומנו, אף כיון שהאוטובוס הביא אותם אל ציון רבנו ז"ל,

על-פן נכנסו כלם מלבד זה האחד שנשאָר באוטובוס, והקפיד עליו מאד מוהרא"ש נ"י, ואמר: איזה שוטה אדם זה, הלא אפלו אם היה צדיק אחר מבטיח הבטחה כזו, היה כדאי לילך ולומר עשרה מזמורי תהלים, פי מה יֵעֲשֶׂוּ לך עשרה מזמורי תהלים, הינשכו אותך? ... הלא יש לך הבטחה כזו. והוסיף ואמר אז: הלא איזה צדיק שרק היה מבטיח ואני הייתי סמוך לצינונו, הייתי נכנס ואומר עשרה מזמורי תהלים, ואיך תהיה כל-כך בקטנות המחזין וכו'?

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא מחיה את עצמו מאד בזה שעשה התעוררות בכל העולם כלו לנסע אל ציון רבנו ז"ל, פי הדפיס כמה מליוני קונטרסים, ובכל קונטרס וקונטרס יש התמונה של הציון, וכתוב שם את מעלת הזוכה להיות על ציון רבנו ז"ל, אשר רבנו ז"ל הבטיח לעשות תקון לכל אחד שיבוא אל ציונו הקדוש, ומרב התעמולה כבר כל אנשי העולם נוסעים לשם, אפלו כאלו שאינם מאנשי שלומנו כידוע דבר זה, והכל נעשה על-ידי עוררותו, ועוד יבוא היום שיתגלה מי עומד תחת כל הנסיעות שנוסעים אנשי העולם, וינכחו פי הכל יקב הקונטרסים החדשים שהדפיס, אף עכשו מחמת מדת הנצחון אין רוצים להודות, אבל באמת כל ההתעוררות שיש לאנשי העולם, היא רק על-ידי הקונטרסים החדשים שבהם יש התמונה של הציון, וזה מכניס תשוקה עצומה לבני-אדם לנסע אל ציון רבנו ז"ל, וכך ספרו אנשים רבים שנסעו רק הודות לקונטרסים, פי ראו בהם את התמונה של הציון הקדוש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכים רחמים רבים גם בציון רבנו ז"ל שלא יעקצו אותו מתנגדים, רשעים ארורים, פי גם שם מסתובבים הרבה פעמים לצים, וזה חסד מהקדוש ברוך-הוא שהציון הוא ברוסיה, שיכולים לנסע מפעם לפעם, כשאין שם אף אחד, ויכולים לזכות אל התקון הנורא והנפלא הזה, פי אחרת מי יודע

אם היו יכולים לזכות לבוא לשם, כי על דבר רבנו ז"ל מניח את עצמו הסמך-מם כל-כף לארץ ולרחב, עד שאפלו אצל ציון רבנו ז"ל מסתובבים כלבים שהם עזי פנים, והם עוקצים ודוקרים עם חרב לשונם את מי שאינו אוחד עמהם וכו' וכו'. וספר מוהרא"ש נ"י שאנשי שלומנו ברוסיה ספרו, שעוד לפני הרבה שנים היתה ספנה גדולה ללכת אל ציון רבנו ז"ל, כי הסתובבו שם כלבים גדולים והפחידו את האנשים לגשת אל ציון רבנו ז"ל, ובפרט בלילות היו רצים ושבים שם על יד בית החיים כלבים גדולים ומאימים, והיה מאד קשה ללכת בלילה אל ציון רבנו ז"ל, ואף-על-פי-כן הפקירו אנשי שלומנו את עצמם והלכו עם מקלות אל הציון, כי ידעו שהכל מעשה סמך-מם למנע ולעכב מלבוא אל ציון רבנו ז"ל, ונתלבש עצמו בכלבים. וסיים מוהרא"ש נ"י, גם היום יש עזי פנים שהם כלבים, המלבשים בדמות בני-אדם, המעכבים מלבוא אל ציון רבנו ז"ל, ולא צריכים להתפעל מהם, רק לילך אל ציון רבנו ז"ל במסירות נפש הכי גדולה.

וכמה פעמים אמר מוהרא"ש נ"י, שאם היה יכול, היה נוסע בכל ערב ראש חודש אל ציון רבנו ז"ל, והפליג מאד במעלת הזוכה להיות בציון רבנו ז"ל, ותמיד מבקש מתלמידיו שישתדלו בכל מיני אפנים שבעולם להגיע אל ציון רבנו ז"ל, ולא יפחדו משום בריה שבעולם, אשרי מי שמצית אותו, ובא אל ציון רבנו ז"ל, ואז טוב לו כל הימים.

צרה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר על כל אדם עובר בזה העולם בכל יום צרות שונות שלא חשב עליהן מקדם, ואין שום עצה

איך להנצל מכל הצרות, כי אם על-ידי שירגיל את עצמו לברח אליו יתברך, וילך למקום פנוי שאין שם בני-אדם וידבר ויפרש את כל שיחתו אליו יתברך, כי רק על-ידי תפלה והתבודדות יכולים לצאת מכל מיני צרות שבעולם.

ואמר מוהרא"ש נ"י בשם הפעל-שם-טוב הקדוש, אשר תבת צרה יכולים להפך לתבת צהר, הינו כי דבר זה תלוי באדם בעצמו, אם האדם זוכה לדבק את עצמו בו יתברך, ומכל מה שעובר עליו הוא רץ רק אליו יתברך, על-ידי-זה אף שעוברת עליו עכשו צרה גדולה, פשרק זוכה לדבק את עצמו בו יתברך, נהפך תבת צרה לצהר — שמתחיל להאיר לו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת אם האדם יזכה להתבונן היטב, יבין וישפיל, כי כל הצרות והיסורים המרבים שעוברים עליו, הכל כדי לעשות אותו כלי לקבל את השכינה, כי אי אפשר לאדם לקבל את האור האלקי, כי אם על-ידי שהוא שבור, כי כל זמן שיש אצל האדם איזו ישות, קשה לו לקבל את אורו יתברך, אשר הוא אור אין סוף, אבל כשאדם נשבר, אז נעשה כלי לקבל בו הארת האין סוף ברוך הוא, ועל-כן מסבכים עמו מלמעלה ומכניסים אותו בצרה, כדי שיהיה שבור, ועל-ידי-זה אם יש לו שכל הוא חוזר בתשובה אליו יתברך, ובא לפניו יתברך ברחמים ובתחנונים, ומתבודד עמו יתברך, ומדבר אליו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו, ועל-ידי-זה נעשה כלי להמשכת השכינה, ומתבת ואותיות "צרה" יתהפך ל"צהר", שמתחיל להאיר לו, ועל-כן אשרי האדם הזוכה תמיד לבוא אליו יתברך, ולספר לפניו יתברך את כל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, ואפלו שכואב לו מאד כל צרותיו שמעיקות לו מבית ומבחוץ, ויש לו דחקות בפרנסה, ויש לו צרות עם ילדיו ועם אשתו ועם אנשים וכו' וכו', כל אחד כפי צרותיו, ובא אליו יתברך, על-ידי-זה מהפך את כל צרותיו שיהיו כלים להמשיך בו אור

אֶל־קוּתוֹ יִתְבַרֵךְ; אֲשֶׁר־י מִי שְׁאִינוּ מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלֵל.

צְבִיעוֹת

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁצַרִּיכִים מְאֹד לְהִזְהָר וּלְהִשָּׁמֵר מִצְבוּעַ, כִּי בְּנִקְל לֹו לְהַפִּילָךְ בְּנוֹקְבָא דְתַהוֹמָא רַבָּא, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַנְצִיל מִצְבוּעַ, כִּי אִם עַל־יַדֵי תַפְלָה וּבִקְשָׁה, כִּי מִסְתּוֹכְבִים בְּעוֹלָם הַרְבֵּה צְבוּעִים, זֶה מִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ כְּצַדִּיק, וְזֶה כְּמַקְבֵּל, וְזֶה כְּתִלְמִיד חֶכֶם, וּבְכַאֲמַת הֵם צְבוּעִים שְׂיִכּוּלִים לְעַקֵּר אוֹתָךְ מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, וְעַל־כֵּן צְרִיכִים תַפְלָה וּבִקְשָׁה הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵךְ, שְׂיִנְצֵל מִכָּל מִינֵי צְבוּעִים.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, כִּי הַסִּימָן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר מִי הוּא צְבוּעַ — אִם אֵינְךָ מִתְקַרֵּב לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עַל יָדוֹ, סִימָן שֶׁהוּא צְבוּעַ, הֵינּוּ אִם לְמוֹדֵיו אֵינָם לְמוֹדִים כְּאֵלוֹ, לְהַחֲזִיר אוֹתָךְ בְּתִשׁוּבָה, וּשְׂתַזַּכֵּה לְהַתְמִיד בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, הוּא סֵתֵם צְבוּעַ.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, חֲדוּשׁ וְפֶלֶא בְּעֵינֵי תְמִיד, הֲלֵא יֵשׁ גַּם בְּדוֹר הַזֶּה צַדִּיקִים מְפָרְסָמִים שְׂמַקְרָבִים אֶת אֲנֻשֵׁיהֶם לְתוֹרָה וּלְיִרְאָת שָׁמַיִם כִּידוּעַ דְּבַר זֶה, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁבָא אֶחָד וּמְפָרְסֵם אֶת עַצְמוֹ לְמַקְבֵּל וְנוֹתֵן תְּקוּנִים וְכוּ' וְכוּ' קוֹרָא מְזוּזוֹת וְקוֹרָא כַּף הַיָּד וְכוּ' וְכוּ', אֲשֶׁר אֵף אֶחָד לֹא הִפִּיר אוֹתוֹ מִקְדָּם, רַק נִתְפָּרְסֵם בֶּן יוֹם לְלִילָה כְּמוֹ הַקְקִיּוֹן דִּיּוֹנָה וְכוּ'... וְכֵלֶם רְצִים אַחֲרָיו, וְאֶצֶּל הַצַּדִּיקִים שְׂמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם לְמַקְרָבֵיהֶם וּלְתִלְמִידֵיהֶם זֶה יָמִים וְשָׁנִים שְׂיִתְמִידוֹ בַּתּוֹרָה, מִהֵם בּוֹרְחִים, וְזֶה פֶּלֶא גָדוֹל מְאֹד, אִיךָ הַחֲסִידִים בּוֹרְחִים מְרַבּוֹתֵיהֶם לְחַפְּשׁ מִשְׁהוֹ אַחֵר, הֲלֵא אֶצֶּל רַבּוֹתֵיכֶם אַתֶּם מַקְבָּלִים תּוֹרָה וְיִרְאָת שָׁמַיִם, וְלָמָּה לָכֶם לְכַרֵּחַ אֶל

צבוע? ! ודבר זה סוכב בין אנשי העולם, מפל שפן אנשי שלומנו היקרים, שמקבלים מרבנו ז"ל מה שמקבלים, כפאשר כל אחד ואחד יודע בעצמו מה הוא מקבל על-ידי ה"לקוטי-מוהר"ן", איך שרבנו ז"ל מחזיר בו אמונה פשוטה בו יתברך, ואיך שרבנו ז"ל מקרבו אליו יתברך ומביאו שיתבודד עמו יתברך, וידבר עמו יתברך פנים אל פנים וכו' וכו', ויתמיד בתורה הקדושה, ויזכה לט"ל בכל מקומות התורה הקדושה, איך יוכל להטעות את עצמו וללכת אל צבועים כאלו שנתפרסמו בעולם כמקבלים, נוהגי תקונים, קוראי מזוזות וכף היד וכו' וכו', אשר הפל הכל ורעות רוח, פי הלא אתמול ושלשום היו בעלי עברה, ועכשו נעשו בעלי תשובה והלבישו עצמם בלבושים וכו' וכו', והם כבר בעלי מדרגה, איך לא יהיה לאדם שכל, וירוץ אחר צבועים כאלו? !

וסים מוהרא"ש נ"י, כנראה שצריכים לבקש הרבה ממנו יתברך שלא יתפס בין הצבועים האלו, כי אי אפשר להנצל מהם רק על-ידי תפלה ובקשה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם בין אנשי שלומנו מסתובבים כל מיני צבועים שרוצים לעקר אותך מהשרש העליון וכו' וכו', כי באמת כל הלמוד של רבנו ז"ל הוא רק למוד של אמונה ודבקות בו יתברך, שיהיה האדם דבוק כל-כף בו יתברך עד שלא יסיח דעתו כרגע ממנו יתברך, וידבר עמו יתברך כל היום, ויתמיד בתורה הקדושה, ויזכה לומר בכל לילה את סדר תקון חצות, וגם יתפלל את תפלותיו — שחרית, מנחה ומעריב בדבקות גדולה, ויתמיד ויהיה בכל מקומות התורה הקדושה, ועל-כן כשאחד בא ומדבר נגד זה, צריך לדעת שהוא צבוע, וצריכים לברח ממנו כמו שבורחים מחיה הנקראת צבוע, אשר רק סוכבת אותו ליער וכו', עד שהיא ממיטה אותו כידוע דרכי החיה הנקראת צבוע, ואמר את זה מוהרא"ש נ"י גם על אלו שהיו פעם תלמידי "היכל-הקדש" ואחר-כך נתרחקו וכו', צריכים להזהר מהם מאד מאד, כי

הם הם הצבועים הרוצים להחליף לך עולם עובר בעולם עומד, הינו להחליף את העולם הבא בעולם הזה, והם סתם צבועים שרוצים להוציא ממך את מעותיך, ומאד מאד הזהירנו מוהרא"ש נ"י על דבר זה, שעלינו להיות רגילים לברוח רק אליו יתברך ולדבר רק אליו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו בכל יום ויום חק ולא יעבר, ולהתמיד בתורה הקדושה, ולהתפלל את ארבעת התפלות: "שחרית, מנחה, מעריב, חצות" בדבקות גדולה, ולהשתדל תמיד לחשב רק ממנו יתברך, ואז יצילו הקדוש-ברוך-הוא מכל מיני צבועים, בין "בכלליות" — צבועים המסתוככים בעולם אצל כל עם ישראל, ובין "בפרטיות" — צבועים המסתוככים בין אנשי שלומנו, ובין "בפרטי פרטיות" — צבועים המסתוככים גם ב"היכל-הקדש", וסיים מוהרא"ש נ"י: אבל תדעו שכל זה אי אפשר לזכות כי אם על-ידי תפלה ובקשה, כי כשאדם מרגיל את עצמו לדבר רק אליו יתברך, אזי כבר נצל מכל אלו הצבועים. אשרי מי ששומע בקולו, ובורח רק אל הקדוש-ברוך-הוא, ויודע שאין לו רק הקדוש-ברוך-הוא, שאז בודאי ינצל מכל מיני צבועים, ויתמיד רק בתורה ובתפלה כל ימי חייו.

קללה

מוהרא"ש נ"י מזהיר מאד את תלמידיו שישמרו את עצמם מקללות, שלא יקללו את שום בריה, כי מי שמקלל את זלאתו, הוא מורה על גריעות נפשו, ואיך שהוא בטבעו איש רע, כי אחרת לא הנה מקלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כל אלו שמקללים, לבסוף הקללות נופלות עליהם, וכמובא במדרש (במדבר בלק, פרשה י"ז, סימן י"ט),

על פסוק: לכה ארה לי, מי שארר לעצמו מארר, שפך כתיב (בראשית י"ב): ומקלף אאר עין שם; וזה שאמר בלק לבלעם: לכה ארה לי, כלומר שהוא רצה לקלל את עם ישראל, ובין כך אמר בלשון לכה ארה לי, שקלל את עצמו, כי מי שמקלל את אחרים הקללה נופלת על עצמו, ועל-כן למה להכניס את עצמו לענין של קללות, ובפרט כשזוהי קללת חנם, הלא אמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות קללה, סימן ו'): סוף שקללת חנם ישוב על המקלל.

ותמיד רגיל מוהרא"ש נ"י לומר ולהזכיר את דבר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות קללה, חלק ב', סימן א'): אדם הרגיל בקללות הוא מעולם התהו, וכן להפוך הרגיל בברכה הוא מעולם התקון, ומסבירו, כי תהו נקרא על שם בהו שבה, כמו שפרש רש"י על פסוק (בראשית א'): תהו ובהו, הינו מי שרחוק לגמרי ממנו יתברך ונחשף לו אורו יתברך והוא מלא קלפות, חשכות והסתרות, הוא תמיד מקלל, ולזאת פאשר רואים אדם שתמיד מקלל, צריכין להתרחק ממנו, כי הקלפות שורות עליו, לא-כן מי שרגיל בברכה הוא בא מעולם התקון, שמגלה אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל הוא עצם עצמיות אלקותו יתברך, והמברך מתברך.

ופעם אחת בא אחד מאנשי שלומנו והתלונן לפני מוהרא"ש נ"י על אחד שקללו ואמר לאשתו, שאם לא ישלם בעלה את החוב שחייב לו, אזי יתפלל להשם יתברך שימות בעלה, וכששמע זאת מוהרא"ש נ"י, אמר לו: לא ידעתי שהלה כל-כך מקלקל בנפשו, כי איך יכול בר ישראל להוציא מפיו דבר כזה — שיתפלל על זלתו שימות?! ראשית — האם הוא חושב שבשמים מתפעלים מתפלותיו?! ושנית — האם הוא חושב שאת הקדוש-ברוך הוא יכולים לרמות?! הלא זה בכלל מוסר דין על חברו, שאז הוא נענש תחלה, ומאד מאד הקפיד מוהרא"ש נ"י על זה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב החסיד רבי אברהם, זכרוננו לברכה, בנו של הרב רבי נחמן טולטשינער, זכרוננו לברכה, היה רגיל לומר בשם מוהרנ"ת ז"ל, שהיתה דרכו להקפיד על הפוגמים בדבריהם כנגד הממשלה והמלכות, כי (משלי כ"א): "פלגי מים לב מלך ביד השם", וכל הגזרות והמצוקות של נפשות ישראל לא יצאו רק מלמעלה, ועל-כן מה שיך לקלל אותם, כי הלא הכל מלמעלה, ובשעת המחלוקת הגדולה על מוהרנ"ת ז"ל היה נזהר מאד לא לקלל, ואף שעברו עליו צרות ויסורים קשים ומרים מהמתנגדים הרשעים, שמסרוהו למלכות ורצו להמיתו בפעל ממש, עם כל זאת החדיר בלב תלמידיו שלא ישאלו שום קשיות עליו יתברך ולא יהרהרו אחר מדת הדין, חס ושלום, ועל תעלומות דרכיו יתברך אשר פועלי שקר עשו חיל ועשר, ומפל שפן להזהר לא לקללם, ואף שסבל מהם מה שסבל מרירות דמירות ובזיונות, חרופין וגדופין, עם כל זאת החדיר בתוך אנשיו שלא יהרהרו אחר מדת הדין ולא ישאלו שום קשיות וספקות מדוע אלו הרשעים מצליחים, אלא ידעו שאין קשה כלל, כי ברגע שהאדם מקלל את הזלת, הוא מוריד ממנו השגחתו הפרטית, כי המאמין האמתי אשר אין שום מציאות זלתו יתברך כלל, והוא מאמין שהוא יתברך נמצא ואין זלתו נמצא, בודאי כל מה שקורה עמו הוא בהשגחה נוראה ונפלאה מאד, ובכל צרתם לו צר, הינו שבכל צרותיו הוא יתברך מסתתר בתוך הצרה, ועל-כן מה שיך לקלל את זלתו, שבזה מוריד את האמונה וההשגחה, רחמנא לצלן.

ופעם ספרו למוהרנ"ת ז"ל, שבא מפרסם אחד מאיו עירה, ונכנסו אנשי העיר אליו וכל אחד קבל על הפריצים שמצעים אותו, והמפרסם קלל את הפריצים בקללות נמרצות, ויען שהיו הרבה אנשים, עבר כל הלילה עד שגמר עם כל האנשים שצבאו על פתחו, וספרו את זאת למוהרנ"ת ז"ל, שהמפרסם קלל כל הלילה וכו', וענה ואמר על זה מוהרנ"ת ז"ל: "א גאנצע נאכט צו שעלטן" (ז) ? היה צריך לדבר כל הלילה רק מהקדוש-

(ז) לילה שלם לקלל?

ברוך-הוא, ואז ממילא יתפרדו כל פועלי האון, והיתה מפלה גדולה לכל אלו הפריצים, כי כשמגלים את אמתת מציאותו יתברך, אז ממילא נתגלה אור גדול.

(ושמענו מפי מוהרא"ש נ"י, שכל מה שארע לו ברגלו, עקב התאוונה שקרתה לו וכו', הכל היה מפני שהוא רגיל לקלל את הגוים, ואף שהוא עשה את זה רק מחמת אהבת ישראל שבוערת בלבו תמיד, וכואב לו מאד כל מה שעשו ועושים הגוים ואמות העולם לעם ישראל, לכן מקללם תמיד, וכמעט שלא היתה שיחה שלא קלל את הגוים ובפרטיות ברבים, עם כל זאת גלה לנו בפרוש שנענש על זה, כי אין צריכין להפגס לדברים כאלו, וכמו שאמר התנא רבי יוסי בן קיסמא לרבי חנינא בן תרדיון: חנינא אחי, אי אתה יודע שאמה זו (מלכות רומי) מן השמים המליכה, שהחריבו ושרפו את בית היכלו, והרגו את חסידיו ואבדו את טוביו, ועדין היא קימת (עין עבודה זרה י"ח.), ויש עוד הרבה דברים בכל זה שיתבארו במקום אחר).

קשיות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך להרגיל את עצמו שלא יהיו לו שום קשיות על הקדוש-ברוך-הוא, וצריכין לצעק הרבה אליו יתברך ולבקש רחמים ותחנונים שלא תעלה לו במחשבתו איזו קשיה עליו יתברך, וכמאמר רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן מ"ו) ק'ש'י'א' ראשי תבות (תהלים כ"ז): ש'מע י'י' ק'ולי א'קרא, הינו פשעולות קשיות בלבו של אדם עליו יתברך, הוא צריך לצעק הרבה אליו יתברך, כי הקשיות שעולות על הלב הן עוקרות את האדם לגמרי, וכל הצרות והיסורים שאדם

סובל הן רק מחמת שמחו ולבו חלוקים מהשם יתברך, וקשה לו קשיות עליו יתברך, ועל זה צריכים לצעק הרבה ולבקש רחמים ותחנונים שלא יעלה על לבו שום קשיות וספקות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה תלוי כפי קדשת האדם, כל מה שהאדם מקדש ומטהר עצמו יותר, כמו-כן לא קשה לו שום קשיות כלל עליו יתברך, ואפלו כשואה שדרך הרשעים צלחה ומצליחים בכל מעשיהם, והיראים והכשרים האמתיים דוים וסחופים, וסובלים עניות ודחקות, מרירות ובלבולים וכו', לו אין שום קשיות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר המדרגה הזו היא מהמדרגות הכי גבוהות — שלא יהיה קשה לו שום קשיות כלל, ואפלו כשואה שמתנהג הכל בדיוק ההפוך משכל אנושי, עליונים למטה ותחתונים למעלה וכו', אסור להקשות שום קשיות כלל, ורק לידע שבודאי הוא יתברך צודק, כי (תהלים קמ"ה): "צדיק השם בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו", ואין קשה כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת התבטא רבנו ז"ל ואמר בזו הלשון: "אז סוּויל מיר לאַזן הארן דארף מיר הארן גאר אסאף, הארט מיר שוין גאר נישט" (ח), הינו כפי גדל החשכות והשקרים שעובר בעולם עכשו, שמפרסמים כל מיני מפרסמים של שקר, ושםם יוצא ומתפשט בעולם, ואלו הצדיקים הקדושים במעלה נוראה ונפלאה עד מאד, הדבקים בו יתברך בבטול כל הרגשותיהם אינם חשובים כלל, ואדרבה עוד חולקים עליהם ומחרפים ומגדפים אותם ומדברים עליהם כל דבר רע.

ופעם אחת אמר רבנו ז"ל, מרב הקשיות הרבות שמקשין עלי בני העולם שוב אין קשה לי כלל, כאומר שהכל שקר, כי כל-כף הרבה דברו עליו והקשו קשיות עליו עד אשר לא (ח) אם הייתי רוצה שיחר לי היה חזרה לי הרבה מאד, ומשום כן שוב לא חזרה לי כלל.

ימלט שהכל שקר, כי היתכן שיִדברו ויקשו כל־כף הרבה קשיות על אדם אחד?! כי המשפיל המבין, יבין שהכל שקר, ואמר לענין המחלקת שחולקים עליו ומקשין עליו קשיות הרבה בזו הלשון: "מיט איין שווייג פארענטפער איך אלע קשיות" (ט).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים בחוש שכל אלו הקשיות והספקות שבני־אדם שואלים ומסתפקים בדבר רבנו ז"ל, זה בא מחמת פגמי הברית הנקראים נגעי בני־אדם שנדבקים באדם שחוטא, כי מי שפבר זכך את עצמו, אין לו שום קשיות וספקות כלל בדרכי רבנו ז"ל, ואדרבה מרגיש כל מיני נעם וזיו וחיות בדרכי רבנו ז"ל, אשרי מי שאינו מטעה את עצמו ולא קשה לו שום קשיות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כל הקשיות והספקות שעולות על לב האדם, הכל בא לו מחמת חטאיו המרבים, וזה עקר הנסיון שלו, אם הולך אחר שכלו ושואל קשיות עליו יתברך ועל צדיקיו, לבסוף נתרחק לגמרי ונעקר מן העולם, כי נופל נפילה כזו, שאין לו כפר שום תקומה וכו', לא־כן מי שמסלק דעתו וחקמתו ויודע ומפיר את עצמו וכו', ואינו שואל שום קשיות הוא יצליח דרכו ויעלה מעלה מעלה, אשרי לו.

קנאה

מוהרא"ש נ"י אמר, כי מדת הקנאה היא המדה הכי גרועה, כי כשאדם מקנא בזולתו, זה הורס אותו לגמרי, ומוציא אותו מדעתו ומדעת קונו, כי תמיד חושב שאולי חברו יותר מצלח ממנו, והוא תמיד רק חושב מאחרים, וממילא הוא שוכח מעצמו, וזה הורס (ט) בשתיקה אחת שאיני עונה להם מאומה, מתרץ אני את כל הקשיות שיש עלי.

אותו לגמרי, ועל-כן צריך האדם לעבד על עצמו מאד לעקר ולשרש ממנו כל מיני קנאות שנכנסו בו, כי מדת הקנאה נכנסת באדם עוד בהיותו ילד קטן, שהוא מקנא בזולתו, וחושב שלולתו יש יותר ממנו — זה בכסף וזה בתאוות וזה בכבוד וכו', ועל-ידי-זה הוא נשבר לגמרי, כי הקנאה שוברת את האדם לגמרי, כי תמיד חושב את זולתו למצלח יותר ממנו, ובאמת זו שטות גדולה, כי כל אחד ואחד יש בו הנקדה שאין בחברו, ועל-כן מה שיהי לקנא בזולתו?! העקר לעבד על נקדת עצמו, ועל-ידי-זה יצליח בדרך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל המחלקת שיש בעולם היא רק מחמת מדת הקנאה, כי לולי קנאה, שאחד לא היה מקנא בזולתו, אף פעם לא היתה מחלקת, וכל המחלוקות באות רק מחמת מדת הקנאה, שאחד מקנא בחברו, והיכן שרק יש מחלקת, צריך לידע כי שם טמונה איזו קנאה, כי אחרת לא היתה מחלקת כלל, וזה כלל גדול בעולם — היכן שרק יש מחלקת, תדעו שיש שם קנאה, ולכן פלוני מדבר על זולתו, מחמת שמקנא בו, ועל-כן צריכים הרבה לבקש ממנו יתברך לעקר ממנו את מדת הקנאה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל אמר על המחלקת עליו: איך לא יקנא בי, כי אני בגיל צעיר זכיתי כבר למה שזכיתי, והוא זקן וכו', ועדין לא התחיל לזכות וכו', ואמר זאת לענין המחלקת שהיתה עליו מהזקן הידוע, וכן במחלקת על מוהרנ"ת ז"ל ידוע שהחולק הגדול עליו וכו', חלק רק מחמת קנאה, וחסידיו אמרו לו: הלא יש לכם חמש מאות אנשים לחג השבועות, ולו יש רק אנשים מועטים, ענה ואמר להם: אצלי יש חמש מאות רינדארן (אפרים ורועי צאן וכו'), אבל אצלו יש עובדי השם... וזה אשר העבירו על דעתו. וכן היה אצל הרבה צדיקים, שהיתה עליהם מחלקת עצומה, הכל היה מחמת מדת הקנאה שהביאו בעלי לשון הרע ורכילות וכו', כל מיני לשון הרע ורכילות, ועל-ידי-זה

הכניסו קנאה בזלזתם וזה אשר גרם למחלקת.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, כי פשהתחילה עליו המחלקת, קראו רבי לוי יצחק, ואמר לו בזו הלשון: "ווי איך זעה זענען זיי דיר זייער מקנא און זיי זוכן אויף דיר אלע מיני חסרונות איך בעט דיר גיב זיי נישט די געלעגנהייט צו טרעפן אויף דיר חסרונות" (י), וכמה פעמים אמר לו רבי לוי יצחק: תדע, שגם על רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל היתה מחלקת עצומה, וחרפוהו ובזוהו, והכל היה מחמת קנאה, כי ראו שהאדם הזה מוסר את נפשו אליו יתברך, והיתה דרכו תמיד להתבודד עמו יתברך, ואפלו שהיה בקלויז בין אנשים, היה תמיד מסבב את פניו אל הקיר ומדבר רק אליו יתברך בדבקות עצומה, וזה הכניס קנאה בלב מתנגדיו וכו', וחלקו עליו, כי ראו שהאדם הזה אינו מתפעל משום ברירה, ועל-כן קנאו בו והתחילו לחלק עליו.

ואמר מוהרא"ש נ"י: עקר העצה לקנאה, היא רק להמשיך את עצמו תמיד אליו יתברך, ולציר בדעתו, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה וממהוה ומקים את כל הבריאה כלה, ועל-ידי-זה ינצל מכל רע, כי אי אפשר להנצל ממדה רעה ומגנה זו, כי אם על-ידי תפלה, כל מה שמרובה בתפלה עוקר מעצמו את המדה הרעה הזו של קנאה, שאינו מקנא בזלזתו כלל, הן שיש לו כבוד או ממון או שאר דברים, על-ידי-זה הוא נגאל מכל צרותיו, כי כל הגלות היא רק מחמת מדת הקנאה, כי פשאדם אינו מקנא באף אחד, אזי הוא חי חיים טובים, חיים נעימים; אשרי מי שעוקר מעצמו את מדת הקנאה.

(י) כפי שאני רואה הם מקנאים בך, והם מחפשים עליך חסרונות, אני מבקש ממך אל תמן להם את ההודמנות שמיצאו עליך חסרונות.

קבלה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁמַאד מְאֹד נִצְרָף לְאָדָם לְלַמַּד קְבָלָה, וְהוּא לְמוּד מְאֹד נְחוּץ, בְּפֶרֶט מִי שְׁעוֹסֵק בְּסִפְרֵי רַבְנֵי ז"ל, וּבְסִפְרֵי תַלְמִידֵי הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקְדוּשׁ, וְכֵן רוֹצֵה לְהִבְיֵן בְּזֵהר הַקְדוּשׁ וּבִתְקוּנֵים, עָלָיו לְקַבֵּעַ לְעֲצָמוֹ שְׁעוֹר בְּקְבָלָה, וְאָף שְׂרַבְנוּ ז"ל אָמַר (עֵין חַיִּי מוהר"ן תַּכְכ"ו — דְּפוּס חֲדָשׁ): קְבָלָה בְּגִימְטְרִיָּה נּוֹאֵף, כִּי בְּהִכְרַח לְאָדָם לְהִיּוֹת מְזַכֵּךְ קֹדֶם שְׁלוּמֵי קְבָלָה, כִּי אִם לֹא, אֲזִי יִקַּח אֶת הַלְשׁוֹנוֹת שֶׁל הַגְּשָׁמָה, וְיִפֹּל בְּנוֹקְבָא דְתַהוֹמָא רַבָּה, וּכְמוֹ שְׁאָמַר פֶּעַם רַבְנֵי ז"ל לְשֵׁנֵי אַבְרָכִים, כְּשֶׁחֲזָרוּ לְפָנָיו עַל אֵיזָה דְרוּשׁ בְּקְבָלָה וְכוּ', עָנָה וְאָמַר לָהֶם: תִּפְסִיקוּ מִלְדַּבֵּר נְבוּל פֶּה וְכוּ', כִּי רַבְנֵי ז"ל הִבִּין שֶׁהֵם סִתְּמוּ מִדְּבָרִים וְחֻזְרִים עַל הַלְשׁוֹנוֹת שֶׁל הַגְּשָׁמָה, וְאֵינֶם מְבִינִים בְּזֵה כָּלֵל, עִם כָּל זֹאת אָמַר מוהרֵא"ש נ"י, עֲכָשׁוּ שֵׁישׁ לְנוּ הַהִקְדָּמוֹת הַנּוֹרְאוֹת שֶׁל רַבְנֵי ז"ל, יְכוּלִים לְלַמַּד קְבָלָה כְּמוֹ שֶׁהִתְבַּטָּא פֶּעַם רַבְנֵי ז"ל, וְאָמַר: לְעֲשׂוֹת פְּרוּשׁ עַל "עֵץ חַיִּים" אִי אֶפְשָׁר וְכוּ', אֲלָא צְרִיכִים לוֹמַר תּוֹרָה, וְזֵה כָּכָר יִהְיֶה פְרוּשׁ עַל הַ"עֵץ חַיִּים", הֲרִי אֲנִי כָכָר אוֹמֵר תּוֹרָה... כְּאוֹמֵר שֶׁתּוֹרָתוֹ הִיא פְרוּשׁ עַל הַ"עֵץ חַיִּים"; וְעַל־כֵּן אֲשַׁרִּי מִי שֶׁקּוֹבֵעַ לְעֲצָמוֹ שְׁעוֹר קְבוּעַ בְּכָל יוֹם בַּ"עֵץ חַיִּים", וְשְׁעוֹר קְבוּעַ וּבְכָל יוֹם בַּ"פְּרִי עֵץ חַיִּים", וְכֵן בַּ"שְׁמוּנָה שְׁעָרִים מְרַבֵּי שְׁמוּאֵל וְיִטְאֵל", כִּי הַלְמוּד בְּקְבָלָה פּוֹתַח אֶת הַמַּחַ וְהַדְּעַת בְּהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ.

וְאָמַר מוהרֵא"ש נ"י, שֵׁישׁ הַפְּרֵשׁ גְּדוֹל בֵּין קְבָלַת הָאָרִיז"ל וּבֵין קְבָלַת הָרַמ"ק, כִּי קְבָלַת הָרַמ"ק מְדַבֵּרַת מְכַלְלִיּוֹת, וְקְבָלַת הָאָרִיז"ל מְדַבֵּרַת בְּפֶרֶטִיּוֹת הֵינּוּ, כִּי קְבָלַת הָרַמ"ק מְדַבֵּרַת מְגַלּוּי אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּתַכְלִית הַהִתְגַּלּוּת, וְאֵין שֵׁם לְשׁוֹנוֹת הַהִתְגַּשְׁמָה וְכֵן הוּא מְסַבֵּיר אֶת כָּל הָעֲנִינִים שֶׁל הָעֶשֶׂר סְפִירוֹת וְכוּ' וְכוּ', מֵה שְׁאֵין בֶּן קְבָלַת הָאָרִיז"ל יוֹתֵר מְדַבֵּרַת מְפֶרֶטִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת וְכוּ' וְכוּ' וּמִיחֻדֵי שְׁמוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָאָרֶת פְּנִים אֶל פְּנִים בְּהַשְׁגַּת פְּרִטֵי הַמַּחֲזִין וְהַדְּבָקוֹת וְהַחֲיוּת וְכוּ', וְאָמַר מוהרֵא"ש נ"י

שְׁצַרִיכִים לְלַמֵּד אֶת שְׁנֵיהֶם, וְהוּא בְּעֶצְמוֹ בְּהִיּוֹתוֹ צָעִיר לְמַד אֶת כָּל סִפְרֵי הַרַמ"ק — הַ"פְּרָדֶס רִימוֹנִים", "שְׁעוֹר קוֹמָה", וְאֵת סֵפֶר הַ"אַלְמָה" אָמַר שֶׁלְמַדוֹ כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים וְכֵן סִפְרוֹ "אוֹר נְעָרִב", וּבִפְרָט הַיּוֹם שֶׁכָּבַר הִדְפִּיסוֹ אֶת סִפְרוֹ "אוֹר יִקָּר" — פְּרוּשׁ עַל הַזֵּהָר, צָרִיכִים לְהַגִּיט בְּזֶה וְלִטְעַם טְעַם עוֹלָם הֵבֵא בְּעוֹלָם הַזֵּה, וְלִמְרוֹת שְׁרוּאִים אֶת הַהֶפְרָשׁ בֵּין קַבְלַת הַרַמ"ק לְקַבְלַת הָאָרִיז"ל, צָרִיכִים לְלַמֵּד אֶת שְׁנֵיהֶם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, עֲכָשׁוּ שֵׁישׁ לָנוּ הַהֶקְדָּמוֹת הַנוֹרְאוֹת שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל עַל-יְדֵי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּסִפְרֵי לְקוּטִי-הַלְכוֹת שְׁלוֹ, יְכוּלִים לְלַמֵּד כָּל כְּתָבֵי הָאָרִיז"ל וְכָל כְּתָבֵי הַרַמ"ק ז"ל, וְלַהוֹצִיא לְעֶצְמוֹ יַעֲצוֹת נוֹרְאוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְלֹא יִזְיַק לוֹ כָּלֵל, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהִפְתָּאִים אוֹמְרִים, שֶׁלְמֹד חֲכַמַת הַקַּבְלָה מְזַקֵּת, אֲדַרְבֵּה כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לְמַצֵּא אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִי אֶפְשָׁר לוֹ כִּי אִם עַל-יְדֵי לְמוֹד חֲכַמַת הַקַּבְלָה, וּבִפְרָטִיּוֹת כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אִזּוֹ מוֹעִילָה לוֹ מְאֹד חֲכַמַת הַקַּבְלָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהוּא מְחַבֵּר פְּרוּשׁ עַל כָּל הַ"עֵץ חַיִּים" וְעַל כָּל הַ"פְּרִי עֵץ חַיִּים" בְּדֶרֶךְ עִבּוּדָה כְּדָרְכוּ בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, שֶׁכָּל דָּבָר הוּא מְקַשֵּׁר לְדֶרֶךְ פְּשׁוּטוֹת — לְמַצֵּא אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכָל פְּרָט וּפְרָט מִהַלְמוּד, וְאִף שֶׁנִּרְאָה פְּשׁוּט עִם כָּל זֹאת זֶה כָּל לְמוּדוֹ.

וּבַעֲת שֶׁהָיָה מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּבֵית חוּלִים, וְעָבַר נִתּוּחַ אַחַר תְּאוּנַת הַדְּרָכִים שֶׁקָּרְתָה לוֹ, וְהָיָה צָרִיךְ לְשִׁכַּח בְּמִטָּתוֹ כְּחֻדְשִׁים, עֲשֵׂה מִפְתַּח לְכָל כְּתָבֵי הָאָרִיז"ל, וְנִקְרָא בְּשֵׁם סֵפֶר "פּוֹתַח שְׁעָרִים", וּמִבְּאֵר שֵׁם כָּל קִטְעַ מִכְּתָבֵי הָאָרִיז"ל עַל-פִּי הַהֶקְדָּמוֹת הַנוֹרְאוֹת שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל בְּאִפְּן פְּשׁוּט וְנִפְלָא מְאֹד.

וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הִשְׁתַּוָּקַק מוֹהֲרָא"ש נ"י כְּבָר לְהִדְפִּיסָם,

אך אמר שההכרח לו לחפות עדין, יראו עינינו וישמח לבנו ויתגל נפשנו כשיצא לאור העולם.

קלפות

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל אדם על-ידי חטאיו המרבים גורם לעצמו קלפות ומשחיתים, והם המצערים אותו, ועל-כן כשעוכרות על האדם אילו צרות ויסורים — הן מעצמו והן מבני אדם ידע שאלו הקלפות שברא על-ידי עוונותיו המרבים, ואין עצה לזה רק לבקש ולהתחנן ממנו יתברך, שיסיר ממנו את הקלפות האלו וינצל מהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, גם בני-אדם החולקים עליו, צריך שידע, שהם הם הקלפות שברא על-ידי עוונותיו, כי כשאדם חוטא על-ידי-זה הוא בורא משחיתים וקלפות והם מסבכים אותו, ועל-כן צריכים רק לשוב בתשובה אמתית, ועל-ידי-זה יתבטלו כל הקלפות ממנו.

(וכמה פעמים כשדברו על מוהרא"ש נ"י רשעים ארורים אמר בענוה בזו הלשון: "מה אעשה הלא הם הם הקלפות שבראתי על-ידי עוונותי הרבים, כי אחרת לא היו מדברים עלי, ואם הם מדברים עלי, זה סימן שנבראו על-ידי עוונותי המרבים, ועלי לשוב בתשובה אמתית ואז הם יתבטלו").

והרבה אנשים ובפרט נשים שבאו אל מוהרא"ש נ"י, וספרו לפניו את צרותיהם ובלבוליהם מה שעובר עליהם, הנה מוהרא"ש נ"י רגיל לומר להם, שיאמרו מזמור כ"ט בתהלים בכל יום חק

ולא יעבור, ואמר שמוכא בדברי רבנו ז"ל (ספר המדות, אות קלפה, סימן ו'): השבעה קולות שאמר דוד על המים דבורם מכניעים הרוח רעה, עין שם; ועל-כן מי שנתבלבל דעתו ועובר עליו מה שעובר, עליו לומר מזמור כ"ט בתהלים, וזה יועיל לו להכריח את הקלפות ממנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי אין לך עוד מגן נגד הקלפות כמו אמירת העשרה מזמורי תהלים שגלה רבנו ז"ל בשביל תקון הברית והן: ט"ז, ל"ב, מ"א, מ"ב, נ"ט, ע"ז, צ', ק"ה, קל"ז, ק"ג, אשר באמירה בעלמא שאומר את העשרה מזמורי תהלים האלו מכריח מעליו כל מיני קלפות ומשחיתים, ואם היו בני-אדם יודעים את מעלת אמירת העשרה מזמורי תהלים היו רגילים בזה אפלו כמה פעמים ביום, כי אמירת העשרה מזמורי תהלים הנקראים "תקון הכללי" מכריחה מהאדם את כל הקלפות והמשחיתים שברא על-ידי עוונותיו המרבים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכמו פרי, ההכרח שתהיה עליו קלפה, כמו-כן כל דבר שבקדשה, ההכרח שיהיה מסבב בקלפה, וכל מה שהפרי יותר טוב יש עליו קלפה יותר קשה, וכדי לקבל את הפרי צריכים לשבר את הקלפה, ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה לשבר את הקלפות מהפרי ומשיג את האור, ובשביל זה רואים אשר על איש כשר מסבבים מאד הקלפות לשבר אותו, וצריכים התחזקות עצומה להשאר חזק בדבקות הבורא. וסיים מוהרא"ש נ"י, אשר אין שום עצה לכל זה, כי אם על-ידי רבוי תפלה, שאדם רגיל את עצמו לדבר בכל יום אליו יתברך באשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, וירבה בתחנונות ובקשות, ואז ינצל מכל מיני קלפות ומשחיתים, אשרי מי שמתבודד אליו יתברך בכל יום, ועל-ידי-זה יהיה נצל מכל מיני קלפות ומשחיתים.

רוח

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁעַקֵּר עֲבוֹדַת הָאָדָם הַיָּא לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ תָּמִיד רוּחַ טוֹבָה וְחֻזְקָה, דְּהֵינּוּ שְׂיֵהִיָּה תָּמִיד בְּמַצֵּב רוּחַ טוֹב, וְלֹא יִשְׁנֶה אֶת מַצֵּב רוּחוֹ בְּכָל עֵת וְרַגַע, כִּי יֵשׁ טַבַּע אֲצֵל בְּנֵי-אָדָם, שֶׁבְּכָל שְׁעָה וְשְׁעָה הֵם מְשַׁנִּים אֶת מַצֵּב רוּחָם, וְכִמוֹ הַרוּחַ שְׁמַנְשֶׁכֶת בַּחוּץ, בְּכָל פַּעַם מְשַׁתַּנֶּה מַצֵּב רוּחָם, וְהֵנָּה אָדָם שְׂרוּי בְּמַצֵּב רוּחַ טוֹב וְדַעְתּוֹ נוֹחָה עִם הַבְּרִיּוֹת, וּפְתָאם מִתְעַצְבֵּן מְאֹד וְנִשְׁתַּנֶּה כָּל מַצֵּב רוּחוֹ, וְכִכֵּר מְקַלֵּל אֶת יוֹמוֹ וְגַם אֶת כָּל מִי שְׁפּוֹגֵעַ בוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַרֵּר אֶת חֲמַתּוֹ וְכַעֲסוֹ כָּלֵל.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׁעַקֵּר הַדְּרֹךְ שְׂזוֹכִים לְהַגִּיעַ לְמַצֵּב רוּחַ טוֹב תָּמִיד הַיָּא — עַל-יְדֵי שְׁמִתְקַרְבִּים אֶל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּם שְׁבִדוֹר, כִּי הַצְּדִיק הוּא (בַּמְדַּבֵּר כ"ז): "אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ", וְאָמְרוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מוֹבָא שֵׁם בְּפִרוּשׁ רַש"י), שְׂיִוְדַע לְהֵלֵךְ כְּנֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי הַצְּדִיק יֵשׁ לוֹ רַק רוּחַ אַחַת תָּמִיד, שְׁדַבּוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּקִבְעוֹת, בְּבַחֲיִנַת — אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ, רוּחַ לְשׁוֹן יְחִיד, וְאִין רוּחוֹ מְשַׁתַּנֶּה בְּכָל פַּעַם מַעֲנִין לְעִנְיָן, וּמַחֲמַת זֶה הוּא יוֹדַע אִיךְ לְהֵלֵךְ נֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלַצְמָצֵם אֶת רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד שְׂיִזְכֶּה גַם-כֵּן לְרוּחַ טוֹבָה, וְיֵהִיָּה נוּחַ לְשָׁמַיִם וְלַבְּרִיּוֹת, כִּי כָּל זְמַן שְׂאָדָם עֲדִין רַחוּק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, אֲזִי מְשַׁתַּנֶּה רוּחוֹ בְּכָל עֵת מַעֲנִין לְעִנְיָן, אֲבָל תְּכַף-וּמִיד שֶׁהוּא זוֹכֶה לְמַצֵּא אֶת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ בַּתוֹךְ כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, אֲזִי יֵשׁ לוֹ רוּחַ אַחַת טוֹבָה וְחֻזְקָה מְאֹד, וְלִבּוֹ בּוֹעֵר לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ בַּמַּדָּה הָרְאוּיָה, וְרוּחוֹ בָּאֵה מַצֵּד הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא בַּחֲיָנָה שֶׁל רוּחַ-הַקְּדוֹשׁ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שְׂזֵה מְרַמֵּז בַּתוֹךְ הַפְּסוּק (בְּרֵאשִׁית ג'): "וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל הַשֵּׁם אֱלֹקִים מִתְּהִלָּךְ בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם", הֵינּוּ שְׂאָדָם זוֹכֶה לְשִׁמְעַת אֶת קוֹל הַשֵּׁם אֱלֹקִים מִתְּהִלָּךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת גֵּן עֵדֶן, לְרוּחַ הַיּוֹם — הֵינּוּ לְפִי הַמַּצֵּב רוּחַ

שְׁלוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שְׂאֵם הוּא מְכוּן אֶת רוּחוֹ וְדַעְתּוֹ לְהִסְתַּכֵּל עַל
 הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, אֲזִי בְּוֹדָאֵי יִזְכֶּה
 לְחַיִּים טוֹבִים וְנִעְיָמִים מְאֹד, וְיִרְגִישׁ כֹּל תַּעֲנוּגֵי גֵן עֵדֶן בְּזֶה הָעוֹלָם
 מִמֶּשׁ, מַה שְׂאֵין כֵּן אִם יִכְנִיס הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ לְמַצֵּב רוּחַ רַע,
 וְיִתְעַצֵּבֵן מְאֹד, וְיִהְיֶה בְּכַעַס וּבִקְפָּדָה עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, אֲזִי יִדְמָה
 לוֹ שֶׁגַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבִיכּוֹל בְּכַעַס וּבִקְפָּדָה עָלָיו, וְלֹא יִזְכֶּה
 לְרֵאוֹת אֶת גְּדֹל רַחֲמָיו וְחֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל.

וְסֵפֶר מוהֲרַא"ש נ"י סְפוּר נִפְלָא בְּעֵנִין זֶה, כִּי פַעַם לָקַח
 הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יְגֹן עָלֵינוּ, אֶת תְּלַמִּידָיו לְרַחוּב,
 וְאָמַר לָהֶם: בּוֹאוּ וְאֶלְמַדְכֶם דְּרָכֵי הַשֵּׁם, וְתֵרְאוּ אִיךָ הַכֹּל תְּלוּי
 בְּבַחֲרֵת הָאָדָם, אִיךָ שְׂיִבְחַר לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ עַל אַמוּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וּמִצָּאוּ שֵׁם אֶת שׂוֹאֵב הַמַּיִם שֶׁל הָעֵינָה, וְשָׂאֵלוּ בְּשִׁלּוּמוֹ, וְעֵנָה
 וְאָמַר לָהֶם בְּמִרְיוֹת גְּדוּלָהּ וּבְשִׁבְרוֹן לֵב: אֵין לִי כַח לְסַבֵּל אֶת
 הַחַיִּים, כִּי קָשָׁה מִנְּשֹׂא אֶת עֲצַמַת כְּבִדּוֹת הַפְּרִנְסָה שְׁלִי, שְׂאֲנִי
 צָרִיךְ לְשֹׂאת דְּלִיִּים אֶל הַבְּאֵר, וְאַחֲר־כֵּן לְסַחֵב אוֹתָם לְבִתִּי אֲנִישִׁי
 הָעִיר, וְגוֹי כְּבֹר נִתְעַקֵּם מִסְּחִיבַת הַדְּלִיִּים, וְגַם פְּרִנְסָתִי דְּחֻקָּה
 מְאֹד, וְנִמְאָסוּ לִי מְאֹד הַחַיִּים... וְנַחֵם אוֹתוֹ הַרְבֵּה הַבְּעַל-שֵׁם-
 טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יְגֹן עָלֵינוּ, וְדַבֵּר עַל לְבוֹ, שֶׁבְּוֹדָאֵי יַעֲזֹר לוֹ
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְשָׂלֵא יִדְאָג כָּלֵל, וּבְזֶה
 הִלְכוּ מִמֶּנּוּ, לְמַחֲרַת הַיּוֹם לָקַח הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יְגֹן
 עָלֵינוּ, אֶת תְּלַמִּידָיו שְׂנִית לְרַחוּב הָעִיר, וּמִצָּאוּ שְׂנִית אֶת שׂוֹאֵב
 הַמַּיִם הַנִּזְל, וְשָׂאֵלוּ בְּשִׁלּוּמוֹ, וְעֵנָה וְאָמַר לָהֶם בְּשִׁמְחָה רַבָּה:
 בְּרוּךְ הַשֵּׁם, הַכֹּל בְּסֹדֵר גְּמוּר, תִּהְיֶה לְאֵל, יֵשׁ לִי פְּרִנְסָה טוֹבָה,
 וְחֲסָדֵי הַשֵּׁם אֲנִי בְּרִיא וְשָׁלֵם, וְאֲנִי יְכוֹל לְשֹׂאֵב מַיִם וּלְהִבִּיא אוֹתָם
 אֶל כָּל אֲנִישֵׁי הָעִיר, וּמָה הִיִּיתִי עוֹשֶׂה אִם לֹא הִיִּתָּה לִי פְּרִנְסָה
 כְּזֹאת... וּפְיוֹ הִזָּה מְלֵא תִּהְלֵת הַשֵּׁם עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים שֶׁהוּא
 יִתְבָּרַךְ גּוֹמֵל עִמּוֹ בְּכָל עֵת, וְאֲזִי פָּנָה הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, זְכוּתוֹ יְגֹן עָלֵינוּ,
 לְתַלְמִידָיו, וְעֵנָה וְאָמַר לָהֶם: הֲלֹא תֵרְאוּ שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא אוֹתוֹ
 אֶחָד שֶׁפָּגְשָׁנוּ אֶתְמוֹל, רַק אֶתְמוֹל לֹא הִזָּה בְּמַצֵּב רוּחַ

טוב, לכן הרגיש טעם מר מאד בחייו, וקלל את יומו, אבל היום
שזכה למצב רוח טוב, לכן פיו מלא תהלת השם, והוא שש וששמח
מאד בחלקו וגורלו, אם-כן הכל תלוי רק בבחירת האדם, ואם
האדם רק ירצה, אזי יכול לחיות חיים טובים ונעימים מאד.

וסים מוהרא"ש נ"י, ולכן אשרי הזוכה להתקרב לצדיקים
אמתיים, ולקבל מהם רוח טובה וחזקה מאד, כי על-ידי-זה ישתנו
חייו לענין אחר לגמרי, ויהיה שש וששמח בכל יום ויום שחוגג לו
השם יתברך במתנת חנם, וירגיש רוח של חיים אמתיים ונצחיים
בכל נשימה ונשימה שלו, אשרי לו ואשרי חלקו!

ראש השנה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר עקר הקבוץ הקדוש של רבנו ז"ל
בראש השנה הוא באומן, ולא במקום אחר, אף יען שלא כל אחד
יכול לעשות דבר זה, הינו להוציא מהפח אל הפעל להיות בראש
השנה בציון רבנו ז"ל בעיר אומן, לכן יתקבץ בקבוץ של אנשי
שלומנו יהיה במקום שיהיה איפה שרק מתקבצים עשרה מאנשי
שלומנו בראש השנה, ראוי לו לתחב את הראש ביניהם, וכמו
שהתבטא פעם מוהרנ"ת ז"ל ואמר: איפה שמתקבצים עשרה
מאנשי שלומו מסוף העולם ועד סופו, ראוי לבוא ולתחב את
ראשו ביניהם, אבל בודאי עקר הקבוץ הוא באומן, אבל אם אינו
זוכה לזה אסור לו לפל בדעתו כלל, רק יתקבץ במנין אנשי שלומו
בעירו דיקא, ויעשה שם קבוץ ראש השנה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כל הענין של ירושלים או מירון
הוא סתם מחלקת של הסטרא אחרא, ולא מחלקת של הקדושה, שכל

אחד יש לו אינטרס עצמי, ויש הרבה לדבר בזה איך נתהוו שני הקבוצים האלו, ומוהרא"ש נ"י תמיד דבר נגד אלו שעושים עקר רק מהקבוץ שלהם, ואמר שזו שטות גדולה, כי רבנו ז"ל בא לכל מקום שמתקבצים אנשי שלומנו, ומתקשרים שם אליו, שם הוא רבנו ז"ל, ועל-כן אין לעשות איזה עסק וענין מהקבוץ שלו, כאלו רק בקבוץ שלו, שם רבנו ז"ל, זו טעות גדולה, כי הקבוץ של רבנו ז"ל הוא בכל מקום שמתקבצים שם אנשי שלומנו ומדברים שם מעצותיו הקדושות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא בעצמו ראה כל השנים את גדל השקר שהיה בין הקבוצים, כשאחד לא בא אל איזה קבוץ, כבר שברו אותו ואמרו לו: איי, איי, לא יכלת לשבר מניעות, אתה אינך מאנשי רבנו ז"ל... לא היית יכול לבוא לראש השנה, מניעות לא יוכל לתקן... ולבסוף ההוא נתרחק לגמרי, ואמר על זה מוהרא"ש נ"י, אין לך שקר גדול מזה, כי הלא דבר רבנו ז"ל הוא לקרב את האדם אליו יתברך, שיתמיד בתורה הקדושה, ויהיה דבוק בו יתברך בדבקות אמיתית, ויתבודד הרבה עמו יתברך, ויתקן את מעשיו, וימשיך על עצמו הארת השכינה, שתהיה כלי להמשכת השכינה, ואיך יכולים לגרש בני-אדם מפני שלא זכו להיות בקבוץ בין אנשי שלומנו?! ועל-כן מאז שראה מוהרא"ש נ"י דברים כאלו, היה תמיד אומר לכל אחד מאנשי שלומנו, שיעשה קבוץ בעירו דיקא, ולא יסתפל על מה שאחרים אומרים, הוא צריך לקבץ עשרה מאנשי שלומנו ולהתפלל יחד באהבה, אחוה ורעות, ולדבר אז מדבורי רבנו ז"ל, ובזה יזכה גם-כן לקבל את כל התקונים של רבנו ז"ל שממשיך בראש השנה.

וסים מוהרא"ש נ"י, אבל צריכים לדע, שעקר הקבוץ הוא בעיר אומן, ואם אי אפשר, אז באיזה מקום שיעשו קבוץ, שם רבנו ז"ל, וזה ברור, ואין צריך אפילו לשאל את אף אחד בעבור זה.

וכבר בשנת תשל"ו אמר מוהרא"ש נ"י, שעוד יהיה זמן שיפתח הגבול לנסע אל ציון רבנו ז"ל לראש השנה, ואז ממילא יתפוצץ השקר, שעשו עקר מהקבוץ של מירון או מהקבוץ של ירושלים, אשר הכל היה רק פוליטיקה של שקר פידוע ליודעים בזה, ובפרטיות הקבוץ במירון אין לזה שום מקור רק נתנהו מאיזו מחלקת וריב שהתפרדו כמה מאנשי שלומנו, ועשו עקר ממירון, כי הקבוץ היה תמיד בירושלים, רק מחמת איזו סבה פרטית שיש בזה אריכות גדולה, (ויתבאר במקום אחר), מחמת זה נתנהו הקבוץ במירון, אבל באמת אין על זה שום מקור, והיום עשו מזה עקר, ועוד בשנת תשל"ו אמר מוהרא"ש נ"י, שעוד יבוא היום ויפתח הציון של רבנו ז"ל, ואז יתפוצצו כל השקרים שתלו בוקי סריקי בענין רבנו ז"ל. (וכן נתקימו דבריו הקדושים, שנפתח הגבול, וכל מי שרוצה, יכול לנסע לראש השנה בעיר אומן).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם הוא משתוקק לזה — להוציא מהכח אל הפעל להיות בציון רבנו ז"ל בראש השנה, והוא מתפלל על זה מאד, שיזכה לבוא לשם עם כמה אלפי מקרבים חדשים, כי כל עקר רצונו וכסופו הוא לקרב את עם ישראל אל דעת רבנו ז"ל, וכשאינו יכול להוציא מהכח אל הפעל, אזי עושה קבוץ במקומו היכן שהוא גר.

ואמר מוהרא"ש נ"י בענין הקבוץ שהתחיל לקבץ בראש השנה ביבנאל עיר ברסלב, הכל הכנה לעורר את כלליות אנשי שלומנו, שיבואו אל ציון רבנו ז"ל לראש השנה, כי עקר ראש השנה הוא בציון רבנו ז"ל, כמו שגלה לנו מוהרנ"ת ז"ל, ואמר פעם לבנו: איך שיהיה, אני רוצה שבכל שנה תהיה באומן, ואם תתגבר ההתנגדות, תעמד אפלו באמצע השוק, אשר משם רואים את הציון, ותאמר שם העשרה מזמורי תהלים, כל-כף בער בלב מוהרנ"ת ז"ל שיהיו בראש השנה באומן, ובערב ראש השנה שיאמרו את העשרה מזמורי תהלים.

ומוהרנ"ת ז"ל מסר את נפשו מאד על דבר זה — לקבץ את אנשי שלומנו שיבואו לראש השנה לעיר אומן, והתבטא פעם לענן הנסיעה לציון רבנו ז"ל בזה הלשון: "ווען ס'וואלט געווען די גאנצע וועג מיט שארפן שווערד וואלט איך זיך געריטשקעט אויף די הענד און אויף די פיס, אבער אן אפאספארט נישט, נאר איך וואלט געטאן אלע מעגליכקייטן צו באקומען אפאספארט" (כ), וכן קיים זאת מוהרנ"ת ז"ל בשעה שמסרו אותו המתנגדים הרשעים, עשה כל מיני פעולות שבעולם להיות בציון רבנו ז"ל בראש השנה, ואף שבאו פאליציי (משטרה) בערב ראש השנה והורידוהו מן הציון, עם כל זה לא התפעל כלל, והקדוש-ברוך-הוא עשה עמו נסים, שהשאירו אותו עד אחר ראש השנה עם שמירה של שוטרים, רואים מזה את מסירות הנפש שהיתה למוהרנ"ת ז"ל להיות בראש השנה באומן, וסיים מוהרא"ש נ"י, אשר דבר זה הוא בטוח וברור בדעת רבנו ז"ל, אשר כל הענין של ראש השנה הוא בעיר אומן, ואם אי אפשר לבוא לאומן, אזי בוא כל אחד ואחד בעירו להתפלל שם בין קבוץ אנשי שלומנו, ועל-ידי-זה יגרם שיתוספו הרבה נפשות לדעת רבנו ז"ל, כי הרבה פעמים לא יכולים לנסע לראש השנה, ואחר-כך נשברים, לזאת כשיש קבוץ בעירו, אזי לא שיק להשבר, אלא מתפללים בין עשרה מאנשי שלומנו, וזה נקרא גם-כן קבוץ.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא מקנה להקדוש-ברוך-הוא שיזכה לנסע בכל שנה לעיר אומן, ואם לא יוכל, אזי יעשה את הקבוץ ביבנאל עיר ברסלב ויתפלל שם.

(כ) אלו היתה כל הדרך ורועה בתרבות מחודות, הייתי גוזן על ידי ורגלי כדי להגיע לציון, אבל בלי פאספארט — לא! רק הייתי עושה כל המאמצים לקבל פאספארט.

רשעות

מוהרא"ש נ"י מאד מקפיד על בני-אדם אשר יש להם מדה רעה של רשעות — לעשות רע לזולתם, ובפרט בבית כשהבעל הוא רשע, ועושה מעשי רשעות לאשתו, מוהרא"ש נ"י אינו יכול לסבל דבר זה, ומוכיח אותו בתוכחה מגלה, ומבזה אותו בכל מיני בזיונות, ואמר: הלא רבנו ו"ל גלה לנו בפרוש פי הפקרות אין צריכים כלל, הינו להפקיר את ביתו עם אשתו וילדיו, וכמה פעמים כשהאשה באה אל מוהרא"ש נ"י, וספרה לו על בעלה, איך שעזב אותה, ולא רצה להניח לה לחם לאכל וכו', מוהרא"ש נ"י הקפיד מאד על אברכים כאלו, ואמר שזו הרשעות הכי גדולה, כי אפלו כשאדם מגדל חתולים בבית, הוא צריך לתן להם לאכל וחלב לשתות, ואם אינך רוצה לגדל את החתולים, הרי תגרש אותם, וכן הדבר עם אשה וילדים, אם יש לה אשה וילדים אמה מכרח לפרנס אותם, ואין בזה שום תרוץ שאין לה או אמה לא יכול, כי הכל שקר, מאחר שהתחנת ולקחת על עצמך על, כמו שכתבת בפתובה — אַנָּא איזון ואפֿלח וכו', לכן מנח על כל אברך החוב לפרנס את אשתו, ואסור להיות רשע ולצער את אשתו.

ומוהרא"ש נ"י אמר, שצריכים הרבה לבקש ממנו יתברך לעקר מעצמו את מדת הרשעות, כי כל אדם נולד עם טבע של רשעות, ורוצה לעשות רע ורשעות לזולתו, כי אדם הוא כלול מדומם, צומח, חי, מדבר, דומם הוא חלק העפרוריות שיש בו, צומח הוא זה הפח, שהוא בעצמו צומח, וחי שהוא בעל חיים, ומדבר שהוא אדם, ועל-כן יש בו טבעים אלו, וכמו-כן יש בו ארבעת הפחות: אש, מים, רוח, עפר, וצריכים להפך את כל הפחות ואת כל הטבעים אל הקדשה, וכשאדם אינו רוצה לשבר את הטבע הרע שלו, יכול להיות בו טבע של חיה או טבע של צומח דוקר וכו', אשר חיה בדרך כלל היא טורפת, וכמו-כן רואים בני-אדם שהם ממש כחיות במדותיהם, אשר הם עושים רשעות לזולתם, רשעות לשם רשעות,

וכן רואים, בעוונותינו הרבים, אברכים שהתחתנו ועושים כל מיני מעשי רשעות נגד נשותיהם, רשעות לשם רשעות בלי שום טעם, רק מחמת הטבע הרע שנטבע בהם, הם קמצינים ואינם רוצים לתן לאשה שום דבר, מדברים כל דבר רע על הוריה, על חמיו וחמותו וכו' וכו', על לא דבר, רק מחמת הטבע הרע שיש בהם, ואפלו שיש לה טענות, אין זו דרך להחזיק במחלוקת ולהחזיק ברשעות, כי אין זה טבע של יהודי להיות רשע, אדרבה אדם צריך לשרש את הרשעות שלו ולקנות לעצמו טבע של רחמנות, וזה סימן של בר ישראל — שהוא רחמן, ובפרט על אשתו ועל ילדיו צריכים לרחם מאד ולברח מכל מיני רשעות.

ומוהרא"ש נ"י מקפיד מאד על כל תלמידיו שיהיו רחמנים בביתם, וירחמו על נשותיהם וילדיהם, ויביאו להם לאכל בשפע, וגלה לנו מוהרא"ש נ"י כל מיני עצות איה להביא פרנסה בנקל, וכמה פעמים גלה לנו מוהרא"ש נ"י, כי עכשו שיש לנו הקונטרסים החדשים, הם צ'קים בטוחים עם פסוי, כי בזה שאדם ילך ויפיץ את הקונטרסים החדשים, שהם תמצית דברי רבנו ז"ל, נכון יהיה לבו ובטוח, שרבנו ז"ל יתן לו שפע וישתדל שבביתו אף פעם לא יחסר שום דבר.

ומוהרא"ש נ"י מאד מאד מקפיד על דבר זה, וכשרואה שאחד מתלמידיו רשע, והולך ברשעות נגד אשתו וילדיו, הוא מגרשו ומסלקו מעל פניו, ואינו חפץ לדבר עמו כלל, ואמר: איה אני יכול לדבר עם רשע, שאינו מרחם על אשתו וילדיו? ! שהרי אפלו מי שמרביץ לחתולים או לכלבים, הוא גם-כן רשע מרשע, אם אינך רוצה את הכלב או את החתול תגרשנו, כמו-כן עם אשתך, אם אין אתה יכול לסבל אותה, מדוע אתה צריך להכותה? תגרשנה ותתפטר, ופעם אחת באה אל מוהרא"ש נ"י אשה אחת ובכתה לפניו מאד מאד, איה שבבעלה מכה אותה באכזריות, וזורקה על הרצפה, ודורך עליה, רחמנא לצלן, וכאב מאד למוהרא"ש נ"י, וקרא לאברהם

הנ"ל, בעלה של אותה אשה, והוכיח אותו בתוכחה מגלה, ואמר לו: אפלו אם היה בביתך פלב, היית האכזר הגדול ביותר, אם היית מרביץ לו מכות אכזריות כאלו, ודורך עליו על הרצפה, ומכל שכן אשתך, איך אינך מתבייש וכו' וכו'... והוכיחו הרבה מאוד, עד שהאכזר החל לבכות, ואמר מוהרא"ש נ"י: אין לי שום רחמנות עליך, מאחר שאתה מלא רשעות, כל הבכיות שלך, הם לריק, והעקר ראה לשנות את מדותיך, כי בלי זה אתה מספן גדול מאוד... ומאד מקפיד מוהרא"ש נ"י על המדה הרעה הזו של אכרכים, שהולכים בדרך רשעות עם נשותיהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלהוציא מעצמו מדת הרשעות אי אפשר, כי אם על-ידי תפלה ובקשה — להיות רגיל לדבר הרבה עמו יתברך, אשר דבר זה מכניס גדלות המחין באדם, ואינו מדקדק כבר כל-כך בביתו, כי כל הרשעות שיש לאדם היא רק מחמת קטנות המחין וצמצום הדעת, שחושב כאלו אשתו רוצה לקחת משהו ממנו, ונעשה קמצן ואכזר, אשר כל זה הוא בכלל טבע הרשעות, שיש הרבה אכרכים, שהם פשוט רשעים, ויש להם תענוג לשפף את דם נשותיהם וילדיהם וכו' וכו'... ואי אפשר להנצל מזה, כי אם על-ידי רבוי תפלה ובקשה — להתחנן אליו יתברך ולבקש רחמים, שיזכה גם-כן להיות רחמן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי סכנה גדולה להסתכל בפני רשע, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (עין זהר הקדוש, קדושים דף פ"ד.): אסור להסתכל בפני רשע, כי זה מזיק מאוד לאדם, כי טבע של הרשע, שקלפות ושדים ורוחין שורים על פרוצופו, וכשאדם מסתכל על פרוצופו, הוא יכול להנזק, כמו מי שמסתכל על רוחות ושדים וכו' וכו'.

ובכל פעם כשבאים בני-אדם אל מוהרא"ש נ"י, והוא מבין מדבריהם שיש בהם מדה מגנה זו של רשעות, לעשות רשעות

לזלתם, אזי מוכיח אותם, ואינו מתפעל משום בריה בעולם, ורגיל לומר: הלא דבר רבנו ז"ל הוא רחמנות עצומה עד מאד, להיות רחמן ולא אכזרי, על-כן מי שהוא רשע מרשע ואכזר, ואין לו שמץ של רחמנות על אשתו ועל ילדיו, הוא אינו בכלל אנשי רבנו ז"ל, וזה דמיון גדול, ואפלו אלו שקורים לעצמם עובדים וכו' וכו', אם הם הולכים עם נשותיהם באכזריות, זה סימן שהם רחוקים לגמרי מדעת רבנו ז"ל, כי כל דבר רבנו ז"ל הוא רחמנות עצומה איך להתנהג עם אשתו ועם ילדיו, ואיך להתנהג עם בני-אדם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אי אפשר להגיע למדת הרחמנות ולסלק ממנו הרשעות, רק על-ידי תפלה ובקשה, וכל מי שזוכה להרבות בתפלה ובקשה, יותר רחמנות נכנסת בו, ומרחם על זלאתו, אשרי מי ששם דברים אלו אל לבו, ואז טוב לו כל הימים.

רבי

פעם שאלו את מוהרא"ש נ"י: למה בחוץ לארץ יש לכם רק מעט אנשים, ובארץ ישראל יש לכם כל-כף הרבה אנשים? ענה ואמר להם בדרך צחות: כי איתא בתקוני זהר (תקון כ"א דף מ"ה): בחוץ לארץ הוא ריב ובארץ ישראל הוא רבי, שנתהפכו אותיות ריב ונעשה רבי, הינו בחוץ לארץ הוא בחינת ריב, פי שם יש הסתרה גדולה מאד, ובארץ ישראל הוא רבי, ששם מאיר אור גדול, וזה שאמרו חכמינו הקדושים (כתבות ק"י): כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוך, וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוך, כי בארץ ישראל שם גלוי האמונה, ובחוץ לארץ שם הסתרת האמונה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכן רואים, שבארץ ישראל, יש הצלחה גדולה לדבר רבנו ז"ל, כי ארץ ישראל היא אותו ענין פענין רבנו ז"ל, ורבנו ז"ל השתוקק תמיד לארץ ישראל, ורבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל (פעל מחבר ספר "באור הלקוטים") אמר: כשם שאי אפשר להשיג ברבנו ז"ל כי אם על ידי מוהרנ"ת ז"ל, כמו-כן אי אפשר להשיג ברבנו ז"ל כי אם על ידי ארץ ישראל, כי ארץ ישראל ורבנו ז"ל הם דבר אחד, ועל-כן שם בארץ ישראל מאיר אור הרבי ובחויץ לארץ הוא בחינת ריב, שרבים וחולקים עליו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים בחוש, שבארצנו הקדושה מתפשט מאד דבר רבנו ז"ל, ומתקרבים מקרבים רבים, כי רבנו ז"ל וארץ ישראל הם ענין אחד, וכל הענין של ארץ ישראל הוא גלוי האמונה הקדושה, כמו שכתוב (דברים י"א): תמיד עיני השם אל-קיד ביה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ושם מאירה ההשגחה, וכן רבנו ז"ל מגלה את אמתת מציאותו יתברך בגלוי נורא ונפלא מאד, ועל-כן בארץ ישראל הוא בחינת רבי, ובחויץ לארץ הוא ריב, והבין למעשה.

רמזים

מוהרא"ש נ"י תמיד מזהיר ומלמד אותנו, שנוציא לעצמנו רמזים טובים מכל דבר שאנחנו שומעים ורואים להתקרב אליו יתברך, כי באמת אין שום דבר לבטלה כלל בזה העולם, וכל מה שהאדם שומע ורואה, יש בזה פונה עליונה לקרב את האדם אל השם יתברך, אבל על-פי-רב מח האדם ולבו אטומים וסתומים מאד, ואי אפשר לו להבין כלל מה מרמזים לו מלמעלה, אבל כשהאדם מזכיר

ומטהר את מחו בהרבה דבורי תפלה והתבודדות, על-ידי-זה לאט לאט מזדבף שכלו, והוא יכול להוציא רמזים והתעוררות מכל דבר שרק רואה ושומע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהאדם צריך להרגיל את עצמו בזה לאט לאט להוציא לעצמו איזה רמז קטן מכל מה שרואה ושומע, כי בודאי אם נודמן לפני האדם עכשו לראות איזה דבר שהוא לא רגיל לראות בכל שעה, או לשמע איזה דבור מאיזה אדם שפתאם הגיע ואמר לו כמה דבורים, או ממה ששמע את אחד צועק ברחוב וכיוצא בזה, בודאי בדברים אלו יש איזה רמז מלמעלה ששולחים אל האדם להתקרב אליו יתברך, כי למה בשעה הזאת הוא צריך לשמע בדיוק דבור זה או לראות מראה זה?! וכשהאדם מקשר את שכלו ודעתו לעיניו ואזניו, אזי בודאי יוציא לעצמו איזה רמז לעבודת השם יתברך, ויזכיר עצמו על-ידי הרמז הזה להתקרב אליו יתברך יותר ויותר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה באור דברי רבנו ז"ל בתחלת ה"לקוטי-מוהר"ן" (חלק א', סימן א'): שהאדם צריך להסתפל על החכמה והשכל שיש בכל דבר, כדי להתקרב אליו יתברך על-ידי אותו דבר, עין שם; פי בכל פרט ופרט של זה העולם יש רמזים וסודות נפלאים מאד, שצריכים לקרב את האדם אל השם יתברך, ועל-ידי שהאדם נותן לב להתבונן בכל דבר, על-ידי-זה הוא מדבך אליו יתברך באמת.

ופעם עמדנו בצותא עם מוהרא"ש נ"י ליד בנן הישיבה הקדושה "מתיבתא היכל-הקדש", ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י שיחות נפלאות פדרכו, ואמר לנו, שצריכים להוציא מכל דבר רמזים והתעוררות לעבודת השם יתברך, ופתאם עבר גוי שכור לידנו, וצעק לעצמו המספרים האלו: ארבעים, ששים, תשע מאות... ענה ואמר מוהרא"ש נ"י לאנשי שלומנו: הידעתם

מה צעק הגוי הזה עכשו? בואו ואראה לכם, איך שיכולים להוציא רמזים נפלאים מפל דבר ואף מדבורי הגוי, שאינו יודע בעצמו מה הוא אומר, הלא ארבעים וששים הם בחינת אותיות ס' וס', שנה בחינת עגולא ורבוּעא (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ט), כי הס' שהיא אות עגלה מרמזת על האמונה הקדושה שצריכה לסבב את האדם תמיד כמו עגול, בחינת מה שפתוב (תהלים פ"ט): "ואמונתך סביבותיך", ועל-ידי שאדם מסבב עצמו תמיד עם האמונה הקדושה, על-ידי-זה סוף כל סוף יזכה להשגות הס', שהיא אות מרבעת, הינו הארת השם הנו"ה ברוף הוא בן ארבע אותיות, ובכל פנה שרק יפנה יראה לפני עיניו הארת אותיות שמו יתברך, ויאיר לו אור נורא ונפלא מאד, בבחינת (תהלים ט"ז): "שוייתי הנו"ה לנגדי תמיד כי מימיני כל אמוט", והנה אחר-כך צעק הגוי: תשע מאות, ואם תצרך הארבעים והששים הנ"ל לתשע מאות, אזי ביחד נעשה אלה, וזה בחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (שבת ל"ב.) על הפסוק (איוב ל"ג): אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלה להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת וכו', שאפלו אם באדם יש תשע מאות ותשעים ותשע מקטרגים, ורק מלאך אחד יש ללמד עליו זכות, אף-על-פי-כן פדעוהו מרדת שחת, כי הנקדה הטובה הזאת תציל אותו מבאר שחת, והנה הנקדה הזאת, היא נקדת האמונה הקדושה נקדת הס' פנ"ל, בחינת עגולא, שכל זמן שיש באדם עדין נקדה של אמונה, הנקדה הזאת תפדה אותו מרדת שחת, ותעלה ותגביה אותו לאט לאט, עד שיחזר ויאיר לפניו שם הנו"ה ברוף הוא. הרי תראו איך שהגוי הזה גלה לנו רמז נורא מאד בענין השגות אלקותו יתברך, ובדרך כזו יכול האדם להוציא לעצמו רמזים נפלאים מאד מפל מה שרק רואה ושומע, אם רק ישים את דעתו ולבו לזה, אשרי מי שהולך בדרך כזו תמיד. (וימוהרא"ש נ"י חדוש נפלא בדבר זה, וכמה פעמים גלה לנו, אשר את רב חדושי תורתו חדש רק בדרך זו, ששמע שיחות חלין, ועשה מזה תורה).

שוחט

פעם בא שוחט אחד מאיזו עירה קטנה בחוץ לארץ אל מוהרא"ש נ"י, וספר לו שנתקרב אל אור רבנו ז"ל על-ידי הספרים שהפיץ מוהרא"ש נ"י בעולם, והגיעו עד עירתו הקטנה, ושאל את מוהרא"ש נ"י עצה נכונה אודות פרנסתו כשוחט, כי נתודע לו שרבנו ז"ל לא היה אוחז מזה, וכמו שפעם אמר, ששאלה אינם חשובים בעיניו: שוחט, מלמד וחסיד בעיר קטנה, וגם שאל את מוהרא"ש נ"י, הלא הוא גם בכלל חסיד בעיר קטנה, כי הוא גם-כן גר בעיר קטנה ושם אין הרבה חסידים, ובפרט מקרבים אל רבנו ז"ל, ועל-כן הוא נכלל בשני הדברים הנ"ל של שוחט וחסיד בעיר קטנה, שלא הסכים לזה רבנו ז"ל, ומה יעשה לנפשו?!

וענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י דבורים נעימים ומתקים מאד בטוב טעם ודעת, שפכל שלשת הדברים הנ"ל של מלמד, שוחט וחסיד בעיר קטנה יש עוד הרבה דברים בגו, וצריכים להרחיב הרבה את הדבור בזה, כי הלא גם פעם אמר רבנו ז"ל, שאף-על-פי-כן אם יש איזה שוחט, ראוי לו להיות רק מאנשי שלומנו, וכן מלמד הלא צריכים ירא השם אמתי להכניס יראת שמים בילדים ובתינוקות של בית רבן, ובודאי ראוי לו להיות ממקרבי רבנו ז"ל שעוסקים בתפלה ובהתבודדות תמיד, וכן חסיד שבעל כרחו נתגלגל עמו שיגור בעיר קטנה, מה יעשה לנפשו, ובודאי צריכים להתבונן מאד בדברי רבנו ז"ל הנ"ל.

והסביר לו מוהרא"ש נ"י תחלה את דברי החסיד בעיר קטנה, כי הנה עקר פונת הענין הוא, שלא יחזיק האדם את עצמו לחסיד ולאיש מכבד בעירו, כי בעיר קטנה נקל לו מאד לפל בגדלות ובגאות, ולחשב שהוא האיש המכבד ביותר בכל העיר, והישות והגאות שנואָה מאד בעיניו יתברך, מה שאין כן כשאדם אינו אוחז את עצמו לכלום, ותמיד עובד על עצמו לבטל ישותו

וגאותו, ואין רצונו כלל להשתלט ולהשתרר על אחרים, אדרבה כל רצונו וכסופו הוא לקרב עוד נשמות ישראל לאביהם שבשמים, וגם בהתקרבותו אל רבנו ז"ל אינו מתפאר ומתגדל על הבריות לומר שהוא נמצא באמת וכלם נמצאים בשקר, רק עושה את שלו בתמימות ובפשטות ומקים את כל עצות רבנו ז"ל כמו שהן מובאות בספריו, אזי לאט לאט יתלקטו ויתאספו סביבו עוד הרבה אנשים לילך בדרךיו, כי יראו אצלו אור גדול מאד, ואז יתקרבו נפשות רבות לאור רבנו ז"ל, וכבר לא יהיה חסיד לבד בעיר קטנה, כי יהיו הרבה חסידים ואנשי מעשה שיעסקו בעבודת השם יתברך, ותהיה זכות הרבים תלויה בו, ועקר הקפדת רבנו ז"ל בענין חסיד בעיר קטנה הוא, שלא יעשה האדם את עצמו לאיזו ישות ומציאות, ולא יחשב שהוא החסיד היחידי בעיר הקטנה, אבל כשאדם אינו חושב מעצמו כלל, ואינו מחזיק את עצמו לחסיד ואיש מכבוד, אזי אדרבה בעיר קטנה הוא יכול להצליח מאד ולהפוך את כל העיר לעובדי השם אמתיים ולקרב את כלם לאור רבנו ז"ל, (וכוונ מוהרא"ש נ"י בדיוק לענין האיש הנ"ל, כי שם בעירו הקטנה מאז שנתקרב לאור רבנו ז"ל, עשה התעוררות גדולה בין כל אנשי העיר, וכבר היתה להם חבורה שלמה של עובדי השם, והחיה אותו מוהרא"ש נ"י מאד בדבוריו הקדושים).

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר לו, שכן הוא בענין מלאכת השחיטה, עקר פונת רבנו ז"ל היה שאם אדם מחפש ומבקש לעצמו איזו משרה של פרנסה, אזי בודאי לא ילך ויבחר את מלאכת השחיטה, כי היא אחריות גדולה ונוראה מאד, וכמו שפעם אמר רבנו ז"ל לתלמידו רבי שמעון ז"ל, שרצה ללמד עצמו מלאכת השחיטה, וגער בו רבנו ז"ל, ואמר לו, שילמד את עצמו דאקטאריה (רפואה), ושאל את רבנו ז"ל, האם אתם רוצים שאהיה רוצח? השיב לו רבנו ז"ל, וכי אין זו רציחה, שלוקח את התרנגול מגלגול של איש זקן ותופס אותו בזקנו ושוחטו? וכששמע זאת בטל רצונו מלהיות שוחט, כי אחריות השחיטה

גדולה מאד, מחמת שצריכים לעסק בתקון נשמות המגלגלים בתוך בהמות, חיות ועופות וכו', וצריכין להזהר לשחט עם פונות פשרות והגונות, ולכן למה יכניס האדם את עצמו לתוך פרנסה פזאת, אבל בן אדם שנולד עם טבע הנוטה למלאכת השחיטה, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קנ"ו): האי מאן דנולד במזל מאדים יהא גבר שופף דמים, ואמר רב אשי: אי אומנא אי גנבא אי טבחא אי מוהל, הינו או שיהיה גנב ורוצח, או שיהיה שוחט ומוהל, נמצא מי שנולד עם מזל וטבע פזא, אזי בעל פרחו יהיה נמשך אחר מלאכת השחיטה, ולכן עליו להוציא את נקדתו מהפח אל הפעל בקדשה, ולהיות שוחט הגון וכשר, וכן להיות מוהל ולהשתמש עם כל אמנותו בקדשה, שעל זה סוכבת והולכת שיחת רבנו ז"ל הנ"ל, שאם יש כבר שוחט, אזי ראוי שיהיה רק מאנשי... כי מי שמרגיש בעצמו שיש לו נטיה מיחדת להיות שוחט או מוהל וכו', אז בודאי עליו להוציא את נקדתו מן הפח אל הפעל בקדשה ולזכות את בני ישראל עם בשר פשר בתכלית הפשרות, וכן לתקן את נשמות המגלגלים בתוך הבהמות והעופות וכו', (וגם בענין זה כון מוהרא"ש נ"י בדיוק לענין האיש הנ"ל, כי היה טבעו עוד מימי ילדותו להיות שוחט ומוהל וכו', והיתה מלאכתו בזה שנים רבות בכמה עירות, וממש התפלא מאד איך שמוהרא"ש נ"י תפס בדיוק את מחשבתו וכוון אל חוט השערה בפרטיות אל כל עניניו).

וספר לו מוהרא"ש נ"י, שאנשי שלומנו האמתיים שהיו שוחטים, היתה מלאכת השחיטה עבודה גדולה אצלם, והלבישו עצמם עם אבנט (חגורה) לפני השחיטה, והתבודדו הרבה עמו יתברך שיזכו לתקן את הנפש המגלגלת בתוך הבשר, וכן אמרו את הברכה במתינות ובכונה גדולה, ושחטו כהגן עם כל פרטיה ודקדיקה, והיו מפרסמים לשם ולתפארת בכל עירם לאנשים יראים וכשרים באמת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שגם הבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו, בצעירותו קדם שנתגלה ה'יה שוחט, ופעם שלח איזה בעל-בית את המשרתת שלו עם איזה עוף לשחט אצלו, והמשרתת לא מצאה את הבעל-שם-טוב שם, ולכן מסרה את העוף לאחד השוחטים האחרים, וכשהסתכלה כיצד השוחט משחזר את סבינו, לקחה בחזרה את העוף והלכה אל בעל-הבית שלה, וספרה לו שלא מצאה את הבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו, ולא הניחה לשוחט אחר לשחט העוף, כי היא חוששת שאין שחיטתו כשרה כלל, וכששאל אותה בעל-הבית למה היא אומרת כן, ענתה ואמרה לו: כשישראל"ק (כך בנו את הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, קדם שנתגלה כי ה'יה שמו ישראל), משחזר את סבינו לפני השחיטה, הוא מרטיב את אבן המשחזת עם דמעותיו, מה שאין בן השוחט הזה לקח מים פשוטים ושפכם על האבן המשחזת, ולכן היא חוששת שאין שחיטתו כשרה כלל... כי זו היתה דרכו של הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו — לבכות לפניו יתברך לפני כל שחיטה, שיזכה לתקן את הנפש המגלגלת שם, ותקבל את תקונה הנצחי.

וס"ס מוהרא"ש נ"י, שפן הוא במלאכת המלמדות, שעקר פונת הענין הוא, שאדם המחפש ומבקש איזו משרה של פרנסה, לא יבחר להיות מלמד, כי זוהי אחריות גדולה ועצומה מאד, כי אם הוא מבטל זמן התלמידים אפלו זמן קצר מאד, אין על זה שום מחילה כלל, ולכן מי שבוחר משרה כזאת רק לשם פרנסה, אזי בודאי יתראש מאחריותו מאד, ויהיה בטול תורה של תינוקות של בית רבן תלוי בו, חס ושלום, מה שאין בן מי שרוצה להיות מלמד לשם שמים, הינו כדי להכניס תורה ויראת שמים אמיתית בתוך התלמידים, ושיגדלו ויצמחו לאילנות רבבות, והוא מרגיש שיש לו הכשרונות לזה, והוא בעל אחריות גדולה שלא יבטל זמן התלמידים אפלו לשעה קלה, אז איש כזה בודאי ראוי לו להיות מלמד, כי מי ילמד עם נערי בני ישראל

ויתנכם בדרך התורה והיראה, אם לא אנשים כשרים ויראי השם
אמתיים! ?

וספר מוהרא"ש נ"י, שהוא בעצמו היה מלמד תינוקות הרבה
שנים אחר חתנתו, והיה כל רצונו וכסופו להכניס תורה ויראת
שמים אמתית בתוך התלמידים, והיה בעל אחריות גדולה מאד
על זמן הלמודים, ואף פעם לא החסיר יום מלכוא אל הישיבה,
ואפלו פשהיה לו חם גבוה, לא עלינו, מסר את נפשו לכוא אל
החדר ללמד עם התלמידים, ואפלו אם ארע לו איזה אנס שאחר
לכוא בכמה דקות, כבר חנף והרגיל את התלמידים, שבשעה תשע
בדיוק יתחילו מעצמם להתפלל בדרבם, ועמדו להתפלל בדיוק
כאלו הוא עומד שם, ופעם אחת כשאחר לכוא בחצי שעה לישיבה,
עמד המנהל ליד הדלת, וכשנכנס מוהרא"ש נ"י, אזי הוכיח אותו
מאד, איך הזניח את עצמו לאחר מזמן הקביעות, וענה ואמר
מוהרא"ש נ"י למנהל, בוא ואראה לך שהתלמידים יושבים על
מקומם ומתפללים כאלו אני נמצא שם, ולא האמין לו המנהל,
והלכו יחד אל החדר, והסתכלו מעבר לדלת, וראו איך שכל
התלמידים מתפללים בחיות ובהתעוררות גדולה כרגיל בדיוק כמו
שמוהרא"ש נ"י עומד לידם, ונתפעל המנהל מזה מאד מאד, ולא
היה יכול להאמין למראה עיניו, כי כך הדריו וחנף מוהרא"ש
נ"י את התלמידים, שילמדו ויתפללו בחשק ובחיות למען השם
יתברך, ולא בשביל המלמד או שום בשר ודם.

וכמה מאנשי שלומנו חקרו ודרשו אצל תלמידי מוהרא"ש נ"י
מהימים ההם, וכלם העידו פה אחד שעוד לא היה להם מלמד
טוב ונפלא כמו מוהרא"ש נ"י, כי למדו אצלו יראת שמים ומדות
טובות, ושמעו מפני ספורים נפלאים, וכן זכרו כלם איך שאמר
עמהם בכל יום את העשרה מזמורי תהלים של ה"תקון הכללי",
(פי סדר היום שם היה לומר עם התלמידים בכל יום תהלים,
ובחר מוהרא"ש נ"י לומר עמהם דיקא העשרה מזמורים של ה"תקון

הַפְּלִי, וּבִהְנֵהְלָה אֵף פַּעַם לֹא יָדְעוּ שֶׁהוּא אוֹמֵר עִם תְּלַמִּידוֹ אֵת הַ"תְּקוּן הַפְּלִי" בְּכָל יוֹם).

וּפַעַם הָיִינוּ בְּצוּתָא עִם מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּעִיר לוֹנְדוֹן, וְשָׁם הִתְפַּלְּנוּ בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ שֶׁל פֶּת חֲסִידִים מְסִימִים, וּכְשֶׁבָּאנוּ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ בְּבִקְרָת קָדָם הַתְּפִלָּה, יָשַׁב שָׁם אִיזָה אַבְרָהָם וְאָמַר תְּהִלִּים בְּהַתְעוּרוֹרוֹת וּבְדַבְּרוֹת גְּדוּלָּה, וְאַחַר כַּמָּה דְּקוֹת אָמַר לָנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י שֶׁהִנְגוֹן וְהִנְסַח שֶׁל הַתְּהִלִּים שֶׁל הַלָּה הוּא מְכַר לוֹ מְאֹד, וַיֵּשׁ לוֹ הַרְגָּשָׁה שֶׁהַתְּהִלִּים הֵזָה שִׁיף אֵלָיו... (דָּעַר תְּהִלִּים גְּעָה־עֵרֶט עֲפָעַס צוֹ מִיר...), וְאַחַר דְּרִישָׁה וְחֻקִּיָּה קִצְרָה נוֹכַחְנוּ לְדַעַת, שֶׁהָאֲבִרָה הֵזָה הִיָּה פַּעַם מִתְּלַמִּידי מוֹהֲרָא"ש נ"י מִהַשָּׁנִים הָאֵלוֹ שֶׁהָיָה מְלַמֵּד, וְעוֹד נִשְׁאָר בּוֹ הַרְשָׁם דְּקִדְשָׁה שְׁנַכְנַס בּוֹ מַחֲנוּכּוֹ וְהִדְרָכְתּוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וּמָה גַם שְׁאָמַר תְּהִלִּים בְּאוֹתוֹ הִנְגוֹן שְׁמוֹהֲרָא"ש נ"י אוֹמֵר תְּהִלִּים, אֵף שֶׁהָאֲבִרָה כָּבַר לְמַד אֲצִלוֹ לְפָנָי עֲשָׂרִים שָׁנָה... וְהָיָה הַדְּבָר לְפָלֵא בְּעֵינָיו שֶׁל הָאֲבִרָה, אִיךָ שְׁאֲחַר כָּל-כֶּף הַרְבֵּה שָׁנִים, יִכִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י מִנְּגוֹנוֹ, אִיךָ שֶׁהָאֲבִרָה נִמְשָׁף עַד־כֵּן מִהַחֲנוּף שֶׁלוֹ; אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוּכָה לְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא רַק נִמְצָא בּוֹ, אוֹ מְכַל פְּרִנְסָה אֲשֶׁר רַק מִסְבָּבִים עָמוּ מִן הַשָּׁמַיִם, הוּא זוּכָה לְקַשֵּׁר הַכָּל אֶל עֲבוֹדַת הַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְלַעֲשׂוֹת מִזֶּה עֲבוֹדָה קְדוּשָׁה וְטְהוּרָה, כִּי אֲזוּ טוֹב לוֹ בְּזֶה וּבְכָּא לְנִצַּח נְצֻחִים.

שְׁלוֹם-בֵּית

פַּעַם אַחַת שָׁח מוֹהֲרָא"ש נ"י שִׁיחָה נִפְלְאָה בְּעֵנֵן שְׁלוֹם-בֵּית, וְעָנָה וְאָמַר: תִּדְעוּ שְׁאֵם רוּצִים לִידַע מַעֲמַד הָאָדָם עִם הַשְּׁכִינָה הַקְּדוּשָׁה, הֵינּוּ לְדַעַת אִם הָאָדָם דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּאַמֶּת, וְאִם הוּא

הולך בדרך התורה הקדושה כראוי, עקר הסימן הוא לראות האף הוא מתנהג עם אשתו, אם יש לו שלום-בית באמת, ואם הוא גר עמה באהבה, בשלום ושלנה כראוי, כי תכף-ומיד כשהאדם סר ממנו יתברך באיזה אופן שיהיה, אז תכף-ומיד זה מתגלה בביתו, הינו שמתקוטט עם אשתו וכועס עליה, ורוצה למשל בה וכו', כי אשתו היא בחינת הארת השכינה הקדושה, וכדאיתא בזהר הקדוש (ויחי רכ"ח): כל נשי עלמא הם מסטרא דשכינה, עין שם; וכשאדם זוכה לבטל עצמו לגמרי אליו יתברך, אזי נתודע לו שדברי אשתו הם דברי השכינה הקדושה ממש, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (בבא מציעא נ"ט): אתתך גוצא גחון ולחיש לה (אשתך נמוכה כפף עצמך ושמע עצתה), וכל מה שהאדם זוכה לבטל עצמו מלפניו יתברך ולהכליל בו לגמרי, כמו-כן אשתו מתבטלת לפניו ומתהפכת לרצון בעלה באמת, ואזי בשעה שהיא נותנת עצה מתלבשים בתוך דבוריה דברי השכינה הקדושה ממש, בבחינת (בראשית כ"א): כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, כי דבריה הם דברי השכינה הקדושה ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שענין זה קשה מאד מאד להכניס בדעת בני-אדם, כי רב אנשי העולם חושבים שנשותיהם הן רק מניעות גדולות להם בכל ענין, הן במלי דשמיא, והן במלי דעלמא, ומחמת שצריכים לשבר מניעות וכו', לכן הם יוצאים ושוכרים את נשותיהם, רחמנא לצלן, והולכים נגד רצונן, ועל-ידי-זה נתקלקל השלום ביניהם, וכשנתקלקל השלום, אזי כבר אין לו שום דבר — לא עולם הזה ולא עולם הבא, לא ריחניות ולא גשמיות, מה שאין בן מי שיש לו שכל צח וזך, אזי מטה אָזנו היטב לכל מה שאשתו אומרת לו, ומבין מתוך דבריה רמזים גדולים להתקרב אליו יתברך, ואם היא מקפדת עכשו שבעלה לא יצא מהבית, אזי הוא מצית לה, ואינו מצער אותה, ועוֹבֵד את השם יתברך בתוך ביתו בכל מה שישכיל, ואף-על-פי שלבו בוער לו לצאת לשדה להתבודד עמו יתברך ולעשות עבודה אחרת וכו', עם כל

זאת עליו לבטל את רצונו ולעבד את הקדוש-ברוך-הוא בביתו, ואת כל העבודות שרוצה לעשות, הוא צריך לעשות בשעה שאשתו אינה יודעת מזה כלל, ולא יהיה לה מזה שום צער או יסורים, חס ושלום, ואזי יש לו תמיד שלום-בית אמתי ונפלא מאד מאד, ויש לו מח מישב לעסק בעבודת השם יתברך ובצרכיו הגשמיים במנוחת הנפש ובדעה נכונה, וביתו נעשה קן להשראת השכינה ממש, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (סוטה י"ז): איש ואשה זכו שכינה ביניהם, ואזי אשתו נעשית לו עזר אמתי לעזר לו בכל ענין בגשמיות וברוחניות, ויש להם חיים טובים ונעימים באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמדברים אלו קשה מאד לדבר הרבה, כי הם דברים מאד דקים ורוחניים, ואי אפשר לאדם שתהיה לו השגה בהם, רק כשמבטל עצמו לגמרי אליו יתברך בתכלית הבטול, כי אנחנו רואים איך שכל כתבי הארז"ל בנויים ומסודרים על לשונות כאלו של יחוד וחיבור איש ואשה וכו', וזה ללמד את האדם שאיך שהוא מתנהג בביתו עם אשתו בכל פרט ופרט, בן נעשה בכל העולמות העליונים ממש, ודברי אשתו הם דברי השכינה הקדושה, ועל ידה יכול האדם להשיג השגות רמות וגדולות מאד, וכל מה שהאדם זוכה לקדש ולטהר את עצמו, כפי זה זוכה לראות בביתו דברים עליונים ונוראים מאד, ולדעת ממש את מעמד השכינה הקדושה, וכמו שאמר רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ר"ג), שמספורי דברים של הנשים יכולים לידע מעמד השכינה איך היא אוהזת כעת, עין שם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמקבל בעולם, שפעם טען הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו גן עלינו, בעת עליית נשמה וכו', לפני רבי חיים ויטאל, זכרוננו לברכה, מדוע הלביש את חכמת הקבלה בלשונות של הגשמה בין איש לאשתו וכו', ובני-אדם יכולים לטעות בזה מאד ולחשב, חס ושלום, שיש בדברים

אלו איזו בחינה של הגשמה, ולקח רבי חיים ויטאל את עטו וקולמוסו, ומסרו לבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, ואמר לו: אם-כן כתב אתה... והנה הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, בעצמו לא כתב ספרים, לכן מקבל בעולם שמסר את העט לאחד מתלמידיו ויוצאי חלציו, (ויש פתה של חסידים שאומרים שהבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע מסר את העט למנהיג ולרבי שלהם), ואמר מוהרא"ש נ"י, שמסתבר הוא, שהבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע מסר את העט לנכדו והוא רבנו ז"ל, כי בספרי רבנו ז"ל אין מוצאים כמעט לשונות של הגשמה, רק רבנו ז"ל מגלה לנו אור פשוט ונורא כזה עד שהאדם זוכה לבטל עצמו לגמרי אליו יתברך ולהכלל בו לגמרי, עד שנתגלה לו איך שבאמת כל רוחניות אלקותית יתברך ועמידת העולמות העליונים הם תלויים בכל מה שנעשה למטה בזה העולם, ורוחניות וגשמיות הם דבר אחד ממש, וממילא הוא מבין מעצמו שכל כתבי הארז"ל הם מגלים אור נורא ונפלא מאד, ובאמת כל מה שנעשה אצלו בביתו עם אשתו כף הוא באמת למעלה בכל העולמות העליונים, ועל-כן אשרי מי שמתנהג בקדושה ובטהרה ועל-פי הלכה ומכון בכל הנהגותיו ליחד יחודים עלאיים ודבוק בחי החיים בו יתברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שאצל חסידים אחרים לא מדברים מענינים כאלו, ואדרבה מלמדים כל מיני עבודות של פרישות וכו' שלא ידבר האדם הרבה עם אשתו, ולא ישגיח עליה כלל וכו', אבל בחדרו של רבנו ז"ל קבלנו למודים אחרים, ואיך שרבנו ז"ל הזהינו מאד לכבד ולקרא את אשתו (עין שיחות הר"ן סימן רס"ד), וכן גלה לנו רבנו ז"ל איך שדברי אשתו הם דברי השכינה הקדושה ממש, ולכן למה לאדם לבלבל עצמו עם כל מיני למודים והנהגות של הבל המצוי בין אנשי העולם, אנחנו אין לנו רק דברי רבנו ז"ל לציית אותו בתמימות ובפשיטות, ואזי נזכה לחיות חיים טובים ומתקים תמיד, ונזכה לשלום-בית באמת.

שיחות מוהרא"ש

שיא

ואמר מוהרא"ש נ"י, הרי התנא הגדול רבי אלעזר בן עזריה לא התבייש כלל לומר ברבים בשעה שרצו למנות אותו נשיא בישראל: אלף ואמלף באנשי ביתי [אלף ואתיעץ עם אשתי] (עין ברכות כ"ז:), ואם-כן למה לא יתייעץ האדם עם אשתו בכל ענין וישמע חות דעתה, ולא יחשב בכל פעם שאשתו רק מונעת אותו מעבודת השם יתברך, ואין צריכים לצית לה כלל.

וזאת ראינו בעינינו פעמים אין ספר, איך שמוהרא"ש נ"י התייעץ בכל מיני ענינים עם בני ביתו, ואחר-כך בא ואמר לנו ללא בוש כלל, שפך וכך יעצה לו אשתו, וכתיב: כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, והלך ועשה כן באמת, וכן היה אומר פעמים רבות לאברכים שבאו לשאל עצתו בכמה ענינים, שילכו וישאלו את נשותיהם, וכמו שתאמרנה להם כן יעשו, וכששאלו אברכים את מוהרא"ש נ"י עצות בעבודת השם יתברך, שהם רוצים להתבודד בשדה או לעשות עבודות אחרות, והם מפחדים שלא יסכימו נשותיהם לזה, אזי היה אומר להם מוהרא"ש נ"י, שכל העבודות האלו יעשו בשעה שאין נשותיהם יודעות מהם כלל, כי אסור לצער את האשה בשום דבר כלל, ואיזו חשיבות יש להתבודדות כשאדם בורח מן הבית בשעה שאשתו מפחדת מאד להשאיר לבד, ואיזו חשיבות יש כבר לתפלה כזאת, ועל-כן המשכיל האמתי החפץ באמת להתקרב להשם יתברך יעשה כל מיני תחבולות להעלים גם מאשתו התנהגותו, הן ענין התבודדות בשדה וכיו' והן שאר עבודות, ויעשה הכל עם חכמה ויתחמק ממנה באיזה תרוץ.

וספר מוהרא"ש נ"י, ששמע כמה פעמים מרבי לוי יצחק, שספר שחוננו רבי אהרן קיבליטשער, הייתה דרכו בכל יום בבקר לצחצח את הנעלים שלו וכיו', וסדר את מלבושו וכיו', והייתה אשתו שואלת אותו: להיכן אתה הולך? והייתה דרכו להשיב: אני הולך אל הגראף (ראש העיר) לעסק במסחר... ובין כך היה הולך

לשׁוּדָה וַיֵּשֶׁב שָׁם כָּל הַיּוֹם וְעַסַּק בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה, וּלְעֵת עָרֵב הָלַךְ
עַל פְּנֵי כַּמָּה בָּתִּים... וְזֶה הָיָה מְסַחְרוֹ...

וספר מוהרא"ש נ"י, שְׁכַמָּה שָׁנִים רְצוּפוֹת הָיָה הוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם
לְשׁוּדָה לְהַתְּבוּדָד עִמּוֹ יְתַבְרֵךְ, וְאִשְׁתּוֹ לֹא יָדְעָה מְזַה כָּלֵל וּכְלָל, כִּי
עָשָׂה זֹאת בְּדֶרֶךְ חֲזוֹתוֹ לְבֵית מַמְשֶׁרֶת הַמְּלֻמְדוֹת אוֹ בְּשַׁעַת שְׁהִלָּךְ
לְאַסֵּף צִדְקָה וְכוּ', וְאִשְׁתּוֹ לֹא יָדְעָה מְזַה כָּלֵל, וְכֵן סִפֵּר שֶׁהִרְבֵּה
שָׁנִים עָרַף אֶת סֵדֶר תְּקוּנַת חֲצוֹת עִם תְּקוּנַת שֶׁק וְאִפְרָ, וְאִשְׁתּוֹ לֹא
יָדְעָה מְזַה כָּלֵל, כִּי עֲבוּדָתוֹ הָיְתָה בְּהִצְנַע לְכַת וּבַהֲסִתְרָה גְּדוּלָה,
וּכְשֶׁלְּאִדָּם יֵשׁ קִצָּת שְׂכָל וַיֵּשׁוּב הַדַּעַת, אָזִי אֵין אִשְׁתּוֹ צְרִיכָה לְדַעַת
כָּלֵל מִכָּל עֲבוּדוֹתָיו הַפְּרֻטִיּוֹת, וּמִמֵּילָא לֹא תִהְיֶה לוֹ שׁוּם מְנִיעָה
כָּלֵל לְעֲבוּדַת הַשֵּׁם יְתַבְרֵךְ, וְכֵן יִהְיֶה לוֹ שְׁלוֹם-בֵּית תָּמִיד; אֲשֶׁרִי
הָאָדָם שְׂזוּכָה לִילָךְ בְּדֶרֶךְ קִלְהָ וּנְעִימָה כְּזוֹ, כִּי עַל-יַד־יָזָה יִזְכָּה
לְחַיּוֹת חַיִּים טוֹבִים בְּזֶה הָעוֹלָם, חַיֵּי עוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה מִמָּשׁ,
וַיִּהְיֶה לוֹ בֵּית שָׁלֹם וְאַהֲבָה תָּמִיד, אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ בְּזֶה
וּבְכָא.

שְׁבִיעֵי שָׁל פֶּסַח

פַּעַם אָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁבִיּוֹם שְׁבִיעֵי שָׁל פֶּסַח יֵשׁ סְגֻלָּה
עֲצוּמָה, שְׁכָל אֶחָד יִזְכָּה לְפַעַל אֲצֵל הַשֵּׁם יְתַבְרֵךְ לְמַצֵּא אֶת זְוִיגוֹ
הַהֲגוֹן, כִּי רַבְּנֵי ז"ל אֹמְרֵי בְּסִפְרֵי הַמִּדּוֹת (אוֹת חֲתוּן, סִימָן א'): מִי
שֶׁקָּשָׂה לוֹ לְמַצֵּא אֶת זְוִיגוֹ, יֹאמֵר בְּכּוֹנֵה שִׁירַת הַיָּם, עֵינַי שָׁם;
וְגַם הֲלֹא אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה ב'): קָשָׁה זְוִיגוֹ שָׁל אָדָם
כַּקְרִיעַת יָם סוּף, עֵינַי שָׁם; נִמְצָא שְׁבִיעֵי שָׁל פֶּסַח, שְׂאֵז נִפְתַּחַה
הַדֶּרֶךְ בָּיָם, אָזִי מִמֵּילָא גַם-כֵּן נִפְתַּחַה הַדֶּרֶךְ שְׂיָכוֹל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד לְמַצֵּא אֶת זְוִיגוֹ הַהֲגוֹן, וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁעֲדִין לֹא זָכָה

למצא את בת זוגו, עליו להרבות אז בתפלה ובתחנונים להשם יתברך, ובודאי יוכל אז לפעל ישועות ונפלאות גדולות למצא את בת זוגו ההגונה לו מן השמים חיש קל מהרה.

והמתיק קצת מוהרא"ש נ"י את סוד הענין, כי הלא חכמינו הקדושים אומרים (מכילתא בשלח), שעל הים נגלה השם יתברך כבחור עושה מלחמה, עין שם; נמצא שאז כביכול השם יתברך בעצמו הוא בבחינת בחור, ואזי יש למוד זכות גדול על כל הפחורים שעדין לא זכו למצא זוגם, ולכן אז עת רצון גדול מאד לפעל זאת אצל השם יתברך, כי הוא יתברך בעצמו כביכול אז בבחינת בחור, ולכן גם אנו איננו מתבישים לבקש ממנו על ענין זה, וכעין שפרש רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א'): שזהו חסד גדול שקבע השם יתברך את ראש השנה בראש חודש, כי מחמת שבראש חודש הקדוש-ברוך-הוא מבקש פרה על שמעט את הירח, לכן גם אנו איננו מתבישים לבקש אז ממנו יתברך סליחה ומחילה על חטאינו ופשעינו, עין שם; וכן הדבר הוא בשביעי של פסח, שאז הקדוש-ברוך-הוא בבחינת בחור כביכול, ולכן אין אנו מתבישים לבקש ממנו את זוגנו, כי אז גם הוא יתברך בבחינת זאת, והבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבענין זה — להתפלל ולבקש על מציאת הזוג, נכללת גם תפלה ובקשה על שלום-בית, כי בודאי עקר שלמות מציאת הזוג הוא שתהיה נוטה אחר רצונו, ושהיה שלום ואהבה גדולה ביניהם, ולכן אז בשביעי של פסח הזמן מסגל ביותר לבקש על שלום-בית, שיזכה האדם לבית של שלום ואהבה אמיתית, כי הכל נכלל בענין זה של מציאת הזוג וכנזכר לעיל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת בשביעי של פסח הזמן מסגל ביותר לפעל כל מיני ישועות אצל השם יתברך, כי הלא פרנסתו של

אדם גם כן קשה בקריעת ים סוף, וכמאמר חכמינו הקדושים (פסחים ק"ח.): "קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף", נמצא שאז הזמן מסגל לפעל גם פרנסה ברוח, וכן יכולים לפעל אז כל מיני ישועות ורפואות אחרות, כי מבאר בזהר הקדוש (פנחס רמ"ט:): ובכתבי האר"ז"ל (עין פרי עץ חיים, שער שביעי של פסח) סוד עמק מאד בענין שביעי של פסח, שהוא סוד האי אילה, שאי אפשר לה להוליד עד שבא הנחש ונושף אותה בערייתא, ואזי היא מולידה, ואמר רבי שמעון בר יוחאי לבנו רבי אלעזר, שבענין הסוד הזה אי אפשר לדבר הרבה, כי עליו נאמר (דברים ו'): "לא תנסו את השם אלקיכם" וכו' עין שם; ופעם בליל שביעי של פסח הסביר מוהרא"ש נ"י, שהאילה מרמזת על פנסת ישראל שנקראת אילת השחר, והיא צריכה להוליד כל מיני הולדות דקדושה, ושיהיו לה כל ההשפעות הטובות שבעולם ברוחניות ובגשמיות, אבל לפעמים אי אפשר לה להוליד מחמת רבוי המקטרגים והמניעות המסככים את הקדושה, ועל-ידי שבא הנחש ונושף אותה, שזהו כלליות הצרות והיסורים שעוברים על כל אדם שרוצה להתקרב אל הקדושה, והוא מתחזק בכל תקף צרותיו לא להניח עצמו לפל כלל, על-ידי-זה דיקא האילה מולדת כל מיני הולדות שבקדושה, אבל מחמת שדבר זה הוא נסיון קשה מאד, כי הרבה בני-אדם נופלים לגמרי כשעובר עליהם מה שעובר, לכן אי אפשר לדבר מזה הרבה, בבחינת — "לא תנסו את השם אלקיכם" וכו', רק עקר בקשתנו ותפלתנו — שיתהפך הכל לרחמים ורצון, בבחינת התגלות העתיקא קדישא שנתגלה אז בקריעת ים סוף, וכדאיתא בזהר הקדוש על הפסוק (שמות י"ד): "דבר אל בני ישראל ויסעו", בעתיקא תליא מילתא, הינו שאנחנו מבקשים ומתפללים שנוזק להמשכת רחמים וחסדים גמורים, ששם לא צריכים לעורר את האדם על-ידי כל מיני צרות ויסורים, רק נוזק להדבק בו יתברך מתוך חסדים ורחמים, ולכן על-ידי שאדם חוזר בתשובה שלמה ואמתית לפניו יתברך בשביעי של פסח, ומבקש ומתחנן לפניו על כל מיני ישועות ברוחניות ובגשמיות, על-ידי-זה יכול לפעל הכל אצל השם יתברך, ולהמשיך

על עצמו רחמים גמורים באמת.

ומנהגו של מוהרא"ש נ"י, לישיב בצותא חדא עם אנשי שלומנו היקרים בליל שביעי של פסח, ולשיר עמהם שירת הים, וגם לחלק יין לכל המסבים ולברך אותם בכל מיני ברכות וישועות, וגם היה אומר אז תורה נפלאה באריכות פדרפו בקדשה, והיתה תמיד התעוררות מיחדת אצלו בליל שביעי של פסח; אשרי מי שזוכה לנצל את הזמן המקדש הזה בקדשה ובטהרה כראוי!

שנה

דרכו של מוהרא"ש נ"י להזהיר את כל תלמידיו, שיזהרו מאד על השנה, ושלא יסגפו עצמם במעוט שנה, כי את הגוף אי אפשר להטעות כלל, ואם אין האדם ישן כל צרכו, אזי סוף כל סוף ישבר גופו לגמרי, ויתבע גופו בחזרה את כל השנה שחסרה, ונמצא שלא הרויח כלל במה שסגף עצמו בשנתו, ורגיל להזכיר את דברי רבנו ז"ל (עין בספורי מעשיות מעשה י' מבן מלך וכן שפחה שנתחלפו בסופו), שהבן מלך הבין שצריכין לנתק המטה קצת מן המקום שעומדת שם, ולתן אותה במקום הראוי, עין שם; ואנשי שלומנו מדקדקים בדבורים אלו, שלא צריכים לסלק את המטה לגמרי, רק לנתק אותה ממקומה קצת, דהינו שלא להרבות בשנה יתרה, אבל מה שאדם צריך בשביל בריאות גופו, וכדי לתת נוחה למחין שלו, בודאי זוהי מצוה גדולה, ואין שום עבודה ותכלית כלל לסגף עצמו בשנה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהנה לכם ראיה, שהשנה היא גם כן מצוה גדולה, כי הלא אנו מברכים עליה "ברכת המפיל",

ואומרים כל סדר "קריאת שמע שעל המטה", שהוא תקון נורא ונפלא מאד פידוע מכתבי הארז"ל, ולכן למה יחשב האדם שיש בזה איזה חסרון, הלא כשאדם הולך לישן כדי להיות חזק וכריא לעבודת השם, זוהי מצוה ועבודה גדולה, וצריכין לקיים אותה בשמחה ממש.

וספר מוהרא"ש נ"י, שה"חפץ חיים" זכרונו לברכה, בימי צעירותו דבר ופלפל פעם בדברי תורה בלילה עם איזה רב חשוב וגאון גדול, וכשהגיעה השעה עשר בלילה, הפסיק פתאם הרב הנ"ל את דבורו, וענה ואמר ל"חפץ חיים": "לילה טוב, מחר הוא גספן יום", ושלח אותו לביתו לישן, ואמר ה"חפץ חיים", זכרונו לברכה, שאז בצעירותו לא הבין כלל למה הפסיק הרב באמצע דבורו באפן פתאומי כזה, כי הלא היו משתעשעים בדברי תורה ואחזו באמצע פלפול עמק מאד, אבל אחר-כך כשגדל קצת וראה שזכה הרב הנ"ל לאריכות ימים ושנים טובות, וכן התמיד בתורה הקדושה עד יומו האחרון, הבין למפרע שכל זה היה מחמת ששמר מאד על שנתו, והיה איש מסדר, וכן נהג ה"חפץ חיים" אחריו, שבשעה מסימת בלילה היה נכנס לבית המדרש בשיבתו בעיר ראדין, וכבה שם את האור, כדי שילכו התלמידים לישן, והיה אומר להם, שמחר גספן יום, כי רצה שיהיה להם מח נקי ודעת מישבת ללמד תורה ולעסוק בעבודת השם יתברך כראוי.

והיה אחד מאנשי שלומנו שקראו לו רבי מתתיהו, זכרונו לברכה, שהיה בעבר תלמידו של ה"חפץ חיים", והיתה דרכו לסגף עצמו הרבה בשנתו, ואמר לו ה"חפץ חיים", שבדרך כזו לא יוכל להחזיק מעמד, פי סוף כל סוף יהיה גופו נשבר לגמרי, ובזו הלשון אמר לו: מתתיהו דו וועסט נישט אויסהאלטן דו וועסט צובראכן ווערן, וקבל דברי ה"חפץ חיים" ז"ל ושנה את דרכו, ואחר-כך סבב השם יתברך סבות לטובה, שבא לעיר אומן ונתקרב לאנשי שלומנו, ונעשה עובד השם גדול מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבענין השנה אסור לאדם לחקות את השני כלל (שקורין "נאף צומאכן"), כי לפעמים יש בן אדם שאינו צריך לישן הרבה, וחברו רוצה לחקות אותו, אבל הוא בטבעו צריך לישן הרבה, אזי גופו ישבר לגמרי, ויהיה הפסדו מרבה משכרו, וספר מוהרא"ש נ"י, שראה ענין כזה אצל אחד מאנשי שלומנו, שרצה לחקות את הרב החסיד רבי אהרן קבליטשער ז"ל, שהיתה אחת מעבודותיו לא לישן במטה בלילה, רק היה נופל בשנה ליד השלחן, ורצה האיש הנ"ל מאנשי שלומנו לחקות אותו, והתחיל לסגף עצמו גם-כן בענין זה, עד שהסוף היה, שנתעקם גופו לגמרי, והיה נראה כבעל מום ממש, ורחמנא לצלן, וגם היה תמיד נופל בשנה בכל שעות היום — הן באמצע למודו והן באמצע דבורו עם בני-אדם וכו', והיה הדבר נכר לכל, איך שלא הרויח שום דבר במה שרצה לחקות את הזלת.

גם ספר מוהרא"ש נ"י, שהיה אכרף אחד שפעם נתלהב מאד, ונשבע על אחד מאנשי שלומנו שהוא מלאך אלקים ממש, ואינו ישן כלל, (שזה אסור גמור להשבע על כל דבר יהיה איך שיהיה, ובפרט בדבר כזה שהוא שבועת שוא ממש, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ספה נ"ג): שבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו, וישן לאתרו, כי זה דבר בלתי אפשרי כלל), כי האכרף הנ"ל היה בעל דמיון גדול, והיה נדמה לו שהאיש הזה מאנשי שלומנו הוא למעלה מגדר אנוש לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהיות שהכיר את האיש הנ"ל מאנשי שלומנו, לכן רצה לברר לעצמו איך בני-אדם יכולים לטעות בו כל-כף, ועקב אחריו, ומצא שהיה מניח עצמו לישן באמצע היום באיזה בית מדרש צנוע שלא התפללו בו כל השבוע, וראה מוהרא"ש נ"י, פעם שישן כמעט יום שלם, וברור שתפלת מנחה ומעריב לא התפלל כלל, ועל תפלת שחרית היה לו ספק גדול... ואמר מוהרא"ש נ"י, שראה אז איך יכולין להטעות בני-אדם מאד,

כי רואים אחד רץ ובורח לשדה בלילה ועושה כל מיני עבודות זרות ומשנות מאד, ובני-אדם חושבים שזהו מלאך אלקים ממש, ולבסוף נתברר שהכל שקר ודמיון גדול, ואינו מותר על שנתו כלל, רק ישן כמו דב...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמחמת גדל נחיצות השנה לאדם, לכן צריך להזהר מאד לא לעורר בן אדם משנתו בשום פנים ואפן, (רק אם זה על מנת שלא יעבר על זמן קריאת שמע ותפלה), כי גזל שנה הוא הגזל החמור ביותר, כי אין לזה שום פירעון כלל, ועקר יראת השמים של האדם נפרת איך שהוא נזהר בשנת חברו, לא לעורר אותו בשום פנים ואפן משנתו, כי לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כבגלוי, ואין עוד דבר בסתר בענין השנה, שאף אחד אינו רואה אותו כשהוא בא לעורר חברו מן השנה, רק השם יתברך בעצמו, ולכן בענין זה נפרת יראת השמים של האדם ביותר.

ופעם היה ספור עם בחור אחד מתלמידיו, שרצה לדבר עם אחד בטלפון מעבר לים, ושם היה כבר אמצע הלילה, והיות שלחברו לא היה טלפון, לכן צלצל אל השכן, והעירו משנתו באמצע הלילה, ובקש ממנו שיקרא לחברו, וכששמע זאת מוהרא"ש נ"י הקפיד עליו מאד מאד, ואמר שכאן רואים את מדת הרשעות שיש בו, כי איך יזלזל אדם כל-כך בשנת חברו, לעורר אותו באמצע הלילה, כדי למלא תאוותו לדבר עם חברו? ואמר אז, שבענין זה יכולין להפיר את יראת השמים של האדם, וגם את הרשעות שלו, וצריך האדם לעבד על עצמו לטהר את מדותיו שתהיה לו הרגשה תמיד בעבור יהודי שני.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה איש אחד מאנשי שלומנו ששמו רבי געצי, זכרונו לברכה, שהיתה דרכו להתפלל תמיד בקול רעש גדול, וכן הזמירות של שבת-קדש וכן ה"שלום עליכם" ו"רבונו

כל עולמים" וכי, הִיָּה אוֹמְרֵן בְּהִתְלַהְבוֹת עֲצוּמָה וּבְקוּלֵי קוֹלוֹת, פֶּעַם חֹזֵר לְבֵיתוֹ בְּלֵיל שְׁבַת-קֹדֶשׁ מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת, וּמֵצֵא אֶת אִשְׁתּוֹ יְשָׁנָה, וּפָחַד פֶּן יַעֲזֹר אוֹתָהּ עַל-יְדֵי הַ"שְּׁלוֹם עֲלֵיכֶם" וְהַזְמִירוֹת שְׁלוֹ, לְכֵן חֹזֵר לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, וְאָמַר שֶׁם אֶת כָּל סֵדֵר הַ"שְּׁלוֹם עֲלֵיכֶם" וְכוּ' בְּקוּלֵי קוֹלוֹת כְּדֻרְכוֹ, וְאַחֲרֵיכֵן חֹזֵר לְבֵיתוֹ וּמֵצֵא שְׁכָבָר נִתְעוֹרְרָה אִשְׁתּוֹ, וְהִמְשִׁיךְ אֶת סֵדֵר הַקְּדוּשָׁה... עַד כְּדֵי-כֵן הָיוּ מִתְנַהֲגִים אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו הָאֲמֵתִים בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ גְּדוּל, וְהָיוּ נוֹזְהִרִים בְּתַכְלִית שְׁלֵא לַעֲזֹר בֶּן אָדָם מִן הַשָּׁנָה.

וּבְמִשְׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת הָיָה "פְּרִיזֵר" גְּדוּל (תַּא הַקְּפָאָה) שֶׁל מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּתוֹךְ חֹדֶר הַשָּׁנָה שֶׁל הַבְּחוּרִים, תַּלְמִידֵי "הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ", (מִפְּאֵת חֶסְרוֹן מְקוֹם), וּפְעָמִים רַבּוֹת נִכְנָס מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּאִמְצַע הַלַּיְלָה לְהוֹצִיא מִשֶּׁם דְּבָרִים, וְאָף פֶּעַם לֹא הִתְעוֹרַר אֵיזָה תַּלְמִיד מְכַנִּיסֵת מוֹהֲרָא"ש נ"י לְחֹדֶר, כִּי הָיָה עוֹשֶׂה זֹאת בְּשֶׁקֶט וּבְנִחַת גְּדוּל, וְהָיָה נוֹזֵהר מְאֹד שְׁלֵא לַעֲזֹר אֵיזָה תַּלְמִיד מִשְׁנֵתוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, (וּכְמוֹ שֶׁהֵעִידוּ הַבְּחוּרִים, שְׂאָף פֶּעַם לֹא יָדְעוּ אוֹ שָׁמְעוּ כְּשִׁמוֹהֲרָא"ש נ"י נִכְנָס לְחֹדֶרִם בְּלַיְלָה), וּפֶעַם שָׁלַח מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶחָד מֵהַבְּחוּרִים לְהוֹצִיא אֵיזָה דְּבָר מִן הַפְּרִיזֵר בְּלַיְלָה, וְהַבְּחוּר הַנִּזְכָּר הָיָה קָצֵת פָּרָא, וּפָתַח אֶת הַדֶּלֶת בְּכַחַ, וְהִדְלִיק אֶת הָאוֹר, וְהֵעִיר אֶת כָּל הַבְּחוּרִים שִׁישְׁנוּ בְּחֹדֶר, וּכְשֶׁנִּוּדַע הַדְּבָר לְמוֹהֲרָא"ש נ"י הַקְּפִיד עָלָיו מְאֹד מְאֹד, וְעָנָה וְאָמַר לוֹ: וְכִי עַל זֶה שְׁלַחְתִּיךָ?! הֵיכֵן יִרְאֵת הַשָּׁמַיִם שְׁלֶךְ?! וְנִכְנָס מִזֶּה לְשִׁיחָה אֶרְכָּה אֵיךְ צְרִיכִים לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל שְׁנַת הַזֶּלֶת, וְקִבַּל הָאִישׁ הַנִּזְכָּר הַרְהוּר תְּשׁוּבָה אֲמֵתִי, שְׁמַהֲיוֹם וְהִלָּאָה יִזְהַר מְאֹד מְאֹד בְּשְׁנַת חֲבֵרוֹ, אֲשֶׁרֵי הַנִּזְהָר בְּזֶה תַּמִּיד.

שַׁבָּת

פַּעַם דִּבֵּר מוהֲרַא"ש נ"י מַעֲצָם גְּדֵלַת קִדְשַׁת שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְעֵנָה וְאָמַר: הֲלֹא, רַבְּנֵנוּ ז"ל גָּלָה לָנוּ שֶׁשַּׁבַּת דּוֹמָה לַחֲתָנָה גְּדוּלָה מְאֹד, וְשִׁמְחִים וּמְרַקְדִים שָׁם הַרְבֵּה מְאֹד בְּשִׂמְחָה וְחִדּוּהַ גְּדוּלָה, וְעוֹמֵד אַחַד וּמִלְבִּישׁ עֲצָמוֹ בְּבִגְדֵי הַיְקָרִים וְרֵץ מְהֵרָה, וְרוֹצֵה לְהִכְנִס וּלְשַׂמֵּחַ שָׁם, אֲבָל צְרִיכִים זְכִיָּה שְׂיִכַּל לְרְאוּתָהּ מִן הַחֲרָפִים מִתּוֹךְ סֵדֶק קָטָן (שְׁקוֹרִין שְׁפָאֲרִינֵעַ) (עֵין שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן רנ"ד), וְאִם כֵּן רְאוּי לְאָדָם לְשַׂמֵּחַ בְּכָל יוֹם עִם שַׁבַּת־קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה גְּדוּלָה וְעֲצוּמָה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִמְצָא בְּשִׂמְחַת חֲתָנָה מְמֹשׁ, וְלִרְקֹד וּלְשַׂמֵּחַ כָּל הַשַּׁבָּת מִבִּיאָתָה עַד צֵאתָהּ, וְלְהַחֲיוֹת עֲצָמוֹ מְאֹד עִם הַתְּפִלוֹת וְהַלְמוּדִים וְהַסְּעֻדוֹת שֶׁל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְכִמוֹ שְׂרוּאִים בְּחֲתָנָה, שֵׁישׁ לְבַנְי־אָדָם הַתְּעוֹרְרוֹת מִיַּחַדַּת בְּחִפָּה, וְכֵן שְׂמִחִים מְאֹד בְּסַעֲדָה וּבַתְּזוּמָרֵת וְכוּ', אַף־עַל־פִּי שֶׁלְּפַעֲמִים נוֹתְנִים אוֹתוֹ אֲכָל שֶׁהוּא אוֹכֵל בְּבֵיתוֹ, וְכֵן יֵשׁ לוֹ כָּל מִיּוֹנֵי כָּלִי זְמַר בְּבֵיתוֹ, אֲבָל מַחֲמַת שֶׁהוּא בְּחֲתָנָה לְכֵן יֵשׁ לָזֶה טַעַם אַחַר לְגַמְרֵי, וְכֵן הוּא בְּקִדְשַׁת שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, שֶׁכְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּישׁ שְׂנִמְצָא כָּל הַשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ בְּחֲתָנָה, אֲזִי יֵטַעַם טַעַם אַחַר בְּכָל הַתְּפִלוֹת וְהַלְמוּדִים וְהַאֲכִילָה שְׁלוֹ, וְיִתְעַנֵּג עַל נַעַם זֵיו הַשְּׂכִינָה מְמֹשׁ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁרַבְּנֵנוּ ז"ל אוֹמֵר (עֵין לְקוּטֵי־מוהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ל"ט), שֶׁשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה הֵם בְּסוּד עֲגוּלִים סָבִיב הַנִּקְדָּה הַפְּנִימִית שֶׁהִיא שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְהַסְּבִירוֹ מוהֲרַא"ש נ"י, בְּדֶרֶךְ נְעִים וְנִפְלָא מְאֹד, כִּי מוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵנוּ הָאֲרִיז"ל (עֵין פְּרִי עֵץ חַיִּים שַׁעַר הַשַּׁבָּת, פָּרָק א'), שֶׁבִּיּוֹם רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְשְׁלִישִׁי בְּשַׁבַּת עֲדִין נִשְׁאַרְתַּ בְּאָדָם הָאֲרֵת "נִפְּשׁ רוּחַ נִשְׁמָה" יִתְרָה שֶׁקָּבַל בְּשַׁבַּת־קֹדֶשׁ שֶׁעֲבָרָה, וּבִיּוֹם רְבִיעִי חֲמֵשִׁי וְשֵׁשִׁי בְּשַׁבַּת מִתְחִילוֹת כְּכֹר לְהִכְנִס בְּאָדָם הָאֲרוֹת הַ"נִפְּשׁ רוּחַ נִשְׁמָה" יִתְרָה שֶׁל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ הַבָּאָה וְכוּ', עֵין שָׁם בְּדַבְרָיו.

והמשיך מוהרא"ש נ"י: הנה כפי שאדם מקדש עצמו בשבת-קדש במחשבותיו ובדבוריו ובמעשיו, כן הוא ממשיך על עצמו הארת נפשו, רוחו ונשמתו, וזוכה להרגיש טעם אחר לגמרי בימי חיו, כי בשבת-קדש הדבר הראשון הוא להזהר מעשית כל מיני מלאכות, ולדקדק מאד בהלכות שבת בכל פרטיהן ודקדוקיהן, שכל זה נכלל בקדשת המעשה של שבת-קדש, ועל-ידי-זה הוא ממשיך על עצמו נפש דקדשה התלויה בתקון המעשה, ומחמת זה ראוי לאדם לחזור תמיד על הלכות שבת, ולקבץ לעצמו שעור ביהן, הן בשבת והן בחל, כי בלא בקיאות בהלכות שבת, אי אפשר לאדם להזהר לגמרי מכל הפרטים והדקדוקים שיש בשבת-קדש, כי הם כהררים התלויים בשערה, וכדאי לאדם לקבץ לעצמו ללמד איזה שעור בהלכות שבת-קדש בכל יום, כדי שיהיה בקי מאד בכל הלכותיה, וגם יקים על-ידי-זה מצות זכור את יום השבת לקדשו, שיזכר את השבת בכל ששת ימי המעשה, ומשיך על עצמו תמיד הארה עצומה מקדשת השבת-קדש.

והנה אחר-כך צריך האדם לקדש את דבורו מאד בשבת-קדש, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קי"ג): לא יהא דבורך של שבת כדבורך של חל, ועל-ידי-זה הוא ממשיך על עצמו הארת רוח דקדשה, המכוננת כנגד קדשת הדבור, כי בשבת-קדש ראוי שלא ידבר האדם שום דבור מיותר, ומכל שכן לא דברים בטלים ודבורי ליצנות וכו', כי אז האדם נמצא כל היום בהיכל המלך, ואיך יפקיר את דבורו לדבר דבורים של הכל ודברים של מה בכך, ובפרט שהתורה והתפלה של שבת-קדש יש להן כח אחר לגמרי, ומה שאדם זוכה להתפלל בשבת-קדש, זה פועל דברים גדולים ונוראים מאד בשמים, וכמו שנוהגים אנשי שלומנו לומר, שהתפלה והתבודדות של שבת-קדש היא תפלה והתבודדות אחרת לגמרי, כי אז יכול האדם להרגיש כאלו הוא מדבר אליו: תברך בבחינת פנים אל פנים, כאשר ידבר איש אל רעהו, ותפלה כזאת עושה רשם גדול מאד בשמים, וממשיכה

עָלִיו כָּל מִינֵי הַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וְכֵן בְּלִמּוּד
שֶׁל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ מְרַגְּשִׁים טַעַם אַחַר לְגַמְרֵי, כִּי אִזּוֹ מִחַ הָאָדָם
נִפְתָּח בְּאוֹר גְּדוֹל מְאֹד לְהִבִּין אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּהִבְנָה
מִיְחָדָת, וּמְרַגֵּשׁ בְּלִמּוּדוֹ כָּל מִינֵי נְעִימוֹת וּמְתִיקוֹת שְׂבָעוּלָם, מֵה
שְׂאֵינּוּ יָכוֹל לְהַרְגִישׁ בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה, וְלִכֵּן כִּפִּי שֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ
אֶת דְּבוּרָיו בְּשַׁבַּת־קֹדֶשׁ, כֵּן נִמְשָׁךְ עָלָיו רוּחַ דְּקִדְשָׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְהוּא עוֹלָה וּמְתַעַנֵּג בְּנַעַם זֵיו הַשְּׂכִינָה.

וְאַחַר־כֵּן הַבְּחִינָה הַשְּׁלִישִׁית הִיא בְּחִינַת קִדְשַׁת הַמַּחְשָׁבָה,
שֶׁכָּל יוֹם הַשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ רְאוּי לְאָדָם לְדַבֵּק אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ,
וְלִשְׂמַח מְאֹד בְּשִׂמְחַת הַשַּׁבַּת, וּלְגַרֵּשׁ מֵעַצְמוֹ כָּל מִינֵי מַחְשָׁבוֹת שֶׁל
חַל, כִּי אֶף־עַל־פִּי שְׂמֵדִינָא דְגַמְרָא (שַׁבַּת קי"ג:), דְּבוּר אֶסוּר הִרְהוּר
מִתֵּר, אֲבָל בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ מוּבָא, שְׂרְאוּי שֶׁהָאָדָם לֹא יַחֲשֹׁב שׁוּם
מַחְשָׁבוֹת שֶׁל חַל בְּשַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְלֹא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ כָּלֵל מִקִּדְשַׁת שַׁבַּת,
וְלֹא יֵצֵא מִרְשׁוֹת הַיְחִיד, שֶׁהוּא יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם אֶל רְשׁוֹת הַרְבִּיבִים,
שֶׁהֵם הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ שֶׁלֹּא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרַגַּע, וּבְכַרְט
אִם הָאָדָם זוֹכֶה לִיְחַד יְחִוּדִים קְדוּשִׁים בְּשַׁבַּת־קֹדֶשׁ אֵין לְמַעְלָה
מִזֶּה, כִּי אִזּוֹ הַזְּמַן מְסֻגָּל לְזֶה בְּיִתְרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְמַשִּׁיךְ עַל
עַצְמוֹ הָאֲרָה עֲצוּמָה מֵהָאֲרַת נְשִׁמָּה דְקִדְשָׁה, וְזוֹכֶה לְדַבְּקוֹת אֲמִתִּית
וְנִפְלְאָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, נִמְצָא שְׂעַל־יְדֵי קִדְשַׁת הַמַּחְשָׁבָה, דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה,
הָאָדָם מְמַשִּׁיךְ עַל עַצְמוֹ קִדְשַׁת "נִפְשׁ רוּחַ נְשִׁמָּה", וְזֶה נִקְרָא עֲנֵג
וְנַעַם אֲמִתִּיִּים שֶׁל שַׁבַּת.

וְהֵנָּה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שְׁלֹאֲחַר שַׁבַּת, עֲדִין נִשְׁאֲרַת בְּאָדָם הָאֲרָה
מִקִּדְשַׁת הַנְּשִׁמָּה יִתְרָה הַנִּל, וְאִזּוֹ הִיא מִתְחַלֶּת לְצֵאת מִן הָאָדָם,
וְלִכֵּן מוּבָא בְּדְבָרֵי הָאֲרִיז"ל, שֶׁבְּיוֹם רֵאשׁוֹן צְרִיכִים לְהִרְבּוֹת בְּיִתְרָה
בְּקִדְשַׁת הַמַּחְשָׁבָה וּבְדַבְּקוֹת וַיְחִוּדִים, כְּדִי שִׁישְׂאָר אֲצִלוֹ הַרְשֵׁם
שֶׁל הַנְּשִׁמָּה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְאַחַר־כֵּן בְּיוֹם שְׁנֵי מִתְחִילָה
לְצֵאת מִן הָאָדָם גַּם הַרוּחַ דְקִדְשָׁה שֶׁל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ שְׂעַבְרָה,
וְלִכֵּן צְרִיכִים לְהִרְבּוֹת אִזּוֹ בְּיִתְרָה בְּדְבוּרִים קְדוּשִׁים שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה.

(אֲשֶׁר זֶה סוּד קְרִיאָה בַּתּוֹרָה בְּצַבּוּר בְּשָׁנֵי בְּשַׁבָּת), וְאַחֲרֵי-כֵן בְּיוֹם שְׁלִישִׁי מִתְחִילָה לְצֵאת הַנֶּפֶשׁ, וְלִכֵּן צְרִיכִים לְהִרְבוֹת אֶז מְאֹד בְּמַצּוֹת מַעֲשִׂוֹת — בְּצַדִּיקָה וּבְגִמְלוֹת חֲסִדִים וְכוּ', כְּדֵי שִׁישְׂאָר בּוֹ רֶשֶׁם אֲמִתִּי שֶׁל הַנֶּפֶשׁ דִּקְדָּשָׁה שֶׁל הַשַּׁבָּת שְׁעֵבְרָה.

וְכֵן סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ בְּשִׁלְשָׁה יָמִים שְׁלֹפְנֵי הַשַּׁבָּת, הֵינּוּ שְׂבִיוֹם רְבִיעֵי צְרִיכִים גַּם-כֵּן לְהִרְבוֹת בְּמַצּוֹת מַעֲשִׂוֹת, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ הָאָרֶה מִקְדָּשַׁת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל שַׁבָּת הַבָּאָה, וְכֵן בְּיוֹם חֲמִשִּׁי לְהִרְבוֹת בְּקִדְשַׁת הַדְּבּוּר שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ קִדְשַׁת הַרוּחַ שֶׁל הַשַּׁבָּת הַבָּאָה, (אֲשֶׁר זֶה סוּד קְרִיאָה בַּתּוֹרָה גַּם בְּיוֹם חֲמִשִּׁי בְּשַׁבָּת), וּבְעֶרְבֹ שַׁבַּת-קִדְשׁ לְהִרְבוֹת בְּדַבְּקוֹת וּבִיחּוּדִים וּבְקִדְשַׁת הַמַּחְשְׁבָה, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ הָאֵרֶת הַנִּשְׁמָה שֶׁל שַׁבַּת-קִדְשׁ הַבָּאָה, נִמְצָא, שֶׁכַּפִּי שֶׁהָאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת עֲצֻמוֹ בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה בְּמַחְשְׁבָה, דְּבּוּר וּמַעֲשֵׂה, כֵּן הוּא זוֹכֵה לְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ קִדְשַׁת שַׁבַּת-קִדְשׁ, וְזֶהוּ בְּאוּר דְּבַר רַבֵּנוּ ז"ל הַנ"ל, שֶׁכָּל שֵׁשֶׁת הַיָּמִים הֵם בְּחִינַת עֲגוּלִים סְבִיב הַנִּקְדָּה הַפְּנִימִית שֶׁהִיא שַׁבַּת-קִדְשׁ, כִּי כָּל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה הֵם מְסֻתּוֹכְבִים סְבִיב נִקְדַּת הַשַּׁבָּת, וְכֻלָּם מְקַבְּלִים הָאָרֶה עֲצוּמָה מִגְּדֹל הָאֵרֶתָהּ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ג"י, שְׁעַל-כֵּן אֲנַחְנוּ רוֹאִים דְּבַר נִפְלָא, שֶׁשְּׁתֵי קַלְפוֹת שֶׁל יַעֲקֹב וַיִּשְׁמַעְאֵל הִנִּיחוּ עֲצָמָם בְּיוֹתֵר עַל יוֹם רֵאשׁוֹן בְּשַׁבָּת וַיּוֹם שְׁשִׁי בְּשַׁבָּת, (כִּי יוֹם הַמְּנוּחָה שֶׁל הַנוֹצְרִים יִמַּח שְׁמֵם, הוּא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, וְשֶׁל הַיִּשְׁמַעְאֵלִים, יִמַּח שְׁמֵם, הוּא בְּיוֹם שְׁשִׁי), כִּי הִנֵּה מְבֹאֵר בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (עֵינֵי לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן ב' וְסִימָן ט"ז), שֶׁשְּׁתֵי קַלְפוֹת אֵלוֹ הֵן בְּחִינַת הַתְּרִין עֲנִינֵי דְמַכְסְפִין עַל עֵינֵינוּ, הֵינּוּ הַמַּחְשְׁבוֹת הַזְּרוֹת שְׂרוּצוֹת לְבַלְבֵּל אֶת הָאָדָם וּלְנַתֵּק אוֹתוֹ מִן הַדְּבַקוֹת בּוֹ יְתַבְּרֵךְ, וְלִכֵּן הִנִּיחוּ עֲצָמָם דִּיקָא עַל שְׁנֵי יָמִים אֵלוֹ הַמְּכוּנִים כְּנֶגֶד קִדְשַׁת הַמַּחְשְׁבָה כַּנ"ל, הֵינּוּ יוֹם רֵאשׁוֹן וַיּוֹם שְׁשִׁי, כִּי בְּשָׁנֵי יָמִים אֵלוֹ צְרִיךְ הָאָדָם לְעַבֵּד בְּיוֹתֵר לְקַדֵּשׁ אֶת הַמַּחְשְׁבָה שְׁלוֹ, וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ הָאֵרֶת הַנִּשְׁמָה שֶׁל שַׁבַּת-קִדְשׁ

שעברה והבאה, וצריכים להתגבר ביותר לדחות ולהכניע שתי קלפות אלו, וזה מה שאנחנו מזכירים (בזמנו "אתקינו סעדא" לליל שבת-קדש): מימינא ושמאלא וביניהו כלה, הינו שמימין ומשמאל השבת יש יום ששי ויום ראשון, שבהם מתגברות שתי הקלפות הנ"ל, ועל-ידי שהאדם אוהו עצמו בקדשת שבת-קדש שהיא הפלה, ומרגיש את עצמו כל השבת-קדש כאלו הוא נמצא בחתונה יפה ונהדרת מאד, על-ידי-זה הוא נצל משתי הקלפות הנ"ל, ועולה ומדבק בו יתברך בדבקות אמתית ונצחית.

ולכן אשרי מי שתמיד כוסף ומשתוקק לשבת-קדש בכל ימות השבוע, ומזכיר אותה לעצמו בכל עת, פי בזה מקים מצות עשה של — "זכור את יום השבת לקדשו", וכמוכא בפוסקים ובמוני המצוות, שיש בזה מצוה מיחדת לזכור את יום השבת בכל ששת ימי המעשה, ועל שם זה אנחנו אומרים בכל יום בשיר של יום: היום יום ראשון בשבת, היום יום שני בשבת וכו', הינו כדי להזכיר בכל יום את קדשת שבת-קדש, וכן מוכא בכתבי האר"ל (בכונת התפלה), שבשעת אמירת השיר של יום יכון האדם להמשיך על עצמו את כל האורות הנ"ל של שבת-קדש, ובדרך זו כל ימיו הם מקשרים לקדשת שבת-קדש, ובכחינת מה שמוכא בזהר הקדוש (נשא קמ"ד:), שהצדיקים נקראים שבת דכולהי יומי, וכמו שאמרו התלמידים לרבי שמעון בר יוחאי: אנת הוא שבת דכולהי יומי.

וכמה פעמים שמענו מפי מוהרא"ש נ"י באמצע השבת, איך שהיה כוסף ומשתוקק מאד לקדשת שבת-קדש, ופעם ביום שני בשבוע ענה ואמר בלשון חיות והתעוררות לאיש שדבר עמו אז: "אה, הנה בעוד ארבעה ימים תהיה כבר שבת-קדש...", וכן בפעם אחרת באמצע שיחתו עם אנשי שלומנו היקרים, פתאם ענה ואמר: (ולכאורה לא היה לזה קשר לשיחה שדבר אז): "הנה הנפש כוספת וחושקת כל-כף אחר קדשת שבת-קדש, עד שאינה יודעת

מה לעשות כלל, כי הלא שבת-קדש היא אור נורא ונפלא כזה, שאין לתאר ולשער כלל. וכמה מאנשי שלומנו שזכו להסתובב בקביעות אצל מוהרא"ש נ"י, העידו שהרגישו תמיד אצלו הארה נוראה מעין קדשת שבת-קדש, מה שאי אפשר להסביר כלל בכתב או בעל פה, אשרי מי שזוכה להמשיך על עצמו קדשת שבת-קדש תמיד.

תורה

מוהרא"ש נ"י אמר, שאין לך עוד דבר המקשר בין אדם לחברו כמו התורה, פי על-ידי שמדבר ביחד דברי תורה בזה מתקשרים יחד, ולהפוך אין דבר שמפריד בין אדם לחברו כמו עם הארצות, ולכן אמרו חכמינו הקדושים (פסחים מ"ט): גדולה שנאה, ששונאים עמי הארץ לתלמיד חכם, יותר משנאה ששונאין עובדי עבודה זרה את ישראל, פי עם הארץ אינו יכול לסבל כשרואה שמדברים דברי תורה, וזה הורג אותו לגמרי, ולכן אמרו חכמינו הקדושים (שם): כל העוסק בתורה לפני עם הארץ, כאלו בא על ארוסתו בפניו, עין שם; ולכן אם רוצים לקשר נשמת ישראל, אזי עקר העצה לדבר תמיד דברי תורה ודבורי יראת שמים, וזה יכניס אהבה בין איש לרעהו, פי בלא תורה לא שיף אהבה בין אחד לחברו, ורק התורה מקשרת בין נשמות ישראל, וזה מה שאמר רבנו ז"ל (עין שיחות הר"ן, סימן צ"א): סגלה להתמדה, שיזכה להיות מתמיד בלמודו, ויזהר לבלי לדבר על שום איש ישראלי, וכמו שכשהפלה היא יפה, אזי האהבה היא בשלמות, אבל כשיש לפלה איזה חסרון ומום, אזי בודאי אין האהבה בשלמות, פי התורה נקראת פלה, כמו שכתוב (דברים ל"ג): תורה צוה לנו משה מורשה, ודרשו חכמינו הקדושים (פסחים שם): אל תקרי מורשה אלא מאורסה, וכל אחד מישראל יש לו אות בתורה, פי ששים רבוא אותיות לתורה כנגד ששים

רבוא נשמות ישראל, וכשיש חסרון באחד מישראל, נמצא שיש חסרון בתורה, ששם שרש נשמות ישראל, ועל-כן בודאי אי אפשר לאהב את התורה בשלמות, אבל כשיזהר מלדבר על בר ישראל, ולכלי למצא שום חסרון בשום איש ישראל, נמצא שאין בתורה שום חסרון ומום, אזי בודאי יאהב את התורה מאד, ואזי יתמיד בלמוד התורה מגדל האהבה, עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (מכילתא יתרו) על פסוק (שמות י"ט): "ויחן שם ישראל נגד ה' ה' פאיש אחד בלב אחד", אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקות (עין שם בפרוש רש"י), כי אין עוד דבר המקשר ומשלב איש לרעהו כמו התורה הקדושה, וזהו מה שלעולם יוצאת פרשת במדבר קדם קבלת התורה, כי בפרשת במדבר הקדוש-ברוך-הוא מצוה למנות את עם ישראל, להורות שאי אפשר לקבל את התורה, כי אם על-ידי מספר בני-ישראל, כי הקדוש-ברוך-הוא מנה את עם ישראל, לגלות חבתן שהוא מחבב את כל אחד ואחד, ורק בזה תלויה קבלת התורה — כשיש אהבה ואהבה בין עם ישראל, ומוכא בפסיקתא רבתי: הקדוש-ברוך-הוא נתן התורה בסיון מפני שמזל סיון תאומים, עין שם; והכונה היא, כי אי אפשר לקבל את התורה רק כשבר ישראל מתאחד עם זלתי, שזהו בחינת תאומים, ובשכיל זה כל הענין של קבלת התורה הוא דיקא כשנתאחדים יחד עם כל אחד מישראל, ועל-ידי-זה מקבלים את התורה, וכל בר ישראל מקבל את התורה ומדבר עם זלתי, על-ידי-זה נתהוה ביניהם אהבה נצחית.

והלביש מוהרא"ש נ"י כל זה במאמרם, זכרונם לברכה (אבות פרק ה'): כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה האהבה, ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם, איזוהי אהבה שהיא תלויה בדבר? זוהי אהבת אמנון ותמר, ושאינה תלויה בדבר, זוהי אהבת דוד ויהונתן, הינו כי אהבה התלויה בדבר היא אהבה

גשמיית, שרוצים את הגוף של הזלת, אשר זאת האהבה היא
אהבה פרטית, ואהבה כזו אינה אהבה תמידית, כי תכף-ומיד
כשלא יקבל הנאה מחברו, יבעט בו, לא-כן אהבה רוחנית, אהבה
מצד התורה, מצד נשמות ישראל, אהבה כזו תמיד תשא, וזוהי
אהבת דוד ויהונתן, כי אהבתם היתה מצד הנשמות וחיית אלקותו
יתברך, הינו אהבת התורה, וקשר אל זה מוהרא"ש נ"י מה שכתוב
אצל יהונתן שהציל את דוד משאול המלך ועשה עמו סימן
(שמואל א' כ'): "והנה אשלח את הנער לך מצא את החצים, אם
אמר אמר לנער הנה החצים ממך והנה קחנו ובאה, כי שלום
לך ואין דבר חי הו'ה, ואם פה אמר לעלם, הנה החצים ממך
והלאה לך כי שלחך הו'ה" וגו', "ויבא הנער עד מקום החצי
אשר ירה יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר — הלוא החצי
ממך והלאה" וגו', והסבירו מוהרא"ש נ"י, מה ענין החצים שירה
יהונתן? כי חץ מרמוז על לשון הרע, כמו שכתוב (ירמיה ט'): "חץ
שחוט לשונם" וכתוב (משלי כ"ו): "כמתלהלה הירה זקים חצים"
וגו', הינו שרמוז לו, שעכשו שורה לשון הרע בעולם, ורוצים
להפריד בינינו, שזה בחינת חצי, ועל-כן אמר לו: "הלא החצי ממך
והלאה, כי מחלקת נקראת גם-כן חצי, כמובא בדברי רבנו ז"ל
(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קמ"ה): על פסוק (בראשית מ"ט): "ורבו
בעלי חצים", ותרגומו: בעלי פלוגתא, ועקר התכלית היא שיתאחדו
תמיד עם ישראל, ומה מאחדן? רק התורה, ובזה שאדם לומד תורה
ומדבר תמיד בדברי תורה, אזי יש שלום, כמו שבקש דוד: אגורה
באהלך עולמים (תהלים ס"א): ואמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי
שקלים פ"ב): וכי אפשר לגור בשני עולמות? אלא שיהיו אומרים
דבר הלכה בשמו, נמצא בשעה שאומרים תורה בשם צדיק,
על-ידי-זה ממשיכין את הצדיק בזה העולם, והנה התורה כלה
שמותיו של הקדוש-ברוך-הוא, על-כן כשלומד תורה ממשיכים
את הקדוש-ברוך-הוא בעולם, וזה שמדבר לשון הרע מפריד
בין הדבקים, וגורם פרוד בין נשמות ישראל לבין הקדוש-ברוך-
הוא, וגורם מה שגורם, ועל-כן לשון הרע חמור מאד, עד שאמרו

(ערכין ט"ו): כל המספר לשון הרע מגדיל עוונות כנגד עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים, כי בזה שמדבר לשון הרע מפריד בין הדבקים, ומפריד בין נשמות ישראל, ועושה כל אחד בכחינת חצי, והנה חצים כשירים אותם, אי אפשר כבר להחזירם, אבל הקדוש-ברוך-הוא יורה חץ ומחזירו, הפונה היא, כי אם דבר כבר לשון הרע, איך יתקן? אבל אמרו חכמינו הקדושים (שם): מה תקנתן של מספרי לשון הרע? אם תלמיד חכם — יעסק בתורה, היה רגיל ללמד דף אחד — ילמד שני דפים, למד פרק אחד — ילמד שני פרקים, כי בזה שאדם לומד תורה, הוא נכלל בו יתברך, והוא יכול להחזיר החצים שירה, הינו לתקן אשר קלקל בספור לשון הרע, ולכן כח התורה כל-כף גדול, עד שאפלו מי שגרם פרודים בכלל נשמות ישראל, עקר תקונו להתחיל ללמד תורה ולדבר עם כל אחד דבורי תורה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין לך עוד סגלה נגד כל מרעין בישין כמו למוד התורה הקדושה, שמגרש את כל השונאים והאויבים שלו, וספר שהגאון הקדוש רבי שלמה קלווגר, זכרונו לברכה, שהיה מפרסם גדול בעולם בגאונותו ובספריו הרבים שחבר וחדש, והיו תמיד מסתובבים אצלו למדנים ותלמידי חכמים, התחיל פעם לבוא ולהכנס אליו בעל עגלה שלמד עמו בילדותו בחדר, וכדרך עגלון עם הארץ דבר עמו בלשון נוכח, וקראו בשמו — שלמה, שזה היה לו בזיון גדול, בזיון התורה, שעגלון מדבר עמו בלשון נוכח דברים של מה בכך, פי העגלון היה נכנס אליו בכל זמן פנוי, ומספר לו כל מיני דברי שטות, ומזכיר מה קרה ביניהם כשהיו קטנים, ופעם בא העגלון בפעם שהיו לפניו למדנים עצומים, ופלפלו עמו בדברי תורה, והעגלון בא ודבר עמו בלשון נוכח וקרא לו בשמו — שלמה, והתחיל לספר לו דברי שטות והכל בעלמא, אז ענה ואמר הגאון הקדוש הנ"ל: כן, כן, אני זוכר מה שארע בימי ילדותנו כשלמדנו בחדר, אבל האתה זוכר שלמדנו אז בחדר מסכתא "בבא קמא", והזכיר לו איזו סגי

בבבא קמא, וּתְחַףּ-וּמִיד נָטַל הָעֵגְלוֹן רְשׁוּת וַיֵּצֵא, וּמֵאֵז אֵף פְּעַם לֹא נִכְנַס אֵלָיו, וְאֵז פֶּרֶשׁ הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ הַנִּי"ל מֵאַמְרָם, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת ל"א.): "אֵל יִפְטֹר אָדָם מִחֲבָרוֹ אֲלֵא מִתּוֹךְ דְּבַר הַלְכָה, שְׁמִתּוֹךְ כֶּף זוֹכְרָהוּ", וּפְרָשׁוֹ בְּדִרְךָ צַחוּת: מִי שְׁרוּצָה לְהַפְטֹר מִחֲבָרוֹ עִם הָאָרֶץ, שְׂיִתְחִיל לְדַבֵּר דְּבַר הַלְכָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִבְרַח, וְכֵן מִתּוֹךְ כֶּף זוֹכְרָהוּ — שְׂיִזְכֹּר תָּמִיד שְׂאֵל זֶה הָאָדָם אָסוּר לְהַכְנִס, כִּי הוּא מְדַבֵּר רַק דְּבָרֵי תוֹרָה, וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: כְּמוֹ-כֵן כָּל אֶחָד הַרוּצָה לְהַפְטֹר מִמִּתְנַגְדּוֹ וּמִשׁוֹנְאָיו, יְדַבֵּר רַק דְּבָרֵי תוֹרָה וְדַבּוּרֵי אֱמוּנָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה לֹא יוּכְלוּ לְשַׁלֵּט בּוֹ כָּלָל.

תלמיד

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׂתַלְמִיד צָרִיךְ תָּמִיד לְזַכֵּר אֶת מַצְבוֹ, וְלַעוֹלָם לְכַבֵּד אֶת רַבּוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְקַבֵּל מֵרַבּוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאִפְלוּ שְׂרַבּוּ כּוֹעֵס עָלָיו וּמְבִזּוֹ וּמְחַרְפוֹ, עִם כָּל זֹאת יִסְבַּל מִמְּנוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהַתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה כְּמֵאַמְרָם, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (שַׁחַר טוֹב תְּהִלִּים ל'): כָּל תַּלְמִיד שְׂכוֹעֵס עָלָיו רַבּוֹ רֵאשׁוֹנָה וּשְׁנֵיָה וְשׁוֹתֵק, זוֹכֵה לְהִבְחִין בֵּין דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְדִינֵי נַפְשׁוֹת, כִּי כְּשֶׁהִרְבַּ כּוֹעֵס וְצוֹעֵק עַל הַתַּלְמִידִים, כְּפִנְתּוֹ הִיא רַק לְטוֹבָה, וְכַשֵּׁי לְתַלְמִיד שְׂכָל וְסוֹבֵל מֵרַבּוֹ, לְבַסּוֹף הוּא נִתְעַלָּה בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה.

וְדַבֵּר זֹאת מוֹהֲרָא"ש נ"י, לְעַנְיָן דְּבַר רַבֵּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר רּוֹאִים שְׂאֶחָד זוֹכֵה לְקָרֵב רְחוּקִים וּלְהַשְׁלִים אֶת דַּעְתָּם בְּתוֹרָה וּבִירְאָתָה שָׁמַיִם וּמַעְלָה וּמִגְבִּיָּה אוֹתָם, אֵף שֶׁהוּא מְחַרְףּ וּמְבַזֵּה אוֹתָם, כָּל אֵלוֹ הַתַּלְמִידִים שְׂשִׁתְּקוּ, לְבַסּוֹף נִתְעַלּוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, לֹא-כֵן אֵלוֹ שְׂבָרְחוּ לְבַסּוֹף נִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי.

וספר מוהרא"ש נ"י, פי לרב הקדוש רבי שלמה מקארלין, זכר צדיק לברכה, היה תלמיד אחד הרשל שמו, והיה רבו תמיד מתפאר עם התלמיד הזה, ואמר, שהתלמיד הזה אף פעם לא יברח ממנו, כי הוא מכיר את מקומו, ויודע באילו פנים היה קדם שנתקרב אלי ובאילו פנים נראה עכשו, ועל-כן הוא אף פעם לא יברח ממני, לא-כן שאר התלמידים הם עדין בסכנה גדולה, כי הם כבר חושבים שהם משהו וכו' הינו שזכו לאיזו מדרגה וכו', עד שיש כאלו שחושבים שהם כבר יותר גדולים ממני, ועל-כן הם בסכנה גדולה שלא יתרחקו לבסוף לגמרי.

ודבר זאת מוהרא"ש נ"י, לענין תלמידיו שהוא קרובם לדרכי רבנו ז"ל, ואשר הרבה הרבה היו קדם מנחים בשאול תחתית ומתחתיו וכו', והיו רחוקים לגמרי לגמרי ממנו יתברך ומהתורה הקדושה, עד שיש הרבה שאף פעם לא פתחו ספר, ועל ידו התחילו להתקרב אליו יתברך, והתחילו להתמיד בתורה הקדושה, עד שבמשך הזמן נעשו בקיאים בהרבה מקומות של התורה הקדושה, ומה גם שזכה להעמיד תלמידים כאלו שיש להם דבורים חמים שיכולים כבר לקרב גם את אחרים, ואלו התלמידים שזכו לידע מאין קבלו את התחזקותם ואת התעוררותם נשארו אצלו, ונתעלו על-ידי-זה יותר ויותר, עד שיש תלמידים שמוהרא"ש נ"י בעצמו מתפעל מהם ומגדלתם, איך שזכו להתהפך מאפס גמור למספר כל-כך גדול, הינו שהם כבר בקיאים בתורה הקדושה ויש להם דבורים חמים כגחלי אש, ולהפוך יש גם כאלו שבמשך הזמן שכחו מי קרובם אל רבנו ז"ל ומי הליב לבכם לעבודתו יתברך, ומי הכניס בהם תשוקה והתמדת התורה הקדושה, ועל-ידי ששוכחים את זאת, הם עוד מתחצפים לדבר כנגדו כל דבר רע.

וסיים מוהרא"ש נ"י, מה קורה לבסוף עמהם? הגלגל מתהפך עליהם, ועוברות עליהם בושות וחרפות רבות.

שיחות מוהרא"ש

שלא

וכמה פעמים הזהיר מוהרא"ש נ"י תלמידים שנתהפכו עליו וכו', שתדעו שסופכם יהיה מר מאד, כי לא די שאינכם מכירים טובה, אלא עוד אתם מתחצפים, בודאי הקדוש-ברוך-הוא ישלם לכם כגמולכם, וכן נתקיים לכם.

ותמיד מוהרא"ש נ"י רוצה שתלמידיו ימסרו את נפשם לקרב אחרים, ואמר שזה היה רצונו של רבנו ז"ל, שאלו התלמידים יעשו תלמידים אחרים, כמוכא (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב' סימן ס"ח), ולא שאלו התלמידים יבעטו בתלמידים האחרים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאין לך עוד טבע גם ומוזהם שהאדם מגלה עביות גשמיות וזהמתו, כמו מי שחולק על רבו שקרבו אל הקדוש-ברוך-הוא ואל התורה, כי תלמיד כזה שיוצא נגד רבו ומדבר על רבו, זה מגלה איך שהוא מזהם מאד, והוא רק מחפש כבוד, וכל התקבולתו לרבו היא רק כדי לרשת את רבו בחייו, שזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (יומא ל"ז): המהלך כנגד רבו הרי זה בור, אחורי רבו הרי זה מגסי רוח, מי שהולך כנגד רבו הוא מגלה שהוא סתם בור ועם הארץ, כי אם היה לו קצת יראת שמים, לא היה הולך כנגד רבו, וכן מי שהולך אחורי רבו, שחושב שיירש את רבו בחייו, הרי זה מגסי הרוח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם מה שאמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין ק"י): כל החולק על רבו כאלו חולק על השכינה וכו', וכל העושה מריבה עם רבו כאלו עושה מריבה עם השכינה, זה סובב על כל מי שבועט ברבו שלמדו חכמה, והכניס בו התחזקות ותשוקה והתמדת התורה.

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי אין לך עוד רבי אמתי כמו מי שזוכה לקרב את האדם להתמדת התורה ולשקיפה בתפלה ובהתבודדות.

תקון הכללי

מוהרא"ש נ"י אמר, שאנחנו צריכים להודות להשם יתברך על שנתגלה לנו על-ידי רבנו ז"ל תקון נורא ונפלא כזה, תקון קל ופשוט כזה — ה"תקון הכללי", שהוא תקון גמור לפגם הברית, רחמנא לצלן, כי רב בני-אדם מחסרון אמונתם ומקלקול דעתם אי אפשר להם להאמין כָּלל, שעל-ידי אמירת עשרה מזמורי תהלים יזכו לתקן פגם גדול ונורא כזה, ומחמת זה נמנעים לגמרי מלאמרו, וכן היו גדולים כאלו שרצו להוסיף על זה שייגידו עוד שמונה או עשרה מזמורים וכו', וכל זה הוא מחמת מעוט אמונתם כנ"ל, שלא האמינו שעל-ידי דבר קל כזה יתקן פגם גדול כל-כֵּף, אכל אנחנו, תהלה לאל, זכינו להאמין בדברי רבנו ז"ל שהעמיד על זה שני עדים נאמנים, והכריז ואמר, שזהו תקון גמור מאד, ומשאמר האדם עשרה מזמורים אלו, כבר אינו צריך לדאג כָּלל מהפגם הנורא של המקרה וכו', כי בודאי נתקן לגמרי, וגם אמר שהיו כמה צדיקים גדולים שרצו לעמד על ענין זה, ונתיגעו למצא לזה תקון גמור, וקצתם לא ידעו כָּלל מהו ענין זה, וקצתם התחילו לידע קצת בענין תקון זה, ונסתלקו לעולמם באמצע עסקם בזה ולא גמרו, ולו עזר השם יתברך, שזכה לעמד על זה בשלמות, והוא דבר חדש לגמרי חדוש נפלא, כי הוא תקון נפלא ונורא מאד מאד, ולכן ראוי לנו לשמח מאד מאד על שאנו מאמינים בדברי רבנו ז"ל, וראוי לנו לומר את ה"תקון הכללי" בכל יום ויום בשמחה עצומה, ולהאמין שיש לנו תקון גמור על כל עוונותינו על-ידי אמירת עשרה מזמורים אלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, ש"תקון הכללי" הוא תקון גמור לְכָל מיני פגמי הברית, רחמנא לצלן, ולא רק מקרה לילה, וכמבאר בכתבי האריז"ל (עין שער רוח-הקדש פרקי תקון העוונות), שכל מיני פגמי הברית נקראים בשם קרי, רחמנא לצלן, עין שם; והיתה דרכו של מוהרא"ש נ"י לצחק מאלו שנותנים גבול וקצבה לתקוני רבנו ז"ל,

ואומרים שהתקון מועיל רק לפגם פלוני ופלוני ולא לפגמים אחרים, והיה אומר, שהלא רבנו ז"ל זכה להשיג את גדל רחמנותו של השם יתברך, ואיך שיש תקון גמור לכל מיני פגמים שבעולם, ואם גלה לנו כמה פעמים וכן קבע לנו בכמה מקומות בספריו הקדושים שה"תקון הכללי" הוא תקון גמור לפגם הברית, אם-כן למה לנו לחפש חמרות וחקמות יתרות בענין זה, הלא אין לנו רק לומר את ה"תקון הכללי" תמיד בכל יום בתמימות ובפשיטות, ולא לחשב בענין זה שום מחשבות אחרות כלל.

ופעם היה ספור שנתקרב אחד אל דרכי רבנו ז"ל, ושאל בלב נשבר את מוהרא"ש נ"י מה עליו לעשות שלא ידע מהתקון הנורא הנ"ל של רבנו ז"ל כל ימיו, ועברו אצלו כל מיני פגמים וכו', ולא ידע מענין ה"תקון הכללי" הנ"ל, ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שבזה שיהיה נזהר מהיום והלאה לומר בכל יום את ה"תקון הכללי" חק ולא יעבר, על-ידי-זה יזכה לזרק תקוננים לכל הימים האלו שעברו עליו בחשף, ויזכה לתקן את כלם, והחיה בדבריו מאד את האיש הנ"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראוי לזכר בעת אמירת "תקון הכללי" את דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ר"ה): שצריכים לבנות בעת אמירת "תקון הכללי" לשני שמות א"ל אלהים במלואם כזה: אֱלֹהֵי, לַמַּד, אֱלֹהֵי, לַמַּד, הִי, יוֹד, מִם, כִּי עַל-יְדֵי שְׁנֵי שִׁמּוֹת אֵלוֹ מוֹצִיאִים הַטּוֹפוֹת מִן הַקְּלִפָּה וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; ופעם שאלו אנשי שלומנו את הרב החסיד רבי אפרים מפשעודבורז, זכרוננו לברכה, באיזה מקום מה"תקון הכללי" צריכין לבנות הפונה הנ"ל, ואמר שיכולין לבנות זאת באיזה מקום שיהיה רק לכל הפחות יבנות זאת פעם אחת בעת האמירה, וכשהדפיס מוהרא"ש נ"י את ה"תקון הכללי" ורצה גם לזפות את הרבים שיבנונו את הפונה הנ"ל, הדפיס שם עצה טובה שהמקום הנכון לבנות הוא בשעת אמירת מזמור ע"ז בפסוק "קולי אל אלקים ואצעקה, קולי אל

אַלְקִים וְהֶאֱזִין אֵלַי, כִּי אוֹתִיּוֹת "אֵל אֱלֹקִים" הֵם בְּדִיּוּק כְּמוֹ שְׁנֵי הַשְּׂמוֹת הַנֵּל, וְצִיַּן שֵׁם עִם כּוֹכַב קֶטֶן לְמַטָּה שֶׁבְּאֶמְרָךְ "אֵל אֱלֹקִים" תִּכְוֶן הַמְּלוֹי כְּזֶה: אֵל"ף, לֹמ"ד, אֵל"ף, לֹמ"ד, ה"י, יו"ד, מ"ם, וּבְזֶה כָּבֵר יֵשׁ לְכֹל אָדָם מְקוֹם מְסִים לְכוּן כְּוֹנֵה הַנֵּל, וּבְהַסְתַּכְלוֹת בְּעֵלְמָא מְקִימִים רְצוֹן רַבְּנוּ ז"ל הַנֵּל, (וְאָמַר שְׂאָף עַל-פִּי שֶׁהִזְהִירוּ רַבְּנוּ ז"ל לֹא לְהַתְּפַלֵּל עִם כְּוֹנֹת, וְכִדְאִיתָא בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ק"כ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מִחֲמַת שֶׁרַבְּנוּ ז"ל צָוָה כָּאֵן בְּפִרוּשׁ לְכוּן הַכְּוֹנֵה הַנֵּל, לְכֵן רְצָה לְזַכּוֹת אֶת הַרְבִּים שֶׁיְכוּנוּ אוֹתָהּ וּבִפְרָט בְּעֵנִין גְּדוֹל כְּזֶה שֶׁל תְּקוּן הַבְּרִית).

וְהִנֵּה, כְּשֶׂאָף יֵצֵא לְאוֹר הַ"תְּקוּן הַכְּלָלִי" הַזֶּה עִם הַכְּוֹנֵה הַנֵּל, יֵצְאוּ גַם כַּמָּה אַנְשֵׁי בְּלִיעַל וְעוֹזֵי פָּנִים וְהִסִּיתוּ אֶת אַנְשֵׁי עֵינָם לֹמַר, שְׂמִי שֶׁחִבֵּר וְהִדְפִּיס אֶת הַ"תְּקוּן הַכְּלָלִי" הַזֶּה הוּא סֶתֶם עִם הָאָרֶץ וְכו', כִּי מֵה שֶׁיָּף תִּבַּת "אֵל" עִם סֶגֶל לְהִשָּׁם הַקְּדוּשׁ "אֵל" עִם צִירֵי, וְעָשׂוּ לִיצְנוּת גְּדוֹלָה מִכָּל הָעֵנִין, עַד שֶׁגַם קָרְעוּ וְשָׂרְפוּ אֶת הַ"תְּקוּן הַכְּלָלִי" הַנֵּל בְּיַחַד עִם מְזֻמּוֹרֵי הַתְּהִלִּים וְהַשְּׂמוֹת הַקְּדוּשִׁים, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כְּדִין סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁכְּתָבוּ... (עֲפָרָא לְפּוּמֵייהוּ) וְעָשׂוּ שֶׁחֹק מִכָּל הָעֵנִין.

וְהִנֵּה בֵּין אַנְשֵׁי בְּלִיעַל וְעוֹזֵי פָּנִים הַנֵּל הִנֵּה גַם אִישׁ אֶחָד אֲשֶׁר מִחֲזִיקִים אוֹתוֹ לְמַקְבֵּל גְּדוֹל, וְהוּא אוֹמֵר שְׁעוֹר בִּישִׁיבַת מְקַבְּלִים וְכו', וְעַמֵּד בְּרֹאשׁ כָּלֵם וּמְחָה עַל גְּדֹל הַכְּסִילוֹת וְהַטְּפָשׁוֹת שֶׁיְכוּלִים לְהִדְפִּיס בְּסִפֵּר דְּבַר כְּזֶה שֶׁכָּל בַּר בֵּי רַב יוֹדֵעַ, שֶׁ"אֵל אֱלֹקִים" עִם סֶגֶל פְּרוּשׁ לְאֱלֹקִים (אֵל מֵיִנֵּט צו), וְאִין לְזֶה שִׁיכוֹת לְהִשָּׁם הַקְּדוּשׁ "אֵל אֱלֹקִים" עִם צִירֵי.

וְכִשְׁשָׁמַע מוֹהַר"ש נ"י מִגְּדֹל הַרְעָשׁ וְהַמְּהַפְּכָה שֶׁעָשָׂה הַנֵּל בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, לֹא רְצָה לְעֲנוֹת עַל דְּבָרָיו כָּלֵל, כִּי יָדַע שֶׁדִּיָּקָא הָאִישׁ הַנֵּל נוֹלָד בְּפִסּוּל גְּדוֹל, כִּי אָמוּ נֶאֱנָסָה עַל יְדֵי אַנְגְּלִי, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְכָכָה נוֹלָד וְכו', וְלָכֵן אִין קָשָׁה לְמָה הַחֲצִיף וְהָעוּ

פָּנָיו כָּל-כָּף, כִּי כָבַד הָעִידוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (תענית ז:): כָּל מִי שֵׁשׁ בּוֹ עֲזוֹת בְּיָדוֹעַ שְׁנֹכְשֵׁל בַּעֲבָרָה וּבְאִשָּׁת אִישׁ (עין שם בַּגְּמָרָא וּבַפְּרוּשׁ הַרִי"ף עַל הַ"עֵין יַעֲקֹב), אֲבָל לְמַקְרָבֵי הָאֲמִתִּים וְאֲנָשֵׁי סוּדוֹ הַמְּתִיק מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת פְּנִימֵי הָעֵנָן, וְהַסְּבִיר לָהֶם, בְּוֹדָי גַּם הוּא יוֹדֵעַ שֶׁפְּרוּשׁוֹ שֶׁל "אֵל" עִם סֵגֶל לֹא זֶהוּ פְּרוּשׁוֹ שֶׁל "אֵל" עִם צִירֵי, אֲבָל בְּכָלֵי פְּנוֹת הַשָּׁמוֹת וְהַיְחוּדִים יָדוּעַ שֶׁהִנְקָדוֹת מִתְחַלְּפוֹת, וַיְכֻלִּים לְצַרֵּף וּלְיַחַד אוֹתֵי הַשָּׁמוֹת לְצַרְפֵי שָׁמוֹת וַיְחַוְדִים קְדוּשִׁים, וְאֵין זֶה סוֹתֵר לְפָרוּשׁ הַפְּשוּט כָּלֵל, וְהֵבִיא דְגָמָא דוּמָה לְזֶה מִפְּשׁ מִכְתָּבֵי הָאֲרִיז"ל (עין שְׁעַר רוּחַ הַקְּדוֹשׁ תַּקוּן י"ט, לְמִי שֶׁבָּא עַל הַבְּהֵמָה), שֶׁצִּירִיכִים לְכַוֵּן בְּכַרְפַּת "שִׁמְעֵ קוֹלְנוּ" בְּתֻבוֹת רִיקָם "אֵל" תְּשִׁיבֵנוּ, שֶׁתִּבַּח "אֵל" בְּמִלּוּאָה הוּא אֶלֶף, לְמַד, עֵין שָׁם; הַרִי בְּפָרוּשׁ אֵיתָמַר שֶׁאֶף-עַל-פִּי שֶׁתִּבַּח "אֵל" עִם פֶּתַח פְּרוּשׁוֹ "לֹא" (כִּיְדוּעַ גַּם-כֵּן לְכָל בַּר בֵּי רַב), אֶף-עַל-פִּי-כֵן אוֹמֵר הָאֲרִיז"ל, לְכַוֵּן בּוֹ יְחוּד הַנ"ל, "אֵל" עִם צִירֵי.

וְכֵן מוּבָא בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשַׁת וַיְחִי פָּרְשָׁה צ"ח, סִימָן ק"ג) עַל הַפְּסוּק (בְּרֵאשִׁית מ"ט): וְשָׁמְעוּ אֵל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם, רַבִּי יוֹדֵן אָמַר "לֹאֵל" יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם, וְרַבִּי פְּנַחֵס אָמַר "אֵל" הוּא יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם, הַרִי שֶׁדָּרְשׁוּ תִּבַּח "אֵל" עִם סֵגֶל, כְּמוֹ שֶׁם הַקְּדוֹשׁ "אֵל" עִם צִירֵי, עֵין שָׁם הֵיטֵב, וְהֵבִין.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י אִזּוֹ לְתַלְמִידָיו הַיְקָרִים, הַרִי נִתְגַּלָּה לְפָנֵיכֶם מִי הוּא עִם הָאֲרֵץ הָאֲמִתִּי וְאֵיזָה מְקַבֵּל הוּא זֶה, כִּי אֶת דְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ הַנ"ל בְּוֹדָי לֹא רָאָה, וְגַם דְּבָרֵי הָאֲרִיז"ל לֹא הִכִּיר, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן קוֹרְאִים לוֹ תַלְמִיד חָכָם וּמְקַבֵּל גְּדוֹל, וְעוֹד אוֹמֵר שְׁעוֹר בְּקַבְּלָהּ בִּישִׁיבַת הַמְּקַבְּלִים, הַרִי רְאוּ אֵיךְ שֶׁיְכֻלִּים לְהִטְעוֹת בְּגִי-אָדָם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּדֶרֶךְ צַחוּת, שְׁזָה יָפָה וְנָאָה מְאֹד לְמָה דִּיקָא אֶת דְּבַר הָאֲרִיז"ל בְּשְׁעַר רוּחַ הַקְּדוֹשׁ בְּתַקוּן "הֵבֵא עַל הַבְּהֵמָה" נִשְׁתַּמֵּט מֵעֵינֵי "הַמְּקַבֵּל" הַנ"ל, כִּי הֵלֵא חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים

(פסחים מ"ט): שְׁעַמֵּי הָאָרֶץ הֵם שֶׁקָּץ וּנְשׁוּתִיהֶן שֶׁקָּץ וְעַל בְּנוֹתֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים כ"ז): אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה, וְהֵלֵא אֵין אָדָם רוֹאֶה מוֹמִין לְעֲצָמוֹ, וְלִכֵּן אֵת הָעֲנָן הַנִּלְבֹּדֵי לֹא רָאָה...

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּנֹדֵי עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל אֲמִירַת "תִּקְוֹן הַכְּלָלִי" הוּא עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ בְּעִיר אוֹמֵן, כִּי שֵׁם יְכוֹל הָאָדָם לְזִכּוֹת לְתִקְוֹן גָּמוּר לְכָל תַּחְלוּאֵי נַפְשׁוֹ אֲפִלּוּ אִם כָּבֵד עָבַר עָלָיו בַּחַיִּים מֵהַ שֶׁעָבַר וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּכָל מְקוֹם שֶׁאָדָם זוֹכֵה לְאוֹמְרוֹ הוּא תִקְוֹן גָּדוֹל וְנִפְלֵא מְאֹד, וּבִפְרָט אִם הוּא זוֹכֵה לְהִיּוֹת עַל הַצִּיּוֹן שֶׁל אֵיזָה צַדִּיק אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, הַדְּבָר מְסַגֵּל שֵׁם מְאֹד מְאֹד, כִּי עֲצָם הַהִשְׁתַּטְּחוֹת עַל צִיּוֹן הַצַּדִּיק הוּא תִקְוֹן הַבְּרִית (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ק"ט), וְלִכֵּן אֲמִירַת הַ"תִּקְוֹן הַכְּלָלִי" מְסַגֵּל שֵׁם בְּיוֹתֵר, וְכֵן רָאינו אֲצֵל מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּכָל עֵת בּוֹאוֹ לְצִיּוֹנֵי הַצַּדִּיקִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבַחוּץ לְאֶרֶץ, הִיָּה נוֹהֵג לִומר שֵׁם "תִּקְוֹן הַכְּלָלִי" בְּהַתְּעוֹרְרוֹת עֲצוּמָה וּבְבִכּוּת גְּדוּלוֹת, וְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָמְדוּ סְבִיבוֹ קִבְּלוּ הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה אֲמִתִּים וְנִתְעוֹרְרוּ לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד, אֲשֶׁרֵי הַזִּכָּה לְהִיּוֹת רְגִיל בְּאֲמִירַת הַ"תִּקְוֹן הַכְּלָלִי".

תּוֹרָה לְשִׁמָּה

פַּעַם אַחַת אֲמָרָה אֲשֶׁה אַחַת לְפָנֵי מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּעֵלָה לִומַד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, וַיַּעַן שְׁמוֹהֲרָא"ש נ"י הַפִּיר הַיֵּטֵב אֵת בְּעֵלָה וְאֵת מַעֲשָׂיו, שֶׁחָק, וְעִנָּה וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן, תּוֹרָה לְשִׁמָּה?! תּוֹרָה לְשִׁמָּה?! אֵת יוֹדַעַת מֵהַ זֶה תּוֹרָה לְשִׁמָּה? וְהַתְּחִיל לִומר בְּאוֹר בְּדִבְרֵי רַבְּנוּ וַ"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן מ"ב), מֵהַ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ

ז"ל על פסוק (ההמשך מהמלנה מלכה, פרשת נשא) (שמות ט"ו):
 כי אני יי רופאך, ראשי תבות אמן בין יהי רצון, עד כאן לשון
 רבנו ז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י כי הנה יש לדקדק מהי פונת רבנו ז"ל
 בזה, אלא מובא בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק סימן כ"ה):
 טוב לעשות מתורה תפלה, דהינו כשלומד או שומע איזה מאמר
 תורה מצדיק אמת אזי יעשה מזה תפלה, דהינו לבקש ולהתחנן
 לפניו יתברך על כל מה שנאמר שם באותו המאמר, מתי יזכה גם
 הוא לבוא לכל זה וכו' עין שם; והנה בפסוק (שמות ט"ו) כתוב:
 "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני השם
 רופאך", הינו שהקדוש-ברוך-הוא הבטיח שכל המחלה אשר שם
 במצרים לא ישים עלינו כ"י אני יי רופאך, ועל זה אנו באים
 תכף-ומיד לומר תפלה על תורה זו, ואנו אומרים אמן בין יהי
 רצון, הינו תכף-ומיד ששמענו דבר הקדוש-ברוך-הוא אנו עושים
 מזה תפלה, שאומר כן יהי רצון שיתקיים כן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כן צריך להרגיל את עצמו כל אדם בשעה
 ששומע דבר תורה וברכה, שירגיל את עצמו תכף-ומיד לעשות מזה
 תפלה, ובפרטיות כשאחד מברך אותו יאמר תכף-ומיד "אמן כן
 יהי רצון", שזה בעצמו תפלה שתתקיים הברכה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כפי שהאדם מרגיל את עצמו בדרך זו, אזי
 הוא תמיד דבוק בו יתברך, והתורה שהוא שומע, תכניס בו יראה
 ורתת וזיע ממנו יתברך, כי בזה שעושים תפלה מכל תורה שאדם
 שומע, על-ידי-זה נכנסת בו יראה ורעד ופחד ממנו יתברך, כי
 התפלה היא בבחינת יראה והתורה היא בבחינת אהבה, כי התורה
 מגלה את אמתת מציאותו יתברך, כי כל ידיעה וידיעה במשפטי
 התורה היא הצלחה נצחית, וכזה שאדם מתפלל ועושה תפלה
 מהתורה, זה מכניס בו יראה ורעד שיפחד ממנו יתברך.

והזכיר אז מוהרא"ש נ"י את פרושו של הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, שפרש את המשנה (אבות פ"ק ה'): "הפך ביה והפך ביה דכלא ביה, ומגיה לא תזוע", שפרשו בלשון שאלה, כאומר: הפך והפך ביה — מי שהופך תמיד בתורה וחוזר עליה, מגיה לא תזוע? וכי זה לא יביא אותו לידי אימה ופחד, רתת וזיע? כי זה עקר התכלית של התורה, שאדם יבוא על ידה ליראה מהשם הנכבד והנורא, וכל זה זוכים דיקא על-ידי שהאדם עושה מהתורה תפלה, כי התורה היא חכמתו יתברך, שנה בחינת אהבה, ואהבה בתענוגים, והתפלה היא בחינת יראה — שירא ומפחד מהדרת גאווו יתברך, ועל-פן צריכים לשניהם יחד — תורה ותפלה, כי הם מאירים זה לזה, וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ב').

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל התבטא פעם, שהוא לקח את הטוב מהמתנגדים והטוב מהחסידים, אצל החסידים העקר — תפלה, ואצל המתנגדים העקר — תורה, ואצלו שניהם עקרים גדולים — ללמד ולהתפלל ולעשות מתורות תפלות.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר, שכל זה נקרא תורה לשמה, שאדם זוכה לעשות מתורותיו תפלות, זה נקרא תורה לשמה, כי אחרת האדם מטעה את עצמו לגמרי, כי בלי תפלה האדם חי עם דמיונות, כי יכול לדמות לעצמו שלומד תורה לשמה, ולבסוף הלמוד שלו אפלו אינו למוד של לא לשמה...

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת הגיע הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק, זכרוננו לברכה, עם אחיו הרב הקדוש רבי זושא, זכרוננו לברכה, אל עיר אחת, ששם היה איזה רב שהכניס בדמיונו כאלו כל מעשיו לשם שמים, וכאלו למודו הוא תורה לשמה, והיה מלא ישות וגאות, והסתפל על המון העם פכהמות וכו', מרב גאותו וישותו, שאחז את עצמו לגדול, והיתה דרכו

של הרב לבוא באמצע הלילה לבית-הכנסת ולערך תקון חצות, ואחר-כך ישב ללמד עד הבקר, וכדרכם של שני האחים הקדושים הנ"ל שנסעו לערך גלות, ונסעו ממקום למקום, כדי לתקן את עם ישראל כידוע ומפרסם דרכם קדם שנתגלו, וכבואם אל עירה זו, רצו להוכיח את הרב מה נקרא בטול ושפלות וכו', אזי הלך רבי זושא, ושכב על מפתן הדלת קדם חצות ועשה עצמו כישן, ורבי אלימלך שכב ליד השלחן, שהיתה דרכו של הרב ללמד שם, ויהי בחצות הלילה הנה הרב בא אל פתח הדלת, וראה שאחד ישן שם, אזי התאנח ודבר לעצמו — היטכן שהעני הזה יעכבני מלעבר דרך דלת בית-הכנסת, הרי עלי לומר את תקון חצות, ומחכים לחצות שלי וכו', והתחיל רבי זושא לנחר כאדם הנוחר באמצע השנה — "אוי חצות, אוי חצות, הלא ענת היום את הדין", והזכיר את עונת הדין שעשה היום לאיזה עני בדין תורה, ונשא פנים לעשיר וכו', והרב נבהל מאד, וחשב — מקרה הוא, ועבר דרך רבי זושא ואמר סדר תקון חצות, והיה מלא ישות וגאות, ואמר לעצמו: העני הזה סתם מפטפט, ואינו יודע מה אני פועל עם החצות שלי, וכשגמר את סדר תקון חצות נגש אל השלחן שהיה רגיל ללמד שם, וראה שעני שוכב על השלחן, אזי התחיל להתאנח — אוי, אוי, על שלחן זה שאני לומד תורה לשמה ישכב עני ולא יתבייש, ויהי כשאף הפליט מפיו שהוא לומד תורה לשמה, התחיל רבי אלימלך לנחר מתוך שנתו (שעשה עצמו כישן): "תורה לשמה? ! תורה לשמה? ! הלאי שלא לשמה! הלאי שלא לשמה!" והיה כשמע הרב דבר זה נבהל מאד, והבין שהלא יש דברים בגו, והתחיל לבכות בפני העניים הנ"ל, ופרט להם את כל לבו, והם עסקו בתקונו ולמדו אותו את דרך הבעל-שם-טוב הקדוש, איך שעקר התכלית הוא לעבד את הקדוש-ברוך-הוא ולא לחשב משום בריה שבעולם, ולעשות את כל העבודות רק לשמו יתברך, ולא להראות ישותו וגאותו לזלתו.

והמשיך מוהרא"ש נ"י, אֲשֶׁר לְזָפוֹת לָזֶה אֵי אֶפְשָׁר, כִּי אִם
על-ידי רבוי תפלות ובקשות לצשות מהתורות תפלות, שזה נקרא
תורה לשמה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כִּי אֵי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן לְהִגִּיעַ
לְכָל זֶה רַק אִם מִתְמִידִים בְּלִמּוּד סִפְרֵי חֲסִידוֹת, שְׁשֵׁם רוּאִים מְרַחוֹק
אֶת עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד עָבַד אֶת עֲבוֹדָתוֹ בְּמִסִּירוֹת
נֶפֶשׁ הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר.

ודבר אז הרבה מענין עבודת רבי אלימלך מליז'ענסק, זכרוננו
לברכה, שהיה עובד כל ימיו על בטול עצמיותו, ובכעבור זה
זכה שספרו הקדוש "נעם אלימלך" נתקבל כל-כף בכל תפוצות
ישראל, כי כל למודו הוא בטול ישותו של האדם ודבקותו בו
יתברך; אשרי מי שזוכה להיות רגיל בספר הקדוש הזה, אשר רבנו
ז"ל הפליג מאד מאד במעלת הספר הקדוש והנורא הזה, ובפרוש
גלה לנו, שרבנו רבי אלימלך הוא יותר גדול אפלו מספרו, הינו
אף שספרו מלא מדרגות והשגות גבוהות, עם כל זאת הוא בעצמו
גדול הרבה יותר מספרו (עין חיי מוהר"ן, סימן תקנ"ג — דפוס חדש).

ואמר מוהרא"ש נ"י אז, שאין אנו יכולים לתאר ולשער בדתנו
מה היתה עבודת הצדיקים הגדולים במעלה, ואין לנו שום השגה
כלל בהם, כי הרי מסרו את נפשם, גופם, נשמתם, חלבם ודמם
בשביל הקדוש-ברוך-הוא ובטלו את ישותם לגמרי עד שנעשו
כלא ממש, מלב רדיפות ובזיונות ושפיכות דמים שסבלו מרשעים
ארורים, ואיך תהיה לנו איזו השגה ותפיסה בעבודתם ובמדרגתם,
כי היו דבקים תמיד בו יתברך בדבקות אמת, וכל מחשבתם, רצונם
וכסופם היו רק למען ימסרו את נפשם על קדשת שמו יתברך;
אשרי מי שמדבק את עצמו בספרי הצדיקים הקדושים במעלה
נוראה ונפלאה, ואז מרחוק יתנוצץ בו מה נקרא תורה לשמה.

תמימות

מוהרא"ש נ"י אָמר, אֲשֶׁר יסוד גְּדוֹל בְּדַרְכֵי רַבְּנוּ ז"ל, הוא
 תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, וְכָל הַהֲתַגְלוּת הַנּוֹרְאָה וְהַנּוֹפְלָאָה שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל
 תְּלוּיָהּ רַק בַּמְדַּרְגָּת הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת, וְכָל מֵה שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר
 תְּמִים וְיוֹתֵר פְּשׁוּט, הוּא יִקְבַּל יוֹתֵר מֵרַבְּנוּ ז"ל, לֹא-כֵן בְּשִׂיחָהּ
 הָאָדָם חָכֵם בְּעֵינָיו, וְיִשְׁכִּיל בְּשִׂכְלוֹ וְכוּ', הוּא כָּבֵד לֹא יִקְבַּל שׁוּם
 דְּבַר מֵרַבְּנוּ ז"ל, כִּי דְבַר רַבְּנוּ ז"ל תְּלוּי רַק בַּתְּמִימוּת וּבַפְּשִׁיטוּת,
 וְכָל מֵה שֶׁאָדָם יִסְלַק יוֹתֵר אֶת חֲכָמְתוֹ וְדַעְתּוֹ, כְּמוֹ-כֵן הוּא יִקְבַּל
 מֵרַבְּנוּ ז"ל, כִּי הִלְמוּד שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל הוּא עֵמֶק עֵמֶק מִי יִמְצְאוּנוּ,
 וְאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיגוֹ כִּי אִם עַל-יְדֵי תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, וּבַפְּרָטִיּוֹת
 עֲבוּדַת הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדָּדוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיגָהּ בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן,
 כִּי אִם עַל-יְדֵי מַדַּת הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת, שֶׁיִּסְלַק חֲכָמְתוֹ וְדַעְתּוֹ
 לְגַמְרֵי, וְכָל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אִיזוֹ חֲכָמָה וְשִׂכְל עֲצָמִי, שֶׁחֹשֵׁב שֶׁהוּא
 גַּם-בֵּן אִיזָה מְכִיז, עַל-יְדֵי-זֶה לֹא יִתְבוּדֵד עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, כִּי תְּפִלָּה
 וְהַתְּבוּדָּדוֹת תְּלוּיִים רַק בְּמַדַּת הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה
 אֶת עֲצָמוֹ כְּפָרָאסְטִק מִמֶּשׁ, הֵינּוּ אָדָם פְּשׁוּט, וְהַזְכִּיר אֹז מֵה שֶׁהַתְּפָאָר
 רַבְּנוּ ז"ל וְאָמַר (עֵין שִׁיחוֹת הַר"ן, סִימָן קנ"ד): שֶׁעָקֵר מֵה שֶׁהִגִּיעַ
 לְמַדְרַגְתּוֹ הוּא רַק עַל-יְדֵי עֲגִינַן פְּרָאסְטִק, שֶׁהִיָּה מְדַבֵּר הַרְבֵּה וּמְשִׁיחַ
 הַרְבֵּה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, וְאָמַר תְּהִלִּים הַרְבֵּה בַּפְּשִׁיטוּת, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 דִּיקָא הִגִּיעַ לְמֵה שֶׁהִגִּיעַ, עֵין שָׁם; וְהַלְבִּישׁ מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּזֶה אֶת
 מֵאֲמָרוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא, שֶׁאָמַר (אָבוֹת פָּרָק ג'): כָּל שִׁירָאֵת
 חֲטָאוּ קוֹדְמָת לְחֲכָמְתוֹ, חֲכָמְתוֹ מִתְקַיְמָת, וְכָל שֶׁחֲכָמְתוֹ קוֹדְמָת
 לִירָאֵת חֲטָאוּ אֵין חֲכָמְתוֹ מִתְקַיְמָת, כִּי כָּל עֲגִינַן הִירָאָה הוּא הַתְּפִלָּה, כִּי
 הַתְּפִלָּה וְהַשִּׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁהָאָדָם מְשִׁיחַ וּמְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 זֶה מְכַנִּיס בּוֹ יִרְאֵת חֲטָא, שֶׁהוּא יֵרָא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-בֵּן כָּל מִי
 שֶׁזוֹכֶה לְדַבֵּר יוֹתֵר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, נַחֲקֶקֶת בּוֹ יוֹתֵר יִרְאֵת שְׂמִים וְיִרְאֵת
 חֲטָא, וְזֶה — חֲכָמְתוֹ מִתְקַיְמָת בְּיָדוֹ, מֵה שֶׁאֵין בֵּן מִי שֶׁאֵינוֹ
 רוֹצֶה לְבַטֵּל אֶת דַּעְתּוֹ, חֲכָמְתוֹ וְשִׂכְלוֹ, אֹז אֵין חֲכָמְתוֹ

מתקיימת כלל, כי העקר תלוי בעבודה הקדושה הזו, שהאדם ירגיל את עצמו בעבודת התמימות והפשטות, שאז דיקא יזכה להרבות בתפלה ובקשה, ויזכה להגיע אל מה שצריך בזה העולם, כי העקר תלוי בפני התמימות והפשטות שלו, וכזה תלויה כל הצלחת האדם בעבודתו את השם יתברך.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

ברוך רחמנא, שזכני לסיים את כל החבור הנפלא הזה, והוא כרך רביעי, ויזכני השם יתברך לסדר עכשו לרפוס את הכרך החמשי, להגדיל תורה ולהאדירה.
אנא השם הושיעה נא, אנא השם הצליחה נא.

מפתח הענינים

חלק ד'

א'

ט	אמונה
יג	אמת
יז	אורחים
יט	אתרוג
כא	אהבה

ב'

כג	בריאה
כה	בטלה
כח	בנים
ל	בושה
לג	בית-הכנסת

ג'

לו	גנבה
לח	גאולה
מ	גמילות חסדים

מב	גמרא
מד	גאון

ד'

מז	דבור
מט	דבקות
נא	דרך
נה	דעת
נח	דברים בטלים

ה'

ס	התקרבות לרבנו ז"ל
סד	הפצה
סט	הסתרה
עא	התחדשות
עד	התבודדות

ו'

עו	ותרון
עח	דוי דברים
פ	ופוחים
פא	וי
פד	ויגבה לבו

ז'

פה	זכות
פח	זוג
צא	זמירות שבת
צה	זמן
צח	זריזות

ח'

קב	קבל
קה	חיות
קז	חן
קט	חנפה
קיב	חובות

ט'

קטו	טוב עין
קיט	טבע
קכג	טל
קכז	טלויזיה
קכט	טוב

י'

קלב	ישר
קלד	יהודי

קלו	ירוּשָׁלַיִם
קלח	יְבִנְאֵל
קמ	יְחוּדִים

כ'

קמב	כְּבוֹד
קמה	כְּבוֹד-אֲב-וְאִם
קמט	כְּלָבִים
קנב	כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת
קנד	כְּשָׁלוֹן

ל'

קנו	לִיצְנוֹת
קסא	לִילָה
קסה	לְמוֹד
קע	לְוִיָּה
קעג	לְבוּשׁ

מ'

קעז	מְדוֹת
קעט	מַחְלָקֶת
קפג	מִסְכֵּן
קפה	מִדְרָשׁ
קפח	מְסִירוֹת נֶפֶשׁ

שיחות מוהרא"ש

שמז

נ'

קצ	נְשִׁים
קצא	נְאוּף
קצג	נַחַת רוּחַ
קצו	נְקִיּוֹת
קצח	נְבוּל פֶּה

ס'

ר	סְבָלֵנוֹת
רב	סוּדוֹת
רה	סִיּוֹם
רו	סֵדֶר
ריא	סֵדֶר-דְּרָדָן-הַלְמוּד

ע'

ריח	עֲנוּה
רכב	עֲזוֹת
רכה	עֲרֵבוֹת
רכח	עוֹלָה
רכט	עֲשִׂירוֹת

פ'

רלא	פַּחַד
רלו	פְּרָסוּם

שיחות מוהרא"ש

שמח

רנא	פאות
רנג	פושע
רנו	פזיזות

צי

רסא	צדיק
רסו	צדקה
רסט	ציון
רעג	צרה
ערה	צביעות

קי

רעז	קללה
רפ	קשיות
רפב	קנאה
רפה	קבלה
רפז	קלפות

רי

רפט	רוח
רצא	ראש השנה
רצה	רשעות
רצר	רבי
רצט	רמזים

שמט

שיחות מוהרא"ש

שי

שב	טוּחַט
שז	טְלוּם-בֵּית
שיב	טְבִיעֵי טַל פֶּסַח
שטו	טָנָה
שכ	טְבַת

תי

שכה	תּוֹרָה
שכט	תּלְמִיד
שלב	תְּקוּן הַפְּלִי
שלו	תּוֹרָה לְשִׁמָּה
שמא	תְּמִימוֹת

תיקון הפללי

קודם שיתחיל באמירת תהלים יאמר זה:

”לכו נרננה ליהוה, נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה, בזמרות נריע לו: כי אל גדול יהוה, ומלך גדול על כל אלהים:”

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו. ולכל הצדיקים האמתים שזכני עפר. קדושים אשר בארץ המה. ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(* ועל דעתם ועל פונתם אני אומר כל אלו העשרה קפיטל תהלים, ובזכותם וכחם אזכה לעורר ולגלות כל העשרה מיני נגינה שנאמר בהם ספר תהלים, שהם: אשרי, ברכה, משכיל, שיר, נעוץ, נגון, תפלה, הודאה, מזמור, הללויה. שהם שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, שהם כלולים בשמך המיוחד הגדול והקדוש. ובזכות וכח השני שמות הקדושים האלו במלואם, שהם אל אלהים (בזה): אל"ף למ"ד, אל"ף למ"ד ה"י וי"ד מ"ם, שהם עולים במספר תפ"ה, במספר תהלים. בכח אלו השמות תזכני לתקון הברית שהוא תקון הפללי אמן:

טז

א מכתם לדוד, שמרני אל כי חסיתי בך: ב אמרת ליהוה, אדני אתה, טובתי בל עליך: ג לקדושים אשר בארץ המה, ואדירי, כל חפצי בם: ד ירבו עצבותם, אחר מהרו, בל אסוף נספיהם מדם, ובל אשא את שמותם על שפתי: ה יהוה מנת חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי: ו חבלים נפלו לי בנעמים, אף נחלת שפחה עלי: ז אברך את יהוה, אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי: ח שויתי יהוה לנגדי תמיד, כי מימיני בל אמוט: ט לכן שמח לבי, ויגל כבודי, אף בשרי ישכן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול, לא תתן חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את פניך, נעמות בימינך נצח:

לב

א לדוד משכיל, אשרי נשוי פשע, כסוי חטאה: ב אשרי אדם לא יחשב יהוה לו עון, ואין ברוחו רמיה: ג כי החרשתני, בלו עצמי, בשאגתי כל היום: ד כי יומם ולילה תכבד עלי ידך, נהפך לשדי, בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך, ועוני לא כסיתי, אמרתני, אודה עלי פשעי ליהוה, ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על זאת יתפלל כל חסיד אליך, לעת מצא, רק לשטף מים רבים אליו לא

וַיְעַזְבוּ אֶתְךָ סֵתֶר לִי¹, מִצָּר תַּעֲרַנִּי, רָנִי פִלַּט תְּסוּבֵבֵנִי
סֵלָה: ח אֲשַׁכִּילְךָ, וְאוֹרְךָ בְּדַרְךָ זֶה תִלְךָ, אִינְעָעָה עָלֶיךָ עֵינַי: ט אַל
תִּהְיֶה כְּסוֹס, כְּפֶרֶד, אִין הַבַּיִת, בְּמִתְגַּ וְרָסָן עַדְיוֹ לְבָלוֹם, בַּל קָרֵב
אֵלֶיךָ: ירֵבִים מִכְּאוֹבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בִּיהוָה חֲסָד יְסוּבֵבֵנוּ: יא
שְׂמַחוּ בִיהוָה, וְגִילוּ צְדִיקִים, וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל: לֵב:

מא

א לְמִנְעַח מְזִמּוֹר לְדוֹד: ב אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֵל דָּל, בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ
יְהוָה: ג יְהוָה יִשְׁמְרֶהוּ וְיַחֲיֶהוּ, וְאֲשֶׁר בְּאַרְץ, וְאֵל תִּתְּנָהוּ בְּנַפְשׁ
אֵיבֹיו: ד יְהוָה יִסְעֶדְנֵנוּ עַל עֵרֶשׁ דָּוִי, כָּל מִשְׁכְּבוֹ הַפִּכְתָּ בַחֲלִיוֹ: ה אֲנִי
אֲמַרְתִּי, יְהוָה חֲנֻנִי, רַפָּאָה נִפְשִׁי כִי חָטָאתִי לָךְ: ו אֵיבֵי יֹאמְרוּ רַע
לִי, מְתֵי יָמוֹת וְאַבְד שְׁמוֹ: ז וְאִם בָּא לְרְאוֹת, שׁוֹא יְדַבֵּר, לְבֹו יִקְבֹּץ
אָנּוּ לוֹ, יֵצֵא לַחֲזוֹן יְדַבֵּר: ח יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שְׂנְאָי, עָלַי יַחֲשְׁבוּ
רָעָה לִי: ט דַּבֵּר בְּלִיעֵל יַעֲזוֹק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לְקוֹם: י גַּם
אִישׁ שְׁלוֹמִי, אֲשֶׁר בְּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכַל לַחְמִי, הִגְדִּיל עָלַי
עָקֵב: יא וְאַתָּה יְהוָה, חֲנֻנִי וְהַקִּימֵנִי, וְאֲשַׁלְמָה לָּהֶם: יב בּוֹזֵאת יָדַעְתִּי
כִי חִפְצָתָ בִּי, כִּי לֹא יָרִיעַ אֵיבֵי עָלַי: יג וְאֲנִי בְתַמִּי תַמְכַתָּ בִּי,
וְתַצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בְּרוּךְ יְהוָה, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִהֶעוֹלָם וְעַד
הֶעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

¹ כַּאֲזַי צְרִיךְ לְהַפְסִיק מְעַט. (עֵינֵי בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א' סִימָן רי"ג).

מב

א למנעח משכיל, לבני קרח: ב כאיל תערג על אפיקי מים, כן נפשי תערג אליך אלהים: ג עמאח נפשי לאלהים, לאל חי, מתי אבוא ואראה פני אלהים: ד היתה לי דמעי לחם יומם ולילה, באמר אלי כל היום, איך אלהיך: ה אלה אזכרה, ואשפכה עלי נפשי, כי אעבר בסף, אדם עד בית אלהים בקול רנה ותודה, המון חוגג: ו מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי, הוחילי לאלהים, כי עוד אודנו ישועות פניו: ז אלהי, עלי נפשי תשתוחח, על כן אזכרך מארץ ירדן וחרמונים, מהר מעער: ח תהום אל תהום קורא, לקול צנוריה, כל משבריה וגליה עלי עברו: ט יומם יצה יהוה חסדו, ובלילה שירה עמי, תפלה לאל חי: י אומרה לאל סלעי, למה שכחתני, למה קדר אלה בלחץ אויביא ברעח בעצמותי, חרפוני צוררי, באמרם אלי כל היום איך אלהיך: יב מה תשתוחחי נפשי, ומה תהמי עלי, הוחילי לאלהים, כי עוד אודנו ישועת, פני ואלהי:

נט

א למנעח, אל תשחת, לדוד מכתם, בשלח שאול, וישמרו את הבית להמיתו: ב הצילני מאיבי, אלהי, ממתקוממי תשגבני: ג הצילני מפעלי און, ומאנשי דמים הושיעני: ד כי הנה ארבו לנפשי, יגורו עלי עזים, לא פשעי ולא חטאתי יהוה: ה בלי עון, ירוצו ויפוננו,

עוֹרָה לְקִרְאתִי וּרְאָה: וּוְאֶתָּה יְהוָה אֱלֹהִים עֲבָאוֹת, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
הַקִּיְצָה לְפָקֵד כָּל הַגּוֹיִם, אֶל תַּחַן כָּל בְּגֵדֵי אָוֶן סָלָה: זִישׁוּבוּ לְעֶרֶב,
יְהִמוּ כְכֹלֵב, וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: ח הֵנָּה יְבִיעוּן בְּפִיָּהֶם, חֲרֻבוֹת
בְּשֹׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי מִי שָׁמַעַ: טוּוְאֶתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל
גּוֹיִם: י עֲזוּ, אֱלֹהֵי אֲשׁמֶרֶה, כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי: יא אֱלֹהֵי חֲסֵדִי,
יְקַדְמֵנִי, אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשֵׁרְרֵי: יב אֶל תַּהַרְגֵם פֶּן יִשְׁכַּחוּ עַמִּי,
הַנִּיעַמּוּ בַּחִילָף, וְהוֹרִידוּמוֹ, מִגֵּנוֹ אֲדֵנִי: יג חֲטָאת פִּימוֹ, דִּבֶּר שְׁפָתַימוֹ,
וַיִּלְכְּדוּ בְּגָאוֹנָם, וּמֵאֶלֶּה וּמִכַּחֲשׁ יִסְפְּרוּ: יד כָּלֹה בַּחֲמָה, כָּלֹה, וַאֲיַנְמוֹ,
וַיִּדְעוּ כִּי אֱלֹהִים מִשְׁל בִּיעַקֵּב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סָלָה: טו וַיִּשְׁבוּ לְעֶרֶב,
יְהִמוּ כְכֹלֵב, וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: טז טוּוְאֶתָּה יְהוָה יָנִיעוּן לְאֹכְלֵי, אִם לֹא יִשְׁבְּעוּ,
וַיִּלְנְוּ: יז וַאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ, וַאֲרֹנָן לְבַקֵּר חֲסֵדָךְ, כִּי הָיִיתַ מִשְׁגָּב לִי
וּמְנוּס בְּיוֹם צָר לִי: יח עֲזֵי, אֱלֹהֵי אֲזַמְרָה, כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי אֱלֹהֵי
חֲסֵדִי:

עז

א לְמַנִּיעַח עַל יְדוּתוֹן לְאַסָּף מִזְמוֹר: ב קוֹלִי אֶל אֱלֹהִים, וְאַעֲעָקָה
קוֹלִי אֶל אֱלֹהִים, וְהֵאָזִין אֵלַי: ג בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֵנִי דִרְשָׁתִי, יָדֵי לִילָּה
נֶגְרָה, וְלֹא תָפּוּג, מַאֲנָה הַנַּחֵם נַפְשִׁי: ד אֲזַכֶּרֶה אֱלֹהִים, וְאַהֲמִיָּה,
אֲשִׁיחָה וְתַתְּעִטָּפ רֹחוֹי סָלָה: ה אַחַזָּת שְׁמֵרוֹת עֵינָי, נַפְעֲמֵתִי וְלֹא
אֲדַבֵּר: ו חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם, שְׁנוֹת עוֹלָמִים: ז אֲזַכֶּרֶה נְגִינְתִי

² בְּאֶמְרָךְ אֶל אֱלֹהִים תִּכּוֹן הַמְלוּכִי כִּנּוּה אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי לַמִּיָּד אֱלֹהֵי לַמִּיָּד הַיּוֹד מִ"ם

בְּלִילָהּ, עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָהּ, וַיַּחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הִלְעוּלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי,
 וְלֹא יוֹסִיף לְרַצוֹת עוֹד: ט הָאֶפֶס לְנֶצַח חֲסִדוֹ, גָּמַר אָמַר לְדָר
 וְדָר: י הִשְׁכַּח חַנוּת אֵל, אִם קָפַץ בְּאֵף רַחֲמָיו סְלָה: יא וְאָמַר חֲלוּתִי
 הִיא, שְׁנוֹת יָמַי עָלִיוֹן: יב אֲזָכֹר מֵעַלְלֵי יְהוָה, כִּי אֲזָכְרָה מִקֶּדֶם
 פְּלִאָה: יג וְהוֹדִיתִי בְּכָל פְּעֻלָּהּ, וּבַעֲלִילוֹתֶיהָ אֲשִׁיחָהּ: יד אֱלֹהִים, בְּקֹדֶשׁ
 דְּרָכָהּ, מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עָשָׂה פְּלֵא, הוֹדַעְתָּ
 בְּעַמִּים עֲזָה: טז גָּאֲלַת בְּזִרוּעַ עַמָּהּ, בָּנִי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סְלָה: יז רָאוּךָ
 מִיָּם אֱלֹהִים, רָאוּךָ מִיָּם יַחֲלוּ, אֵף יִרְגְּזוּ תַּהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מִיָּם
 עֲבוֹת, קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים, אֵף חֲצָצִיף יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָהּ בְּגִלְגָּל,
 הָאִירוּ בְּרָקִים תַּבַּל, רָגְזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בֵּינֵי דְרָכָהּ, וּשְׁבִילָהּ
 בְּמַיִם רַבִּים, וַעֲקֹבוּתֶיהָ לֹא נָדְעוּ: כא נַחֲיֵת כִּצְאָן עַמָּהּ, בְּיַד מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן:

ע

א תִּפְלָה לְמֹשֶׁה, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדָנִי מֵעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר
 וְדָר: ב בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ, וַתַּחֲזִלֵּל אֶרֶץ וְתַבַּל, וַיַּמְעוּלֶם עַד עוֹלָם
 אַתָּה אֵל: ג תֵּשֵׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא, וַתֹּאמֶר, שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: ד כִּי אֵלֶּף
 שָׁנִים בְּעֵינֶיהָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָהּ: ה זָרְמַתָּם
 שָׁנָה יִהְיוּ, בְּבִקְרַת כְּחֲצִיר יַחֲלֶף: וּבְבִקְרַת יַצִּיץ, וַחֲלֶף, לְעָרֵב יִמּוּלֵל
 וַיִּבֶשׁ: ז כִּי כָלִינוּ בְּאֶפְהָ, וּבַחֲמַתָּה נִבְהַלְנוּ: ח שִׁתָּה עֹנִיתִינוּ לְנִגְדָהּ,
 עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנוּיָהּ: ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתָּהּ, כָּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ

הָגָה: י ימי שְׁנוֹתֵינוּ, בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרַהֲבָם, עֵמֶל וְאָוֶן, כִּי גַז חִישׁ וְנִעְפָּה: יא מִי יוֹדֵעַ, עַז אֶפֶד, וְכִירָאֲתָדָה, עֶבְרֶתָדָה: יב לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כִּן הוֹדֵעַ, וְנָבֵא, לְבַב חֲכָמָה: יג שׁוֹבָה יְהוָה, עַד מָתִי, וְהִנַּחֵם עַל עֲבֹדֶיךָ: יד שִׁבְעֵנוּ בַּבֶּקֶר, חֲסֻדָּךְ, וְנִרְנְנָה, וְנִשְׂמַחָה, בְּכֹל יָמֵינוּ: טו שְׂמַחְנוּ, כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאֶה אֶל עֲבֹדֶיךָ פְּעִלָּךְ, וְהִדְרֶךְ עַל בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נֶעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ, כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה

א הוֹדוּ לַיהוָה, קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: ב שִׁירוּ לוֹ, זָמְרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכֹל נִפְלְאוֹתָיו: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי יְהוָה: ד דַּרְשׁוּ יְהוָה, וְעִזּוּ, בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תָּמִיד: ה זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו וּמִשִּׁפְטֵי פִּיו: ו זֶרַע אֲבָרָהֶם, עֲבָדוּ, בְּנֵי יַעֲקֹב, בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל הָאָרֶץ מִשִּׁפְטָיו: ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר עֲוָה, לְאֵלֶּף דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרָהֶם, וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב, לְחֵק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: יא לֵאמֹר, לָךְ, אֲתָן אֶת אֶרֶץ פְּנֵעוֹ, חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: יב בַּהֲיוֹתָם מִתִּי מִסְפָּר, כַּמַּעֲט, וְגָרִים בָּהֶ: יג וַיִּתְּחַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה אֶל עַם אֲחֵר: יד לֹא הֵנִיחַ אָדָם לַעֲשֹׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מַלְכִים: טו אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי, וְלֹנְבִיאִי אֵל תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב עַל

הָאָרֶץ, כָּל מִטָּה לָחֶם שָׁבֵר: יוֹ שֶׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ, לְעֶבֶד נִמְכָּר
וְיֹסֵף: יוֹחַ עֲנוּ בְּכָבֵל רִגְלוֹ, בְּרִזְל בָּאָה נִפְשׁוֹ: יוֹט עַד יֵת, בֵּא דְבַרוּ,
אָמַרְתָּ יְהוָה, עֲרַפְתָּהוּ: כִּי שֶׁלַח מֶלֶךְ, וַיִּתְּרָהוּ, מִשָּׁל עַמִּים,
וַיִּפְתָּחֵהוּ: כִּי שָׁמוּ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשָּׁל בְּכָל קַנְיָנוּ: כִּי לְאֶסֶר שָׁרְיוֹ,
בְּנִפְשׁוֹ, וּזְקִינוֹ, יִחַפֵּס: כִּי וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גֵּר בְּאֶרֶץ
חָם: כִּי וַיִּפֹּר אֶת עַמּוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצֵמְהוּ מִצְרַיִם: כִּי הִפְךָ לִבְּסָ לְשֹׂנְאֵי
עַמּוֹ, לְהִתְנַפֵּל בְּעֵבְדָיו: כִּי שֶׁלַח מִשָּׁה עֲבָדוֹ, אֲחֵרֹן אֲשֶׁר בָּחַר
בּוֹ: כִּי שָׁמוּ בָּם, דְּבָרֵי אֲתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כִּי שֶׁלַח חֲשָׁד,
וַיִּחַשְׁדּוּ, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרָיו: כִּי הִפְךָ אֶת מִימֵיהֶם לְדָם, וַיִּמַּת אֶת
דִּגְתָּם: לִי שָׂרֵץ אֲרָעָם עֲפָרְדָּעִים, בְּחֹדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לֹא אָמַר, וַיָּבֵא
עָרֵב, כְּנִים, בְּכָל גְּבוּלָם: לְבַנְתָּן גִּשְׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהַבּוֹת
בְּאֲרָעָם: לֹג וַיִּד, גִּפְנִים וְתֵאֱנֹתָם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: לֹד אָמַר, וַיָּבֵא
אֲרָבָה, וַיִּלֶּק, וַאֲזַן מִסָּפֵר: לֹחַ וַיֵּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָעָם, וַיֵּאכַל פְּרִי
אֲדָמָתָם: לוֹ וַיִּד כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָעָם, רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם: לוֹ וַיּוֹצִיאֵם
בְּכֶסֶף וְזָהָב, וַאֲזַן בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: לֹחַ שָׁמַח מִצְרַיִם בְּעֲאֲתָם, כִּי נָפַל
פְּחָדָם עֲלֵיהֶם: לֹט פָּרַשׁ עֲנָן, לְמִסְדָּה, וְאִשׁ, לְהָאִיר לְיִלָּה: מִשָּׁאֵל,
וַיָּבֵא שָׁלְיוֹ, וְלָחֶם שָׁמִים, וַיִּשְׁבִּיעֵם: מֵאֵל פֶּתַח עוֹר, וַיִּזְוּבוּ מִיָּם, הִלְכוּ
בְּצִיּוֹת נָהָר: מִבִּי כִי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת אֲבָרָהָם עֲבָדוֹ: מִגֵּ
וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרִנָּה אֶת בְּחִירָיו: מִדַּ וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם,
וַעֲמַל לְאֲמִים וַיִּרְשׁוּ: מִחַ בְּעֵבֹר וַיִּשְׁמְרוּ חֻקָּיו, וְתוֹרָתוֹ יִנְעֲרוּ,
הִלְלוּהָ:

קלז

א על נהרות בבל שם ישבנו, גם בכינו בזכרנו את ציון: ב על ערבים בתוכה, תלינו פנרותינו: ג כי שם שאלנו שובינו דברי שיר, ותוללינו שמחה, שירו לנו, משיר ציון: ד איך נשיר את שיר יהוה, על אדמת נכר: ה אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני: ו תדבק לשוני לחכי, אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים, על ראש שמחתי: ז זכר יהוה לבני אדום, את יום ירושלים, האמרים, ערו ערו, עד היסוד בה: ח בת בבל השדודה, אשרי שישלם לך, את גמולך שגמלת לנו: ט אשרי שיאחז ונפץ את עלליך אל הסלע:

קנ

א הללויה הללו אל בקדשו, הללוהו ברקיע עזו: ב הללוהו בגבורתיו, הללוהו כרב גדלו: ג הללוהו בתקע שופר, הללוהו בנגבל וכנור: ד הללוהו בתוף ומחול, הללוהו במנים ועגב: ה הללוהו בצלצלי שמע, הללוהו בצלצלי תרועה: ו כל הנשמה תהלל יה, הללויה:

אחר שסיים תהלים יאמר שלשה פסוקים אלה:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יי שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מני, מעוזם בעת צרה: ויעזרם יי ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

זאת התפלה מצאנו באמתחת הפתבים והיא מעט הפמות ורב האיכות:
רבנו של עולם, עלת העלות וסבת כל הסבות, אנת לעלא, לעלא
מן בלא, ולית לעלא מנף, דלית מחשבה תפיסא בך כלל, ולך
דומיה תהלה, ומרמם על כל ברכה ותהלה. אותך אדרש, אותך
אבקש שתחתך חתירה דרך כבושה מאתך, דרך כל העולמות, עד
השתלשלות שלי במקום שאני עומד, כפי אשר נגלה לך, יודע
תעלומות, ובדרך ונתיב הזה תאיר עלי אורך, להחזירני בתשובה
שלמה לפניך באמת, כפי רצונך באמת, כפי רצון מבחר הברואים,
לבלי לחשב במחשבותי שום מחשבת חוץ ושום מחשבה ובלבול
שהוא נגד רצונך, רק לדבק במחשבות זכות צחות וקדושות
בעבודתך באמת בהשגתך ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי
לב טהור לעבדך באמת. ומצעולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
מהרה. תשועת יהוה כהרף עין, לאור באור החיים כל ימי חיותי
על פני האדמה. ואזכה לחדש נעורי, הימים שעברו בחשך,
להחזירם אל הקדשה, ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא
חטא. ואזכה לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו, כלו אומר כבוד,
אמן נעח סלה ועד:

הספר הקדוש הזה הודפס לזכות זיווגם של כל בני
ובנות ישראל הצריכים למצוא את זיווגם ובתוכם

בפרט:

עמיקם בן יפעת,
מרדכי מאיר בן אסתר
מינה,
דוד אלימלך בן דבורה,
ירדנה חיה בת שרה,
מאיר יאיר בן רבקה רות,
נריה בן ענת,
הדס בת רבקה,
עמיחי אשר יעקב בן
רבקה, עמנואל בן יהודית
אריאלה, משה בן לאה,
אוריאל בן תקווה,
צוריאל והלל בני איילת,
מאיר בן ענת,
ישעיה בן חנה,
יוסף בן דינה,
חזקיה יהודה בן חנה

משה יעקב בן רוני רחל
ורוניקה,
יוסף מאור בן בלה חנה,
יוסף, אברהם חיים,
רעות, רותם, נטע,
בני נעמי יהודית.
רוויה בת גילת,
שוהם בת גילת,
חביב מרדכי בן זהבה,
נדב מנשה בן רינה,
שילה בן תהילה,
שאול בן אסתר,
ישי בן אופירה רחל,
יגאל ציון בן רחל פסיה,
זרח נתנאל בן שושנה
פערל, תמר בת ארנה,
נעמי'ה בן נעמה רחל,
נווה בן יפעת,
יראה בן יפעת,

הספר הקדוש הזה הודפס לעילוי נשמתם של:

רחל בת יעקב, מרים ליפשה בת ר' יצחק מאיר, שרה בת חיים.

הספר הקדוש הזה הודפס לזכות:

משה בן צ'רנה, ולאה מרים בת רוזי רחל, ובני משפחתם:
חנה בת לאה מרים וליאל ז'אן בן אהובה, וילדיהם: הרשל,
אחיה, נווה, ואמונה.

עדי בת לאה מרים ואייל בן חנה, וילדיהם: מלאכי, נתנאל,
ונועם.

ומתן נתן, ישי, שחר, ומעוז בני לאה מרים.

שיזכו כולם לשלום בית אמיתי ונפלא, קדושה וטהרה,
אהבה אחווה שלום ורעות, ושיזכו לזיווג הגון משורש
נשמתם בעיתו ובזמנו, בשפע גשמיות ורוחניות, בנים ובנות
צדיקים דורות ישרים ומבורכים בבריאות גוף ונפש, אמן כן
יהי רצון

וכן שיזכו לבנות במקום מושבם מקווה כשר מדאורייתא
מפואר ומהודר בכל ההידורים והפאר והנוי והחן והיופי,
וכל הטובלים בו יזכו לתשובה שלימה, אמן כן יהי רצון.

הספר הקדוש הזה הודפס לזכות:

החפץ בעילום שמו.

שבעבור שתרים להדפסה יזכה אותו השם יתברך
לזיווגו ההגון לו משורש נשמתו, אשה יראת ה'
בעלת מידות טובות ומזל טוב, ויזכו לערוך חתונה
שמחה בהקדם האפשרי בשפע גדול בגשמיות
ורוחניות ויזכו לדירה נאה וכלים נאים וכל טוב,
והמשפחות יסתדרו על הצד הטוב ביותר, ויזכו
לבנין עדי עד דורות ישרים ומבורכים, אמן כן יהי
רצון.

ושיזכו להתקרב לצדיק האמת ולא לעזוב אותו.
ושיזכו לשמש את הצדיק בהדפסת והפצת ספריו
הקדושים.

ולתת ולתרום להדפסה והפצה בשפע גדול כל
ימי חייהם.

ולא יחסר להם כלום,
אמן כן יהי רצון

א. "אני אומר בפרוש לכל יהודי שנזתנים
קונטרס אחד – נפטרים מכרת אחד, לכן אשרי מי
שמרבה להפיץ להרבה יהודים, פכה יפטר מכל מיני
עונשים קשים ומרים: פרת, סקילה, שריפה והרג,
שלצערנו הרב באים על האדם שעבר על רצונו
יתברך".

ב. "אין לה עוד צדקה גדולה מצדקה זו – להדפיס
ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם. אשר מחזקים ומאמצים
ונזכחים חיות חדשה בנפש הקורא בהם, ומחפכים את
הבחירה מהחיפוד אל החפנה, ועל פן אשרי מי שיעזור
לזה"

ג. "כל מי שידפיס איזה ספר מספרנו, יהיה לו חלק
בגאולתנו העתידה".

ד. "עסק ההדפסה וההפצה הוא תיקון כל העולמות
וקרוב הגאולה, כי על ידי זה יזכו כל ישראל להתקרב
אליו יתברך, ולדבר עמו יתברך, ובוודאי יראה נסים
נגלים ממש, שישפיע עליו שפע גדול מכמה מקורות
חדשים. מי שרוצה לעזור לי – יעזור לו ה' יתברך
ובפרטיות כל מי שיוזכה להדפיס ספר שחברתי – אהיה
לו בעזרתו יתברך למליץ יושר בעולם הבא ולא אנוח
ולא אשקוט עד שאזכה לעשות לו איזו טובה שצריך

בבני חיי ומזוני (ואני יודע שהלצים שבהור ילעגו גם
מדיבורים אלה אך תהלה לאל אני חזק בהם מאד)."

ה... "ואתה בני ידידי ואחי! חום ורחם עלי ועליך
ותראה להדפים איזה ספר מספרנו שזכינו להכיר
ותפיצו בין כלל ישראל ולמצוה רבה ולזכות גדולה
יחשב לך"

ו... "ועל כן היה לי אסור תודה שתדפים לי איזה ספר
ותפיצו בזול גדול באופן שיתפשט בין כלל ישראל
ובפרטיות בין בני הנעורים למען השם תראה להיות
טוב ותזכה גם אחרים עם ספרינו" (מתוך סדרת
ספרי אשר בנחל)

יהודי יקר,

אנו מאד רוצים להמשיך את הדפסת כל
סדרת ספרי "שיוזות מוהרא"ש",

אם ברצונך להשתתף בהדפסת הספרים,

(תוכל גם לקבלם לעצמך – אם תרצה, או שזה יתגלגל לעוד ספרים

שיודפסו בזכותך) לזכות וישועה כל שהיא, צור

עמנו קשר. תודה

פלאפון: 055-678-3366